

Resource: Familiarization, Internalization, Articulation (Fia)

Familiarization, Internalization, Articulation (FIA) Translation Guide © 2023 SRV Partners Released under CC BY-SA 4.0 license. Familiarization, Internalization, Articulation (FIA) Translation Guide has been adapted in the following languages Tok Pisin, عربى, Français, हिन्दी, Bahasa Indonesia, Português, Русский, Español, Kiswahili, 简体中文 from Familiarization, Internalization, Articulation (FIA) © 2023 SRV Partners Released under CC BY-SA 4.0 license by Mission Mutual

Familiarization, Internalization, Articulation (Fia)

MRK

Marko 1:1-13

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 1:1-13 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Kitabu cha Marko kinaanza kwa kuangazia matukio ya mwanzo kuhusiana na habari njema au injili ya Yesu, "Mwana wa Mungu" na mwanzo wa huduma, au mafundisho yake.

Marko anatueleza kuwa Yohana atamwandalia Yesu njia. Kisha Marko anatueleza papo hapo kuwa Yesu ndiye Mwana wa Mungu. Maudhuhi ya kitabu hiki ni kuwa Yesu ni Mwana wa Mungu. Mungu anathibitisha hili kwa kunena kuwa Yesu ni mwana wake mpendwa na amemkubali. Lingine linaloangaziwa katika kitabu cha Marko, tunalo anza kuliona hapa, ni kuwa Mungu na Shetani wapo katika vita. Baada ya Yesu kubatizwa, Yesu anakabiliana na Shetani.

Hadithi hii inatokea nyikani kando ya Mto Yordani. Ni muhimu kuwa hili linatendeka nyikani kwa sababu linadhihirisha kuwa Mungu ametimiza yote yaliyotabiriwa na manabii katika Agano la Kale. Urefu wa Mto Yordani ni takriban kilomita 320. Kwa kawaida, upana wake ni mita 30 na kina chake ni mita 3. Watu wanaweza kuuvuka kwa urahisi.

Ishieni hapa na mtazame pamoja picha na ramani ya Mto Yordani. Simamisha sauti hii hapa.

Marko anatukumbusha yaliyonenwa na nabii Myahudi Isaya. Nabii ni mtu anayepokea ujumbe kutoka kwa Mungu kisha anawapelekea watu. Ujumbe wa Isaya ulinakiliwa katika kitabu kinachojudikana vyema na Wayahudi wote. Isaya alisema tuisikilize sauti iliayo ikituambia kuwa mtu ataandaa njia nyikani ili Mungu aje kwetu. Nabii mwingine, Malaki, anatueleza kuwa mjumbe atatayarisha mapito, naye Mungu atarejea hekaluni mwake, au mahali pa ibada. Marko anatukumbusha unabii huu na kutuonyesha kuwa Yohana ndiye mjumbe anayeandaa mapito ya Yesu. Yesu ndiye njia ya kumrudia Mungu. Marko pia anatuonyesha kuwa Yesu ni Mungu. Kwingine katika kitabu cha Marko, wahuksika wanaendelea kujaribu kuchunguza Yesu ni nani, lakini tunasikia papo hapo kuwa Yesu ndiye Masihi, au Mwokozi Aliyahidiwa, Mwana wa Mungu.

Yohana anaishi nyikani kisha anawajia watu akihubiri, kama walivyofanya manabii wa kale, kuhusu kubadili mienendo yao ya uovu na kumrejea Mungu. Yohana anaonekana sawa sana na mjumbe aliyetabiriwa na manabii-yuko nyikani, anavaa kama yeye, na anawahubiria watu wajiandae kwa ujio wa Mungu. Yohana anavaa nguo zilizotengenezwa kwa nywele za ngamia, mnyama anayepata nyikani. Anakula nzige na asali ya mwituni, hivi ndivyo vyakula vinavyopatikana nyikani. Anawabatiza watu kwa kuwatumbukiza majini-sherehe ya Kiyahudi ilioonyesha kuwa mtu ameacha maisha ya dhambi na ameanza maisha mapya. Baada ya kuanza maisha mapya, wanaacha kutomtii Mungu, wanaacha dhambi, wanamuata Mungu, naye Mungu anawasamehe dhambi. Mungu anapomsamehe mwenye dhambi, anamwondolea adhabu na hatia. Anafuta makosa ya aliyetubu na kuyasahau. Yohana pia anawaeleza watu kuwa mkuu zaidi yake na mwenye nguvu zaidi yuaja. Yohana anasema kuwa anayekuja ni muhimu zaidi kuliko yeye. Yohana hastahili hata kuinama na kufungua viatu vya anayekuja. Mara nyingi mtumishi humsaidia bwana wake kufunga viatu vyake au kuvalisha nguo. Lakini Yohana anasema kuwa hastahili hata kuwa mtumishi wa anayekuja.

Ishia hapa na uionyeshe timu ya watafsiri picha ya viatu vya mikanda. Simamisha sauti hii hapa.

Anayekuja atawabatiza watu kwa Roho Mtakatifu. Yohana anawabatiza watu kwa maji, lakini kubatizwa kwa Roho Mtakatifu kunamaanisha kuwa Mungu atamweka Roho Wake miyoni na akilini mwetu. Manabii kadhaa

(Kama vile Isaya, Ezekieli na Yoeli) katika Agano la Kale walitabiri kuhusu Mungu kumimina Roho wake kwa watu, hivyo watu wanasubiri wakati huu ufile. Yohana anawaeleza kuwa-wakati huo umefika!

Marko anaeleza kuwa Yesu alitoka Nazareti na kwenda Galilaya ambako alibatizwa na Yohana. Nazareti ulikuwa mji katika eneo la Galilaya, ambako Yesu alikulia. Yohana anambatiza Yesu, lakini Yesu hahitaji msamaha, kwa kuwa hakuwahi kutenda dhambi yoyote. Hata hivyo, Yesu anaanza maisha mapya kwa njia fulani-anaanza huduma, au mafundisho yake rasmi. Ubatizo huu ni hatua muhimu ya katuonyesha kuwa Mungu amemthibitisha au kumteua kwa kazi hii. Marko anapendelea kutumia sentensi fupi na vitendo vya haraka katika simulizi zake, na tunaliona hilo hapa. Baada ya Yesu kuinuka kutoka majini, mbingu, ambayo ni njia nyingine ya kumaanisha anga, zikafunguka kisha Roho Mtakatifu akamshukia Yesu kama njiwa. Yawezakana Roho Mtakatifu alimshukia kupitia njiwa, au kwa namna ambayo njiwa hushuka. Huenda mbingu zilifunguka katuonyesha kuwa Mungu anakuja karibu yetu tena, baada ya mamia ya miaka ya Yeye kutonena baada ya nabii aliyepita. Sauti ilisikika kutoka mbinguni, ambako enzi ya Mungu ipo. Yesu pekee ndiye anayesikia sauti kutoka mbinguni katika tukio hili. Marko hatuelezi anayezungumzani ni nani, lakini tunajua ni sauti yake Mungu. Hakuna mwininge anayetambua, lakini Yesu anamsikia Mungu akisema naye. Sauti inasema kuwa Mungu amependezwa naye na amemthibitisha. Marko anatuonyesha kuwa Yesu ni mwana Mungu na watu wanampaswa kumsikiliza.

Ishia hapa na mjadili swalii hili kwa pamoja: Je, sherehe zipi au desturi zipi hufuatwa katika utamaduni wenu kuonyesha kuwa mtu anaanza maisha mapya au kazi muhimu? Je, sherehe hizi ni sawa au zinatofauti gani na ubatizo? Simamisha sauti hii hapa.

Papo hapo Roho Mtakatifu anamwongoza na kumwelekeza Yesu nyikani. Mahali hapa ni kama vile jangwa ambako hakuna mtu aliyeishi ila wanyama wa mwitu, na vichache viliota. Ipo sababu na kusudi la wazi la kutumia kitenzi "kumwelekeza" Yesu. Hii ni kazi maalum ambayo Mungu amemwandalia. Yesu alisalia nyikani kwa siku 40-kama alivyofanya Musa mlimani, kama vile Eliya alivyokwenda mlimani, na sawa na Wana wa Israeli walivoishi miaka 40 nyikani. Yesu alijaribiwa na Shetani kwa siku hizi 40. Shetani ndiye mkuu wa mapepo wote waovu. Yeye ndiye adui wa Mungu. Malaika walikuwa pamoja na Yesu kumhudumia na kumpa alichokihitaji. Malaika ni viumbe wa kiroho wasio wa kawaida wanaomtumikia Mungu. Kwenye kifungu hiki, Marko hatuelezi ikiwa Yesu alimshinda au hakumshinda Shetani, lakini hii ni hatua muhimu katika huduma ya Yesu.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 1:1-13 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahuksika na mandhari ya simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii ina maonyesho 4.

Katika onyesho la kwanza: Marko anaanza kwa kutueleza kuwa huu ndio mwanzo wa huduma ya Yesu. Yohana yuko nyikani kwenye mto wa Yordani akitimiza maandiko kwenye Agano la Kale, ambapo Isaya alitabiri kwamba yupo atakayekuja "kuandaa mapito ya Bwana," akipaza sauti na kuandaa njia ya Mungu ili atujie.

Katika onyesho la pili: Yohana anawabatiza watu kwenye Mto Yordani. Yohana anawaeleza watu kwamba yupo anayekuja ambaye ni mkuu zaidi kuliko yeye, na atawabatiza watu sio kwa maji tu bali kwa Roho Mtakatifu.

Katika onyesho la tatu: Yesu anatoka Nazareti na kwenda Galilaya ambako anabatizwa na Yohana. Punde tu Yesu anapotoka majini, mbingu zinafunguka na Roho Mtakatifu anatua juu Yake.

Simamisha sauti hapa na ukionyeshe kikundi chako ramani ya eneo la Galilaya ambayo inajumuisha mji wa Nazareti na eneo la Mto Yordani.

Katika onyesho la nne: Baada ya Yesu kubatizwa Yesu, Roho Mtakatifu anamwelekeza Yesu nyikani kwa siku 40. Shetani anamjaribu Yesu. Malaika wako pamoja na Yesu kumsaidia.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yohana Mbatizaji
- Umati wa watu
- Yesu
- Roho Mtakatifu
- Mungu
- Shetani
- Malaika

Kama kikundi, zingatieni mahali ambako matukio yanatendeka:

Hadithi hii inatokea nyikani karibu na Mto Yordani na baadaye katika eneo lingine nyikani ambako Yesu anajaribiwa na Shetani. Matukio kutendeka nyikani ni muhimu kwa kuwa inadhihirisha kutimia kwa unabii wa Isaya kuwa sauti itasikika kutoka nyikani.

Simamisha sauti hapa kisha ukionyeshe kikundi chako picha ya Mto Yordani na picha ya nyika.

Katika onyesho la pili watu wamejitokeza kutoka Yudea na Yerusalem. Yohana anawabatiza. Wanaungama dhambi zao, wakiacha njia zao za kale ili kuanza maisha mapya-ya kumtii Mungu. Yohana anawaeleza kuwa hivi karibuni atakuja ambaye ni mkuu zaidi kuliko yeye. Yohana anazungumzia kuhusu kulegeza mikanda ya viatu vya aliye mkuu zaidi. Hii ni kazi ya watumishi kwa bwana wao. Yohana anasema kuwa hastahili hata kuvua viatu vya anayekuja! Anayezungumziwa ni mkuu na atawabatiza watu kwa Roho Mtakatifu. Roho wa Mungu atawekwa miyoni na akilini mwa watu.

Simamisha sauti hii hapa kisha ukionyeshe kikundi chako ramani ya Yudea na Yerusalem.

Katika onyesho la tatu tunamwona Yohana akimbatiza Yesu. Ni muhimu kukumbuka kuwa, licha ya Yesu kubatizwa, hahitaji msamaha wowote kwa kuwa hana dhambi. Ubatizo wake unaashiria mwanzo wa maisha yake mapya ya huduma au kufundisha, na katuonyesha kuwa Mungu amemthibitisha kwa kazi hii. Marko anapendelea kutumia sentensi fupi na vitendo vya haraka katika simulizi zake, na hilo linajitokeza hapa. Kwanza, Yesu anatoka majini. Lugha halisi haibainishi ikiwa Yesu alitoka chini ya maji, au alitoka kabisa nje ya mto. Uwezekano ni kuwa Yesu alitoka chini ya maji, lakini sharti utatanishi huu uwepo katika tafsiri yako. Baada ya Yesu kutoka majini, mbingu zilipasuka. Hii haimaanishi anga au mbingu ziliharibiwa, inamaanisha zilifunguka. Kisha Roho Mtakatifu akamshukia kama njiwa. Huenda hii ikamaanisha kuwa Roho Mtakatifu Alimshukia akiwa njiwa, au Alishuka kama njiwa anavyoshuka. Ni bora tafsiri hii pia ibaki tatanishi. Yesu alisikia sauti ikisema, "Wewe ni mwanangu. Ninayekupenda. Nimependezwa nawe." Ingawa tunajua hii ni sauti yake Mungu, maandiko hayataji anayezungumza. Unaweza kusema kitu kama, "Yesu alisikia sauti fulani." Yaonekana Yesu ndiye pekee aliskia sauti hiyo.

Baada ya Yesu kubatizwa, Roho Mtakatifu alimwelekeza Yesu nyikani kwa siku 40. Ingawa Roho Mtakatifu alimwelekeza Yesu, hii haimaanishi alimplazimisha kwenda. Yesu alifahamu kuwa hii ilikuwa kazi ya kipekee ambayo Mungu alikuwa amemwandalia na ilikuwa hatua muhimu katika huduma yake.

Nyika ni mahali kama jangwa ambako wanyama wa mwituni huishi na hamna watu. Mimea ni michache sana hukua. Yesu akiwa nyikani, anajaribiwa na Shetani. Majoribu ni kishawishi kinachowachochea watu kutenda maovu na kutenda dhambi. Marko hatuelezzi jinsi Yesu alivyojaribiwa. Tunaelezwa kuwa malaika wako pamoja na Yesu kumsaidia. Tena, Marko haelezzi jinsi malaika wanavyomsaidia Yesu.

Sasa, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kuchora au kutumia vitu kuionyesha simulizi hii na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhahirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 1:1-13 kikisomwa katika tafsiri iliyio rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi.

Simulizi hii ina maonyesho 4.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yohana Mbatizaji
- Umati wa watu
- Yesu
- Roho Mtakatifu
- Mungu
- Shetani
- Malaika

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii kwa lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi yote mwanzo hadi mwisho. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Ishia kusikiliza sauti hapa kisha muigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Katika sehemu fulani-fulani za igizo, simamisha igizo kisha umuulize anayeigiza "Unajisikiae au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha anzisha igizo tena.

Simamisha kusikiliza sauti hapa kisha muigize simulizi kwa mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na kile ambacho huenda kikajitokeza.

Sehemu ya mwanzo ya simulizi inatupa utangulizi. Simulizi hii inatendeka nyikani. Inatimiza maandiko. Igiza Yohana akieleza umati wabatizwe, wabadili mienendo yao, wamfuate Mungu na wasamehewe dhambi zao.

Simamisha igizo. Waulize wanaoigiza kuwa Umati, "Mnajisikiae au mnawaza nini?" Huenda majibu yao yakawa "Je, tunaweza kumwamini mtu huyu?" au "Ningependa kubatizwa na kusamehewe dhambi," au "Je, huyu ni nabii?" au "Shauku: Je, Masihi yuko karibu kuja?" Endeleta igizo.

Igiza Yohana akiwabatiza watu mtoni nao wakikiri dhambi zao.

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiae au unawaza nini?" Huenda akajibu "Nafurahi kuwaona watu wengi wakisikiliza ujumbe wa Mungu," au "umati unanishangaza." Endeleta igizo.

Igiza Yohana akieleza umati kuwa yupo anayekuja ambaye ni mkuu kuliko yeye. Hatawabatiza kwa maji bali kwa Roho Mtakatifu.

Simamisha igizo. Uliza umati wanachohisi au wanachowaza. Huenda wakajibu "Atakuja lini?" au "Inamaanisha nini kubatizwa kwa Roho Mtakatifu?" au "Je, tunaweza kuamini anachokisema Yohana?" au "Je, ni nani huyo anayekuja?" Endeleta igizo.

Igiza Yesu akabatizwa na Yohana. Waza jinsi unavyoweza kuigiza mbigu ikifunguka na Roho Mtakatifu akimshukia Yesu. Je, unaweza kutumia nyenzo mbalimbali kuonyesha hili? Unaweza kurarua kipande cha nguo mara mbili kuonyesha mbingu ikifunguka.

Igiza sauti ya Mungu ikiiongea Yesu, na kumwambia yeye ndiye mwana wake mpendwa na amependezwa naye.

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kuwa Yohana, "Unajisikiaje hili likitendeka?" Huenda akajibu, "Nisiyestahili" au "Nafurahia yuko hapa" au "Nimestaajabu" au "Ninashangaa-kwa nini Yesu anahitaji kubatizwa?" Muulize anayeigiza kuwa Mungu, "Unajisikiaje hili likitendeka?" Huenda akajibu "Ninahisi upendo wa ajabu kwa mwanangu" au "Ninamfurahia." Muulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje hili likitendeka?" Huenda akajibu "Nimefurahia kusikia sauti ya Mungu," au "Yaliyo mbele yangu ni mazito," au "Nahisi kupendwa." Endeleta igizo.

Mwisho, igiza Yesu akikwenda nyikani kwa siku 40 kujaribiwa na Shetani. Malaika wako pamoja naye kumsaidia. Waza jinsi ambavyo huenda malaika walimsaidia Yesu. Marko haelezi hilo. Marko pia haelezi jinsi ambavyo Shetani alimjaribu Yesu.

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kuwa Shetani, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu "Ninaweza kumshawishi Yesu," au "Nangependa Yesu asifaalu," au "Nina nguvu zaidi kumliko."

Mwisho, waulize wanakikundi "Mnachukulia vipi Roho Mtakatifu kumwelekeza Yesu nyikani kujaribiwa au kushawishiwa na Shetani? Mnahisi vipi kuhusu jinsi simulizi hii ilivyokwisha?"

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 1:1-13 kikisomwa katika tafsiri iliyio rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili misamiati na maneno muhimu katika kifungu hiki.

Mwanzoni, Marko alitumia neno **injili** kumaanisha ujumbe kuhusu Kristo-habari njema kwamba Yesu alikuwa humu duniani, alikufa kwa ajili ya dhambi zetu na kisha akafufuka kutoka kwa wafu. Marko alipendelea neno hili "injili" na alilitumia kote katika kitabu chake. Alifurahia ujumbe wa Yesu.

Katika hatua hii, jadilianeni kama kikundi kuhusu neno au maneno mtakayotumia kurejelea injili. Angalia neno [injili](#t60) kwenye Faharasa Kuu kwa ufanuzi zaidi. Simamisha sauti hii hapa.

Marko alisema kuwa hii ni injili, au habari njema kuhusu Yesu **Masihi, Mwana wa Mungu**. Jina Yesu linamaanisha "Mungu anaokoa." "Kristo" ni tafsiri ya Kigiriki ya neno la Kiebrania "Masihi," na linamaanisha mtu ambaye Mungu amemtia mafuta, au ameteuliwa kwa kazi maalum. Katika Agano la Kale, manabii, makuhani, na wafalme walitiwa mafuta kwa ajili ya kazi maalum. Yesu ni hayo yote, lakini Marko anaonekana kumchukulia Yesu kama mfalme aliyeuleuliwa na Mungu kwa kazi maalum.

Katika hatua hii, jadilianeni kama kikundi kuhusu neno au maneno mtakayotumia kurejelea Masihi, au Kristo. Angalia neno [Masihi](#t92) au [Kristo](#t23) kwenye Faharasa Kuu kwa ufanuzi zaidi. Simamisha sauti hii hapa.

Katika Agano Jipy, neno **Mwana wa Mungu** linadhihirisha uhusiano wa kipekee kati ya Yesu na Mungu wa kweli-Yesu ndiye mwana wa pekee wake Mungu. Yesu na Mungu wana uhusiano wa kipekee, kama ilivyo kati ya baba na mwanawе. Jina hili linaonyesha kuwa Yesu ni Mungu na ana uhusiano wa karibu na Mungu Baba. Neno hili pia linamaanisha kwamba Yesu-Mwana wa Mungu-ndiye Masihi, au mwokozi aliyechaguliwa na Mungu kama ilivyotabiriwa kwenye Agano la Kale.

Katika hatua hii, jadilianeni kama kikundi kuhusu neno au maneno mtakayotumia kurejelea Mwana wa Mungu. Kwa ufanuzi zaidi, angalia neno [Mwana wa Mungu](#t129), kwenye Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Marko anatueleza yaliyonenwa na **nabii** Isaya miaka mingi kabla ya kuja kwa Yesu. Chagua neno sahihi zaidi la kumrejelea nabii kulingana na kazi yake. Nabii:

1. hupokea mwito na ujumbe kutoka kwa Mungu
2. huwajulisha watu kile Mungu anachosema
3. anafahamu kwamba jukumu lake muhimu ni kuleta Neno au ujumbe wa Mungu kwa watu

Katika hatua hii, jadilianeni kama kikundi kuhusu neno mtakalotumia kurejelea nabii. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno [nabii](#t104), rejelea Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Isaya anasema kuwa yupo mmoja atakayekuja na sauti yake itasikika kutoka **nyikani**. Neno "Nyika" limetumiwa mara nyangi katika kitabu cha Marko na linarejelea eneo karibu na Mto Yordani ambako hakuna yeyote aliyeishi na palikuwa pakavu. Kwenye Biblia, Mungu alijionyesha kwa watu wake mara kwa mara kwenye maeneo haya. Kwenye simulizi hili-Mungu anasema kuwa atamwelekeza mtume wake nyikani, Yohana anahubiri nyikani, na Yesu anatumwa nyikani kujaribiwa.

Katika hatua hii, tazameni picha ya jangwa/nyika kama kikundi. Jadili neno mtakalotumia kurejelea nyikani. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno [nyikani](#t145), rejelea Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Sauti itawaambia watu kuandaa mapito ya **Bwana**. Bwana ni jina la heshima kwa aliye mkuu, na hapa, linamrejelea Mungu mwenyewe.

Katika hatua hii, jadilianeni kama kikundi kuhusu neno mtakalotumia kurejelea Bwana. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno [Bwana](#t87), rejelea Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Yohana alihubiri kuhusu **ubatizo** wa toba. Ubatizo ulikuwa kuoshwa kwa maji kuashiria kusafishwa kwa dhambi. Wayahudi walifanya hivi ili kuonyesha walikuwa wanatubu dhambi zao. Hapa, Yohana alibatiza watu ili kudhihirisha hili. Baadaye katika Agano Jipy, ubatizo ulikuwa ishara ya kuzikwa na kufufuka kwa Yesu, na mwisho wa maisha yetu ya kale ili kupata maisha mapya tulio nayo kwake Yesu. **Toba** inamaanisha kuachana na dhambi na kumgeukia Mungu, kisha kuanza maisha mapya katika kuzifuata njia za Mungu. Yohana aliweka wazi kuwa toba ni mwanzo wa maisha mapya.

Katika hatua hii, jadilianeni kama kikundi kuhusu neno au maneno mtakayotumia kurejelea ubatizo na toba. Angalia maneno [ubatizo](#t9) na [toba](#t109) kwenye Faharasa Kuu kwa ufanuzi zaidi. Simamisha sauti hii hapa.

Yohana anasema kuwa ubatizo wake unadhihirisha **msamaha** wa **dhambi** unaotoka kwa Mungu. Msamaha unahusisha watu wawili, ambapo mmoja amemkosea mwingine. Kupitia msamaha, aliyekosewa hana kuudhika wala hamwadhibu aliyekosa. Halipizi kisasi. Aliyekosa akiungama makosa yake kisha akubali msamaha, uhusiano kati yao wawili hurejeshwa na hatia huondolewa. Kwa Mungu, msamaha hupatikana kwa wote wanaoacha kutenda maovu na kumgeukia Yeye. Kisha Mungu hurejesha uhusiano kati Yake nao. Zifuatazo ni baadhi ya fafanuzi kwenye Agano Jipy kuhusu "msamaha." Huenda lugha yako inafafanua msamaha kwa njia sawa. Ikiwa hivyo, unaweza kutumia neno la picha kwa wasikilizaji wako.

- kumwondolea mtu dhambi
- kuinua mzigo wa dhambi
- kufungua, kuachilia
- kutupilia mbali
- kufunika
- kupita
- kuondoa
- kuondokea

Nyenko ya Mafunzo: Katika mojawapo ya lugha za Afrika Magharibi, Mungu anapomsamehe mtu, "futa" dhambi zao kabisa ili zisiwepo tena. Unaweza kuwapa fursa watafsiri ili waige au waigize tukio ambapo mtu anamsamehe mwingine. Tazama vitendo wanayofanya ili kuonyesha msamaha. Waeleze watafsiri wazungumzie hisia za kila mhusika katika onyesho.

Dhambi ni kitendo cha kutomtii Mungu. Hakikisha kuwa neno unalotumia hapa halimaanishi kuwa mtu amekosa kufanya kitendo cha kidini kama sala au kufuata sheria fulani za kidini.

Katika hatua hii, jadilianeni kama kikundi kuhusu neno au maneno mtakayotumia kurejelea dhambi. Angalia neno [dhambi](#t193) kwenye Faharasa Kuu kwa ufanuzi zaidi. Simamisha sauti hii hapa.

Yohana anasema kuwa anayekuja atawabatiza watu kwa **Roho Mtakatifu** wa Mungu. Roho Mtakatifu ni Roho wa Mungu kwetu ili kutupatia uwepo wake, hekima, mamlaka na uwezo wa Kiungu. Katika Agano la Kale, neno la Kiebrania linalomaanisha roho pia lina maana ya "upepo" au "pumzi." Pia linawenza kumaanisha "uwezo" au "mamlaka" ambayo Mungu humpa mtu ili kumwezesha kufanya mambo yasiyo ya kawaida. Mungu huwapa watu vipawa Roho Mtakatifu (au Roho wa Mungu) anapowashukia (au wanapompokea). Mungu aliwapa wafalme Roho wake alipowatia mafuta kuwa wafalme naye Roho akawapa hekima na uwezo maalum kutoka kwa Mungu. Roho wa Mungu huwawezesha watu kufanya mambo. Kwa mfano, mtu anaweza kupata msukumo wa kwenda kushiriki neno la Mungu na mtu mwingine.

Katika Agano Jipy, neno **takatifu** linarejelea watu au vitu viliyyo vya Mungu, vilivyotiwa wakfu, au vina mfano wake.

Endapo ni vigumu kutafsiri neno **Roho** au ikiwa dhana ya **Roho wa Mungu** inawafanya wasikilizaji kuchukulia kuwa yupo Mungu zaidi ya mmoja, unapaswa kutafsiri neno kwa kurejelea kazi au matendo yake. Mfano wa njia moja ya kutafsiri neno "Roho wa Mungu" ni "uwezo wa Mungu."

Katika hatua hii, jadilianeni kama kikundi kuhusu neno au maneno mtakayotumia kurejelea Roho Mtakatifu. Angalia neno [Roho Mtakatifu](#t68) kwenye Faharasa Kuu kwa ufanuzi zaidi. Simamisha sauti hii hapa.

Wakati "mbingu ikipasuka," neno hilo pia linamaanisha **kuraruka** sawa na kurarua kipande cha nguo. Hii inaonyesha kuwa alipo Mungu pamefunguliwa wazi kwa wanadamu kwa njia ya ajabu. Mungu yupo karibu tena baada ya mamia ya miaka ya kuwa mbali na wanadamu. Unaweza pia kusema anga lilifunguka badala ya mbingu ilifunguka.

Sauti kutoka **mbinguni** ni ya Mungu-Wayahudi hawakulitaja jina la Mungu mara nyingi, kwa hivyo wakati mwingi walitumia neno "mbingu" badala ya jina lake. Sauti ilitoka alipo Mungu.

Katika hatua hii, jadilianeni kama kikundi kuhusu neno au maneno mtakayotumia kurejelea mbingu. Angalia neno [mbingu](#t63) kwenye Faharasa Kuu kwa ufanuzi zaidi. Simamisha sauti hii hapa.

Shetani alimjaribu Yesu. **Alimjaribu** inamaanisha "kuleta majoribu." Shetani ni kiumbe wa kiroho, aliyembwa na Mungu, na ndiye kiongozi wa viumbe waovu wa kiroho waliomwasi Mungu. Tumia kauli "mkuu wa roho waovu" kumrejelea Shetani ikiwa wasikilizaji wako hawafahamu kumhusu.

Katika hatua hii, jadilianeni kama kikundi kuhusu neno au maneno mtakayotumia kumrejelea "Shetani." Angalia neno [Shetani](#t118) kwenye Faharasa Kuu kwa ufanuzi zaidi. Simamisha sauti hii hapa.

Malaika walimjia Yesu na kumhudumia. Malaika ni kiumbe wa kiungu na wa kiroho ambaye ni mjumbe kutoka kwa Mungu. Malaika huwatokea wanadamu kama binadamu, wako chini ya Yesu na mara kwa mara huja na ujumbe maalum au huja kufanya kazi maalum. Ikiwa lugha husika haina neno linalomaanisha malaika hivyo mtu asiyemini atatatizika kuelewa, unaweza kutafsiri iwe mjumbe wa Mungu, au balozi wa Mungu. Hata hivyo, kuwa mwangalifu kwa sababu neno nabii pia lina maana sawa. Unaweza pia kuongezea kuwa huyu ni mjumbe wa kiroho kutoka kwa Mungu.

Katika hatua hii, jadilianeni kama kikundi kuhusu neno au maneno mtakayotumia kurejelea malaika. Angalia neno [malaika](#t4) kwenye Faharasa Kuu kwa ufanuzi zaidi. Simamisha sauti hii hapa.

Huu ndio mwisho wa mazungumzo.

Marko 1:14-20

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:14-20 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika kifungu cha mwisho Marko alitutanguliza kwenye mwanzo wa Huduma ya Yesu. Mungu alikuwa akitimiza unabii wa Agano la Kale ambaa Isaya alisema. Yesu alisafiri kwenda Galilaya na Yohana alibatiza Yesu. Mara tu baada ya Yohana kumbatiza Yesu, Roho Mtakatifu alimtuma Yesu nyikani ambapo Shetani alimjaribu kwa siku 40. Sasa Marko anafafanua tofauti kati ya Yohana na Yesu. Sasa muda umesonga na wenye mamlaka

walimkamata Yohana na kumuweka gerezani. Ingawa Marko hatwambii hapa ni nani aliyemkamata Yohana au kwa nini walimkamata, tunatambua baadaye katika Marko kuwa Herode Antipa alimkamata Yohana. Herode Antipa alikuwa mwana wa mfalme Herode ambaye alikuwa amejaribu kumuua Yesu alipokuwa mtoto. Baada ya kukamatwa kwa Yohana, Yesu anaenda Galilaya. Sasa Yesu ndiye lengo la hadithi inayoendelea.

Marko anatuambia kuwa Yesu sasa yuko Galilaya akihubiri habari njema kuwa ufalme wa Mungu umekaribia. Katika kipindi cha Yesu watu waliamini kwamba siku moja Mungu atatawala ulimwengu wote kuitia kwa wana wa Israeli. Lakini katika Marko, Yesu amekuja na Yesu anahubiri ufalme wa aina tofauti. Ufalme wa Mungu haimaanishi mahali au nchi anayotawala, lakini badala yake inamaanisha ambapo Mungu anatawala katika miyo yetu. Tunashuhudia Ufalme wa Mungu sasa tunapomsikiliza na kumtii kwa kumfuata Yesu.

Ujumbe wa yesu unahu kipindi cha sasa. Anasema kwamba "muda umefika," akimaanisha kwamba unabii wote katika Agano la Kale kuhusu Ufalme wa Mungu na kuhusu mwokozi aliyahidiwa unaanza kutimia sasa, kwa sababu Yesu, mwokozi tuliyehidiwa, amekuja kuanza huduma yake. "Wakati" inamaanisha kwamba Mungu ameweka bayana wakati huu kwa ajili ya ufalme wake-ni wakati mzuri kwa watu kukubali wito wake kwa sababu wanaweza kusikia moja kwa moja kutoka kwa Yesu.

Ujumbe wa Yesu ni rahisi. Watu wanapaswa kutubu na kuacha kutotii, wamgeukie Mungu na waamini injili, au habari njema kuwa ufalme wa Mungu kwa kweli umekuwa. Marko anazungumza sana kuhusu kuwa na imani katika Yesu. Kuwa na imani inamaanisha kumwamini-katika hali hii, kumwamini Yesu na kuonyesha kuwa unaamini kwa kumtii na kumfuata.

Baada ya Yesu kuanza huduma yake, anazingatia mada muhimu sana ya kuchagua watu wa kwanza ambao watamfuata kwa karibu. Marko anatwambia kuwa Yesu anawaalika wanafunzi wake wa kwanza wamfuate. Wanafunzi ni mtu anayefuata na kujifunza kutokana na mwalimu maalum wa kidini kuhusu Mungu, imani na maisha. Wanafunzi, au wafuasi wa karibu wa Yesu, walikuwa naye muda mwingi katika huduma yake ya umma, walisafiri naye kila sehemu, walijifunza kutoka kwake, na wakati mwingine aliwatumia kuhubiri Habari Njema ya Ufalme na kuponya wagonjwa.

Yesu anatembea kando ya pwani ya bahari ya Galilaya anapowakaribisha Simoni na ndugu yake Andrea kuwa wanafunzi wake. Bahari ya Galilaya ni ziwa lenye maji safi. Lina urefu wa Kilomita 21 na upana wa kilomita 10.

Ishia hapa na kama kikundi mtazame ramani ya eneo la Galilaya na picha ya Bahari ya Galilaya. Simamisha sauti hii, hapa.

Simoni na Andrea walikuwa wavuvi. Kazi yao ilikuwa kwenda ziwani na kutumia wavu ili kuvua samaki wa kuuza. Wavu wao wa kuvua labda ulikuwa umeundwa kutokana na kamba au uzi ambao watu hufunga pamoja ili kuunda mduara takribani umbali wa mita 7. Baadhi ya nyavyu huenda zilikuwa na uzito mdogo uliouunganishwa kwenye kingo zake ili kuifanya kuzama haraka. Pengine watu walitumia nyavyu za aina hii huku wakiwa wamesimama katika maji yasiyo na kina kirefu kando ya pwani na kuzirusha mbali zaidi katika ziwa.

Ishia hapa na kama kikundi mtazame picha ya wavu wa kuvua. Simamisha sauti hii, hapa.

Yesu anamwambia Simoni na Andrea wamfuate na anasema kuwa atawatumia kwenda kuwavua watu. Katika Agano la Kale, nabii Yeremia alizungumza kuhusu "kuwavua" watu, au kuwaleta kwa Mungu ili Mungu awahukumu. Hata hivyo, Yesu anazungumza kuhusu "kuwavua watu," au kuwaleta watu kwa Yesu, ili kuwaokoa na kuwaleta katika ufahamu wa jinsi ya kuwa katika Ufalme wa Mungu.

Marko anatwambia kuwa Yesu anatembea mbali zaidi kando ya Pwani ya Galilaya ambapo anawaona Yakobo na Yohana, wana wa Zebedayo, katika mashua wakisafisha na kuzitengeneza nyavyu zao. Huenda ikawa hizi zilikuwa nyavyu refu zaidi kuliko zile ambazo Simoni na Andrea walikuwa wakitumia, kwa kuwa watu walitumia nyavyu hizi wakiwa kwenye mashua. Mashua ni chombo inayotumika kusafiri katika ziwa au bahari au kuvua. Watu walitumia kasia au makafi ili kuisogeza mashua. Wakati mwingine mashua hizi pia zilitumia matanga, au vipande vikubwa nya nguo, ambavyo vilitegemea upepo kuvisogeza.

Ishia hapa na kama kikundi mtazame picha ya mashua yenyе kasia. Simamisha sauti hii, hapa.

Yesu anawaalika Yohana na Andrea kuwa wanafunzi wake na mara moja wanamjibu Yesu. Yohana na Andrea walimuacha baba yao Zebedayo katika mashua pamoja na watu walioajiriwa. Wakati mwingine wavuvi walikuwa wakiajiri watu wa kufanya kazi kwa siku au muda fulani ili kuwasaidia. Watu hawa hawakuwa watumwa-wenye mashua waliwalipa kwa ajili ya kazi yao.

Yesu anapowaita watu, anatazamia waitike na wakubali wito wake mara moja na wakubali wito wake kikamilifu, hata kama sio jambo rahisi. Yakobo na Yohana waliacha kila kitu-familia yao na kazi zao-ili kumfuata Yesu. Watu wanapomfuata Yesu, wanaitikia wito wake, kukubali mamlaka yake, na kumwiga yeye. Yesu anaamuru hili, na watu wanatii.

Ishia hapa na mjadili swalii hili kama kikundi: Je, ni nini ambacho watu katika jamii yako hufanya wanapoamua kumfuata mwalimu au kiongozi anayehishimika? Je, maisha yao hubadilikaje?

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:14–20 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hili. Kisha kikundi kitaonyesha kifungu hiki.

Kifungu hiki kina maonyesho 2.

Katika onyesho la kwanza: Wenye mamlaka wanamkamata Yohana na kumtia gerezani. Yesu anaenda Galilaya ambapo anaanza huduma yake na kuhubiri kuhusu Kuja kwa Ufalme wa Mungu.

Katika onyesho la pili: Yesu anatembea kando ya pwani ya Bahari ya Galilaya akiwaita wanafunzi wake wa kwanza, ambao wanaziacha nyavu zao za kuvua na kumfuata.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yohana (ambaye anakamatwa)
- Mtu ambaye anamkamata Yohana
- Yesu
- Watu wanaohubiriwa na Yesu
- Simoni na ndugu yake Andrea
- Yakobo na ndugu yake Yohana
- Zebedayo, baba wa Yakobo na Yohana
- Wanaume walioajiriwa katika mashua pamoja na Zebedayo

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa simulizi:

Hatujaambiwa ni muda gani uliopita kati ya Yohana kukamatwa na Yesu kurudi Galilaya. Hadithi hii inaanza kwa msemo unaotuonyesha kuwa ilikuwa muda fulani baada ya kukamatwa kwa Yohana ambapo Yesu alirudi Galilaya.

Yesu anahubiri kuhusu kuja kwa Ufalme wa Mungu. Kuhubiri ni kuwaambia watu hadharani jambo muhimu. Yesu angekuwa akisafiri kutoka sehemu moja hadi nyingine Galilaya akihubiri habari hii njema. Ni muhimu kukumbuka kuwa Ufalme wa Mungu haimaanishi anatawala mahali au nchi, ila kuwa Mungu anatawala katika miyo na akili zetu. Yesu ndiye mfalme aliyeahidiwa na uwepo wake uko mionganoni mwa watu. Ndiye mfalme ambaye wamekuwa wakimngoeja.

Yesu anawaamuru watu kutubu na kuiamini injili. Ni wakati wa kuchukua hatua. Watu sasa wana chaguo la kukubali kile ambacho Yesu anawaambia na kumwamini au kukataa ujumbe wake.

Simoni, Andrea, Yakobo na Yohana wote ni wavuvi. Huenda ikawa Simoni na Andrea walikuwa katika mashua yao au majini kando ya pwani ya Bahari ya Galilaya, wakizishusha nyavu zao, ambayo inamaanisha kuzirusha nyavu zao majini ili kuvua samaki. Yesu anamwita Simoni na Andrea kwanza, hivyo tunawenza kuchukulia kuwa wangkuwa na Yesu anapotembea mbele zaidi kando ya pwani na kumwita Yakobo na Yohana. Yakobo na Yohana wana baba yao Zebedayo na watu wao walioajiriwa katika mashua yao. Marko hatuambii ni watu wangapi walioajiriwa waliokuwa pale, lakini huenda ikawa mashua hiyo ingetoshea kati ya watu wanne na

kumi na watano. Marko pia hatuambii ikiwa kulikuwa na watu wengine pale wakati huu lakini kulikuwa na miji mingi na vijiji vya uvuvi katika eneo hili hivyo huenda ikawa kulikuwa na watu wengine waliokuwa wakifanya kazi na kuvua.

Ishia hapa ikiwa ingekuwa na manufaa kutazama tena kama kikundi pitch za Bahari ya Galilaya, mashua yenye kasia na wavu. Simamisha kucheza sauti hii hapa.

Simoni, Andrea, Yohana na Yakobo wote walichukua hatua mara moja walipoalikwa na Yesu kumfuata. Waliacha kila kitu na kumtii. Tena, tunaona hapa kuwa Yesu anataka watu wachukue hatua. Wakati umefika wa kufanya uamuzi, kugeuka kutoka kwa njia zetu za zamani na badala yake kumfuata Mungu kwa kutii.

Sasa, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia vitu kuonyesha simulizi na matukio yake.

Huu ndio.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:14–20 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi.

Hadithi hii ina matukio 2.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yohana (ambaye anakamatwa)
- Mtu ambaye anamkamata Yohana
- Yesu
- Watu wanaohubiriwa na Yesu
- Simoni na ndugu yake Andrea
- Yakobo na ndugu yake Yohana
- Zebedayo, baba ya Yakobo na Yohana
- Wanaume walioajiriwa katika mashua pamoja na Zebedayo

Kama kikundi igizeni simulizi hili mara mbili. Unapaswa kuigiza simulizi hili kwa lugha yako mwenyewe.

Kwanza, bila kusimama igiza hadithi hii. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa hadithi. Hakikisha hauachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za hii hadithi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya hadithi.

Simamisha sauti hii hapa na uigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hili kwa mara ya pili. Kwenye sehemu fulani katika igizo, simamisha na umuulize anayeigiza mhusika fulani "Unajisikiaje au unafikiria nini?" Mtu anayeigiza mhusika huyo anatakiwa kujibu angejisikiaje au kufikiria nini endapo angekuwa mhusika huyo. Kisha anza igizo tena.

Ishia sauti hii hapa na igiza simulizi hili kwa mara ya pili.

Ifuatayo ni mifano ya igizo na majibu yanayoweza kutolewa.

Katika hadithi hii, Yesu anaenda Galilaya na kuanza kuhubiri baada ya Yohana kukamatwa.

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kama Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu huyo anaweza kutoa majibu kama vile, "Alikuwa na huzuni, Yohana alikuwa binamu yake" au "Yesu alijua kuwa huu ulikuwa mwanzo wa huduma yake kwani alipaswa kuanza kuhubiri kuhusu ufalme wa Mungu." Endeleta igizo.

Igiza akiwaita Simoni na Andria na kusema, "Njooni, nifuateni, nami nitawaonyesha jinsi ya kuwavua watu."

Simamisha igizo. Waulize watu wanaoigiza Simoni na Andrea, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda wakatoa majibu kama vile, "Walijua tu kuwa walipaswa kumfuata," au "Walikuwa na hitaji la dharura kwamba walihitaji kuziacha nyavu zao na kumfuata mara moja," au "Walifurahi, kuwa yule waliyekuwa wanamgoja hatimaye yuko hapa." Endeleta igizo.

Igiza Yesu, Simoni na Andrea wakitembea kando ya pwani wakielekea kwa Yakobo na Yohana. Yesu anamwita Yakobo na Yohana wamfuate, mara moja wanamwacha baba yao, mashua yao na nyavu na watu walioajiriwa.

Simamisha igizo. Waulize watu wanaoigiza Zebedayo na watu walioajiriwa, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda wakatoa majibu kama vile, "Nimechanganyikiwa, ni nani huyu na ni nini kinachofanyika?" au "Je, ni kwa nini Yakobo na Yohana wanaondoka haraka sana?" au "Je, ni kwa nini hatujaitwa?" au "Nimefurahi kwa ajili yao," au "Nimefurahi kupita kiasi kuwaona wakimfuata Yesu."

Mwisho, kiulize kikundi, "Je, ungekuwa mvuvi na ulikuwa unafanya kazi yako na Yesu akukujie na kukuambia umfuate, ungemjibu nini? Je, ungehisi vipi?"

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:14–20 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili istilahi na maneno makuu katika kifungu hiki.

Yesu **aliingia** au **aliingia** Galilaya. Tumia kitenzi kueleza ujio wako au kwenda kueleka sehemu fulani-neno lolote ambalo ni la kawaida katika lugha yako.

Yesu alikuwa akitembea kando ya Bahari ya Galilaya katika hadithi hii. Ziwa hili lina urefu wa takribani kilomita 21 na upana wa kilomita 10. Kina chake ni mita 67. Watu wengi walijipatia riziki kwa kuvua samaki kwenye ziwa hili. Galilaya ni eneo linalozunguka Bahari, au Ziwa la Galilaya.

Ishia hapa na mtazame picha za ziwa na ramani ya Galilaya ikiwa bado hamjafanya hivyo kama kikundi. Jadili neno ambalo unaweza kutumia kuelezea maji haya. Simamisha sauti hii, hapa.

Yesu anasema kuwa **Ufalme wa Mungu** umekaribia. Ufalme ni mahali ambapo mfalme anatawala kundi la watu. Katika Agano la Kale, Ufalme wa Mungu ulikuwa watu wake, Israeli. Lakini watu wa Israeli hawakumtii Mungu kila wakati. Sasa, Ufalme wa Mungu haurejelei mahali, ila unarejelea wote wanaomfuata. Tunajua kuwa bado kila mmoja hamtii Mungu na ufalme wake bado hujakamilika. Lakini Yesu pia alikuja ili kuleta sehemu ya Ufalme wa Mungu sasa. Sasa Ufalme wa Mungu ni watu wanaomfuata Yesu kama mfalme, wakisaidiana na kueneza upendo wa yesu kwa wengine. Baadaye Mungu ataleta ufalme uliokamilika. Mungu atakuja, kuhukumu watu waovu, na ulimwengu utakuwa mkamilifu. Mungu atatawala watu wake kwa haki, hakutakuwa na mateso tena wala maovu, na watu wote watamtii. Yesu alipozungumza kuhusu Ufalme wa Mungu, watu hawakuelewa hilo, hivyo ilikuwa kama fumbo kwao. Walihitaji kwa kweli kumsikiliza Yesu ili waelewe alichokuwa akisema.

Tunauhisi Ufalme wa Mungu sasa tunapomsikiliza Mungu na kumtii kwa kumfuata Yesu.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi ni neno au maneno gani mtayatumia badala ya Ufalme wa Mungu. Kwa maelezo zaidi ngalia neno Ufalme wa Mungu kwenye Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii, hapa.

Yesu anatuamuru **kutubu** dhambi zetu na **kuamini** habari njema. Kutubu inamaanisha kuacha dhambi na kumgeukia Mungu na kuanza kuishi maisha mapya katika kuzifuata njia za Mungu. Tumia neno au usemi sawa badala ya neno kutubu kama ilivyotumiwa katika vifungu vyahapo awali na kumbuka kuwa neno kutubu liko katika Faharasa Kuu.

Kuamini ni kama imani kwa kuwa kunahuisha hisia-kuwa na nguvu katika jambo fulani, kufanya moyo uamini jambo hilo, kutokuwa na shaka.

Baadhi ya lugha zinatumia neno moja kumaanisha kuamini na kutii. Imani huelezea muitikio wa watu kwa ahadi ya Mungu. Hii inahusu kuiweka imani au uhakika wako kwa Mungu.

Nyenzo kufundishia: Mwombe mtu mmoja mapema ajitolee kukusaidia kufanya hili. Weka kitu katikati ya chumba na umuulize mtu aliyejitlea "Je, unaamini kwamba kiti hiki kipo? Je, unaamini kwamba hiki ni kiti? Je, unaamini kwamba kiti hiki ni imara vyakutosha kukubeba?" Mtu wa kujitolea anatakiwa kujibuu "ndiyo" kwa

maswali yote haya. Kisha mwambie, "Najua umechoka, kiti hiki kiko hapa kaa." Mtu huyo anapaswa kukataa kuketi kwenye kiti. Rudia hili mara kadhaa, ukiuliza ni kwa nini mtu huyu wa kujitolea haketi kwenye kiti ingawa anajua kiko pale na anasema kuwa anaamini kiti hile ni imara kumbeba. Elezea kikundi kwamba huu ni mfano wa maana ya imani. Ikiwa mtu huyu amekataa kukaa kwenye kiti, kwa kweli hana imani na kiti.

Ishia hapa na ufanye shughuli hii. Jadili kama kikundi ni neno au msemo upi mtakaotumia badala ya kuamini. Kwa maelezo zaidi angalia neno kuamini katika Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii, hapa.

Yesu aliwaambia watu kuhusu injili, au habari njema. Kabla ya Yesu kufu na kufufuliwa, wanafunzi na Yesu walifundisha habari njema ya ufalme. Hii inamaanisha kuwa wanafunza kuhusu wakati ambao Mungu anakuja kutawala. Mungu atakuja kutawala katika watu wake kuitipia Yesu-hii ni habari nema! Baadaye, habari njema itajumuisha hadithi kamili ya kufa, kuzikwa na kufufuka kwa Yesu. Tumia neno au msemo ule ule badala ya neno habari njema au injili kama ilivyotumika katika vifungu yya hapo awali.

Yesu anamwita **Simoni** na Andrea kuwa wanafunzi wake. Simoni hapa ni yule yule Simoni Petro, ambaye baadaye alikuwa mmoja wa wanafunzi wa Yesu. Andrew anaelezewa kuwa ndugu wa Simoni. Huenda ikawa Simoni ni mtu wa mkubwa zaidi, kwa hivyo weka majina haya mawili ya ndugu hawa katika mpangilio unaotaka kulingana na utamaduni wa jamii yako mnapozungumzia ndugu hawa wawili.

Simoni na Andrea walikuwa wavuvi. **wavuvi** walikuwa wanaume ambao walivua samaki ili wauze wapate pesa. Simoni na Andrea walikuwa **wakizirusha nyavu** zao Yesu alipowaita. Watu waliunda nyavu za kuvua samaki kutokana na kamba au nyazi ambazo walizifunga pamoja ili kuunda mduara na kuziweka kwenye mikono yao. Watu walizirusha nyavu katika mzunguko wa mviringo wa mikono yao. Baadhi ya nyavu huenda ikawa zilikuwa na uzito mdogo uliouanganishwa kwenye kingo zake ili kuzifanya kuzama haraka.

Ishia hapa na kama kikundi mtazame picha ya wavu wa kuvua samaki. Jadili neno mtakalotumia kurejelea wavu wa kuvua samaki. Simamisha sauti hii, hapa.

Wavuvi wangetumia mashua kama njia ya kusafiri majini. Mashua za wavuvi zilikuwa na urefu wa takribani mita 8 na upana wa mita 2 ½. Ilikuwa na kina cha mita 1 1/4. Watu kumi na watatu wangetoshea kabisa kwenye mashua yenyе ukubwa huu.

Ishia hapa na uonyeshe wafasiri wako picha ya mashua na uchague namna ya kuonyesha ukubwa wa mashua, pengine kwa kuchora vipimo kwenye sakafu kwa kutumia kijiti na kuwaambia watu waingie ndani ya mistari uliyochora. Jadili neno mtakalotumia kurejelea **mashua**. Simamisha sauti hii, hapa.

Wanafunzi katika kifungu hiki wameitwa kuwa **Wavuvi wa watu**. Hii inamaanisha kuwa wangkuwa wavuvi wanaowashika watu badala ya samaki. Kuwa mwangalifu kuwa neno utakalotumia kumaanisha "kushika" au "kuvua" si baya. Unawenza kusema kwamba utawashika watu kama ambavyo unawavua samaki. Kuwa wavuvi wa watu inamaanisha kuwaleta watu kwa Yesu, ili kuwaokoa na kuwaleta katika ufahamu wa jinsi ya kuwa katika Ufalme wa Mungu.

Huu ndio mwisho.

Marko 1:21–28

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:21–28 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Yesu amewaita wanafunzi wake wa 4 wa kwanza wamfuate—wavuvi, Simon, Andrea, Yakobo na Yohana. Yesu na wanafunzi wake 4 wameenda kwenye kijiji cha Kapernaumu, kilicho karibu na Bahari ya Galilaya. Kapernaumu ulikuwa mji muhimu kwenye barabara kuu katikati ya Misri na Damaska. Ukawa makao makuu ya Yesu katika kipindi cha utume wake Galilaya. Huenda wanafunzi wake 4 waliishi Kapernaumu.

Ishia hapa na uioneshe timu yako wafasiri ramani ya Bahari ya Galilaya inayoonyesha Kapernaumu, Misri na Damaska.

Sabato iliyofuata, Yesu anaenda kwenye sinagogi na anaanza kuwafundisha watu walimo mule ujumbe wa Mungu. Sabato ni siku ya Wayahudi kupumzika na kuabudu—siku ya kufanywa takatifu au maalumu kwa kutofanya kazi yoyote. Kwa Wayahudi Sabato ilianza Ijumaa jua lilipo zama na ilienda mpaka Jumamosi baada ya jua kuzama. Ilikua kawaida watu kukusanyika katika sinagogi siku ya Sabato ili kusikiliza mafundisho. Sinagogi palikua mahali pa kuabudia pa mji huo. Palikua ni pahali pa mkutano ambapo watu walikusanyika kusali na kujadili Neno la Mungu na waalimu walioheshimika. Pia watu walikusanyika kwenye masinagogi kujadili masuala muhimu ya kisheria na kisasa.

Ishia hapa na uangalie picha ya sinagogi. Jadilini hili swalii katika kikundi: Ratiba yenu ya kufanya kazi na kupumzika, ipoje katika utamaduni wenu? Mnapumzikaje? Watu hukusanyika wapi kujadili mambo muhimu? Simamisha sauti hii hapa.

Mtu mmoja alimualika Yesu kufundisha kwenye sinagogi. Hii inatuambia kwamba watu walimjua na kumheshimu Yesu. Marko hatuambii siku hii Yesu alifundisha nini, lakini tunajua kwamba mafundisho ya Yesu hayakuwa ya kawaida. Watu "walishangazwa" jinsi Yesu alivyofundisha. Kwa kawaida, kama mada waalimu wa sheria walizungumzia sheria ya dini na manabii waliisemaje. Hapa, Yesu alioneekana akizungumzia kwa mamlaka yake mwenyewe—Yesu alizungumza kana kwamba alikua na nguvu na mamlaka ya kuwaamrisha watu, na hawakutegemea hili. Huenda Yesu alikua akizungumzia sasa kuwepo kwa Ufalme wa Mungu hapa na kuwaambia watu wafanye nini ili kuwa sehemu ya Ufamle wa Mungu.

Tunaambiwa kwamba, "punde tu" mtu aliyeingiwa roho muovu anapiga kelele. Roho waovu, kama ilivyozooleka pepo au roho wachafu, ni viumbe wa kiroho wanaomtumikia shetani na mawakala walio chini yake. Viumbe hawa wa kiroho wananguvu ya kumtesa binadamu na hata kuyaongoza mawazo na matendo yake na kuonge kupidia yeye. Hatujui kama mtu aliyeingiwa pepo alikuwepo kwenye sinagogi muda wote Yesu alipokuwa akifundisha au kama alilingia baada ya Yesu kumaliza mafundisho. Inashangaza kama angekuja kwenye sinagogi kabisa, kwakuwa mtu mwénye roho muovu hakuruhusiwa kuabudu kwenye sinagogi. Pepo anazungumza kupidia mtu huyo. Lughya yake ni kama Wayahudi walitegemea aongee—mara zote walisema "Hauna cha kutufanya!" Huenda pepo huyo anaposema "sisi" anazungumza kwa niaba ya roho wengine waovu. Pepo huyo ni mkali sana anapozungumza na Yesu—hii inaonesha kwamba anaogopa kwa sababu anajua Yesu ni nani na kwamba Yesu ana mamlaka ya kumwamuru cha kufanya na kumwangamiza. Kuangamiza hapa kunamaanisha kuharibu, si kuua.

Pepo anamwita Yesu kwa jina lake—Yesu wa Nazareti. Hii inamaanisha kwamba Yesu anatoka mji wa Nazareti. Kama njia ya kuwatambua, ilikuwa kawaida kwa nyati zile watu kujulikana kwa majina na miji wanayotoka. Katika utamaduni wa Kiyahudi, watu waliamini unapomuita mtu kwa jina lake una mamlaka juu yake. Pepo anajaribu bila mafanikio kutafuta namna ya kumdhiliti Yesu kwa sababu anajua Yesu ana nguvu za kweli. Kisha pepo anamwita Yesu "Mtakatifu wa Mungu." Huenda pepo anamaanisha anajua kuwa Yesu ana Roho Mtakatifu wa Mungu. Jina hili linaonesha kwamba pepo anajua uuungu wa Yesu—yeye ni Mungu.

Ishia hapa na mjadili swalii hili katika kikundi: Je, mnayatumiaje majina katika tamaduni zenu? Majina yana maana gani? Ni wakati gani mnawaita watu kwa majina yao? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anamwamuru roho muovu "Nyamaza kimya na umtoke mtu huyo!" Yesu aantaka roho muovu amtoke mtu huyo na aache kumwendesha. Kwa kawaida, mwalimu wa sheria ndiye aliyefanya matambiko au ibada ya kuondoa mapepo. Lakini Yesu anasema maneno tu na pepo anamtoka mtu. Hili tena inaonyesha mamlaka ya Yesu. Pepo anapomtoka mtu huyo, humfanya mtu aonekane anatetemeka kama alikuwa na kifafa na pepo analia kwa sauti kubwa. Marko anapenda kuonyesha maudhui haya kwenye hadithi zake, na mara nyingi anatuonyesha ushindani baina ya Yesu kama mwema na Shetani kama muovu.

Kama kikundi ishieni hapa na mjadili swalii hili: Utamaduni wenu huwashughulikiae watu ingiwa na roho waovu? Watu wenye mapepo hufanya vitu vya aina gani? Huponywaje kutoka kwenye hii shida? Simamisha sauti hii hapa.

Mara nyingine tena, watu katika sinagogi wanashangazwa na Yesu. Wanaweza kuona Yesu ana nguvu kubwa. Watu wanaanza kujadili kilichotokea. Bado watu hawaelewi vyakutosha Yesu ni nani, lakini wanaweza kuona Yesu si mtu anayefundisha kwa nguvu na mamlaka tu bali anaonyesha kwa matendo hapa, kwa kumfanya mtu kuwa huru.

Mara zote Marko anatuonyesha matokeo ya miujuza. Hivyo hapa, habari ya Yesu na miujiza yake inasambaa eneo lote.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:21-28 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hili. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hili.

Simulizi hili lina maonyesho 3.

Katika onyesho la kwanza: Yesu na wanafunzi wake wanne, wavuvi aliowaita wamfuate, wapo katika mji wa Kapernaumu sasa. Ni Sabato, kwa hivyo Yesu anaingia katika sinagogi, nyumba ya sala ya Wayahudi, na anafundisha. Watu wanashangazwa na mafundisho yake.

Katika onyesho la pili: Ghafla anatokea mtu aaliyeingiwa roho muovu. Yesu anamkemea roho muovu na kumuamuru amtoke mtu huyo. Kwa hili, huyo roho muovu anapiga kelele, anamwangusha mtu huyo kwa kifafa, na anatoka.

Katika onyesho la tatu: Watazamaji wanashangaa. Wanaanza kujadili mamlaka ya Yesu na kilichotokea. Habari za Yesu zinaenea haraka katika eneo lote la Galilaya.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Wenzake/wanafunzi wanne wa Yesu— Simoni, Andrea, Yakobo na Yohana
- Watu katika sinagogi, wakiwemo watu wa kawaida na viongozi wa dini
- Mtu aaliyeingiwa na roho muovu
- Watu nje ya sinagogi (waliosambaziwa habari eneo lote na wale waliokuwa ndani)
- Roho muovu

Kama kikundi, zingatiensi sehemu mazingira ya simulizi:

Kiache kikundi watafakari muktadha wa maonyesho haya. Sasa tuko katika muktadha tofauti—siku ya Sabato, ndani ya sinagogi, kwenye mji wa Kapernaumu. Kapernaumu ulikuwa mji mdogo kwenye pwani ya kaskazini ya Bahari ya Galilaya. Pungufu ya watu 2000 waliishi Kapernaumu. Yawezekana hapa ndipo walipoishi akina Simon, Andrea, Yakobo na Yohana. Kila jamii ya Kiyahudi ilikuwa na sinagogi. Masinagogi yalikua sehemu watu walimo kukusanyika kusikia mafundisho ya dini na kuabudu. Masinagogi pia yalikuwa mahali pa kukusanyika kujadili masuala muhimu ya kisheria na kisiasa.

Hadithi hii inatokea siku ya Sabato ya Wayahudi, ambayo ni siku Wayahudi waliyoacha kufanya kazi na kupumzika na walikusanyika kwenye masinagogi kujifunza na kuabudu. Yesu angealikwa kufundisha kwenye sinagogi. Hii inaonyesha Yesu tayari anajulikana na kuheshimiwa. Yesu atakuwa ameketi chini, akifundisha. Hatujui Yesu alikuwa akifundisha nini, lakini tunajua watu walishangazwa na namna ambavyo alikuwa akifundisha. Yesu alifundisha kwa mamlaka. Hii ni tofauti na jinsi waalimu wengine walivyofundisha. Mara nyangi waalimu wa sheria wange nukuu wasomi wengine na kuzungumzia sheria ya dini ilisemaje na manabii walismajembe kuhusu mada hiyo. Yesu anazungumza kwa mamlaka yake. Hii inamaanisha hazungumzi kama mtu anayeleta ujumbe kutoka kwa mtu mwengine. Yesu anafundisha kitu kipyaa kama mtu mwenye mamlaka ya kutangaza ukweli.

Kama kikundi, ishia hapa na muangalie picha ya sinagogi ndani na nje. Simamisha sauti hii hapa.

Katika tukio linalofuata, gafla anaonekana mtu aliyepagawa na roho mchafu. Wakati mwengine pepo waovu hujulikana kama pepo wachafu au shetani. Pepo waovu ni viumbwe wa kiroho wamtumikiao shetani na wanaweza kuyaongoza matendo na mawazo ya mtu. Hatuambiwi ni kwa muda gani mtu aliyepagawa na pepo

alikuwa kwenye sinagogi. Inaweza alikuwepo wakati Yesu alipokua akifundisha, au alifika wakati Yesu amemaliza kufundisha. Ingeshangaza kabisa yeye kuwepo kwenye sinagogi. Roho muovu anamtambua Yesu mara moja—anamwita Yesu kwa jina na baadaye anamwita "Mtakatifu wa Mungu." Ni roho mbaya ambaye anazungumza wakati anatambua Yesu ni nani. Hakikisha kwamba tafsiri yako inaonyesha kwamba ni roho mbaya anayezungumza. Ni wazi kwamba mtu huyo alikuwa alilingiwa na roho muovu na si tu kutokuwa vizuri kiafya. Pepo waovu wana maarifa yasiyo ya kawaida—maarifa yasiyo ya ulimwengu huu. Anamtambua Yesu ni nani ingawaje watu kwenye umati bado hawamjui. Yesu anauungu. Yeye ni Mungu na ana uwezo wa kumharibu roho muovu.

Yesu anaonyesha mamlaka na nguvu zake anapoamuru roho muovu kukaa kimya na kumtokamtu. Ilikuondoa mapepo, kwa kawaida viongozi wa Kiyahudi walihitaji kufanya matambiko mengi. Badala yake, kwa maneno yake tu Yesu anaamuru pepo aondoke. Hatuambiwi roho muovu anaelekeea wapi anapomtoka mtu huyo. Pepo anapo mtoka, anamfanya mtu huyo kuanguka kifafa na kupiga kelele au kulia kwa maumivu makali. Kuafaka inamaanisha kutikisika tikisika kwa nguvu. Kwa kuwa pepo ni roho, hawana mwili, hatuwezi kumuona anapomtoka huyo mtu. Hata hivyo, ingekuwa wazi kwa umati kwamba mtu huyo aliachwa na pepo kwa sababu mtu huyo angeonekana tofauti. Tena, watu katika sinagogi wanashangazwa na jinsi ya tofauti Yesu anavyofanya mambo—kwa mamlaka na nguvu!

Huu ni mara ya kwanza tunamuona Yesu akiamuru roho amtoke mtu katika injili ya Marko, ingawa Yesu tayari amekutana na Shetani nyikani wakati alipomjaribu. Tunaona mada hii muhimu katika injili yote ya Marko, ambapo Yesu na Shetani wapo katika mgogoro.

Katika onyesho la mwisho una watazamaji—watu wote waliokuwa kwenye sinagogi wakati huo. Wanaanza kujadili kilichotokea na watu wa nje ya sinagogi, na habari hii inasambaa katika eneo lote la Galilaya (ambalo ni eneo linalozunguka mji wa Kapernaumu).

Ishia hapa na kama kikundi muangalie ramani ya Galilaya na maeneo yanayoizunguka. Simamisha sauti hii hapa.

Sasa, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia vitu kuonyesha simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:21–28 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hilo.

Hadithi hii ina matukio 3.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Washiriki/wanafunzi wanne wa Yesu—Simoni, Andrea, Yakobo na Yohana
- Watu katika sinagogi, wakiwemo watu wa kawaida na viongozi wa dini
- Mtu aliyeingiwa pepo mbaya
- Watu nje ya sinagogi (waliosambaziwa habari katika eneo lote na wale walikuwa ndani ya sinagogi)
- Pepo muovu

Kama kikundi, igizeni simulizi hili mara mbili. Unapaswa kuigiza simulizi hii kwa lugha yako mwenyewe.

Kwanza, iigiza hadithi bila kusimama. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa hadithi. Hakikisha hauachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za hadithi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya hadithi.

Ishia hii sauti hapa na uigize hilo simulizi.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hili kwa mara ya pili. Ishia katika sehemu fulani ya igizo, na umuuilize anayeigiza uhusika fulani "Unajisikiaje au kuwaza nini?" Mtu anayeigiza uhusika huo anatakiwa kujibu angejisikiaje au kuwaza nini endapo ndiye angekuwa mhusika. Kisha anza igizo tena.

Sitisheni hii sauti hapa na muigize hili simulizi kwa mara ya pili.

Ifuatayo ni mifano ya igizo na majibu yake.

Igiza Yesu yupo kwenye sinagogi na wanafunzi wake pamoja na umati wa watu. Yesu anafundisha. Umati unastahabajishwa sana kwa mamlaka Yesu anayofundishia.

Simamisha igizo. Waulize watu wanaoigiza kama wanafunzi wanne wa Yesu, Simoni, Andrea, Yakobo na Yohana, "mnawaza nini au mnajisikiaje?" Unaweza kusikia majibu kama, "Kuchanganyikiwa," "Imani yao inakua," au "Wanajifunza na kumuelewa zaidi Yesu ni nani." Endeleza igizo.

Anafika mtu aliyeingiwa na pepo muovu. Hakikisha unaigiza kiasi kwamba kutokea kwake kunakuwa ni ghafla na kwa kushangaza. Mtu mwenye pepo anampigia Yesu kelele, akimuuliza kwanini yupo hapa akimuita "Mtakatifu wa Mungu." Yesu anaamuru roho muovu amtoke mtu huyo. Pepo muovu anaondoka, na kumfanya mtu huyo kutetemeka na kupiga kelele.

Simamisha igizo. Muulize anayemuigiza Yesu anajisikiaje hapa. Unaweza kusikia majibu kama, "Ninahisi upinzani kutoka kwa shetani dhidi ya huduma yangu," au "Ninajisikia kujiamini na mwenye mamlaka kwamba naweza kuondoa pepo hilo." Sasa muulize mtu anayemuigiza mtu mwenye pepo mbaya anajisikiaje. Unaweza kusikia majibu kama, "Uhuru," "Nafuu", "Furaha," or "Hatimaye, amani." Endeleza igizo.

Igiza umati ukishangazwa na nguvu na mamlaka ya Yesu. Wakijadili kilichotokea. Kisha umati unaenda na kuwaambia watu katika maeneo ya Galilaya kumuhusu Yesu.

Simamisha igizo. Waulize wanaoigiza kama umati wa watu, "Wanawaza nini mpaka hapa? Hamjawahi kusikia mamlaka kama haya katika kufundisha na sasa mmeona mamlaka ya Yesu katika kutoa pepo. Mnajisikaije? Je, mnaelewa jambo hili?" Unaweza kusikia majibu kama, "Tunatamani kuwaambia watu tulichokiona," au "Hatuna hakika inamaana gani, mtu huyu ni nani na inawezekanaje anamamlaka kama hayo?"

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:21-28 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili vitu na maneno ya muhimu kwenye hili simulizi.

Sasa Yesu na wenzake wapo Kapernaumu. **Kapernaumu** ulikuwa mji mkuu uliokuwa kwenye njia kutoka Misri kwenda Dameski, ambao ulikuwa mji mwingine mkubwa. Ulikuwa ni kituo cha uvuvi na biashara. Pia ulikuwa mji muhimu kwa serikali ya kikoloni ya Rumi kama kituo cha kukusanya ushuru. Yesu alijikita sana katika utume wake kwenye mji huu. Baadhi ya wanafunzi wake walikuwa wavuvi wa mji huu.

Ishia hapa na uionyeshe timu yako ya wafasiri ramani ya Bahari ya Galilaya yenyе miji ya Kapernaumu, Misri na Damaska.

Wayahudi waliishi siku ya**Sabato** kama siku ya kupumzika na kuabudu tangu walipopewa amri hii na Mungu. Hii ilichukuliwa kuwa siku ya saba ya juma. Kufikia wakati wa Yesu, kulikuwa na sheria kali, maalum zilizohusu ni aina gani ya kazi iliyotakiwa kufanyika au kutufanyika katika siku hii. Pia hii ilikuwa siku watu waliyoenda kuabudu katika sinagogi.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi ni neno au maneno gani mtayatumia kwa ya Sabato. Kwa taarifa zaidi angalia nenosabato kwenye Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu alikuwa akifundisha kwenye sinagogi huko Kapernaumu. **Masinagogi** yalikuwa mahali pa ibada pa Wayahudi ambapo watu vijijini walikukutana badala ya kukutanikia katika hekalu kuu huko Yerusalem. Watu hawakutoa dhabihu katika masinagogi. Haya yalikuwa makutaniko ya kawaida ya Wayahudi waliokusanyika siku ya Sabato na siku za sikukuu kuomba, kusoma maandiko, kusikiliza mafundisho na wakati mwingine kutatua matatizo ya jamii.

Ishia hapa na ufanye jambo hili: Kusanya mawe kadhaa ya ukubwa tofauti, lakini jiwe moja liwe kubwa kuliko mengine. Liweke jiwe kubwa juu kidogo kuliko mawe madogo, na tumia picha hii unapojadili watu walichokifanya hekaluni na kile walichokifanya kwenye sinagogi. Kwa taarifa zaidi angalia neno sinagogi katika Faharasa Kuu. Jadirini kama kikundi neno gani mtalitumia kwa sinagogi, au tumia neno lile lile ulilotumia katika simuliz nyngine za Biblia. Simamisha sauti hii hapa.

Marko anatuambia kwamba watu katika sinagogi **walishangazwa na mafundisho yake**. Kwa maneno mengine, walishangazwa kwa *namna* Yesu alivyokuwa akifundisha kwa sababu alifundisha kama mtu mwenye mamlaka.

Mamlaka ina maanisha kuwa na nguvu, au haki ya kuwaambia watu kufanya jambo fulani. Kwa taarifa zaidi angalia neno mamlaka kwenye Faharasa Kuu.

Yesu alivyofundisha ilikuwa tofauti na walimu wengine sheria. **Waali mu wa sheria** wakati mwingine hutafsiriwa kama waandishi au watu walioandika sheria: Walikuwa wasomi na wataalam wa tafsiri za sheria kutoka katika Maandiko Matakatifu. Tafsiri hizi hazikuandikwa lakini zilikaririwa na kufundishwa kwa mdomo na waalimu.

Ishia hapa na mjadili neno au maneno gani mtayatumia badala ya neno "waalimu wa sheria." Kwa taarifa zaidi angalia neno waalimu wa sheria katika Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Ghafla yuko pale mtu aliyeingiwa na **pepo muovu/mchafu**. Katika maandishi harisi ya Kigiriki maana halisi ya neno hili ni roho "mchafu". Mchafu ni neno linalomaanisha ambacho hakifai kutumika na Mungu. Pepo wote waovu ni "wachafu" kwa sababu hawafai kutumika na Mungu. "Pepo mbaya" inamaanisha viumbe wa kiroho wamtumikiao Shetani kama mawakala wake, na wako chini yake. Viiumbe hawa wa kiroho wana uwezo wa kumuonea binadamu na hata kumtawala. Hiki ndicho tunachokiona kikimtokea huyo mtu kwenye hii hadithi. Kutoka kwenye Biblia tunaambiya kwamba pepo waovu waliumbwaa na Mungu na walichagua kutomtii. Baadhi ya lugha hazina neno linalotosheleza kuelezea hili. Kwao "Pepo mbaya" inaweza kumaanisha roho ya mtu aliyeufu ambayo "huwinda" watu. Jaribu kuchagua neno ambalo linarejelea roho huru ambaye ni mbaya na anapingana na Mungu. Kama lipo, unaweza kutumia neno lisilobagua kwa ajili ya roho huru kwa kuongeza sifa kama roho kutoka kwa shetani, au roho mbaya/muovu.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi ni neno au maneno gani mtayatumia kwa neno roho mchafu au muovu. Kwa taarifa zaidi angalia neno roho muovu/pepo mchafu kwenye Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Pepo muovu anatumia jina **Yesu wa Nazareti** anapozungumza na Yesu. Nazareti ni mji sehemu nyngine ya eneo la Galilaya, Yesu alipokulia. Pepo muovu alitumia jina la Yesu kuonyesha kumjua na alikotoka. Pepo muovu alitegemea kwa kutumia jina la Yesu, angemtawala au kuwa na mamlaka dhidi yake.

Ishia hapa na uionyeshe timu yako ya wafasiri ramani ya Galilaya inayoinyesha Nazareti.

Pepo muovu pia anamwita Yesu **Mtakatifu** wa Mungu. Jina hili humaanisha Mungu mwenyewe na linaonyesha kuwa Yesu anauhusiano maalum na Mungu na ana Roho wa Mungu.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi ni neno au maneno gani mtayatumia kwa Mtakatifu wa Mungu. Ikihitajika, tazama takatifu kwenye Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Mji wa Kapernaumu ulikuwa upande wa Bahari ya Galilaya na katika ukanda wa Galilaya. Ziwa au bahari, lina urefu wa kilomita 21 na upana wa kilomita 10. Kina chake ni mita 67. Wengi walijipatia riziki kwa kuvua samaki.

Ishia hapa na uionyeshe timu yako ya wafasiri ramani na picha za ziwa kama bado hujawaonyesha. Jadirini neno mtakalolitumia kwa sehemu ya maji ya namna hii.

Huu ndio mwisho.

Marko 1:29–34

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:29–34 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Yesu na wanafunzi wake wanne wamekuwa kwenye sinagogi huko Kapernaumu. Yesu amekuwa akifundisha kwa mamlaka. Yesu anaamuru pepo aliyemuingia mtu amuache na aache kumtawala. Umati unashangazwa na mafundisho na matendo ya Yesu, wanaeneza habari za Yesu na miujiza yake katika eneo lote. Simulizi linalofuata linatokea kwa akina Simoni na Andrea, wanafunzi wawili wa Yesu. Yesu anawaponya watu wengi na anayamuru mapepo yawatoke.

Marko anatuambia baada tu ya Yesu na wanafunzi wake wanne kuondoka katika sinagogi walikwenda nyumbani kwa akina Simoni na Andrea. Hili lilikuwa ni tukio liliflouata baada tu ya Yesu kumponya mtu aliyeingiwa na pepo pale kwenye sinagogi. Yesu na wanafunzi wake waliondoka kwenye sinagogi moja kwa moja, kabla habari za Yesu hazijaenea katika eneo lote. Nyumba ya akina Simoni ilikuwa Kapernaumu—huenda ilikuwa karibu na sinagogi. Simoni na Andrea waliishi nyumba moja na mke wake na mama mkwe wake Simoni, mama wa mkewe, aliyekuwa mgonjwa. Yakobo na Yohana walikuwa pamoja nao. Tunaona Yesu anapotuambia tumfuate, anatutaka tujitoe kabisa kwaajili yake. Yakobo na Yohana waliacha biashara zao, baba yao, na watumishi wao na wakamuata Yesu. Sasa Marko anatuambia kwamba Simoni anaishi na mkewe na mama mkwe wake. Simoni ana familia lakini anatii wito wa kumfuata Yesu, bila hata kujuu anafuata nini au unahuu nini.

Baada tu ya Yesu na wanafunzi wake wanne kufika nyumbani kwa akina Simoni na Andrea, watu pale nyumbani wanamwabia Yesu mama mkwe wa Simoni anaumwa homa. Hatujui mama mkwe wa Simoni alikuwa na homa ya namna gani au ilikuwa ya muda gani, kwamba tu alikuwa mgonjwa kitandani. Yesu anamfuata na kumshika mkono. Hatujui Yesu alishika mkono upi, lakini tunajua Yesu alimshika mkono, alimsaidia kukaa au kusimama kutoka alivyokua amelala, na akawa mzima tena. Uponyaji wa Yesu ulikamilika—alisimama papo hapo, bila uchovu, na kuwahudumia. Huenda aliwapikia chakula cha jioni.

Siku ile ile, baada ya juu kuzama, watu wengi walioishi Kapernaumu walimletea Yesu wagonjwa. Watu hawakuruhusiwa kufanya kazi siku ya pumziko la Sabato, hii ingejumuisha kuwabeba wagonjwa kwenye mkeka. Kwa kuwa, Sabato iliisha juu lilipo zama, baada ya muda huo watu waliweza kuwasaidia kuwaleta wagonjwa kwa Yesu. Walikuwa wamesikia mafundisho na uponyaji wa Yesu kwenye sinagogi mapema siku ile na walitaka awaponye wao pia.

Marko anatuambia "mji mzima" ulikusanyika mlangoni. Huenda kusema "mji mzima" ni kutia chumvi—au kwa maneno mengine, *ilionekana* kama vile kila mtu alikuja. Yesu aliwaponya wagonjwa wengi na aliamuru mapepo mengi kuwatoka na kuacha kutawala watu. Watu tofauti walikuwa na magonjwa tofauti, lakini wagonjwa wanaelezewa tofauti na wale waliokuwa na mapepo. Simulizi hii inasema "wagonjwa na walioingiwa pepo." Mtu mwenye pepo anaweza kuonyesha dalili nyingi kuwa ameingiwa pepo na si tu kuugua kimwili au kiakili.

Ishiaa hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Katika utamaduni wenu, wagonjwa wa kimwili wanatofauti gani na walioingiwa pepo? Je, wanaonekanaje tofauti, na watu wanawachukulia kwa namna gani tofauti? Katika maandiko haya, kuna tofauti ya wazi kati ya wagonjwa kimwili na walioingiwa na pepo wabaya. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anapoyaondoa mapepo, aliyambia yasiseme yeye ni nani. Yesu hakuwa tayari watu wajue yeye ni mwana wa Mungu, lakini pepo aliyemfukuza mapema siku hiyo alikuwa amemwita Yesu "Mtakatifu wa Mungu." Yesu alihitaji wayanyamazishe haya mapepo ili watu wasianze kugundua yeye ni nani na kujaribu kumfanya afanye mambo ambayo hayakumleta. Watu waliwaza tu miujiza ambayo angweza kuwafanya na si alivyokuwa. Sababu kuu iliyomleta siyo kufanya miujiza.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:29–34 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

simulizi hii kina maonyesho 2.

Katika onyesho la kwanza: Yesu na wanafunzi wake wanne wanaenda kwa akina Simoni na Andrea na kumponya mama mkwe wake Simoni.

Katika onyesho la pili: Umati wa watu unaanza kuleta wagonjwa na walioingiwa pepo kwa Yesu. Yesu anawaponya wagonjwa. Yesu anaamuru mapepo yanyamaze na yawatoke watu.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Simoni, Andrea, Yakobo na Yohana
- Mama mkwe wa Simoni
- Wagonjwa na watu walioingiwa pepo wengi (ambao wanamjia Yesu baada ya jua kutua)
- Umati mkubwa (unao kusanyika kumwona Yesu)
- Mapepo (ambayo Yesu hayaruhusu kuzungumza)

Hakikisheni kama kikundi mnazingatia mpangilio wa sehemu hizi za hili simulizi.

Kamwe Yesu hajatajwa kwa lugha halisi katika hii hadithi, lakini tunaona pamoja na wanafunzi wake wanne wanaenda kwa akina Simoni na Andrea mara tu baada ya kuondoka katika sinagogi. Namna nyagine ya kusema "mara baada ya" au "mara moja" ni "moja kwa moja." Huenda nyumba ya akina Simoni na Andrea ilikuwa karibu na sinagogi, maana Kapernaumu ulikuwa mji mdogo wenye watu wasiozidi 2000. Tunajua kwamba Simoni anaishi na ndugu yake, Andrea, mke wake na mama yake. Ilikuwa kawaida kwa vizazi tofauti vya familia kuishi pamoja kwenye nyumba moja. Yakobo na Yohana walikua pamoja nao lakini hawakuishi nyumba moja na akina Simoni na Andrea.

Sitiisha hii sauti hapa na mjadili kama kikundi: Katika utamaduni au eneo lako, nyumba ya kawaida ipoje? Ni wanafamilia wapi wanaoishi pamoja? Katika sehemu nyangi za Biblia, tunaona watu wakialikana majumbani mwao. Katika utamaduni wenu, mnaoneshaje ukarimu?

Hatuji ni kwa nini Yesu na wanafunzi wake 4 wanaenda kwa akina Simoni na Andrea. Inawezekana Simoni alitaka kumuomba Yesu amponye mama mkwe wake, baada ya kuwa na Yesu mapema ya siku ile alipomponya mtu aliyeingiwa na pepo. Tunajua Yesu anaambiwa moja kwa moja kwamba mama mkwe wa Simoni ana homa. Katika hadithi hii Marko anasema walipofika kwa akina Simoni na Andrea, walimwambia Yesu "kumhusu." Hii inamaanisha walimwambia kwamba alikuwa mgonjwa. Neno "Kumhusu" halipo wazi, lakini lazima walimwambia alikuwa mgonjwa, kwa sababu Yesu aliingia ndani kumponya. Yesu anamshika mkono mama mkwe wa Simoni na kumsaidia kusimama (kukaa au kuinuka) kutoka alipo lala. Anaponywa mara moja. Mama mkwe wa Simoni anapona kabisa na kuanza kuhudumu—labda anaandaa chakula kwa ajili ya Yesu na wanafunzi wake wanne. Neno "aliwahudumia" au "alihudumu" halitoi maelezo zaidi ya alichokifanya; ingawaje, labda aliwaandalia chakula cha jioni kwa kuwa hiyo ingekuwa kazi yake ya kawaida kwa mida ile. Uponyaji wa Yesu ni wa kimiujiza. Hatumii dawa; anaponya kwa uwezo wa roho wa Mungu.

Tukio linalofuata linatokea baada ya jua kutua—jioni ya baada ya sabato, au siku ya pumzikio, kuisha. Watu wa Kapernaumu walikuwa wamekwisha kusikia kilichotokea mapema ya siku ile kwenye sinagogi na walitaka Yesu awaponye. Watu hawakuruhusiwa kufanya kazi siku ya Sabato, hii ingejumuisha kuwabeba wagonjwa kwenye mikeka. Watu walipaswa kusubiri mpaka sabato iishe ili kuwaleta kwa Yesu wagonjwa na watu walioingiwa na pepo. Umati wa watu wanawasili na huenda unakukusanyika mbele ya nyumba ya akina Simoni na Andrea. Tunajua watu walikuwa wamekwisha ambiwa kile alichokifanya Yesu katika sinagogi, lakini bado hawakumjua Yesu ni—Mwana wa Mungu. Labda walikuwepo kuona kama walichokisikia ni kweli, labda wengine walikuwa na shauku ya kuja mtu huyu ni nani, labda wengine walikuwa na imani ya kweli wangeponywa. Yesu alikuwa mwalimu anayeheshimika na aliyojulikana. Kulikuwa na watu wengi; ilionekana

kana kwamba mji mzima ulikuwa umekuja kwa akina Simoni. Huenda hii ilikuwa inachosha sana kwa wale walikuwa ndani na huenda kuogopesha kiasi.

Yesu anaponya watu. Wanamjia wakiwa na magonjwa mbali mbali. Baadhi ya wanaokuja kwa Yesu ni wagonjwa na wengine wameingiwa na pepo waovu. Pepo waovu hawana lolote mbele za Yesu. Anawaamuru wakae kimya na kuwatoka watu waliowaingia, kama alivyoamuru kwenye sinagogi. Yesu anajua pepo muovu anamjua yeye ni nani, "Mtakatifu wa Mungu." Bado Yesu hataki umati ulijue hili kwa sababu si muda muafaka katika utume wake, hivyo Yesu hayaruhusu mapepo yaongee.

Sasa, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia vitu kuonyesha simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhahirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:29–34 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hili.

Hadithi hii ina matukio 2.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Simoni, Andrea, Yakobo na Yohana
- Mama mkwe wa Simoni
- Wagonjwa na watu wengi walioingiwa mapepo (ambao wanamjia Yesu baada ya jua kutua)
- Mji wote (waliokusanyika kumwona Yesu)
- Mapepo (ambao Yesu hayaruhusu kuzungumza)

Kama kikundi igizeni simulizi hili mara mbili. Unapaswa kuigiza simulizi hili kwa lugha yako mwenyewe.

Kwanza, bila kusimama igiza hadithi hii. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa hadithi. Hakikisha hauachi kuigiza sehemu ngumu au za muhimu za hii hadithi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya hadithi.

Ishia sauti hii hapa na uigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Katika sehemu fulani za igizo, sitisha igizo na umuulize mtu anayeigiza uhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kujibu angejisikiaje au kuwazaje endapo angekuwa mhusika. Kisha anza igizo tena.

Ishia sauti hii hapa na igiza simulizi hili kwa mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu yake.

Yesu anaenda na akina Simoni na Andrea nyumbani kwao. Mama mkwe wake Simoni amelala kitandani akiumwa homa. Yesu anamshika mama mkwe wake Simoni mkono na kumsaidia kukaa, na homa inamtoka. Kisha mama mkwe wake Simoni anawaandalia chakula.

Simamisha igizo. Muulize muigizaji anayeigiza kama mama mkwe wake Simoni anajisikiaje hapa. Unaweza kusikia majibu kama, "Mwenye shukrani," "Kushukuru," au "Mwenye afya na tayari kuhudumia." Sasa waulize wanaoigiza kama wanafunzi, "Mnajisikiaje au mnawaza nini?" Unaweza kusikia majibu kama, "Tulikuwa na imani Yesu angemponya," "Tumeshangazwa alivypona kwa haraka na anatuhudumia." Endeleta igizo.

Katika onyesho la pili, wanakuja wagonjwa na walioingiwa pepo wengi. Yesu anawaponya wengi wao na kufukuza mapepo. Mapepo yanajua Yesu ni nani, lakini hayaruhusu kuongea.

Simamisha igizo. Waulize wanaoigiza kama mapepo, "Mnamjua Yesu kama nani?" Unaweza kusikia majibu kama, "Mwana wa Mungu," "Masih," "Mwenye mamlaka yote," au "Mungu." Sasa muulize anayeigiza kama

Yesu, "Kwa nini hautaki yaongee?" Unaweza kusikia majibu kama, "Haukuwa wakati wa mimi kujulikana," Sikutaka mapepo yatangaze mimi ni nani," au "Ningekuwa mtawala endapo ningejifunua."

Sasa waulize wanaoigiza kama umati, "Mnajisikiae au mnawaza nini?" Unaweza kusikia majibu kama, "Hatuamini tunachokiona," "Anawezaje kufanya hivi?" "Nafuu kuona rafiki zetu na familia wakiponywa."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:29–34 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili vitu na maneno ya muhimu katika simulizi hii.

Yesu na wanafunzi wake wamekuja moja kwa moja kutoka katika sinagogi mpaka kwenye nyumba ya akina Simoni na Andrea. **Masinagogi** yalikuwa mahali pa ibada pa Wayahudi ambapo watu vijijini wangeweza kukutana badala ya kukutanyika kwenye hekalu kuu huko Yerusalem. Watu hawakutoa dhabihu katika masinagogi. Haya yalikua makusanyiko ya Wayahudi walikutana siku ya Sabato, au siku ya kidini ya kupumzika, na siku za sikukuu maalum kusali, kusoma maandiko, kusikiliza mafundisho na wakati mwingine kutatua matatizo na migogoro ya kijamii. Tumia maneno yale yale au kifungu cha maneno kwa sinagogi kama ulivyotumia katika masimulizi yalivytangulia.

Mwanamke aliyeponywa na Yesu alikuwa **mama wa mke** wa Simoni (mama mkwe wake). Kwa uhusiano huu tumia maneno yanayofaa zaidi katika lugha yako.

Nyakati zile watu **walipougua homa**, huenda hawakujua ulikuwa ni ugonjwa gani. Kuwa na homa kungemaanisha ugonjwa wa aina yoyote. Hadithi hii haielezi wazi ilikuwa ni homa gani au aliugua kwa muda gani.

Baadhi ya watu waliokuja kuponywa na Yesu walikuwa **wameingiwa** na mapepo au pepo muovu/pepo wachafu. Mapepo huchagua kuwaingia watu kwa sababu wana nia ya kuwaangamiza na kuharibu uhusiano wao na jamii. Mapepo yanapowaingia watu, yanatawala matendo yao. **Mapepo** ni neno linalotumika kama mbadala wa **pepo muovu/wachafu**. Tumia maneno yale yale au kifungu cha maneno kwa ajili ya pepo/pepo muovu kama ulivyotumia katika masimulizi yaliyopita. Kwa taarifa zaidi ya neno pepo muovu hurejea Faharasa Kuu.

Ishia hapa na ujadili na timu yako ya wafasiri: Katika utamaduni wako watu walioingiwa na pepo hufanya nini?

Huu ndio mwisho.

Marko 1:35-39

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 1:35-39 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Simulizi hii inatokea baada ya Yesu kumponya mama mkwe wa Simoni na wengine wengi usiku huo huo huko Kapernaumu. Alfajiri na mapema siku iliyofuata, kabla ya jua kuchomoza, Yesu anakwenda kuomba pasipokuwa na watu. Tafsiri nyingine za Marko zinatumia neno "nyikani" au "mahali pa siri" kuelezea Yesu alikokwenda, lakini hakuwepo na jangwa au nyika huko Kapernaumu. Haikuwa kama mahali ambako Yesu alikwenda kujaribiwa na Shetani. Eneo la Kapernaumu lilikuwa na watu wengi. Yawezekana mahali ambako Yesu alikwenda palikuwa nje ya mji na mbali kidogo hivyo alikuwa peke yake. Yesu anajitenga na umati na kuelekeea mahali ambapo anaweza kupumzika na kuomba. Katika sehemu mbili nyingine kwenye kitabu cha Marko, Yesu anahubiri na kufanya miujiza, kisha usiku anajitenga na umati ili kuomba na kuwa peke yake.

Ishia hapa kisha mtazame ramani ya eneo la Galilaya ambalo linajumuisha Kapernaumu.

Yesu kwenda kuomba peke yake kunatukumbusha alipoelekezwa nyikani ili kujaribiwa na Shetani mwanzoni mwa huduma Yake. Pengine Yesu alihitaji kuwa peke yake kuomba ili kukumbushwa na Mungu baba yake kuwa hakuja kuwa mfalme maarufu bali kutimiza mpango wa Mungu, ambao ni kuhubiri habari njema za Ufalme wa

Mungu. Mungu alimtia nguvu na kumsaidia Yesu alipokuwa nyikani, na tena anamtia nguvu sasa, wakati huu akiomba peke yake.

Ishia hapa kisha mjadili swalii hili kama kikundi: Je, watu huomba vipi katika utamaduni wenu? Je, watu huomba wakati gani? Je, watu huombea nini? Simamisha sauti hii hapa.

Baadaye, Simoni na wenzake (pengine Andrea, Yakobo, na Yohana) wanakwenda kumtafuta Yesu. Wanapoamka, wanamkosa Yesu kisha wanakwenda kumtafuta. Neno "kumtafuta" linaonyesha kuwa walikwenda hapa na pale wakiwa na hamu ya kumpata, hawakufurahishwa na hulka ya Yesu, na wanashangaa kutompata. Simoni na wenzake wanapompata Yesu, wanamweleza, "Watu wote wanakutafuta." Kauli "Watu wote wanakutafuta" haimaanishi kuwa kila mtu mjini anamtafuta Yesu, bali inadokeza kuwa watu wengi wa mji wanajaribu kumtafuta Yesu, pengine ili wapokee uponyaji. Simoni na wanafunzi wengine wangependa Yesu arudi kwenye umati ili atende miujiza zaidi. Hawafahamu lengo la kuja kwa Yesu-hawaelewi kuwa Yesu hapendi kuwa mponyaji anayetambulika wala kiongozi maarufu. Uponyaji na miujiza yake Yesu ni dhihirisho kwa watu kuhusu Ufalme wa Mungu, lakini hilo si kusudi kuu la Yesu.

Yesu anawajibu Simoni na wenzake kwa kuwaeleza kuwa ni wakati wa kwenda kwenye vijiji vingine vilivyo karibu ili kuhubiri. Yesu anasema hilo ndilo lengo la kuja kwake duniani. Ingawa simulizi hii haibanishi mengine kwa kina, simulizi hii kwenye kitabu cha Luka inatuonyesha kuwa Yesu alikuja kueneza habari kuhusu kufanya uamuzi wa kufanyika sehemu ya Ufalme wa Mungu.

Yesu na wanafunzi wake walisafiri eneo lote la Galilaya, lililo upande wa magharibi mwa Bahari ya Galilaya, na ambalo likuwa na watu wengi na lina miji isiyo mikubwa sana ambako watu wanafanya uvuvi na kilimo kutokana na kuwepo kwa mchanga wenye rutuba. Wanavyosafiri, Yesu alitumia masinagogi ya watu kama pahali pa kukutana na watu wa kijiji hicho. Alihubiri na kuwaamuru mapepo kuwatoka watu. Ingawa yawezekana aliwaponya watu kimwili pia, kuwafukuza mapepo kunaonyesha wazi urejesho kwa hali zote ili kuleta uhuru na ukamilifu wa maisha amba Mungu angependa tuwe nao ndani Mwake. Tena, tunaona dhana ya uadui wa Yesu na Shetani na tunaona jinsi Yesu alivyo na nguvu kumzidi Shetani na wafuasi wake.

Katika simulizi hii, Yesu anathibitisha kuwa ye ye ndiye anayeyaongoza matendo yake mwenyewe-si umati wa watu unaomzunguka wala wanafunzi wake.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 1:35–39 kikisomwa katika tafsiri iliyio rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hili.

Simulizi hili lina matukio 3.

Katika tukio la kwanza: Yesu anaamka alfajiri na mapema, kukiwa bado giza kisha anakwenda kuomba akiwa peke yake.

Katika tukio la pili: Simoni na wengine (pengine Andrea, Yakobo, na Yohana) wanakwenda kumtafuta Yesu. Wanapompata, wanamwambia kuwa watu wengi wanamtafuta. Yesu anawaambia wanafunzi kuwa ni wakati wa kwenda vijiji vingine kuhubiri. Alikuja kwa sababu hii.

Katika tukio la tatu: Yesu na wanafunzi wake wanasaferi kote katika eneo la Galilaya. Yesu anahubiri katika masinagogi na kukemea mapepo.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Simoni na wengine/wenzake (pengine Andrea, Yakobo, na Yohana)
- Watu nyumbani wanaomtafuta Yesu
- Watu kwenye masinagogi

Kwa pamoja, angazieni sehemu hizi za simulizi hii:

Yesu ameamka alfajiri na mapema kwenda kuomba mahali fulani peke yake. Bado hakujapambazuka. Kumbuka, umati mkubwa ulikuwa umekusanyika nyumbani mwa Simoni na Andrea usiku uliotangulia naye Yesu alikuwa aliwaponya wagonjwa na waliopagawa na mapepo. Hatujaelezwa umati ulikuwa na Yesu kwa muda gani usiku huo, lakini tunajua kwamba yawezekana Yesu alikuwa na mengi ya kufanya. Huenda Yesu alikuwa amechoka. Licha ya Yesu kuwa mchovu, alidhamini mno kujitenga ili kuomba. Kujitenga kwa ajili ya maombi kulikuwa muhimu kwake. Tunaona matukio mengine mawili katika kitabu cha Marko ambapo Yesu anajitenga ili kuomba aada ya kuhubiri na kuwaponya watu. Huu ni wakati wa kupumzika na kuongea na Mungu; Mungu anamtia nguvu na kumsaidia. Hapa, Yesu anatuonesha kuwa maombi ni muhimu kwake na yanapaswa pia kuwa muhimu kwetu, hata inapokuwa vigumu kupata muda wa kuomba. Mungu anataka kuwa nasi.

Ishia hapa kisha mjadili swalii hili kwa pamoja: Je, ukiwa na shughuli nyingi, wewe hufanya nini kupata muda wa kutekeleza mambo muhimu? Je, ni mambo yepi muhimu kwako? Simamisha sauti hii hapa.

Katika tukio la pili Simoni na wengine wanakwenda kumtafuta Yesu. Ingawa hatujaelezwa "wenzake" ni kina nani, yanawezekana Marko anamaanisha Andrea, Yakobo, na Yohana. Wanapoamka, wanamkosa Yesu nyumbani. Watu wa mjini wako nyumbani humo wakimtafuta Yesu, pengine ili awaponye baada ya habari za miujiza ya Yesu kuzidi kuenea. Simoni na wengine wanaonekana wenye wasiwas. Huenda wasijue cha kuwaambia wote waliokusanyika. Hawangependa kuwakatisha tamaa. Wana wasiwasi kuhusu Yesu; hawajui alipo. Au huenda wameshangaa kuwa Yesu ameondoka nyumbani kungali na msisimko mwingi mjini kutokana na aliyotenda. Kulingana nao, Yesu anapitwa na fursa ya kuonyesha watu wengi zaidi uwezo wake wa kuponya.

Wanafunzi wanapompata Yesu, wanamweleza kwamba watu wote wanamtafuta. Yawezekana wamefadhaishwa na Yesu. Hata hivyo, Yesu anatuonesha tena vipaumbele vyake hapa. Yaliyo muhimu kwake ni kuomba na kuhubiri. Hakuja kupata umaarufu na kufanya miujiza tu. Harejei kijijini Kapernaumu palipo na umati unaomtafuta. Yesu anawaeleza wanafunzi wake kwamba wanapaswa kwenda vijiji vingine ili ahubiri huko pia, kwani hii ndiyo sababu ya kuja kwake.

Yesu na wanafunzi wake wanakwenda kote katika eneo la Galilaya. Yesu anahubiri katika masinagogi. Yesu si mwalimu wa kidini, kama walimu wengine wa sheria. Hata hivyo, watu walimsikia akifundisha. Aliheshimika, na viongozi wa kidini walimruhusu kuhubiri katika masinagogi na kukemea mapepo.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 1:35–39 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Hadithi hii ina matukio 3.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Simoni na wengine/wenzake (pengine Andrea, Yakobo, na Yohana)
- Watu nyumbani wakimtafuta Yesu
- Umati kwenye masinagogi

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii kwa lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi hii mwanzo hadi mwisho. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa hadithi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu kwenye simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Igizo likiendelea, simamisha hapa na pale kisha umuulize anayeigiza "Unajisikiae au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au fikra zake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha anza igizo tena.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yanayoweza kutolewa.

Igizeni Yesu akitembea kuelekea mahali pa tulivu akiwa peke yake. Anatenga muda kuzungumza na Mungu kwa kuomba.

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiae au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Uchovu. Nilihitaji kuwa mbali na umati," au "Kutiwa nguvu," au "Nafurahia kuwa na wakati huu pekee na Mungu," au "Nimepata nguvu upya na motisha ya kuendelea na huduma yangu." Endeleta igizo.

Igizeni wanafunzi wakimtafuta Yesu. Wanapoamka wanamkosa Yesu. Umati tayari unamtafuta Yesu. Wanafunzi wanampata na kumweleza kuwa watu wote wanamtafuta.

Simamisha igizo. Waulize wanaoigiza kuwa wanafunzi, "Mnajisikiae au mnawaza nini?" Huenda wakajibu "Kuchanganyikiwa, kwa nini Yesu ameondoka nyumbani?" au "Wenye matarajio, Yesu atarudi na kuwaponya watu zaidi." Endeleta igizo.

Yesu anawajibu wanafunzi kwa kusema, "Yatupasa twende miji mingine kuhubiri huko pia. Hili ndilo kusudi la kuja kwangu."

Simamisha igizo. Kwa wanaoigiza kuwa wanafunzi, wanawaza Yesu alimaanisha nini aliposema hili. Waulize wanadhani ni kwanini Yesu alikuja hapa. Endeleta igizo.

Mwisho, igizeni Yesu na wanafunzi wake wakitembea kote Galilaya. Yesu anahubiri katika masinagogi na kuwakemea mapepo kwa waliopagawa.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 1:35–39 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili istilahi na maneno muhimu katika simulizi hii.

Simulizi hii inaanzia Yesu akielekea nyikani kuomba. **Nyikani** imetumika pia kuelezea mahali ambapo Yohana aliishi na ambako Yesu alijaribiwa. Hamna nyika eneo la Kapernaumu-hii ni njia ya kusema kwamba alikwenda kutafuta mahali ambapo angeweza kuzungumza na Mungu bila mtu mwingine kuwepo. Neno **kuomba** linaonyesha ilikuwa maombi ya muda mrefu. Katika maana yake pana, kuomba ni kuzungumza na Mungu. Jaribu kutotumia neno linamaanisha kusema maneno yaliyokwisha kukaririwa tu.

Ishia hapa na mjadili kwa pamoja neno au kauli mtakazotumia kumaanisha "kuomba." Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno [kuomba/maombi](#t102), rejelea Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Simoni na **wengine** au Simoni na **wenzake** walikwenda kumtafuta Yesu "Wengine" au "wenzake" huenda walikuwa ni Andrea, Yakobo, na Yohana.

Yesu na wanafunzi wake wanaelekea kuhubiri miji/vijiji vingine katika eneo la Galilaya. **Miji/vijiji** inamaanisha miji ambayo ilikuwa kama vijiji vikubwa vya kilimo, sawa na mji mdogo (angalau watu 15,000) lakini ilichukuliwa kuwa vijiji. Galilaya ni eneo la magharibi mwa Ziwa la Galilaya, lenye miji mingi ya ukubwa wa wastani ambako shughuli za wavuvi na kilimo zinaendelea kwa kuwepo kwa mchanga wenye rutuba.

Ishia hapa na kwa pamoja mtazame ramani ya Galilaya. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu alihubiri katika **masinagogi**. Kumbuka, masinagogi yalikuwa mahali pa ibada pa Wayahudi ambako watu vijijini walikusanyika badala ya kuelekea kwenye hekalu kuu huko Yerusalem. Unaporejelea sinagogi, tumia neno lilelile ulilotumia katika simulizi za awali, na ukumbuke kuwa neno hili sinagogi lipo kwenye faharasa Kuu.

Yesu anakemea **mapepo**. Anayafanya mapepo yaondoke na kutowatawala watu tena. Neno "mapepo" ni kisawe cha roho waovu. Unaporejelea mapepo au roho waovu, tumia neno lilelile ulilotumia kwenye simulizi za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno roho waovu, rejelea Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 1:40-45

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:40–45 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu na wanafunzi wake wamekuwa wakisafiri kote katika eneo la Galilaya. Yesu amekuwa akihubiri katika masinagogi na akiwaamuru mapepo waondoke kwa watu. Habari za miujiza ya Yesu zinazidi kuenea. Marko sasa anatujulisha kuhusu mtu aliyejewa mgonjwa mwenye ugonjwa hatari wa ngozi, ukoma, ambaye ameona au kusikia kuhusu uwezo wa Yesu wa kuponya na amekuja kumuomba Yesu amponye.

Ukoma labda unarejelea aina nyingi tofauti za magonjwa ya ngozi. Watu waliogopa watu wenyewe ugonjwa wa ukoma na waliwafukuza kutoka kwa jamii. Watu wenyewe ukoma walichukuliwa kuwa wachafu au wasiostahili kuishi na kufanya kazi katika jamii. Watu waliamini kuwa ugonjwa huu ulienezwa kwa kugusana na mtu aliyejewa na ugonjwa huo. Katika Agano la Kale, katika Mambo ya Walawi, Musa anasema katika sheria kuwa watu wenyewe ukoma wanapaswa kuvala mavazi yaliyoraruka, wasizichane nywele zao na kulia "najisi, najisi," siku nzima. Wagonjwa wa ukoma waliishi peke yao nje ya jamii. Mtu yeoyote ambaye alimgusa mtu mwenye ukoma alichukuliwa kuwa najisi pia, hivyo watu walikaa mbali nao iwezekanavyo. Wagonjwa wa ukoma wangeweza kwenda kwenye sinagogi kuabudu tu ikiwa kulikuwa na skrini kati yao na watu wengine wa kutaniko. Mgonjwa wa ukoma angeweza kuponywa lakini basi alihitaji kwenda kwa kuhani ili atangaze kuwa yeeye ni "msafi" tena na kuwa na uwezo wa kuishi kwa kawaida ndani ya jamii.

Ishia hapa na kama kikundi mjadili swali hili: Je, kuna magonjwa yoyote katika jamii yako ambayo huwafanya watu kutengwa na jamii, au kushindwa kumwabudu Mungu? Je, watu hao wanapaswa kufanya nini ili kuonyesha kwamba wametengwa? Je, wengine wanawachukulia vipi? Je, wanawenza kufanya nini ili warudi kwenye jamii? Simamisha sauti hii, hapa.

Mwenye ukoma katika hadithi hii anaenda kwa Yesu, anapiga magoti na anamsihi Yesu amponye. Mtu huyu alionyesha heshima kuu kwa Yesu alipopiga magoti. Alikuwa na shauku sana ya kuponywa na kutotengwa na jamii tena. Mtu huyu mwenye ukoma anamsihi Yesu, "Ikiwa ungependa, unaweza kunifanya niwe msafi." Mtu huyu mwenye ukoma ameteseka sana kimwili na kihisia. Kutengwa kungekuwa maisha ya huzuni na ya upweke. Mtu huyu mwenye ukoma hazingatii tu kupona kimwili ila pia kuwa "msafi" na kuweza kuwa sehemu ya jamii tena. Ingawa mtu huyu mwenye ukoma amekata tamaa na anamsihi Yesu, anamwomba kwa upole na heshima. Anauliza ikiwa Yesu "angependa." Mtu huyu mwenye ukoma anajua kuwa Yesu ana uwezo wa kumponya ila hajui iwapo ikiwa Yesu atamponya. Watu hawakuonyesha huruma kwa watu wenyewe ukoma, hivyo hajui ikiwa Yesu atamsaidia. Yesu hata hivyo, "anahisi huruma," au hisia kali. Anamjali sana mtu huyu na kuteseka kwake.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi: Simulia hadithi kuhusu mtu fulani ambaye alihisi huruma, au upendo na kufadhaika kwa wakati mmoja. Je, unawezaje kuzielezea hisia hizi? Simamisha sauti hii, hapa.

Kwa kweli Yesu anamgusa mtu huyu, hata ingawa hii ilikuwa kinyume cha sheria ya Wayahudi. Mwanaume huyo hakuzoea kuguswa na watu katika hali yake ya kutengwa na kutokuwa msafi. Yesu hakuogopa kuvunja sheria za kidini-katika akili ya Yesu sheria ya upendo ilikuwa muhimu zaidi kuliko sheria ya kidini.

Ghafla mtu huyu mwenye ukoma unapona na anakuwa msafi. Hata hivyo, katika Sheria ya Kiyahudi makuhani ndio waliokuwa na mamlaka ya kutangaza kuwa mtu asiyé msafi sasa ni msafi na kumruhusu kurejea kwenye jamii. Yesu anampa mtu huyu maagizo kali kuwa ajionyeshe kwa kuhani. Yesu alipoonyesha huruma na Yesu alipompa mwanaume huyo onyo kali kulikuwa na hisia kali-jambo ambalo linalokaribia hasira na kufadhaika kwa uovu ambaa ulimfanya mtu huyo awe mgonjwa. Huenda ikawa pia kuwa Yesu alivunjika moyo kwa sababu alijua mwanaume huyo alikuwa karibu kutotii agizo lake la kukaa kimya.

Yesu alimwagiza mtu huyo kwa ukali kuwa asimjulishé mtu ye yeyote kile kilichofanyika. Badala yake, Yesu alimwambia mtu huyu aende kwa kuhani ili apokee sherehe na atoe dhabihu ambayo ingemfanya kuwa "msafi" Kuhani angekuwa hekaluni mjini Yerusalem. Makuhani wa Kiyahudi walitoa dhabihu kwa Mungu kwa niaba ya watu. Makuhani walikuwa wawakilishi wa Mungu kwa watu wake na wawakilishi wa watu kwa Mungu. Makuhani pia ndio waliochunguza watu na kuamua ikiwa wangeweza kufanywa kuwa wasafi tena. Tena, tunaambiwa katika Agano la Kale katika Mambo ya Walawi kuwa Mungu alimpá Musa sheria, ambazo ni pamoja na kile ambacho mtu anapaswa kufanya baada ya kuponywa ukoma. Mwanaume huyu angehitaji kwenda kwenye hekalu mjini Yerusalem ili kujionyeshana mwenyewe kwa kuhani na kuleta sadaka-kulingana na maagizo yaliyotolewa katika sheria ya Musa ya mtu anapoponywa ukoma. Sadaka ni zawadi ambayo watu hutoa kwa Mungu kama shukrani. Sadaka ya mtu aliyeponywa ukoma ingekuwa ni pamoja na dhabihu ya mnyama fulani na pia nafaka (labda ngano au shayiri) na mafuta.

Simamisha sauti hii hapa na mtazame picha ya hekalu mjini Yerusalem na nafaka za ngano. Jadili maswali yafuatayo kama kikundi: Je, wewe hufanya nini ili kumshukuru Mungu?

Yesu anamwomba mwanaume huyo ajionyeshe kwa kuhani na kutii sheria ili iwe "ushuhuda" au thibitisho au ushahidi kwa watu. Huenda ikawa ilikuwa uthibitisho wa uponyaji wa mtu huyo, au uthibitisho kuwa Yesu alifuata sheria za kidini za Wayahudi, au uthibitisho kuwa Yesu alikuwa amekuja kuponya hata wenye ukoma. Yesu huwajali watu wote, hata wale ambaa wametengwa. Yesu kumponya mtu mwenye ukoma ingekuwa thibitisho zaidi kwa viongozi wa kidini wa mamlaka ya Yesu juu ya asili.

Tatizo ni kuwa mtu huyo hakumtii Yesu. Alienda kumwambia kila mmoja kile ambacho Yesu alifanya. Hii ilisababisha changamoto kuu kwa Yesu-Yesu hangeweza tena kuingia katika mijji kwa urahisi. Marko hatuambii ni kwa nini mtu huyu hakumtii Yesu. Huenda ikawa mtu huyu alijawa sana na furaha na msisimko kwa sababu ya uponyaji wake kwamba alitaka kushiriki habari hizi na kila mtu-pengine hakuelewa ni kwa nini aliambiwa asimwambie mtu yeyote. Mtu huyu ameona tu muujiza na huruma na upendo wa Yesu na bado hamtii Yesu katika wakati huo. Yesu anatwambia tumtii, lakini hatulazimishi. Matokeo ya mtu huyu kumwambia kila mtu kuhusu uponyaji wake yalikuwa kuzuiwa katika huduma ya Yesu.

Simamisha sauti hii hapa na kama kikundi mjadili swali lifuatalo: Je, ni kwa nini huenda mtu asimtii Yesu? Huenda wakati mwingine tusielewe ni kwa nini yeye hutwambia tufanye mambo fulani. Wakati mwingine huenda ikawa vigumu sana. Je, unaweza kufikiri kuhusu wakati ambapo umemuumba mtu kufanya au kutofanya jambo na hakusikiliza? Je, matokeo ya kutosikiliza kwao yalikuwa yapi?

Kila wakati Yesu alipoenda katika mji, umati wa watu ulikuwa kuponywa na Yesu. Yesu alilazimika kukaa katika maeneo abayo yalikuwa na watu wachache au ambayo hayakuwa na watu. Hata katika maeneo haya ambayo hayana watu wengi, bado watu walikuja kumtafuta Yesu ili awaponye. Tunaambiwa kote katika kitabu cha Marko kuhusu nyakati zingine ambapo yesu alitenda miujiza na kuwaambia watu wasimwambie mtu yeyote. Katika hadithi yetu ya mwisho Yesu anatwambia kuwa alikuja kuhubiri na kuwaalika watu katika ufalme wa Mungu. Hataki watu wazingatie tu kile ambacho anaweza kuwafanya mara moja kwa kuwaponya. Badala yake anataka watu wasikilize mafundisho yake na kuyitii.

Yesu kujiondoa kwa umati ni mwisho wa sehemu hii ya huduma ya Yesu. Tunaelekeea sasa kwenye mfululizo wa hadithi kuhusu utata katika huduma ya Yesu.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:40–45 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Kifungu hiki kina maonyesho 2.

Katika onyesho la kwanza: Mtu mwenye ukoma anakuja na kupiga magoti mbele ya Yesu, akiomba kuponywa. Anasema, "Ikiwa ungependa, unaweza kuniponya na kunifanya kuwa msafi."

Yesu anajawa na huruma na kumgusa mtu huyo mwenye ukoma. Yesu akasema, "Ninataka, pokea uponyaji." Papo hapo ukoma ukamtoka na mwanaume huyo akapona. Yesu akamruhusu kuondoka, akamuonya, "Usimwambie mtu yejote kuhusu jambo hili. Nenda kwa kuhani, na akuangalie na upeleke sadaka inayohitajika kulingana na sheria ya Musa. Huu utakuwa ushuhuda kuwa umefanyika kuwa safi."

Katika onyesho la pili: Mtu huyo anaondoka, lakini badala ya kufanya kile ambacho Yesu alisema anamwambia kila mtu kilichotokea. Matokeo yake, umati mkubwa wa watu unamzunguka Yesu kiwango kwamba hawezu kuingia mijini kwa umma na lazima acae katika maeneo yaliyotengwa. Lakini hata baada ya hiyo, watu kutoka kila mahali wanaendelea kwenda kwake.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Mtu huyo mwenye ukoma
- Watu waliokuwa na Yesu
- Umati wa watu

Kwa pamoja, angazieni sehemu hizi za simulizi hii:

Katika onyesho la kwanza, huenda alikuwa akisafiri na wanafunzi wake katika eneo la Galilaya. Marko hatuelezi hasa pale ambapo Yesu alikuwa wakati mtu mwenye ukoma alimwendea, lakini onyesho hili huenda ikawa lilifanyika nje ya mji kwa kuwa mtu mwenye ukoma hangeweza kuwa kwenye barabara mjini.

Pengine yesu alikuwa pamoja na wenzake. Huenda ikawa walikuwa na hofu walipomuona mtu huyo mwenye ukoma akikaribia. Hawangependa mtu huyu mwenye ukoma awakaribie wasije wakapata ugonjwa huo wa ngozi na kuwa najisi. Huenda ikawa mtu huyu mwenye ukoma alikuwa amezoea jinsi watu walivyomchukulia na labda alikuwa anaogopa kumkaribia Yesu au kuogopa kuwa Yesu angemfukuza-lakini alikuwa na hamu sana ya kuponywa. Marko hatwambii jinsi mtu huyu mwenye ukoma alijuaje kuhusu uwezo wa Yesu wa kuponya, lakini habari ya Yesu kuponya ilikuwa imeenea kote katika eneo hilo. Mtu huyu mwenye ukoma anakuja kwake na anapiga magoti kama kitendo cha heshima. Anamuomba Yesu amsaidie. Yesu anamgusa mtu huyo na kumponya. Huenda waliokuwa na Yesu walishanka kuwa Yesu alimgusa mtu mwenye ugonjwa kama huo wa kuambukiza.

Yesu akajawa na huruma. Hajali kuhusu mwenyewe kuwa "najisi" kwa kumgusa mtu huyo. Anajali sana kuhusu mateso ya mtu huyu mwenye ukoma. Yesu anamgusa mtu huyu mwenye ukoma na ghafla mtu huyo anaponywa na kuwa safi. Hapa Yesu anafanya jambo jipy. Anaonyesha kuwa upendo wake ni wa watu wote, hata waliotengwa. Upendo wa Yesu ni muhimu zaidi kuliko sheria ya Kiyahudi, lakini bado anamhitaji mtu huyu kuzitii sheria hizi za Kiyahudi na kujionyesha kwa kuhani hekaluni mjini Yerusalem. Yesu anampa mtu huyo onyo kali "usimwambie mtu yejote kitu, ila nenda, ujionyeshe kwa kuhani."

Katika onyesho la pili, mtu huyu anaondoka na hamtii Yesu-anamwambia kila mtu kuhusu kile kilichofanyika. Hatujui safari hii ingekuwa ndefu kiasi gani kwa mtu huyu kufika hekaluni mjini Yerusalem. Huenda ikawa alikuwa mahali fulani nje ya mji katika eneo la Galilaya, hivyo ingemchukua angalau siku 2 kusafiri hadi Yerusalem. Hatujui ni watu wangapi ambaa aliambia njiani au kama hata hatimaye alienda hekaluni.

Kwa kuwa mwanaume huyu aliwaambia watu wengi kuhusu kile ambacho Yesu alifanya, Yesu kamwe hawezu kuingia mijini pasipo umati mkubwa kumjia awaponye. Hawezi tena kutembea huru katika maeneo ya umma

na kufunza katika masinagogi. Usikivu wa watu uko kwenye uwezo wa Yesu kuponya badala ya mafundisho yake. Sasa lazima Yesu akae nje ya miji, ambapo kuna watu wachache au ambapo hakuna wanaoishi kule. Hata katika maeneo haya yaliyotengwa, watu waliendelea kumwendea Yesu.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhahirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:40–45 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Hadithi hii ina matukio 2.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Mtu huyo mwenye ukoma
- Watu waliokuwa na Yesu
- Umati wa watu

Kama kikundi, igizeni simulizi hili mara mbili. Unapaswa kuigiza simulizi hili kwa lugha yako mwenyewe.

Kwanza, bila kusitisha igiza hadithi hii. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa hadithi. Hakikisha hauachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za hadithi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya hadithi.

Simamisha sauti hii hapa na uigize simulizi hili.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hili kwa mara ya pili. Katika sehemu fulani za igizo, sitisha igizo na umuulize mtu anayeigiza mhusika "Unajisikiae au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kujibu angejisikiae au kuwazaje endapo angekuwa mhusika huyo. Kisha anza igizo tena.

Simamisha sauti hii hapa na igiza simulizi hili kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Igiza mtu mwenye ukoma akija na kupiga magoti mbele ya Yesu, akimsihi amponye.

Simamisha igizo. Muulize mtu anayeigiza mtu mwenye ukoma jinsi anahisi. Unaweza kusikia mambo kama, "Mimi nimekata tamaa," "Mimi ni mtu aliyetengwa na jamii," au "Ninamuona Yesu kama nafasi yangu ya kuponywa na kurejeshwa kwa jamii." Sasa waulize watu waliokuwa na Yesu jinsi wanahisi. Unaweza kusikia mambo kama, "Tunasita kidogo kwa mtu mwenye ugonjwa huu wa kuambukiza kuwa karibu nasi." Endeleta igizo.

Igiza Yesu aliyejawa na huruma. Anakaribia na kumgusa mtu huyo.

Simamisha igizo. Muulize mtu anayeigiza Yesu anajisikiae. Unaweza kusikia mambo kama, "Huruma," "Upendo," au "Hemu ya kumponya mtu huyu," au "Hasira kali na kufadhaika kwamba kuna magonjwa mengi katika ulimwengu huu." Waulize watu wanaoigiza watu waliokuwa na Yesu wanavyojisikia. Unaweza kusikia mambo kama, "Kushangaa kwamba Yesu alimgusa mtu huyu mwenye ugonjwa huu." Muulize muigizaji anayeigiza mtu huyo anajisikiae. Unaweza kusikia mambo kama, "Hii inaweza kuwa mara ya kwanza ambapo nimetuswa kwa muda mrefu sana," au "ninauhisi upendo na huruma ya Yesu," au nimepata faraja - Yesu hakunifukuza." Endeleta igizo.

Ukoma unatoweka mara moja na Yesu anamwambia mtu huyo, "Usimwambie mtu ye yote kuhusu hili. Nenda ukajionyeshe kwa kuhani, na utoe sadaka inayohitajika. Huo utakuwa ushuhuda kwa umma kwamba umepona." Lakini mtu huyo anaenda na kulitangaza neno hilo, akimwambia kila mtu kilichotokea.

Simamisha igizo. Muulize muigizaji ambaye anaigiza mtu huyo aliyeponya, "Je, kwa nini ulienda na kumwambia kila mtu kilichotokea?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nilifurahi na nilitaka kila mtu amjue Yesu," au "Nilitaka watu wajue kuwa niliponywa na kutakaswa." Endeleta igizo.

Yesu hawesi kwenda popote bila umati wa watu kumzunguka. Alilazimika kukaa katika maeneo yaliyotengwa, lakini hata wakati huo, watu kutoke kila mahali waliendelea kumwendea. Mwishoni mwa igizo, kiulize kikundi, "Je, kwa nini Yesu alimwambia mtu huyo asimwambie mtu yeyote?"

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 1:40-45 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili istilahi na maneno makuu katika simulizi hii.

Mtu mwenye ukoma anamkaribia Yesu. Katika Biblia, **ukoma** unaweza kurejelea aina kadhaa za ugonjwa wa ngozi. Magonjwa haya yalimfanya mtu 'kutokuwa msafi,' au kutoweza kuishi katika jamii. Wagonjwa wa ukoma wangeweza kuabudu katika sinagogi nyuma ya tu skrini na yeyote aliyegusa mtu mwenye ukoma pia angekuwa najisi. Sheria ya Agano la Kale ilisema kwamba wenyewe ukoma walipaswa kuvala nguo zilizoraruka, kutochana nywele zao, na kupiga kelele wakisema "najisi" kwa umma walipokuwa wakienda mahali.

Ishia hapa na mjadili ni neno lipi mtakalotumia kwa ajili ya ukoma. Kwa maelezo zaidi kuhusu [ukoma](#t85) rejelea Farahasa Kuu na utumie neno sawa hapa ambalo umetumia katika simulizi zingine. Simamisha sauti hii hapa.

Mtu huyo anamuomba Yesu kumfanya kuwa **safi** na kisha Yesu anamfanya mtu huyo kuwa safi. Neno lilo hilo linatumika hapa wakati mtu huyo anaomba kufanya kuwa msafi na wakati Yesu anamfanya kuwa msafi. Ugonjwa wa kimwili wa mtu huyo ulimfanya asistahili kuishi katika jamii, kulingana na sheria ya kidini ya Kiyahudi. Hiyo inamaanisha kuwa wakati Yesu anamponya kimwili, pia anamruhusi mtu huyo kuwa msafi tena baada ya kwenda kwa kuhani kufanya sherehe za kidini. Baadhi ya tafsiri huweka dhana hizi mbili pamoja na kusema, "Ikiwa ungependa, unaweza kunitibu au kuniponya na kunifanya kuwa msafi."

Kuwa **msafi** au **kutokuwa msafi** hurejelea hali ambapo mtu anafaa kumtumikia Mungu, au baadhi ya sifa ambazo humfanya kutofaa kwa huduma wakati huu. Watu wanaweza kutokuwa wasafi au kuwa wasafi tena kwa matendo na hali ya afya yao.

Ishia sauti hii hapa na mjadili ni neno au kifungu gani mtakachotumia ili kurejelea msafi. Ikiwa tayari umetafsiri neno hili katika kitabu kingine cha Biblia, tumia neno lilo hilo hapa. Kwa maelezo zaidi kuhusu kuwa [msafi/kutokuwa msafi](#t26) rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anajawa huruma mtu huyu mwenye ukoma anapomoumba **amponye**. Tafsiri nyingi za neno linalotumiwa kurejelea "hurma" humaanisha kuonyesha fadhili, huruma au upendeleo kwa mtu. Ingawa baadhi ya matoleo ya asili ya Maandiko hutumia neno "hasira," kuna uwezekano kuwa neno hili hapa linamaanisha hisia kuu za aina fulani. Ikiwa lazima uchague ni hisia gani, neno lako la ukarimu au huruma lingekuwa bora hapa. Ikiwa una neno linalomaanisha hisia kali ambalo linaweza kujumuisha huruma na kufadhaika, unaweza kulitumia hapa.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi ni maneno yapi mtakayotumia kurejelea "hurma" au "hisia kali." Kumbuka kuwa neno [hurma](#t205) liko katika Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anamwambia mwanaume huyu ajionyeshane kwa **kuhani**. Makuhani katika dini ya Kiyahudi walikuwa watu waliunganisha watu na Mungu kwa kutoa dhabihu kwa Mungu, kuwaelimisha watu, kutunza hekalu la Mungu. Makuhani walikuwa wawakilishi wa Mungu kwa watu wake na wawakilishi wa watu kwa Mungu. Makuhani pia ndio waliochunguza watu na kuamua ikiwa wangeweza kufanya kuwa wasafi tena.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi kuhusu neno mtakalotumia kurejelea nabii. Ikiwa tayari umetafsiri neno hili katika kitabu kingine cha Biblia, tumia neno lilo hilo hapa. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno [kuhani](#t103) rejelea Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Mtu mwenye ukoma anapoponywa, ni lazima afuate maagizo katika sheria ya kidini ya Kiyahudi. Hii ingejumuisha kutoa **sadaka** au **dhabihu**. Sadaka au dhabihu ni kitu kinachotolewa kwa Mungu. Inaweza kuwa

dhabihu ya damu ambayo inamaanisha kuua na kuchoma mnyama, au dhabihu isiyo ya damu (kama ubani au nafaka iliyotolewa kama sadaka). Dhabihu ya wanyama ilikuwa shughuli ya kawaida katika Agano la Kale. Anayeabudu angeua na kumchoma mnyama kama zawadi kwa Mungu ili kuonyesha kwamba alikuwa awekwa wakfu kikamilifu kwa Mungu na mauaji ya mnyama yangeshughulikia, au kusamehe dhambi zake au kumfanya mtu kuwa msafi tena.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi ni neno lipi mtakalotumia kurejelea dhabihu. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno [dhabihu](#t114) rejelea Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Vitabu vyta Agano la Kale ambavyo vilionyesha sheria ambazo Mungu alimpa Musa kwa ajili ya watu wake wa Israeli ni sheria ya Musa. Sheria hizi maalumu kuhusu usafi zinatoka katika kitabu cha Mambo ya Walawi.

Huu ndio mwisho.

Marko 2:1-12

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 2:1-12 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Hadithi hii inaanza kipengele katika injili ya Marko kuhusu mgogoro kati ya Yesu na viongozi wa dini. Hadithi hizi zinatanguliza matatizo ambayo yanayopelekea kukamatwa na kufa kwa Yesu. Mada kuu ya hadithi hii ni kwamba Yesu ana mamlaka ya kusamehe dhambi hapa duniani kwa sababu ni Mwana wa Adamu, au ni mtu aliyepewa nguvu na mamlaka yote na Mungu.

Yesu alilazimika kwenda nyikani tena baada ya mtu mwenye ukoma kuwaambia watu kwamba alimponya. Baada ya Muda, Yesu anarudi mjini Kapernaumu tena na watu walijua amerudi. Huenda alikaa kwa akina Petro na Andrea, lakini kwa hakika hatujui.

Ishia hapa na uionyeshe timu ramani ya Bahari ya Galilaya na Kapernaumu ikiwemo. Simamisha sauti hii hapa.

Watu waliposikia Yesu yupo Kapernaumu, walikwenda nyumbani alimokuwa. Watu wengi sana walikuja kiasi kwamba hakukuwa na nafasi ndani au nje ya nyumba. Yesu alikuwa akizungumza "Neno" kwa watu waliokuwemo mle. Neno ni ujumbe wa Mungu kwamba Ufalme wa Mungu u karibu. Watu walitakiwa kutubu, au kuziacha dhambi zao na kumwamini Mungu. Wengine walikuwa na rafiki yao asiyeweza kutembea. Walitaka kumleta kwa Yesu, lakini hawakuweza kuingia ndani. Nyumba ilijaa kiasi kwamba rafiki wanne wa yule mtu aliyepooza walimbeba kwenye mkeka na kumpandisha mpaka juu ya dari. Nyumba hizo zilikuwa na paa tambarare yenyenye ngazi kwa nje zilizopanda kuelekea darini. Mara nyingi watu walilala darini usiku wenye joto. Kwa kawaida dari lilitengenezwa kwa miti na iliyoshikizwa kwa matope. Kiasi kwamba ingekuwa rahisi kuondoa sehemu ya dari labda kwa kutumia kamba, ili kuushusha mkeka wa yule mtu ndani ya nyumba. Marko anasema walichimba kwenye dari, anatuambia kwamba yawezekana dari lilitengenezwa kwa miti na tope yaliyokauka. Watu walichimba shimo, wakiweka uchafu pembeni ili yasimuangukie mtu.

Ishia hapa na uionyeshe timu yako picha ya nyumba halisi ya Galilaya ya wakati ule. Ionyeshe timu yako picha ya mkeka wa kulalia. Jadilini na timu yako: Nyumba zinajengwaje kwenye tamaduni zenu? Ni njia gani isiyo ya kawaida au ya ajabu ya kuingia kwenye nyumba unayoishi? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anamuona huyo mtu na imani ya rafiki zake, au walivyoamini kwamba Yesu angeweza kumponya. Yesu anamwita mtu huyo, "mtoto wangu/mwanangu" kama neno la upendo. Hii haina uhusiano wowote na umri wake. Mara moja Yesu anasema kwamba dhambi zake zimesamehewa. Tunaweza kushangaa ni kwanini Yesu aliongelea dhambi, au kutokumtii Mungu, wakati mtu alikuja kuponywa kimwili. Hata hivyo, wakati wa Yesu watu waliamini kwamba mara nyingi ugonjwa ulikuwa ni matokeo ya dhambi au kutokuwa na imani maishani mwao. Watu waliamini kwamba ikiwa Mungu angekusamehe dhambi zako, angekuponya ili kuonyesha kwamba amekusamehe. Ingawa Yesu hakuwa akisema kwamba alikuwa akimsamehe mtu huyo dhambi gani hasa, kwa ujumla ni kweli kwamba magonjwa na kifo ni matokeo ya asili ya dhambi ya wanadamu. Kwa sababu ya hili, jambo la maana zaidi ambalo Yesu anaweza kufanya ni kumsamehe mtu dhambi zake. Yesu hasemi wazi ni nani aliyesamehe dhambi. Hii si kawaida—Katika siku ile Wayahudi wengi waliongea bila kulitaja jina la Mungu. Kila mtu alijua Mungu ndiye aliyesamehe dhambi.

Ishia hapa na kikundi chako mjadili maneno "dhambi zako zimesamehewa". Katika lugha yako, je, unahitaji kusema ni nani alisamehe dhambi? Kama ni hivyo, utahitaji kusema "Yesu alisema, "Mwanangu, Mungu anasamehe dhambi zako." Simamisha sauti hii hapa.

Hata hivyo, kulikuwa na tatizo. Walimu wa sheria wa Kiyahudi waliitafsiri sheria ya Mungu, hivyo kulingana na maandiko ya Kiyahudi walijua ni Mungu pekee aliyesamehe dhambi. Manabii au wajumbe wa Mungu, wangeweza kusema Mungu ameisha samehe dhambi, kama nabii Nathanaeli aliyomwambia mfalme Daudi amesamehewa dhambi. Waalimu waliwaza hili—walikuwa "wakilipima miyoni mwao" kwasababu Wayahudi waliyaminu kuwaza kilitokea moyoni. Waalimu wa sheria walichukizwa sana kwamba ilionekana Yesu mwenyewe ndiye aliyesamehe dhambi. Waliyaminu kuwa Yesu alikuwa anakufuru, au anamtuksana Mungu. Tangu hapo na kuendelea, viongozi wa dini walianza kumshutumu Yesu alimtuksana Mungu. Hii ni sababu moja wangeishawishi serikali imuue.

Lakini Yesu alijua nafsini mwake, au aligundua, walichokiwaza waalimu wa sheria. Yesu alipenda kutumia swalili kukabiliana na watu waliomkosoa. Basi Yesu aliuliza, "Kwanini mnawaza hivyo? Kipi ni rahisi: kumwambia mtu aliyepooza, 'Umesamehewa dhambi zako,' au kusema, 'Inuka chukua mkeka wako, uende zako?'" Lakini jueni ya kuwa—Mwana wa Adamu anamamlaka kusamehe dhambi hapa duniani." Yesu hakutegemea waalimu wa sheria kumjibu swalili lake. Yesu alitaka kuelezea kuwa kusamehe dhambi ni muhimu na ngumu zaidi kuliko kuponya.

Ishia hapa na mjadili na timu yako. Unakabilianaje au kumkemea mtu kwa lugha yako? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anaonekana akijiita "Mwana wa Adamu." "Mwana wa Adamu" katika maandiko ya nabii Danieli, ni mtu ambaye Mungu anampa mamlaka na nguvu zote. Hiyo ingemaanisha kwamba Yesu alikuwa akisema kwamba alikuwa na uwezo wa kusamehe dhambi kutoka kwa Mungu. Kwa hivyo, jina hili "Mwana wa Adamu" linarejelea ubinadamu wa Yesu pamoja na upekee wake, kuwa Mungu kweli na mtu kweli. Marko anapenda kuzungumza kuhusu mara zote ambazo Yesu alijiita Mwana wa Adamu ili azungumzie hatima yake ya kuteswa na kufa, kama binadamu. Lakini wakati huo huo, Mwana wa Adamu ni zaidi ya binadamu, na atafufuliwa kutoka kwa wafu.

Hii sehemu ya hadithi ni vigumu kuielewa. Inawezekana Yesu anapojiita Mwana wa Adamu ni wazi mwandishi Marko anawaambia wasomaji wa Kikristo wa kitabu chake kwamba watambue kuwa Yesu alikuwa na mamlaka ya kusamehe dhambi. Huenda Marko anawaambia wasomaji wake, "Juuni kuwa—Mwana wa Adamu anayo mamlaka ya kusamehe dhambi." Hii inaweza ikawa namna moja ya kutafsiri sentensi hii ngumu. Haipo wazi kama Yesu alilisema hili kwa sauti kwamba alikuwa Mwana wa Adamu mwenye mamlaka ya kusamehe dhambi au kama Marko ndiye anayewapa wasomaji wake taarifa zaidi kwamba Yesu ni Mwana wa Adamu. Lakini watu mle ndani waliona wazi kwamba Yesu alipomponya yule mtu alikuwa na mamlaka.

Tena Marko anatuambia juu ya uponyaji wa haraka wa mtu pamoja na mwitikio wa watu katika hili, kama afanyavyo katika hadithi za miujiza. Watu walishangazwa, ikimaanisha kwamba watu walikuwa na furaha na kushangaa mtu kuponywa. Walimtukuza au kumsifu Mungu.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 2:1-12 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii ina maonyesho matatu.

Katika onyesho la kwanza: Yesu anarudi Kapernaumu. Anafundisha katika nyumba, na kuna umati wa watu unaokuja kwake. Baadhi ya watu wanamleta kwa Yesu rafiki yao aliyepooza, lakini wanashindwa kumpitisha na kuingia ndani. Hivyo wanne wao wanapanda darini na kutoboa tundu kwenye dari.

Katika onyesho la pili: Wale marafiki wanamshusha yule mtu aliyepooza chini kwenye umati, mbele ya Yesu. Alipoiona imani yao, Yesu anamwambia mtu aliyepooza kwamba dhambi zake zimesamehewa. Miyoni mwao viongozi wa dini wanamkosoa Yesu, lakini Yesu anajua wanachokiwaza. Yesu anasema, "Kwanini mnawaza

hayo? Je, ni rahisi kusema, 'Dhambi zako zimesamehewa' au 'Simama, chukua mkeka wako, na uende?' Ninawahakikishieni Mwana wa Adamu anayo mamlaka ya kusamehe dhambi duniani."

Katika onyesho la tatu: Yesu anamgeukia yule aliyepooza na kumwambia, "Inuka, chukua mkeka wako, na uende nyumbani." Huyo mtu anainuka, anachukua mkeka wake na kutembea akipita kwenye umati. Umati unashangaa na kumsifu Mungu.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Watu wanne (rafiki zake mtu yule aliyepooza)
- Mtu aliyepooza
- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Waalimu wa sheria ya dini
- Umati mkubwa wa watu uliyojaza nyumba

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mazingira ya simulizi hili:

Hadithi hii inafanyika kwenye nyumba huko Kapernaumu. Huenda nyumba hiyo ilikuwa ndogo, lakini ilikuwa imeja watu wanaosikiliza mafundisho ya Yesu.

Waalimu wa sheria huenda walikuwa wameketi kwenye sehemu ya kuheshimika mule ndani.

Nyumba hii itakuwa na ngazi zilizopanda juu mpaka darini penye tambarare iliyotengenezwa kwa tope na majani.

Ishia hapa na uhakikishe timu inachora au kuonesha nyumba yenyetambarare, tope na majani darini kuonesha ilivyokuwa rahisi kwa rafiki zake kutoboa tundu darini.

Marafiki hao wanenye wangembeba mtu aliyepooza kitandani mwake, ambacho kingekuwa kama mkeka halisi. Wale rafiki wanenye wangemshusha chini kwenye mkeka huu kila mmoja akishika pembedi kwa kamba katika pande zote nne.

Yesu anaongea naye kwa upendo na kumuita "Mwanangu." Kisha anamwambia amesamehewa dhambi zake. Waalimu wa sheria wanashitushwa, kwa sababu inaonekana kana kwamba Yesu mwenyewe ndiye aliyemsamehe dhambi zake! Wanawaza mambo lakini hawasemi kwa sauti. Waalimu wanafikiria, "Yesu anamkufuru Mungu! Ni Mungu pekee anayeweza kusamehe dhambi." Japo Yesu anajua wanayoyawaza na anawauliza swali kwa sauti, "Kwanini mnawaza hayo miyoni mwenu?" si kwa sababu anategema jibu, bali kwa sababu anataka kuwakemea viongozi wa dini ili wafikirie kwa makini juu ya mamlaka yake.

Kisha Yesu anauliza swali jingine na hatarajii jibu. Aauliza kipi ni rahisi—kumponya mtu au kumsamehe dhambi? Yesu anahisi ni rahisi kumponya mtu. Ili kuthibitisha kuwa anamamlaka ya kusamehe dhambi, Yesu anamwambia yule mtu ainuke na kutembea. Kisha Yesu angweza kusema, "Nitawathibitishieni Mwana wa Adamu anayo mamlaka ya kusamehe dhambi duniani." Yesu anaposema Mwana wa Adamu anajimaanishia yeze mwenyewe kama mtu aliyepewa uwezo na mamlaka yoteyo na Mungu.

Katika onyesho la tatu, sasa Yesu anajikita zaidi kwa mtu aliyepooza. Anasema, "Nakuambia..." ikimaanisha anaongea naye moja kwa moja na anataka mtu aliyepooza amsikilize. Yesu anamwambia afanye mambo matatu: ainuke, achukue mkeka wake na aende nyumbani. Marko anaonyesha kilichotokea kwa kusema, "Mara moja anainuka!" Kila aliyeona haya alishangaa. Wakamsifu Mungu. Walisema hawakuwahi kuona jambo kama hili kabla.

Sasa, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia vitu kuonyesha hii simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhahirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 2:1-12 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza hii simulizi.

Simulizi hii ina maonyesho matatu.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Wanaume wanne (rafiki wa yule aliyepooza)
- Mtu aliyepooza
- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Viongozi wa kidini
- Umati mkubwa wa watu uliyojaza nyumba

Kama kikundi, igiza simulizi hii mara mbili. Unapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yako mwenyewe.

Kwanza, igiza hadithi hii bila kusimama. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa hadithi. Hakikisha hauachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za hii hadithi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya hadithi.

Simamisha sauti hii hapa na igiza simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Katika hatua fulani ya igizo, simamisha igizo na umuulize mtu anayeigiza uhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kujibu angejisikiaje au kuwazaje endapo angekuwa mhusika. Kisha endeleta igizo.

Ishia sauti hii hapa na igiza simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Igiza Yesu akifundisha kwa nyumba iliyojaa watu. Kwenye nyumba hakuna nafasi ya mtu mwingine zaidi. Igiza wanaume wanne wakimpeleka kwa Yesu akiwa kwenye mkeka yule aliyepooza. Wakiwa wanajaribu kuingia ndani wanauona umati mkuba pale nyumbani. Timu inapoigiza hadithi, hakikisha wanaume wanne wanaomleta rafiki yao aliyepooza kwa Yesu, wanaonyesha kwamba hawawezi kumfikia Yesu kwa njia nyingine zaidi ya kupanda kwenye dari, kutoboa tundu, na kumshusha chini.

Simamisha igizo. Waulize waigizaji wanaoigiza kama marafiki wanne, "Mnajisikiaje?" Unaweza kusikia majibu kama, "Kuchoka," "Kukata tamaa," au "Tunatamani kufanya lolote ili rafiki yetu aponywe." Endeleta igizo.

Marafiki wanaenda kwenye dari, wanatoboa tundu na kuanza kumshusha mtu aliyepooza kupitia kwenye shimo. Yesu anaiona imani ya rafiki zake na kumwambia aliyepooza, "Dhambi zako zimesamehewa."

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kama Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anaweza akajibu majibu kama, "Rafiki zake huyu wanaimani kubwa," "Nataka viongozi wa dini wasikie ninavyomjibu," au "Lazima pia alikuwa na imani iliyomfanya ashushwe mbele yangu." Endeleta igizo.

Viongozi wa kidini wanajiuliza, "Yesu anasema nini? Hii ni kumkufuru Mungu! Ni Mungu pekee anayeweza kusamehe dhambi." Yesu haraka anajua wanachokiwaza, basi anawaangalia na kuwaambia, "Kwanini mnashaka miyoni mwenu? Kipi ni rahisi kumwambia huyu aliyepooza, 'Umesamehewa dhambi zako' au 'Inuka, chukua mkeka wako, na uende?'

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kama Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anaweza akajibu majibu kama, "Nataka kisema kitu. Nataka kuwaonyesha kwamba sisemi tu, bali mimi ndiye Mungu mwenyewe." au "Siwezi sema 'Umesamehewa dhambi zako tu,' naweza pia kuponya," au "Ninafuraha sana kumponya huyu kabisa!" Muulize mtu anayeigiza kama kiongozi wa dini, "Unajisikiaje au unafikiria nini?" Anaweza kutoa

majibu kama, "Nimeshtushwa. Yesu alijuaje ninachokiwaza?" au "Nina hasira. Hivi Yesu anadai ndiye Mkombozi Aliyeahidiwa?" au "Nimekasirika. Yesu ni nani wa kutusahihisha?" Endeleta igizo.

Yesu anasema, "Nitawathibitishieni kuwa Mwana wa Adamu anayo mamlaka ya kusamehe dhambi duniani." Kisha Yesu anamgeukia yule mtu aliyepooza na kumwambia, "Inuka, chukua mkeka wako, uende nyumbani." Anasimama, anachukua mkeka wake na kwenda nyumbani. Umati unabakia ukishangaa na kumsifu Mungu.

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kama umati, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anaweza kutoa majibu kama, "Nimeshangazwa. Yesu amethibitisha kuwa na mamlaka kutoka kwa Mungu," "Ninashauku. Nashangaa viongozi wa dini wamewaza nini Yesu alipojiita Mwana wa Mungu?" au "Nashangaa kama Yesu ndiye yule tuliekwa tukimsubiri au la."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 2:1-12 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili vitu na maneno ya muhimu katika simulizi hii.

Yesu anafundisha **Neno la Mungu** katika nyumba moja huko Kapernaumu. Neno la Mungu linamaanisha habari njema kwamba Ufalme wa Mungu u karibu.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi ni neno au maneno gani mtayatumia badala ya "Neno". Kwa taarifa zaidi tazama neno Neno kwenye Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Wakati Yesu akifundisha kwenye hiyo nyumba, marafiki wawili wanambeba **mtu aliyepooza kwenye mkeka** ili kumpeleka ndani ili Yesu amponye. Alikuwa amelala kwenye mkeka kwa sababu alikuwa na ugonjwa uliomfanya asiweze kufanya chochote. Siku zote Maandiko yanatuambia anakuwa hivi tangu kuzaliwa kwake. Kwa sababu haijatajwa hapa, huenda yeze pia alikuwa na ugonjwa huu tangu kuzaliwa. Hata hivyo, huenda alikuwa na ugonjwa huo kwa muda. Huenda mkeka ule ulikuwa kama machela watu wangeweza kuikunja na kuibebe.

Watu hao wanatoba tundu kwenye dari na kumshusha rafiki yao mbele ya Yesu. Yesu anaiona **imani** yao, au anaona jinsi walivyo amini Yesu angemponya. "Yao" huenda inajumuisha mtu mgonjwa pamoja na marafiki zake. Imani inaelezea mwitikio wa ahadi za Mungu kwa watu. Watu wenye imani hukubaliana na wanayemuamini. Ingawaje inakuwa zaidi ya kukubali. Wanawamini au kuwa na imani kwa huyo mtu. Katika baadhi ya simulizi, utahitaji kubainisha mtu anamwamini nani au uaminifu wake upo kwa nani, kwa mfano "Yesu aliona kuwa walimwamini."

Ishia hapa na mlifanye hili pamoja: Kabla muda wa kikundi chako kufika, muombe msaidizi akusaidie na hili. Weka kiti katikati ya chumba na umuulize anayekusaidia, "Je unaamini uwepo wa kiti hiki? Je, unaamini kwamba hiki ni kiti? Je, unaamini kwamba kiti hiki ni imara?" Msaidizi anatakiwa kujibu "ndiyo" kwa maswali yote. Kisha mwambie, "Najua umechoka, basi kiti hiki hapa kaa." Msaidizi anatakiwa akatae kukaa. Muulize tena, "Kwanini hutaki kukaa? Unaweza kukiangalia. Ulikubali kiti hiki ni imara." Tena msaidizi anatakiwa akatae kukaa. Elezea kikundi kwamba huu ni mfano unaohusu imani. Kama hatokaa kwenye kiti, hakika "hana imani" au "kukiamini" kiti.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi ni neno au maneno gani mtayatumia badala ya neno **imani**. Kwa taarifa zaidi tazama neno imani kwenye Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anamtazama mtu aliyepooza na kumwita **mwanangu au kijana wangu**. Neno hili halielezi umri wa mtu huyo kama kijana, lakini linaonyesha upendo. Mtu huyo si mwana halisi wa Yesu, kwa hivyo hupaswi kutumia neno linalomaanisha mwana wa harisi tu. Kwa sababu ni neno la uhusiano sana, huenda unaweza ukatumia neno la jumla kama "rafiki yangu."

Yesu anamwambia yule mtu, "dhambi zako **zimesamehewa**." Kwa kawaida Yesu hasemi "Ninasamehe dhambi zako." Kama lugha yako haina kauli ya kutendewa, unaeza kusema ni nani aliyesamehe dhambi—kwa mfano "Mungu akusamehe dhambi zako." Dhambi humaanisha kutomtii Mungu. Hakikisha kuwa neno unalotumia hapa halimaanishi kuwa mtu ameshindwa kutekeleza takwa la kidini kama ibada au kufuata sheria fulani za kidini. Mungu anapo msamehe mtu, uhusiano wake na yeze hurudi na hatia kuondolewa.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi ni neno au maneno gani mtayatumia badala ya neno dhambina msamaha. Tafsiri maneno haya kama ulivoyatafsiri hapo awali. Kwa taarifa zaidi angalia maneno yote kwenye Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Waalimu wa sheria za dini pia walikuwa wakimsikiliza Yesu akifundisha. Wakati mwingine waalimu wa sheria hutafsiriwa kama waandishi au watu walioandika sheria. Walikuwa wasomi na wataalam wa tafsiri ya sheria za Maandiko Matakatifu. Tafsiri hizi hazikuandikwa, lakini zilikaririwa na kufundishwa kwa mdomo na waalimu hao.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi ni neno au maneno gani mtayatumia badala ya neno **waalimu wa sheria**. Kwa taarifa zaidi tazama neno waalimu wa sheria kwenye Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Waalimu wa dini wanadhani ni **kufuru** kwa Yesu kusema dhambi zake zimesamehewa. Kufuru ina maana ya kumkosea au kumtukana Mungu kwa unayoyasema. Kulingana na sheria ya Mungu, hii ilikuwa adhabu ya kifo.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi ni neno au maneno gani mtayatumia badala ya neno **kufuru**. Kwa taarifa zaidi angalia neno kufuru kwenye Faharasa Kuu Simamisha sauti hii hapa.

Rohoni, akilini mwake Yesu alijua walichokuwa wanakiwaza. Usiifanye ioneokane kama Yesu anatumia nguvu za kichawi.

Yesu anasema atathibitisha **Mwana wa Adamu** ana **mamlaka** ya kusamehe dhambi. Katika Agano la Kale maneno haya "mwana wa mwanadamu" yalimaanisha binadamu. Yesu anatumia neno hili kama njia yake pendwa ya kujizungumzia. "Mwana wa Adamu" ni mtu ambaye, katika maandiko ya nabii Danieli, Mungu anampa mamlaka na nguvu zote. Huenda Yesu anapenda jina hili kwa sababu linaweza kumaanisha binadamu wa kawaida au mtu asiye wa kawaida kama ilivyo katika Danieli 7. Neno "Mwana wa Mungu" linawalazimu watu waamue Yesu ni mtu au ni Mungu. Wakati mwingine jina Mwana wa Adamu lilihusishwa na Masihi, au Mkombozi Aliyehaidiwa kutumwa na Mungu.

Pia liliepusha matatizo ya kisiasa ya jina la Masihi au Kristo—mtu watu waliyedhani angekuwa mfalme na angewaokoa wote kutoka kwa watesi wao.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi neno au maneno gani mtayatumia badala ya neno **Mwana wa Adamu**. Kwa taarifa zaidi angalia Mwana wa Adamu kwenye Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Mamlaka ni uwezo kutenda jambo aliopewa mtu. Ni tofauti na nguvu kwa sababu nguvu ni uwezo binafsi wa mtu kufanya jambo.

Baada ya Yesu kumponya yule mtu, watu **walimtukuza Mungu**. Hii inamaanisha walimsifu Mungu, au kusema ni mwema kiasi gani. Kwa taarifa zaidi angalia kutukuza kwenye Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 2:13-17

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 2:13-17 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hadithi iliyopita Yesu alifanya muujiza, au jambo ambalo ni Mungu pekee anayeweza kulifanya. Sasa anakwenda nyikani kwa mara nyinine, (au katika ufukwe wa Bahari ya Galilaya), lakini watu bado wanamwendea. Yesu yupo Kapernaumu anapokula na Lawi na watoza ushuru wengine. Huu ni mtindo katika injili ya Marko—nenda-rudi za Yesu nyikani na mijini huku akitifanya miujiza.

Yesu anakwenda kwenye Bahari ya Galilaya baada ya kumponya mtu aliyepooza huko Kapernaumu. Kapernaumu iko kando ya Bahari ya Galilaya, ziwa kubwa, kwa hivyo Yesu anaamua kuondoka katika nyumba hiyo na kwenda ufukweni. Lakini umati mkubwa wa watu unamfuata na Yesu anaendelea kuwafundisha na kuwaambia kuhusu Ufalme wa Mungu.

Ishia hapa kama kikundi na muangalie ramani Kapernaumu ilivyopakana na Bahari ya Galilaya. Simamisha sauti hii hapa.

Warumi walikuwa wakiwatawala Wayahudi na kuwalazimisha wailipe serikali ya Kiroma kodi au pesa. Warumi waliwaajiri Wayahudi ili wawafanyie kazi kama wakusanya kodi. Watoza ushuru hawakupendwa na watu kwa sababu walitoza zaidi kuliko ilivyostahili na hawakuwa waaminifu. Matokeo yake walichukuliwa kama watu waliotengwa na jamii—hawakuweza tena kuwa haki au shahidi mahakamani, hawakuweza kuingia kwenye sinagogi tena, au sehemu za ibada pamoja na wengine, na walichukuliwa kama aibu na kufedhehesha familia zao. Watu walipozungumzia watoza ushuru, waliwaweka katika kundi moja na wauaji na wanyang'anyi.

Warumi walimchagua Lawi kufanya kazi kama mtoza ushuru—hii ilimaanisha labda alichukua pesa kwa wafanyabiashara wa Kiyahudi na wavuvi waliokuwa wakiiza bidhaa zao kwenye soko la Kapernaumu. Kapernaumu ni mji muhimu kwa sababu ulikuwa kwenye barabara iliyotumiwa na wasafiri waliotoka maeneo mengine kuja huku.

Ishia hapa na mjadili swal hili kama kikundi: Je, akina nani ni kama wametengwa na jamii? Je, waliotengwa hufanya vitu kama gani? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu alipokuwa akitembea, labda kando ya fukwe au njiani kuelekea Kapernaumu, anamuona Lawi, mwana wa Alfayo, ameketi kibandani akikusanya ushuru. Yawezekana kibanda kilikuwa kama meza ndogo iliyokuwa chini ya mti iliyokuwa alipokuwa akikusanya kodi. Kwenye kitabu cha Mathayo, mtu huyu ametajwa kama Mathayo, lakini Luka na Marko wanamwita Lawi. Yesu anamwita Lawi kuwa mwanafunzi wake. Mwanafunzi ni mtu anayemfuata mwalimu wake kila aendapo. Wanafunzi husikiliza mafundisho ya mwalimu wao, huangalia matendo yake, na kujifunza kutoka kwake. Papo hapo, Lawi aliinuka na kumfuata. Kapernaumu haikuwa kubwa kiasi hicho, yawezekana Lawi alifahamika vizuri. Inawezekana wavuvi waliokuwa tayari wanamfuata Yesu na Yesu mwenyewe walijuana na Lawi.

Mara moja Lawi alimfuata Yesu. Baadaye, aliwaalika watoza ushuru wengine na wenye dhambi kwenye chakula. Maandiko hayaweki wazi walilia kwenye nyumba gani—nyumba ya Yesu au nyumba ya Lawi—lakini ipo wazi Yesu ndiye anayeongoza chakula. Unaweza kuacha kama hivyo pia katika tafisiri yako. Inashangaza Yesu angekulaje na watu kama hawa, kwa sababu kwa sasa watu walimheshimu kama mwalimu wa sheria ya dini. Walioshiriki kwenye chakula kile walikuwa watu ambaa waalimu hawangekula nao. Lakini wengi wao walikuwa tayari wameisha kuwa wafuasi wa Yesu. Kwenye desturi ya Kiyahudi ya wakati hule, kula pamoja ilikuwa ishara muhimu ya urafiki.

Wayahudi waliwadharau na kuwaita "wenye dhambi" watu ambaa hawakunawa kidini na kiibada kabla ya kula. Yesu alikuwa akila na makundi mawili ya watu—watoza ushuru na wenye dhambi—waliotengwa na jamii.

Ishia hapa na mjadili swal hili kama kikundi: Je, kula pamoja kuna uzito gani kwenye jamii yenu? Je, ni muhimu kula pamoja? Je, kuna sheria ya akina nani wanaweza kula pamoja? Mnapokula pamoja, kuna vitu mnavyovifanya kwa ajili ya milo maalum—kama mnachokula au namna nyote mnavyokaa? Simamisha sauti hii hapa.

Kitendo hapa ni kwamba wageni "waliegemea," au walilala chini, karibu na meza. Hivyo ndivyo rasmi Wayahudi walivyokula pamoja. Jambo la muhimu ni kuwa walikuwa mezani ili kula pamoja.

Ishia hapa na uangalie picha ya sehemu ya kawaida ya Wayahudi kula yenye meza ya chini na watu wamekalia mito wakiizunguka. Simamisha sauti hii hapa.

Waandishi au waalimu kutoka katika kikundi cha viongozi wa kidini waliwaambia Mafarisayo walipenda kufuata sheria za maandiko matakatifu zilizoandikwa na zilizotamkwa. Walijulikana kama watu waliopenda "kutenganishwa" na wenye dhambi, hivyo kitendo cha Yesu kinawakosea heshima sana. Mafarisayo wanamkosoa Yesu kwa kuwaliza wanafunzi wake swal wasilotegemea kupata majibu yake, "Kwanini anakula na watoza ushuru na wenye dhambi?" Mafarisayo walitaka watu waone ilikua makosa kiasi gani kwa Yesu kula na watu waliowaona hawakustali.

Yesu anawajibu kwa methali, au kwa msemo wa hekima, ambaa kila mtu aliufahamu. Yesu anawafananisha watu wenye afya na watu wanaodhani ni wenye haki, au wana haki ya kuwa na uhusiano na Mungu. Watu hawa wanaodhani ni wenye haki, wanahisi hawahitaji msaada. Ingawaze, wagonjwa, au waliotengwa na jamii,

wanaelewa kwamba ili wawe wenye haki walimhitaji daktari, au walihitaji msaada wa Yesu. Wale waliodhani wana haki hawakuelewa ni kwa nini Yesu alikuja na hawakutaka kubadilika. Yesu alikuwa anasema kwamba alitaka kula na wenye dhambi kwa sababu *walitaka* kubadilika.

Simulizi zinazofuata zinazungumzia tabia ya Yesu na wanafunzi wake kula bila kujisafisha kiibada au kidini. Katika hadithi yake kubwa, Marko anaiweka hii hadithi kuhusu Yesu hapa kwa sababu inatoa muongozo wa watu walio wasafi na wasio wasafi kidini.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 2:13-17 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii kina maonyesho mawili.

Katika onyesho la kwanza: Yesu anamaliza tu kumponya mtu aliyepooza huko Kapernaumu. Anaondoka nyumbani na kuanza kutembea kueleka Bahari ya Galilaya ambapo siyo mbali, lakini watu wengi wanamuata. Yesu anafundisha anapomwona Lawi akikusanya kodi. Yesu anamwambia Lawi amfuate na haraka Lawi anamuata.

Katika onyesho la pili: Baadaye siku ile, Lawi anamwalika Yesu na wanafunzi wake nyumbani kwa ajili ya chakula cha jioni. Lawi amewaalika watoza ushuru wengine na watu wengine wanaochukuliwa kuwa wenye dhambi. Viongozi wa dini wanalionna hili na wanawauliza wanafunzi wa Yesu, "Kwa nini anakula pamoja na watu hawa?" Yesu anawasikia na kuwajibu kwa methali.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Lawi
- Wanafunzi wa Yesu
- Viongozi wa dini
- Umati wa watu
- Watoza ushuru wengine katika nyumba ya Lawi
- Wenye dhambi wengine katika nyumba ya Lawi

Kama kikundi, zingatia sehemu hizi za mazingira ya simulizi hii:

Hadithi hii inaanza na neno "mara nyininge tena" kuonyesha kwamba Yesu anafanya kitendo alichowahi kukifanya. Hakikisha unaonyesha Yesu akitembea Kapernaumu na kumwita Lawi kando ya pwani ya ziwa kubwa. Kutakuwa na umati wa watu ukimfuata Yesu njiani akiwfundisha.

Hakikisha unamwonyesha Lawi akikusanya pesa za kodi kwenye kibanda chake. Wayahudi hawapendi Lawi kwa sababu ni mtu aliyetengwa.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kwa Yesu kumuita Lawi amfuate, alikuwa anamwambia awe mwanafunzi wake. Ilimaanisha Lawi alitakiwa kuiacha kazi yake kama mtoza ushuru na kuambatana na Yesu kila siku, akijifunza mafundisho na matendo yake. Lawi anainuka mara moja na kukiacha kibanda chake. Hakikisha unaonyesha kwamba Lawi anamwitikia Yesu papo hapo.

Hakikisha unamwonyesha Yesu katika nyumba ya Lawi akila pamoja na wanafunzi wake na watoza ushuru wengine baadaye ya siku ile. Pengine nyumba hiyo itakuwa nyumba nzuri. Kila mtu atakuwa ameegemea, au kulala chini, karibu na meza.

Hakikisha unaonyesha hili kama kemeo, wakati viongozi wa dini wanapo wauliza wanafunzi wa Yesu kwanini Yesu anakula na wenye dhambi. Waliuliza, "Ni kwa nini anakula na watoza ushuru na wenye dhambi?" Hawakutaka wanafunzi wajibu, walitaka tu kuwaonyesha watu alichokifanya Yesu hakikuwa sahihi.

Ni vyema kukumbuka Mafarisayo hawakuwepo chakulani kwa sababu walikichukulia kula na wenye dhambi kiliwa ni kitendo cha aibu. Badala yake, waliwauliza wanafunzi wa Yesu baada ya kumaliza kula. kwa Lawi

Kwa namna fulani Yesu alisikia kile Mafarisayo walichowauliza wanafunzi wake. Yesu alijibu kwa methali, au msemo wenye hekima. Msemo huu wa hekima una sehemu mbili. Katika sehemu ya kwanza, Yesu anafananisha wanachokifanya watu wenye afya kwakutomuhitaji daktari na wagonjwa *kumuhitaji*. Katika sehemu ya pili, kwa namna ile ile, Yesu anasema *hakujakwa* wanaodhani ni wenye haki, bali *alikuja* kwa ajili ya wenye dhambi. Katika methali hii Yesu anahusianisha watu wenye afya kutomhitajii daktari na kwamba watu wanaodhani ni wenye haki hawakumuhitaji yeye. Ingawaje, kama wagonjwa *wanavyomuhitaji* daktari, hivyo hivyo ndivyo wenye dhambi walivyomuhitaji Yesu.

Sasa, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia vitu kuonyesha simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 2:13-17 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Hadithi hii ina matukio mawili.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Umati wa watu
- Wanafunzi wa Yesu
- Lawi (mtoza ushuru katika kibanda cha kukusanya ushuru)
- Watoza ushuru wengine
- Watu wengine waliochukuliwa kuwa wenye dhambi
- Viongozi wa kidini

Kama kikundi, igiza simulizi hii mara mbili. Unapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yako mwenyewe.

Kwanza, igiza hadithi hii bila kusimama. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa hadithi. Hakikisha hauachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za hadithi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya hadithi.

Simamisha sauti hii hapa na uigize hii simulizi.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Katika sehemu fulani za igizo, simamisha igizo na umuulize mtu anayeigiza uhusika "Unajisikiae au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kujibu angejisikiae au kuwaza nini endapo angekuwa mhusika. Kisha endeleva igizo.

Simamisha sauti hii hapa na igiza simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Igiza Yesu akitembea Kapernaumu. Kundi kubwa la watu linamfuata. Yesu anamwona Lawi kwenye kibanda chake cha kukusanya ushuru na kumwambia, "Nifuate, na uwe mwanafunzi wangu." Mara moja, Lawi anainuka na kumfuata Yesu.

Simamisha igizo. Muulize mtu anayeigiza kama Lawi, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anaweza kujibu majibu kama, "Hamu kubwa ya kumfuata Yesu," au "Mwenye tumaini. Kweli ameniona," au "Kukubaliwa" Anataka nimfuate ingawaje ni mtu niliyetengwa." Endeleta igizo.

Baadaye Yesu na wanafunzi wake wanaenda nyumbani kwa Lawi. Sasa igizo ni kwenye nyumba ya Lawi. Yesu na wanafunzi wake wanakula na Lawi, watoza ushuru na waliotengwa wengine. Igiza viongozi wa kidini wakiliona hili linavyotokea. Baadaye wanawauliza wanafunzi wa Yesu, "Kwa nini Yesu anakula pamoja na wenyе dhambi?"

Simamisha igizo. Muulize mtu anayeigiza kama kiongozi wa dini, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anaweza kujibu majibu kama "Viongozi wa dini na wenyeheshima hawapaswi kushirikiana na watu wenyе dhambi," au "Tayari tumemwona Yesu akimponya mtu aliyepooza. Sasa si kwamba anasema nasamehe wenyе dhambi tu, bali pia anakula nao, ambayo ni kukufuru," au "Tupo nje tukitazama ndani na tunawivu kwamba Yesu hayupo nasi." Endeleta igizo.

Igiza Yesu akiwasikia viongozi wa dini wakiongea na wanafunzi wake. Yesu aliwaambia, "Watu wenyе afya hawahitaji daktari. Wagonjwa humuhitaji. Sikuja kwa ajili ya wanaodhani ni wenyе haki, bali wale wanaojua ni wadhambi."

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kama Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anaweza kujibu majibu kama, "Wanadhani wanajua sheria ya Baba yangu, lakini hawajui moyo wake," au "Wanajikweza sana kiasi cha kutokubali wao pia wanahitaji msaada," au "Kuwa na subira. Najua migogoro mingi inakuja."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 2:13-17 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili vitu na maneno muhimu katika simulizi hii.

Wakati Yesu anapotembea huko Kapernaumu, anamwona Lawi akifanya kazi kama **mtoza ushuru**. Watoza ushuru walikuwa Wayahudi walioifanyia kazi serikali ya Kiroma tangu ilipoanza kuwatawala Wayahudi. Warumi waliwalazimisha Wayahudi kuilipa Rumi kodi. Wayahudi waliwachukia watoza ushuru kwa sababu waliwafanya kazi Warumi. Watoza ushuru walijulikana pia kwa kukusanya pesa nyingi zaidi ya iliyotakiwa na hivyo kuwafanya kuwa matajiri.

Yesu anamwita Lawi kuwa **mwanafunzi** wake au mfuasi wa karibu. "Wafuasi wa karibu" wa Yesu walikuwa naye muda mwingi katika utume wake, walisafiri naye kila sehemu, walijifunza kutoka kwake, na mara nyingine aliwatuma kuhubiri Habari Njema ya Ufalme na kuponya wagonjwa. Ikiwa lugha yako ina neno linaloeleweka badala ya neno wafuasi walijitolea kwa mwalimu, unaweza kulitumia hapa.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi ni neno au maneno gani mtayatumia badala ya neno **mwanafunzi**. Kwa taarifa zaidi angalia maana ya neno wanafunzikwenye Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Baadaye, Yesu anaenda kwenye nyumba ya Lawi na kula na watoza ushuru wengine na **wenyе dhambi**. Neno wenyе dhambi limetumika kwa namna isiyo ya kawaida hapa. Hapa, linamaanisha watu ambao mara kwa mara walivunja sheria za kidini kuhusu kujitakasa kabla ya kula. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno dhambi, rejea Farahasa Kuu.

Wale **waalimu wa sheria**, au **waandishi**, ambao ndio waliokuwa **Mafarisayo**, waliwauliza swali wanafunzi wa Yesu. Haipo wazi katika hadithi hii kama Mafarisayo walikuwa wanamuata Yesu au la, lakini wanawaambia wanafunzi wake kuwa wanadhani si sahihi Yesu kula na wenyе dhambi. Jina "Farisayo" linamaanisha "kutenganishwa." Mafarisayo walichukuliwa kama wenyе ushawishi mkubwa na waadilifu. Walikuwa mifano mizuri kwa watu kwa sababu walikuwa wamejitoa kwa sheria ya Mungu. Walizitambua tamaduni na sheria za dini zilizoandikwa na kusemwa kwa mdomo. Baadhi ya Mafarisayo walikuwa **piawaalimu wa sheria ya Mungu**, na ndio wanao ongelewa kwenye simulizi hili. Neno Mafarisayo ni jina la kiongozi wa kidini wa namna hii.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi jinsi mtakavyo tafsiri neno **waalimu wa sheria amba walikuwa Mafarisayo**. Kwa taarifa zaidi kuhusu neno Farisayo na waalimu wa sheria, rejea Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anatumia msemo wa hekima kulinganisha watu wenyewe afya na watu wanaodhani ni wenyewe haki. Katika Agano la Kale neno "kuwa na haki" limejikita katika uhusiano kati ya Mungu na mwanadamu, au kati ya mwanadamu na mwanadamu. Kuwa mwenye haki kunamaanisha utakatifu, utiifu, na kutokuwa na hatia. Unatakiwa kufafanua maana ya "kuwa na haki" kwa namna moja katika tafsiri zako yote. Kwa mfano, unaweza kufafanua kuwa na haki kama "uhusiano sahihi na Mungu." Unaweza pia kulifafanua kwa masamiati sahihi kama "asiye na lawama/asiye na hatia." Namna nyiningine ya kulifafanua hili ni:

- kuwa na haki machoni pa Mungu
- kuwa mwenye haki mbele ya Mungu
- kukubaliwa na Mungu

Wasikilizaji wako pia wanaweza kuwa na maneno maalum yanayolezea maana ya kuwa na haki, kama vile "kuwa na moyo mnyoofu, kuwa mkamilifu/kutokuwa na hatia, kutembea kwenye njia ya Mungu," n.k... Zingatia haya unapochagua neno sahihi kwa ajili ya hadithi yako.

Kumbuka kuwa katika Biblia, watu hawawezu kuwa wenyewe haki peke yao, au kwa kufanya mema tu, japo hivyo ndivyo watu wengi wanavyolielewa neno hili. Hata hivyo, Yesu anaweka wazi kuwa wenyewe haki kwetu kunatakiwa kuwa zaidi ya viongozi wa dini wanaofuata sheria zote za Mungu. Hii inamaanisha kwamba dhana ya kuwa mwenye haki ni zaidi ya kutenda mema. Neno au maneno kwa ajili ya neno "mwenye haki" hayapaswi kuegamia katika kutenda mema.

Ishia hapa na mjadili pamoja jinsi mtakavyo litafsiri neno **kuwa wenyewe haki**. Kwa kuwa hili ni neno la muhimu sana, tumia muda wa kutosha. Unaweza ukapata neno linaloendana kulingana na utamaduni. Kwa mfano, unaweza kutumia mfano wa kitu kuvunjika na hivyo hakiwezi kutumika tena. Baada ya kitu kuvunjika, hakuna njia ya kukirekebisha kabisa kiasi kwamba kitarudi kuwa kama kilivyokuwa mwanzo. Huenda ikawa ni kitu cha udongo au chungu, tango, au upinde na mshale. Huenda ikawa ni mshale uliopinda ambao hauwezi tena kulenga. Kuwa mwenye haki ni dhana inayo maanisha kuwa Mungu hurekebisha vitu visivyo tengenezeka. Hakitengenezi tu, lakini anakifanya kitumike tena, kana kwamba hakijawahi kuvunjika. Unaweza pia kuwaauliza washiriki "wakuonyeshe" "kuwa na haki" wawili wawili kwa ishara. Kikundi kinaweza kujadili wanachokiona na kuamua kama vitendo vinatoa dhana sahihi. Ikiwa ni hivyo, basi unaweza kutumia vitendo kutafuta njia sahihi ya kulielezea neno "kuwa na haki." Simamisha sauti hii hapa.

Huu ndio mwisho.

Marko 2:18-22

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 2:18-22 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Hadithi hizi fupi katika sehemu hii ya Marko huenda hazikutokea kwa mpangilio huu kwa wakati huu. Hata hivyo, Marko anaweka pamoja hadithi na mafundisho yanayofanana. Katika simulizi ya awali, Yesu alikula na wenyewe dhambi, jambo ambalo lilionekana kuwa kinyume cha sheria ya dini. Katika simulizi hii, Yesu na wanafunzi wake wanawashangaza tena viongozi wa dini kwa sababu hawafungi. Kufunga inamaanisha kujinyima chakula au kinywaji ili kuonyesha unyenyekevu, huzuni, au kuomba msaada wa Mungu. Yesu na wanafunzi wake wanaonyesha kwamba wao ni tofauti na hawafuati desturi zilezile ambazo kila mtu hufuata.

Ingawa katika nyakati za Agano la Kale kulikuwa na siku moja tu iliyotengwa ya kufunga- Siku ya Upatanisho-wakati wa Yesu, kufunga ilikuwa desturi na kulifanyika mara kwa mara katika utamaduni wa Kiyahudi. Mafarisayo, au viongozi wa dini na wale waliowafuata walifunga siku mbili kwa wiki. Wanafunzi wa Yohana, au wafuasi wa karibu zaidi, huenda ikawa walikuwa wakifunga walikuwa na huzuni au kwa sabau walitaka kumuonyesha Mungu kuwa walikuwa wameziacha dhambi zao. Wazo la asili la kufunga katika nyakati za Agano

la Kale lilikuwa kuonyesha toba, au kumuomba Mungu msamaha wa dhambi na kuhakikisha kuwa kila kitu kiko sawa tena. Watu katika siku za Yesu walitaka kuwa wenye haki zaidi na kupata kibali kwa Mungu.

Ishia hapa na kama kikundi mjadili swalii hili: Je, ni mambo yapi ambayo watu hufanya katika utamaduni wako ili kujaribu kuwa wenye haki zaidi au kupata kibali kwa Mungu? Simamisha sauti hii hapa.

Badhi ya watu walikuja kwa Yesu na kumuuliza, "Kwa nini wanafunzi wako hawafungi kama wafanyakyo wanafunzi wa Yohana na Mafarisayo?" Swalii hili linaonekana kuwa linalofaa. Ikiwa Yesu ni mwalimu mkuu kiasi hiki, ni kwa nini hawafundishi wafuasi wake kufunga kama wafanyakyo wafuasi wengine wote wa walimu wengine? Katika siku hizo, walimu mara nyingi walijibu maswali kama haya kwa swalii lingine ili kujadili suala hilo. Yesu anauliza swalii kisha analijibu yeeye mwenyewe: "Je, wageni wa harusi hufunga wakati wangali wanashereheke na bwana harusi? Bila shaka hapana. Wakati bwana arusi bado yuko pamoja nao, hawawezi kufunga." Yesu anajilinganisha na bwana harusi, au mtu anayefunga ndoa. Yesu anawakumbusha watu kuwa bwana harusi angesikitika ikiwa wageni wake hawakuja kushereheke naye siku ya harusi. Ingawa hawangechukulia kuwa alikuwa anasema yeeye ni Masiha, au Mwokozi Aliyahidiwa, walikuwa wamezoea kutumia wazo la karamu ya harusi kuonyesha furaha ambayo Masiha ataileta. Hapa, Yesu anasisitiza kwamba wanafunzi wake wanapata furaha katika bwana wao ambaye ni kama bwana harusi, kwa hivyo mbona wafunge? Hata hivyo, Yesu pia anazungumza kuhusu wakati ujao ambapo angewaacha. Yesu anasema kuwa kunaye atakayemchukua kutoka kwa wanafunzi wake, au kumlazimisha kuondoka. Hii inapofanyika, Yesu anasema kuwa huenda kufunga kukafaa. Yesu anaposema kuwa wanafunzi wake watafunga atakapoondoka, hatoi amri, ila maelezo ya kile kitakachofanyika katika siku zijazo.

Ishia hapa na kama kikundi mjadili swalii hili: Je, ni nini ambacho hufanyakyo kwenye sherehe au karamu maalum katika mila yako. Je, watu hujawa furaha? Je, ni mambo gani ambayo wao hufanya ili kuonyesha furaha yao katika sherehe maalum? Simamisha sauti hii hapa.

Mistari kuhusu mavazi kuukuu na mapya, na viriba vikuukuu na vipyta vya divai huenda inatokana na mazungumzo tofauti ambayo Yesu alikuwa nayo. Lakini inafaa hapa, kwa kuwa inaendelea kutofautisha njia za zamani na mpya za kufanya mambo tangu Yesu alipokuja. Sasa mazungumzo haya si kuhusu kufunga tu.

Ikiwa wanafunzi wa Yesu wangefunga na kuendelea kuzifuata njia zao za zamani, basi wangekuwa kama watu wanavaa nguo zao mpya juu ya mavazi au nguo kuukuu. Ukristo-njia mpya ya Yesu-ndilo vazi jipya na Uyahudi ni lile la zamani. Nguo mpya ni kama nguo ambayo haijajikunjakunja au haijaoshwa. Kila mmoja alijua kuwa ikiwa utaweka nguo mpya kwenye nguo kuukuu na kisha uifue, nguo hiyo itapungua bila usawa na nguo mpya itatoka kwenye ile kuukuu na kuliharibu vazi.

Ishia hapa na kama kikundi mjadili: Inaweza kuwa na manufaa kutumia muda kutazama mshonaji akishona na kugundua msamiati sahihi kwa ajili simulizi hii. Simamisha sauti hii hapa.

Kisha Yesu analinganisha mafundisho yake na divai mpya. Divai mpya ni divai ambayo imetolewa tu kutoka kwa zabibu na bado haijachacha. Desturi za Uyahudi zilikuwa kama ngozi za zamani za wanyama ambazo watu walishona pamoja ili kuunda viriba, au vyombo vya kuhifadhi divai. Kila mmoja alijua kuwa ikiwa mtu angemimina divai mpya katika viriba vikuukuu, basi chombo ingepasuka. Hii ingetukia kwa kuwa divai huchacha au kuongezeka kadri ya muda. Yesu alikuwa akisema kuwa njia yake mpya ilikuwa tofauti sana kufaa katika mila za zamani za Wayahudi. Yesu hasemi kuwa njia za zamani ni mbaya, ila kuwa njia za zamani za kufanya mambo zimekwisha.

Ishia hapa na kama kikundi mtazame picha ya zabibu na kiriba cha divai. Simamisha sauti hii hapa.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 2:18–22 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Kifungu hiki kina onyesho moja.

Katika onyesho la kwanza: Wanafunzi wa Yohana na Mafarisayo (viongozi wa kidini) walikuwa wanafunga. Hivyo baadhi ya watu wakamjia Yesu na kuuliza, "Mbona wanafunzi wako hawafungi kama wanafunzi wa Yohana na wa Mafarisayo wanavyofunga?" Yesu akawajibu kwa mifano mitatu.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Wanafunzi wa Yohana
- Mafarisayo (viongozi wa kidini)
- Watu wanaomwuliza Yesu swalii
- Yesu
- Wageni wa harusi na bwana harusi
- Mtu anayepiga kiraka vazi kuukuu
- Mtu anayeweka divai mpya katika viriba

Kama kikundi, zingatia sehemu hizi za mapangilio wa simulizi hii:

Hadithi hii inaanza wakati fulani watu wanapokuwa wanafunga. Hatujui hii inatokea muda gani baada ya hadithi ya hapo awali.

Hakikisha kuwa umeigiza wafuasi wa Yohana na wafuasi wa Mafarisayo kabla ya watu kuja kumuuliza Yesu swalii.

Timu yako ionyeshe mifano mitatu kama anavyoisema Yesu: Wageni na bwana harusi katika harusi, mavazi ya zamani ambayo yanahitaji kushonewa vazi kuukuu na viriba vipyta na vizee.

Hakikisha kuwa umeonyesha kwamba wageni wanamfurahia bwana harusi kwenye harusi yake.

Muigizaji anapoifua nguo yenyé kiraka, onyesha kuwa vazi hilo limeharibiwa baada ya kufuliwa.

Hakikisha kuwa umeonyesha mtu anayemwaga divai mpya katika viriba vya zamani ila anaporudi baadaye anapata kuwa kiriba kikuu kilipasuka na divai yote kumwagika kwenye sakafu.

Sasa, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia vitu kuonyesha simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 2:18–22 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Hadithi hii ina onyesho moja.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Wanafunzi wa Yohana
- Mafarisayo (viongozi wa kidini)
- Watu wanaomwuliza Yesu swalii
- Yesu
- Wageni wa harusi na bwana harusi
- Mtu anayepiga kiraka vazi kuukuu
- Mtu anayeweka divai mpya katika viriba

Kama kikundi, igizeni simulizi hili mara mbili. Unapaswa kuigiza simulizi hili kwa lugha yako mwenyewe.

Kwanza, bila kusimama igiza hadithi hii. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa hadithi hii. Hakikisha hauachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za hadithi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya hadithi hii.

Simamisha sauti hii hapa na uigize simulizi hili.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hili kwa mara ya pili. Katika sehemu fulani za igizo, sitisha igizo na umuulize mtu anayeigiza uhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kujibu angejisikiaje au kuwaza nini endapo angekuwa mhusika. Kisha endeleza igizo.

Simamisha sauti hii hapa na igiza simulizi hili kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Igiza wafiasi wa Yohana na Mafarisayo wakiwa wamefunga. Baadaye, watu wanakuja na kumuuliza Yesu swali. Yesu anajibu, "Je, wageni wa harusi hufunga huku wakishereheke na bwana harusi?"

Simamisha igizo. Muulize mtu anayeigiza kama wageni wa harusi, "Je, unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu huyo anaweza kukupa jibu kama, "Nimefurahi sana kuwa rafiki yangu anaoa!" au "Nina furaha kuwa niko katika uwepo wake," au "Huu ni wakati wa kushereheke." Endeleza igizo.

Igiza Yesu akitoa mfano wa pili wa mtu akipiga kiraka nguo kuukuu kwa nguo mpya.

Simamisha igizo. Waulize watu wanaomsikiliza Yesu, "Mnajisikiaje au mnawaza nini?" Mtu huyo anaweza kutoa majibu kama, "Hakuna yejote ambaye angefanya hivyo! Nguo hiyo itararuka," au "Wazo, je, kwa kweli yesu anazungumzia mavazi au njia yake mpya ya kufundisha?" au "Kuhangaika. Tayari ninaona mambo yakisambaratika. Viongozi wa dini hawamkubali Yesu." Endeleza igizo.

Mwishowe, igiza Yesu akitoa mfano wa mtu akiweka divai mpya katika viriba vikuukuu.

Simamisha igizo. Waulize watu wanaoigiza mtu aliyemimina divai mpya, "Je, unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda mtu huyu akatoa jibu kama "Aibu. Nilipaswa kujua kuwa kiriba kingepasuka," au "Kamwe sitafanya hivyo tena!" au "Huzuni. Sasa divai haitatumika, "Hofu. Je, kila kitu ambacho tumezoea kitabadiika sasa?"

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 2:18-22 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili istilahi na maneno makuu katika simulizi hii.

Basi **wanafunzi** wa Yohana na Mafarisayo walipokuwa wakifunga, baadhi ya watu walimjia Yesu na kumuuliza, "Je, mbona wanafunzi wako hawafungi kama wanafunzi wa Yohana na wa Mafarisayo?" Tumia neno lilelile la "wanafunzi" ambalo umekuwa ukutumia katika simulizi za hapo awali. Wanafunzi wa Yesu na Yohana wote walikuwa "wafiasi wa karibu zaidi" waliokuwa na watu hawa kwa huduma zao nyingi za umma, wakisafiri nao kila mahali, wakijifunza kutoka kwao na kuhusu Yesu, wakati mwingine aliwatumia kuhubiri Habari Njema. Ikiwa lugha ina neno linalolelewka la wafiasi walijitolea wa mwalimu, unaweza kutumia neno hilo hapa. Kwa maelezo zaidi kuhusu mwanafunzi, rejelea Farahasa Kuu.

Neno **Mafarisayo** ni jina la aina ya kiongozi wa dini. Tumia neno lile lile hapa ambalo umetumia katika simulizi za awali. Jina "Farisayo" linamaanisha "kutenganishwa." Mafarisayo walichukuliwa kuwa wenye ushawishi mkuu na waadilifu. Walikuwa mifano mizuri kwa watu kwa sababu walikuwa wamejitolea kwa sheria ya Mungu. Walitambua mila na sheria za kidini zilizoandikwa pamoja na zile zilizosemwa. Kwa maelezo zaidi kuhusu Farisayo, rejelea Farahasa Kuu.

Walimuuliza Yesu, "Kwa nini wanafunzi wako **hawafungi**?" Katika Agano la Kale kufunga kulifanyika Siku ya Upatanisho tu-kwa ajili ya kusafisha kutoka kwa dhambi na mateso. Hapa, pengine ni kitendo cha toba ili kusubiri kwa kutazamia wakati ambapo Mungu angesamehe na kuwaokoa watu wote. Wakati wa kufunga watu hawali. Huenda ikawa ndio maana Yesu alitumia mfano wa shere au harusi hapa. Kufikia wakati wa Yesu kufunga kulikuwa mazoea. Mafarisayo walifunga mara mbili kwa wiki. Wanafunzi wa Yohana huenda ikawa walifunga kwa kuwa kiongozi wao alikufa, walikuwa na huzuni, au walitaka kuonyesha kuwa walitubu dhambi zao.

Kufunga katika Maandiko kunahusisha aina fulani ya kujiepusha na chakula kulikokusudiwa kusababisha haki kuu au kupata sifa au kibali cha Mungu. Ni kwa sababu hii maneno ya kufunga katika lugha fulani lazima yajumuushe ufanuzi wa maana ya kufunga. Kwa maelezo zaidi kuhusu kufunga, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anaendelea kuzungumza kuhusu mavazi ya zamani na mapya, na kisha viriba vya zamani na vile vipyta. **Kiriba** ni mfuko wa ngozi unaotumika kubeba divai. Mfuko wa zamani umekauka na ni mgumu na hauwezi kupanuliwa na divai inayochacha. Ni muhimu kuelewa kwamba kinywaji kinachotumika katika viriba hivi ni kinywaji kilichochacha ambacho hupanuka kwa muda.

Ishia hapa na kama kikundi mtazame picha ya divai. Simamisha sauti hii hapa.

Huu ndio mwisho.

Marko 2:23-3:6

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 2:23-3:6 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Yesu na wanafunzi wake wanawashangaza viongozi wa dini tena, wanapo onekana kutofuta mila au sheria za dini kutoka kwa Musa. Wanafunzi wa Yesu, au wafiasi wake wa karibu, walikuwa wakipita katika mashamba ya ngano wakikusanya masuke ya ngano mikononi mwao. Pale walipo kuwa na njaa, sheria ya Musa iliwaruhusu kuvunja masuke ya ngano kwenye shamba la mtu wasiye mijua kwa mikono yao. Kwa kuwa ilikuwa ni Sabato, au siku ya Wayahudi kupumzika na kuabudu, kwa kufanya kazi watu wengi walidhani wanavunja sheria ya Mungu.

Kama kikundi ishieni hapa na mtazame picha ya ngano. Simamisha sauti hii hapa.

Kulikuwa na sheria kali kwenye tamaduni za Kiyahudi za siku ya pumziko la Sabato. Watu hawakuruhusiwa kufanya kazi kwa namna yoyote ile. Kama sio mgonjwa angekuwa kwa kukosa msaada, hawakuruhusiwa kumsaidia. Haikuruhusiwa hata kutafuta chakula siku ya Sabato. Wafarisayo, au viongozi wa dini wa Kiyahudi, walisisikia walichokifanya wanafunzi wa Yesu na kumjia moja kwa moja. Hii ilikuwa ni kwa sababu Yesu kama mwalimu wao ndiye aliyewajibika kwa walichokifanya. Wanauliza inakuwaje wanafunzi wanafanya jambo lisilokuwa halali kufanya siku Sabato. Hawaulizi swali hili kutaka majibu, bali kama njia ya kumkema Yesu kwa kuwaruhusu kukusanya masuke ya ngano siku ya Sabato. Wanadai kwamba walichokifanya wanafunzi wa Yesu kilivunja pia sheria ya Mungu.

Ishia hapa na mjadili pamoja na timu yako ya wafasiri: Elezeeni siku zenu za kupumzika za kidini au za sikukuu. Mnasheria gani maalum kuhusu hizi siku? Kuna vitu fulani fulani vinavyoruhusiwa au kutoruhusiwa kufanya kwenye hizi siku maalumu? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anawajibu viongozi wa kidini kwa hadithi. Kama njia ya kuwakemea Yesu anawauliza viongozi wa dini kama hawakuwahi kusoma hadithi ya Daudi. Yesu alijua Mafarisayo walisioma hadithi hiyo, lakini walionyesha walikuwa wanaipuuza. Yesu anawakumbusha juu ya babu yao Daudi alipokuwa akimkimbia Mfalme Sauli. Daudi alichukua mkate katika nyumba ya Mungu ambaa ni makuhani pekee walioruhusiwa kuula. Nyumba ya Mungu ilikua ni mahali Mungu alimoishi kati ya watu wake. Wakati huo, Nyumba ya Mungu ilikuwa bado ipo kwenye hema, siyo kwenye jengo la kudumu la Hekalu kama ilivyokuwa wakati wa Yesu. Ingawaje, hata kabla ya Wayahudi kujenga hekalu la kudumu, makuhani walimtumikia Mungu kwa kutoa dhabihu kwa niaba ya Wayahudi na dhambi zao. Kuhani mkuu alikuwa kiongozi wa makuhani wote wa Kiyahudi.

Kwenye hii hadithi, Daudi alichukua mkate wa onyesho, au mkate ambaa kila juma makuhani waliuweka maalum mbele za Mungu. Kila Sabato, makuhani walibadilisha mkate huo kwa kuweka mwingine. Ni makuhani pekee walioruhusiwa kuula ule mkate wa zamani. Daudi aliwapa wenzake waliokuwa pamoja naye sehemu ya mkate huu maalum, kwa sababu walikuwa na uhitaji na njaa sana. Huenda ikawa Daudi hakufanya hivi siku ya Sabato, ila alichokifanya kilionekana kufanana na walichokifanya wanafunzi wa Yesu. Lakini Mungu hakumuhesabia makosa Daudi kwa alichokifanya. Yesu anasema, Mungu anajali zaidi kukidhi haja za watu kuliko watu kufuata sheria za dini sawa sawa.

Kisha Yesu anabadilika kutoka kuwasimulia hadithi na kuongea na Mafarisayo moja kwa moja. Yesu anazungumza jambo la kushtua, anaposema Mungu aliiweka Sabato kwa ajili ya watu. Kisha Yesu anasema jambo la kushangaza zaidi! Anasema, "Hivyo... Mwana wa Adamu ni Bwana, hata wa Sabato." Mara zote Mwana wa Adamu ni jina ambalo Yesu alilitumia kujiita mwenyewe kama mtu ambaye Mungu alimpa nguvu na mamlaka yote. Bwana mkubwa pia inamaanisha Bwana na inaonyesha kwamba Yesu alikuwa na mamlaka kuamua kipi kilikua sahihi au makosa kufanyika siku ya Sabato. Yesu anasema mamlaka juu ya vitu ambavyo viongozi wa dini walikuwa wakifikiri walikuwa na mamlaka navyo.

Sehemu inayofuata ya hadithi *inatuonyesha* kwamba Yesu kweli ndiye Bwana wa Sabato. Yesu yupo kwenye sinagogi, hawezakuwa ni Kapernaumu bado, na anamwona mtu mwenye ulemavu wa mkono-au labda mkono uliopooza. Neno sinagogi linamaanisha mahali pa kuabudia pa Wayahudi.

Kama kikundi ishieni hapa na muangalie picha za ndani na nje ya sinagogi. Simamisha sauti hii hapa.

Japo hadithi hii haihusu sana uponyaji wa yule mtu, bali uponyaji katika siku ya Sabato unavovunja jambo ambalo watu wanalionna kama vile sheria ya dini. Watu katika sinagogi wanamwangalia Yesu-neno kumuangalia limetumika kama kumfuatilia mtu anayefanya kosa. Yesu anamwambia mtu huyo asimame katikati ya sinagogi ili kila mtu amuone. Katika masinagogi, watu waliketi kwa mduara, kwa hivyo pengine hii ilimaanisha "kusimama katikati" ya walipoketi watu.

Kabla ya kumponya kwanza Yesu anawaauliza watu, "Je, inaruhusiwa kutenda mema au kutenda mabaya; kuokoa maisha au kuua siku ya Sabato?" Swali kama hili linatarajia jibu rasmi kutoka kwa sheria ya dini. Jibu sahihi kutoka kwenye sheria ni kwamba sheria iliwaruhusu watu kutenda mema na kuokoa maisha siku ya Sabato. Yesu aliamini kwamba kumponya ilikuwa ni jambo jema la kufanya. Watu wangeona aibu kusema halikuwa jambo jema, lakini walinyamaza, kwa sababu hawakutaka kukubaliana na Yesu.

Ishia hapa na mjadili na timu yako ya wafasiri: Kwenye utamaduni wenu, walimu au mtu muhimu anapouliza swali, Je watu humjibuje? Je, hukaa kimya? Je, kuna namna maalumu, ya heshima wanavyomjibu? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu alikasirika na kuhuzunika kwamba watu walikuwa wakaidi sana na bado hawakuamini kwamba alikuwa akiiongoza Sabato. Lakini Mafarisayo wanagundua kwamba, kama Yesu alivunja utamaduni wao wa Sabato, basi punde tu wangepoteza ushawishi kwa watu walikuwa nao tayari. Bila shaka, hili liliwafanya watake kumuua Yesu kwa sababu alitishia namna ya walivyoishi.

Ishia hapa na mjadili na timu yako ya wafasiri: Ni vitu gani watu hufanya kwenye tamaduni zenu vinavyowafanya viongozi wa dini wakasirike? Viongozi wa dini hufanya nini wanapo kasirika? Jadili yanayofanyika kwenye dini za jadi na kwenye kanisa la Kikristo. Simamisha sauti hii hapa.

Mafarisayo wanaenda kukutana na Waherodi, au wafuasi wa mtawala wa Galilaya, Herode Antipasi. Waherodi walikuwa maadui wa Mafarisayo, lakini walikubali kukutana na Mafarisayo, kwa sababu wote walimtaka Yesu auwawe. Hii inaanza kutuonyesha mateso ya Yesu ya baadaye.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 2:23-3:6 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii ina maonyesho sita.

Katika onyesho la kwanza: Siku ya Sabato, Yesu anapita kwenye mashamba ya ngano na wanafunzi wake. Wanafunzi wake wanavunja na kula masuke ya nafaka na kula. Pale kuna Mafarisayo wanaomwambia Yesu, "Tazama, mbona mnavunja sheria kwa kuvuna nafaka?"

Katika onyesho la pili: Yesu anazungumza na Mafarisayo. Anawasimulia hadithi ya Daudi kutoka kwenye maandiko. Daudi alikula mkate mtakatifu kwenye nyumba ya Mungu pale yeze na wenzake walipo kuwa na uhitaji na njaa.

Katika onyesho la tatu: Yesu anawatazama Mafarisayo na kuwaambia, "Sabato iliwekwa kwaajili ya wanadamu, lakini mwanadamu hakuwekwa kwaajili ya Sabato. Hivyo Mwana wa Adamu ndiye Bwana wa Sabato."

Katika onyesho la nne: Kwenye tukio tofauti, Yesu anaenda kwenye sinagogi na kumwona mtu aliyelemaa mkono. Kwa kuwa ni Sabato, kila mtu anamwangalia Yesu kuona kama anafanya jambo baya, hasa zaidi Mafarisayo.

Katika onyesho la tano: Yesu anamwambia mtu aliyelemaa mkono apite mbele. Anawaauliza waliomo kwenye sinagogi, "Je, sheria ya dini inaturuhusu kutenda mema siku ya Sabato, au kutenda mabaya? Je, inaturuhusu kuokoa maisha au kuua?" Wakakaa kimya. Yesu anauponya mkono wa mtu yule.

Katika onyesho la sita: Kisha mafarisayo wanatoka kukutana na wafuasi wa Herode na kupanga namna ya kumuua Yesu.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Mafarisayo
- Daudi
- Wenzake Daudi
- Mtu mwenye ulemavu wa mkono
- Watu katika sinagogi
- Wafuasi wa Herode

Kama kikundi, zingatiensi sehemu hizi za mazingira ya simulizi:

Katika onyesho la kwanza, Yesu na wanafunzi wake wanapita kwenye mashamba ya ngano, wakivunja masuke na kula. Mafarisayo wanawaona na kumkabili Yesu kwa kumuuliza swali. Wanafanya hivyo kwa sababu katika utamaduni wa Kiyahudi, Yesu aliwijibika kwa matendo yao. Mafarisayo wanafikiri wanafunzi wanafanya kazi siku ya Sabato, ambavyo ilikuwa kinyume na sheria ya Mungu.

Kabla Yesu hajasimulia hadithi ya Daudi, kwanza anawaauliza Mafarisayo kama waliwahi kuisoma, si kwa sababu anadhani hawajaisoma, bali kama njia ya kuwapima awaone.

Katika onyesho la tatu, Yesu anamalizia hadithi yake na kuzungumza moja kwa moja na Mafarisayo. Onyesha kwamba Yesu ndiye Bwana wa Sabato, na watu wanatakiwa kupumzika siku ya Sabato kwa ajili ya watu, na si kwa sheria ya Sabato.

Onyesho la nne pia linafanyika siku ya Sabato, lakini linafanyika katika mazingira tofauti. Mwonyeshe Yesu akiingia kwenye sinagogi, nyumba ya kuabudia Wayahudi. Pia Mafarisayo wapo pale wakiangalia kama Yesu atavunja sheria ya Mungu. Yesu anamwita mtu mwenye ulemavu wa mkono asimame mbele ya watu. Huenda kwenye sinagogi watu walikuwa wameketi kando ya kuta, na Yesu anamwita mtu huyo mbele na katikati ili kila mtu amwone.

Onyesha mazungumzo katika onyesho la tano. Yesu anawaauliza wale waliokusanyika katika sinagogi, ikiwemo Mafarisayo, "Je, sheria ya dini inaruhusu kutenda mema au mabaya, kuokoa maisha au kuua?" lakini hakuna anayemjibu. Yesu anawaangalia kwa hasira na huzuni, na kisha kumwambia yule mtu, "Nyoosha mkono wako." Kisha anaunyoosha mkono wake, na anaponywa mara moja.

Katika onyesho la mwisho, onyesha Mafarisayo wakitoka katika sinagogi. Wanakutana na wafuasi wa Herode na kupanga njama za kumuua Yesu.

Sasa, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia vitu kuonyesha kifungu na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 2:23-3:6 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Hadithi hii ina matukio sita.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Mafarisayo
- Daudi
- Wenzake Daudi
- Mtu mwenye ulemavu wa mkono
- Watu katika sinagogi
- Wafuasi wa Herode

Kama kikundi, igiza simulizi hii mara mbili. Unapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yako mwenyewe.

Kwanza, igiza hadithi hii bila kusimama. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa hadithi. Hakikisha hauachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za hadithi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya hadithi.

Simamisha sauti hii hapa na igiza simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Katika sehemu fulani za igizo, sitisha igizo na umuulize mtu anayeigiza uhusika "Unajisikiae au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kujibu angejisikiae au angewazaje endapo angekuwa mhusika. Kisha endeleta igizo.

Simamisha sauti hii hapa na igiza simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu yake.

Igiza Yesu na wanafunzi wake wakitembea kwenye mashamba ya ngano. Wanapotembea, wanafunzi wanavunja na kula masuke ya nafaka. Mafarisayo wanalionia hili na kumuuliza Yesu, "kwanini wanafunzi wako wanavunja sheria kwa kuvuna ngano siku ya Sabato?"

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kama Mafarisayo, "Unajisikiae au unawaza nini?" Anaweza kujibu majibu kama, "Ninazidi kuona Yesu akivunja sheria zetu za dini," au "Ninasikitishwa Yesu anavyo washawishi wengine wavunje sheria ya Mungu," au "Ninahasira. Lazima tumkabili Yesu kwa tabia yake hii." Endeleta igizo.

Igiza Yesu akiwasimulia Mafarisayo hadithi ya Daudi. Igiza hadithi hii kama vile Yesu anavyoisimulia. Daudi na wenzake walikuwa na njaa, hivyo waliingia kwenye nyumba ya Mungu na kuvunja sheria kwa kula mkate ambao ni makuhani pekee walipaswa kula.

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kama Daudi, "Unajisikiae au unawaza nini?" Huenda akajibu majibu kama, "Mungu angenitaka kuwapa chakula wenzangu tulipokuwa na njaa." au "Mungu anavyotujali ni zaidi ya sheria za dini," au "Mwenye shukrani. Siku zote Mungu hutupa wakati tunapohitaji." Endeleta igizo.

Igiza Yesu akiwajibu Mafarisayo, akisema Sabato iliwekwa kukidhi mahitaji ya watu, na si watu kutimiza matakwa ya Sabato. Yesu anasema, "Mwana wa Adamu ni Bwana, wa Sabato."

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kama wanafunzi, "Unajisikiae au unawaza nini?" Huenda anajibu majibu kama, "Yesu ni tofauti na waalimu wengine wa dini. Anafundisha kwa mamlaka," au "Nimeshangazwa. Sijawahi kufikiria Sabato imewekwa kwa ajili ya mwanadamu," au "Ninajisikia fahari kuwa mwanafunzi wa mwenye mamlaka yote." Endeleta igizo.

Igiza tena Yesu anaingia kwenye sinagogi na kumuona mtu mwenye ulemavu wa mkono. Yesu anamwita asimame mbele za watu, na kuwaauliza, "Je, sheria ya dini inaturuhusu kutenda mema au kutenda mabaya siku ya Sabato? Je, ni siku ya kuokoa maisha au kuua?"

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kama Yesu, "Unajisikiaje au unafikiria nini?" Huenda anajibu majibu kama, "Nataka kusema kitu kuhusu Sabato," "Nataka watu wanielewe," au "Ninakasirika watu wanavyojali zaidi mila na sheria za dini kuliko kuwajali na kuwahurumia wengine." Endeleta igizo.

Igiza hakuna anayemjibu Yesu. Yesu anaangalia pande zote, kwa hasira na huzuni kubwa kwa miyo yao migumu.

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kama watu kwenye sinagogi, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu majibu kama, "Tunajua yupo sahihi, hivyo hatutaki kumjibu," "Wakaidi. Hatutaki kumkubali Yesu," au "Tunaalibika." Muulize anayeigiza kama Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu majibu kama, "Ninahasira viongozi wa dini wanavyo pindisha sheria za Baba yangu," "Ninasikitika sana hawaelewi kusudi la Baba yangu la Sabato," au "Ninasikitika watu hawa hawanisikilizi." Endeleta igizo.

Igiza Yesu akimwambia mtu mwenye ulemavu wa mkono, "Nyoosha mkono wako." Mtu huyo ananyoosha mkono wake, na unaponywa. Mara moja, Mafarisayo wanaondoka. Wanakutana na wafuasi wa Herode ili kupanga njama za kumuua Yesu.

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kama Mafarisayo, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu majibu kama, "Nina hasira Yesu kaponya siku ya Sabato," "Naogopa uwezo wa Yesu," "Ninahasira Yesu anamkufuru Mungu," au "Ninahasira kiasi cha kumuua Yesu."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Kwenye siku ya **Sabato**, Yesu na wanafunzi wake wanatembea katika mashamba ya ngano na wanafunzi wake wanavunja masuke kwa mikono. Tumia neno lile lile kwa ajili ya Sabato ambalo ulilitumia katika masimulizi yaliyopita. Watu wa Kiyahudi waliiheshimu siku ya Sabato kama siku maalum iliyotengwa kwa mapumziko na ibada kwa sababu Mungu aliwapa hii amri. Hii ilichukuliwa kuwa siku ya 7 ya juma. Kufikia kipindi cha Yesu, kulikuwa na sheria kali na maalum kuhusu aina ya kazi ambayo ingeweza au haingeweza kufanywa siku hii. Pia hii ilikuwa siku ambayo watu walikwenda katika sinagogi kuabudu. Kwa taarifa zaidi kuhusu neno Sabato, rejea Faharasa Kuu.

Yesu anatembea na **wanafunzi** wake, au wafuasi wa karibu. Tumia neno lile lile ya wanafunzi ambalo ulilitumia katika vifungu vya awali. Wanafunzi wa karibu na Yesu walikuwa naye kwa sehemu kubwa ya utume wake, walisafiri naye kila mahali, walijifunza kutoka kwake, na wakati mwininge aliwatumwa kuhubiri Habari Njema na kuwaponya wagonjwa. Kwa taarifa zaidi kuhusu neno wanafunzi, rejea Faharasa Kuu.

Mafarisayo wanawaona wanafunzi wakichukua ngano na kumkemea Yesu kwa matendo yao. Tumia neno lile lile ambalo umetumia kwa Mafarisayo. Jina "Farisayo" linamaanisha "kutenganishwa." Mafarisayo walichukuliwa kama wenyewe ushawishi mkubwa na waadilifu. Walikuwa mifano mizuri kwa watu kwa sababu walikuwa wamejitoa kwa sheria ya Mungu. Walitambua mila na sheria za kidini zilizoandikwa pamoja na zile zilizosemwa. Kwa taarifa zaidi kuhusu neno Mafarisayo, rejea Faharasa Kuu.

Yesu anawaauliza kama hawakusoma maandiko kuhusu Daudi kula mkate mtakatifu. **Maandiko** inamaana maandishi matakatifu ya kikundi chochote cha dini. Kwa hapa, inamaanisha ni maandishi matakatifu ya Kiyahudi waliyofunuliwa na Mungu.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi ni neno au maneno gani mtayatumia badala ya **Maandiko**. Kumbuka kwamba neno unalotumia halipaswi kurejelea maandishi matakatifu ya dini yoyote. Linapaswa kuwa neno la jumla. Kwa taarifa zaidi kuhusu neno Maandiko tazama kwenye Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anasema Daudi alichukua mkate wakati Abiatha akiwa **kuhani mkuu**. Tunajua Abiatha hakuwa kuhani mkuu wakati huo, lakini utawala wake ulikuwepo. Makuhani kwenye dini ya Kiyahudi walikuwa watu waliokuwa wakiwapatanisha watu na Mungu kwa kumtolea dhabihu, kuwaelemisha, na kutunza hekalu la

Mungu. Makuhani walikuwa wawakilishi wa Mungu kwa watu wake na mwakilishi wa watu kwa Mungu. Kuhani mkuu alikuwa ni wa muhimu au mkubwa wa makuhani. Kwa taarifa zaidi juu ya neno makuhani, rejea Faharasa Kuu, na tulitafsiri neno kuhani kama ulivyofanya mwanzo.

Daudi alichukua mkate kwenye **nyumba ya Mungu**. Nyumba ya Mungu hurejea hekalu au teberinakulo, hema walilolitumia wayahudi kabla ya kuwa na Hekalu. Kipindi cha Daudi, Nyumba ya Mungu kwa Wayahudi bado ilikuwa kwenye Teberenakulo. Ni bora kusema neno hili moja kwa moja kama "Nyumba ya Mungu." Kwa taarifa zaidi, rejea neno hekalu au teberenakulo kwenye Faharasa Kuu.

Yesu anasema **Mwana wa Adamu** ni Bwana wa Sabato. Katika Agano la Kale maneno haya "mwana wa mwanadamu" yalimaanisha binadamu tu. Yesu anatumia maneno haya kama njia anayopenda zaidi ya kujizungumzia. "Mwana wa Adamu" ni mtu ambaye, katika Danieli 7, Mungu anampa mamlaka na nguvu zote. Huenda Yesu anapenda neno hili kwa sababu jina hili linarejea binadamu wa kawaida au asiye wa kawaida. Neno Mwana wa Adamu linawalazimu watu waamue Yesu ni mtu au Mungu. Pia liliepuka neno la kisiasa la Masihi/Kristo—mtu watu waliyetaka wamfanye mfalme. Marko anapenda kuzungumza kuhusu nyakati zote ambazo Yesu alijiita Mwana wa Adamu ili azungumze kuhusu hatima yake ya kuteseka na kufa, kama binadamu. Kwa taarifa zaidi kuhusu neno Mwana wa Adamu, rejea Faharasa Kuu. Tafsiri Mwana wa Adamu kama ulivyofanya mwanzo.

Bwana wa Sabato inamaanisha mkubwa wa Sabato. Yesu anasema anamamlaka ya kuamua kipi ni sahihi au si sahihi kufanyika siku ya Sabato. Tumia neno lile lile kama Bwana kama uliviyolitumia katika vifungu vilivytangulia. Kwa taarifa zaidi kuhusu neno Bwana, rejea Faharasa Kuu.

Siku nyingine ya Sabato, Yesu anaingia kwenye **sinagogi**. Hapa palikuwa ni mahali pa Wayahudi pa kuabudia. Kwenye sinagogi, tumia neno lile lile kama uliviyotumia kwenye masimulizi yaliyopita. Kwa taarifa zaidi kuhusu neno sinagogi, rejea Faharasa Kuu.

Marko anasema Yesu **alihuzunika kwa ugumu wa moyo yao**. Wayahudi walitumia neno moyo kumaanisha sehemu ya mtu ilyokuwa na hisia na kufanya maamuzi. Hii inarejelea watu wanaochagua kutouona ukweli ambao Yesu alikuwa akisema. Hii inamaanisha ukaidi wa kutouona au kuufuata ukweli. Huzuni ya Yesu haikua kama ile watu wanayomlilia mtu waliyempoteza, bali mahangaiko makubwa kwa alichokiona. Kwa taarifa zaidi kuhusu neno moyo rejea Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 3:7-12

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 3:7-12 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika sehemu hii, Marko anatanguliza kwa kifupi huduma ya Yesu katika eneo la Galilaya. Kilele cha huduma ya Yesu huko Galilaya ni pale atakapotumua wawakilishi 12 hapo baadaye. Yesu atakumbana na pingamizi nyingi kwa kufanya miujiza inayodhihirisha nguvu zake. Yapo mambo mawili katika simulizi hii-watu wote walikuwa wamesikia kuhusu Yesu maeneo yote, na Yesu ana mamlaka juu ya mapepo.

Yesu amekataliwa tena katika simulizi iliyotangulia pale viongozi wa dini wanamkemea kwa kumponya mtu siku ya mapumziko ya Kiyahudi. Hatujui ni muda gani umepita, lakini baadaye, Yesu anatoka kwenda kando ya ziwa au Bahari ya Galilaya. Umati mkubwa unamfuata. Bahari ya Galilaya ilikuwa na urefu wa kilomita 21 na upana wa kilomita 13. Ilikuwa bahari ya maji safi hivyo mtu angeweza kuona upande wa pili. Watu walitokea kila sehemu, wakiwakilisha maeneo makuu mawili: Israeli yote (inawakilishwa na Galilaya, Yudea, na Yerusalem), na maeneo yanayopakana na Israeli ambako waliishi wasio Wayahudi.

Galilaya, Yudea, Idumea, "ng'ambo mwa Jordani," ni maeneo yote ya nchi. Yerusalem, Tiro na Sidoni ni miji. Unaweza kutaja aina ya mahali (kama ni eneo au mji) ikihitajika.

Ishia hapa kisha mtazame kwa pamoja ramani ya eneo hilo, ikiwemo Galilaya, Yudea, Yerusalem, Idumea, mashariki mwa Mto Jordani, Tiro na Sidoni. Wanapaswa kuona kutoka kwa hii eneo pana watokako watu.

Jadili na kikundi chako jinsi ya kutambulisha majina ya maeneo au miji. Je, mnasema "mji wa..." au "nchi ya..."? Je, utayatambulishaje majina haya mapya kwa wasikilizaji wako? Simamisha sauti hii hapa.

Kulikuwepo na watu wengi waliojaribu kumgusa Yesu ili wapone hivyo wakamsogelea kwa karibu kabisa. Hata hivyo, Yesu aliaonea huruma na kuwaponya wengi. Yesu aliwaeleza wanafunzi wake, au wafuasi wa karibu sana, waandae mashua kisha waiweke karibu ili aketi ndani yake kama akihitaji. Kuketi kwenye mashua ufuoni kungefanya kuwe na umbali kidogo kati ya Yesu na umati. Pia ingewawezesha watu wote katika umati kumwona na kumsikia bila kumbana. Huenda mashua hiyo ilikuwa mashua ya kawaida ya uvuvi ambayo ilitumika kwenye Bahari ya Galilaya. Iliweza kubeba watu wawili hadi kumi na watano hivi.

Ishia hapa na mtazame kwa pamoja picha ya mashua ya kawaida ya uvuvi iliyotumika Galilaya. Simamisha sauti hii hapa.

Siku hizo, wapo walioamini kwamba unaweza kuamuru kiumbe cha kiroho ikiwa unajua jina lake. Waliopagawa na mapepo, au roho waovu walijaribu kupata mamlaka na uwezo wa kumzidi Yesu kwa kumwita "Mwana wa Mungu." Mwana wa Mungu ni jina linalomaanisha kuwa Yesu ni Mungu na linaashiria husiano wa karibu kati yake na Mungu Baba. Mapepo yaliwafanya waliopagawa kupiga magoti au kulala kifudifudi mbele ya Yesu kwa kuwa alikuwa na mamlaka juu yao. Yesu alionyesha mamlaka yake juu ya mapepo kwa kuwaamuru wakae kimya. Yesu hakutaka mapepo wamtambulisse. Badala yake, alitaka watu wenyewe watambue kuwa yeche na Mwana wa Mungu.

Ishia hapa na mjadili swalii hili kwa pamoja: Je, mapepo hufanyeje katika utamaduni wenu? Je, mapepo hujaribu viyi kuonyesha nguvu zao kwako au kwa wengine? Je, unaweza kuwashinda viyi? Je, ni muhimu kwao, au kwako, kujua majina ya pepo au watu wengine? Je, kwa nini ni muhimu au si muhimu? Simamisha sauti hii hapa.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 3:7-12 kikisomwa katika tafsiri iliyorahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio matatu.

Katika tukio la kwanza: Yesu anaelekea ziwani pamoja na wanafunzi wake. Umati wa watu unamfuata.

Katika tukio la pili: Yesu anawaeleza wanafunzi wake waandae mashua ufuoni mwa ziwa ili umati usimsogelee na kumzunga.

Katika tukio la tatu: Yesu alikuwa amewaponya wengi, hivyo watu walikuwa wanamsogelea ili kumgusa. Yesu pia alikuwa amewaponya waliokuwa wamepagawa na mapepo. Mapepo walipomwona Yesu, yaliwarusha watu kifudifudi mbele za Yesu na kupaza sauti wakisema, "Wewe ndiye Mwana wa Mungu." Yesu angewaanrisha wasifichue yeche ni nani.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Umati
- Wagonjwa
- Waliopagawa na mapepo
- Mapepo

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za simulizi hii inapotukia:

Simulizi hii inaanza baada ya Yesu kukataliwa katika sinagogi, lakini hatujaelezwa ni baada ya muda gani. Ni muhimu kukumbuka kwamba simulizi hii inatukia ukingoni mwa ziwa. Umati mkubwa wa watu wamesikia jinsi Yesu anavyowaponya watu, kwa hiyo wamemfuata Yesu ziwani. Yesu anawaeleza wanafunzi wake watayariske mashua kwa kuwa watu ni wengi mno. Hii ilimwezesha Yesu kufundisha umati akiwa kwenye mashua ili wasimsogelee sana na kumsukuma.

Umati mkubwa wa watu uliomzunguka Yesu ulikuwa wa watu kutoka maeneo tofauti ambao walikuja kumwona. Umaarufu wa Yesu ulikuwa umeongezeka kutoptaka na miujiza aliyoifanya.

Ni muhimu kukumbuka kwamba mapepo waliwashurutisha watu kutenda mambo fulani. Hii ndiyo sababu walisababisha watu waliopagawa kuanguka na kupaza sauti ili kumtangaza Yesu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba umati ulikuwa wenye mihemko na watu waliskumana kwa hamu ya kupata uponyaji.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 3:7-12 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio matatu.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Umati
- Wagonjwa
- Waliopagawa na mapepo
- Roho waovu

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii kwa lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi hii mwanzo hadi mwisho. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa hadithi. Hakikisha hauachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za hii hadithi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Simamisha sauti hii hapa na mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Katika sehemu fulani za igizo, sitisha igizo na umuulize mtu anayeigiza uhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu anayeigiza uhusika huo anatakiwa kujibu angejisikiaje au kuwaza nini endapo ndiye angekuwa mhusika. Kisha endeleta igizo.

Ishia sauti hii hapa na igiza simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu yake.

Igizeni umati wa watu wakimfuata Yesu na wanafunzi wake kuelekea kando mwa ziwa. Habari kuhusu miujiza ya Yesu ilikuwa imeenea sana, na wengi walikuja kumwona.

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kuwa umati, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Ninashauku sana. Ninahitaji kwenda kwa Yesu ili niponywe!" au "Nimefadhaika. Pana watu wengi mno hapa. Sitaweza kumfikia." au "Nimesisimka. Je, huyu ni nani mwenye mamlaka ya kukemea mapepo?" Endeleta igizo.

Igiza Yesu akiwaeleza wanafunzi wake waandae mashua ili umati usimsukume.

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kuwa Wanafunzi, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Tulipata mashua na kuileta ufuoni kidogo ili Yesu akihitaji kuondokea umati wa watu aweze kuingia na kufundishia hapo," au "Uwoga. Umati unazidi kuwa mkubwa mno. Itakuaje kama Yesu akiumia?" au "Uchovu. Tumekumbana na mengi sana. Yesu anaendeleaje?" Muulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Huruma Nitawasaidia," au "Nimeshushika moyo. Watu wengi sana wanahangaika na wana mahitaji," au "Wanaonihitaji ni wengi zaidi." Endeleza igizo.

Igiza wagonjwa wakisukumana kuelekea kumgusa Yesu. Mapepo wanapomwona Yesu, wanawatupa watu chini mbele yake kisha wanapaza sauti wakisema, "Wewe ndiye Mwana wa Mungu."

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kuwa mapepo, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Ninamjua ye ye ni nani! Lazima nijaribu afanye ninachotaka," au "Yesu ni mwenye nguvu sana. Uwezo wake unazidi wangu," au "Uwoga Anakaribia kunifukuza." Endeleza igizo.

Igiza Yesu akiamuru mapepo wakae kimpya ili wasimtambulische.

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Bado hujawadia wakati kujitambulisha kama mwana wa Mungu," "Bado. Huu ni mwanzo wa huduma yangu," au "Mapepo hawatanitambulisha."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 3:7-12 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili istilahi na maneno muhimu katika simulizi hii.

Yesu anaandamana na **wanafunzi wake**, au wafuasi wa karibu zaidi kuelekea Bahari ya Galilaya. Unaporejelea wanafunzi, tumia neno lilelile ambalo umetumia katika simulizi za awali. Wafuasi wa Yesu wa karibu walikuwa pamoja naye kwa muda mrefu katika huduma yake, walisafiri naye kila mahali, walijifunza kutoka kwake, na wakati mwingine aliwatumwa kuhubiri Habari Njema ya Ufalme na kuwaponya wagonjwa. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno mwafunzi, rejelea Faharasa Kuu.

Umati mkubwa ulimfuata Yesu kwa sababu walisikia kuwa ametenda **miujiza** mingi. Neno hili linamaanisha matendo yenye nguvu ambayo ni Mungu pekee anayeweza kuyafanya, na kuwafanya watu wamwogope Mungu. Unaporejelea miujiza, tumia neno lilelile ambalo umetumia katika simulizi za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno muujiza, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu aliwaeleza wanafunzi wake waandae **mashua** na iwe karibu na anapofundisha. Urefu na upana wa mashua ambayo Yesu alihitaji ulikuwa mita 8, na mita 2 1/2 mtawalia. Kina chake kilikuwa mita 1 1/4. Mashua hiyo ingeweza kubeba watu kumi na watatu.

Ishia hapa kisha mtazame picha ya mashua kama kikundi. Chagua jinsi ya kuonyesha ukubwa wa mashua, unaweza kuchora vipimo chini kwa kijiti kisha uwaombe waliopo waingie kwenye sehemu uliyochora. Simamisha sauti hii hapa.

Wachafu au **roho waovu** walipagawisha watu kwenye umati. "Kichafu" inamaanisha kitu kisichostahili kumtumikia Mungu. Mapepo wote ni "wachafu" kwa sababu hawastahili mbele ya Mungu. "Roho waovu" ni viumbe wa kiroho wanaomtumikia Shetani kama watumishi wake, na wako chini yake. Viumbe hawa wa kiroho wana uwezo wa kumkandamiza mtu na kumtawala. Tunaona hili likitokea katika simulizi hii. Biblia inatueleza kuwa Mungu aliumba viumbe wa kiroho lakini roho wengine waliasi na wakawa mapepo au waovu. Jaribu kutumia neno linalorejelea roho anayejitawala ambaye ni mwovu na ni hasimu wa Mungu. Ikiwa neno hilo lipo, unaweza pia kutumia neno la kawaida linalomaanisha roho anayejitawala kisha uongezee maelezo kama vile "roho kutoka kwa Shetani," au "roho mbaya/mwovu."

Ishia hapa na mjadili kwa pamoja neno au kauli mtakazotumia kurejelea _pepo_. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno [pepo](#t47), rejelea Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Mapepo walisababisha watu kuanguka na kupaza sauti wakisema Yesu ni **Mwana wa Mungu**. Katika muktadha huu, Marko anatumia neno "Mwana wa Mungu" kuelezea uhusiano wa kipekee kati ya Yesu na Mungu wa kweli. Kauli "Mwana wa Mungu" inaonyesha Yesu ni Mungu, na ana uhusiano wa karibu na Mungu Baba. Kauli hii inadhihirisha kwamba Yesu ni mwokozi kutoka kwa Mungu aliyetabiriwa na manabii katika Agano la Kale.

Ishia hapa na mjadili kwa pamoja neno au kauli mtakazotumia kurejelea _Mwana wa Mungu_. Kwa ufafanuzi zaidi kuhusu kauli [Mwana wa Mungu](#t129), rejelea Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Huu ndio mwisho.

Marko 3:13-19

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 3:13:-19 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika Marko, wito wa Yesu na wanafunzi wake ni muhimu sana. Mwanzo wa Marko tunamuona Yesu akiwaita baadhi ya wanafunzi wake. Katika kifungu hiki, Yesu anawateua wafuasi wake kumi na wawili wa karibu zaidi ambao wataenda naye kila mahali na kufanya kazi naye kwa karibu. Baadaye, Yesu atawatuma wafuasi hawa kumi na wawili kwenda kwenye wito kushiriki Habari Njema ambayo amekuwa akifundisha. Habari njema inarejelea Mungu kuja kutawala katika miyo ya watu wake kuititia Yesu. Baada ya ufufuo wa Yesu, tunaona kuwa wanafunzi hawa wanaenda kote ulimwenguni.

Hadithi hii inatukia upande wa mlima. Katika Biblia, ufunuo mwingi kutoka kwa Mungu hutokea milimani. Huenda ikawa huu ulikuwa mlima au kilima kilichozunguka Ziwa la Galilaya.

Ishia hapa na uonyeshe kikundi chako picha ya milima inayozunguka Ziwa la Galilaya. Simamisha sauti hii hapa.

Tunajua kutoka kwenye Injili ya Luka kwamba Yesu aliomba usiku kucha kabla ya kuafanya uamuzi huu muhimu. Huenda ikawa Yesu anaenda upande wa mlima na kikundi kikubwa zaidi cha wafuasi wake, ingawa Marko hayaweka bayana kuhusu ni watu wangapi walioenda naye. Yesu anawaita watu 12 na kwenda nao milimani kutoka kwenye kikundi kikubwa zaidi cha wanafunzi au wafuasi wake. Baadhi ya tafsiri za Biblia hujumuisha maelezo kuwa Yesu aliwaita rasmi watu hawa "mitume" wakati huu, lakini baadhi ya tafsiri hazitaji jina "mitume." Ikiwa utajumuisha jina "mitume" au la, tunajua kutokana na maagizo ambayo Yesu aliwapa watu hawa kuwa Yesu anawateua na anawatuma watu hawa 12 kama wawakilishi wake. Kuanzia hapa na kuendelea Marko anawapa jina maalumu la "Kumi na Wawili." Namba 12 ni muhimu. Kulikuwa na makabila 12 ya Israeli, Watu waliochaguliwa na Mungu. Lakini Watu wa Mungu, Waisraeli, walikuwa wamemuacha Mungu. Yesu anajaribu kuonyesha kuwa atarejesha watu wa Mungu na awatumie kuendeleza wito wake ulimwenguni kote. Baada ya hadithi hii, tunaona kuwa Yesu anaanza kuwaandaa kwa ajili ya wito alio nao kwao.

Ishia hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Je, walimu muhimu kwenye jamii yenu huwachaguaje wanafunzi maalumu? Wanafunzi hao hufanya nini? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anawapa watu hawa 12 mamlaka, au haki, ya kufunza na kuamuru mapepo au roho waovu kuwaachilia watu ambao walidhibiti. Kisha Marko anawataja watu hawa kumi na wawili ambao Yesu anachagua wamfuate. Huenda ukahitaji kusema wazi kuwa haya ndiyo majina ya wanafunzi kumi na wawili wa Yesu.

Marko hatwambii ni kwa nini anampa Simoni jina la pili Petro, au kwa nini anawapa Yakobo na Yohana jina Wana wa Ngurumo. Pia hatujui ni kwa nini hamtaji Lawi, ambaye tulisikia hadithi yake hapo awali katika Marko. Hatujui kuwa katika Agano la Kale, kupeana jina la mwanzo au jina la Mwisho, kunaweza kumaanisha ahadi kwa mtu huyo, au kumpa kazi maalumu. Petro inamaanisha "mwamba." Huenda ikawa hii ni kwa kuwa Petro anakuwa kiongozi au msemajji wa kikundi hiki. "Wana wa ngurumo" huenda wakafafanua sifa ya watu hawa, kama vile ukweli kuwa wakati mwagine wanazungumza kwa kina kuhusu mada. Simoni mwagine anachaguliwa, Simoni Zelote. Zelote sana sana hurejelea mtu ambaye ana shauku kuhusu waisraeli kuwa huru kutokana na kutawaliwa na Roma. Marko anamwelezea Yuda Iskarioti kama msaliti. Hii ni kwa kuwa miaka mitatu baadaye, Yuda Iskarioti atamsaliti Yesu kwa marafiki zake ili akamatwe.

Ishia hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Je, utamaduni wenu hutumiae majina? Je, ni nani ambaye huwapa watu majina yao? Je ni nani anayejua majina ya kila mmoja? Je, majina hueleza jambo kuhusu watu? Simamisha sauti hii hapa.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 3:13:-19 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa kifungu hiki. Kisha kikundi kitaonyesha kifungu hiki.

Kifungu hiki kina onyesho moja.

Katika onyesho la kwanza: Yesu anaenda mlimani na anaita kikundi cha wafuasi wake kwenda naye. Yesu anachagua wanafunzi wake 12 kuwa wawakilishi wake na kuyataja majina yao. Yesu anawatuma waende kuhubiri na anawapa mamlaka ya kutoa mapepo.

Wahusika katika kifungu hiki ni:

- Yesu
- Wanafunzi 12 ambaو Yesu anawaita
- Wengine ambaو Yesu anawaita

Kama kikundi, zingatia sehemu hizi za mazingira ya kifungu hicho:

Kiambie kikundi kimuonyeshe Yesu akiwa mlimani na kikundi cha wanafunzi wake. Huenda ikawa kuna watu wengi walio na Yesu mlimani. Yesu anayaita majina ya wanafunzi 12 kutoka kwa watu wengi na kuwachagua kuwa wawakilishi wake.

Itakuwa muhimu kukuhusu maelezo ya baadhi ya majina ya wanafunzi. Kwa mfano, waigizaji wa ndugu Yakobo na Yohana wanaweza kujifanya kuzungumza kwa nguvu wanapofundisha.

Hakikisha kuwa umeonyesha mitume 12 wenye mamlaka kutoka kwa Yesu ya kufundisha katika maeneo tofauti na kuwaweka watu huru kutockana na roho waovu.

Sasa, kikundi kinapaswa kuwa na ubao wa hadithi, kuchora au kutumia vitu kutafakari kifungu na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhahirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 3:13:-19 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza kifungu hiki.

Kifungu hiki kina onyesho moja.

Wahusika katika kifungu hiki ni:

- Yesu
- Wanafunzi 12 ambaو Yesu anawaita
- Wengine ambaو Yesu anawaita

Kama kikundi, igiza kifungu hiki mara mbili. Unapaswa kuigiza kifungu hiki katika lugha yako mwenywewe.

Kwanza, igiza kifungu hiki bila kusitisha. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa kifungu. Hakikisha kuwa huachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za kifungu. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya kifungu hiki.

Simamisha sauti hii hapa na igiza kifungu hiki.

Kikundi kinatakiwa kuigiza kifungu hiki mara ya pili. Katika sehemu fulani za igizo, simamisha igizo na umuulize mtu anayeigiza mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kujibu angejisikiaje au kuwazaje endapo angekuwa mhusika. Kisha endeleza igizo.

Simamisha sauti hii hapa na igiza kifungu hiki kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Igiza Yesu akitembea upande wa mlima. Yesu anakiita kikundi cha wanafunzi wake waje kwake. Yesu alichagua wanafunzi 12 kuwa mitume wake.

Simamisha igizo. Muulize mtu anayeigiza Petro "Je, unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda mtu huyu akatoa jibu kama "Mnyenyekemu. Je, mimi ni nani kuchaguliwa na Yesu?" au "Mwenye malengo. Ningependa kumfanya Yesu kujivunia," au "Nina mengi ya kujifunza." Endeleza igizo.

Igiza mambo ambayo Yesu anawapa mitume mamlaka kufanya: Wanamfuata Yesu popote aendapo, Yesu anawatuma kuhubiri na mitume wana mamlaka ya kutoa mapepo.

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza kama mmoja wa mitume, "Je, unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda mtu huyu akatoa jibu kama "Nimeshangaa. Kwa kweli watu wanasililiza kile ninachofundisha," au "Nina hofu. Mapepo wabaya wanaogopa uwezo wa Mungu ulio ndani yangu, "au "Nina ogopa. Sijawahi kufanya jambo lolote kama hili kabla."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 3:13:-19 katika tafsiri rahisi kabisa kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili vitu na maneno muhimu katika kifungu hiki.

Yesu yuko mlimani na kikundi cha wanafunzi wake. Yesu **aliwateua kumi na wawili**. Usemi huu unaonyesha kuwa Yesu alifikiri kuwa ilikuwa muhimu sana kuwateua au kuwachagua watu hawa kumi na wawili. Yesu aliwapa kazi ya kufanya na akawapa majina ambayo yalionyesha sifa zao au kazi muhimu aliyokuwa nayo kwa ajili yao. Marko anatumia "Kumi na Wawili" kama mada maalum ya kikundi hiki cha watu. Huenda ukahitaji jina lingine ili kuwasaidia wasikilizaji wako kuelewa kuwa kikundi hiki ni kikundi cha "wafuasi kumi na wawili."

Yesu anawapa "kumi na wawili" **mamlaka** ya kuhubiri na kutoa mapepo. Mamlaka inarejelea haki iliyotolewa kwa mtu ili kutenda. Wanafunzi sasa wangeweza kutenda kwa niaba ya Yesu. Tumia neno lile lile kurejelea mamlaka kama ulivyotumia katika vifungu vilivytangulia. Kwa maelezo zaidi kuhusu mamlaka, rejelea Faharasa Kuu.

Ishia na mjadili na timu yako: Huenda ukahitaji kutoa mfano kutoka kwa maisha ya kila siku ya timu ili kuonyesha mamlaka inamaanisha nini. Inaweza kuwa muhimu kutumia mfano kutoka kwa serikali za mitaa au maisha ya kijijini. Mfanyakazi wa serikali ni mtu tu. Yeye hana uwezo wa kufanya kazi peke yake, wa kutekeleza jambo lolote. Hata akijaribu kutekeleza sheria, watu wanaweza kuzifuata au wasizifuate. Hata hivyo, serikali inapompa mamlaka, anaweza kuchukua hatua ili kutekeleza sheria hizi. Simamisha sauti hii hapa.

Roho waovu au **mapepo** wabaya hurejelea viumbe wa kiroho ambao humhudumia Shetani kama maajenti wake, wakiwa chini ya mamlaka yake. Maneno Pepo wachafu na "mapepo" hutumika kwa kubadilishana katika Agano Jipy. Viumbe hawa wa kiroho wana uwezo wa kumkandamiza mwanadamu na hata kumdhibiti. Hili ndilo tunaloona likifanyika kwa watu katika hadithi hii. Tunajua kutoka kwenye Biblia kwamba roho waovu waliumbwa na Mungu na wakachagua kutomtii lakini baadhi ya lugha hazina neno linaloweza kufafanua hiyo vyta kutosha. "Pepo wabaya" inaweza kurejelea roho ya mtu aliyekufa ambayo "huwinda" watu. Jaribu kuchagua neno ambalo linarejelea roho huru ambaye ni mbaya na anapingana na Mungu. Ikiwa lipo, unaweza pia kutumia neno lisiloegemea upande wowote kwa kiumbe huru wa kiroho na kuongeza sifa kama "roho kutoka kwa Shetani," au "roho mbaya/mwovu." Tumia neno lilo hilo kurejelea pepo mbaya kama ulivyotumia katika vifungu vingine. Kwa maelezo zaidi kuhusu pepo, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu aliwaita **mitume** wake. Baadhi ya maandishi hayana usemi huu-huenda yakinakutoka katika hadithi kama ya Luka 6:13. Mitume huteuliwa na Yesu mwenyewe kama wawakilishi wake waliochaguliwa. Kazi zao kuu ni kuhubiri Habari Njema, kuwa waanzilishi wa kanisa, kushikilia mamlaka ya kiroho katika kanisa na kuwa mashahidi wa ukweli kuwa Yesu alifufuka kutoka kwa wafu. Ikiwa lugha yako ina neno lililokubaliwa kwa ajili "mtume" ambalo linaleweka kwa urahisi kwa wote, unaweza kutumia neno hilo hapa. Hata hivyo, ikiwa wasikilizaji wako ni watu wasioenda kanisani au waamini wapya, huenda wakahitaji ufanuzi zaidi na neno tofauti linaweza kuwasaidia. Baadhi ya mapendekezo ni:

- wawakilishi wa Yesu Kristo
- wajumbe (maalumu) wa Yesu Kristo
- watu wa Yesu Kristo waliotumwa

Neno lolote utakalochagua linapaswa kuashiria kuwa watu hawa wako katika nafasi ya uaminifu na mamlaka. Kwa maelezo zaidi kuhusu mtume, rejelea Farahasa Kuu.

Marko anasema kuwa Yesu aliwaita Yakobo na Yohana, **Wana wa Ngurumo**. Hili ni jina la utani, au jina lingine, ambalo Yesu aliwapa ndugu hawa.

Simoni **Zelote** pia ni jina ambalo Yesu anampa Simoni. Pengine, hii ilimaanisha kuwa Simoni aliifuata sana sheria aliyowapa na Mungu kupitia Musa na alijaribu kumfuata Mungu vyema na kwa shauku. Pia inaweza kurejelea shauku yake ya kuona kuwa Israeli imekbolewa kutokana na utawala wa Kirumi.

Jina la **Yuda Iskarioti** linamaanisha "Yuda kutoka kwa kijiji cha Kariothi."

Simama na mjadili kama kikundi jinsi mtakavyo zungumza kuhusu majina haya katika tafsiri yako. Simamisha sauti hii hapa.

Huu ndio mwisho.

Marko 3:20-35

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 3:20-35 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Huenda simulizi hii ilitokea nyumbani kwa Simoni na Andrea huko Kapernaumu. Huenda haikutokea mara tu baada ya Yesu kuwateua wanafunzi wake 12, lakini Marko ameiangazia hapa kuonyesha utata unaoendelea kuhusiana na huduma ya Yesu. Mamake na nduguze Yesu wanataka kumchukua kwa sababu watu wanafikiria kuwa hajielewi. Viongozi wa kidini wanasema kuwa Yesu anatumia nguvu za Shetani. Viongozi wa kidini na jamaa za Yesu wanajaribu kumzuia asiendelee na huduma yake. Simulizi hii inaonyesha kwamba utata halisi ni uhasama kati ya Yesu na Shetani. Wakati mwagine Marko anapachika simulizi moja ndani ya nyingine ili hadhira yake imakinikie anachozungumzia.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja: Je, unaweza kueleza simulizi vipi ili kutoa funzo maalum? Je, huwamnasimulia simulizi mbili au zaidi kwa pamoja ili kuwasilisha ujumbe fulani? Sitisha sauti hii hapa.

Mwanzoni mwa simulizi hii, jamaa za Yesu wanakuja ili kujaribu kumchukua, kwa kuwa ana shughuli nyingi mno hivi kwamba hana hata muda wa kula. Hatuna uhakika ikiwa ni jamaa za Yesu au watu wengine kwenye umati waliosema, "hayuko timamu." "Kutokuwa na akili timamu" inamaanisha kwamba uko karibu kuwa mwenda wazimu, kupata kichaa.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili pamoja: Je, katika jamii yenu, mnawatendea vipi wanaochukuliwa kuwa wazimu au wasio na akili timamu? Sitisha sauti hii hapa.

Wawakilishi rasmi wa walimu wa sheria ya kidini wanakuja kutoka Yerusalem ili kumwona Yesu kwa kuwa umaarufu wake ulikuwa umeeneea. Walimu hawa wa kidini wanadai kuwa Yesu amepagawa na pepo ya Beelzebubu. Huenda Beelzebubu ni jina lingine la mkuu wa mapepo, au Shetani. Baadhi ya tafsiri hutumia jina Shetani hapa. Yesu anapojobi, anatumia jina Shetani katika jibu lake. Yesu anasema kuwa ufalme uliogawanyika

dhidi yake wenyewe utaanguka. Ufalme unarejelea eneo lolote linalotawaliwa na mfalme. Yesu anamaanisha kuwa nguvu ya ufalme zinapogawanyika kati ya pande mbili, basi ufalme huo ni dhaifu na hatimaye huanguka.

Yesu anajibu kwa kueleza simulizi kuhusu mtu mwenye nguvu. Anasema kuwa ni mtu mwenye nguvu zaidi anayeweza kumshinda aliye na nguvu. Anamaanisha kuwa ana nguvu kumshinda Shetani. Yesu anapoendelea kuzungumza kuhusu Roho Mtakatifu, anamaanisha kuwa amejawa na Roho Mtakatifu naye Roho Mtakatifu ana nguvu kumliko Shetani.

Viongozi wa kidini walipodai kuwa Yesu anamkufuru Mungu na amepagawa na pepo, wanasema kuwa Yesu hana Roho Mtakatifu, na hii ndiyo dhambi isiyoweza kusamehewa ambayo Yesu alizungumzia. Dhambi ni kumwita Yesu, aliyejawa Roho Mtakatifu, mwovu badala ya kutambua kazi ya Mungu kuitia Yesu. Viongozi wa kidini "wana hatia ya dhambi ya milele"-daima wana adhabu ya dhambi kwa kuwa Mungu hatawasamehe dhambi hii. Dhambi hii sio kitendo cha wakati mmoja-Mungu hatamsamehe ye yeyote aendeleye kusema kuwa kazi ya Roho Mtakatifu ni ya uovu.

Sitisha hapa kisha mjadili swalii hili pamoja: Je, katika jamii yenu, ni kwa njia ipi ambayo mtu anaweza kumkosea Mungu vibaya zaidi? Sitisha sauti hii hapa.

Kwenye simulizi hii, tunawaona tena jamaa za Yesu wakiwa nje ya nyumba wakisubiri kumwona ili waende naye. Sasa Yesu anatumia hili katika mafundisho yake katuonyesha familia yake halisi ni kina nani-wanaofanya mapenzi ya Mungu. Yesu anawajua mamake na nduguze, lakini swalii halisi anauliza ni, "Je, mamangu na ndugu zangu ni kina nani?" Kisha Yesu anajibu swalii hili kwa kueleza kuwa walio kama jamaa zake ni wanaofanya mapenzi ya Mungu.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 3:20-35 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio matatu.

Katika tukio la kwanza: Yesu yuko katika nyumba fulani na umati umekusanyika alipo. Familia yake imesikia kinachoendelea na wamekuja ili kujaribu kumchukua Yesu, wakisema "Haelewi anachofanya."

Katika tukio la pili: Walimu wa sheria ya kidini wametoka Yerusalem, na kusema, "Yesu amepagawa, anatumia nguvu hizo kukemea mapepo."

Yesu anajibu, "Shetani anawezaje kumkemea Shetani? Ufalme uliogawanyishwa na vita vya wenyewe kwa wenyewe huanguka. Njia ya pekee ya kumkemea mtu ni ikiwa una nguvu." Anafafanua hili kwa kueleza kuhusu kuwa na uwezo wa kutosha wa kuingia katika nyumba ya mtu mwenye nguvu na kupora mali yake. Ili uweze kupora nyumba ya mtu huyo mwenye nguvu, unapaswa kuwa na nguvu kumzidi.

Yesu anamatisha tukio hili kwa kusema, "Unaweza kusamehewa kwa kutenda dhambi na kumdhihaki Mungu, lakini yeyote anayemdhihaki Roho Mtakatifu hatapata msamaha- hii ni dhambi iliyo na adhabu ya milele."

Katika tukio la tatu: Mamake na nduguze Yesu wanakuja. Yesu alikuwa na angalau ndugu wawili (na huenda walikuwa zaidi). Wanasmama nje ya nyumba na kumtuma mtu kwenda kumwita Yesu ili wazungumze naye. Lakini Yesu anafundisha na umati umemzunguka. Anajibu, "Mama yangu ni nani na ndugu zangu ni kina nani? Hawa ni mama na ndugu zangu -yeyote anayefanya mapenzi ya Mungu ni mama, dada na ndugu yangu."

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Umati wa watu
- Wanafunzi wa Yesu
- Yesu
- Viongozi wa dini
- Mamake Yesu
- Ndugu zake Yesu (alikuwa na angalau wawili, huenda walikuwa zaidi)

Kwa pamoja, angazieni sehemu hizi za simulizi hii:

Simulizi hii inaanza kwa kauli "wakati mmoja." Hatujui ilichukua muda gani baada ya Yesu kuwaita wanafunzi wake tukio hili linapotokea.

Zingatia mwiningiliano kati ya Yesu, wahusika tofauti katika simulizi hii, na majibu ya Yesu kwa wahusika.

Katika tukio la kwanza, Yesu yuko katika nyumba fulani pamoja na wanafunzi wake, na watu wengi wanakusanyika alipo. Yesu na wanafunzi wake wana shughuli nyingi sana hivi kwamba hawana muda wa kula. Mama na nduguze wanajaribu kumchukua. Mtu fulani-hatuna uhakika ni nani-anasema Yesu hafahamu anachofanya, au si timamu.

Katika tukio la pili, Yesu simulia simulizi mbili, au anatoa mifano miwili. Zingatia mifano miwili ambayo Yesu anatoa. Katika mfano mmoja anaeleza kuhusu ufalme uliogawanyika, au familia iliyogawanyika, ili kueleza kuwa ufalme wa Shetani ukigawanyika hauwezi kusimama.

Katika mfano wa pili, Yesu anafafanua kwamba aliye na nguvu kumzidi mtu mwenye nguvu ndiye pekee anaweza kuingia katika nyumba ya mtu huyo, amfunge kisha apore mali yake. Yesu anamatishi tukio hili kwa mafundisho kuhusu kumkufuru Roho Mtakatifu. Yesu anaanza kwa kusemi "Amini nawaambia," kuonyesha kwamba anachokwenda kusema ni muhimu sana. Yesu anataka watu wamakinike na kusikiliza anachokwenda kusema.

Sitisha hapa kisha mijadili kwa pamoja: Je, lugha yenu ina kauli ya kuwavuta watu ili wasikilize yanayosemwa? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasema kwamba dhambi zote zitasamehewa na Mungu lakini Mungu hatasamehe dhambi ya kumkufuru Roho Mtakatifu. Huenda ukahitaji kubainisha kwamba Mungu ndiye husamehe au hutoa adhabu ya dhambi.

Katika tukio la tatu, mamake na nduguze Yesu wanakuja na kusimama nje ya nyumba alipo Yesu na wanafunzi wake. Huenda walikuwa mamake Yesu na angalau ndugu zake wawili. Walituma ujumbe ndani na kumwomba Yesu aende nje ili wazungumze naye. Yesu anaposikia kwamba familia yake inamwita, anauliza swali ambalo hukutarajia jibu kutoka kwa wanaomsikiliza. Anauliza, "Mama na ndugu zangu ni kina nani?" Kisha akawaangalia walioketi karibu naye halafu anajibu. Yesu anasema, "Hawa ndio mama na ndugu zangu! Wanaofanya mapenzi ya Mungu ndio mama, dada na ndugu zangu."

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 3:20–35 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina maonyesho matatu.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Umati wa watu
- Wanafunzi wa Yesu
- Yesu
- Viongozi wa dini
- Mamake Yesu
- Ndugu zake Yesu (alikuwa na angalau wawili, huenda walikuwa zaidi)

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza kifungu hiki katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi hii mwanzo hadi mwisho. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Igizo likiendelea, sitisha hapa na pale kisha umuulize mhusika anayeigiza "Unahisi vipi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au fikra zake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleza igizo.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukasikia kutoka kwa wahusika.

Igizeni Yesu akiwa kwenye nyumba palipo na umati uliokusanyika. Kwa mbali, jamaa za Yesu wanaskia kinachoendelea kisha wanawasili na kusema, "Hajifahamu!"

Simamisha igizo. Muulize anayeigiza nafasi ya jamaa za Yesu, "Unahisi vipi au unawaza nini?" Huenda akajibu "Hatuelewi," au Yesu anamaanisha kwamba yeeye ndiye Mungu! Atajipata taabani kwa kuzozana na viongozi wa kidini," au "Mimi na Yesu tumelelewa pamoja. Sioni kinachowavutia wengi kwake." Endeleza igizo.

Igizeni viongozi wa kidini wakiwasili na kusema, "Amepagawa na pepo, na anatumia nguvu hizo kukemea pepo." Yesu anajibu, "Shetani anawezaje kumkemea Shetani? Ufalme uliogawanyishwa na vita vyta wenyewe kwa wenyewe huanguka. Unaweza tu kumkemea mtu ikiwa una nguvu." Yesu anatoa mfano wa mtu mwenye nguvu.

Yesu anamalizia kwa kusema, "Amini nawaambia, dhambi zote na makosa yote ya kukufuru yanaaweza kusamehewa, lakini yejote atakayemkufuru Roho Mtakatifu kamwe hawezi kusamehewa. Hiyo ni dhambi yenye adhabu ya milele."

Simamisha igizo. Muulize mhusika Yesu, "Unahisi vipi au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Ninawajibu kwa kuwa wanadai nimepagawa na pepo," au "Kwa namna fulani, viongozi wa dini wanamkufuru Roho Mtakatifu kwa kudai mimi ni roho mwovu," au "Wanakataa ujumbe ninaouleta kuhusu Ufalme wa Mungu. Mungu hatawasamehe dhambi hiyo." Endeleza igizo.

Mama na ndugu zake Yesu wanakuja kumwona kisha wanamtuma mtu kumuita ili wazungumze nao. Yesu anajibu, "Mama yangu ni nani, na ndugu zangu ni kina nani? Hawa ndio mama na ndugu zangu-yejote anayefanya mapenzi ya Mungu ni mama, dada na ndugu yangu."

Simamisha igizo. Muulize mhusika Yesu, "Unahisi vipi au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Sasa naanza huduma na mwito wangu," au "Najali zaidi utambulisho wangu kama mwana wa Mungu kuliko kutambulishwa kama ndugu au mwana aliyeishi Nazareti."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 3:20–35 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili istilahi na maneno muhimu katika simulizi hii.

Umati unamfuata Yesu na **wanafunzi** wake, au wafuasi wa karibu zaidi. Unapotafsiri neno wanafunzi, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno mwanafunzi, rejelea Faharasa Kuu.

Lakini **walimu wa sheria ya kidini** wanatoka Yerusalem na kumkosoa Yesu. Walikuwa wataalamu wa kufasiri sheria ya Mungu. Unapotafsiri kauli walimu wa sheria ya kidini, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi walimu wa sheria, rejelea Faharasa Kuu.

Viongozi wa kidini wanasesma Yesu **amepagawa**. Mapepo huwaingia watu kwa sababu wana nia ya kuwaangamiza na kuharibu mahusiano yao ya kijamii. Mtu anapopagawa, mapepo humshurutisha. Unapotafsiri neno kupagawa, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi kupagawa, rejelea Faharasa Kuu.

Viongozi wa kidini wanadhania kuwa Yesu anatumia nguvu za **Shetani** kukemea **mapepo**. Shetani ni jina la kiumbe cha kiroho, aliyeumbwa na Mungu. Yeye ndiye kiongozi wa mapepo wote, au roho waovu waliomwasi Mungu. Baadhi ya tafsiri zimetumia jina Shetani kurejelea Beelzebub pale viongozi wa kidini wanapotumia jina hilo. Unapotafsiri neno Shetani au mapepo, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi Shetani na mapepo, rejelea Faharasa Kuu.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja ikiwa mtatumia jina Beelzebubu au Shetani. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasema kuwa ufalme uliogawanyika dhidi yake wenyewe utaanguka. Hapa, **ufalme** unaorejelewa ni ufalme wa kisiasa ambapo mtawala anasimamia nchi fulani. Unapotafsiri neno ufalme, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno ufalme, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anasema **dhambi** zote na **kukufuru** zinaweza kusamehewa. Dhambi inamaanisha kutomtii Mungu. Hakikisha neno utakalotumia hapa halimaanishi mtu kutotekeleza matakwa ya kidini kama vile kuomba au kufuata sheria fulani za kidini. Unapotafsiri neno dhambi, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno dhambi, rejelea Faharasa Kuu. **Kukufuru** inamaanisha kumdhihaki Mungu na kutotambua ukuu wake.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakayotumia badala ya neno **kufuru**. Kwa ufanuzi zaidi kuhuzu neno kufuru, rejelea Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Msamaha unahusisha watu wawili, mmoja aliyemkosea mwingine. Kupitia msamaha, aliyekosewa hana kuudhika wala hamwadhibu aliyejkosa. Halipizi kisasi. Kwa Mungu, msamaha hupatikana kwa wote wanaoacha kutenda maovu na kumgeukia Mungu. Kisha Mungu anarejesha uhusiano kati yake nao. Unapotafsiri neno kusamehe, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno kusamehe, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anasema kwamba yejote anayemkufuru **Roho Mtakatifu** hatasamehewa. Roho Mtakatifu ni Roho wa Mungu. Roho wa Mungu huwawezesha watu kutekeleza mambo. Mtu aliyejazwa na Roho wa Mungu huwa na ujumbe kutoka kwa Mungu kwa watu wa Mungu au kwa mtu fulani. Aliye na Roho wa Mungu ana hekima na mamlaka ya kiungu. Katika Agano Jipywa dhana ya "utakatifu" inarejelea watu au vitu ambavyo ni vya Mungu, viliviyowekwa wakfu kwa ajii yake, au vinavyofanana naye. Hii inatusaidia kuelewa ni kwa nini dhambi ya kunena kinyume na Roho Mtakatifu haiwezi kusamehewa. Unapotafsiri istilahi Roho Mtakatifu, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi Roho Mtakatifu, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anasema kwamba wanaofanya mapenzi yake ndio **ndugu na dada zake**. Yawezekana kuna neno moja katika lugha yako linalomaanisha "ndugu" au "kaka na dada." Ikiwa ni hivyo, unaweza kutumia neno moja hapa.

Huu ndio mwisho.

Marko 4:1-20

Kufanya Maandalizi

Sikiliza maandiko, mara moja, yakisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika vifungu vya awali vya Marko, tayari mmepitia simulizi za Yesu akitembea kando ya Bahari ya Galilaya akiwfundisha watu. Yesu alifanya hivi karibu na mji wa Kapernaumu ambako alikuwa akiishi. Watu wengi walikusanyika kumsikiliza Yesu akifundisha akiwa kwenye mashua iliyoelea kwenye maji. Yesu alinena au kufundisha ili waliosimama ufuoni waweze kuona na kusikia. Watu wangeweza kumsikia Yesu vyema zaidi Yesu alipokuwa kwenye mashua majini. Yesu anafanya vivyo hivyo katika simulizi hii. Kifungu hiki ni simulizi. Yesu anasimulia umati mzima kisha anafanua simulizi kwa wachache mionganoni mwao. Yesu anamnukuu nabii Isaya katika ufanuzi wake. Nukuu hii ni ya kishairi.

Katika vifungu vya awali, tulielezwa kuwa Yesu aliwfundisha watu. Katika kifungu hiki, tunasikia simulizi ambazo Yesu alitumia kufundisha. Hii ni sehemu ya kwanza ya mafundisho katika kitabu cha Marko. Simulizi inaanza kwa kauli, "Mara tena, Yesu anaanza kufundisha." Kauli hii inaonyesha kuwa tayari Yesu alikuwa amefundisha mara kadhaa hapo awali.

Sitisha hapa kisha mtazame ramani ya Bahari ya Galilaya inayoonyesha mji wa Kapernaumu. Onyesha picha ya mashua kama ile ambayo huenda Yesu alikuwa ameketi ndani akiwfundisha watu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anaanza kufundisha. Yesu anafundisha kwa kuwasimulia watu simulizi rahisi zitiwazo mafumbo. Fumbo liliwa simulizi maalum ambalo Yesu alisimulia. Fumbo liliwa simulizi lililohusiana na maisha ya kila siku ili kutoa funzo muhimu kuhusu Mungu. Mara nyingi, mafumbo hayakueleweka kwa urahisi hivyo ilikupasa kusikiliza au kufikiria maana yake kwa makini. Yesu anaposimulia fumbo, anatarajia watu wabadili mtazamo au matendo yao. Mafumbo katika sehemu hii ya Marko yanaangazia siri za Ufalme wa Mungu. Mafumbo hayaeleweki kwa urahisi. Hii ni kwa sababu katika Ufalme wa Mungu, watu hufanya mambo kwa njia fulani ambayo ni tofauti na watu wasio wa Ufalme. Watu wanapaswa kusikiliza mafumbo haya kwa makini. Watu wanapaswa kuwa na "hamu" ya kuelewa yanayozungumziwa kuhusu Mungu kwenye simulizi. Mtu anapoelewa simulizi, anapaswa kubadili mienendo na mawazo yake. Kwa hakika, mtu huthibitisha kwamba ameelewa fumbo anapobadili njia zake.

Simulizi ya kwanza anayosimulia Yesu inahuju mkulima anayekwenda kupanda mbegu. Enzi hizo wakulima walitawanya mbegu kwenye udongo badala ya kuzipanda moja kwa moja kwenye shimo alilochimba. Mkulima alibeba mfuko wenye mbegu nyingi begani. Alitembe akitawanya mbegu zake kotekote. Katika tamaduni nyingine, hii sio njia nzuri ya kupanda mbegu. Hata hivyo, wakati huo, mkulima alipanda mbegu hizo baadaye. Licha ya tunavyolichukulia, mkulima huyu hakuwa mwenye kukosa umakinifu.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja kama watafsiri kuhusu jinsi wakulima katika jamii zenu hupanda mbegu na kutayarisha mashamba. Inatofautiana vipi na ilivyo kwenye fumbo hili? Ni sawa vipi? Zungumzieni kuhusu wakulima stadi na wasio stadi katika jamii wenu.

Onyesha picha ya mfuko ambao mkulima hubebea mbegu zake. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasimulia kuhusu sehemu 4 ambapo mbegu zilianguka na anaeleza kilichozitokea mbegu hizo. Kwanza, mbegu zilianguka njiani na kuliwa na ndege kabla ya kuzama aridhini. Mbegu nyingine zilianguka kwenye udongo palipo na miamba. Mimea hio ilishindwa kuota mizizi inavyostahili. Mbegu nyingine zilianguka udongo wenye miiba. Miiba hii bado haijachomoza hivyo mkulima hakuiona. Mkulima hajui miiba iko kwenye udongo. Mbegu za mwisho zinaanguka kwenye udongo wenye rutuba na zinazaa mara 30, 60, au 100. Hayo ni mavuno mazuri.

Sitisha kisha uwaonyeshe picha za miiba huko Palestina. Pia onyesha picha ya shamba huko Palestina inayoonyesha aina zote 4 za udongo kwenye picha au sehemu moja. Kumbuka mbegu zote zimetua kwenye shamba moja. Mkulima hakupanda mbegu hizo kwenye shamba 4 tofauti. Sitisha sauti hii hapa.

Baadaye, Yesu na wanafunzi walipokuwa peke yao na watu wengine walikusanyika, wanafunzi walimwomba Yesu afafanue simulizi alizotumia siku hiyo. Hii inatokea baada ya umati kuondoka. Yesu hayupo kwenye mashua. Hatujui walipokuwa. Hatujui ikiwa kama hii ilikuwa siku hio hiyo.

Kumbuka, kwenye simulizi za awali tumeona kuwa baadhi ya watu hawamwamini Yesu. Wanafunzi wanamfuata na kumwamini Yesu. Yesu alisema, "Ninyi wanafunzi mnawenza kuelewa 'mambo ya siri' ya Mungu." Katika simulizi hii, "mambo ya siri" ambayo Yesu anazungumzia ni kuhusu ufalme ujao wa Mungu ambao Mungu analeta duniani. Yesu alielezza kuhusu aina mbili za watu wanaosikiliza mafumbo. Wapo wanaosikia lakini hawataki kuelewa kuhusu ufalme wa Mungu. Hawamo ndani au si sehemu ya Ufalme wa

Mungu. Wapo wanaosikia na kumgeukia Mungu ili kusamehewa. Wamo ndani au ni sehemu ya Ufalme wa Mungu.

Baada ya kusema hivi, Yesu alimnukuu nabii Isaya. Sentensi hizi ni za kishairi. Ikiwa lugha yenu haina sifa za kishairi, unaweza kueleza hili kwa kutumia sentensi za kawaida.

Sitisha kisha mjadili: Simulia hadithi katika lugha yako. Simulizi hii inawaonya wanaosikiliza. Sikiliza kwa makini jinsi mtoa hadithi anavyotoa onyo. Je, mtoa hadithi anatumia mtindo gani wa lugha? Hii itakusaidia kubaini jinsi ya kutafsiri yaliyonenwa na Isaya. Sitisha sauti hii hapa.

Kifungu hakitaji jina la Isaya. Badala yake, Yesu anasema, "Maandiko." Maandiko yaliyotumika nyakati za Yesu yalitokana na sheria za kidini ambazo Mungu alimpa Musa, yaliyoandikwa na manabii, na historia ya watu wa Mungu. Yesu hasemi anamnukuu nabii yupi.

Huenda ikaonekana kana kwamba Yesu anasema kuwa anatumia mafumbo ili kutowafumbulia watu ukweli, lakini sivyo anavyosema hapa. Yesu anasema kwamba yaliyonenwa na Isaya yatatimia. Walio nje, au wasiomwamini Yesu hawataamini anayonena. Kwa hiyo, Yesu hatawaeleza zaidi kuhusu mambo ya siri ya Ufalme wa Mungu.

Kote katika kitabu cha Marko, Marko anarudia hili kwa wanaosikia au kuona na wasiotaka kusikia au kuona.

Kisha Yesu anawafafanulia wanafunzi wake fumbo hili. Wakati mwengine, ilionekana kana kwamba ufanuzi wa Yesu haumbatani na fumbo. Kwa mfano, katika fumbo hili, udongo unarejelea watu, lakini katika ufanuzi wa baadaye wa Yesu inaonekana kwamba watu (wanadamu) ni mbegu zilizopandwa na mkulima. Aidha, neno mbegu liko katika umoja, lakini watu liko katika wingi. Neno mbegu katika lugha asilia si la kiume wala kile lakini katika simulizi hii, Yesu analitumia kuashiria wanadamu.

Sitisha kisha mjadili: Simulia kisa kinachohusisha vitu kama vile miti au miamba au wanyama wanaowakilisha kitu fulani kuhusu watu. Msikilize mtoa hadithi kwa makini. Je, mtoa hadithi anapozungumzia vitu hivi, anatumia isitilahi kuonyesha ikiwa vitu ni vya kiume au vya kike? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alipoeleza fumbo, alizungumzia jinsi mkulima alivyopanda mbegu. Hata hivyo, Yesu anapofafanua fumbo, anazungumzia zaidi kuhusu mbegu na kilichoitokea mbegu hiyo.

Ufasiri wa Yesu kuhusu fumbo ni ufanuzi tu wa yanayoashiriwa. Yesu haelezi mpandaji hasa ni nani. Yesu haelezi kwa nini udongo ni tofauti. Yesu haelezi mavuno yaliyyokuwa. Yesu haelezi ikiwa anazungumzia Wakristo wanaohitaji kukua kiroho, au kuhusu wasio Wakristo kusikia na kukubali Neno la Mungu. Wakati mwengine, mafumbo huwa na maana pana inayolenga zaidi ya hali moja au wakati fulani mahususi. Usichukulie kwamba fumbo hili lina maana maalum, kwa sababu Maandiko hayatoi maana mahususi.

Yesu anasema kwamba mbegu zilizopandwa na mkulima zinaashiria neno la Mungu, au habari njema za Ufalme wa Mungu. Mkulima hupanda mimea kwa kuwahubiria wengine neno la Mungu. Mbegu zilizoanguka njiani zinawakilisha wanaosikia neno la Mungu kisha Shetani anawapokonya. Kumbuka, njiani udongo ni mgumu. Mbegu husalia juu ya ardhi hadi anayelima atakapozifukia kwenye udongo.

Udongo wenyе miamba unawakilisha wanaosikia neno la Mungu kwa furaha lakini hawawezi kuota mizizi kwa sababu ya miamba iliyо kwenye udongo. Matatizo au mateso yana athari sawa na jua kuangazia mmea. Bila kukita mizizi, mmea hudhohofika na kisha kunyauka.

Udongo wenyе miiba unawakilisha wanaosikia na kuamini lakini kamwe hawana mavuno yoyote. Mahangaiko ya dunia, hamu ya kupata utajiri au vitu vingine vyote huangamiza mimea kama vile miiba inavyoharibu mimea mizuri. Mti huu kamwe hautoi mazao yoyote.

Sitisha kisha mjadili: zungumzieni kila aina zote 4 za udongo na kinachoitokea mimea inayokua katika kila aina ya udongo. Kwa mfano, kinachoutokea mmea ambaо hauna mizizi ya kuvuta maji kutoka ardhini. Sitisha sauti hii hapa.

Udongo wenyе rutuba hutoa mavuno mengi. Hii inawakilisha wanaosikia na kuamini, kisha wanawaeleza wengine ili kuwepo na mavuno makubwa.

Onyesha picha ya mimea wa ngano au bisi nyingine yenyе mazao mengi. Zungumzieni jinsi mavuno makubwa yaliyyo. Sitisha sauti hii hapa.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 4:1-20 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 3.

Katika tukio la kwanza: Yesu anafundisha ufuoni mwa Bahari ya Galilaya. Umati mkubwa unakusanyika Yesu alipo. Yesu anaingia na kuketi kwenye mashua karibu na ufu ili watu waliopo waweze kumsikia na kumwona. Yesu anawaambia fumbo.

Katika tukio la pili: Yesu na wanafunzi wake pamoja na wafuasi wengine wako mahali fulani peke yao. Wanafunzi wa Yesu wanamwomba afafanue fumbo. Yesu anasema, "Mmepewa uwezo wa kuyajua mambo ya siri ya Mungu. Mtaelewaje mengine ikiwa hamjui hili?" Anamnukuu nabii Isaya katika kuelezea sababu ya kutumia mafumbo-ili wasiosikiliza kwa mtazamo wa kiroho wasimwelewe.

Katika tukio la tatu: Yesu anaeleza maana ya fumbo.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Umati wa watu
- Waliobaki kusikiliza ufanuzi wa fumbo

Wahusika katika fumbo la Yesu ni:

- Mkulima
- Mbegu
- Aina nne za udongo
- Ndege wanaokuja kula mbegu
- Aina 4 za watu wanaosikia neno la Mungu
- Shetani

Katika la kwanza, simulizi inaanza kwa kusema kwamba "Mara tena Yesu alianza mafundisho ufuoni mwa ziwa." Ziwa hili ni Bahari ya Galilaya naye Yesu yuko karibu na Kapernaumu. Kauli "mara tena" inaonyesha kwamba Yesu alikuwa amewafundisha watu hapo awali. Hata hivyo, hii ndio mara ya kwanza katika kitabu Marko kuwa na mafundisho halisi ambayo Yesu alitoa. Yesu aliwfundisha watu kwa mafumbo.

Umati ulikuwa na watu wengi sana. Yesu aliingia kwenye mashua na kuilekeza majini. Yesu aliketi kwenye mashua kufundisha. Watu ufuoni wangeweza kumwona na kumsikia Yesu akifundisha.

Sitisha kisha uwaonyeshe picha ya mtu aliyeketi kwenye mashua ndogo karibu na ufu wa ziwa. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alipoanza mafundisho yake, alisema, "Sikilizeni." Katika lugha halisi, neno hili lina maana 2 ambazo ni kutazama na kusikiliza. Haya ni maneno ya kutoa amri. Ni maneno mazito ya kutoa maagizo mahususi. Kabla ya Yesu kueleza simulizi, anawaambia watu wasikilize kwa makini yale atakayosema. Kwa kutumia maneno haya, Yesu anawaambia watu kwamba atakalosema ni muhimu sana kwa kusikia.

Sitisha hapa kisha mjadili: Simulia kisa ambapo mwalimu anatoa mafundisho kwa kikundi. Je, mwalimu huyo anawaeleza nini wanakikundi mwanzoni mwa somo ili wamakinikie na yale anayosema? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasimulia kuhusu mkulima anayekwenda kupanda mbegu. Ni muhimu kukumbuka kwamba neno mbegu hapa huenda linamaanisha mbegu moja au nyngi. Katika muktadha huu neno mbegu linaashiria mbegu nyngi. Unapaswa kubainisha wazi kwamba mkulima anatawanya mbegu nyngi.

Sitisha kisha mjaribu kuigiza simulizi. Mtu mmoja awe na mfuko ulioja kitu kama vile changarawe kuashiria mbegu. Mtu huyu atembee akiwa na changarawe mkononi kwa mwendo wa kutawanya. Tia alama kuonyesha sehemu ya njia na aina 3 za udongo. Sehemu hizo zimekaribiana na ziko karibu na njia. Mkulima anapotawanya mbegu, tazama jinsi mbegu zinavyotua kwenye sehemu hizo 4. Mkulima anapanda katika shamba moja. Mwombe mtu mmoja aeleze kuhusu anakichofanya anayetawanya mbegu. Mwombe mtu huyo aeleze kuhusu udongo au sehemu ambapo mbegu zimetua. Sitisha sauti hii hapa.

Mbegu zilizoanguka kwenye udongo wenye rutuba zilitoa mazao mara 30 au 60 au 100 ya kiasi zilizopandwa.

Sitisha kisha mtazame jinsi mbegu zinavyoongezeka. Kusanya vijiti au vijiwe au hata mbegu za nafaka. Weka chini jiwe au mbegu moja. Katika rundo tofauti weka mawe 30. Katika rundo tofauti weka mawe 60 na kwenye rundo jingine weka mawe 100. Sasa shirikianeni kuelezea jinsi mbegu hiyo moja ilivyozaa nyngine. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anapokamilisha simulizi kuhusu mkulima, anawaambia wanaomsikiliza, "Aliye na masikio asikie na aelewe." Yesu anawaambia watu wamakinikie kwa yale waliyoyasikia. Yesu alitaka waelewe. Neno "kusikia" lina maana mbili katika sentensi hii. Kwanza, neno kusikia linamaanisha uwezo wa kutambua sauti. Pili, neno kusikia linamaanisha kuelewa au kutafakari kuhusu uliyoyasikia. Baadhi ya tafsiri hutumia neno kusikia linapotumiwa mara ya kwanza, na kusikiliza linapotumika kwa mara ya pili.

Sitisha kisha ueleze simulizi inayohusisha mtu mwenye habari muhimu kwa kikundi cha watu. Je, mtu huyo anasema nini mwishoni mwa somo ili wanakikundi wamakinike? Anafanya nini ili wanakikundi wawaze kwa makini anachokisema? Sitisha sauti hii hapa.

Katika tukio la pili, Yesu yuko pamoja na wanafunzi wake na wafuasi wengine wachache. Umati umeondoka. Yesu hayuko tena kando ya ziwa. Hatujui Yesu na wanafunzi wake walikuwa wapi. Wanafunzi walimwuliza Yesu afafanue simulizi alizowaambia. Yesu anasema, Mna **kibali cha kuelewa** mambo ya siri ya ufalme wa Mungu. Wanaozungumza lugha yako huenda wakahitaji kujua mwenye kutoa kibali. Hapa, unaweza kusema, "Mungu amewaruhusu kuelewa mambo ya siri ya Ufalme wa Mungu." Yesu alipokuwa akiendelea kunena alimnukuu nabii Isaya. Nukuu yenyewe ni ya kishairi. Wazo la kwanza linaashiria kitendo. Wazo la pili linaelezea kuhusu matokeo hasi.

Wataona. Lakini hawatazingatia.

Watasiakia. Lakini hawataelewa.

Wakisikiliza na kuelewa, watamgeukia Mungu na kusamehewa.

Sitisha kisha mjadili: wagawe wanakikundi katika vikundi 2. Kikundi kimoja kitaje kitendo chanya. Nacho kikundi cha pili kitaje matokeo hasi. Unaweza kuanza na mifano miwili kutoka kwenye unabii. Rudia hili hadi pawe na uwiano. Sikiliza uone jinsi wanavyoeleza hili. Je, wanatumia mtindo wa ushairi? Je, wanatumia sentensi za kawaida? Sitisha sauti hii hapa.

Katika tukio la 3, Yesu anafanua simulizi. Yesu anasema kwamba mbegu ni ujumbe au neno la Mungu. Ndege wanaashiria Shetani anayejaribu kunyakua neno la Mungu kutoka kwa watu. Mkulima alipanda mbegu. Hii inamaanisha kuwahubiria watu neno la Mungu. Huenda ukahitaji kubainisha wazi kwa kusema, "Mpanzi kupanda mbegu ni sawa na mtu anayehubiri Habari Njema."

Kila aina ya udongo inaashiria watu tofauti wanaosikia ujumbe.

Sitisha kisha mjaribu kuigiza simulizi tena. Wakati huu, wape watu fursa ya kusimama kwenye aina tofauti za udongo. Mbegu zinavyokua, wape fursa waliosimama hapo waeleze ni aina gani ya mimea wamekua. Kila mtu anapaswa kuelezea kile kinamchotokea unapokua. Sitisha sauti hii hapa.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza maandiko tena yakisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, wahusika wataigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio matatu.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Umati wa watu
- Waliobaki kusikiliza ufanuzi wa fumbo

Wahusika katika fumbo la Yesu ni pamoja na:

- Mkulima
- Mbegu
- Ndege wanaokuja na kula mbegu
- Aina nne za udongo
- Aina 4 za watu wanaosikia neno la Mungu
- Shetani

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii kwa lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi hii mwanzo hadi mwisho. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu kwenye simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Simamisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Igizo likiendelea, sitisha hapa na pale na umuulize anayeigiza "Unahisi vipi au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au mawazo yake endapo angekuwa mhusika. Kisha anzisha igizo upya.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi kwa mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukasikia kutoka kwa wahusika.

Katika tukio la 1, Yesu anaingia kwenye mashua na kuisogeza majini kwenye Bahari ya Galilaya. Yesu anaanza kufundisha umati unaomsikiliza ufuoni. Yesu anawafundisha kwa mafumbo. Anawaambia simulizi kuhusu mkulima aliyekwenda kupanda mbegu. Mkulima anapozitawanya, mbegu nyingine zinaanguka njiani na kuliwa na ndege. Nyingine zinaanguka kwenye udongo wenye miamba. Mbegu hizo zinakua upesi, lakini zitanyauka kwa kuchomwa na juu kwa sababu hazijakita mizizi. Mbegu nyingine zinaanguka kwenye udongo wenye magugu. Magugu yanakua pamoja na mbegu na kuzisonga. Mbegu hizo hazitoi mavuno yoyote. Mwishowe, mbegu nyingine zinaanguka kwenye udongo wenye rutuba. Mbegu hizo zinamea, zinakua na kuzalisha mazao mara 30, 60 au 100 zaidi ya kiasi kilichopandwa. Baada ya kusimulia hili, Yesu anasema, "Mwenye masikio, na asikie."

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi na umati, "Mnawaza nini?" Huenda wakajibu, "Tumekanganyikiwa," "Sielewi simulizi hii," "Simulizi inavutia, lakini sijui kwa nini Yesu anatueleza kuhusu kilimo," "Wapo wanaotaka kusikia zaidi," au "Ninaona wengine wamevunjika moyo na wanaondoka." Muulize mhusika Yesu "Ulimaanisha nini uliposema, 'Mwenye masikio asikie, na aelewewa?'" Huenda akajibu, "Nilijua wapo wanaosikiliza na kuchambua, lakini pia nilijua wengi wasingefanya hivyo. Nilitaka walio makini wasikilize ninayonena," au "Nilitarajia wangenijia baadaye na kuniuliza ufanuzi wa simulizi hii." Endeleta igizo.

Katika tukio la 2, Yesu yuko pamoja na wanafunzi wake na watu wengine wachache. Wanamuuliza ufanuzi wa fumbo. Yesu anawajibu, "Ninyi mna kibali cha kujua mambo ya siri ya Ufalme wa Mungu. Lakini ninanena kwa mafumbo ninapozungumza na walioko nje, ili maandiko yatimie. Maandiko yanasema, 'Hawatafahamu lolote wakiona ninayotenda, hawataelewa ninayosema, wasije wakatubu na kusamehewa.'"

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi na umati wa watu, "Mnadhani Yesu anamaanisha nini kwa kusema hivyo?" Huenda wakajibu, "Yesu anaeleza simulizi hizi ili wanaotaka kumfuata kwa kweli wazifahamu, nao wasiomfuata kwa kweli hawawezi kuelewa wala kujitahidi kuelewa," au "Wapo watu wa ndani na wa nje." Ikiwa kuna mkanganyiko kuhusu kile alichomaanisha Yesu, tenga muda kuzungumzia kile Yesu alichokuwa akifanya katika tukio hili la simulizi. Endeleza igizo.

Katika tukio la 3, Yesu anaanza kuchambua simulizi yake. Anasema, "Hamwelewi simulizi hii, basi mtaelewaje mafumbo mingine?"

Anaeleza kwamba mkulima katika simulizi anawakilisha mtu anayewapelekea watu ujumbe wa Mungu (au Neno), na mbegu zinawakilisha ujumbe wa Mungu. Mbegu zinapoangukia kwenye njiani na kuliwa na ndege, hao ni wanaosikia ujumbe wa Mungu kisha Shetani anakuja na kuunyakua. Mbegu zinazoanguka kwenye udongo wenye miamba, ambazo mimea yake inachomwa na jua, zinawakilisha wanaopokea ujumbe lakini hawana imani thabiti. Hawadumu kwa muda mrefu wanapoteswa.

Sitisha igizo: Muulize mhusika Shetani, "Kwa nini unanyakua neno la Mungu kutoka kwa watu?" Huenda akajibu, "Hawa ni watu wangu. Ninataka wanifuate. Nilinyakua neno la Mungu, hawataweza kulisikia wala kulielewa. Wataendelea kunifuata." Waulize walio njiani, "Mnahisi vipi kuhusu mbegu kuchukuliwa kabla hazijawafikia?" Huenda wakajibu, "Mbegu zipi? Ni kawaida kwa ndege kula mbegu. Sioni chocchote kilichokosekana. Nina kile ninachohitaji. Sihitaji chocchote hapa." Waulize walioko kwenye udongo wenye miamba, "Kwa nini mlinyauka upesi?" Huenda wakajibu, "Ninamjua mtu anayeteswa. Ninahofia hilo lisijelikanitokea mimi au familia yangu. Nisingependa chocchote kibaya kitukabili." Au, "Nina matatizo mengi nyumbani na kazini hivi kwamba siwezi kutafakari kuhusu Mungu na mambo ya kidini. Yote yalikuwa shwari mwanzoni lakini hii inachukua muda mwingi." Endeleza igizo.

Mbegu zinazoanguka kati ya magugu zinawakilisha wanaosikia neno la Mungu, lakini wanaspangwa na mahangaiko ya dunia, tamaa ya mali, na kuvutiwa na utajiri. Mbegu hizo hazina mavuno.

Sitisha igizo: Muulize mhusika mbegu, "Unahisi vipi? Ni kipi kinachokusonga au kuathiri mavuno yako?" Huenda akajibu, "Sikiliza, lazima niwe na pesa za kutosha kukithi familia yangu." Au, "Mimi ni kiongozi katika jamii na hiyo inachukua muda. Nisingependa kupoteza nafasi yangu ya uongozi katika jamii." Au, "Nina wazazi na watoto wa kushughulikia nyumbani. Sina wakati wa kuwafikia wengine na kuwaeleza habari za ufalme wa Mungu." Endeleza igizo.

Mbegu zinazoanguka kwenye udongo wenye rutuba zinawakilisha wanaosikia na kupoakea neno la Mungu. Hutoa mavuno mara 30, 60 au hata 100 ya kiasi kilichopandwa.

Sitisha igizo: Waulize wanaoigiza nafasi ya udongo wenye rutuba, "Mliwezaje kupata mavuno mengi hivi? Mlifanya nini?" Huenda wakajibu, "Ninawashuhudia watu wote kuhusu yale Mungu aliyonitendea. Mungu amekuwa mwema sana kwangu hivi kwamba lazima nihubiri habari njema kwa wengine. La muhimu kuhusu siri ni kujifunza na kuwaeleza wengine. Ninapenda kuwaambia watu kuhusu mambo ya siri ya ufalme wa Mungu." Au, "Ninahisi nimo ndani. Ningependa marafiki na familia yangu wawe ndani pamoja nami. Lazima niwaeleze ninachoju. Baadhi yao wangependa kujua zaidi kwa hiyo ninawaambia yote ninayoyajua." Endeleza igizo.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 4:1-20 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili istilahi na maneno muhimu katika simulizi hii.

Yesu alikuwa akifundisha ufuoni mwa Bahari ya Galilaya. Yesu aliingia na kuketi kwenye mashua kisha akaanza mafundisho yake mashua ikielea karibu na ufu. Unapotafsiri istilahi **mashua na Bahari ya Galilaya** hakikisha zinalingana na tafsiri za awali.

Sitisha hapa kisha uonyeshe ramani ya ziwa. Onyesha picha ya mtu aliyeketi katika mashua nyakati za Yesu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alifundisha watu kwa kutumia mafumbo. Isitlahi **fumbo** inarejelea simulizi maalum ambayo Yesu alieleza. Lilihusiana na mambo ya kawaida kuelezea mambo mazito kuhusu Mungu. Wakati mwingu, ilikuwa vigumu kuelewa fumbo usipokuwa makini kusikiliza.

Sitisha hapa kisha mjadili neno au istilahi mtakayotumia kurejelea **fumbo**. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno mafumbo, rejelea Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Neno **mbegu** katika lugha halisia limetumika katika hali ya umoja, lakini linamaanisha mbegu nyingi za mmea fulani.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakayotumia kurejelea **mbegu**. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno mbegu, rejelea Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Istilahi **miiba** inarejelea magugu au mimea isiyotakikana inayozuia mbegu kukua na kuzalisha mavuno. Mmea uliomea palipo na miiba iliyoota mizizi haukutoa mavuno, lakini haukunyauka.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakayotumia kurejelea **miiba**. Sitisha sauti hii hapa.

Nambari **30, 60, 100** huenda zinamaanisha idadi ya nafaka kwa kila mmea, na hivyo kuonyesha kwamba yawezekana kupata mavuno mara 100 ya kiasi ulichopanda. Kiwango chochote kati ya hizi kinaonyesha mavuno mengi. Istilahi **tunda** linalozalishwa inarejelea bisi kwenye mmea. Mkulima huvuna matunda au bisi inayozalishwa.

Wanafunzi au wafuasi wa karibu wa Yesu waliandamana naye kwa muda mrefu katika huduma yake, walisafiri naye kote, walijifunza kutoka kwake, na wakati mwininge Yesu aliwatuma kuhubiri Habari Njema ya Ufalme na kuwapanya wagonjwa. Unapotafsiri neno **mwanafunzi**, hakikisha linalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno wanafunzi, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anazungumzia **mambo ya siri** ya Ufalme wa Mungu. Hapa, mambo ya siri ni kuhusu Ufalme wa Mungu. Ufalme utakuwa tofauti sana na kile kilichowaziwa au kutarajiwa. Mungu pekee ndiye mwenye kutoa uwezo wa kuelewa mambo ya siri. Hapa istilahi mambo ya siri lina maana nzuri au changamfu.

Ufalme ni mahali ambapo mfalme anawatawala watu. Kauli **Ufalme wa Mungu** inarejelea wote wanaomfuata Mungu. Ufalme wa Mungu sasa ni watu kumfuata Yesu kama mfalme, kusaidiana na kueneza upendo wa Yesu kwa wengine. Yesu alipozungumzia Ufalme wa Mungu, watu hawakuelewa. Ufalme wa Mungu ilikuwa kama fumbo kwao. Walihitaji kumsikiliza Yesu kwa makini ili kuelewa alichokuwa akisema. Yesu alifafanua siri hii ya ufalme wa Mungu kuititia mafumbo yake. Unapotafsiri istilahi "Ufalme wa Mungu", hakikisha linalingana na tafsiri za awali, na kwa ufanuzi zaidi kuhusu Ufalme wa Mungu, rejelea Faharasa Kuu.

Maandiko inamaanisha maandishi matakatifu ya dini yoyote. Yesu anatumia neno hili kurejelea yaliyoandikwa kwenye Agano la Kale ambayo yanajumuisha sheria za dini ambazo Mungu alimpa Musa, na yaliyoandikwa na manabii.

Mkulima anapanda mbegu, ambayo ni **neno la Mungu** au ujumbe wa Mungu. Huenda ukahitaji kubainisa kwa kusema, mpanzi anapanda neno la Mungu au ujumbe wa Mungu. Unaweza kusema, "Mpanzi kupanda mbegu ni sawa na mtu anayehubiri Habari Njema."

Istilahi Neno inarejelea mafundisho kuhusu Ufalme wa Mungu. Nayo Habari Njema ni kwamba, tunapomfuata Yesu tunafanyika sehemu ya Ufalme wa Mungu.

Tumia istilahi uliyotumia kumrejelea **Shetani** kuwa kiongozi wa roho waovu. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno Shetani, rejelea Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 4:21-25

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 4:21-25 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Baada ya kufafanua fumbo kuhusu aina nne za udongo, Yesu anaendelea na mafundisho yake. Simulizi hii ni sehemu ya mafundisho yanayofuata.

Katika kifungu hiki, Yesu anauliza maswali mengi yasiyohitaji majibu. Hatujui ikiwa fumbo hili lilielezwa kwa watu wengi ufuoni mwa Bahari ya Galilaya au kwa wachache wakiwemo wanafunzi na wafuasi wengine. Katika kifungu cha awali, Yesu alikuwa na wanafunzi wake na wafuasi wachache alipofafanua fumbo.

Sitisha kisha uwaonyeshe watafsiri ramani ya Bahari ya Galilaya. Katika simulizi hii, Yesu yuko karibu na Kapernaumu. Waonyeshe Kapernaumu kwenye ramani. Sitisha sauti hii hapa.

Mara kwa mara, Yesu alifundisha kwa mafumbo. **Mafumbo** ni "simulizi za kila siku zenye maana nzito kutoka kwa Mungu." Mafumbo katika kifungu hiki cha Marko yanaangazia siri za Ufalme wa Mungu. Mafumbo haya hayaeleweki kwa urahisi.

Katika fumbo hili, Yesu anaendelea kuelezea kuhusu Ufalme wa Mungu. Yesu anasema kwamba inaweza kuonekana ni vigumu kuelewa siri za Ufalme wa Mungu kwa sasa. Yesu anawaeleza kwamba mambo ya siri yatafunuliwa wakiendelea kusikiliza kwa makini.

Sitisha hapa kisha ujadili na watafsiri: Je, katika jamii yenu, watu hujifunza vidi mambo muhimu? Je, ni mambo yepi muhimu ambayo hayapaswi kujulikana na watu wote? Je, unahitajika kufanya nini ili ujifunze mambo muhimu katika jamii yenu? Je, watu huelewa vidi mambo magumu? Je, unamwendea nani ili ujifunze mambo haya? Je, unakwenda wapi ili ujifunze mambo muhimu? Je, unahitajika uwe mtu wa aina gani ili uweze kujifunza vyema? Sitisha sauti hii hapa.

Kumbuka kwamba Yesu alipokuwa na umati wa watu, anawafundisha akiwa ameketi kwenye mashua, ili umati uweze kumsikia vizuri.

Sitisha kisha uonyeshe picha ya mtu aliyeleti katika mashua ufuoni mwa ziwa. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu amesimulia umati fumbo la aina nne za udongo, kisha wafuasi wake wa karibu wanaomba awafafanulie fumbo hilo. Yesu anawaeleza wanafunzi na wafuasi hawa wachache kwamba watafahamu kuhusu Ufalme wa Mungu wakimsikiliza kwa makini na kutafakari aliyyoyasema. Kisha Yesu anaanza kufundisha tena. Yesu huzungumzii kuhusu Ufalme wa Mungu katika kifungu hiki. Ingawa, mafundisho yake yanahuju ufalme wa Mungu.

Yesu anaanza fumbo hili kwa kuuliza maswali 2. Je, iweje yejote aweke taa chini ya pishi? Je, iweje uweke taa uvunguni mwa kitanda? Taa hii ilitengenezwa kwa udongo na ina umbo la bakuli dogo. Iltiwa na kujazwa mafuta ya mzeituni kisha utambi uliwekwa kwenye mafuta na sehemu kiasi ilisalia juu. Utambi ndio uliwashwa.

Sitisha kisha uonyeshe picha ya taa na utambi ambayo huenda ilitumika katika karne ya kwanza. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anatarajia wasikilizaji wake kujibu "hapana" kwa kila swali. Yesu anatumia mfano wa kuweka taa chini ya pishi. Hiki ni kikapu au chombo chenyе ukubwa wa lita 8 za nafaka au matunda. Ni kikubwa vya kutosha hivi kwamba hakingezea kushika moto lakini kingeificha taa na hatimaye kusababisha taa kuzimika. Kisha Yesu anazungumzia kuhusu kuweka taa uvunguni mwa kitanda. Kitanda kilisimama kwa miguu hivi kwamba kulikuwepo na nafasi uvunguni kuweka taa inayowaka bila kitanda kushika moto. Kitanda hiki pia kilitumika kama kochi ambapo watu walijilaza kula chakula. Yesu anatumia maswali haya kuonyesha utofauti. Taa hutumika kuleta mwangaza. Kuficha mwangaza hakuambatani na matumizi ya taa. Kwa kuuliza swali mara mbili, Yesu anaonyesha kwamba hili ni muhimu.

Onyesha picha ya kikapu cha pishi. Onyesha picha ya kitanda cha mbao ili kuonyesha kitanda kilichoinuka. Onyesha picha ya taa iliyowekwa juu ya kikalio cha mbao. Sitisha sauti hii hapa.

Baada ya kuuliza maswali, Yesu anaeleza kwamba kama vile taa ilivyo wazi ili wote waweze kuona, hii inamaanisha kwamba mambo ya siri ya Ufalme wa Mungu yatawekwa wazi kwa wote kuona. Yesu anatumia

neno "hatimaye." Hii inamaanisha kwamba mambo hayo ya siri bado hayajafunuliwa. Lakini hatimaye, au siku moja baadaye, yatafunuliwa. Yesu anarudiarudia katika sentensi hii. Kurudia kunasisitiza yale Yesu anayoyasema. Kurudia kunafanya iwe rahisi kuelewa.

Yesu anarudia sentensi aliyotumia katika fumbo la aina 4 za udongo kuhusu kuwa na masikio ya kusikia. Maana ni sawa. Yesu anataka watu wasikilize simulizi, waelewe maana yake na wabadili mienendo yao baada ya kusikiliza.

Yesu anaendelea kufundisha kuhusu Ufalme wa Mungu. Yesu anawapa ahadi wanaomsikiliza. Yeyote anayesikiliza na ana hamu ya kuelewa zaidi ataelewa zaidi. Yesu anasema kwamba uelewa utaongeza zaidi na zaidi kadri unavyozidi kusikiliza kwa makini. Yesu pia anawapa onyo wanaomsikiliza. Wasio na hamu ya kuelewa watazidi kuwa mbali zaidi na Ufalme wa Mungu. Wasiosikia hawataelewa chochote. Mungu ataondoa uwezo wao wa kuelewa.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza maandiko tena katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, wasaidie kupata taswira ya simulizi hii. Wasaidie kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika kwenye simulizi.

Simulizi hii ina matukio 2.

Tukio la kwanza: Yesu anaendelea na mafundisho kwa kuwaeleza fumbo fupi kuhusu taa.

Tukio la pili: Yesu anaeleza umuhimu wa kusilikiliza fumbo.

Wahusika katika simulizi hii wanajumuisha:

- Yesu
- Wanaosikiliza fumbo.
- Mtu anayewasha taa na kuiweka sehemu tofauti.

Katika tukio la 1, kifungu kinaanza kwa neno linaloonyesha wakati. Baadhi ya tafsiri zinatumia neno "kisha." Tafsiri nyininge zinanukuu kuwa Yesu "pia alisema." Kifungu kinaanza kwa neno linaloonyesha kuwa Yesu anaendelea na mafundisho yake. Neno hili la muda linaonyesha kuwa mafundisho yanaendelea kwa mtiririko baada ya fumbo la aina 4 za udongo.

Sitisha kisha mjadili: Simulia matukio yanayotukia kwa siku moja. Sikiliza kwa makini jinsi mtoa hadithi anavyounganisha matukio. Baada ya kutoa tukio la kwanza, mtoa hadithi anaanza vipi tukio linalofuata? Sitisha sauti hii hapa.

Kifungu hakielezi mahali ambapo simulizi linatukia. Hivyo, hatujui ikiwa mafundisho haya yalikuwa kwa wanafunzi pamoja na wafuasi wengine wachache, au kwa umati ufuoni. Yawezekana mafundisho yaliendelea baada ya fumbo kwa umati mkubwa. Huenda Yesu aliendelea na mafundisho alipokuwa na wanafunzi wake na baadhi ya wafuasi.

Yesu anaanza kwa kuuliza maswali kuhusu taa ambayo kwa kawaida jibu lake ni "hapana". Yesu anarudia swali mara mbili. Kisha Yesu anaelezea mahali ambapo taa inapaswa kuwekelewa. Taa inapaswa kuwekwa mahali palipo wazi ili mwangaza wake uonekane na watu wote.

Baada ya kufundisha kuhusu taa, Yesu anaanza kuzungumzia siri au mambo yaliyofichika. Kama vile taa iwakavyo ili wote waone mwangaza, mambo yaliyofichika yatafunilia kwa wote. Mwangaza utafunua yaliyofichwa. Yesu anaelezea maana ya taa kwa kurudia mafundisho mara mbili. Kilichofichika kitafunuliwa. Siri zote zitawekwa wazi. Kauli zote mbili zinamaanisha jambo lilelile.

Sitisha kisha mjadili: Eleza simulizi iliyo na mafundisho muhimu. Sikiliza kwa makini jinsi mtoa hadithi anavyowataarifu wasikilizaji kuwa anayoyazungumzia ni muhimu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasema, "Walio na masikio wasikie na wapate kuelewa." Sentensi hii ilitajwa kwenye fumbo kuhusu aina 4 za udongo. Unapaswa kutumia maneno yale-yale uliyotumia awali.

Katika tukio la 2, Yesu anaeleza umuhimu wa kusikiliza kwa makini. Kwanza, Yesu anatoa amri. Yesu anasema, "Zingatieni mnayoyasikia." Amri ni usemi wenyewe uzito. Mtu anaweza kutii au kutotii amri.

Kisha, Yesu anatoa ahadi. Yesu anasema, "Kadri mnavyosikiliza zaidi, ndivyo mnavyopata maarifa zaidi. Maarifa haya ni kwa wanaosikiliza." Yesu anarudia ahadi hii.

Kisha Yesu anatoa onyo. "Msiposikiliza, mtapokonywa maarifa mliyonayo."

Angalia jinsi Yesu anavyorudia mafundisho haya.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake. Yesu anapozungumzia kuhusu mahali ambapo taa inastahili kuwekelewa, pawe na mtu anayeweka taa katika sehemu hizo. Mnaweza kutumia taa yoyote-hata tochi ndogo. Msitumie mshumaa au kitu chochote chenye moto kuigiza fumbo hili.

Huu ndio mwisho.

Kudhahirisha Maandiko

Sikiliza maandiko tena yakisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, wahusika wataigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 2.

Wahusika katika simulizi hii wanajumuisha:

- Yesu
- Wanaosikiliza fumbo
- Mtu anayewasha taa na kuiweka sehemu tofauti

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii kwa lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi hii mwanzo hadi mwisho. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu kwenye simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize kifungu hiki.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Igizo likiendelea, sitisha hapa na pale na umuulize anayeigiza "Unahisi vipi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au mawazo yake endapo angekuwa mhusika. Kisha anzisha igizo upya.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukasikia kutoka kwa wahusika.

Katika tukio la kwanza, Yesu anaendelea kuwafundisha watu. Yesu anawauliza maswali kadhaa kuhusu mahali pa kuweka taa. Kwa maswali mawili ya kwanza anatarajia wajibu "hapana". Yesu anapouliza maswali na wanakikundi wakijibu, pawe na mtu anayeigiza yale Yesu anayosema.

Sitisha igizo: Mwulize mhusika anayeweka taa katika sehemu tofauti, "Kwa nini usiwekee taa chini ya pishi?" Huenda akajibu, "Taa ni ya kuleta nuru. Taa inapaswa kuwekwa mahali pa juu na karibu na katikati ili iangaze kwenye chumba chote." Muulize msikilizaji mmoja "Je, unadhani taa inawakilisha nini?" Huenda akajibu, "Nadhani taa ni ujumbe au neno la Mungu linalotusaidia kuelewa yaliyofichwa kwetu. Kama vile nuru inavyomulika kilichofichwa gizani, neno la Mungu linatuonyesha mambo ambayo Mungu angependa tuone." Anzisha igizo upya.

Baada ya Yesu kuzungumzia kuhusu mambo ya siri kufunuliwa,

Sitisha igizo: Waulize, "Je, hapa Yesu anazungumzia mambo yepi ya siri? Ni mambo gani ya siri ambayo yanapaswa kufunuliwa?" Huenda wakajibu, "Uelewa wa kina au mafundisho mazito kumhusu Mungu," au "Mambo ya siri kuhusu Ufalme wa Mungu", au "Sijui mambo hayo ni yepi. Ninataka kuendelea kusikiliza ili nifahamu mambo hayo ya siri." Kiulize kikundi "Mnawaza nini au mnahisi vipi kuhusu hili?" Huenda wakajibu, "Ninahisi nimeheshimika kwa Mungu kunieleza zaidi kuhusu Ufalme wake," au "Nimefurahi kujifunza zaidi!" Endeleta igizo.

Katika tukio la pili, waeleze wanaoigiza nafasi ya wasikilizaji wa Yesu waigize kile wanachoelewa Yesu anaposema "Kusikiliza kwa makini." Yesu anasema, "Mnapoelewa mtapokea zaidi."

Sitisha igizo: Mwulize mmoja wa wahusika, "Yesu anamaanisha nini anaposema mtapokea zaidi?" Huenda akajibu, "Nadhani inamaanisha kwamba nitaelewa zaidi kuliko ninavyoolewa sasa. Na nikiendelea kusikiliza, nitaelewa zaidi." Mwulize mmoja wa wahusika wasikilizaji, Yesu anamaanisha nini Yesu anaposema, "Lakini msiposikiliza, mllichonacho kitanyakuliwa?" Huenda akajibu, "Pengine nilikuwa na uelewa kiasi lakini sasa sitaelewa chochote. Nitapoteza maarifa yangu kwa kutosikiliza kwa makini." Waulize, je ni kina nani amba huenda hawakumsilikiza Yesu kwa makini?" Huenda wakajibu, "Waliokuwa wakitafuta miujiza," au "Wanaoshikilia dini mno kiasi cha kutomsikiliza Yesu. Wengine wanaamini kuwa tayari wanafahamu yote na hivyo hawahitaji kufundishwa tena. Wengine walikuja kuona kinachoendelea lakini hawajali mafundisho."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 4:21–25 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili istilahi na maneno muhimu katika simulizi hii.

Unapoeleza simulizi hii, tumia neno linaloashiria wakati ili kuonyesha kuwa simulizi inaambatana na kifungu kilichotangulia. Simulizi hii haibainishi Yesu aliko au wanaosikiliza mafundisho yake.

Yesu anauliza iwapo inafaa kufunikia **taa** kwa **pishi** au kuiweka uvunguni mwa **kitanda**. Jibu la maswali yote ni "hapana." Taa inastahili kuwekelewa kwenye **kinara cha taa** ili iangaze chumbani. Taa hii ilitengenezwa kwa udongo na ina umbo la bakuli dogo. Ingejazwa mafuta ya mzeituni kisha sehemu ya utambi (uliotengenezwa kwa mbegu za kitani) ingetiwa kwenye mafuta na sehemu nyingine ingebakia nje. Utambi ndio ungewashwa. Kikapu au pishi ni chombo kinachojazwa kwa lita tisa hivi za nafaka. Chombo hicho kinaweza kuwa bakuli au kikapu. Kumbuka kwamba kitanda kilikuwa benchi la aina fulani-pengine benchi lichokuwa karibu na meza ambapo walitumia wakati wa kula, kulingana na utamaduni wao. Benchi hili limeinuka na lina nafasi upande wa chini.

Sitisha kisha uonyeshe picha za taa, pishi, kitanda, na kinara cha taa. Jadili kwa pamoja istilahi mtakazotumia kutafsiri kila mojawapo ya dhana hizi. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anaeleza kwamba mwangaza unatumika kufunua yote yaliyofichwa. Kisha Yesu anarudia maneno aliyonena katika fumbo la aina 4 za udongo. Yesu anasema, "Aliye na masikio asikie na apate kuelewa." Tumia maneno yaleyale uliyotumia katika tafsiri ya awali.

Huu ndio mwisho.

Marko 4:26–34

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 4:26–34 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Simulizi hili lina mifano 2 ya simulizi inayoendelea kufundisha mafundisho ambayo Yesu anafundisha. Mafundisho haya yanatokea wakati Yesu anafanya miujiza katika eneo lililo karibu na Bahari ya Galilaya. Yesu alianza kufundisha kwenye ufuo wa Bahari ya Galilaya karibu na Kapernaumu. Kumbuka kwamba Yesu anafundisha akiwa ameketi kwenye mashua, ili umati uweze kumsikia vizuri.

Sitisha hapa kisha uwaonyeshe watafsiri ramani ya Bahari ya Galilaya. Katika hadithi hii, Yesu yuko karibu na Kapernaumu. Waonyeshe Kapernaumu kwenye ramani. Sitisha sauti hii hapa.

Hatuji pale ambapo Yesu alikuwa alipokuwa akisimulia hadithi hizi mbili. Huku kukiwa na mfano wa kwanza wa aina 4 za udongo, Yesu alienda mahali akiwa na wanafunzi wake pekee kufafanua hadithi hii. Simulizi la Yesu halisemi ikiwa Yesu alisimulia mifano hii miwili inayofuata kwa watu wote au kwa wanafunzi na wafiasi wengine wa karibu.

Mara kwa mara, Yesu alifundisha kwakutumia mifano. **Mifano** ni "simulizi za kila siku zenye maana nzito kutoka kwa Mungu." Mifano katika kifungu hiki cha Marko inaangazia siri za Ufalme wa Mungu. Mifano hii haieleweki kwa urahisi.

Sitisha na mjadili: wakati huu, Yesu alichagua kutumia mifano ili kufundisha ukweli kuhusu Ufalme wa Mungu. Zungumzeni kuhusu jinsi utamaduni wenu hufundisha watoto wenu na watu wengine ukweli. Shiriki hadithi chache ambazo mnatumia katika utamaduni wenu kuonyesha ukweli muhimu. Zingatia jinsi unavyosimulia hadithi hizo. Unatumia maneno au misemo gani kuanzisha hadithi hizo? Wasikilizaji wako wanajuaje kwamba ni hadithi muhimu za kusikiliza? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alisema kwamba Ufalme wa Mungu ni kama mkulima ambaye utawanya mbegu kwenye ardhi. Yesu aliposema "Ufalme wa Mungu," Yesu alikuwa akizungumza kuhusu wakati ambapo Mungu angetawala na kuwatanza watu Wake. Mungu angekuwa mfalme. Yesu hakuwa akizungumzia nchi. Yesu analinganisha Ufalme wa Mungu na kitendo cha kutawanya mbegu. Yesu halinganishi Mungu na Mkulima.

Mkulima anatumia njia sawa kupanda mbegu kama vile katika mfano wa aina 4 za udongo. Mkulima angeweza kuwa na mbegu katika mfuko au chombo fulani. Mkulima angechukua mbegu hizo kwa kutumia mkono na kuzitawanya kwenye ardhi. Neno mbegu ni neno la umoja lakini katika hadithi hii, neno mbegu linamaanisha mbegu nyingi au mbegu nyingi sana.

Sitisha hapa na uonyeshe picha ya aina ya mfuko ambao mkulima angetumia kubeba mbegu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anaeleza katika hadithi kwamba mbegu zilizopandwa zinakua na kuwa mmea. Mbegu ambayo sasa ni mmea inaendelea kukua hata mkulima anapokuwa amelala. Mmea unakua mkulima akiwa hajalala. Mmea unamea mkulima anapokuwa amelala. Mkulima haelezi jinsi mmea huo hukua.

Sitisha hapa na mjadili: Onyesha picha 3 za awamu za ukuaji wa ngano. Picha itaonyesha mchipuko wa kwanza wa mmea na kisha picha ya shina kabla ya kichwa cha nafaka kuchipuka na kisha picha ya kichwa kamili cha ngano kwenye shina. Zungumza kuhusu ukuaji wa mmea. Fafanua mchipuko ambao kwanza huonekana kutoka ardhini. Eleza kuhusu shina linalokua. Eleza kuhusu kichwa cha nafaka kinachoonekana. Eleza kuhusu nafaka iliyokomaa iliyo tayari kuvunwa. Utatumia maneno haya katika tafsiri yako. Sitisha sauti hii hapa.

Mwishowe nafaka imeundwa na iko tayari kuvunwa. Mkulima anatumia mundu na kuvuna nafaka. Wengine wangependa kutumia jina la kifaa cha kukata ambacho watu hutumia, kama vile panga. Wengine wangependa kuacha jina la kifaa cha kukata na kusema mkulima anavuna nafaka.

Sitisha hapa na uonyeshe picha ya mundu ambayo huenda ilitumika katika nyakati za Agano la Kale. Sitisha sauti hii hapa.

Katika hadithi hii, Yesu hazungumzi kuhusu kile ambacho mkulima anaweza kufanya kati ya wakati wa kupanda mbegu na kuvunwa kwa nafaka.

Sitisha hapa na mjadili: Zungumzeni kuhusu wakulima katika utamaduni wenu. Je, mkulima hufanya nini anapopanda mbegu? Sitisha sauti hii hapa.

Mavuno katika mfano huu yanarejelea maneno ya Myahudi nabii Yoeli anapolinganisha mavuno na hukumu inayokuja mwishoni mwa wakati. Mifano hii inawatia moyo wanafunzi wa Yesu kwamba bila shaka mavuno yatakuja. Hawana uwezo wa kudhibiti mavuno - Mungu ndiye anao. Jinsi ambavyo mavuno huja ni fumbo, lakini huja.

Yesu anaanzisha mfano unaofuata kwa kuuliza maswali 2 yasiyohitaji majibu. Ni kama Yesu anafikiria kwa kutoa sauti au kuwajulisha wanafunzi kile ambacho anafikiria huku anapoamua ni hadithi gani atakayoisimulia.

Yesu anawaambia kuhusu mbegu ya haradali. Mbegu ya haradali ni mbegu ndogo sana. Hata hivyo, mbegu ya haradali hukua na kuwa kichaka kikubwa, chenyeye urefu wa takribani mita 3 hadi 4. Huu ni mmea ambao watu wanaweza kula na hupatikana mwaka hadi mwaka. Kichaka hiki ni kikubwa sana kwamba ndege wanaweza kuunda viota huko. Yesu anasema kwamba ufalme wa Mungu ni kama mbegu hii ndogo.

Sitisha hapa na uonyeshe picha ya baadhi ya mbegu za ukubwa mbalimbali. Mbegu moja inapaswa kuwa ndogo sana. Waonyeshe timu yako ya watafsiri picha ya mmea wa haradali. Ikiwa huna mbegu kama hiyo, tumia mfano wa mbegu ndogo inayokua na kuwa mmea mkubwa. Onyesha picha ya kiota cha ndege kilichoundwa kwenye kichaka. Sitisha sauti hii hapa.

Katika njia sawa, Yesu na wafuasi wake walikuwa kama mbegu ya haradali. Walikuwa watu wachache sana. Lakini kutoka kwa waumini hao wa kwanza na mbegu za Neno la Mungu au ujumbe wa Mungu, Ufalme wa Mungu unakua na kuwa mkubwa sana. Hili linaonekana kuwa jambo lisilowezekana lakini Mungu atapokea utukufu wote mwishowe.

Sitisheni kisha mzungumze kuhusu jinsi utamaduni wako unavyozungumza kuhusu kupanda mbegu na kuvuna mavuno. Je, ni maneno yapi unayotumia kuelezea mchakato huu? Je, utamaduni wako unaamini nini kuhusu ni nani au ni nini kinachodhibiti matokeo ya mavuno? Simulianeni hadithi kuhusu mavuno mazuri na mabaya katika eneo lenu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliendelea kufundisha watu kwa kuwasimulia mifano. Yesu alipokuwa pamoja na wanafunzi wake tu, alieleza maana ya mifano hii.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kufafanua Matukio

Sikiliza maandiko tena yakisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, wasaidie wanakikundi kupata taswira ya simulizi hili. Wasaidie kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika kwenye hadithi hii.

Simulizi hili lina matukio matatu.

Tukio la kwanza: Katika hadithi hii, Yesu bado anafundisha. Yesu anasimulia hadithi nyingine kuhusu mkulima.

Tukio la pili: Yesu anaendelea kufundisha kwa kutumia hadithi kuhusu mbegu ndogo inayokua na kuwa mmea mkubwa.

Tukio la tatu: Baada ya maelezo haya matatu ya Ufalme wa Mungu, simulizi hili linatujulisha kwamba kwa kawaida Yesu alitumia hadithi kuwafundisha watu. Kisha Yesu angeeleza wanafunzi wake baadaye kuhusu hadithi hizo.

Wahusika katika simulizi hili ni pamoja na:

- Yesu
- Wanaomsikiliza Yesu
- Mkulima
- Mtu fulani awe mti unaomea.
- Mbegu ya haradali
- Ndege

Katika kipindi hiki, kikundi kiwe na ubao wa hadithi, kuchora, au kutumia nyenzo mbalimbali kusimulia hadithi na matukio yake.

Tukio la kwanza linaanza kwa neno la wakati. Neno hili linaonyesha kwamba Yesu aliendelea kufundisha, au kwamba hadithi hii inafuata hadithi zingine ambazo Yesu alikuwa akisimulia. Baadhi ya tafsiri hutumia neno

rahisi la kuunganisha kama "na." Tafsiri zingine hutumia neno "tena" na zingine hutumia neno "pia." Maneno haya matatu huonyesha kwamba Yesu aliendelea kufundisha.

Sitisha na mjadili: Simulia hadithi kuhusu mtu anayefundisha. Zungumeni kuhusu kile ambacho mtu huyo alifundisha. Sikiliza kwa makini maneno ya kuunganisha ambayo mtu huyo anatumia kuunganisha mafundisho hadi mengine. Sitisha sauti hii hapa.

Mkulima ataigiza akiwa anatawanya mbegu. Kisha mkulima analala na kuamka. Mkulima analala na kuamka. Huku hii ikifanyika, mmea unakua. Mkulima anaona mmea ukikua. Mkulima haelezi jinsi mmea unakua. Mkulima anavuna nafaka wakati ambapo nafaka ziko tayari kuvunwa.

Sitisha na mjadili: Onyesha mimea katika awamu tofauti za ukuaji. Mmea mmoja unawezakuwa unasukuma ardi ili kuchipuka. Mwingine unaweza kuwa na shina lakini bila nafaka. Mwingine unaweza kuwa tayari kuvunwa. Waelekeze wanakikundi waeleze kila awamu ya ukuaji. Sitisha sauti hii hapa.

Katika tukio la pili, Yesu anauliza maswali mawili yasiyohitaji majibu. Inaonekana kana kwamba Yesu anafikiria kwa kutoa sauti. Yesu anasema kile anachofikiria: "Je, tutasema ufalme wa Mungu ni kama nini? Au tunapaswa kutumia mfano gani kuuelezea?"

Sitisheni na mjadili: Simulia hadithi ambapo mtu fulani anapanga kuwafundisha wanakikundi somo. Mtu huyu anajaribu kuamua ni somo lipi ambalo atafundisha au jinsi ya kufunza somo hilo. Kuwa mwangalifu kwa kile ambacho mtu huyu anasema anapojaribu kuamua. Je, anajiuliza mwenyewe maswali ambayo hayahitaji majibu? Anafanya kauli? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu analinganisha Ufalme wa Mungu na mbegu ya haradali ambayo kwa kweli ni mbegu ndogo sana. Mbegu hii hukua na kuwa mmea mkubwa sana. Mmea huo ni kubwa sana kwamba ndege wanawenza kujenga viota kwenye matawi yake. Huu ni mmea. Huu si mti.

Katika tukio la tatu, uigizaji unaendelea na kuwa maelezo ya kawaida ya jinsi Yesu alifundisha watu. Yesu alifundisha watu kwa kuwasimulia hadithi. Haithi hizo zilikuwa kama zile ambazo Yesu amesimulia tu. Yesu hakueleza maana ya hadithi hizi kwa watu. Yesu alieleza maana ya hadithi hizo kwa wanafunzi alipokuwa nao peke yao.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza maandiko tena yakisomwa katika tafsiri iliyio rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, wahusika wataigiza simulizi hili.

Simulizi hili lina matukio matatu.

Wahusika katika simulizi hili ni pamoja na:

- Yesu
- Wanaomsikiliza Yesu
- Mkulima
- Mtu fulani awe mti unaomea
- Mbegu ya haradali
- Ndege

Kwanza, bila kusimama igiza hadithi hii. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hili. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili.

Wahusika wanatakiwa kuigiza simulizi mara ya pili. Igizo likiendelea, sitisha hapa na pale kisha umuuilize mhusika "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au mawazo yake endapo angekuwa mhusika. Kisha anzisha igizo upya.

Sitisha kucheza hapa kisha mwigize simulizi hili kwa mara ya pili.

Ufuaao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukasikia kutoka kwa wahusika.

Katika tukio loa kwanza, Yesu anasimulia hadithi kuhusu mkulima anayepanda mbegu zake. Mbegu hizo zinakua na kuwa mimea hata mkulima akiwa amelala.

Sitisha igizo: Mwambie mhusika anayeigiza nafasi ya mkulima afafanue anachofanya ili kuzifanya mbegu zikue. Huenda akakujibu, "Hakuna. Niliandaa shamba kwa ajili ya kupanda. Mara mbegu hizo zinapotawanyika ardhini, mimi hungoja tu mimea ikue. Ikiwa kutanyesha, hiyo ni vyema lakini siwezi kudhibiti mvua au jua. Ni ya kushangaza kwangu kwamba mimea inaonekana kukua hata usiku." Endeleta igizo.

Huku Yesu anapoelezea mkulima akianza kuvuna,

Sitisha igizo: Muulize mhusika anayeigiza nafasi ya mkulima, "Je, jukumu lako ni lipi sasa?" Huenda akakujibu, "Kukusanya nafaka," au "Kushukuru kwa ajili ya mavuno." Endeleta igizo.

Katika tukio la pili, Yesu anaeleza kuhusu mbegu ya haradali, ambayo huanza kama mbegu ndogo na kuwa mmea mkubwa wenye matawi makubwa.

Sitisha igizo: Muulize mhusika anayeigiza nafasi ya mbegu kile alichofanya ili ikue na kuwa mmea mkubwa. Huenda akakujibu, "Ilikusudiwa niwe hivyo," au "Sijui jinsi hii ilifanyika kwako. Nilitaka tu kupandwa - nina uwezo wa kuwa mmea mkubwa." Waulize ndege, "Je, ni kwa nini mnajenga viota kwenye mti huu?" Huenda wakakujibu, "Hapa ni mahali pazuri pa kujenga kiota. Matawi yana nguvu. Kuna kivuli kizuri. Kiota kinaonekana kuwa salama sana. Hapa ni mahali pazuri kwa makinda kuanzia maisha." Endeleta igizo.

Katika tukio la 3, Kwa kawaida Yesu alifundisha kwa kutumia mifano na alipokuwa peke yake akiwa na wanafunzi wake angeeleza mifano hiyo kwao.

Sitisha igizo: Muulize Yesu, "Je, mbona hukufanua hadithi hizo kwa umati?" Huenda akakujibu, "Nilizungumza kwa mifano ili wale tu ambao kwa kweli walikuwa wakisikiliza waweze kuelewa" au "Nilizungumza kwa mifano nikutumai kwamba watu watakuja kwangu na kuniomba nieleze." Endeleta igizo.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kujaza Mapengo

Sikiliza maandiko mara moja yakisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu anazungumza kuhusu **Ufalme** wa Mungu katika simulizi hili. Neno Ufalme wa Mungu linapatikana kwenye Faharasa Kuu. Hapa, tumia neno lilelile ambalo ulitumia katika mfano wa awali kuhusu mbegu na mpanzi.

Yesu anasema kwamba mkulima **alitawanya mbegu kwenye ardhi**. Hii inamaanisha kurusha mbegu kwenye ardhi katika mchakato wa kuzipanda. Mbegu hii haipandwi tu kwenye ardhi yoyote, bali kwenye udongo uliotayarishwa shambani. Tumia maelezo sawa ya mchakato huu kama uliyotumia katika mfano wa aina nne za mchangi.

Yesu alipokuwa na **wanafunzi** wake pekee, aliewaeleza kila kitu. Neno Mwanafunzi limefanuliwa kwenye Faharasa Kuu. Unapotafsiri neno mwanafunzi, hakikisha linalingana na tafsiri za awali.

Huu ndio mwisho.

Marko 4:35-41

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 4:35-41 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Hii ni hadithi ya kwanza katika mfululizo wa hadithi 4 ambazo huenda zilikusudiwa kuonyesha nguvu za Yesu juu ya asili, uovu na kifo. Yesu analeta uhai pahali palipo na kifo na uharibifu. Hii ni hadithi ya simulizi kuhusu Yesu kutuliza dhoruba kwenye Bahari ya Galilaya.

Hadithi hii inapoanza, inakaribia jioni. Ni karibu na wakati wa machweo. Yesu amekuwa akifundisha siku nzima kuhusu Ufalme wa Mungu. Yesu tayari ameketi kwenye mashua, ambapo amekuwa akiketi siku nzima ili umati mkubwa kwenye ufuo uweze kumsikia na kumuona anapofundisha. Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Hebu twende upande ule mwingine wa Bahari ya Galilaya." Wanafunzi wa Yesu wanaingia ndani ya mashua pamoja naye. Mashua ambayo Yesu alikuwa ameketi ndani ilikuwa na urefu wa mita 8 na upana wa mita 2 1/2. Kina chake kilikuwa mita 1 1/4. Huenda kulikuwa na kiti nyuma cha mtu aliyeongoza mashua. Watu kumi na watatu wangetoshea kwenye mashua yenye ukubwa huu. Wanafunzi wanaingia kwenye mashua ambayo Yesu alikuwa amekalia. Wanaondoka kwenye pwani na kuanza kuvuka ziwa. Umati ambao umekuwa ukimsikiliza Yesu uliachwa kwenye pwani. Mashua zingine zilizokuwa kwenye eneo hilo ziliifuata mashua ambamo Yesu na wanafunzi walikuwa.

Sitisha na uonyeshe timu yako ya tafsiri ramani ya ziwa. Waonyeshe Kapernaumu, ambapo Yesu alikuwa akifundisha siku nzima kisha uwaonyeshe eneo la Dekapoli, ambapo mashua itafika. Dekapoli ni nchi au ufalme mwingine ulioongozwa na serikali tofauti. Gundua kwamba hii inamaanisha kuwa mashua itavuka sehemu pana zaidi ya ziwa. Ziwa hilo liko na upana wa takribani maili 8, au kilomita 13, kwenye sehemu ambayo ni pana zaidi. Onyesha picha ya mashua ambayo ni ya kutoka karne ya kwanza kule Palestina. Sitisha sauti hii hapa.

Wakati fulani usiku dhoruba inakuja. Hatujui mashua ilikuwa umbali gani kutoka kwa pwani. Bahari ya Galilaya ina kina cha zaidi ya mita 50, au futi 150. Kulikuwa na giza wakati dhoruba hii ilitokea. Bahari ya Galilaya imezungukwa na milima mirefu na upepo mkali unaweza kuvuma kutoka kusini-magharibi, na kusababisha dhoruba kali.

Sitisha na uonyeshe picha ya Bahari ya Galilaya, ukionyesha milima mirefu iliyo karibu na pwani. Sitisha sauti hii hapa.

Mara nyingi upepo huwa mkali alasiri kuliko asubuhi au usiku, kwa hivyo kwa kawaida uvuvi hufanyika usiku. Dhoruba inapoanza jioni, ni hatari sana. Wanafunzi kadhaa wa Yesu walikuwa wavuvi, kwa hivyo walielewa hatari ya dhoruba.

Sitisha na mjadili: Eleza aina ya dhoruba unazopata a jinsi watu huzichukulia. Sikiliza maneno yanayotumika kuelezea upepo mkali. Je, upepo hutoa aina gani ya kelele? Je, watu huelezea viperi kelele ya upepo? Eleza kuhusu maziwa katika eneo lako. Je, ziwa la eneo lako lina kina gani? Ziwa hilo ni kubwa kiasi gani? Zungumza kuhusu ni lini na ni viperi watu huvua samaki. Sitisha sauti hii hapa.

Dhoruba inapokuja, upepo ni mkali sana hivi kwamba husababisha mawimbi makubwa. Maji husongamana kando ya mashua na mashua huanza kujaa maji. Mashua ilikuwa inakaribia kuzama au kwenda chini ya maji. Angalau wanafunzi 4 wa Yesu walikuwa wavuvi ambao walikuwa wametega samaki maisha yao yote. Wavuvi hawa walikuwa wamezoea dhoruba kwenye Bahari ya Galilaya. Hata hivyo, wavuvi hawa pamoja na wanafunzi wengine walikuwa wameshtuliwa na dhoruba hii. Wanaume hawa walifikiria kwamba mashua ilikuwa inazama na walikuwa wanaelekeea kuzama.

Sitisha na ujadili: Simulia hadithi ambapo watu walikuwa na hofu sana ya kitu fulani. Zungumza kuhusu hofu yao na jinsi hofu yao huongezeka hadithi inapoendelea. Tambua maneno ambayo msimulizi anatumia kuelezea hofu hii. Sitisha sauti hii hapa.

Kwa wakati huu hadithi hii inatwambia kwamba Yesu amelala nyuma ya mashua. Yesu amewekelea kichwa chake kwenye mto. Yesu alienda kulala kabla ya dhoruba kuanza na Yesu anaendelea kulala. Nyuma ya mashua kwa kawaida kulikuwa na sehemu ndogo au kiti kilichoinuliwa cha mtu aliyeendesha au kuongoza mashua. Kwa kawaida kulikuwa na mto wa kukaliwa na mtu huyu. Hapa ndipo Yesu alikuwa amelala. Dhoruba haimfanyi Yesu kuamka. Kwa sababu Yesu amelala kwenye kiti, maji yaliyo chini ya mashua hayamwamshi Yesu.

Sitisha na mjadili: Onyesha picha ya mashua tena. Zungumza kuhusu sehemu ya mbele na ya nyuma ya mashua. Je, lugha yako ina maneno maalum ya sehemu hizi za mashua? Je, kila mmoja anaeloewa maneno hayo? Tumia

maneno ambayo kila mmoja ataelewa kwamba Yesu yuko na wanafunzi wake kwenye mashua lakini Yesu amelala nyuma ya mashua huku akiwa ameegemeza kichwa chake kwenye takia au mto. Sitisha sauti hii hapa.

Wanafunzi walikuwa wameshtuka. Wakamwamsha Yesu. Walimwita Yesu kwa sauti ya Juu. Wakasema, "Mwalimu, hujali kwamba tunaelekeea kuzama?" Jina mwalimu ni jina la heshima linalotumika kwa mtu aliyekuwa na mamlaka ya kuwafundisha watu neno la Mungu. Swali ambalo wanafunzi waliuliza ni mojawapo ya maswali ambayo hayatarajii jibu. Wanamsihi Yesu awasaidie. Wengine wangesema, "Mwalimu, tunakaribia kuzama na huonekani kujali."

Sitisha na mjadili: Simulia hadithi kuhusu kikundi cha watu waliofikiria kuwa walikuwa wanakaribia kufa. Sikiliza jinsi watu hao wanaongea. Sikiliza sauti yao iliyo. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliamka na kunena na dhoruba. Yesu alikemea mawimbi. Kukemea ni neno kali. Kukemea inamaanisha kuamuru kwa wazo la tishio. Hii ilikuwa njia imara ya kuzungumza na mawimbi. Yesu pia alinena na mawimbi. Upopo hupiga kelele. Yesu aliyambia mawimbi yatulie. Baadhi ya tafsiri husema "kukaa kimya" na zingine husema "kunyamaza." Mawimbi hayo yalikuwa juu na yakisongamana kwenye mashua. Yesu akasema, "tulieni." Mara moja, upopo ulitulia na kuwa kimya na maji yakatulia.

Kisha Yesu anazungumza na wanafunzi wake. Kumbuka kwamba wametoka kufundishwa siku nzima kuhusu Ufalme wa Mungu. Yesu amewaeleza siri kubwa za ufalme. Imani wakati wa janga inaonyesha mwanafunzi wa kweli. Yesu aliuliza, "Mbona mna hofu? Je,bado mna imani?" Imani inamaanisha kuwa na ujasiri katika mtu au kumtumaini mtu. Yesu anasema, "Je, bado hamniamini?" au "Je, hamna imani na uwezo wangu wa kuwalinda?"

Kwa wakati huu wanafunzi hata wana hofu zaidi kuliko walivyokuwa nayo wakati wa dhoruba. Sasa wana hofu kabisa. Wanaangaliana. Wanaulizana Yesu ni nani. Wameona tu kwamba hata upopo na mawimbi yanamtii Yesu.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 4:35-41 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, wanakikundi watafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hili.

Simulizi hili lina matukio matatu.

Tukio la kwanza: Yesu na wanafunzi wanaanza kuvuka Bahari ya Galilaya.

Tukio la pili: dhoruba kali ya upopo ghafla inatokea. Wanafunzi wanaogopa kwamba watakuwa.

Tukio la tatu: Wanafunzi wanamwamsha Yesu. Yesu anataliza upopo na mawimbi. Wanafunzi wanashangaa Yesu kwa kweli ni nani.

Wahusika katika simulizi hili ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Mashua nyingine
- Umati
- Upopo
- Mawimbi

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa kifungu hiki:

Katika tukio la kwanza, Yesu amekuwa akifundisha siku nzima. Yesu yuko katika mashua akiwa ameketi tu kando ya pwani. Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Hebu tuvuke upande ule mwingine wa ziwa." Wanafunzi pamoja na Yesu wanaingia kwenye mashua. Ni jioni au karibu machweo. Kuna mashua zingine karibu. Mashua

hizi zinazuata mashua ambamo Yesu na wanafunzi wameketi. Sehemu kuu ya umati inasalia nyuma kwenye ufuko.

Mashua hiyo inaanza karibu Kapernaumu. Mashua hiyo inaelekea kwenye sehemu pana zaidi ya ziwa kuelekea Dekapoli. Dekapoli ni eneo la Kigiriki lililo upande uloe mwininge wa ziwa. Eneo hilo lina serikali tofauti. Serikali ya Kiroma inatawala eneo ambapo Kaprenaum iko na Dekapoli.

Sitisha na uwaonyeshe watafsiri wako picha ya mashua tena na utafute jinsi ya kuwaonyesha ukubwa wa mashua hiyo. Kwa mfano, unaweza kuchora vipimo kwenye ardhi kwa kijiti. Au unaweza kuweka vijiti chini ili kuwaonyesha mstari wa mashua. Waulize watu 13 waingie ndani ya mistari iliyochorwa. Onyesha sehemu ya mbele na nyuma ya mashua. Yesu anaenda nyuma ya mashua kulala kwenye kiti kilchotumiwa na mtu anayeongoza mashua. Yesu anaegemeza kichwa chake kwenye mto ambapo mtu anayeongoza mashua angekalia. Sitisha sauti hii hapa.

Katika tukio la 2, ghafla, dhoruba kali inatokea. Hii ni dhoruba ya upepo. Maneno ya kuelezea dhoruba hii hayapaswi kuwa maneno yanayoeleza aina fulani ya dhoruba kama vile kimbunga au tufani. Dhoruba hii ya upepo ni kali. Upopo huo ni mkali sana hivi kwamba unasababisha mawimbi makubwa. Mawimbi haya ni makali sana hivi kwamba yanakaribia pande za mashua na maji yanaingia katika mashua. Mashua hiyo inaanza kuja maji. Mashua huelea kwenye maji. Maji yanapoingia ndani ya mashua au mashua inapoja maji, huzama.

Sitisha na mfanya shughuli hii kama kikundi: Chukua beseni au ndoo ya maji. Weka kikombe au bakuli juu ya maji. Gundua kwamba bakuli huelea. Sasa mwaga maji polepole kwenye bakuli. Gundua kwamba bakuli linajaa maji, bakuli linazama ndani ya maji. Bakuli linapoja maji, linazama. Sitisha sauti hii hapa.

Wanafunzi wanaogopa kwamba watakufa. Yesu amelala. Wanafunzi wanamwamsha Yesu. Wanafunzi wanapiga kelele. Kwa kupasa sauti na maneno wanayotumia, tunaona kwamba kwa kweli wanafunzi wana hofu. Wana hofu sana hivi kwamba hawawezi kuzungumza kwa utulivu na kwa upole. Wanafunzi wanasesema, "Mwalimu, hujali kwamba tunaelekea kuzama?" Maneno ambayo wanafunzi wanatumia kwa kweli ni maneno mazito sana.

Katika tukio la 3, Yesu anaamka. Yesu anakemea upepo. Neno kukemea ni neno kali ambalo ni amri na pia tishio. Yesu ananena na upepo na mawimbi, "Nyamaza, tulia." Mara moja upepo unatulia na maji yanatulia na kuwa laini na tulivu.

Sitisha na mjadili: Yesu anatuliza upepo na maji kwa kunena. Tambua ishara zozote ambazo wahusika wanaweza kutumia, kama vile kuinua mkono katika mwendo wa kusimamisha. Hakikisha kwamba wote wanaelewa kwamba upepo na maji vinatii sauti ya Yesu. Fanya shughuli hii kama kikundi: Weka maji katika ndoo au bakuli kubwa. Tumia kijiko au kitu kukoroga maji hadi mawimbi makubwa yaliyo na viputo vyeupe juu ya mawimbi. Kisha ondoa kijiko kwenye maji. Gundua kwamba huchukua muda kwa maji kutulia tena. Katika hadithi hii, kitendo ni cha ghafla au papo hapo. Yesu aliposema, "tulia" maji yalitulia mara moja. Sitisha sauti hii hapa.

Baada ya Yesu kutuliza upepo na maji, Yesu anawaauliza wanafunzi ni kwa nini wana hofu. Yesu analizwa wanafunzi watakuwa na imani lini. Maswali haya mawili ni maswali ambayo hayahitaji au kutarajia jibu. Njia nyiningine ya kusema hivi, "Usiwe na hofu. Kufikia sasa mnapaswa kuwa na imani kwangu."

Sitisha na mjadili: Uliza mtu wa kujitolea kabla ya wakati akusaidie kwa hili. Weka kiti katikati ya chumba kisha umuulize aliyejitolea "Je, unaamini kwamba kiti hiki kipo? Je, unaamini kwamba hiki ni kiti? Je, unaamini kwamba kiti hiki ni imara vyakutosha kukubeba?" Mtu wa kujitolea anatakiwa kujibu "ndiyo" kwa maswali yote haya. Kisha mwambie, "Najua umechoka, kiti hiki kiko hapa kaa." Mtu huyo anapaswa kukataa kuketi kwenye kiti. Rudia hili mara kadhaa, ukiuliza ni kwa nini mtu huyu wa kujitolea haketi kwenye kiti ingawa anajua kiko pale na anasema kuwa anaamini kiti kile ni imara kumbeba. Eleza kikundi kwamba huu ni mfano wa imani inahusu nini-zaidi ya kuamini tu akilini mwako bali kutenda kulingana na imani hiyo. Sitisha sauti hii hapa.

Sitisha na mjadili: Je, lugha yako huonyesha vipi maswali kama haya ambayo yana jibu, lakini jibu halisemwi kwa sauti? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anapoulima maswali haya, wanafunzi wana hofu kabisa. Hii inamaanisha kwamba walikuwa na hofu zaidi kuliko walivyokuwa wakati wa dhoruba. Wanageukiana na kuulizana, "Mwanaume huyu ni nani? Hata upepo

na mawimbi vinamtii?" Hili ni majowapo ya maswali ambayo hayahitaji jibu, lakini swali hili lina jibu. Jibu linasemwa kwa moyo, si kwa sauti. Jibu ni kwamba Yesu ndiye "Kristo, mwana wa Mungu." Wanafunzi walimjua Yesu kwa jina. Sasa wanajaribu kuelewa kwa kweli Yesu ni nani. Wameona jambo ambalo ni Mungu tu anayeweza kulitenda. Katika lugha yako, swali hili linapaswa kuonyesha mshangao na kuogopa. Wanafunzi wanauliza ni jinsi gani ilivyo kwamba Yesu angeweza kufanya jambo ambalo ni Mungu tu awezaye kulifanya. Wangesema, "Yesu ni wa ajabu. Upepo na mawimbi vilitii amri ya Yesu."

Sitisha hapa na mjadili kama kikundi: Je, lugha yako huonyesha vipi maswali kama haya ambayo yana majibu, lakini jibu halisemwi kwa sauti? Sitisha sauti hii hapa.

Katika hatua hii, wanakikundi wanapaswa kutumia michoro yenyeye madokezo, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 4:35–41 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, wahusika wataigiza simulizi hili.

Simulizi hili lina matukio matatu.

Wahusika katika simulizi hili ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Umati
- Mashua nyingine
- Upepo
- Mawimbi

Kwanza, igiza hadithi hii bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hili.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili.

Wahusika wanatakiwa kuigiza simulizi hili mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unahisije au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kujibu angehisije au kuwazaje endapo angekuwa mhusika. Kisha anza igizo upya.

Sitisha kucheza hapa kisha mwigize simulizi hili kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukasikia kutoka kwa wahusika.

Katika tukio la kwanza, Yesu ameketi katika mashua. Inakaribia machweo. Yesu amekuwa akifundisha siku nzima. Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Hebu tuvuke upande ule mwingine wa ziwa." Wanafunzi pamoja na Yesu wanaingia kwenye mashua. Wanasafigi kwenda upande ule mwingine wa ziwa. Baadhi ya mashua zinawafuata. Umati unabaki kwenye ufuko.

Sitisha igizo: Uliza mtu katika umati, "Je, umejifunza nini leo?" Huenda akakujibu, "Nilisikia hadithi za kuvutia sana. Lazima njue kile wanachomaanisha. Inaonekana kama kuna maana ya hadithi hizo lakini sina uhakika wa maana hiyo. Ninahitaji kusikia Yesu tena." Muulize Yesu, "Unajisikiaje sasa? Huenda akakujibu, "Nimechoka sana. Hii imekuwa siku njema. Umati ulionekana kuwa unasikiliza. Ninatumaini kwamba baadhi yao wameelewa. Ninatumaini kuwa baadhi yao wangependa kunisikiliza." Waulize wanafunzi, "Je, mbona mnnavuka ziwa?" Huenda wakakujibu, "Hatuju. Yesu anataka kwenda na ninaenda na Yesu popote ambapo nataka

kwenda. Hata hivyo, hii ni jioni nzuri na wakati bora wa kuwa nje kwenye ziwa pekee au sisi tu na Yesu na umati ukiwa mbali sana na sisi." Endeleta igizo.

Katika tukio la pili, wakati fulani usiku, dhoruba ya ghafla ya upepo inakuja. Dhoruba hiyo ni kali. Upopo huo ni kali. Upopo huo unasababisha mawimbi makubwa kuwepo. Mawimbi hayo yanaingia kwenye mashua na maji yanaingia katika mashua. Mashua hiyo inaanza kujaa maji. Wanafunzi wanashikwa na hofu kwamba wanakaribia kuzama. Wanafunzi wanaamini kwamba mashua inaelekea kuzama.

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi, "Mbona mna hofu sana?" Huenda wakakujibu, "Mashua inajaa maji. Kwa sababu ya dhoruba na mawimbi, sijui tuko wapi. Sijui ni njia gani iliyo karibu na ufuko. Kamwe sijawahi kuona dhoruba kama hii maisha yangu yote. Nimekuwa nikivua samaki na baba yangu tangu nilipokuwa mdogo na nimeona dhoruba ila sijawahi kuona kama hii. Mashua inajaa maji. Hatuwezi kuondoa maji hara vyakutosha. Mbona Yesu hatusaidii?" Endeleta igizo.

Wakati wa dhoruba hii, Yesu amelala na anaendelea kulala. Yesu alienda kulala kabla ya dhoruba kuanza. Yesu yuko nyuma ya mashua. Yesu ameegemeza kichwa chake kwenye mto. Wanafunzi wanamwamsha Yesu. Wanafunzi wanamwita yesu kwa sauti, "Mwalimu, tunakaribia kuzama. Hujali?"

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi, "Je, mnahisi vipi sasa?" Huenda wakakujibu, "Niko huru!" Kamwe sijawahi kuwa na hofu kiwango hiki maisha yangu yote. Ninafikiria nitakufa usiku wa leo. Sielewi jinsi Yesu anaweza kulala wakati wa dhoruba hii. Je, Yesu hatujali? Nilifikiria kwamba Yesu anajali lakini sasa sina uhakika." Muulize Yesu, "Unahisije baada ya kusikia wanafunzi wakipendekeza kwamba hujali?" Huenda akakujibu, "Ninahuzuniwa ninaposikia haya. Nilikuwa ninatarajia kwamba walikuwa wanajifundisha kunitumaini, kutumaini kwamba ningewatunza. Ninaelewa kwamba wanaogopa dhoruba. Jinsi wanavyoongea inaonyesha hofu yao. Lakini inaonekana kana kwamba hawakujifundisha chochote kutokana na hadithi nilizosimulia leo." Endeleta igizo.

Katika tukio la 3, Yesu anaamuru upepo na mawimbi vitulie. Upopo na mawimbi vinamtii Yesu. Mara moja, kila kitu kinakaa kimya na kutulua. Kisha Yesu anawauliza wanafunzi mbona wana hofu. Yesu anawauliza wanafunzi ni lini ambapo watakuwa na imani katika Yesu. Baada ya Yesu kuuliza maswali haya, wanafunzi hata wana hofu zaidi kuliko walivyokuwa wakati wa dhoruba. Wanafunzi wanaangaliana na kuulizana, "Yesu ni nani? Ambaye hata upepo na mawimbi vinamtii."

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi, "Mbona mna hofu sana sasa?" Hatari imeisha. Dhoruba imepita." Huenda wakakujibu, "Yesu alinena tu na upepo na ukatulia! Kamwe sijawahi kuona jambo kama hilo. Yesu alinena tu na mawimbi na yakatulia. Inawezekanaje kwamba upepo na mawimbi vinaitii sauti ya Yesu. Hii inaonekana kama jambo ambalo ni Mungu tu anayeweza kulifanya. Je, Yesu ni Mungu? Sielewi kile ambacho nimeona kwa macho yangu mwenyewe. Je, Yesu anawezaje kuwa Mungu? Je, ni maelezo yapi mengine yanayoweza kuwepo ya kile ambacho kimefanyika? Yesu ni nani? Nilifikiria kwamba nilikuwa ninajua lakini sasa sijui. Ninahitaji kujifunza zaidi. Ninahitaji kuzungumza na wengine na kuelewa kile ambacho wanafikiria."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 4:35–41 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu alikuwa akifundisha kando ya Bahari ya Galilaya. Yesu alikuwa ameketi katika mashua. Yesu akawaambia wanafunzi wake, "Hebu tuvuke upande ule mwingine wa ziwa." Wanafunzi pamoja na Yesu wakaingia kwenye mashua. Tumia maneno yale yale kurejele Bahari ya Galilaya, mashua na **mwanafunzi** ambayo umetumia katika masimulizi ya hapo awali. Mwanafunzi limefafanuliwa kwenye Faharasa Kuu.

Dhoruba iliyokuja kwenye Bahari ya Galilaya haina jina maalum kama vile kimbunga. Tumia neno la kawaida kurejelea dhoruba na ueleze kuwa upepo ulikuwa mkali sana hadi ukasababisha mawimbi.

Mwalimu ni jina la heshima linalotumiwa na wafuasi wa Yesu kuonyesha kwamba alikuwa mwalimu wa mambo ya Mungu na alikuwa na wanafunzi waliomfuata na kusikiliza mafundisho yake. Katika masimulizi ya hadithi hii katika Injili zingine, alipewa majina mengine kama vile Bwana/mkuu." Jina ambalo Marko alimpa si kuu na la heshima sana, labda ikionyesha kufadhaika kwa wafuasi na Yesu wakati huo. Hakikisha kwamba hujatumia neno ambalo linamaanisha mwalimu wa shule tu.

Sitisha hapa na mjadili neno mtakalotumia kurejelea **mwalimu** katika simulizi hili. Kumbuka kuwa mwalimu linapatikana kwenye Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

"...**kwamba tunaelekea kuzama**" -katika Kigiriki msemo huu unamaanisha "tunakufa," na labda unamaanisha kwamba wanaamini wanakaribia kufa.

Tulia linatokana na neno mdomo kumaanisha kinywa cha mnyama. Inamaanisha kuziba mdomo ili kuufanya ukae kimya. Yesu **alikemea** dhoruba hiyo, aliamuru vikali dhoruba. Vitenzi vinavyotumiwa kumaanisha kukemea na kunyamazisha dhoruba katika hadithi hii ni vitenzi vile vile vinavyotumiwa katika hadithi zingine kumaanisha kukemea na kunyamazisha mapepo. Huenda kuna msemo wa kawaida wa kukemea na kunyamazisha kitu fulani. Tumia maneno yanayofaa na yanayolezea mambo katika lugha yako. Huenda usiweze kukemea kitu ambacho hakina uhai katika lugha yako. Ikiwa ndivyo, tumia maneno yanayoonyesha mamlaka ya Yesu, kama vile "Aliamuru kwa nguvu dhoruba itilie."

Lugha yako inaweza kuwa na maneno ya **kuonyesha hofu** (kwa mfano, "Moyo wako unatetemeka, kutetemeka kwenye ini lako"). Ikiwa ni hivyo, unaweza kuutumia hapa.

Imani au **uaminifu** linaeleza jibu la mwanadamu kwa ahadi ya Mungu. Huenda lina maana zaidi ya makubaliano ya kiakili, lakini kuweka imani/tumaini lako kwa Mungu. Katika hali hii, wafuasi wanapaswa kumtumaini Yesu mwenyewe. Tumia neno lile lile la **imani** ulilotumia katika vifungu vilivyotangulia, na kumbuka kwamba imani iko katika Kamusi Kuu.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Marko 5:1-20

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 5:1- 20 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Hii ni ya pili katika kundi la hadithi katika kitabu cha Marko ambazo zinaonyesha nguvu za Yesu juu ya nguvu za uharibifu kama majanga ya asili, pepo waovu na kifo chenyewe. Hadithi hii inaonyesha kwamba Yesu ana mamlaka juu ya kila kitu, pamoja na juu ya nguvu zote za giza. Kuna maelezo mengi sana katika hadithi hii ambayo yanatuonyesha kwamba kwa kweli ni lazima hadithi hii ilisimuliwa na mtu aliyeishuhudia mwenyewe. Katika simulizi la hapo awali, wanafunzi waliokuwa na Yesu walikuwa wamepitia dhoruba na Yesu akatuliza dhoruba hiyo. Dhoruba hiyo ilitokea usiku. Sasa ni asubuhi ya siku iliyofuata. Hili ni simulizi la Yesu kukutana na mtu aliyeokuwa amepagawa.

Asubuhi baada ya dhoruba, mashua imefika kwenye upande ule mwingine wa ziwa, ambayo kwa kweli ni nchi nyingine. Yesu na wanafunzi wake walikuwa kwenye mashua hiyo. Kifungu hiki kinatumia neno "wa" kuzungungumza kuhusu Yesu na wanafunzi. Unaweza kusema Yesu na wanafunzi wake waliwasili.

Sitisha na uonyeshe ramani ya Bahari ya Galilaya na Capernaum ikiwa imewekewa alama. Ramani hiyo pia inapaswa kuonyesha nchi ya Derasene na eneo la Dekapolis. Sitisha kurekodi hapa.

Kwa wakati huu, Serikali ya Kiroma ilikuwa imegawanya nchi katika nchi tofauti zilizokuwa na watawala tofauti. Upande wa mashariki wa Bahari ya Galilaya ulikuwa nchi iliyoitwa Dekapolis, ambayo ni eneo la Kigiriki. Neno Dekapolis ambalo linatoka mwishoni mwa hadithi linamaanisha "miji 10." Gerasa ni mojawapo ya miji hiyo. Mashua hiyo inafika kwenye eneo hilo. Wagerasene hawakuwa Wayahudi. Hawakufuata sheria ambazo Mungu alimpa Musa. Wagerasene hawakumwambudu Mungu.

Yesu na wanafunzi wake walipowasili walikuwa katika eneo lilikuwa na milima kando ya ufuoni. Vilima hivi vilikuwa na mapango ndani yake. Mapango haya yalikuwa **mapango** ya mazishi ambapo wanakijiji wa eneo waliweka mili iliyokufa. Eneo hilo lilikuwa linaitwa mavani au makaburi kwa kuwa watu waliokufa walizikwa katika mapango hayo. Vijilima katika sehemu hii ya nchi vilikuwa na mapango mengi ndani yao kwa sababu mwamba ulikuwa laini. Mapango hayo yangeweza kuwa ya asili au ya kutengenezwa na mwanadamu na mara nyingi yalikuwa makubwa kiasi kwamba yalihitaji nguzo ndani ili kuyaimarisha; kwa hivyo, mapango hayo yalikuwa makubwa ya kutosha kuwa makazi kwa mtu huyu. Baadhi ya mapango yalikuwa na maeneo madogo

kando yake ambapo miili ya wafu iliwekwa wakati mapango haya yalitumika kama makaburi. Kifungu hiki kinasema kwamba mtu huyo alishi katika mavani au makaburi hayo. Mtu huyo alikuwa anatumia mapango hayo kama mahali pa kulala. Mtu huyo hakuwa anaingia katika makaburi yaliyochimbwa kwenye ardhi.

Sitisha hapa na uionyeshe timu yako picha ya mapango katika majabali. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anapotoka kwenye mashua, mtu huyo anayeishi makaburini na aliye na pepo wachafu ndani yake anakuja kukutana na Yesu. Neno "Kuwa mchafu" linamaanisha kuwa kitu fulani hakifai kwa huduma kwa Mungu na mtu hawezi kumwabudu Mungu. Mtu huyo yuko katika eneo ambapo watu huzika wafu katika mapango, kwa hivyo hata eneo hilo ni najisi kwa Wayahudi. Mtu huyo ni mchafu kwa kuwa amepagawa na pepo waovu. Nguruwe waliokuwa upande wa kilima ni wanyama wachafu. Hadithi hii imejaa vitu "vichafu".

Pepo mwovu au mchafu aliishi ndani ya mtu huyu aliye kwa anaishi makuburi na kumfanya kupagawa. Watu wanapopagawa na pepo waovu, mapepo huyadhibiti matendo yao. Neno linalorejelea pepo waovu liko katika umoja kwenye sehemu hii ya hadithi. Katika maandiko haya katika lugha asilia, kwa kweli huitwa "pepo wachafu." Pepo wote ni "wachafu" kwa sababu hawastahili mbele ya Mungu. Tayari katika kitabu cha Marko, Yesu aliwaponya watu waliokuwa wamepagawa na roho waovu. Ungetumia neno lile lile ulilotumia kuelezea roho wachafu kama ulilotumia hapo awali.

Talmud ni kitabu cha historia na sheria ya jadi ya Kiyahudi. Kitabu hiki kinaorodhesha sifa nne za watu ambaa ni wazimu, au wasio na akili timamu:

- 1.** kutembea usiku
- 2.** kukaa usiku kwenye kaburi au kaburi
- 3.** kurarua mavazi yao
- 4.** kuharibu mali yao.

Mtu huyo alionyesha sifa hizi zote. Desturi ya kawaida katika kushughulikia watu wenye wazimu ilikuwa kuwafunga ili kuwalinda wasijidhuru wao wenyewe. Pepo walimfanya mtu huyu kuwa na nguvu sana hivi kwamba aliivunja minyororo yake. Kifungu hiki kinatufahamisha kwamba mtu huyu alikimbia akipiga mayowe kwenye vilima usiku na mchana. Wazo ni kuwa mtu huyu kamwe hakulala. Hadithi hii inatupa maelezo makali ya mtu huyu na maisha yake kabla ya kukutana na Yesu.

Sitisha hapa na uionyeshe picha ya minyororo na pingu ambazo watu walitumia kumfunga mtu. Sitisha sauti hii hapa.

Mtu huyo alikimbia kwa Yesu na kumwinamia. Kuinamia mtu ni njia ya kuionyesha heshima kwa mtu huyo. Mtu huyo alikuwa anapiga kelele na kupiga mayowe kwa sauti ya juu sana.

Sitisha hapa na mjadili: Simulia hadithi kuhusu mtu anayeshindwa kujidhibiti anayepiga mayowe au kuzungumza kwa sauti ya juu sana. Sikiliza kwa makini jinsi msimulizi wa hadithi anavyoeleza usemi wa mtu huyo. Baadhi ya watu hutumia picha za maneno kama vile kupiga mayowe kwa sehemu ya juu kabisa ya mdomo wake, ilhali wengine wanaweza kusema tu kuzungumza kwa sauti ya juu kadri alivyoweza. Sitisha sauti hii hapa.

Mtu huyo anaanza kuzungumza na Yesu. Mtu huyo anamuuliza Yesu ni kwa nini anamsumbu. Pepo mwovu ndiye anaongea. Pepo mwovu kwa kweli anasema, 'Mbona unanisumbua-pepo mwovu?' Tayari umetumia msemo huu katika Marko ambapo Yesu alifukuza pepo mwengine mwovu. Mtu huyo alimwita Yesu kwa jina. Mtu huyo anasema "Yesu, Mwana wa Mungu aliye Juu sana." Umetumia neno "Mwana wa Mungu hapao awali katika Marko. Tumia maneno hayo hayo hapa. Kusema "Mungu aliye Juu sana" ni njia ya kusema kwamba Mungu ni mkuu na mwenye nguvu kuliko miungu mingine yote. Hii ni mada inayoonekana mara nydingi katika maandiko.

Sitisha na mjadili: Simulieni hadithi kuhusu mtu anayekua katika kijiji. Unapozungumza kuhusu mtu huyo, zungumza kuhusu baba na babu yake. Pia eleza kuwa mtu huyu ametoka kijiji na anafanya kazi shambani. Sikiliza majina yoyote ambayo huenda yakatumiwa. Msimulizi wa hadithi huenda akasema mtu huyu ni mwana wa mtu fulani. Msimulizi wa hadithi pia huenda akasema kwamba mtu huyu ni mwana wa kijiji. Je, msimulizi wa hadithi anatumia maneno yapi kumwelezea mtu huyu? Sitisha kurekodi hapa.

Tayari Yesu amewaambia roho wachafu waondoke kutoka kwa mtu huyu. Hii inamaanisha kwamba kabla ya mtu huyu kukimbia kwa Yesu na roho wachafu kuanza kuzungumza, Yesu alikuwa amewaamuru roho wachafu waondoke kutoka kwa mtu huyo. Maneno kwenye hadithi hii yanaifanya kuwa wazi kwamba kitendo hiki tayari kilikuwa kimefanyika.

Yesu anauliza jina la pepo huyo. Kwa jibu la swalii hili, tunaelewa kwamba mtu huyu amepagawa na pepo wengi. Jina ambalo pepo wanapeana, "Jeshi kuu," ni jina la Kiroma la kikundi cha zaidi ya askari 6000. Warumi walitawala au kushinda eneo hilo wakati huu, hivyo jina "Jeshi kuu" ambalo walitumia lilifaa-kila mmoja kwenye eneo hilo alielewa neno hilo. Hatujui ni pepo wangapi wachafu waliokuwa katika mtu huyo. Ikiwa watu hawajui jina "jeshi kuu, unaweza kutumia maneno au majina kama vile "wengi" au "mengi." Kwa mfano, "mtu huyo angesema, "Jina langu ni wengi."

Mtu aliyefukuza pepo katika nyakati za kibiblia mara nyingi waliwfukuza pepo wabaya na kuwaelekeza mbali na watu ili wasiweze kusababisha matatizo. Huenda hii ikawa sababu iliyowafanya pepo wabaya kuomba wasipelekwe mahali pa mbali-walidhani kwamba Yesu pia angefanya hivyo.

Sitisha hapa na mjadili: Je, watu huonyesha vipi kwamba wamepagawa na pepo waovu katika utamadunu wako? Je, ni vipi ambavyo watu katika jamii yako huchukulia watu ambao ni wazimu au waliopagawa na pepo? Sitisha kurekodi hapa.

Pepo waovu walimsihi Yesu tena asiwafukuze kwa kuwatuma eneo lililo mbali sana. Gundua kwamba mazungumzo yote kutoka kwa roho waovu ni kuhusu pale watakapoenda. Hakuna swalii la kukaa ndani ya mtu huyo. Yesu amewaamuru waondoke kutoka kwa mtu huyo. Roho hao waovu wanajua kwamba ni lazima waondoke. Mwishowe, roho hao waovu wanaomba ruhusa ya kwenda kwa nguruwe. Yesu anawapa roho hao waovu ruhusa ya kuondoka kutoka kwa mtu huyo na kwenda kwa nguruwe waliokuwa upande wa kilima kilichokuwa karibu.

Sitisha hapa na uonyeshe picha ya nguruwe. Sitisha kurekodi hapa.

Maandishi ya kibiblia hayafafanui ni kwa nini nguruwe waliharibiwa. Hata hivyo, tunajua kutoka sehemu zingine za Biblia kwamba pepo wabaya walitaka kuwalinda nguruwe watu. Tuna picha wazi ya idadi kubwa ya pepo wabaya ndani ya mtu huyu-kulikuwa na nguruwe 2000 kwenye upande wa kilima! Nguruwe hao walikimbia kwenye kilima kilichokuwa na mwinuko na nguruwe wote wakazama, au kufa katika maji.

Wachungaji wa nguruwe wanaenda kwenye mji uliokuwa karibu na kuwaambia watu kile kilichofanyika. Wafugaji wa nguruwe ni watu waliowalinda nguruwe, waliohakikisha kuwa nguruwe walikuwa katika mahali ambapo wangepata chakula na maji na kuwalinda nguruwe wasipate madhara. Walinzi wa nguruwe walikuwa kama wachungaji, lakini walikuwa wanawatunza nguruwe. Nguruwe walikuwa wanyama wachafu kwa Wayahudi. Wayahudi hawakuruhusiwa kula nyama au kufanya kazi na nguruwe. Eneo hili ni eneo lisilo la Kiyahudi. Nguruwe hao wangewapa pesa watu wa eneo hilo. Kijiji hicho kilipoteza pesa nyingi sana nguruwe hao walipozama. Watu wa mji uliokuwa karibu wanapofika ufuoni, wanaona mabadiliko ya kweli katika mtu huyo. Watu hao wanaskia kile kilichofanyika kwa nguruwe. Watu hao waliogopa. Watu hao walimwambia Yesu aondoke kwenye eneo hilo.

Yesu alikuwa anaingia katika mashua wakati ambapo mtu aliyejewa ameponya aliomba kwenda pamoja na Yesu. Yesu akasema, "Hapana." Yesu hakumruhusu mtu huyu kwenda naye pamoja na wanafunzi wake. Badala yake, Yesu alimwambia mtu huyo aende nyumbani na ashiriki na familia yake yote kile ambacho Bwana, au Mungu, amemfanyia. Baadhi ya tafsiri zinasema kwamba mtu huyo anapaswa kushiriki na watu wengine na tafsiri zingine zinasema kuwa anapaswa kushiriki na marafiki. Yesu pia alisema kwamba mtu huyo alipaswa kusema jinsi Mungu alimuonyesha huruma. Neno "huruma" linamaanisha kuonyesha fadhili au ukarimu kwa mtu anayeteseka. Mtu huyo alikuwa anateseka alipokuwa amepagawa na pepo. Hapa neno Bwana linamrejelea Mungu. Yesu anasema kwamba mtu huyo anapaswa kuwaambia watu kile ambacho Mungu amemfanyia. Mtu huyo alifanya zaidi ya kile ambacho Yesu alimwambia. Mtu huyo alienda kwenye eneo hilo lote. Eneno hilo linaitwa "Dekapolis," neno la Kigiriki linalomaanisha "Miji Kumi." Mtu huyo aliambia kila mtu kile ambacho Yesu alikuwa amemfanyia. Kila aliyesikia alishangaa.

Kwa kuwa hadithi hii inafanyika nje ya nchi ya Kiyahudi, inaweka msingi wa ukweli kuwa hatimaye watu wangeshiriki wito wa Yesu katika mataifa yote.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 5:1- 20 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, wanakundi watafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hili. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hili.

Simulizi hili lina matukio 5.

Tukio la kwanza: Yesu na wanafunzi wake wanawasili upande mwingine wa ziwa kubwa. Mtu ambaye amepagawa na pepo mbaya anakutana naye. Mtu huyo amefafanuliwa.

Tukio la pili: Mtu huyu aliyepagawa anamwona Yesu kutoka mbali na anakimbia ili kukutana naye. Pepo hao wanazungumza na Yesu.

Tukio la tatu: Pepo wachafu wanamsihi Yesu awaruhusu waingie katika nguruwe fulani waliokuwa karibu. Nguruwe wanakuwa wazimu, wakiingia ndani ya ziwa na kuzama ndani ya maji.

Tukio la nne: Wachungaji wanaona kilichotokea. Wanakwenda kwenye mji wa karibu na kumwambia kila mtu kile walichoona. Watu wanaogopa na kumwambia Yesu aondoke.

Tukio la tano: Yesu anarudi ndani ya mashua ili kurudi upande ule mwingine wa ziwa. Mtu huyo ambaye alikuwa amepagawa anauliza Yesu ikiwa anaweza kwenda naye. Yesu anasema, "Hapana, rudi kwa familia yako na uwaambie kila kitu ambacho Mungu amekufanya na jinsi alivyokurehemu." Mtu huyo anaenda na kumwambia kila mtu katika eneo hilo yale ambayo Yesu amemtendea. Watu wote wanastaajabu.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Mtu ambaye alikuwa amepagawa
- Pepo waovu waliokuwa wamempagaa mtu huyu
- Nguruwe (nguruwe 2,000)
- Wachungaji wanaochunga nguruwe hawa
- Watu kutoka mji wa karibu ambao wanakuja kuona kilichotokea

Katika tukio la kwanza, Yesu na wanafunzi wanawasili upande ule mwingine wa ziwa. Hii ni asubuhi baada ya dhoruba iliyotokea usiku. Mahali hapa ndipo ambapo Yesu alikuwa anaenda aliposema, "Hebu tuvuke upande ule mwingine wa ziwa." Mashua inapowasili mtu mwenye pepo wachafu anakuja kuwasalimia.

Uigizaji wa hadithi unasitishwa huku msimulizi wa hadithi akitoa maelezo ya mtu huyu ambaye ana roho waovu wanaishi ndani yake. Mtu huyu anaishi katika makaburi. Wafu wanazikwa katika mapango yaliyo kwenye vilima viliyvo karibu na ziwa. Mtu huyo pia anaingia katika mapango hayo kulala. Marko anatwambia mambo haya kuhusu mtu huyo.

- Amepagawa na pepo waovu au wachafu.
- Anaishi katika mapango ya mazishi.
- Ana nguvu sana hivi kwamba hakauna anayeweza kumzuia hata kwa kumfunga minyororo.
- Anajikata kwa mawe makali.
- Anazurura usiku na mchana kupertia vilima akilia kwa sauti au kupiga kelele kwa sauti ya juu.
- Mwishoni mwa hadithi hii, wanakijiji wanaona kwamba mtu huyo amevaa nguo. Hii inaonyesha kwamba mtu huyo hakuwa anavaa nguo Yesu alipowasili.

Habari hii inatujulisha jinsi maisha ya mtu huyu yalivyokuwa ya taabu.

Katika tukio la pili, mtu huyu aliyepagawa na pepo mchafu anamuona Yesu na anamkimbilia. Mtu huyo anamwinamia Yesu. Mtu huyo anapiga kelele na kupiga mayowe. Hizi ni sauti za juu, zisizo nzuri. Watu wenyе akili timamu hawangetoa sauti kama hizo. Mtu huyo anamuuliza Yesu ni kwa nini anasumbua pepo hao wabaya. Mtu huyo anamwita Yesu "Mwana wa Mungu aliye Juu Sana." Mtu huyo anamlamu Yesu kwa kumtesa. Katika hatua hii, tunajifunza kwamba tayari Yesu amewaamuru pepo waovu waondoke kutoka kwa mtu huyo.

Changamoto iliopo katika tukio hili ni kuonyesha utaratibu wa matukio ya kwanza. Yesu anamuona mtu huyo na kuamuru pepo waovu waondoke kutoka kwake. Mtu huyo anakimbia kwa Yesu na kumwinamia. Mtu huyo anamwita Yesu Mwana wa Mungu aliye Juu Sana.

Sitisha hapa na mjadili: Simulia hadithi inayojumuisha tukio ambalo tayari limefanyika. Je, msimulizi huyu wa hadithi anaiweka wazi vipi kwa wasikilizaji kwamba tukio hili lilitokea kabla ya hadithi kusimuliwa? Sitisha kurekodi hapa.

Sasa panga utaratibu wa matukio ya hadithi hii. Fanya mazoezi ya kusimulia utaratibu wa matukio ili iwe wazi kwa kila mmoja Yesu anapowaambia pepo waovu waondoke kutoka kwa mtu huyo.

Yesu anamuuliza mtu huyo aliyepagawa jina lake. Mtu huyo anasema, "Jina langu ni Jeshi kuu." Katika wakati huu, watu wote walijua kwamba jeshi kuu lilijumuisha takribani wanajeshi 6000. Jina Jeshi kuu linamaanisha kwamba mtu huyo aliquwa na pepo wengi sana ndani yake. Haimaanishi kwamba mtu huyo aliquwa na pepo 6000. Katika tamaduni nyingi leo, watu hawajui maana ya neno jeshi kuu. Ni vyema kumpa mtu huyo jina bora kama vile "Wengi." Jina hili lingeonyesha kwamba mtu huyo ana pepo wengi wanaoishi ndani yake. Neno utakalochagua lingemaanisha wengi na liwe neno ambalo lingetumiwa kama jina katika lugha yako.

Uigizaji wote katika hadithi hii unafanyika karibu na ziwa. Vilima vyeme mapango ya mazishi viko karibu na ziwa. Yesu ametoka tu kwenye mashua kwenye ufuo. Nguruwe wako upande wa kilima karibu na ziwa. Nguruwe wanaanguka ndani ya ziwa na kuzama.

Katika tukio la Tatu, tunajifunza kuwa kuna kundi kubwa la nguruwe kwenye upande wa kilima karibu na maji. Pepo wachafu wanamuomba Yesu ruhusa ya kuingia katika nguruwe. Yesu anawapa ruhusa-hawatumi pepo hao kwenye nguruwe ila anawapa ruhusa ya kuingia katika nguruwe hao. Unapoigiza hadithi hii, kuwa mwangalifu sana usije ukaonyesha kwa ishara zako au mwendo wa mkono kwamba Yesu aliwaamuru pepo waingie katika nguruwe. Yesu aliwaamuru pepo wamtoke mtu huyo. Yesu aliwapa pepo ruhusa ya kwenda kwa nguruwe. Pepo wanapoingia kwenye nguruwe, nguruwe wanakimbia chini ya mteremko wa shamba, wanaanguka kwenye mwamba, na kuzama ziwani. Hadithi hii inatumia maneno makali kuelezea kile kilichofanyika kwa nguruwe. Nguruwe hawakukimbia tu wakiteremka kwenye kilima. Nguruwe walikimbia wakiteremka kwenye kilima au kutumbukia kwenye kilima. Hii inamaanisha kwamba walikuwa wanakimbia kwa kasi sana hivi kwamba walifika kwenye ukingo wa mwamba, wakaanguka majini na kuzama.

Katika tukio la nne, wachungaji wanaona kile kinachofanyika kwa nguruwe na wanaenda katika mji uliokuwa karibu kuwaita watu wa mji huo. Kisha watu wa mji wanakuja kwenye pwani ya ziwa na wanamuona Yesu akizungumza na mtu aliyekuwa amepagawa hapo awali, ambaye sasa amevaa nguo, ametulia, na ana akili timamu. Watu wa mji pia wanasiliza wachungaji wakielezea kile kilichofanyika kwa nguruwe. Watu wa mjini wanaogopa. Watu wa mji walimsihi Yesu aondoke au kumbembeleza au kumrai Yesu aondoke. mbali. Maneno

haya yote ni kali kuliko neno kuambia. Watu waliona mambo ambayo hawakuelewa na waliogopa. Walitaka Yesu aondoke.

Katika tukio la tano, Yesu anakubali kuondoka. Yesu anaondoka pwani na kurudi ndani ya mashua ili kuvuka ziwa hilo tena. Mtu aliyeponya anamsihi Yesu waende pamoja naye. Yesu anasema, "Nenda kwa familia yako na uwaambie kila kitu ambacho Mungu amekutendea na jinsi Amekuwa mwenye huruma."

Baada ya Yesu kuondoka, mtu huyo anaenda kwenye miji iliyo katika eneo hilo na kuwaambia kile ambacho Yesu alimfanya na watu wanashangazwa na kile anachowaambia. Kulikuwa na miji kumi katika eneo hilo. Jina la eneo hilo lilikuwa "Dekapoli" ambalo linamaanisha "Miji Kumi." Hatujui ni miji mingapi ambayo mtu huyo kwa kweli alitembea. Mtu huyo aliambia kila mtu aliywona kile ambacho Yesu alikuwa amemfanya.

Katika hatua hii, wanakikundi wanapaswa kutumia michoro yenyе madokezo, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 5:1- 20 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi.

Simulizi hili lina matukio 5.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Mtu ambaye alikuwa amepagawa
- Pepo waovu waliokuwa wamempagaa mtu huyu
- Nguruwe (nguruwe 2,000)
- Wachungaji wanaochunga nguruwe hawa
- Watu kutoka mji wa karibu ambao wanakuja kuona kilichotokea

Kama kikundi igizeni simulizi hili mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hili katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni hadithi hii bila kusitisha. Zingati mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hili. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hili.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hili mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unahisije au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kujibu angehisije au kuwazaje endapo angekuwa mhusika. Kisha anza igizo upya.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yanayowezekana.

Katika tukio la kwanza, Yesu na wanafunzi wanawasili upende ule mwingine wa ziwa. Ni asubuhi baada ya dhoruba usiku. Mtu aliyepagawa na roho mwovu anakimbia kukutana na Yesu.

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi, "Je, mnafikiria nini mnapomuona mtu huyu?" Huenda wakakujib, "Mtu huyo anaonekana kuwa maskini. Lazima anaishi maisha mabaya sana. Ninaona vidonda kwenye mwili wake nikiwa hapa. Ni mbaya sana kuishi hivi. Natumaini kwamba Yesu anaweza kumsaidia kama alivyosaidia mtu yule mwingine aliyekuwa amapagawa." Muulize myu huyo, "Je, mbona unakimbia kwa Yesu?" Huenda akakujib, "Yesu anawaambia roho waovu waondoke. Ninataka waondoke. Sina udhibiti, nimekata tamaa, nimeharibiwa

kabisa, niko peke yangu, mimi ni mtu aliyetengwa, nimepagawa," au "Siwezi kujidhibiti." Au roho wanaweza kujibu badala ya mwanaume huyo, "Yesu anatuambia tuondoke. Je, Yesu atatutuma wapi? Tunataka kukaa katika eneo hili." Muulize Yesu, "Je, unahisi vipi unapomuona mtu huyu?" Huenda akakujibu, "Ninamuonea mtu huyu huruma," au "Hasira kwa roho kwa kuwa wanamharibu mtu huyu." Endeleta igizo.

Katika tukio la pili, mtu huyo anakuja kwa Yesu na kuinama mbele ya Yesu. Kisha Yesu na roho wanakuwa na mazungumzo. Roho wanapiga kelele na kupiga mayowe. Roho hao wanamsihi Yesu asiwatese. Katika tukio hili, kutesa roho waovu kungekuwa kuwatuma kwenye eneo lililo mbali. Wanataka kukaa katika eneo hilo. Yesu anamuuliza mtu huyo, "Jina lako ni nani?" Mtu huyo anasema, "Jina langu ni Wengi." Au, "Jina langu ni Jeshi Kuu." Roho hao waovu wanaomba kusalia katika eneo hilo.

Sitisha igizo. Waulize pepo, "Mbona hamtaki kuondoka hapa?" Huenda wakakujibu, "Tumepata nyumba hapa. Hapa ni pazuri. Watu hawamwabudu Mungu hapa. Lakini lazima tumtii Yesu. Ndio maana tunamsihi Yesu aturuhusu tukae hapa. Palikuwa pahali pazuri kabla ya Yesu kuja. Je, ni kwa nini Yesu alikuja na kutusumbua na kusumbua nyumba yetu?" Waulize wanafunzi, "Je, mnafikiria nini mnaposikiliza mazungumzo haya?" Huenda wakakujibu, "Hii ni ya kushangaza! Inaonekana kama pepo wanasema lazima wamtii Yesu au waende kule Yesu awatumapo. Je, hii inamaanisha kwamba Yesu ana nguvu juu ya roho waovu? Ninajua kwamba Yesu alimponya mtu yule mwingine. Lakini hii inaifanya kuonekana kana kwamba roho wote waovu ni lazima wafanye kile ambacho Yesu anasema." Endeleta igizo.

Katika onyesho la 3, roho waovu wanaomba ruhusa ya kwenda kwa nguruwe. Yesu anawapa ruhusa. Mara roho waovu wanapowaingia nguruwe, nguruwe hao wanakimbia kwenye kilima na kuanguka juu ya mwamba na kuingia kwenye maji na kuzama. Wachungaji wanaona hili na kukimbia kwenye mji uliokuwa karibu ili kuambia watu kile kilichofanyika.

Sitisha igizo. Waulize wahusika wanaoigiza nafasi ya wachungaji "Mnahisi vipi?" Huenda wakakujibu, "Pesa zetu zote zimeharibiwa," Riziki yetu imepotea," Tuna hofu," "Tumekasirika," "Tumechanganyikiwa," au "Hatuelewi kile tulichokiona." Endeleta igizo.

Katika tukio la 4, huku umati wa watu wa mjini wanapowasili, wanaona mtu aliyekuwa amepagawa sasa akiwa timamu na akiwa amevaa nguo. Wanawasikiliza wachungaji wanaowaambia kile ambacho kiliwafanyikia nguruwe. Wanaogopa.

Sitisha igizo. Muulize mhusika anayeigiza nafasi ya mtu aliyepagawa na pepo waovu, "Unahisi vipi sasa?" Huenda akakujibu, "Nimeponywa," "Nina akili timamu sasa," "Ninashukuru," au "Kamwe sioni aibu." Sasa waulize wale wanaoigiza nafasi ya umati wa watu wa mjini "Mnahisi vipi?" Sikiliza majibu kama, "Tunaogopa," "Tumechanganyikiwa," "Tumekasirika kidogo," au "Hatumtaki Yesu karibu." Waulize wanafunzi, "Mnahisi vipi sasa hivi?" Huenda wakakujibu, "Sielewi ni kwa nini watu wamekasirika na kuogopa. Bila shaka mtu huyu sasa ni mzima. Nguruwe ni wachafu hivyo watu hawapaswi kukasirika kuhusu kuwapoteza. Muulize mhusika Yesu, "Je, unahisi vipi sasa? Huenda akakujibu, "Mtu huyu sasa anakaribia kuishi kama ambavyo Mungu alikusudia aishi. Nimefurahi sana kwamba nimeweza kumsaidia. Inanihuzunisha kwamba watu hawaelewi kwamba pia ninaweza kuwasaidia. Labda nitakaporudi wataukubali usaidizi wangu." Endeleta igizo.

Katika tukio la tano, Yesu anaingia kwenye mashua, mtu huyo anaomba waende na Yesu. Yesu anasema, "Hapana, nenda nyumbani kwa familia yako. Waambie kile ambacho Mungu amekufanyia na huruma zake kwako."

Sitisha igizo. Muulize mwigizaji anayeigiza Yesu, "Je, unahisi vipi?" Huenda akakujibu, "Huzuni kwamba watu wanifuza," "Utimilifu kwa sababu nilifanya kile nilichokuja kufanya," "Makusudi kuhusu kumtuma mtu huyo kurudi kwenye eneo lake la nyumbani," au "Furaha kwa mtu huyu ambaye amerejeshwa." Muulize mtu huyo, "Je, unahisi vipi sasa hivi?" Huenda akakujibu, "Nimefurahi sana kurudia hali yangu ya kawaida tena. Ninaweza kutazama karibu nami na kusikia na kuhisi vitu kama watu wa kawaida. Nilitaka kwenda na Yesu. Ningependa kukaa zaidi na Yesu. Yesu aliniponya. Lakini Yesu anataka niende kwa familia yangu. Itakuwa vyema kuiona familia yangu tena. Ninaweza kuwa na uhusiano mwema na familia yangu. Nimefurahia hilo sana. Ninataka tu kuambia kila mtu kile ambacho kimefanyika kwangu." Endeleta igizo.

Mwanaume huyo anaambia kila mtu kile ambacho Yesu amemfanyia na kila mtu anayesikia anashangaa.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 5:1- 20 kikisomwa katika tafsiri iliyio rahisi zaidi kuelewa.

Asubuhi, baada ya dhoruba, walifika katika eneo la **Geraseni**. Neno "wa" linerejelea Yesu na wanafunzi. Eneo la Deraseni ni eneo lililo upande wa mashariki wa Bahari ya Galilaya. Hatuna uhakika hasa ni wapi ambapo lingeweza kuwa, lakini ramani inaonyesha pahali panapowezekana zaidi. Matoleo tofauti hupeana jina tofauti.

Sitisha kisha uwaonyeshe wafasiri mahali ambapo eneo hili liko kwenye ramani. Sitisha sauti hii hapa.

Mwanume huyo alikuwa **amepagawa na roho mwovu** au roho mchafu. Roho mwovu limefanuliwa kwenye Faharasa Kuu. "Kupagawa" inamaanisha kwamba roho mwovu anaishi ndani ya mwanaume huyo na amedhibiti mawazo na matendo ya mwanaume huyo. Tumia neno lile lile kurejelea roho mwovu kama ulilotumia katika masimulizi yalijotangulia.

Mtu huyu alikuja na **kumwiniamia Yesu**. Pepo waliokuwa ndani ya mwanaume huyo walikuwa wakionyesha kuwa walijua kwamba Yesu alikuwa na mamlaka juu yao. Kuinama inamaanisha kuonyesha heshima kwa mtu huyo.

Na wakasema, "**Mbona unanisumbua?**" Pepo waovu wanajaribu kujitea-hii ndio tabia walioonyesha baada ya kuwekwa ghafla mbele ya Yesu mwenyewe. Tumia maneno au istilahi ile ile uliyotumia katika simulizi la hapo awali ambapo Yesu alifukuza roho mwovu.

Walimuita Yesu Mwana wa **Mungu Aliye Juu Zaidi**. Kwa maelezo zaidi kuhusu istilahi Mwana wa Mungu, rejelea Faharasa Kuu. Tumia maneno yale yale kama uliyotumia hapo awali kurejelea Mwana wa Mungu.

Neno Mungu aliye **Juu Sana** lilikuwa jina la Kiyahudi la Mungu lililoonyesha kwamba alikuwa mkuu zaidi na mwenye nguvu zaidi kuliko mungu mwingine yejote. Hakikisha kwamba tafsiri halisi ya neno "juu" hairejelei tu ukubwa wa kimwili. Unaweza kutafsiri neno hili kwa njia kama: Mungu "mkuu zaidi," au "mwenye nguvu zaidi".

Sitisha hapa na mjadili kwa pamoja neno au kauli mtakazotumia kurejelea **Mungu aliye Juu Sana**. Sitisha sauti hii hapa.

Jeshi kuu ni neno la kijeshi linalowakilisha askari 6826 wa Kiroma. Ni neno la Kiroma. Watu wa eneo hilo la dunia walifahamu majeshi kuu ya Kiroma na wangkuwa wamewaona. Hili ndilo jina ambalo pepo wabaya humpa Yesu. Wasomi wengi wa Biblia wanaamini kwamba jina lenyewe si muhimu kama dhana kwamba kulikuwa na pepo wengi wabaya ndani ya mtu huyo. Mojawapo ya tafsiri za Kiingereza zinachagua kubadilisha jina "Jeshi kuu" kuwa "Wengi" ili kulifanya jina hilo kuelewaka na kila mmoja. Kuwa mwangalifu watazamaji wako wasije wakafikiri kuwa pepo waovu wana majina mengi.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au **kishazi** mtakazotumia kurejelea jeshi kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Baada ya Yesu kumponya mwanaume huyo na wanakijiji kutoka nje ili wawaone na wanaona kwamba ameponywa wanamuuliza Yesu aondoke. Na mwanaume huyo anaomba kwenda pamoja na Yesu. Lakini Yesu anamwambia mwanaume huyo, "Hapana, nenda nyumbani kwa familia yako na uwaambie kila kitu ambacho **Bwana** amekufanya. Neno Bwana linarejelea Mungu Baba. Mungu ndiye chanzo cha rehema. Unapotafsiri neno Bwana hakikisha inalingana na tafsiri za awali, na kumbuka, neno Bwana linapatikana kwenye Faharasa Kuu. **Huruma** inamaanisha kuonyesha huruma au fadhili kwa mtu anayeteseka. Huruma limefanuliwa kwenye Faharasa Kuu.

Yesu anamwambia mwanaume huyo aende nyumbani na awaambie **watu** wa Kaya yake, au familia yake. Hii inarejelea wanafamilia, au watu wanaoishi katika nyumba ikiwa ni pamoja na watumishi. Hawa ni watu ambaou una aina fulani ya uhusiano au ushirika nao-una jukumu kwao. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno kaya rejelea Faharasa Kuu.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakazotumia kurejelea **kaya**. Sitisha sauti hii hapa.

Hivyo mwanaume huyo alianza safari na kwenda kutembelea Dekapolis. **Dekapolis** ni neno la Kigiriki ambalo linamaanisha miji 10. Labda mwanaume huyo hakwenda kwa kila mji mwenyewe, lakini kwenye eneo ambalo miji hii 10 ilikuwa.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Marko 5:21-34

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 5:21-34 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Yesu aliambiwa aondoke katika eneo la Wagerasi baada ya kumponya yule mtu mwenye pepo. Yeye na wanafunzi wake walirejea kwenye mashua, walivuka ziwa tena, wakarudi katika eneo la Kapernaumu ambapo walikuwa wameondoka jioni iliyotangulia. Wanafunzi hawatajwi kwa majina wakati Yesu akiwa na yule mtu mwenye pepo. Wanafunzi walikuwa ndani ya mashua wakati wa dhoruba. Wanafunzi wako Yesu ndani ya mashua wanaporejea Kapernaumu. Kwa upande wa wakati wa hadithi hizi katika Marko, Yesu alifundisha mchana kutwa, alivuka ziwa wakati wa usiku wakati dhoruba kubwa ilipotokea, alifika upande mwingine asubuhi na kuwafukuza pepo na sasa, baadaye siku hiyohiyo imewadia tena huko Kapernaumu. Bado haijapata masaa 24 tangu Yesu aondoke Kapernaumu. Hii ni simulizi la matukio yaliyofuata baada ya Yesu kurudi Kapernaumu.

Sitisha na uwaonyeshe wafasiri wako ramani ya eneo ambalo Yesu alikuwa na yule mtu aliyepagawa, na ambako sasa yuko ufuoni Kapernaumu. Sitisha sauti hii hapa.

Marko anapenda kusimulia hadithi ndani ya hadithi kuu. Hadithi hii inaanza na Yairo akimwomba Yesu amponye binti yake na kuisha na Yesu kumponya binti wa Yairo. Alipokuwa njiani kwenda nyumbani kwa Yairo, Yesu anakutana na mwanamke-hii ni hadithi ndogo ndani ya hadithi kubwa ya Yesu kumponya binti wa Yairo. Hii ndio njia maalum ya Marko ya kusimulia hadithi-anapenda matukio ya hadithi moja yaonyeshe kinachotokea katika hadithi inayofuata. Mwanamke aliyekuwa anatokwa damu aligusa Yesu. Ingawa alikuwa najisi kwa sababu ya kutokwa na damu, hakumfanya Yesu awe najisi. Badala yake, Yesu alimponya na kumfanya awe msafi. Yesu alimgusa binti wa Yairo alikuwa amekufa. Hata ingawa binti huyo alikuwa najisi kwa sababu alikuwa amekufa, mguso haukumfanya Yesu awe najisi. Badala yake, Yesu alimfanya awe msafi kwa kumgusa na kumfufua. Tuliona katika hadithi za awali Yesu ana nguvu juu ya asili (dhoruba) na uwezo juu ya pepo wabaya au waovu. Sasa tutaona Yesu ana nguvu juu ya magonjwa na kifo.

Hadithi hii inaonyesha imani thabiti ya Yairo na mwanamke huyo kwa Yesu. Yairo anaamini kwamba Yesu anaweza kumponya binti yake kwa kumgusa. Mwanamke huyo anaamini sana kwamba kumgusa Yesu kutamponya hivi kwamba anapita kwa ujasiri kwenye umati wa watu hata ingawa anamfanya kila mtu anayemgusa awe najisi. Wasomi wengi wa Biblia wanaamini kwamba kutokwa na damu kwa mwanamke huyo ni tatizo ambalo wakati mwingine huwaapata wanawake-lakini ugonjwa huu ulikuwa mgumu sana hivi kwamba labda alikuwa katika maumivu na amechoka sana. Katika utamaduni wa kibiblia, ugonjwa huu ulimfanya mwanamke awe najisi, au hakutofaa kwa ajili ya kumtumikia Mungu. Watu wanaweza kumkasirikia kwa kuwagusa kwa sababu anawafanya kuwa najisi pia.

Sitisha na mjadili kama timu ya watafsiri desturi zinazohusu "uchafu" katika utamaduni wako. Je, kuna watu katika utamaduni wako amba ni "najisi," inamaanisha "kutofaa kumtumikia Mungu au kuwa katika jamii"? Katika utamaduni wa kibiblia watu "najisi" hawakuweza sehemu kamili ya jamii. Walikuwa wametengwa. Nini kinamfanya mtu awe najisi au anayetengwa katika jamii yenu? Watu katika jamii yako wana maoni gani na huwachukuliaje watu waliotengwa na jamii? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anafika ufuoni mwa ziwa, lakini Marko hasemi jinsi umati ulikusanyika kwa upesi-iwe ulikuwa mara tu Yesu alipofika pwani, au wakati fulani baadaye.

Baada ya Yesu kushuka kwenye mashua na umati kumzunguka Yesu, mtu aliyeitwa Yairo anakuja. Yairo ni kiongozi wa sinagogi, au mahali pa sala pa Wayahudi wa mahali hapo. Katika kila sinagogi kulikuwa na kikundi cha wazee wanaongoza. Watu waliteua kiongozi mmoja mkuu kutoka kwenye kikundi cha wazee. Kiongozi huyo mkuu aliongoza ibada na mafundisho. Ingawa wanaume hawa walikuwa kimsingi wasimamizi na sio walimu wa Maandiko, wangkuwa na ushawishi mkubwa na watu katika jamii wangewaheshimu. Yairo huenda ni mmoja wa viongozi katika sinagogi na si kiongozi mkuu ambaye ana madaraka na mamlaka, lakini Marko hatupi maelezo hayo.

Yairo anaanguka kwenye miguu ya Yesu. Hii inamaanisha kwamba Yairo alipiga magoti mbele ya Yesu na kuimalisha uso wake. Haimaanishi kwamba alianguka kwa bahati mbaya. Kuinama kama hivi ilikuwa njia ya kuonyesha heshima kwa mtu wa cheo cha juu. Kusema kwamba Yairo anaanguka kwenye miguu ya Yesu kunaonyesha uharaka katika njia ya Yairo. Tunaona kwamba Yairo anakuja kwa upesi, anaanguka na kumsihi au anamwomba Yesu amwekee mikono binti yake mgonjwa anayeenda kufa. Maneno ya kitendo kilichotumiwa yanaonyesha kwamba Yairo anafikiria binti yake atakufa hivi karibuni. Yairo anataka Yesu aende upesi na kumuwekea msichana mikono ili kumponya.

Yesu anakubali kwenda kwenye nyumba ya Yairo. Wanaanza kuelekea nyumbani, wakitembea katika barabara za Kapernaumu. Katika miji kama vile Capernaum kwa wakati huu, barabara zilikuwa myembamba. Tuna Yesu, Yairo, wanafunzi 12, na umati wote wanatembea katika barabara hizi myembamba. Marko anasema kwamba umati ulikuwa ukimzunguka Yesu. Na katika umati pia kulikuwa na mwanamke. Kauli hii inaanza hadithi ndani ya hadithi nyingine.

Sitisha na uonyeshe picha ya barabara huko Kapernaumu. Sitisha sauti hii hapa.

Marko anapomfafanua mwanamke huyo, anatumia maneno yanayoonyesha jinsi tatizo la mwanamke huyo liliyozikuwa baya na baya zaidi kadri miaka ilivyoenda.

Sitisha na ueleze hadithi kuhusu mtu aliye kuhusu na ugonjwa wa muda mrefu. Ugonjwa huu unadumu kwa miaka mingi na kila mwaka mtu anadhoofika zaidi au kuwa mgonjwa kuliko mwaka uliopita. Tambua lugha ambayo mtoa hadithi hutumia kuonyesha jinsi hali ya mtu inavyozidi kuwa mbaya zaidi na zaidi. Sitisha sauti hii hapa.

Marko anaelezea maisha ya mwanamke katika miaka 12 ya kutokwa na damu. Damu hii inatoka tumboni mwa mwanamke. Marko anasimulia kuhusu madaktari lakini haelezei maisha ya kila siku ya mwanamke huyo. Wasikilizaji wa Marko walijua sheria ya kidini ambayo ilisema kwamba damu ya hedhi au damu kutoka tumbo la uzazi ilikuwa najisi. Marko hakuweka maelezo haya katika hadithi. Hata hivyo, kulingana na sheria ya kidini, mwanamke huyu alikuwa najisi na chochote au ye yote aliye mngusa kuwa najisi. Kwa hiyo, alikuwa ametengwa sana na mpweke katika maisha yake ya kila siku. Mwanamke huyo alihatarisha kumfanya kila mwanamume huko Kapernaumu kumkasirikia alipoamua kuupitia umati ili amguse Yesu. Alimfanya najisi kila aliye mngusa alipokuwa akielekeea kwa Yesu.

Sitisha na usimulie hadithi kuhusu mwanamke aliye na tatizo sugu la kutokwa na damu au mtiririko wa hedhi. Mtoa hadithi atatumia lugha kuelezea tatizo ambayo inaweza kutumika katika kundi lolote lenye wanaume na wanawake, na watoto wakisikiliza. Lugha inayotumika itakubalika kwa kila mtu anayeisikiliza. Zingatia maneno yaliyotumiwa na njia ya kuelezea tatizo. Sitisha sauti hii hapa.

Mwanamke huyo alinyosha mkono na kuligusa vazi la Yesu. Maandiko yanasema kwamba "Damu ilisimama mara moja, na aliweza kuhisi katika mwili wake kwamba alikuwa ameponywa." Lugha ya alisi ya maelezo haya inatuambia kwamba uponyaji ulikuwa kamili, na Yesu baadaye anaweka wazi kwamba uponyaji ulikuwa ni wa kudumu. Yesu alisema, "Endelea kuwa mkamilifu, au kuponywa." Uponyaji kamili unamaanisha kwamba madhara yote ya kutokwa na damu kwa muda mrefu yaliyotumiwa na njia ya kuelezea tatizo. Uponyaji kamili pia unamaanisha kwamba Yesu alimponya mwanamke huyo kimwili na kiroho.

Yesu alihisi nguvu zimemtoka akasimama na kuuliza, "Ni nani aliye gusa vazi langu?" Nguvu hii iliyomtoka Yesu ilikuwa nguvu ya kuponya au kupanya miujiza. Hii hakuwa nguvu ya kimwili ya Yesu. Tafsiri nyingine zinasema kwamba nguvu za kuponya zilitoka katika mwili wa Yesu na kuponya mwanamke huyo. Jibu la wanafunzi linaonyesha mshangao wao kwamba Yesu angeuliza swali kama hilo. Watu walikuwa pande zote. Watu walikuwa wanauskumana na kujaribu kumkaribia Yesu. Mitaa ilikuwa myembamba. Bila shaka watu walikuwa wanamgusa Yesu. Wanafunzi wanauliza swali ambalo halihitaji jibu. Swali hili linaweza kubadilishwa kuwa kauli nzuri, "Inaonekana ajabu unapouliza 'ni nani aliye nigu?' Yesu anapouliza hivi, "Ni nani aliye nigu?" Yesu unamaanisha, "Ni nani aliye gusa vazi langu ili kuponywa?"

Yesu aliendelea kumtafuta mtu aliye gusa vazi lake. Hadithi inasema kwamba mwanamke huyo alikuwa na hofu lakini haituelezi kwa nini mwanamke huyo alikuwa na hofu. Mwanamke huyo alikuwa akitetemeka kwani alitambua yote yaliyompata. Mwanamke alikuja na kupiga magoti mbele ya Yesu. Hii halikuwa kujikwaa na kuanguka kwa ajili. Mwanamke aliinama kuonyesha heshima yake. Kwa makusudi mwanamke huyo alimpigia Yesu magati na kuinamisha uso wake chini. Mwanamke huyo alimwambia Yesu ukweli wote. Hii inamaanisha kwamba alimwambia Yesu kuhusu ugonjwa wake, kile alichofanya kwa ajili ya matibabu na kwa nini aliamua

kugusa vazi la Yesu. Baada ya yule mwanamke kumaliza kuongea, Yesu akamwambia, "Binti, imani yako imekuponya vyema. Nenda kwa amani." Yesu hakumaanisha kwamba mwanamke huyo alikuwa binti yake. Yesu anatumia neno binti kuonyesha kwamba Yesu wasiwasi juu yake, pia kumhakikishia mwanamke huyo. Ikiwa huwezi kusema binti katika lugha yako, unaweza kutumia maneno sahihi ya kiutamaduni kama vile "mwanamke mwema," au "mwanamke wangu mdogo." Yesu aliposema "iman yako," Yesu alikuwa akizungumzia kuhusu imani ya mwanamke kwamba Yesu anaweza kumponya, au imani ya mwanamke yule kuwa Yesu angemponya.

Yesu anamwaambia mwanamke aende kwa amani. Wakati wake wa mateso umekwisha. Yesu anamwambia mwanamke kwamba ameponywa kabisa. Tatizo hili la kutokwa damu limekwisha. Tatizo hili halitatokea tena. Ikiwa ni lazima, unaweza kusema kitu kama "ugonjwa wako kamwe hautarudi tena."

Hadithi hii inaonyesha uponyaji kamili!

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 5:21-34 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina maonyesho 4.

Onyesho la kwanza: Baada ya kuvuka ziwa tena, Yesu anaposhuka kutoka kwenye mashua, kiongozi wa sinagogi anakuja na Yesu kumgusa binti yake aliye mgonjwa ili aishi.

Onyesho la pili: Yesu, wanafunzi wake, Yairo, na umati wote wanatembea kupitia Kapernaumu. Mwanamke anayeugua kwa miaka 12 tatizo la kutokwa damu yupo katika umati.

Onyesho la tatu: Mwanamke anapita nyuma ya umati na kugusa vazi la Yesu. Anaponywa mara moja. Yesu anahisi nguvu za uponyaji zimemtoka na anasimama ili kuona ni nani aliyemgusa.

Onyesho la nne: Mwanamke anakuja mbele na kumsimulia Yesu hadithi yake. Yesu anasema, "Kwa sababu unaniamini mimi, umeponywa. Wakati wako wa mateso umekwisha. Nenda kwa amani."

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Umati wa watu
- Yairo
- Mwanamke

Katika onyesho la kwanza, Yesu na wanafunzi wanarudi Kapernaumu kutoka ng'ambo ya ziwa ambako Yesu alimponya mtu aliye pagawa pepo. Bado haijapita masaa 24 tangu waondoke Kapernaumu jioni iliyotangulia. Umati wa watu unakusanyika kumzunguka Yesu. Yairo, kiongozi wa sinagogi anaupita umati na anaanguka kwenye miguu ya Yesu. Yairo alimwomba Yesu aende na amweke mikono binti yake aliye kuwa karibu kufa. Yesu alikubali kwenda. Yesu, Yairo, wanafunzi na umati wote wanaanza kuelekea nyumbani kwa Yairo. Wanapitia barabara za Kapernaumu. Barabara za Kapernaumu zilikuwa myembamba sana.

Sitisha na mjadili: Mnapomwigiza Yairo, chagua maneno ambayo yanaonyesha kwamba Yairo ana haraka. Binti wa Yairo anakaribia kufa. Yairo anataka Yesu aende sasa hivi. Yairo anamsihi au Yesu aende na kumuwekea mikono binti yake. Yairo anaanguka kwenye miguu ya Yesu. Hii ingeonyesha kwamba Yairo alikuja haraka na akaanguka badala ya kutembea polepole na kuinama kwa heshima. Sitisha sauti hii hapa.

Katika tukio la pili Yesu, wanafunzi na umati wanatembea barabarani. Kuna mwanamke katika umati. Marko anatuambia kuhusu ugonjwa wa mwanamke huyu. Maneno katika hadithi asilia yanatuambia kwamba alikuwa

daima akifikiri kumgusa Yesu ili apone. Hadithi hii inabadilika kutoka kwenye mawazo na matukio ya nyuma kurudi kwenye matukio ya sasa. Marko anaelezea maisha yake na ugonjwa wake. Marko anaelezea maumivu na mateso yake mikononi mwa madaktari tofauti. Marko anatuambia kwamba alitumia pesa zake zote kwa madaktari na sasa hana pesa. Marko anatuambia kwamba mwanamke huyu alisikia habari za Yesu. Marko anatuambia kuhusu uamuzi wake wa kugusa vazi la Yesu. Marko anatuambia kwamba anamjia Yesu kwa nyuma. Marko hasemi kwamba ugonjwa huu unamfanya mwanamke huyu awe najisi. Ukweli huu ulijulikana sana katika utamaduni huo.

Sitisha na mfanye mazoezi ya sehemu hii ya hadithi mpaka mtakapoweza kufanya mbadiliko kati ya matukio aliyoyafanya zamani na maamuzi anayoyafanya sasa. Sitisha sauti hii hapa.

Ugonjwa wa mwanamke huyu ni kutokwa damu. Kwa kawaida hili hutokea kwa siku kadhaa kila mwezi. Kwa mwanamke huyu, damu haikukoma.

Sitisha na mjadili: Kila utamaduni una njia ya kuelezea hili ambao unaweza kuongelewa katika makundi yenye wanaume na wanawake, wazee na vijana, kiasi kwamba hakuna mtu anayechukizwa au kuudhika nayo. Zungumzeni kama kikundi na muamue maneno mtakayotumia kuelezea kutokwa damu huku kwamba kila mtu anaweza kusiisikiliza hadithi hiyo. Sitisha sauti hii hapa.

Kama Marko anavyoolezea onyesho hili, tunaweza kufikiria kwamba kila mtu katika umati anajaribu kumwona Yesu na kufanya juhudzi za kumkaribia zaidi. Hakuna anayemjali mwanamke huyu. Macho ya kila mtu yameelekeea mbele kwenye kikundi ambacho Yesu anatembea. Mwanamke anakaribia kutoka nyuma. Anatakiwa kuupita umati kwa namna ambayo hakuna anayemwona au kutambua. Anajua kwamba anamfanya kila mtu anayemgusa kuwa najisi. Wote watamkasirikia sana kama wanamtambua.

Katika tukio la tatu, mwanamke huyu anafika karibu vya kutosha kufikia na kugusa vazi la nje la Yesu. Vazi hili lingekuwa na pindo kwenye kona. Huenda mwanamke huyo aligusa moja ya pindo. Huenda aligusa pindo au sehemu ya chini ya vazi la nje.

Sitisha na uonyeshe picha ya pindo hizi. Sitisha sauti hii hapa.

Mwanamke anapogusa pindo au vazi la nje, anahisi mabadiliko katika mwili wake mara moja. Anajua ameponya. Wakati huo Yesu anahisi nguvu ya kuponya imemtoka. Yesu anasimama na kuuliza, "Ni nani aliyenigusa?" Wanafunzi wanashangazwa na swali hili. Wanaona watu wote wakisukumana na kupaza sauti na kujaribu kumkaribia Yesu. Bila shaka kuna mtu anamgusa Yesu. Yesu amehisi nguvu ya kuponya ikimtoka. Yesu anajua kuna mtu amemgusa ili aponywe. Yesu anamtafuta mtu huyu.

Sitisha na mjadili: Yesu alihisi nguvu zikimtoka. Hii ilikuwa nguvu ya uponyaji. Yesu hakupoteza uwezo na nguvu zake zote. Yesu bado alikuwa na nguvu. Jadili jinsi utakavyoolezea kuhusu hili. Sitisha sauti hii hapa.

Katika onyesho la 4, mwanamke huyu huyo anatambua kwamba Yesu anamtafuta. Sasa mwanamke huyu anaogopa. Mwanamke huyu pia anatetemeka kwa kutambua yale yaliyompata. Mwanamke huyu anakuja mbele na kumpigia Yesu magoti. Tena, huku sio kujikwaa na kuanguka. Hii ni kupiga magoti kwa makusudi mbele ya Yesu. Kwa kumpigia Yesu magoti, mwanamke huyu huyo anamwonyesha heshima. Mwanamke huyu anamwelezea Yesu hadithi yake. Yesu anamwelezea Yesu ukweli wote au yote yaliyompata. Marko hamtaji Yairo kwa wakati huu lakini baadaye tunaona kwamba Yairo amesimama karibu na Yesu wakati jambo hili linatokea. Hatujui mwanamke huyu aliongea kwa muda gani. Yesu hamkatishi mwanamke huyu huyo lakini anamruhusu aelezee hadithi yake. Yairo anangoja kando ya Yesu. Mwanamke anapokamilika, Yesu anatumia maneno mororo au yenze fadhili kwa mwanamke huyu. Yesu anasema "binti." Katika tamaduni nyiningine, huenda ukalazimika kutumia neno jingine la upole kama vile "mwanamke mpwendwa" au "mwanamke mdogo." Yesu anasema, "Imani yako imekuponya. Wakati wako wa mateso umekwisha. Nenda kwa amani."

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 5:21–34 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina maonyesho 4.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Umati wa watu
- Yairo
- Mwanamke

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii kwa lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi hii mwanzo hadi mwisho. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa hadithi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu kwenye simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Simamisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Igizo likiendelea, simamisha hapa na pale na umuulize anayeigiza "Unahisi vipi au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kujibu angejisikiaje au kuwazaje endapo angekuwa mhusika. Kishaanza igizo upya.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize hadithi kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukasikia kutoka kwa wahusika.

Mara ya kwanza timu inapoigiza hadithi, zingatia nafasi ya hadithi. Hadithi inaanza kando ya ziwa, wakati Yairo anapomsihhi Yesu aende amponye binti yake. Yesu anakubali, na Yesu anapotembea pamoja na Yairo, umati wa watu unawafuata.

Wanapoigiza hadithi kwa mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale.

Katika onyesho la kwanza, hadithi inaanza Yesu na wanafunzi wanarudi Kapernaumu. Umati unakuja na kumzunguka Yesu. Kisha Yairo anakuja na kupiga magoti mbele ya Yesu. Yairo anamsihhi Yesu aweke mikono yake juu ya binti yake ambaye anakufa ili aweze kuishi.

Sitisha igizo. Mwulize Yairo, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kuteseka," "Ninampenda binti yangu," au "Niko tayari kufanya chochote kwa binti yangu. Najua viongozi wengi wa kidini hawampendi Yesu lakin kama anaweza kumponya binti yangu, Niko tayari viongozi wawe na hasira juu yangu. Binti yangu ndiye kila kitu kwangu." Endeleza igizo.

Katika onyesho la pili Yesu, Yairo, wanafunzi, na umati wote wanaanza kutembea kuelekea nyumbani kwa Yairo. Wanatembea kuititia mitaa myembamba ya Kapernaumu. Kuna mwanamke katika umati ambaye ameteseka na tatizo la kutokwa na damu kwa zaidi ya miaka 12. Amesikia habari za Yesu na anawaza, "Ikiwa nitaweza kugusa tu vazi lake, nitapona." Umati unamzonga Yesu kwenye mitaa myembamba. Mwanamke huyo anapita katikati ya umati huu.

Sitisha igizo. Mwulize mwanamke huyo, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kukata tamaa," "Nimechoka," "Nimekuwa nikitokwa na damu kwa miaka 12. Nimetumia pesa zangu zote kwa madaktari na sina pesa iliyobaki. Nimejaribu kila matibabu lakini hakuna kitu kilichofanya kazi. Niko katika hali mbaya zaidi sasa." Au, "Nimeamua-Niko tayari kuupitia umati huu, licha ya ugonjwa ambao umenifanya najisi machoni pa umati". Mwulize mwanamke huyo, "Kwa nini unataka kumfikia Yesu?" Unaweza kusikia, "Nimesikia jinsi Yesu alivyowaponya watu wengine. Ninamjua mwanamke aliyekuwa na homa na Yesu akamponya ili aweze kuamka na kulisha umati wakati huo. Nataka kuwa kupona. Nadhani Yesu anaweza kunisiaidia, ikiwa naweza tu kukaribia vyaa kutosha kugusa nguo zake." Endeleza igizo.

Katika onyesho la tatu, mwanamke huyo anapita katikati ya umati, akija kutoka nyuma, na anagusa vazi la nje la Yesu. Mara moja anahisi katika mwili wake kwamba amepona.

Sitisha igizo. Mwulize mwanamke huyo, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama vile, "Afadhari," "Furaha," au "Msisimko Ninaweza kuhisi mabadiliko katika mwili wangu. Moyo wangu unadunda kawaida. Angalia, ngozi yangu ni ya rangi ya kawaida. Kwa ghafla ninahisi kama nina nguvu ya kufanya kitu. Sijawahi kuhisi kama hivi kwa miaka mingi!" Endeleta igizo.

Wakati huohuo, mwanamke huyo alipomgusa Yesu, Yesu anahisi kwamba nguvu za uponyaji zimemtoka. Yesu anajua kwamba kuna mtu ametoka tu kumgusa ili aponywe. Yesu anawauliza wanafunzi wake, "Ni nani aliyejusa vazi langu?"

Wanafunzi wake wanajibu, "Angalia umati huu ukikuzonga nyuma yako! Unawezaje kuuliza "Ni nani aliyejusa?"

Sitisha igizo. Waulize wanafunzi wake, "Mnajisikiaje kuhusu Yesu wakati huu?" Unaweza kusikia, "Sielewi. Angalia watu hawa wote wakisukuma na kupiga kelele na kujaribu kumkaribia Yesu. Wanakaribia kutusukuma chini. Bila shaka watu walikuwa wanamgusa Yesu. Kwa nini Yesu angeuliza swali kama hilo? Haina maana." Au, "Nimechoka tu. Nimesafiri safari ndefu, kuna umati unaonizunguka pande zote, na sasa Yesu anauliza swali ambalo nadhani ni la kipuuzi." Mwulize Yesu, "Unajisikiaje sasa hivi?" Unaweza kusikia mambo kama vile, "Najua kwamba nimemponya mtu fulani, na ninataka ajitokeze. Ninahitaji kuhakikisha kwamba mtu huyu anaelewa kile kilichotokea. Nataka uponyaji ukamilike. Ninahitaji kumrejesha mtu huyu kwa jamii." Endeleta igizo.

Katika onyesho la nne, Yesu anaendelea kumtafuta. Mwanamke huyo, ambaye anatetemeka kwa hofu, anakuja na kuanguka miguuni pa Yesu. Anamwambia kile alichofanya. Mwanamke anamweleza Yesu hadithi yake yote. Yairo amesimama karibu na Yesu wakati mwanamke anaposema.

Sitisha igizo. Mwulize mwanamke huyo, "Kwa nini mnaogopa?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nilikuwa najisi na nilimgusa mtu mtakatifu. Nimetembea tu kwenye njia ya umati huu na kuwagusa watu wengi. Wote watakuwa na hasira na mimi sana sababu niliwafanya wote kuwa najisi. Sijui Yesu atakabilianaje na kumgusa kwangu na kumfanya awe najisi. Natumaini Yesu hakunikasirika sana." Au, "Nilikuwa na mpango wa kugusa vazi la Yesu na kuondoka bila kuonekana. Sikuwa na wazo ningepaswa kukubali kumgusa Yesu. Lakini ni muhimu sana kwa sababu najua nimepona." Endeleta igizo.

Yesu anamweleza mwanamke huyo, "Binti, imani yako imekuponya. Nenda kwa amani, mateso yako yamekwisha."

Sitisha igizo. Mwulize Yesu, "Unajisikiaje?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimefurahia imani ya mwanamke," au "Ninafurahi kumwita binti. Ninafurahi sana kwamba alikuwa na imani ya kuja na kunigusa. Ninahisi huzuni kwamba watu hawa wengine wote hawakuwa na imani kama yeye. Hakuna hata mmoja wao ambaye aliyejaribu kuwa na imani ya kuponywa." Mwulize mwanamke huyo jinsi anavyohisi. Unaweza kusikia mambo kama, "Nafuu," "Furaha," au "Kana kwamba mimi ni mtu -Nimeitwa binti, na ninahisi kama kila kitu kimefanyika." Mwulize Yairo, "Unajisikiaje sasa? Unaweza kusikia, "Nimevunjika moyo sana na nina hofu. Binti yangu ni mgonjwa sana. Lazima tuharakishe au atakufa kabla ya hatujafika huko. Mwanamke huyu amekuwa mgonjwa kwa miaka 12. Ninamjua. Kila mtu anajua kwamba tunapaswa kujiepusha naye au tuwe najisi. Sijui kwa nini tulilazimika kusimama sasa na kumsikiliza. Ninataka kumvuta Yesu aende na kukimbia nyumbani kwangu. Lazima tuende au itakuwa kuchelewa." Endeleta igizo.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 5:21-34 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Yairo alikuwa kiongozi wa **sinagogi**. Sinagogi imejadiliwa katika Faharasa Kuu. Tumia neno lile ambalo umetumia hapo awali. Kama mtawala au kiongozi wa sinagogi, Yairo angekuwa mmoja wa wale wanaowajibika kwa mafundisho na kusoma maandishi. Watu wengine hutumia neno "mzee" kuelezea nafasi hii.

Tumia maneno yaleyale kwa **Bahari ya Galilaya na mashua** ambayo umetumia hapo awali. Tumia neno lilelile kwa **mwananfunzi** ambalo umetumia hapo awali. Bahari ya Galilaya, mashua, na mwananfunzi yanaweza kupatikana katika Faharasa Kuu.

Neno la uponyaji ambalo Yairo anatumia na Yesu anatumia kumwambia mwanamke huyo kwamba ameponywa yana maana pana. Linaweza kumaanisha uponyaji wa kiroho na wa kimwili au kufanywa kuwa kamili au mzima.

Va zi ambalo mwanamke huyo lingeweza kumaanisha nguo yoyote, lakini katika muktadha huu labda lilikuwa kipande cha nje cha nguo ambacho watu wengi walivaa juu ya nguo zao. Kwa kawaida lilitengenezwa kwa kitambaa kikubwa cha mraba kilichotengenezwa kwa ngozi ya kondoo. Mtu alijifunga nalo na kulifunga juu ya mabega. Watu mara nyingi walilitumia kujifunika wakati wa usiku, na wakati hawalihitaji, waliliweka kando. Vazi hili labda lilikuwa na pindo kwa chini.

Sitisha hapa na uonyeshe timu yako picha ya vazi na pindo. Neno vazi liko katika Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Mwanamke aligusa vazi la Yesu. Yesu amehisi nguvu za uponyaji zimemtoka. Hakikisha kwamba tafsiri inaonyesha Yesu hakuhiis mguso. Yesu alihisi nguvu za uponyaji zinamtoka.

Uponyaji wa mwanamke ni wa haraka na umekamilika. Angeweza kuhisi mabadiliko katika mwili wake.

Yesu alimwambia mwanamke kwamba **imani** yake ilimponya, au kumfanya kuwa kamili. "Imani" hii inaelezea mwitikio wa watu kwa ahadi ya Mungu. Hii ina maana ya kuwa na imani au uhakika kwa Mungu. Hapa, mwanamke huyo alimwamini Yesu mwenyewe. Imani imejadiliwa katika Faharasa Kuu. Tumia neno lilelile kwa imani ambalo umetumia katika vifungu vingine.

Nyenko ya kufundishia: Mwombe mtu mmoja ajitolee kukusaidia kufanya hili. Chukua glasi iliyo wazi na uijaze kwa maji safi. Hakikisha kwamba wote wanaweza kuona kwamba glasi imejaa maji safi. Mchague mtu mmoja na umwulize ikiwa hii ni glasi ya maji. Mwulize ikiwa maji ni safi na yanafaa kunywa. Mwulize ikiwa ana kiu. Mwulize ikiwa kunywa maji itasaidia kiu yake. Mtu amejitolea anapaswa kujibu kila swali kwa "ndiyo." Kisha mwambie anywe maji. Atakataa kunywa maji. Rudi tena maswali na kisha umwambie mtu huyo anywe maji. Mtu huyo atakataa kunywa maji. Waleze kwamba huu ni mfano unaodhahirisha imani. Ikiwa mtu hatakunywa maji kwa kweli hana imani katika maji au kuamini kwamba maji ni safi na yatasaidia kiu yake. Sitisha sauti hii hapa.

Nenda kwa amani ni mtindo wa jadi wa kuaga, lakini hapa Yesu anautumia kuelezea ukamilifu wa uponyaji wa mwanamke ambaa ni pamoja na amani ya ndani kabisa inayopatikana katika wokovu wake. Lugha yako inaweza kuwa na njia maalum ya kuonyesha hili, na baadhi (hasa tamaduni za Kiislamu) zinaweza kutoa baraka za amani wakati mtu anapoaga. Lugha nyingine zimetumia "nenda na amani moyoni," au "nenda kwa utulivu wa moyo."

Yesu anamwita mwanamke binti kumhakikishia kwa sababu mwanamke alikuwa na hofu. Katika tamaduni fulani, neno **binti** haliweza kutumika kwa sababu lina maana moja tu ile ya mtoto wa kumzaa. Tumia neno ambalo linaloonyesha upendo wa aina ileile Yesu aliouonyesha hapa. Mifano kutoka tafsiri nyingine ni pamoja na misemo kama "mwanamke wangu mdogo."

Mateso yako yameisha pia imetafsiriwa "umekamilishwa baada ya mateso yako." Katika Kigiriki maneno hayo yanarejelea uponyaji wa kimwili au uponyaji wa kiroho kutoka kwa nguvu za giza. Yesu anataka kumwambia kwamba uponyaji wake ni wa kudumu na kwamba anampa wokovu wake wa kiroho, na uponyaji wake unamrudisha kwenye jamii kwa sababu unamfanya awe safi.

Huu ndio mwisho.

Marko 5:35-43

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 5:35–43 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Hadithi hii inaendeleza hadithi ya Yairo na binti mgonjwa wa Yairo. Yesu alikuwa njiani kwenda nyumbani kwa Yairo kumwekea mikono binti ili kumponya kutokana na ugonjwa wake. Binti alikuwa mgonjwa sana na karibu kufa Yairo alipomjia Yesu. Akiwa njiani kuelekea nyumbani kwa Yairo, Yesu alisimama ili kumsikiliza

mwanamke ambaye alikuwa amemponya. Mwanamke huyo alikuwa tayari ameponya Yesu alposimama kuzungumza naye. Huu ni simulizi ya sehemu ya hadithi inayofuata.

Sitisha na uonyeshe ramani ya Bahari ya Galilaya na Capernaum ikiwa imewekewa alama. Onyesha pitcha ya mitaa myembamba ya Kapernaumu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alikuwa angali akiongea na mwanamke ambaye alikuwa ameponya wakati watu walipokuja kutoka nyumbani kwa Yairo. Watu hao walizungumza na Yairo na kumpa habari kwamba binti yake amekufa. Walimwambia, "Binti yako amekufa. Huna haja ya kumsumbu mwalimu tena." Hatujui ikiwa watu hawa walikuwa watumishi au wanafamilia au marafiki. Walikuja kumpa Yairo ujumbe huu. Walimini kwamba Yesu hawezu kufanya lolote wakati huu. Hakuna haja ya Yairo kukaa na Yesu au kumpeleka Yesu nyumbani.

Watu walimwita Yesu "Mwalimu." Neno hili ni jina la heshima kwa mtu ambaye alikuwa na mamlaka ya kuwafundisha Neno la Mungu au kuwafundisha watu kuhusu Mungu.

Yesu aliwasikia wakati walipokuwa wakiongea na Yairo. Hii inamaanisha kwamba Yairo alikuwa amesimama karibu, Yesu alipokuwa akiongea na yule mwanamke Yesu alikuwa akiongea na mwanamke yule na bado aliweza kusikia walichokuwa wakimwambia Yairo.

Yesu aliwakatiza na kumwambia Yairo. "Usiogope. Amani tu." Kisha Yesu anausimamisha umati. Yesu hakuruhusu umati kuendelea kutembea mjini pamoja naye na Yairo. Yesu pia aliwabakisha wanafunzi wake 9 wakae pamoja na umati. Yesu aliwachukua wanafunzi 3 pamoja na Yairo ili kwenda nyumbani kwa Yairo. Wanafunzi 3 walikuwa Petro, Yakobo, Yohana ambaye alikuwa ndugu mdogo wa Yakobo. Yesu amemwambia Yairo aamini. Kwa wakati huu inaonekana kwamba Yairo anaamini kwa sababu Yairo anaenda pamoja na Yesu nyumbani. Yairo hajui ni nini Yesu anaweza kufanya wakati huu. Binti wa Yairo amekufa. Yairo lazima awe na tumaini fulani Yesu anaweza kufanya kitu.

Sitisha na mjadili: Simulia hadithi kuhusu mtu aayewaambia watu katika jamii kuamini kitu ambacho hakiwezekani. Watu wanajibuje? Ni maneno au matendo gani wanayofanya ambayo yanakuonyesha kwamba wanaamini? Sitisha sauti hii hapa.

Walipofika nyumbani kwa Yairo, waliweza kuona watu wakilia na kusikia watu wakiomboleza. Kulikuwa na mkanganyiko mwangi na msisimko. Watu walikuwa wakipiga kelele, au wakitoa vilio kwa sauti kubwa vinavyoonyesha huzuni au huzuni kubwa.. Watu walikuwa wakiomboleza, au kuonyesha huzuni wakati kitu kinachotokea kama hasara kubwa au kifo cha mtu. Watu wanaofanya kelele zote na maoni haya walikuwa waombolezaji wa kulipwa. Hata familia maskini zaidi ingejiri waombolezaji wakulipwa wakati mtu alipokufa. Waombolezaji wakulipwa walilipwa kiasi kikubwa cha fedha ili kwenda nyumbani kwa mtu ambaye amekufa na kuonyesha dalili za huzuni kama vile kulia na kuomboleza. Yairo alikuwa kiongozi muhimu wa sinagogi. Yairo angekuwa na idadi kubwa ya waombolezaji wakulipwa. Waombolezaji wa wakulipwa hawakuwa na huzuni hasa. Walikuwa wakijifanya kana kwamba walikuwa na huzuni juu ya kifo cha msichana huyu. Walilipwa ili wafanye hivi.

Sitisha na mjadili: Ongea kuhusu kile kinachotokea katika jamii yako mtu anapokufa. Familia inaombolezaje? Ni desturi gani ambazo lazima zizingatiwe na familia? Jumuiya inafanya nini ili kusaidia familia kwa maombolezo yao? Je, unatumia maneno yoyote maalum kuelezea kilio cha waombolezaji? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alienda ambapo waombolezaji wa wakulipwa walikusanyika. Yesu aliwaliza waombolezaji wa wakulipwa kwa nini walikuwa wakifanya ghasia na maombolezo hayo yote. Yesu alisema, "Mtoto hakufa. Amelala." Umati ulimcheka Yesu wakati Yesu aliposema msichana amelala. Msichana huyu ana umri wa miaka 12. Tumia neno linalofaa kwa msichana wa miaka 12 wakati unapotafsiri neno "mtoto." Hatuoni kwamba ana umri wa miaka 12 hadi mwisho wa hadithi lakini bado unapaswa kutumia maneno sahihi kwa msichana wa miaka 12 wakati wa unapomzungumzia kuhusu msichana huyu.

Mara nyingi Yesu alisema kwamba mtu aliyekufa alikuwa amelala tu. Yesu alitumia neno la kulala kwa mtu ambaye amekufa lakini atafufuka tena. Msichana kwa kweli alikuwa amekufa, na umati wa waombolezaji walijua kwamba alikuwa amekufa. Walidhani Yesu alikuwa akisema msichana huyo alikuwa amelala tu. Hii ndiyo sababu waombolezaji walicheka. Waombolezaji wa wakulipwa walipocheka, walikuwa wakimdhihaki Yesu. Hii ilikuwa zaidi ya kucheka kitu cha kufurahisha. Walijua msichana huyo amekufa. Yesu pia alijua msichana huyo amekufa. Yesu pia alijua msichana huyo angefufuka..

Sitisha na mjadili: Simulia hadithi ambayo mhusika mkuu anafanya au kusema kitu ambacho kinaonekana kuwa cha ajabu kwa watu. Wanaanza kumcheka mtu huyu au kumfanyia mzaha au kumdhihaki mtu huyu. Angalia maneno ambayo mtoa hadithi anatumia kukielezea kicheko. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliwatoa nje waombolezaji wote wa wakulipwa. Yesu aliwachukua Petro, Yakobo na Yohana na mama na baba wa msichana huyo na akaingia katika chumba ambacho msichana huyo alikuwa amelala. Yairo ni baba wa msichana huyo. Hatujui msichana huyo amekufa kwa muda gani. Alikufa baada ya Yairo kuondoka nyumbani ili kwenda kumchukua Yesu. Kumekuwa na muda wa kutosha wa kuandaa mwili na chumba chake kwa ajili ya mazishi yake. Katika utamaduni na wakati huu, kwa kawaida mazishi yalitokea siku ileile ambayo mtu huyo alikufa.

Yesu alienda kando ya kitanda alichokuwa amelala msichana aliyekufa. Yesu alichukua mkono wa msichana huyo. Sheria ya kidini ilisema kwamba kumgusa mtu aliyekufa ilisababisha mtu huyo anayemgusa kuwa najisi. Yesu alijua sheria. Yairo alijua sheria. Yesu alichukua mkono wa msichana huyo aliyekufa ingawa ilimfanya Yesu kuwa najisi kulingana na sheria.

Yesu alizungumza na msichana aliyekufa kwa kutumia lugha yake mwenyewe, au lugha ambayo Yesu na msichana huyo aliizungumza nyumbani. Yesu alisema, "Talitha kumi." Tumia maneno yaleyale unaposimulia hadithi. Marko anatoa tafsiri ya maneno hayo mawili, au maana ya maneno hayo mawili. Yesu alikuwa akisema, "Msichana mdogo, amka." Wakati wa kutafsiri neno, "Talitha," hakikisha utumie neno linalofaa kwa msichana wa miaka 12. Amka ni amri. Hii pia inaweza kutafsiriwa kama "simama." Msichana huyo mara moja alisimama na kuanza kutembea. Huu ndio wakati Marko anatuambia kwamba msichana huyo ana umri wa miaka 12.

Yairo na mama wa msichana walijawa na furaha. Hii ni hisia ya mshangao iliyochanganywa na hofu. Walikuwa na furaha sana. Walishangaa kabisa. Walijua mtoto wao alikuwa amekufa, na sasa anatembea chumbani. Yesu aliwapa maagizo madhubuti asimwambie mtu yejote kilichotokea. Yesu aliwaambia wampe msichana huyo chakula.

Katika kuangalia hadithi hizo mbili, hadithi ya mwanamke aliyetokwa damu na hadithi ya msichana aliyekufa, Marko anatuambia kwamba mwanamke huyo alikuwa mgonjwa au kutoqwaa damu kwa miaka 12. Mwanamke huyo labda alikuwa najisi na kutengwa kwa takriban 1/3 ya maisha yake. Sasa msichana ambaye alikuifa ana umri wa miaka 12. Yuko tayari kuanza maisha yake kama mwanamke kijana. Yesu anawaponya wanawake hao na Yesu anaonyesha kwamba anauwezo juu ya magonjwa na kifo.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 5:35–43 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hili.

Simulizi hili lina maonyesho 3.

Onyesho la kwanza: Wajumbe wanamweleza Yairo kwamba binti yake amekufa. Yesu anamweleza Yairo aamini. Wanaenda nyumbani kwa Yairo.

Onyesho la pili: Wanapowasili nyumbani kwa Yairo, huwaona waombolezaji wanaalia na kuomboleza. Yesu anasema, "Kwa nini ghasia hizi zote? Mtoto hakufa, amelala tu." Lakini watu wanamcheka.

Onyesho la tatu: Yesu anamchukua Yairo, mama wa msichana na wanafunzi wake watatu na anaingia chumbani ambamo msichana amelala. Yesu anamfufua msichana huyo na kuwaambia wazazi wake wampe chakula.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Yairo
- Umati
- Mwanamke
- Wajumbe kutoka nyumbani kwa Yairo
- Watu wanaoomboleza kifo cha binti wa Yairo
- Mama
- Msichana
- Wanafunzi watatu wa Yesu (Petro, Yakobo na Yohana)

Onyesho la kwanza bado linatoka kwenye mtaa wa mji wa Kapernaumu. Yesu anazungumza na mwanamke ambaye ameponywa. Yesu alipokuwa bado anazungumza na mwanamke huyo, watu wengine wanatoka nyumbani kwa Yairo. Watu wanamweleza Yairo kwamba binti yake amekufa. Watu wanamweleza Yairo asimsumbue mwalimu tena.

Yesu anawasikia watu hao.

Sitisha na ufanyie zoezi onyesho hili. Panga nafasi ya kila mtu ili Yesu aweze kumsikia mwanamke na kuwasikia wajumbe. Yesu anazungumza na mwanamke huyo. Mwanamke huyo amepiga magoti mbele ya Yesu Yairo amesimama karibu na Yesu. Watu wanakuja kuzungumza na Yairo. Yesu anawasikia watu hao. Yesu anazungumza na Yairo. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anawaambia Yairo amwamini Yesu Yesu hasemi kile ambacho anapanga kufanya. Yesu anawaambia umati bakie mtaani. Yesu pia anawaacha wanafunzi 9 pamoja na umati. Yesu anachukua Petro, Yakobo Yohana na kutembea pamoja na Yairo hadi nyumbani kwa Yairo.

Katika onyesho la pili, Yesu anafika nyumbani kwa Yairo. Kwa sababu Yairo alikuwa mtu muhimu, labda Yairo alikuwa na nyumba kubwa yenye lango na ua. Waombolezaji wa wakulipwa wangkuwa katika nafasi hii ya wazi ndani ya lango lakini si nyumbani. Yesu na Yairo wanaweza kuona na kusikia kilio hicho. Waombolezaji wa wakulipwa wanalia na kuomboleza. Maombolezo ni kilio kikuu kinachoonyesha huzuni kubwa. Yesu anaingia uani na kuwauliza waombolezaji kwa nini wanaalia na kuomboleza. Yesu anasema, "Msichana hajafa. Msichana amelala tu." Waombolezaji wanapomsikia Yesu akisema msichana amelala, umati wa waombolezaji wa wakulipwa unaanza kucheka kwa namna ya kuchukiza na ya kutisha. Wanajua kwamba msichana amekufa na wanafanya kana kwamba Yesu ni mpumbavu. Yesu anawaamuru wote waondoke nyumbani.

Sitisha na mjadili: Simulia hadithi ambayo mtu anasema kitu ambacho kinaonekana ni cha kipumbavu au cha ajabu kwa kila mtu. Wote wanacheka mtu aliyesema jambo hili. Wanacheka kwa njia ambayo humdhihaki mtu. Sikiliza kicheko hicho. Kielezee kicheko hicho. Je, unatumia maneno gani kuelezea njia hii ya kucheka? Sitisha sauti hii hapa.

Onyesho la tatu linaanza baada ya waombolezaji wa kulipwa kuondoka. Yesu anawachukua Yairo na mama wa msichana pamoja na Petro, Yakobo na Yohana na kuingia ndani ya nyumba. Wote wanaingia chumbani ambako msichana aliyeckufa amelala kitandani. Kitanda hiki kinaweza kuwa godoro sakafuni au linaweza kuwa kwenye fremu iliyoinkuwa sakafu. Yesu anasogea kwa msichana na kumshika mkono wake. Yesu anasema, "Talitha kumi." Maneno haya mawili ni katika lugha ambayo watu katika eneo hili walizungumza nyumbani. Hii ni lugha ambayo msichana angeongea na mama yake nyumbani kwao. Huu sio lugha ya biashara. Kisha Marko anatoa tafsiri ya maneno haya mawili. Yesu alikuwa akisema, "Msichana mdogo, nakuambia, amka." Hakikisha kutumia neno linalofaa kwa msichana mwenye umri wa miaka 12 unaposema "Msichana mdogo." "Amka" ni neno la amri. Kumi pia inamaanisha simama. Msichana akawa hai tena na akasimama. Jambo hili linatukia haraka. Haamki polepole. Anasimama mara moja Yesu anapomwambia asimame. Alianza kuzunguka chumbani. Huu ndio wakati Marko anatuambia kwamba ana umri wa miaka 12. Kwa sababu yeye ana umri wa miaka 12,

unahitaji kuhakikisha kwamba maneno yote yanayotumiwa kumwelezea ni maneno yanayofaa kwa mtu ambaye ana umri wa miaka 12.

Walishangaa na kustaajabu sana. Hii inamaanisha watu wote chumbani. Hawa walikuwa ni Yairo, mama, na Petro, Yakobo na Yohana. Hii inamaanisha kwamba walikuwa na mchanganyiko wa hofu na woga katika mshangao wao.

Sitisha na mjadili: Simulia hadithi ya muujiza. Zungumzia kuhusu jinsi watu ambaa waliona muujiza walivyojibu. Sikiliza kwa makini maneno au misemo iliyotumiwa kuelezea hisia zao. Huenda ukapata njia maalum ya kuelezea mshangao, hofu, na woga waliokuwa nao. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliwaagiza vikali wasimwambie mtu yeoyote juu ya kile kilichotokea. Yesu pia aliwaambia wampe msichana kitu chakula.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 5:35–43 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Hadithi hii ina maonyesho 3.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Yairo
- Umati
- Mwanamke
- Wajumbe kutoka nyumbani kwa Yairo
- Watu wanaoomboleza kifo cha binti wa Yairo
- Mama
- Msichana
- Wanafunzi watatu wa Yesu (Petro, Yakobo na Yohana)

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii kwa lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi hii mwanzo hadi mwisho. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa hadithi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu kwenye simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Simamisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Igizo likiendelea, simamisha hapa na pale na umuulize anayeigiza "Unahisi vipi au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kujibu angejisikiaje au angewazaje endapo angekuwa mhusika. Kisha anza igizo upya.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukasikia kutoka kwa wahusika.

Katika onyesho la kwanza Yesu amesimama mtaani na kuzungumza na mwanamke ambaye ameponywa. Anamwambia Yesu simulizi lake la ugonjwa wake. Yairo anamngoeja Yesu amalizane na mwanamke huyo na kuendelea kwenda nyumbani kwa Yairo ambapo binti yake ni mgonjwa sana.

Sitisha igizo: Mwulize Yairo, "Unajisikiaje sasa?" Huenda ukasikia, "Wasiwasi," "Ninamhangai kia binti yangu," au "Ninashangaa Yesu anapoteza muda wake na mwanamke huyu." Endeleza igizo.

Yesu bado anazungumza na mwanamke huyo wakati wajumbe kutoka nyumbani kwa Yairo wanawasili na kusema, "Binti yako amekufa, hakuna haja ya kumsumbuwa Mwalimu tena."

Sitisha igizo: Mwulize Yairo, "Unajisikiaje sasa?" Unaweza kusikia mambo kama, "Siwezi kuamini hili. Kwa nini Yesu alisimama kuzungumza na mwanamke huyu? Amekuwa mgonjwa miaka 12. Hii inaweza kungoja! Ikiwa tungeendelea, tungeweza kufika huko kwa wakati ili Yesu amwekee mikono. Binti yangu amekufa! Nitawezaje kubeba hili?" Endeleza igizo.

Yesu anawasikia wajumbe wakisema binti wa Yairo amekufa. Yesu anamwambia Yairo, "Usiogope, amini tu."

Sitisha igizo. Mwulize muigizaji anayecheza Yairo, "Unajisikiaje sasa?" Unaweza kusikia mambo kama, "Huzuni," "Kuvunjika moyo," au "Kuchanganyikiwa na maneno ya Yesu. Yesu anamaanisha nini anaposema kuwa na imani? Amekufa. Yesu anaweza kufanya nini?" "Nitaenda na Yesu tuone. Labda Yesu anajua kitu ambacho sikitui." Endeleza igizo.

Katika onyesho la 2, Yesu na Yairo wanaona ghasia na kusikia vilio wanapofika nyumbani. Yesu anauliza maombolezo, "Kwa nini mnafanya kelele hii yote?" Yesu anawaambia waombolezaji kwamba msichana hakufa bali amelala tu, umati unamcheka.

Sitisha igizo. Waulize umati, "Kwa nini mnacheka?" Unaweza kusikia mambo kama, "Tunajua msichana amekufa, na hatuamini Yesu anaweza kufikiri kwamba amelala," "Yesu anafikiri kuwa yeye ni nani? Yesu hata hajamwona. Yesu anawezaje kujua kwamba amelala. Sote tunajua kwamba amekufa." Endeleza igizo.

Katika onyesho la 3, Yesu aawaambia waombolezaji wote watoke. Yesu anamchukua Yairo, mama wa msichana na Petro, Yakobo na Yohana na wote wanaingia chumbani ambamo msichana analala. Yesu anafikia na kuchukua mkono wa msichana aliyekufa na kusema, "Talitha, Kumi" ambayo inamaanisha, "Msichana mdogo, amka." Anainuka mara moja na kuanza kutembea.

Sitisha igizo. Waulize mama na baba, "Mnajisikiaje sasa hivi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Tumejawa na wasiwas," "Tumeshangaa sana," "Tunafurahi sana kwamba binti yetu yu hai," au "Tunaamini sasa. Hii inawezekanaje? Najua yeye alikuwa amekufa lakini hapa yuko hai tena. Huu ni muujiza !" Waulize Petro, Yakobo na Yohana "Mnajisikiaje sasa?" Unaweza kusikia "Tumeshangazwa. Zaidi ya kushangaa. Upepo na maji vilipomtii Yesu, nilifikiri tumeona kila kitu. Hii ni ajabu zaidi! Yesu anawezaje kufanya mambo haya? Sielewi Yesu kweli ni nani lakini nataka kujua zaidi." Endeleza igizo.

Hatimaye, Yesu anawapa maagizo wale walio katika chumba ya kutokumwambia mtu ye yeyote kile kilichotokea na kumpa msichana kitu cha kula. Baada ya igizo iulize timu, "Kwa nini mnafikiri Yesu aliwapa maagizo wasimwambie mtu ye yeyote kile kilichotokea?" Unaweza kusikia mambo kama vile, "Haukuwa wakati wake wa kuonyesha yeye alikuwa nani," au "Alikuwa na wasiwas kwa msichana mdogo. Hakutaka msichana huyo awe kama kitu fulani ambacho watu walitaka kuona, na hakutaka maisha yake yahusishwe na ukweli kwamba alikuwa amekufa na sasa yu hai."

Waulize kwa nini Yesu aliwaambia wampe chakula. Unaweza kusikia mambo kama vile, "Hakujali kumfufua tu, lakini pia mahitaji yake-alikuwa na njaa," au "Labda alitaka kuthibitisha kwamba alikuwa hai na hakuwa mzimu."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 5:35–43 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kuelewaka.

Tumia maneno sawa kwa sinagogi na **mtawala** au kiongozi wa sinagogi kama ulivyonumia.

Wajumbe walimwita Yesu Mwalimu. Hili ni jina la heshima linaloonyesha kwamba Yesu alikuwa mwalimu wa mambo ya Mungu na alikuwa na wanafunzi waliomfuata na kusikiliza mafundisho yake. Hakikisha hautumii neno ambalo linarejelea mwalimu wa shule tu. Tumia neno lile ulilolitumia katika hadithi ya kutuliza dhoruba.

Yesu **aliwasikia** wajumbe wanamwambia Yairo asimsumbue Yesu. Tafsiri nyingine zinasema kwamba Yesu alipuuza ujumbe kwa sababu hilo ndilo lililotokea kweli. Yesu alingilia mazungumzo ya wajumbe walipokuwa bado wanazungumza na Yairo.

Yesu alimwambia Yairo, "Usiogope, amini tu." **Imani au kuamini**, inaelezea jinsi watu wanavyoitikia ahadi ya Mungu. Hii ni kuweka imani yako kwa Mungu. Hapa, Yesu alikuwa akimwambia Yairo amwamini. Yairo alienda pamoja na Yesu nyumbani. Yesu alimruhusu Yairo awaondoe waombolezaji. Haya ni matendo yanayoonyesha kwamba Yairo anaamini kwamba Yesu atafanya jambo fulani. Yairo hajui Yesu atafanya nini. Tumia neno lile kwa imani au kuamini kwama ambavyo umekuwa ukilitumia. Imani imejadiliwa katika Faharasa Kuu.

Yesu alipofika nyumbani kwa Yairo, waombolezaji walikuwa **wakiomboleza**. Neno linalotumiwa kwa "kuomboleza" ni kama sauti au kilio kwa lugha hiyo. Ikiwa lugha yako ina neno sawa linaloolezea kulia kwa sauti kubwa ambalo ni kama sauti za kilio, unaweza kulitumia hapa.

Katika siku hizo, watu waliwaajiri **waombolezaji** kulipwa wa Kiyahudi wakati mtu alipokufa. Kadiri mtu alivyokuwa mashuhuri au tajiri, ndivyo alivyotarajiwa kuajiri waombolezaji wengi. Kiongozi wa mahali pa ibada angechukuliwa kuwa mashuhuri vya kutosha kuhitaji kuwaajiri watu kadhaa. Waombolezaji wa kulipwa walicheza huku wakiimba na kupiga makofi, na waliongeza nguvu kadri mazishi yalivyokaribia. Hizi ndizo kelele nyingi ambazo Yesu alikutana nazo alipowasili nyumbani. Lakini waombolezaji waliacha kuomboleza haraka na kumcheka Yesu. Hawakuhuzunika sana, lakini walijifanya tu.

Umati uliomcheka huenda ikahitaji kutafsiriwa kwa namna tofauti katika lugha fulani. Wasikilizaji wanapaswa kuelewa kwamba watu walikuwa wakicheka kwa sababu walifikiri Yesu alikuwa na kichaa kusema kwamba msichana huyo alikuwa amelala tu. Aina hii ya kicheko kilikuwa kumfanyia mzaha au dharau au dhihaka Yesu. Hiki hakikuwa kicheko kinachokuja unaposikia kitu cha kufurahisha.

Aliwafanya wote waondoke ni amri yenye nguvu ambayo inamaanisha, kwamba aliwafukuza nje ya nyumba.

Yesu aliwapa amri kali ni amri yenye nguvu ambayo inapaswa kutafsiriwa kama hivyo.

Marko 6:1–6a

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 6:1–6a kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hadithi hii Yesu ametoka tu kufanya miujiza ya ajabu na anakuwa maarufu. Hata hivyo, Marko anaanza kuzungumzia zaidi kuhusu watu kumkataa Yesu tena. Katika kifungu cha awali katika Marko, tunaona viongozi wa kidini wakipanga njama dhidi ya Yesu. Hadithi hii ni simulizi la tukio linalofuata katika huduma ya Yesu baada ya kumfufua binti Yairo kutoka kwa wafu.

Katika hadithi hii, Yesu anarudi katika mji wake wa nyumbani. Ingawa haijasemwa, wasomi wa kibiblia wanaamini kwamba hii inamaanisha Nazareti. Mji wa nyumbani ni mji au kijiji au mahali ambapo mtu alizaliwa au kukulia. Yesu alizaliwa Bethlehemu lakini Mariamu na Yusufu walirudi Nazareti na Yesu akakulia Nazareti. Watu wangezingatia Nazareti kuwa mji wa kuzaliwa wa Yesu.

Sitisha hapa na uonyeshe timu yako ramani kwa Nazareti na Bahari ya Galilaya na Kapernaumu vikiwa onyeshwa. Njia ya kawaida kati ya Kapernaumu na Nazareti inapaswa kuonekana. Sitisha sauti hii hapa.

Wanafunzi waliandamana na Yesu hadi Nazareti. Yesu alikuwa amewataka watu 12 wawe wanafunzi. Kwa kawaida maandiko yanaposema wanafunzi walikuwepo, ina maana kwamba wale watu 12 waliochaguliwa walikuwa pale. Wakati mwagine Yesu huwachukua chini ya 12 pamoja naye. Tuliona hili katika hadithi ya Yairo ambapo Yesu aliwachukua wanafunzi watatu pamoja naye hadi nyumbani kwa Yairo. Pengine wote 12 walikwenda Nazareti na Yesu.

Kama mwalimu anayejulikana sana, Yesu alifundisha mara nyingi katika sinagogi, au mahali pa Kiyahudi pa ibada, siku ya Sabato. Sabato ilikuwa siku ya Kiyahudi ya kupumzika na kuabudu. Katika siku hii huko Nazareti, watu "walishangaa" kwa mafundisho yake, lakini si kwa njia nzuri. Mshangao huo ulichanganywa na chuki. Walichukizwa au kukosewa kwamba mtu wa kawaida anaweza kuwa na hekima na nguvu kama hizo. Hekima inarejelea kuwa na ufahamu wa mambo ya kiroho ambayo hayatokani na kujifunza.

Watu wanauliza mfululizo wa maswali ambayo hayahitaji jibu. Maswali haya yanaweza kuelezewa katika kauli chanya. Kwa mfano, "Yesu alipata wapi hekima hii?" inaweza kuelezewa kama "Yesu hapaswi kuwa na hekima ya aina hii. Yesu ni seremala tu." Au, "Hatusi Yesu alipataje hekima hii. Yesu ni seremala tu." Kwa kuuliza maswali haya, watu wanasema kwamba seremala wa kawaida aliyekulia Nazareti kawaida hangeweza kupata hekima hii na uwezo wa kufanya miujiza ambayo Yesu anao.

Sitisha na mjadili: Simulia hadithi kuhusu mtu aliyeondoka kwenye jamii na kisha akarudi kama mtu maarufu. Watu katika jamii wanakumbuka wakati mtu huyu alipokuwa akiishi huko. Je, jamii ingejisikiaje kuhusu mtu huyu walijemwona akikua mionganoni mwao sasa anarudi kwenye jamii? Sikiliza kwa makini jinsi mtoa hadithi anavyoeleza mapokezi yake na jamii. Sitisha sauti hii hapa.

Watu wanamtaja Yesu kama "mtu huyu." Huu ni njia ya kuonyesha kutoheshimiwa au kukataliwa. Walimjua Yesu. Kwa kuzungumza kwa njia hii, wanaonyesha kwamba hawamkulali Yesu kama mwalimu.

Sitisha na mjadili: Simulia hadithi kuhusu mtu ambaye jamii haimpendi. Sikiliza kwa makini jinsi mtoa hadithi anavyomweleza mtu huyo. Sitisha sauti hii hapa.

Kisha wanazungumzia historia ya Yesu-yeye ni seremala tu, mfanyakazi wa kawaida.

Neno seremala linaweza kurejelea watu wa aina yoyote waliofanya kazi kwa mikono yao, wakiwemo fundi mwashi (mtu anayefanya kazi ya matofali), mhunzi (mtu anayefanya kazi ya kutengeneza vyuma); mjenzi wa meli (mtu anayeunda meli), au mchongaji (mtu anayechonga vitu kwa mawe au mbaao). Watu wa Nazareti walimwamini Yesu kama mwana wa Yusufu aliyekuwa seremala. Yesu angekuwa amejifunza kazi hiyo kutoka kwa Yusufu. Wayahudi kwa kawaida waliyaheshimu wale waliofanya kazi kwa biddi.

Kisha watu wanamtaja Yesu kama mwana wa Mariamu. Wayahudi kwa kawaida walimwita mtu kama mwana wa baba yake hata kama baba amekufa. Njia hii ya kumzungumzia Yesu inaweza kuonyesha kwamba waliamini Yesu alikuwa haramu-au alizaliwa kwa mama na baba ambao hawakuwa wameoana.

Sitisha na mjadili: Jamii yako inajisikiaje kuhusu mtu maskini na anafanya kazi kwa bidii ili kujikimu kimaisha? Jamii yako inajisikiaje kuhusu mtu ambaye anaweza kuwa haramu? Sitisha sauti hii hapa.

Kifungu kinaorodhesha majina 4 ya ndugu wa Yesu. Ndugu hawa 4 wote ni wadogo kuliko Yesu. Yesu alikuwa mwana wa kwanza wa Mariamu. Dada zake hawakutajwa. Dada hao pia ni wadogo kwa Yesu. Kusema kwamba wanaishi mionganoni mwa watu kunaonyesha kwamba dada hao wameolewa. Yesu alikuwa na umri wa miaka 30 wakati Yesu alipoanza huduma yake ya hadharani. Kwa hiyo, ndugu yoyote wa Yesu walikuwa na umri wa kutosha kuolewa. Watu wanasema kwamba familia ya Yesu iko "hapa pamoja nao" kwa sababu wanamjua Yesu ni nani na wanajua familia Yesu. Wanadhani kwamba hakuna njia Yesu angekuwa na elimu na mafunzo ya kuzungumza kwa hekima kama hivi.

Sitisha na mjadili: Simulia kuhusu familia kubwa na ndugu na dada wengi. Je, unatumia maneno gani kwa ndugu au dada wakubwa zaidi? Je, unatumia maneno gani kwa ndugu na dada wadogo? Sitisha sauti hii hapa.

Watu wa Nazareti walichukizwa. Hii inamaanisha kwamba watu hawakufurahi na walimkasirikia Yesu. Watu walikasirika na kushtushwa kwamba Yesu atakuja na kufundisha kwa namna hii. Watu walimkataa au waliacha kumwamini Yesu.

Sitisha na mjadili: Simulia hadithi kuhusu mtu aliyeondoka kijijini lakini baadaye alirudi kijijini. Watu hawakuelewa mabadiliko ya mtu huyu. Watu hawakupenda tabia yake au namna yake ya kuzungumza. Sikiliza maneno yaliyotumiwa kuelezea mtu huyu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anajibu kwa kauli ambayo ni ya kawaida katika wakati huo-jamii zinaonekana mara nyingi kuwakataa manabii, au watu ambao wanajulikana kwao au kutoka kwenye jamii yao. Yesu anasema, "Nabii anaheshimiwa kila mahali isipokuwa katika mji wake mwenyewe." Yesu anamaanisha kwamba watu katika maeneo mengine watakubali na kusikiliza mafundisho ya nabii. Lakini katika mji wake au kati ya familia yake, nabii kwa kawaida

anakataliwa. Watu wanakataa kumsikiliza. Kwa sababu hiyo, Yesu hafanyi miujiza mingi huko, si kwa sababu "hawezi"-tunajua kwamba Yesu ana nguvu-lakini kwa sababu Yesu anachagua kutofanya. Yesu aliwaponya wagonjwa wachache kabla ya kuondoka Nazareti.

Hadithi hii inaisha kwa "mshangao" tena. Ingawa hili ni neno tofauti, pia linamaanisha mwitikio mbaya. Yesu anashangaa, au hakufurahi kwamba watu bado hawamwamini.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 6:1-6a kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hili.

Kifungu hiki kina maonyesho 3.

Katika onyesho la kwanza: Yesu anaondoka Kapernaumu, sehemu ya nchi aliyokuwa, na anakwenda Nazareti. Onyesho la kwanza ni safari yake ya kuelekea huko.

Katika onyesho la pili: Siku ya Sabato, Yesu anafundisha katika sinagogi. Watu wanastaajabu. Na watu wanakataa kumwamini.

Katika onyesho la tatu: Yesu anasema, "Nabii anaheshimiwa kila mahali isipokuwa katika mji wake wenywewe kati ya jamaa zake na familia yake mwenywewe." Yesu anashangazwa kwa kutoamini kwa watu.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Watu katika sinagogi kutoka Nazareti
- Wagonjwa wachache ambaa wanaponywa

Kama kikundi, zingatia sehemu hizi za mpangilio wa kifungu: Onyesho la kwanza linaanza na Yesu kuondoka Kapernaumu na kurudi Nazareti. Maandiko yanasema kwamba Yesu aliondoka hapo, au aliondoka mahali hapo. Hii inamaanisha kwamba baada ya kumfufua binti wa Yairo, Yesu aliondoka nyumbani kwa Yairo, au aliondoka Kapernaumu kurudi Nazareti.

Sitisha na mjadili: Simulia hadithi ambayo tukio linatokea. Kisha mhusika mkuu huondoka mahali hapo na kwenda mahali pengine ili hadithi hiyo iendelee. Sikiliza jinsi mtoa hadithi anavyoiunganisha hadithi hii. Sitisha sauti hii hapo.

Katika onyesho la 1, Yesu anaondoka Kapernaumu na kwenda Nazareti. Wanafunzi wanasaafiri pamoja na Yesu. Nazareti ni mji wa kuzaliwa kwa Yesu. Hii inamaanisha Yesu alilelewa huko Nazareti. Familia Yesu inaishi huko Nazareti.

Katika onyesho la 2, Yesu anaingia katika sinagogi siku ya Sabato na kuanza kufundisha. Watu wa Nazareti wanashangaa. Hii sio hisia nzuri. Watu wanashangazwa kwa njia mbaya. Watu wanahoji jinsi Yesu ambaye ni seremala anawezaje kuwa na hekima ya kufundisha na uwezo wa kufanya miujiza. Watu katika sinagogi wanazungumza kwa njia mbaya kumhusu Yesu. Wanauliza maswali kadhaa kumhusu Yesu na familia yake, kama "Je, huyu si seremala?" Swali hili halina jibu, au kama katika muktadha huu, jibu tayari linajulikana. Kifungu kina maswali kadhaa ya aina hizi. Katika lugha yako unaweza kuhitaji kuyafanya kama kauli badala ya maswali ambayo hayahitaji jibu. Kwa mfano, unaweza kusema kwa urahisi, "Yesu ni seremala." Maswali ni njia ya watu kusema kuwa hawafikiri Yesu anaweza kuwa na hekima kutoka kwa Mungu ili kufundisha kama anavyofanya. Wanawazungumzia kuhusu ndugu na dada zake Yesu. Wanamzungumzia Mariamu, mama ya Yesu. Katika haya yote, wanaonyesha kuwa hawakumheshimu Yesu. Wanakataa kumwamini Yesu Kristo.

Katika onyesho la 3, Yesu anazungumza. Yesu anawaambia watu, "Nabii anaheshimiwa kila mahali isipokuwa katika mji wake wa nyumbani na kati ya jamaa zake na familia yake." Yesu anamaanisha kuwa katika sehemu

nyingine, watu wako tayari kusikiliza mafundisho na kujifunza kutokana na mafundisho hayo. Hapa Nazareti, watu wanakataa kukubali kwamba Yesu anaweza kutoa ujumbe kutoka kwa Mungu. Watu pia wanakataa kuamini kwamba Yesu anaweza kufanya miujiza.

Kwa sababu ya kutoamini, Yesu aliwaponya wagonjwa wachache tu. Yesu hakufanya miujiza mingi akiwa Nazareti. Yesu alishangazwa na kutoamini kwa watu. Neno hili kushangaa linamaana hasi. Yesu hakufurahishwa na kutokuamini kwao.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 6:1-6a kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Hadithi hii ina onyesho 3.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Watu katika sinagogi kutoka Nazareti
- Wagonjwa wachache ambao wanaponywa

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii kwa lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi hii mwanzo hadi mwisho. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa hadithi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu kwenye simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya hadithi.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize kifungu hiki.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Igizo likiendelea, simamisha hapa na pale na umuulize anayeigiza "Unahisi vipi au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kujibu angejisikiaje au kuwazaje endapo angekuwa mhusika. Kisha anza igizo tena.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi kwa mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukasikia kutoka kwa wahusika.

Katika onyesho la 1, Yesu na wanafunzi wake wanarudi Nazareti kutoka Kapernaumu. Nazareti ni mji alimozaliwa Yesu.

Katika onyesho la 2, siku ya Sabato, Yesu anaenda katika sinagogi na kuanza kufundisha. Watu wanashangazwa na kile Yesu anafundisha. Wanauliza, "Yesu anawezaje kupata hekima na uwezo huu wa kufanya miujiza hii?"

Sitisha igizo: Waulize watu, "Kwa nini mnashangazwa na hili? Mnajisikaije?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimemjua Yesu alipokuwa kijana. Yesu hajapewa hajapewa mafunzo maalum ya kuwa mwalimu. Yesu ni seremala tu. Yesu anawezaje kuwa na hekima ya kutufundisha kuhusu mambo ya kiroho?" "Sijui uwezo wa kufanya miujiza unakotoka. Ninamjua Yesu. Najua ndugu zake na dada zake. Ninamjua mama yake, Mariamu. Yesu sio wa pekee. Hii haileti maana." "Ninaudhika kwamba Yesu, seremala, anajaribu kutufundisha kuhusu Mungu." Endeleza igizo.

Watu wanaanza kumdhihaki Yesu kwa kumwambia, "Yeye ni seremala tu-mwana wa Mariamu, ndugu wa Yakobo, Yosefu, Yuda na Simoni. Dada zake wanaishi hapa kati yetu."

Sitisha igizo: Waulize wanaodhihaki, "Mnajisikiae sasa?" Unaweza kusikia mambo kama, "Sisi tumechukizwa" au "Hatuamini Yesu ana nguvu za pekee." Au, "Yesu anathubutu vipi kuja nyumbani na kuanza kutufundisha. Tunajua yeye hajasoma kama mwalimu wa kidini. Sitaamini chochote anachokisema Yesu." Endeleta igizo.

Katika onyesho la 3, Yesu anasema, "Nabii ameheshimiwa popote isipokuwa katika mji wake, mionganoni mwa watu wake, katika familia yake." Anashangazwa kwa kutoamini kwao.

Mwulize Yesu, "Unajisikiae?" Unaweza kusikia mambo kama, "Huzuni," "Hasira," au "Kustaajabu kutoamini kwao. Nilikuwa nimetumaini ningeweza kuwafundisha watu hawa amba ni watu wangu kuhusu Ufalme wa Mungu lakini hawatasikiliza. Wana mioyo migumu. Inanisikitisha sana na kunikatisha tamaa." Endeleta igizo.

Yesu aliwaonya wagonjwa wachache tu. Yesu alishangazwa na kutoamini kwao.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 6:1-6a kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu alitoka Kapernaumu na kwenda Nazareti. Yesu aliwachukua **wanafunzi** pamoja naye. Siku ya **Sabato**, Yesu alienda katika **sinagogi**. Tumia neno lilelile kwa wanafunzi, Sabato, na sinagogi ambalo umetumia katika vifungu nya awali. Kila moja ya maneno haya yamejadiliwa katika Faharasa Kuu.

Maneno mawili tofauti ya **kushangaa** katika hadithi hii, yote yana maana mbaya. Watu walishangaa kwamba mtu kama Yesu, mwenye historia ya kufanya kazi za mikono, angeweza kuzungumza kwa mamlaka kama hiyo. Na mwishoni mwa hadithi hii, Yesu alishangaa kwamba bado watu hawakumwamini. Watu hutumia neno hili "kushangaa" kuzungumza juu ya kushangazwa vibaya.

Watu walishangazwa na **hekima** ya Yesu. Hekima ni pamoja na mawazo ya "kufikiri mambo yaliyo ya kweli na kufanya mambo mema." Mungu pekee anaweza kumfanya mtu awe na hekima.

Sitisha hapa kisha mjadili jinsi mtakavyo zungumzia kuhusu **hekima**. Hekima iko kwenye Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasema kwamba **nabii** haheshimiwi katika mji wake. Chagua neno nabii ambalo linalezea kwa uthabiti kazi ya nabii. Nabii:

1. hupokea mwito na ujumbe kutoka kwa Mungu
2. huwajulisha watu kile Mungu anachosema
3. anafahamu kwamba jukumu lake muhimu ni kuleta Neno au ujumbe wa Mungu kwa watu

Kumheshimu nabii kunamaanisha kusikiliza ujumbe na kukubali ujumbe wa nabii huyo. Watu wa Nazareti hawakumheshimu Yesu. Tumia neno lilelile kwa nabii ambalo umetumia katika vifungu nya awali.

Yesu alichagua kutofanya **miujiza** mingi huko Nazareti. Maneno haya hurejelea vitendo vyenye nguvu ambavyo ni Mungu tu anayeweza kuvitenda.

Sitisha hapa kisha mjadili jinsi mtakavyozungumzia kuhusu **miujiza**. Miujiza iko katika Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Huu ndio mwisho.

Marko 6:6b-13

Kufanya Maandalizi

Sikiliza maandiko mara moja yakisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu alikuwa amekataliwa huko Nazareti, mji wa kwao. Yesu alianza kusafiri kutoka kijiji hadi kijiji, akiwafundisha watu. Vijiji hivi vilikuwa karibu na Nazareti. Hii ni mara ya tatu ambapo Marko anatwambia

kwamba Yesu anasafiri kutoka kijiji hadi kijiji akiwafundisha watu. Kisha Yesu anawatuma wanafunzi kwenye vijiji. Hadithi hii ni maelezo ya simulizi la kile ambacho Yesu aliwaambia wanafunzi wake wafanye.

Sitisha na uonyeshe ramani ambapo Nazareti imeonyeshwa kwa alama. Wasaidie wanatimu kuona kwamba Yesu angeenda kwenye vijiji vilivyoizunguka Nazareti. Sitisha kurekodi hapa.

Hadithi hii inaanzia hapa, lakini kwa kweli inakamilika baada ya hadithi inayofuata kuhusu Yohana mbatizaji, wanafunzi wanaporudi kuripoti yote ambayo yalitokea.

Wanafunzi wamekuwa na Yesu kwa muda. Wanafunzi wamemwona Yesu akifukuza pepo waovu kutoka kwa watu. Wanafunzi wamesikia mafundisho ambayo Yesu alikuwa akiwapa watu. Wanafunzi wameona miujiza kadhaa. Sasa Yesu anawatuma na kuwapa nguvu za kuwafukuza pepo waovu au pepo wachifu. Wanapaswa kufanya kile ambacho wamemuona Yesu akifanya.

Yesu alipowatuma wanafunzi wake, aliwapa mamlaka juu ya pepo waovu. Katika utamaduni wa Kiyahudi, watu wangeweza kumpa mwakilishi mamlaka yake na uwezo wa kufanya kazi au kutoa ujumbe. Ilikuwa bora zaidi kutuma wawakilishi wawili kwa wakati mmoja. Sheria ya Kiyahudi, iliyotolewa na Musa, inatuambia kwamba ushuhuda wa mashahidi wawili ni halali.

Yesu aliwaambia wanafunzi wake wasichukue chakula, pesa au nguo zozote za ziada. Hii si amri kwa watu wote kila wakati, lakini ni amri kwa ajili ya hali hii tu. Walipaswa kuchukua tu nguo walizokuwa wamevaa, ikiwa ni pamoja na viatu vyao, na mkongojo. Watu walitumia mkongojo ili kuwasaidia katika maeneo magumu kama vile vilima na kujilinda dhidi ya wanyama wa mwitu. Wanafunzi hawakuruhusiwa kuchukua nguo za kubadilisha au chakula au pesa. Wanafunzi hawakuruhusiwa kuchukua mfuko wa safari.

Sitisha hapa na uonyeshe picha ya aina ya viatu vilivyovaliwa katika karne ya kwanza. Onyesha picha ya mfuko wa kusafiri. Onyesha picha ya mkongojo kama ambao ungetumiwa na watu wa karne ya kwanza. Onyesha picha ya baadhi ya sarafu za karne ya kwanza. Onyesha picha ya aina ya kanzu fupi ambayo mwanaume angevaa katika karne ya kwanza ya Palestina. Sitisha kurekodi hapa.

Yesu aliwaambia wakae katika nyumba ya kwanza ambapo watakaribishwa kijijini. Walipaswa kusalia katika nyumba hii wakati wote ambapo wangekuwa kijijini. Hawangehamia katika nyumba nyingine kukaa huku wakiwa katika kijiji hicho hicho. Yesu alikuwa akiwaambia wanafunzi wafanye jambo tofauti na lile ambalo kwa kawaida walimu wa kidini hufanya. Kwa kawaida walimu wa kidini walienda kutoka nyumba hadi nyumba na kuchukua vitu vingi wawezavyo kutoka kwa watu wengi wawezavyo.

Sitisha na mjadili kama kikundi: Viongozi wa kidini hushirikiana vipi na watu katika utamaduni wenu? Je, wanafanira, na wanafanya nini wakati wanafanira? Sitisha kurekodi hapa.

Kwa kutobeba kitu chochote, wanafunzi walilazimika kumtegemea Mungu kwa chakula na mavazi. Mtu fulani kijijini alipaswa kuwapa mahali pa kulala. Mtu fulani kijijini alipaswa kuwapa chakula. Wanafunzi hawakuwa na njia yoyote ya kulipia chakula na malazi.

Yesu aliwapa maagizo kuhusu kile walichopaswa kufanya ikiwa hakuna mtu ambaye angewakaribisha au kuwapa chakula na malazi. Walipaswa kuondoka kwenye kijiji hicho na kutikisa vumbi kutoka kwa miguu yao huku wakiondoka. Desturi ya wakati huu ilikuwa kwa mtu aliyemwabudu Mungu kutikisa vumbi kutoka kwa miguu yake ikiwa alitembelea mahali pa kipagani. Kitendo hiki ni ishara ya kuondoa chochote kisicho kisafi. Yesu anawaambia wanafunzi wafanye onyesho la umma la kutikisa vumbi kutoka kwa miguu yao. Hii itajulisha wanakijiji kwamba wamekataa ujumbe wa Mungu na sasa ni lazima wamjibu Mungu. Kutikisa vumbi kulikuwa onyo ya umma au ushahidi kwa watu.

Sawa na vidokezo vilivytajwa hapo awali katika Marko, tunajua kwamba Yesu atakataliwa zaidi na zaidi muda unavyosonga. Yesu anawakumbusha wanafunzi wake kwamba huenda wakakataliwa pia na kwamba wakung'ute mavumbi kutoka kwenye miguu yao wakikataliwa. Wayahudi waliamini kwamba nchi za kigeni zimechafuliwa kwa sababu hazikuwa mataifa ya watu waliochaguliwa na Mungu, kwa hivyo wasafiri Wayahudi walitaka kuitakasa baada ya safari. Hapa, wanafunzi walipaswa kuonyesha kwamba wale waliokataa utume wa Mungu wangelazimika kukabiliana na Mungu mwenyewe na matokeo ya uamuzi wao. Wanafunzi wa Yesu ni kama Yesu-mafundisho yao yanaonyesha wale wanaotaka kumfuata Mungu kupitia Yesu, na ambao hawataki.

Sitisha na mjadili kama kikundi: Simulia hadithi kuhusu msafiri anayekuja kijijini. Watu kijijini hawamkaribishi msafiri huyu. Je, msafiri huyu hufanya nini anapoondoka kwenye kijiji hicho? Sitisha kurekodi hapa.

Wanafunzi walienda vijijini kama alivyowaambia Yesu wafanye. Wanafunzi waliwaambia kila waliokutana nao watubu dhambi zako na kumgeukia Mungu. Kutubu inamaanisha kujutia dhambi uliyoitenda na kuapa kwamba kamwe hutarudia dhambi hiyo tena. Kutubu ni neno kali. Ikiwa kwa kweli mtu atatubu, basi mtu huyo atajaribu kutorudia kitendo hicho cha dhambi tena.

Wanafunzi walifukuza pepo. Baadhi ya tafsiri husema "kuwalazimisha kutoka" na zingine husema "kuwatoa" pepo. Wanafunzi walipowaamuru pepo waovu watoke, pepo hao hawakuwa na la kufanya. Pepo hao walilazimika kumtoka mtu huyo. Yesu amewapa wanafunzi mamlaka ya kutoa pepo. Wanafunzi wanapowaambia pepo waondoke, wanafunzi wanatumia nguvu ambayo Yesu aliwapa wanafunzi. Pepo walizitii nguvu hizo na kumwacha mtu huyo.

Wanafunzi walitumia mafuta ya zeituni kuwapaka wagonjwa. Mafuta ya zeituni mara kwa mara yalitumika kama dawa. Mafuta ya zeituni yalikuwa mafuta ya kawaida yaliyotumiwa kupika, kama dawa na hata kutumika katika taa. Kila mtu alikuwa na mafuta ya zeituni. Ili kumpaka mtu mafuta, wanafunzi wangeweka matone machache ya mafuta kwa mtu kama ishara kwamba Mungu alikuwa anambariki mtu huyo na Mungu alikuwa anamponya mtu huyo. Baada ya kupakwa mafuta haya, wagonjwa wengi walipona, au kupata nafuu, au kamwe hawakuwa wagonjwa.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 6:6b-13 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hili. Kisha kikundi kitaigiza kifungu hiki.

Kifungu hiki kina matukio 3.

Katika tukio la kwanza: Yesu anaondoka Nazareti na kufundisha vijijini.

Katika tukio la pili: Yesu anawatuma wanafunzi vijijini na kuwapa uwezo wa kufukuza pepo. Yesu anawapa wanafunzi maagizo kwa ajili ya safari yao.

Katika tukio la tatu: wanafunzi wanaenda na kuwaambia kila wanaokutana nao watubu dhambi zao na wamgeukie Mungu. Wanatoa pepo wengi waovu na kuponya wagonjwa wengi.

Wahusika katika kifungu hiki ni:

- Yesu
- Wanafunzi 12 wa Yesu
- Watu wanaowakaribisha wanafunzi nyumbani mwao
- Watu wanaokataa kuwakaribisha wanafunzi
- Wagonjwa wanaoponywa
- Watu walitolewa mapepo

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa kifungu hiki:

Jaribu onyesho hili kama kikundi: Tafuta njia ya kuonyesha maana ya toba kuptia igizo fulani. Pendekezo moja linaweza kuwa kuweka kitu cha kuwakilisha dhambi upande mmoja wa mtu na kitu kingine cha kuwakilisha Mungu upande mwingine wa mtu. Mtu huyo aanze kwa kukabiliana na dhambi. Kisha mtu huyu atageuka na kumwangalia Mungu. Mgongo wake utageukia kitu kinachowakilisha dhambi. Kila wakati unaposema "tubu," unaweza kufanya mwendo huu wa kugeuka ili uachane na dhambi na kumwelekea Mungu. Kitendo kingine ni kwa mtu kunyoosha mkono wake akielekeza kwenye sakafu anapozungumzia dhambi. Kisha geuka na uinue

mikono kuelekea mbinguni kuwakilisha kumrudia Mungu. Igizo hili linageuzia dhambi mgongo. Ni maigizo gani mengine ambayo timu yako inaweza kupendekeza yanayoweza kuwakilisha kutubu? Sitisha kurekodi hapa.

Katika tukio la kwanza, Yesu ameondoka Nazareti na anaenda kutoka kijiji hadi kijiji akiwafundisha watu. Vijiji hivi viko katika eneo la Nazareti.

Katika onyesho la pili, Yesu anawaita wanafunzi wake kumi na wawili, kumaanisha kwamba alizungumza hasa na wanafunzi kumi na wawili. Yesu anawatuma wanafunzi wake 12 wawili wawili. Kwa mfano, hii ina maana kwamba, wanaume wawili walielekea upande mmoja, na wanaume wawili upande mwingine. Yesu anawapa wanafunzi uwezo wa kutoa pepo au roho waovu.

Yesu anawapa wanafunzi wake maagizo kabla ya kuondoka katika jozi ya watu wawili. Kwanza, anawaambia wanafunzi wake kwamba hawapaswi kuchukua kitu chochote ispokuwa fimbo ya kutembelea. Hawawezi kuchukua nguo za kubadilisha au chakula au pesa. Hawawezi kuchukua mifuko ya kusafiri. Wanaweza kuvali viatu vyao. Wanapofika kijijini, wanapaswa kukaa katika nyumba ya mtu atakayekuwa wa kwanza kuwakaribisha. Wanatakiwa kukaa katika nyumba hii muda wote watakapokuwa kijijini.

Ikiwa wataingia katika kijiji na hakuna anayewapa mahali pa kukaa na hakuna aliye tayari kuwasikiliza, wanafunzi wanapaswa kuondoka kwenye kijiji hicho na kutikisa vumbi ya kijiji hicho kutoka kwa miguu yao. Hiki ni kitendo cha mfano wa kusema kwamba watu wamekataa kumsikiliza Mungu na sasa Mungu atawahukumu kwa hili. Kitendo hiki ni ushuhusa kwamba Mungu atawaadhibu watu kwa sababu wamewakataa wanafunzi na ujumbe wao wa toba.

Katika tukio la mwisho, wanafunzi wanatoka na kufanya kama Yesu alivyosema. Wanatembea kutoka kijiji hadi kijiji. Wanafukuza pepo. Wanafunzi wanawapaka wagonjwa mafuta kwa mafuta ya zeituni na kuwaponya wagonjwa.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 6:6b-13 kikisomwa katika tafsiri iliyio rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza kifungu.

Hadithi hii ina matukio 3.

Wahusika katika kifungu hiki ni:

- Yesu
- Wanafunzi 12 wa Yesu
- Watu wanaowakaribisha wanafunzi nyumbani mwao
- Watu wanaokataa kuwakaribisha wanafunzi
- Wagonjwa wanaoponywa
- Watu walitolewa mapepo

Kama kikundi igizeni kifungu hiki mara mbili. Mnapaswa kuigiza kifungu hiki katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni hadithi hii bila kusitisha. Zingati mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hili. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya hadithi hii.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hili mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unahisije au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kujibu angehisije au kuwazaje endapo angekuwa mhusika huyo. Kisha anza igizo upya.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili kwa mara ya pili.

Ufuaao ni mfano wa igizo na majibu yanayowezekana.

Ktika tukio la kwanza, Yesu anaondoka Nazareti na kwenda kwenye vijiji vilivyo karibu kuwafundisha watu.

Sitisha igizo: Muulize Yesu, "Je, unahisije kuhusu vijiji hivi?" Huenda akakujibu, "Nimefurahi kwamba watu katika vijii hivi wanasikiliza mafundisho kuhusu Ufalme wa Mungu. Kuna matumaini kwa watu hawa." Endeleta igizo.

Katika tukio la pili, Yesu anawakusanya wanafunzi wake pamoja. Anaanza kuwaeleza kile watakachofanya. Wataenda wawili wawili, au kwa jazi, kwenye vijiji. Yesu anawapa wanafunzi mamlaka ya kufukuza pepo waovu. Yesu anawaambia wasichukue chochote katika safari yao.

Sitisha igizo: Waulize wahusika wanafunzi, "Mnahisi vipi?" Mnaifikiria nini?" Huenda wakakujibu, "Tunafurahia kuwa na mamlaka ya kutoa pepo waovu," "Tuna hofu kidogo na woga kwamba tunaenda bila chochote," au "Tumechanganyikiwa na maagizo ya Yesu." Au, "Inasikika kuwa jambo la ajabu kwenda bila pesa au chakula. Ninatarajia kwamba mtu katika kijiji atatupa kitu cha kula na mahali pa kukaa." Endeleta igizo.

Yesu anasema, "Mkiingia kwenye nyumba yoyote, kaeni humo hadi mtakapoondoka katika mji huo. Ikiwa hamtakaribishwa mahali popote, tikisheni vumbi kutoka kwa miguu yenu mnapoondoka. Mmewaacha watu hao kwa hatima yao."

Sitisha uigizaji: Waulize wanafunzi, "Je, mnaifikiria ni kwa nini Yesu anasema hivi?" Huenda wakakujibu: Anatafuta watu wanaomkubali na kuukaribisha ujumbe wake," "Halazimishi yeyote amfuate," au "Anaonyesha kwamba watu wanaomkataa wamefanya uamuzi wao kuhusu hatima yao," au "Kutikisa vumbi kunaifanya kuonekana kana kwamba watu hawa wanamkataa Mungu. Ni ishara yenye uwezo na ninatarajia itawafanya kubadilisha mawazo yao na kutusikiliza." Endeleta igizo.

Katika tukio la tatu, wanafunzi wanatoka na kuwaambia watu watubu dhambi zao na kumgeukia Mungu. Wanatoa mapepo na kuponya wagonjwa wengi.

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi, "Mnahisi vipi sasa?" Huenda wakajibu, "Ninahisi ufanisi. Pepo hao waovu walitutii jinsi walivyomtii Yesu. Ni kwa sababu Yesu alitupa uwezo," au "Nimefurahi kwamba baadhi ya watu wanatubu dhambi zao na kumgeukia Mungu. Hii ni muhimu sana kwetu sote," au "Tunafurahi kwamba tunaweza kujiunga na Yesu katika huduma hii." Endeleta igizo.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kujaza Mapengo

Sikiliza maandishi mara moja katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Wale **Kumi** na Wawili wanarejelea wanafunzi 12 wa karibu wa Yesu. Mara nyingi wao huitwa Thenashara kama jina la kikundi.

Yesu aliwapa wanafunzi uwezo wa kutoa **mapepo** au **roho chafu**. Tumia neno lile lile la mapepo au roho chafu ambalo umekuwa ukilitumia. Mapepi/roho chafu Zimejadiliwa kwenye Farahasa Kuu.

Unapozungumzia vitu ambavyo Yesu alisema wangeweza kuchukua na vitu ambavyo hawawezi kuchukua, zingatia jinsi lugha yenu ilivyo. Weka vitu hivi katika utaratibu wa kawaida kabisa. Kwa mfano, unaweza kuweka kila kitu wanachoweza kuchukua mwanzoni mwa sentensi vyote pamoja, au mwishoni vyote pamoja.

Sitisha kisha uonyeshe tena picha za wafanyakazi, mfuko, pesa, viatu, na tuniki. Unapozungumza kuhusu vitu, mkoba, pesa, viatu na nguo, waonyeshe watafsiri picha za vitu hivyo. Sitisha kurekodi hapa.

Toba ilikuwa mojawapo ya mafundisho kuu ya Yesu. Katika kisa hiki, wanafunzi wanawaambia watu **watubu**, au waache dhambi zao na kumrudia Mungu. Tumia neno hilo hilo kwa wakati huu kama ulivyolitumi kwenye aya zilizotangulia, na ukumbuke kwamba kutubu limejadiliwa kwenye Farahasa Kuu.

Wanafunzi **waliwapaka** wagonjwa mafuta. Mafuta ya zeituni yalitumiwa kama dawa, na hiyo ni mojawapo ya kazi zake katika simulizi hili. Mafuta ni ishara ya uwepo na neema ya Mungu. Huenda watu walipaka mafuta kidogo kwenye sehemu moja ya mwili kama ishara. Inawezekana kwamba walipaka mafuta hayo kichwani.

Sitisha hapa na mjadili jinsi **ya kuwapaka** wagonjwa mafuta. Upaku umejadiliwa kwenye Faharasa Kuu. Sitisha kucheza hapa.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Marko 6:14-29

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 6:14-29 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Je, unamkumbuka Yohana Mbatizaji kutoka kwa hadithi za awali katika Marko?

Sitisheni hapa na mkumbuke kama timu ya watafsiri kile mnachojua kuhusu Yohana Mbatizaji. Sitisha kurekodi hapa.

Marko anakatiza hadithi hii ya kuwatuma wanafunzi ili kusimulia kuhusu kifo cha Yohana Mbatizaji. Haya ni maelezo ya simulizi la kifo cha Yohana Mbatizaji.

Herode Antipa ni kiongozi wa eneo la Galilaya. Herode Antipa ni mwana wa Herode Mkuu ambaye alikuwa kiongozi wa Yudea yote Yesu alipozaliwa. Herode Antipa alikuwa ameteuliwa kama kiongozi na Serikali ya Kiroma iliyoongoza eneo hilo wakati huo. Herode Antipa hakufuata sheria ya kidini ya Wayahudi. Marko anamrejelea Herode kama mfalme. Hata hivyo, Herode hakuwa mfalme. Herode Antipa aliongoza karibu robo ya eneo la Kiyahudi.

Sitisha na uonyeshe ramani ya eneo la Galilaya ambalo Herode alitawala. Sitisha kurekodi hapa.

Marko anaiweka hadithi kuhusu Yohana Mbatizaji hapa kwa kuwa Herod sasa amesikia kuhusu Yesu na mambo mengi ambayo Yesu alifundisha na kufanya. Herode hakujua mengi, ikiwa kuna lolote, kuhusu Yesu hadi wakati huu.

Sehemu ya kwanza ya hadithi hii inaanza kwa Herode kusikia kuhusu Yesu na jibu la Herode kuhusu alichosikia. Hadithi hii inabadilika hadi kwa matukio yaliyofanyika kabla ya Herode kusikia kuhusu Yesu. Marko anatwambia kuhusu kukamatwa na kifo cha Yohana Mbatizaji.

Watu wanazungumza kuhusu Yesu. Herode alikuwa amemuua Yohana Mbatizaji. Wengine walifikiria kwamba Yesu alikuwa Yohana Mbatizaji ambaye alikuwa amefufuliwa kutoka kwa wafu. Yohana hakufanya miujiza yoyote. Yohana alizungumza tu na watu kuhusu kutubu au kuziacha dhambi zao na kumgeukia Mungu na kubatizwa ili kuonyesha kwamba walifanya hivyo. Watu wengine walifikiria kwamba lazima Yesu ni nabii Eliya ambaye alikuwa amerudi. Eliya alikuwa mojawapo wa manabii wakuu wa Israeli. Eliya alikuwa ameishi mamia ya miaka mingi kabla ya hadithi hii. Baadhi ya watu walikuwa wanafikiria kwamba Eliya alikuwa amerudi na alikuwa akifanya miujiza. Watu wengine walifikiria kwamba lazima Yesu ni nabii kama baadhi ya manabii ambao Mungu alikuwa ametuma hapo awali.

Nabii ni mtu anayeleta ujumbe wa Mungu kwa watu. Nabii hupokea mwito na ujumbe kutoka kwa Mungu, anapeleka ujumbe wa Mungu kwa watu na hujua kuwa kazi yake muhimu zaidi ni kuleta Neno au ujumbe wa Mungu kwa watu. Haya yote yanamaanisha kwamba watu walikuwa wanajaribu kufikiria kuhusu Yesu ni nani. Herode alisikia kile amabacho watu walikuwa wanasema na Herode alifikiria kuwa lazima Yesu ni Yohana Mbatizaji aliyerudi kuwa hai. Kwa kawaida Wayahudi walidhani kwamba mtu anayefufuliwa basi anakuja kukuhukumu, kwa hivyo Herode aliogopa kwamba Yohana alifufuka na Herode alikuwa karibu kuhukumiwa kwa mauaji yake.

Hadithi hii sasa inabadilika na kutuambia kile kilichofanyika kwa Yohana Mbatizaji. Yohana Mbatizaji alikuwa binamu wa Yesu. Yohana alikuwa akihubiri kwamba watu wanapaswa kutubu dhambi zao. Yohana aliwabatiza

watu wengi waliotaka kumfuata Mungu. Yohana alikuwa a ujasiri sana na aliwaambia watu walipokuwa wanafanya jambo mbaya, au kutenda dhambi.

Yohana alisema kwa ujasiri kwamba Herode, kiongozi wa eneo hilo la Israeli, alikuwa akitenda dhambi. Herode alimuoa mke wa ndugu yake, Herodia. Hii kwa wazi ilikuwa inavunja sheria ya kidini ya Kiyahudi ambayo Mungu alikuwa amempa Musa. Herode alimkamata Yohana na kumuweka gerezani kama kibali kwa mke wake, Herodia. Herodia alikuwa na kinyongo dhidi ya Yohana. Kinyongo ni hisia kali za uadui dhidi ya mtu kwa sababu ya manung'uniko. Herodia hakupenda kuwa Yohana alisema kwamba ndoa yake kwa Herode ilikuwa kuvunja sheria ya Mungu. Lakini Herode alifikiria kwamba Yohana alikuwa mtu mzuri au mwenye haki na mtakatifu. Mwenye haki inamaanisha kwamba Yohana hufanya kile kinachofaa kulingana na viwango vya Mungu. Mtu mtakatifu ni mtu aliyetengwa ili kumtumikia Mungu. Mtu mtakatifu si kwamba hana dhambi lakini huhakikisha kuwa ni msafi kimaadili Herode aliogopa kumdhuru Yohana. Kwa kweli, Herode alipenda kumsikiliza Yohana. Herode alimlinda Yohana.

Herodia, hata hivyo, alikasirika na alitaka kumuua Yohana. Usiku mmoja kwenye karamu au sherehe kuu ya kusherehekeea siku ya kuzaliwa ya Herode, Herodia alipata fursa ya kumfanya Yohana auwe. Binti wa Herodia alicheza kwenye karamu. Herode na Herodia walikuwa wasio na maadili mema kabisa na haikuwa jambo la kushangaza kwamba mwanamke mdogo angecheza hivi mbele ya watu wengi. Wageni walijumuisha maafisa wakuu wa serikali na makamanda wa kijeshi na raia viongozi au muhimu wa eneo hilo. Kwa kawaida, binti hangecheza kwa njia kama hiyo mbele ya wanaume hawa amba hawakuwa wa familia yake. Kucheza kwa binti huyo labda ilikuwa aina ya kucheza ambako hakukuwa kunafaa kwa mwanamke kucheza mbele ya mwanaume. Kila mmoja katika sherehe hiyo alifurahia kucheza kwake. Herode alijitolea kumpa binti huyo chochote alichotaka. Alijitolea kumpa "nusu ya ufalme"-au nusu ya nchi aliyotawala. Herode "aliapa," ambayo inamaanisha kwamba alifanya ahadi kuu ambayo ikiwa hangeitimiza, alisema kwamba Mungu angemwadhibu kwa hilo. Herode aliapa mbele ya wageni wote. Herode hakuwa na mamlaka ya kutoa sehemu ya ufalme. Ni Waroma tu ndio wangefanya hivyo. Kwa kuwa sherehe hii ilikuwa sherehe ya Herode ya siku ya kuzaliwa ilimaanisha kwamba labda Herode alikuwa ameleta alipoapa hivyo. Kulewa ni kudhibitiwa na pombe ambayo umekunywa. Huwezi kufanya uamuza bora ukiwa umelewa au wakati pombe inadhibiti matendo yako.

Binti huyo alijua kwamba Herode kwa kweli hakumaanisha "nusu ya ufalme," ila kwamba angeomba kitu kikubwa sana au muhimu sana. Binti huyo alimuuliza mama yake, Herodia cha kufanya na Herodia akamwambia msichana huyo aitishe kichwa cha ya Yohana kikiwa kwenye sinia.

Onyesha picha ya sinia. Sitisha kurekodi hapa.

Herode alisikitishwa sana na hili. Kwa kuwa Herode alikuwa ameahidi au kuapa mbele ya wageni kwenye sherehe, Herode hangekataa kumpa binti huyu alichotaka. Herode aliwatuma wanajeshi amba walikata kichwa cha Yohana kwa upanga. Wanajeshi hao walileta kichwa cha Yohana kwenye sherehe kikiwa kwenye sinia. Binti huyo alimpelekea mama yake kichwa hicho. Herode alilazimika kufanya hili-angeaibika ikiwa hangetimiza ahadi yake. Wanafunzi wa Yohana walikuja kuuchukua mwili wa Yohana ili kuuzika katika kaburi kwa sababu ya jinsi walivyomheshimu. Huenda ikawa kaburi lilikuwa pango. Sehemu ya mazishi ya kawaida ilikuwa pango.

Onyesha picha ya kaburi.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 6:14-29 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa kifungu hiki. Kisha kikundi kitaonyesha kifungu hiki.

Kifungu hiki lina matukio 4.

Tukio la kwanza: Linatoa historia ya hadithi. Watu wengi wanazungumza kuhusu Yesu na Mfalme Herode anasikia kuhusu Yesu. Tukio hili la kwanza linatoka baada ya matukio matatu yafuatayo. Ni historia iliyotolewa kabla ya kusimulia hadithi iliyotokea zamani. Unaweza kuweka alama kwenye hadithi ili ueleze kwamba tukio la kwanza linatoka baada ya tukio la pili, la tatu na la nne.

Tukio la pili: Linafafanua ni kwa nini Herode alisema Yohana auawe.

Tukio la tatu: Linafafanua karamu ambayo Herode alikuwa ameifanya kama sherehe kuu ya siku ya kuzaliwa.

Tukio la nne: Linasimulia kifo halisi na kuzikwa kwa Yohana Mbatizaji.

Wahusika katika kifungu hiki ni:

- Herode, mfalme
- Watu wanaozungumza kuhusu Yesu
- Yohana Mbatizaji
- Askari waliotumwa na Herode kumkamata Yohana
- Herodia
- Wageni wa Herode (waliokuwa pamoja na maafisa wakuu wa serikali, maafisa wa jeshi na raia mashuhuri wa Galilaya)
- Binti wa Herodia, ambaye pia aliitwa Herodia
- Muuaji
- Wanafunzi wa Yohana

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa simulizi hili: Kabla ya kuanza kuigiza hadithi, zungumzeni kuhusu jinsi ya kusimulia hadithi ili watu waelewe mfululizo wa matukio. Mwanzo wa hadithi hii kwa kweli hufanyika baadaya kifo cha Yohana. Herode anasikia kuhusu Yesu na mambo ambayo watu wanasema kuhusu Yesu. Wengi, ikiwa ni pamoja na Herode, wanafikiria kwamba kwa kweli Yesu ni Yohana Mbatizaji ambaye amefufuka. Kisha Marko anatwambia hadithi ya jinsi Yohana alikufa.

Sitisha hapa na usimulie hadithi. Sehemu ya kwanza ya hadithi inashughulikia jambo ambalo linafanyika sasa. Hii inaweza kuwa hadithi ya furaha kama vile harusi au nyumba mpya au inaweza kuwa hadithi ya huzuni. Baada ya kusimulia kile kinachofanyika sasa, msimulizi wa hadithi atarudi na asimulie kile kilichofanyika kabla ya wakati huu. Kuwa mwangalifu sana kwa jinsi msimulizi wa hadithi anasimulia kile kilichofanyika hapo awali. Sitisha kurekodi hapa.

Tukio la kwanza linazungumza kuhusu jinsi Herode Antipa anasikia kuhusu Yesu. Kufikia sasa, Yesu amekuwa akiendelea kufundisha na kuponya kwa muda. Watu wanajaribu kujua Yesu ni nani. Wengine wanafikiria Yesu ni Yohana Mbatizaji ambaye amefufuka. Wengine wanafikiria Yesu ni nabii Eliya ambaye amerudi kuishi tena. Wengine wanafikiria kuwa Yesu ni nabii mwingine. Herode anasikia mambo haya. Herode anafikiria kwamba lazima Yesu ni Yohana Mbatizaji, yule ambaye Herode aliamuru auawe kwa kukatwa kichwa.

Tukio la pili linafafanua historia ya ndoa ya Herode kwa Herodia. Herodia alikuwa ameolewa na ndugu ya Herode. Sheria ya kidini haikuruhusu mwanaume kumuoa mke wa ndugu yake ambaye bado alikuwa hai. Yohana alimwambia Herode kwamba Herode alikuwa akiivunja sheria ya Mungu, ambayo ni dhambi. Herodia alimchukia Yohana Mbatizaji kwa kuwa Yohana alikuwa akiyasema mambo haya. Herodia alitaka Yohana auawe. Herode alimkamata Yohana na kumpeleka gerezani ili kumfurahisha Herodia. Herode alimheshimu Yohana na alimsikiliza. Herode alifikiria kwamba Yohana alikuwa mtu mwenye haki. Herode alifikiria kwamba Yohana alikuwa mtu mtakatifu. Herode alimlinda Yohana. Yohana alipozungumza alimfanya Herode kuwa na wasiwasi sana lakini Herode alipenda kumsikiliza Yohana.

Tukio la tatu linatokea katika kasri lenye sherehe ya siku ya kuzaliwa na wageni. Herode anawakaribisha wanaume wote ambao ni viongozi ikiwa ni pamoja na maafisa wa serikali na maafisa wa kijeshi kwenye karamu. Binti ya Herodia ambaye jina lake pia ni Herodia anacheza mbele ya mfalme na wageni wote wa mfalme. Wote wanafurahishwa na kucheza kwake. Herode anaahidi kumpa chochote atakachoomba, hadi nusu ya ufalme wake. Herode anatoa nadhiri au kiapo hiki, ambayo inamaanisha kwamba ni lazima Herode afanye kama alivyoahidi. Hawezi baadaye kuamua kutompa kile anachoomba. Binti huyo akatoka nje na kumuuliza mama yake kile anachopaswa kuomba. Hilo linadokeza kwamba mama hakuwa kwenye chumba cha karamu wakati wa dansi au ahadi. Herodia akajibu, "Itisha kichwa cha Yohana Mbatizaji."

Katika tukio la nne, Binti ya Herodia anarudi haraka kwa mfalme na kmwomba kichwa cha Yohana Mbatizaji kikiwa kwenye sinia. Mfalme anatimiza ahadi yake mara moja kwa sababu alitoa ahadi hiyo mbele ya wageni wake na sasa hawezi kukataa. Herode anamtuma muuaji gerezani. Muuaji huyu anaenda gerezani, anakata kichwa cha Yohana, analeta kichwa hicho kikiwa kwenye sinia na kumpa binti wa Herodia. Binti wa Herodia anaichukua sinia hiyo iliyokuwa na kichwa na kumpelekea mama yake. Hii inafanyika huku sherehe bado ikiendelea.

Wanafunzi wa Yohana wanaskia kile kilichofanyika. Wanafunzi wa Yohana wanakuja na kuuchukua mwili wa Yohana na kuuzika katika kaburi.

Katika hatua hii, wanakikundi wanapaswa kutumia michoro yenyenye madokezo, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 6:14-29 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza kifungu hiki.

Hadithi hii ina matukio 4.

Wahusika katika kifungu hiki ni:

- Herode, mfalme
- Watu wanaozungumza kuhusu Yesu
- Yohana Mbatizaji
- Askari waliotumwa na Herode kumkamata Yohana
- Herodia
- Wageni wa Herode (walikuwa pamoja na maafisa wakuu wa serikali, maafisa wa jeshi na raia mashuhuri wa Galilaya)
- Binti wa Herodia, ambaye pia aliitwa Herodia
- Muuaji
- Wanafunzi wa Yohana

Kama kikundi igizeni kifungu hiki mara mbili. Mnapaswa kuigiza kifungu hiki katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni hadithi hii bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hili. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya kifungu hiki.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize kifungu hiki.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hili mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unahisije au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kujibu angehisije au kuwazaje endapo angekuwa mhusika huyo. Kisha anza igizo upya.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize kifungu hiki kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yanayowezekana.

Katika tukio la kwanza, hadithi inapoanza, Herode anasikia kuhusu Yesu. Watu wanasema, "Labda Yesu ni Eliya au labda Yohana Mbatizaji au labda nabii mwingine." Lakini Herode anaanza kufikiria kwamba Yesu ni Yohana Mbatizaji, mwanaume ambaye Herode alikata kichwa, ambaye amefufuka kutoka kwa wafu.

Sitisha igizo: Muulize Herode, "Je, unahisi vipi sasa hivi?" Huenda akajibu, "Kuchanganyikiwa. Yohana angeweza jaze kurudi kuwa hai tena?" au "Nina hofu. Je, na ikiwa mtu huyu kwa kweli ni Yohana?" au "Ninasikitika kwamba nilimfanya Yohana auwe." Anzisha ugizaji upya.

Katika tukio la pili, Herode amewatuma askari ambao walimkamata na kumpeleka Yohana gerezani. Yohana pia amekuwa akimwambia Herode kwamba ni kinyume cha sheria ya Mungu kwa Herode kumuoa mke wa nduguye Philip. Jina la mwanamke huyu lilikuwa Herodia. Herodia alikuwa na kinyongo dhidi ya Yohana na alitaka kumuua.

Sitisha igizo: Muulize Herodia, "Je, unahisi vipi?" Huenda akakujibu, "Nimekasirishwa na Yohana," "Namchukia Yohana," au "Yohana angethubutu vipi kuwaambia watu kwamba ninaishi katika dhambi! Mimi ni mke wa mfalme. Ninaweza kufanya nitakacho! Sheria hizo za kidini ni za zamani. Sasa tunaishi chini ya sheria ya Kiroma. Yohana anahitaji kuacha kuzungumza hivi." Endeleta igizo.

Herode alimheshimu Yohana. Herode alijua kuwa Yohana alikuwa mtu mzuri na mtakatifu. Herode alimlinda Yohana, hata ingawa Herode alisumbuka kila alipozungumza na Yohana.

Sitisha igizo: Muulize Herode, "Je, ni kwa nini Yohana hukusumbua au kukufanya kuwa na wasiwasi?" Huenda akakujibu, "Yohana ni mtu mtakatifu. Yohana huzungumza kuhusu Mungu. Yohana hunikumbusha mambo niliyojifunza kuhusu Mungu ila siyafanyi tena. Yohana hunikumbusha kwamba Mungu anataka nimtii. Nimeamua kuitii sheria ya Kiroma. Yohana humuweka Mungu juu ya kila kitu. Yohana pia hunipa changamoto ya kufikiria." Endeleta igizo.

Katika tukio la tatu, kuna karamu ya siku ya kuzaliwa ya Herode. Maafisa wa serikali, maafisa wa jeshi na raia mashuhuri wa Galilaya walikuwa kwenye karamu ya Herode. Binti wake, ambaye pia aliitwa Herodia, aliingia na kucheza mbele ya Herode na wageni wote wa kiume. Herode alisema, "Niombe kitu chochote utakacho, nami nitakupa. Nitakupa kila utakacho, hadi nusu ya ufalme wangu." Herode alitoa kauli hii kama nadhiri au kiapo, kumaanisha kwamba Herode hangeweza kubadilisha mawazo yake baadaye.

Sitisha igizo: Muulize Herode, "Mbona unaahidi kumpa binti yako chochote atakachokuomba?" Huenda akakujibu, "Nilifurahishwa sana na jinsi alivyocheza. Nilikuwa nimefurahishwa sana na yeye," "Nilitaka kuonyesha ukarimu wangu," au "Nilitaka kuwafurahisha wageni wangu." Au, "Yeye ni msichana mzuri. Ninataka afurahi." Endeleta igizo.

Binti huyo alimuuliza mama yake kile anachopaswa kuomba na mamake akamwambia, "Ombo kichwa cha Yohana Mbatizaji."

Sitisha igizo: Muulize Herodia, "Je, unahisi vipi unapomwambia msichana wako aitishe kichwa cha Yohana?" Huenda akakujibu, "Furaha. Hatimaye, ninaweza kumuondoa mtatizaji huyo. Huendelea kuzungumza na Herode na Herode atamsikiliza. Atamshawishi Herode kuniacha na kunipa talaka. Lazima nichukue fursa hii kumuondoa Yohana." Endeleta igizo.

Binti wa Herode alifanya haraka akarudi kwa mfalme na kusema, "Ninataka kichwa cha Yohana Mbatizaji sasa hivi, kikiwa kwenye sinia."

Sitisha igizo: Mwulize Herode, "Unahisi vipi?" Huenda akakujibu, "Ninajuta kutoa ahadi hiyo" au "Ninasikitika sana kwa sababu siwezi kukataa ombi lake." Anzisha uigizaji upya.

Katika tukio la nne, Herode mara moja alimtuma muuaji akate kichwa cha Yohana na kukileta kwake. Herode alileta kichwa cha Yohana kwenye sinia na kumpa msichana yule, ambaye alimpelekea mama yake.

Sitisha igizo: Muulize mke wa Herode, "Je, unahisi vipi?" Huenda akakujibu, "Ninajihisi mshindi. Nilishinda," "Nimefurahi sana," au "Nilitaka kumuona Yohana akiuawa. Nimefurahi. Hatimaye mtatizaji huyo ameondoka kwenye maisha yangu. Sasa ninaweza kuishi kwa amani." Endeleta igizo.

Wanafunzi wa Yohana waliposikia kile kilichotokea, walikuja kuchukua mwili wake na kumzika kaburini.

Muulize mwanafunzi wa Yohana, "Unahisi vipi?" Huenda akakujibu, "Tumehuzunika sana, tumetatzika sana" au "Hatuelewi kwa nini hili lilitokea. Yohana alikuwa mtu mzuri aliyejkuwa akiyatenda mapenzi ya Mungu. Mbona hili lilifanyika kwake? Sielewi. Ninajua kwamba Yohana aliendelea kumtumikia Mungu. Nitafanya vivyo hivyo." Endeleta igizo.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 6:14–29 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Watu waliokuwa wakizungumza kuhusu Yesu walifikiria kwamba huenda ikawa **Yesu** ni nabii. Tumia neno lile lile kurejelea nabii kama ambalo tayari umetumia. Nabii limefanuliwa katika Faharasa Kuu.

Herode aliamini kwamba Yohana Mbatizaji alikuwa mtu mwenye haki na mkamilifu. Katika Agano la Kale kuwa mwenye haki inategemea uhusiano kati ya Mungu na watu, au kati ya watu. **Kuwa mwenye haki** humaanisha **utakatifu**, uhusiano mzuri na mtu, kukosa hatia.

Unapaswa kufafanua dhana ya kuwa mwenye haki kwa njia moja kote katika tafsiri yako. Kwa mfano, kuwa mwenye haki inaweza kumaanisha uhusiano unaofaa na Mungu. Unaweza pia kuifafanua ukitumia istilahi za kisheria kama wasio na hatia/wasio na lawama. Njia nyingine ya kufafanua dhana hizi ni:

- kuwa na haki machoni pa Mungu
- kuwa mwenye haki mbele ya Mungu
- kukubaliwa na Mungu

Wasikilizaji wako pia wanaweza kuwa na lugha maalum inayolezea maana ya kuwa mwenye haki, kama vile kuwa na moyo mnyoofu, kuwa mkamilifu/kutokuwa na hatia, kutembea kwenye njia ya Mungu, n.k... Zingatia haya unapochagua neno sahihi kwa ajili ya hadithi ya tafsiri hii. Kumbuka kuwa katika Biblia watu hawawezi kuwa wenye haki kwa njia zao wenyewe, au kwa kufanya matendo mema ya kutosha. Neno au istilahi inayorejelea "mwenye haki" haipaswi kuegemea katika kutenda mema.

Nyenko ya Kufundisha: Kwa sababu hili ni neno muhimu sana, tenga muda kuangazia hili. Unaweza kupata baadhi ya analogia mwafaka katika utamaduni. Kwa mfano, unaweza kutumia mfano wa kitu kilichovunjika na kwa hivyo hakiwezi kutumika. Mara kitu hicho kinapovunjika, kwa kweli hakuna njia ya kikitengeneza ili kiweze kurejeshwa katika hali yake bora ya kutumika. (Labda hii inaweza kuwa sufuria ya udongo, kitoma, upinde na mshale, n.k... Huenda ikawa ni mshale uliopinda ambaao hauwezi tena kulenga.) **Kuwa mwenye haki** ni dhana inayomaanisha kuwa Mungu hurekebisha vitu visivyoweza kutengenezeka. Hakitengenezi tu, lakini anakifanya kitumike tena, kana kwamba hakijawahi kuvunjika. Unaweza pia kuwaauliza washiriki "wakuonyeshe" "kuwa mwenye haki" wawili wawili kwa kuigiza. Kikundi kinaweza kujadili wanachokiona na kuamua kama vitendo vinatoa dhana sahihi. Ikiwa ni hivyo, basi unaweza kutumia vitendo kutafuta njia sahihi ya kulielezea neno "kuwa mwenye haki." Unapotafsiri neno mwenye haki hakikisha inalingana na tafsiri za awali, na kumbuka, neno kuwa mwenye haki limejadiliwa kwenye Faharasa Kuu. Sitisha kurekodi hapa.

Neno **takatifu** au **utakatifu** linamaanisha kujitenga na mambo ya kawaida na kujitolea kwa yaliyo safi. Wakati neno "takatifu" linapoashiria Mungu mwenyewe, linamaanisha kwamba yeche ni tofauti na viumbe vyake na kwamba yeche ni mkamilifu kimaadili. Inarejelea utukufu na nguvu zake. Takatifu limefanuliwa kwenye Faharasa Kuu.

Herode alikuwa na karamu kubwa. **K aramu** ni mlo rasmi wa jioni ambaao watu hualikwa.

Tamaduni fulani husherehekea **siku** ya kuzaliwa kwa mtu, ili kuadhimisha tarehe ambayo mtu alizaliwa.

Herode aliwaalika maafisa wengi wa ngazi ya juu, makamanda wa kijeshi na wanaume viongozi kwenye sherehe yake. **Maafisa** wakuu inarejelea watu wakuu au mashuhuri katika eneo hilo ambaao wana kazi rasmi za kusaidia kutawala eneo hilo. Neno la **makamanda** wa kijeshi lilikuwa la watu wanaosimamia askari 1000, lakini linamaanisha kiongozi yeoyote wa jeshi mwenye cheo cha juu. Watu **mashuhuri wa Galilaya** ni watu mashuhuri ambaao kila mtu anawajua na ambaao wamekuwa mashuhuri kwa miaka mingi.

Herodia aliomba aletewe kichwa cha Yohana kwenye sinia. S **inia** ni sahani kubwa ya chakula kwenye karamu kubwa au mlo. Inaweza kutengenezwa kwa udongo, lakini huenda hii ilikuwa ya fedha au dhahabu.

Onyesha piche ya sinia. Sitisha sauti hii hapa.

Herode alifanya **kiapo**, ambayo ni ahadi kubwa sana ambayo mtu anayeitoa anasema kwamba asipoitimiza, Mungu anaweza kumwadhibu.

Sitisha hapa kisha mjadili neno mtakalotumia kurejelea kiapo. Kwa maelezo zaidi tazama neno kiapo kwenye Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Herode **alihuzunika** sana, au alisikitika sana, binti wa Herodia alipomuomba kichwa cha Yohana Mbatizaji.

Wanafunzi wa Yohana walizika mwili wa Yohana katika kaburi. K **aburi** ni pango lililochongwa kando ya mlima kwenye mwamba. Kwa kawaida lilikuwa linatoshea mtu kusimama, na lilikuwa na rafu upande mmoja ambapo watu wangeweza kuweka mwili uliofungwa kwa kitambaa. Wanafunzi wa Yohana walitaka kumwonyesha heshima, kwa hivyo walikuja kuzika mwili wake.

Onyesha picha ya kaburi.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Marko 6:30-44

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 6:30-44 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Hadithi hii inafanyika mara tu baada ya wanafunzi kurudi kutoka kwa misheni yao ya kwenda wawili wawili. Hadithi ilikatizwa kwa kueleza kifo cha Yohana Mbatizaji. Wanafunzi wanarudi na kumweleza Yesu mambo yote waliyofanya na mambo yote waliyofundisha walipokuwa wakisafiri kutoka kijiji hadi kijiji. Baada ya kutoa habari, Yesu alipendekeza kwamba wote waende katika mahali patulivu ili wapumzike. Kufikia wakati huu watu wengi sana walikuwa wakimjia Yesu na mitume hawakupata hata wakati wa kula. Hii ni simulizi ya jinsi ambavyo Yesu alilisha umati mkubwa wa watu.

Kifungu hiki ndio wakati pekee ambapo Marko anaita kikundi cha wanafunzi kumi na wawili "mitume" au "waliotumwa." Mitume huteuliwa na Yesu mwenyewe kama wawakilishi wake. Yesu aliwatumwa kwa watu na akawapa mamlaka ya kufukuza mapepo.

Hadithi hii ndio muujiza pekee wa Yesu ulioandikwa katika vitabu vyote vinne vya Injili. Inavyoonekana, tukio hili lilionwa kuwa muhimu sana na kanisa la kwanza, kwani limeandikwa mara nne. Marko hasa alionyesha umuhimu wake kuitia jinsi alivyozungumza kuhusu tukio hilo. Alitoa utangulizi mrefu wa kupanga mlo, akiyeza kwa nini Yesu na wanafunzi wake walikwenda mahali pasipokuwa na watu. Na hadithi hii pia inatazamia Meza ya Bwana-maneno mengi yanayotumika yanafanana. Katika hadithi zote mbili Yesu "anachukua mkate, anashukuru, anaumega mkate," na "kuwapa" watu. Hadithi hii inaonyesha kwamba Yesu ndiye mtoaji na ni mwangi wa huruma. Ana mamlaka juu ya ulimwengu wa asili.

Yesu na wanafunzi wake wamevuka kona ya ziwa kuelekea Bethsaida. Hawakwenda mjini bali kwenye eneo pasipokuwa na watu walioishi humo kati ya Kapernaumu na Bethsaida. Walifika huko kwa mashua. Kwa sababu eneo hilo sio mbali, watu waliweza kuandamana nao bila kuachwa nyuma, wakiwafuata kwenye ufuko wa ziwa. Yesu na wanafunzi walikuwa wanakwenda mahali pasipo na watu, au mahali palipotengwa. Hii inamaanisha mahali ambapo si kijijini. Hakuna mtu anayeishi huko. Yesu alitaka wawe peke yao na katika mahali patulivu ili wanafunzi waweze kupumzika.

Onyesha picha ya ramani ya ziwa, na uwaonyeshe watafsiri njia ya kutoka Kapernaumu, ambapo huenda Yesu alikuwa, hadi Bethsaida. Onyesha picha ya mashua ya karne ya kwanza. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu na wanafunzi walisafiri kwa mashua. Hii itakuwa aina ile ile ya mashua ambayo umetumia katika simulizi zilizopita. Mashua hiyo inapaswa kuwa kubwa vya kutosha kubeba watu 13. Watu waliwaona wakondoka na wakakimbia kwenye ufuko na kufika huko kabla ya Yesu na wanafunzi kuwasili kwa mashua.

Yesu alihurumia umati huu. Huruma ni hisia ya kuwasikitikia watu wengine kwa sababu ya mateso yao. Mtu pia huhisi hamu kubwa ya kuwasaidia watu wanaoteseka.

Koma na kujadili: Simulia hadithi kuhusu kikundi cha watu ambao ni maskini au wagonjwa au ambao wamepoteza nyumba yao kutokana na janga. Mtu mmoja anawaona watu hawa na kuhisi hamu ya kuwasaidia. Sikiliza mtambaji akieleza hisia na matendo ya mtu huyu. Anatumia maneno gani? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliwaona watu waliowafuata hadi mahali pasipo na watu kama kondoo wasio na mchungaji. Kondoo wasio na mchungaji yamkini hawawezi kuishi. Wanahitaji mchungaji wa kutafuta nyasi na maji. Wanahitaji mchungaji wa kuwalinda dhidi ya wanyama mwitu. Wanahitaji mchungaji wa kuwaongoza hadi zizini mwao usiku. Yesu alikuwa amepanga wakati wa kupumzika. Lakini kwa sababu Yesu aliwahurumia watu hao na Yesu aliwaona kama kondoo wasio na mchungaji, Yesu alianza kuwafundisha watu hao badala yake.

Huenda tukio hili lilifanyika katika majira ya kuchipua, wakati nyasi zilikuwa nyingi, kwa kuwa simulizi hii inataja nyasi za kijani. Huko Israeli, msimu wa mvua hutokea wakati wa majira ya baridi na huzalisha nyasi za kijani katika majira ya kuchipua. Mvua hainyeshi katika majira ya joto huko Israeli na nyasi hugeuka na kuwa na rangi ya kahawia.

Machweo yalikuwa yanakaribia. Wanafunzi walimwendea Yesu kumwambia Yesu awaage watu hao waondoke ili wajinunulie chakula. Yesu hakuwaambia watu hao waondoke. Badala yake, Yesu aliwaambia wanafunzi wawape watu hao chakula. Yesu alizungumza hili kama amri.

Wanafunzi walimwambia Yesu kwamba ingegharimu dinari 200 kuwalisha watu wote-hiyo ilikuwa karibu mshahara wa mwaka mzima! Dinari zilikuwa sarafu ndogo za fedha. Mfanyakazi yamkini angelipwa sarafu hizi 25 za fedha kwa mwezi. Tafsiri zingine zinasema tu kwamba ingechukua mshahara wa mwaka mzima kupata pesa za kutosha kulisha umati huo.

Kwa kawaida vijiji vilikuwa na watu wapatao 2000 waliokuwa wakiishi humo. Umati huu ungelemea vijiji. Vijiji havingekuwa na chakula cha kutosha kwa ajili ya umati huo mkubwa hata wanafunzi wangekuwa na pesa za kununua chakula.

Yesu aliuliza idadi ya mikate iliyokuwepo. Wanafunzi walienda kuangalia na wakarudi wakiwa na mikate 5 na samaki 2. Mkate ulikuwa kibonge sawasawa cha mviringo. Mkate ungetengenezwa kwa bisi kama vile shayiri. Samaki angekuwa mdogo na ambaye ameandaliwa tayari kuliwa. Hiki kilikuwa chakula kilichotosha kwa mlo wa watu wazima 2.

Komea hapa na uonyeshe picha ya shayiri. Onyesha picha ya mkate. Onyesha picha ya samaki kutoka Bahari ya Galilaya. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliwaambia wanafunzi wapange watu hao katika vikundi na kuwaambia waketi. Watu hao waliketi katika vikundi nya watu 50 au 100 kwa kila kikundi. Vijiji nya karibu vilikuwa na watu 2,000 hadi 3,000, kwa hivyo wanaume 5,000 pamoja na wanawake na watoto ulikuwa umati mkubwa sana! Yesu alisema kwamba watu walipaswa kuketi.

Kabla ya kutoa chakula, Yesu alitoa shukrani kwa njia ya kawaida ambayo viongozi wa familia za Kiyahudi walitoa shukrani kila wakati kabla ya mlo-tofauti tu ni kwamba Yesu alitazama "juu" mbinguni badala ya chini kama Wayahudi walivyofanya. Yesu alikuwa anamshukuru Mungu kwa mkate. Yesu alitazama mbinguni au kuelekeea mahali Mungu anakoishi. Baadhi ya tafsiri zinatumia neno "alibariki." Yesu alibariki chakula. Hapa neno "alibariki" lina maana moja na kutoa shukrani kwa chakula.

Komea hapa na mjadiliane kama kikundi: Watu humshukuru Mungu vipi hadharani katika utamaduni wenu? Ni tofauti vipi na kile ambacho Yesu alifanya? Sitisha sauti hii hapa.

Kisha muujiza ultokea. Yesu alianza kumega mkate kwa vipande vipande. Yesu aliwapa wanafunzi vipande hivyo ili wawagawie watu. Yesu aliendelea kuwapa wanafunzi mkate. Kila mtu aliyejukwepo alipata mkate wa kutosha wa kula. Yesu pia aligawanya samaki na kuwapatia watu hao samaki wale. Kila mtu alikula chakula kingi atakavyo.

Mkate ulionwa kuwa tunu kutoka kwa Mungu, kwa hivyo watu daima walikusanya mabaki ya chakula baada ya kula. Wanafunzi walikusanya mabaki ya chakula kwenye vikapu vilivyofumwa kwa mikono ambavyo kila Myahudi angekuwa navyo ili kubebeta chakula chake siku nzima. Wanafunzi walikusanya vikapu 12 nya mabaki ya mkate na samaki.

Komea hapa na mjadili: Mkate ulikuwa tunu kutoka mbinguni. Je, ni vyakula vya aina gani huonwa hivyo kwa watu wenu? Sitisha sauti hii hapa.

Koma na mjadili: Nini hufanyikia mabaki ya mkate katika utamaduni wenu? Onyesha picha ya kikapu kilichofumwa kwa mikono. Sitisha sauti hii hapa.

Huu ndio mwisho wa rekodi ya sauti.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 6:30-44 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa kifungu hiki. Kisha kikundi kitaonyesha kifungu hiki.

Kifungu hiki kina matukio 4.

Katika tukio la kwanza: Wanafunzi wanarudi kutoka kwenye misheni yao kwa watu na kutoa habari kuhusu walichofanya na kufundisha. Neno mtume linatumika katika tukio hili. Watu wengi sana walimwendea Yesu hata Yesu na mitume wakakosa wakati wa kula.

Katika tukio la pili: Yesu na wanafunzi wanaondoka kwa mashua kwenda katika eneo lisilo na watu ili wapumzike. Watu wanawafuata ufukoni. Yesu anaanza kuwfundisha watu hao.

Katika tukio la tatu: Ni alasiri karibu na machweo. Watu hawana chakula. Yesu anawaambia wanafunzi wawapatie watu hao chakula. Wanafunzi wanapata mikate 5 na samaki 2.

Katika tukio la nne: Yesu anawaambia wanafunzi wake wawaketishe watu katika vikundi kwenye nyasi. Yesu anachukua mkate na kuumega ili kuwapa watu hao vipande. Kila mtu anakula chakula kingi atakavyo. Wanafunzi wanakusanya mabaki ya chakula na kuna vikapu 12 vya mikate na samaki vilivyobaki. Mikate mitano na samaki wawili waliwalisha jumla ya wanaume 5,000 na familia zao.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi 12 wa Yesu
- Umati wa watu wanaowafuata.

Katika tukio la kwanza, wanafunzi wanarudi kutoka kwa safari yao ambapo Yesu alikuwa amewatuma wakiwa na mamlaka ya kufukuza mapepo. Wanampatia Yesu habari kuhusu mambo waliyofundisha na mambo waliyofanya. Katika tukio hili, Marko anatumia neno "mitume" kurejelea wanafunzi. Yesu alitaka kwenda mahali patulivu ili kupumzika baada ya kupokea habari hiyo. Kulikuwa na watu wengi sana waliokuwa wanakuja na kwenda hadi Yesu na mitume wakakosa wakati wa kula.

Katika tukio la pili, Yesu na wanafunzi wanaingia kwenye mashua na kuvuka kona ya Bahari ya Galilaya. Wanaenda kaskazini kuelekea mahali pasipokuwa na kijiji. Walikuwa wanatafuta mahali patulivu ambapo Yesu na wanafunzi wangeweza kuwa peke yao. Umati wa watu uliweza kuwaona walipokuwa wakisafiri kwa mashua, na ndiyo sababu waliweza kukimbia na kutangulia, wakifuata ufuko wa ziwa. Yesu aliposhuka kutoka kwenye mashua, kulikuwa na umati wa watu waliokuwa wanasubiri.

Yesu aliwahurumia watu hawa. Yesu aliwaona watu hao kama kondoo wasio na mchungaji. Yesu alianza kuwfundisha watu hao.

Katika tukio la tatu, Yesu amekuwa akifundisha umati siku nzima na machweo yanaingia. Wanafunzi wanamjia Yesu na kumwomba Yesu aage umati huo waondoke ili watafute chakula cha kula. Hivyo Yesu anawaambia wanafunzi, "Wapeni watu hawa chakula."

Wanafunzi wanajibu, "Hatuna chakula chochote cha kuwapatia." Wanafunzi wanasema ingegharimu mshahara wa mwaka mzima kupata pesa za kutosha kununua chakula cha kutosha kuwalisha watu wote. Yesu aliwatuma wanafunzi kuchunguza kiasi cha chakula kilichokuwepo. Wanafunzi wanaingia kwenye umati. Wanafunzi wanapata mikate mitano na samaki wawili na kumletea Yesu mikate na samaki hao.

Katika tukio la nne, Yesu anawaambia wanafunzi wake wawapange watu hao kwenye vikundi na kuwaambia waketi. Wanafunzi wanawapanga watu hao katika vikundi vya watu 50 au 100. Yesu anachukua mikate na samaki na kuangalia mbinguni. Yesu anabariki mikate na samaki hao au kushukuru kwa mikate na samaki hao. Yesu anamega mikate hiyo kuwa vipande vipande. Kwanza anawapatia wanafunzi mikate, na wanawagawia watu. Kisha anagawa samaki kwa vipande, na wanafunzi wanawagawia umati pia. Baada ya kila mtu kula chakula kingi atakavyo, wanafunzi wanakusanya mabaki ya chakula na kujaza vikapu 12. Mikate hiyo mitano na samaki wawili waliwalisha wanaume 5,000 pamoja na wake na watoto wao.

Sasa, kikundi kinapaswa kutumia michoro ya mfuatano wa maonyesho, kuchora au kutumia vielelezo kuigiza kifungu na matukio yake.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 6:30-44 kikisomwa katika tafsiri iliyio rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza kifungu.

Kifungu hiki kina matukio 4.

Wahusika katika kifungu hiki ni:

- Yesu
- Wanafunzi 12 wa Yesu
- Umati wa watu wanaowafuata.

Kama kikundi, igizeni kifungu hiki mara mbili. Mnapaswa kuigiza kifungu hiki katika lugha yenu ya asili.

Kwanza, igizeni simulizi hii bila kusitisha. Zingati mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa simulizi. Hakikisha hamruki sehemu ngumu au muhimu za simulizi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize kifungu hiki.

Kikundi kinatakiwa kuigiza kifungu hiki mara ya pili. Mnapoigiza, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mtu anayemwigiza mhusika "Je, unahisije au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kujibu angehisije au kuwazaje endapo angekuwa mhusika. Kisha anza igizo tena.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize kifungu hiki kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yanayowezekana.

Katika tukio la kwanza, wanafunzi wanamjia Yesu baada ya safari yao kwenda vijijini. Sasa wanamwambia Yesu mambo yote waliyofundisha na mambo yote waliyofanya. Kuna watu wengi sana wanaokuja na kwenda, na hata wanakosa muda wa kula. Yesu anapendekeza waende katika sehemu isiyo na watu ili wapumzike.

Sitisha igizo. Muulize Yesu, "Je, unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimechoka sana," "Ninahisi njaa sana," au "Ninataka kukaa na wanafunzi wangu niliowatuma." Au, nimefurahishwa sana na ripoti yao. Ninataka sote tupate muda kiasi wa kupumzika sasa." Au, "Nimepata tu habari kwamba binamu yangu Yohana aliuawa na nimehuzunika." Endeleta igizo.

Waulize wanafunzi, ambao sasa wanaitwa mitume, au waliotumwa, "Je, mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Tumechoka sana, tumekuwa safarini na sasa tumerudi na kuna umati wa watu hapa," "Tulitaka tu kukaa na Yesu na sasa umati huu wa watu uko hapa," au "Tulifurahia sana yale ambayo Mungu alifanya tulipotoka na tulitaka kumwambia Yesu mambo haya." Endeleta igizo.

Katika tukio la pili, wanaingia kwenye mashua na kuvuka kona ya Bahari ya Galilaya. Watu wanaona wanakoenda na kukimbia ufukoni. Watu hao wanawasili kabla ya Yesu na wanafunzi kuwasili katika mahali pasipokuwa na watu. Yesu na wanafunzi wake wanapofika huko na Yesu anaposhuka kutoka kwa mashua, kuna umati unaowasubiri.

Sitisha igizo. Muulize Yesu, "Je, unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimechoka sana," "Ninawahurumia watu hawa waliokimbia na kutangulia ili tu kupata mtu wa kuwaongoza na kuwafundisha," au "Ninawahurumia watu hawa wasio na mtu yeyote wa kuwaongoza," "Ninajua tumechoka lakini watu hawa wanahitaji msaada wangu." Waulize watu, "Kwa nini mnamfuata Yesu kwenda eneo hili lisilo na watu?" Huenda ukasikia "Ninataka Yesu amponye mke wangu au mtoto wangu." Au, "Yesu husimulia hadithi za kusisimua. Ninataka kusikia zaidi." Au, "Wakati mwininge Yesu hufanya miujiza. Ninatumai nitaona muujiza leo." Endeleta igizo.

Katika tukio la tatu, Yesu anawafundisha watu siku nzima. Baadaye alasiri, wanafunzi wanamjia na kusema, "Mahali hapa ni mbali, kunakuchwa, tafadahli waage watu waondoke ili wajinunulie chakula."

Yesu anasema, "Wapeni ninyi chakula."

Sitisha igizo. Waulize wanafunzi, "Je, mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Tumevunjwa moyo," "Tumechanganyikiwa," "Tumechoka, na sasa Yesu anataka tuwape watu hawa chakula." Au, "Hatuju cha kufanya, hatuna chakula," "Tunawezaje kuwapatia chakula? Hatuna pesa za kununua chakula na hakuna kitu cha kununua katika eneo hili hata hivyo. Itagharimu mshahara wa mwaka mzima kununua chakula cha kutosha kwa ajili ya watu hawa wote." Endeleta igizo.

Yesu anauliza, "Mna chakula kiasi gani? Nendeni mkaangalie." Wanafunzi wanarudi wakiwa na mikate mitano na samaki wawili. Yesu anawaambia wanafunzi wawaketishe watu kwa vikundi. Umati wa watu, wanaume 5,000 na familia zao, wanaketi kwa vikundi vya watu 50 na 100.

Sitisha igizo. Uliza vikundi vya watu, "Je, mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Tumechanganyikiwa," au "Tunahisi njaa na tumechoka, lakini bado tunataka kusikia mafundisho ya Yesu," au "Ninashangaa ni kwa nini wanataka tuketi kwenye nyasi. Ninatumai tunaweza kupata chakula hivi karibuni. Sikukumbuka kuleta chakula chochote." Endeleta igizo.

Katika tukio la nne, Yesu anaangalia juu mbinguni na kubariki mikate 5 na samaki 2. Yesu anashukuru kwa chakula. Kisha Yesu anaumega mkate kwa vipande na kuanza kuwapatia wanafunzi. Wanafunzi wanawapatia watu mkate huo. Kuna mkate wa kutosha kwa kila mtu kula hadi ashibe. Yesu anamega samaki na kuwapa wanafunzi vipande. Wanafunzi wanawapa watu vipande hivyo vya samaki. Kuna samaki wa kutosha kwa kila mtu kula. Kila mtu anakula chakula kingi atakavyo. Wanafunzi wanakusanya mabaki ya mkate na samaki na kujaza vikapu 12.

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi, "Je, mnahisi vipi sasa?" Huenda ukasikia mambo kama, "Tumeshangaa! Kamwe sijawahi kuona jambo kama hili. Hiyo mikate yote ilitoka wapi? Yesu aliendelea kunipa mikate tu!" "Bado tumechoka, lakini tumefurahi kumwona Mungu akitenda," au "Inawezekana vipi kwamba wanaume 5000 pamoja na wake na watoto wao wote walipata chakula cha kutosha?" Muulize Yesu, "Je, unahisi vipi sasa? Huenda ukasikia, "Nimeridhika na siku ya leo. Ninafikiri wanafunzi wangu walijifunza fundisho zuri. Ninatumai kwamba watu wamejifunza jambo pia. Labda sasa, wataenda nyumbani na tunaweza kupata muda wa kupumzika. Ni muhimu kwetu kupata muda wa kupumzika." Waulize watu, "Je, mnahisi vipi sasa kwa kuwa mmekula?" Huenda ukasikia, "Nimeshiba. Sijui wakati nilipokula chakula kingi hivyo. Sijui mikate ile yote ilikotoka. Sikuona mkate wowote nilipofika hapa na hakuna mtu aliyeondoka kwenda kuchukua. Sielewi. Lakini mikate ilikuwa mitamu na mingi. Watoto wangu watalala vizuri usiku wa leo kwa sababu wameshiba." Endeleta igizo.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 6:30-44 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Ni katika kisa hiki pekee katika kitabu cha Marko ambapo wanafunzi wa yesu wanaitwa "mitume," ambalo lina maana ya "waliotumwa." **Mitume** wanateuliwa na Yesu mwenyewe kama wawakilishi wake. Ikiwa lugha yako ina neno lenye maana ya "mitume" linaloeweka kwa kila mtu, unaweza kutumia neno hilo hapa. Hata hivyo, ikiwa hadhira yako haiendi kanisani au ni waumini wapya, watahitaji ufanuzi zaidi, na huenda neno lingine likatumika. Baadhi ya mapendekezo ni:

- wawakilishi wa Yesu
- wajumbe (maalum) wa Yesu
- watu waliotumwa na Yesu

Neno lolote utakalochagua linapaswa kuashiria kuwa watu hawa wanaaminika na wana mamlaka. Utatumia neno hilo hilo katika kitabu cha Matendo ya Mitume.

Sitisha na ujadili: Ni neno gani utatumia kumaanisha **mitume**? Neno hili limetumika sana katika kitabu cha Matendo ya Mitume na katika barua za paulo. Hakikisha kwamba neno unalochagua linaonyesha kwamba watu hawa wako katika nafasi ya kuwa na imani na mamlaka. Kwa kawaida neno hili hutumiwa na mitume na Paulo pekee baada ya Yesu kupaa mbingini. Neno mitume linapatikana kwenye Faharasa Kuu. Sitisha kurekodi hapa.

Tumia neno hilo hilo la **wanafunzi**, mashua, na Bahari ya Galilaya ambalo umekuwa ukitumia kote kwenye Marko. Neno Mwanafunzi limefanuliwa kwenye Faharasa Kuu.

Yesu alitazama **mbingu** na **akaubariki** mkate. Katika kisa hiki, "mbinguni" ina maana ya mahali ambapo Mungu na malaika wake wanaishi, kulingana na muktadha. Mara nyigi mahali ambapo Mungu anaishi hudhaniwa kuwa "juu" mbinguni, kwa hiyo katika muktadha huu kutazama juu ni kumwomba Mungu. Tumia neno hilo hilo la mbingu kama ulivyotulitumia katika aya zilizotangulia, na ukumbuke mbingu imejadiliwa kwenye Faharasa Kuu.

Katika kisa hiki, Yesu "aliubariki" mkate ili kuanda kwa ajili ya kazi ya pekee ya kuliwa. Hata hivyo, huu si uchawi ambao Yesu anafanya chakula. Unaweza kuepuka mkanganyiko huu kwa kusema neno la jumla linalomaanisha "kushukuru" kwa ajili ya chakula.

Malizia hapa na mjadili kama kundi ni neno gani mtatumia kwa maana ya **bariki**. Baraka inajadiliwa katika Kamusi Kuu. Sitisha kucheza hapa.

Watu **walishiba** baada ya kula samaki na mkate. Neno "kushiba" lina maana ya kula hadi kutosheka- sio kula kupitiliza kiasi, lakini kushiba kiasi cha kutohitaji chakula kingine.

Huu ndio mwisho wa kurekodi.

Marko 6:45-56

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 6:45–56 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Simulizi hii ni mwendelezo wa iliyotangulia ya kuwalisha watu 5,000. Simulizi hii inaangazia matukio yalitokea jioni ileile baada ya watu kulishwa.

Sitisha hapa kisha uwaonyeshe ramani ya Bahari ya Galilaya inayoonyesha pia Bethsaida. Yesu alikuwa karibu na Bethsaida lakini katika sehemu iliyotengwa ambapo aliwalisha wanaume 5,000 na familia zao. Sitisha kucheza hapa.

Baada ya watu kula, lipo jambo lililotukia na kumfanya Yesu awaambie wanafunzi wake waondoke mara moja. Maelezo ya tukio hili katika injili ya Yohana sura ya 6 yanatuambia kwamba watu walitaka kutumia nguvu kumfanya Yesu awe mfalme wao. Marko hatuelezi ni kwanini Yesu aliwataka wanafunzi wake waondoke mara moja. Mara tu wanafunzi walipomaliza kukusanya mabaki, Yesu aliwaelekeza wanafunzi wake wapande mashuani kuelekea mji wa Bethsaida. Kisha Yesu akawaruhusu makutano waende nyumbani. Kisha Yesu alikwenda peke yake kwenye milima iliyokuwa karibu ili kuomba. Matukio haya yalitokea haraka. Wanafunzi wakaenda zao. Makutano waliondoka. Kisha Yesu aliondoka mahali pale.

Katika simulizi hii huenda makutano wanajaribu kumlazimisha Yesu awe mfalme, naye Yesu anajibu kwa kumwomba Baba yake. Yesu alipanda kwenye milima ili kuomba. Milima iko karibu na upande wa kaskazini mwa Bahari ya Galilaya. Yesu alikuwa karibu na pwani ya ziwa. Kisha Yesu akapanda mahali fulani mlimani na kuzungumza na Mungu akiwa yake. Yesu alikuwa anaomba. Kuomba ni kuzungumza na Mungu. Yesu

alikuwa katika mazungumzo na Mungu. Neno kuomba ni neno la kijumla linalomaanisha kuwasiliana na au kuzungumza na Mungu. Usitumie neno mahususi linalomaanisha kutoa shukrani au linalotumia maneno ya kichawi.

Sitisha kisha mjadili: Simulia kuhusu watu tofauti-tofauti kuomba kwa sababu mbalimbali. Zingatia maneno unayotumia kwa ajili ya maombi mbalimbali. Sitisha kucheza hapa.

Baadaye usiku huo katika zamu ya nne, au kati ya saa 9 na saa 12 asubuhi, Yesu alikuwa bado yupo mwenyewe mlimani. Yesu aliweza kuwaona wanafunzi ziwani. Upepo ulivuma kwa nguvu na kufanya mawimbi makubwa. Wanafunzi walikuwa wakihangaika kweli kupiga makasia. Serikali ya Roma iliugawanya muda katika vipindi vilivyoitwa zamu. Wakati wa usiku kulikuwa na vipindi 4 vya zamu na kila moja ilikuwa na masaa 3. Zamu ya nne ilianzia saa 9 hadi saa 12 asubuhi. Matukio hapa yanatukia kukiwa na giza, hivyo yawezekana ilikuwa majira karibu na saa 9 alfajiri kuliko saa 12 asubuhi.

Sitisha kisha mjadili: Zungumzia jinsi utamaduni wako unavyoelezea muda. Je, unaweza kumwambiaje mtu tukio hili lilitokea muda gani? Wengine wanaweza kusema "karibu saa 9 alfajiri" nao wengine wakasema "usiku wa manane" na wengine wakasema "asubuhi na mapema kabla ya jua kuchomoza." Sitisha kucheza hapa.

Yesu alikuwa pembezoni mwa mlima. Yesu aliwaona wanafunzi kwenye mashua ziwani wakihangaika kutokana na upepo na mawimbi yaliyovuma. Yesu alianza kushuka chini na kuelekea ziwani. Kisha Yesu alitembea juu ya maji kuelekea ilipo mashua. Yesu alitembea juu ya maji, au bila kuzama. Yesu hakuogelea. Yesu alikusudia kuendelea kutembea kwenda mpaka kwenye mashua. Hata hivyo, wanafunzi walipomwona Yesu akitembea juu ya maji, waliogopa. Walidhani Yesu alikuwa mzimu. Kila mmoja wa wanafunzi aliogopa.

Wanafunzi wamechoka, kimwili na kihisia. Walikuwa na siku ndefu iliyoisha kwa kushuhudia muujiza wa kuwalisha wanaume 5,000 na familia zao. Kisha wakaingia kwenye mashua ili kuelekea kwa safari fupi. Dhoruba ikaja na upepo ukawa unaisukuma mashua pamoja na kusababisha mawimbi makubwa. Wanafunzi walikuwa wakihangaika kweli kupiga makasia. Kabla ya tukio hili, hakuna aliyewahi kumwona mtu akitembea juu ya maji. Wachawi maarufu wa Kiyahudi wa wakati huo walisema roho za majini zilikuwa zikija usiku na kuleta dhoruba. Hivyo wanapomwona Yesu akitembea juu ya maji, huenda hilo linawafanya wafikiri wanaiona mzimu, ambayo ni roho ya aina fulani, wakati mwininge wa mtu aliyekufa.

Ni vigumu kuelewa pale simulizi inaposema Yesu alipanga kupita ilipo mashua. Lugha hapa inaonyesha sana kwamba Yesu "alitaka" kwenda walipo ili kuwaonyesha kwamba yupo hapo. Mara tu Yesu alipogundua wanafunzi waliogopa, Yesu akawanenea mara moja. Yesu anaposema, "Ni mimi; msiogope," yawezekana walipata utulivu mkubwa. Wanafunzi wangekumbuka namna ambayo Mungu hujielezea kama "Ni mimi," na anavyozungumza maneno ya kufariji mara nyingi naposema "msiogope."

Sitisha kisha mjadili: Simulia kuhusu mtu anayejaribu kuwafariji wengine walio katika dhiki au shida. Msimuliaji anasema kipi cha kufariji? Mtu hufanya nini ili kufariji? Sitisha kucheza hapa.

Yesu alipoingia mashuani, upepo ulikoma. Simulizi katika kitabu cha Marko mara nyingi zinategemeana, na simulizi hii inatukumbusha iliyotangulia kuhusu mikate na samaki. Wanafunzi hawakuelewa kikamilifu kwamba Yesu alipofanya mikate na samaki kuongezeka, alikuwa akionyesha jukumu lake kama Mpaji. Ikiwa wangeelewa kwamba Yesu alikuwa ndiye Mungu mwenyewe, wangelielewa kwamba Yesu alipotembea juu ya maji, alikuwa anadhahirisha nguvu zake juu ya vilivyoumbwa. Wasingeogopa. Miyo yao ilikuwa "migumu," au "kipofu." Hawakuelewa au kuwa na imani au kumwamini Yesu. Miyo migumu ni neno la kitaswira linalorejelea mtu asiyelewa.

Sitisha kisha mjadili: Katika utamaduni wenu, huenda kuna watu wasioelewa au wasioweza kuelewa ukweli, licha ya kuona miujiza. Simulia kuhusu mtu aliyewahi kushuhudia muujiza au aliyetendewa muujiza, lakini bado hakumwamini Yesu baada ya hilo. Unaweza kueleza vipi kuhusu mtu huyu? Je, ni ufanuzi upi utatumia kueleza kuhusu mtu asiyeamini baada ya miujiza? Sitisha kucheza hapa.

Wanafunzi walipoingia kwenye mashua, walielekea kaskazini upande wa Bethsaida. Upepo uliisukuma mashua ya wanafunzi kuelekea kusini-maghribi, na wakafika nchi kavu katika eneo la Genesareti. Eneo hili ni kusini mwa Kapernaumu.

Sitisha kisha uwaonyeshe ramani ya Bahari ya Galilaya na mtazame njia kutoka Bethsada kwenda Genesareti. Tambua kwamba wanafunzi walikwenda kusini lakini hawakuvuka ziwa kama vile inavyotarajiwa kutokana na

kauli "kuvuka." Tumia kauli mwafaka kuashiria "kufika pwani" au "kuvuka ziwa na kwenda upande mwingine wa nchi kavu." Sitisha kucheza hapa.

Watu katika eneo la Genezareti walikuwa wamesikia kuhusu Yesu kuwaponya watu. Walimtambua Yesu mara moja. Hivi majuzi Yesu alikuwa Kapernaumu, karibu na eneo hili. Watu wa Genezareti walikuwa wameshasikia yote kuhusu watu waliokuja kumgusa Yesu na kuponywa. Watu walitaka hivyo hapa-kuruhusiwa kumgusa. Tukio hili linalingana na matukio mengine ya uponyaji katika kitabu cha Marko, ambapo watu waliyamini kwamba Yesu alikuwa na nguvu za kuponya na walimwendea wakiwa na imani kwamba wakimgusa, watapona. Neno lilelile la "kuponywa" lililotumika hapa ndilo pia limetumika kwenye simulizi kuhusu mwanamke aliyetokwa na damu. Ni neno linalomaanisha kukamilika au uzima. Linajumuisha wokovu au uponyaji wa kimwili na kiroho.

Wakati huu huko Genezareti, walikwenda vijiji jirani na mashambani, au sokoni nje ya vijiji. Maeneo ya soko ndipo watu walipokusanyika siku ya soko ili kuuza mavuno yao au vitu waliviyotaka kuwauzia watu wengine. Waliwabeba wagonjwa kwenye mikeka. Mkeka ulikuwa kama machela au godoro ambalo watu wangeweza kushikilia pembeni na kumbeba mgonjwa aliyealala.

Sitisha kisha uonyeshe picha mtu akiwa amebebwa kwenye mkeka. Sitisha kucheza hapa.

Watu walimwomba Yesu awaruhusu wagonjwa waguse pindo la vazi la Yesu. Pindo la vazi linarejelea sehemu ya nguo inayoning'inia. Wanaume Wayahudi walivalia vazi la nje ambalo mara nyingi lilikuwa na pindo linaloning'inia kila kona. Kusudi la pindo lilikuwa kumkumbusha mtu huyo kushika amri za Mungu. Yesu alikuwa Myahudi, kumaanisha alivalia vazi lenye pindo 4 zinazoonekana. Sitisha kucheza hapa.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 6:45–56 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 4.

Katika tukio la kwanza: Mara tu baada ya kuwalisha watu, Yesu anawaambia wanafunzi wake warudi kwenye mashua na walekee ng'ambo wakati alipokuwa akiwaaga watu. Kisha Yesu akaelekea milimani peke yake kuomba.

Katika tukio la pili: Karibu saa 9 alfajiri, Yesu anatembea juu ya maji ya ziwa kuwafuata wanafunzi walioko kwenye mashua.

Tukio la tatu: Yesu anazungumza na wanafunzi akisema, "Msiogope, Niko hapa." Yesu anaingia kwenye mashua na upemo unakoma. Wanafunzi wanashangaa.

Tukio la nne: Wanavuka kuelekea ng'ambo ya pili ya ziwa. Wanafika ufuoni na kushuka. Wagonjwa kutoka eneo hilo wanakuja, na kila anayemgusa Yesu anaponywa.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Umati wa watu ambao Yesu anawaaga
- Umati wa watu wanaomtambua Yesu upande wa pili wa ufu
- Wagonjwa wanaomgusa Yesu na kuponywa

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za simulizi hii inapotukia:

Neno la kwanza katika simulizi hii ni "mara moja" au neno lingine au maneno mengine yenye maana moja. Hili ni jambo linalofuata lililotukia. Hakukuwa na muda kati ya tukio la awali la kuwalisha watu na Yesu kuwaambia wanafunzi wake waingie kwenye mashua na waondoke.

Sitisha kisha mjadili: Simulia kisa chenye matukio mawili. Tukio la pili linatukia siku hiyohiyo dakika chache tu baada ya tukio la kwanza. Sikiliza maneno ambayo msimuliasi anayatumia kuunganisha simulizi hizo mbili. Sitisha rekodi hapa.

Kabla ya kuigiza simulizi nzima, mtu mmoja au wanakikundi wote wasimame sehemu moja. Mtu mwingine atembee kuelekea walipo wanakikundi kisha awapite.

Sitisha kisha ujadili: Utaelezeaje kitendo hicho? Utakisemaje alichokifanya mtu aliyeendelea kutembea bila kusimama? Sitisha rekodi hapa.

Simulizi hii inatumia maneno ya maelekezo. Simulizi inasema mashua ilikuwa katikati ya ziwa. Mashua hiyo haikuwa katikati ya ziwa. Mashua ilikuwa umbali fulani kutoka ufuoni lakini karibu vya kutosha kuonekana kutokea ufuoni. Walivuka ziwa. Wanafunzi hakuvuka ziwa kwa maana ya kutoka upande mmoja kwenda upande mwingine. Wanafunzi walitoka upande wa kaskazini mwa Kapernaumu kuelekea upande wa kusini mwa Kapernaumu. Hii iko upande wa pili wa ziwa lakini sambamba na miji hiyo miwili. Mashua ilivuka sehemu ya ziwa.

Sitisha kisha utumie ramani au chora chini mwonekano wa ziwa. Weka kitu kuwakilisha mashua ziwani. Sasa jadili maneno utakayotumia kuonyesha mahali ambapo mashua ilipo na kinachotendekea mashua hiyo. Ispokuwa iwe itawachanganya watu, unaweza kusema mashua iko katikati mwa ziwa. Ispokuwa iwe itawachanganya watu, unaweza kusema mashua ilienda ng'ambo. Sitisha rekodi hapa.

Katika tukio la kwanza, Yesu yuko katika sehemu ileile alipowalishia watu 5,000-eneo la mbali, lenye nyasi nyingi ambalo huenda lilikuwa tambarare. Liko karibu na ziwa. Mara baada ya mabaki ya chakula kukusanya tu, Yesu anawaambia wanafunzi wake warudi kwenye mashua ili waondoke kuelekea Bethsada. Yesu anawaaga watu na kuwaacha waende nyumbani. Yesu anaondoka na kwenda milimani. Yesu anaenda kwenye eneo hili ili awe peke na kuomba. Kumbuka kwamba Bahari ya Galilaya ilizungukwa na milima.

Stisha kisha uwaonyeshe picha ya Bahari ya Galilaya pamoja na milima hii. Sitisha rekodi hapa.

Katika tukio la pili, wanafunzi wapo ndani ya mashua. Upepo ni mkubwa na unasababisha mawimbi makubwa. Ni usiku wa manane. Wanafunzi wanahangaika kuidhibiti mashua. Yesu anawaona akiwa bado ufuoni. Yesu anatembea juu ya maji, au bila kuzama. Ni zamu ya nne ya usiku au kati ya saa 9 na 12 asubuhi, lakini bado ni giza Yesu anapotembea kuwaelekea wanafunzi. Yesu anakusudia kutembea kuipita mashua.

Katika tukio la tatu, wanafunzi wanaogopa sana wanapomwona Yesu. Wanadhani Yesu ni mzimu. Yesu anazungumza nao, akisema, "Msiogope, jipeni moyo, niko hapa." Yesu anaingia kwenye mashua. Upepo unakoma. Maji yanatulia. Wanafunzi wanashangaa. Bado hawaelewii umuhimu wa mikate. Wanajua huu ulikuwa muujiza lakini hawaelewii muujiza ule ulimanisha nini. Miyo yao ni migumu sana kuelewa.

Katika tukio la nne, wanavuka upande wa pili wa ziwa. Wanawasili kwenye mji unaoitwa Genezareti ulio kusini mwa Kapernaumu. Ni tofauti na Bethsaida ambako walipanga kwenda. Wanafunzi waliletta mashua ufuoni. Mara moja watu wakamtambua Yesu. Yesu alipitia eneo hilo kwenda vijiji, miji, na pembezoni mwa nchi. Watu waliwabeba wagonjwa kwenye mikeka kuwapeleka popote waliposikia Yesu alipo. Wanamwomba Yesu awaruhusu wagonjwa kumgusa. Lugha halisi haibainishi wazi hapa-hatuna uhakika ikiwa walioomba kugusa pindo la vazi la Yesu ni wale walioabeba wagonjwa, au ikiwa ni wagonjwa wenye. Itakuwa bora usipoiweka wazi. Ikiwa lazima utaje walioomba kuligusa vazi au kanzu ya Yesu, ni bora kusema kwamba wagonjwa wenye. Ndio walioomba kuligusa vazi la Yesu. Wote wanaomgusa Yesu, hata wanapoligusa tu pindo la vazi lake, wanaponywa.

Sasa, wanakikundi wanapaswa kutumia picha zenye madokezo, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 6:45–56 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 4.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Umati wa watu ambao Yesu anawaaga
- Umati wa watu wanaomtambua Yesu upande wa pili wa ufu
- Wagonjwa wanaomgusa Yesu na kuponywa

Kama kikundi, igiza simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi hii mwanzo hadi mwisho. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Sitisha kucheza hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Wanapoigiza simulizi, sitisha igizo kisha umuulize mhusika anayeigiza "Je, unahisi viperi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au mawazo yake endapo angekuwa mhusika. Kisha anzisha igizo upya.

Sitisha kucheza hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufutao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukasikia kutoka kwa wahusika.

Katika tukio la kwanza, mara moja Yesu anawaruhusu wanafunzi waondoke. Yesu anawaambia watu waende nyumbani. Yesu anaenda milimani peke yake kuomba.

Sitisha igizo. Muulize Yesu, "Je, unahisi viperi?" Huenda akajibu, "Nimechoka sana" au "Nimetoka kufanya muujiza mkubwa sana na nilitaka kutenga muda kunena na Mungu, baba yangu." Waulize wanafunzi wanajisikiae. Huenda wakajibu, "Nimechoka sana." Au, "Sielewi kwa nini Yesu alitutoa. Nilitaka kumuuliza Yesu kuhusu ule mkate." Au, "Nimeona tu jambo la kushangaza zaidi. Sijui Yesu aliwezaje kuufanya ule mkate uongezeko vile. Sielewi Yesu anawezaje kufanya mambo haya. Nataka kujua zaidi." Endeleta igizo.

Katika tukio la pili, wanafunzi wapo kwenye mashua yao katikati ya ziwa. Ni wakati wa usiku. Yesu yuko kwenye nchi kavu. Kuna upepo mkali na mawimbi makubwa. Yesu anaona wanafunzi wanahangaika na mashua. Karibu saa 9 alfajiri Yesu anatembea juu ya maji kuielekea mashua. Yesu alikusudia kutembea na kwenda kuipita mashua. Wanafunzi wanamwona Yesu akitembea juu ya maji na kudhani kuwa Yesu ni mzimu. Wanafunzi wanaogopa sana.

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi, "Je, mnahisi viperi?" Huenda wakajibu, "Tunaogopa," "Hatuelewii," "Tumechanganyikiwa. Je, yule ni Yesu kweli au ni mzimu tu unaonekana kama Yesu? Hakuna anayeweza kutembea juu ya maji kama vile. Yesu ni nani?" Endeleta igizo.

Katika tukio la 3, Yesu anazungumza nao mara moja. "Msiogope," Yesu anasema. "Jipeni moyo, Nipo hapa." Yesu anaingia kwenye mashua, na upepo unakoma.

Sitisha igizo. Muulize Yesu, "Je, unahisi viperi?" Huenda akajibu, "Nimefadhaika kwamba bado hawaelewi mimi ni nani" au "Ninajaribu kuwafundisha wanafunzi wangu waelewe vizuri zaidi mimi ni nani." Endeleta igizo.

Wanafunzi wanashangaa. Bado hawaelewi muujiza wa mikate na miyo yao ni migumu sana kuuelewa.

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi, "Je, mnahisi viperi sasa?" Huenda wakajibu, "Vyema zaidi. Siku zote mambo ni safi Yesu akiwa pamoa nasi. Upepo ulikoma kama ulivyokoma tulipopatwa na dhoruba lile jingine baya. Yesu

anashangaza. Lakini sielewi ni jinsi gani Yesu anaweza kufanya mambo haya. Sijui Yesu aliwezaje kumpa mkate kila mtu aliyekuwepo pale leo. Mungu pekee ndiye anayeweza kufanya mambo kama hayo. Yesu ni nani?" Endeleza igizo.

Katika tukio la 4, wanafika upande wa pili wa ziwa, na watu wanamtambua Yesu. Watu wanakimbia katika eneo lote, kuwabeba wagonjwa kwenye mikeka na kuwapeleka popote waliposikia Yesu yupo. Kila mahali alipokwenda Yesu, vijijini, mijini, au pembezoni mwa nchi, watu waliwaleta wagonjwa kwenye eneo la soko. Watu wanamwomba Yesu awaruhusu wagonjwa waguse angalau pindo la kanzu yake. Wote wanaomgusa Yesu wanaponywa.

Mwishoni mwa igizo: "Waulize wagonjwa, Mnajisikiaje?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nilikata tamaa, na sasa nimeponywa," "Nina furaha sana," au "Ninamwamini Yesu Waulize wanafunzi, "Mnajisikiaje sasa?" Huenda wakajibu, "Ninashangaa ninapowaona wagonjwa hawa wote wakiponywa. Nguvu hii ya kuponya inatoka wapi? Yesu alitupa nguvu tulipokwenda vijijini kukemea mapepo. Nilikuwa nina hiyo nguvu lakini siielewi au nguvu hiyo inatoka wapi." Endeleza igizo.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 6:45–56 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Papo hapo Yesu akawaambia wanafunzi wake waingie kwenye mashua na kuelekea upande wa pili wa **ziwa**. Unapotafsiri istilahi ziwa na wanafunzi, hakikisha inalingana na tafsiri za awali.

Yesu alienda kuwa peke yake na **kuomba**. Neno "kuomba" linamaanisha kuzungumza na Mungu. Neno kuomba linapatikana kwenye Faharasa Kuu. Unapotafsiri neno kuomba, hakikisha inalingana na tafsiri za awali.

Wanafunzi waliendesha mashua hiyo kwa miti ya mbao ambayo ilikuwa bapa upande mmoja. Upepo ulipovuma, ilikuwa vigumu sana kuelekeza mashua katika upande waliotaka kwenda.

Waonyeshe picha ya mashua na makasia na uwakumbushe kwamba mashua ya aina hiyo ndiyo iliyorejelewa awali katika kitabu cha Marko. Sitisha kuchenza hapa.

Baadaye, Yesu akaja kwenye mashua akitembea juu ya maji. Alikuwa karibu **kuwapita**. Hii haimaanishi kwamba Yesu alipita walipo bila kusimama. Kulingana na lugha halisi, inamaanisha Yesu alikuwa akija kujiunga nao, au kupita mahali ambapo wangeweza kumwona. Alitaka wamwone.

Wanafunzi walifikiri kwamba waliona **mzimu**, au roho ya mtu aliyekufa.

Wanafunzi **walishangaa**, au walifarijkla kwa kuokolewa kutoka kwenye dhoruba. Walishangaa kwa sababu hawakuelewa Yesu alikuwa nani.

Watu wengi waliponywa. Neno **kuponywa** katika simulizi hii linamaanisha uponyaji kamili-kiroho na kimwili.

Huu ndio mwisho.

Marko 7:1–8

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:1–8 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Hatuju muda ambao mafundisho haya yalitokea-ikiwa yalitokea mara tu baada ya matukio yaliyotangulia katika Marko, au ikiwa Marko ameangazia mafundisho haya ya Yesu hapa ili katuonyesha jambo fulani katikati ya yale anayosimulia kuhusu Yesu.

Mafundisho haya ni sehemu ya kwanza ya mafundisho ya kina. Kuna sehemu tatu katika mafundisho hayo ya kina. Sehemu hii anaangazia mzozano kati ya Yesu na Mafarisayo na jinsi Yesu alivyowajibu. Katika sehemu ya pili, Yesu ataeleza kwamba desturi za viongozi wa dini si sawa na sheria ya Mungu, na wakati mwingine desturi zao ni kinyume na sheria ya Mungu. Katika sehemu ya tatu, Yesu ataeleza jinsi watu wanavyofanyika najisi,

kumaanisha hawafai kwa kazi ya Mungu. Mafundisho haya yatokea kabla ya kuona Yesu akiwasaidia watu wasio Wayahudi mara tatu! Huenda mafundisho haya yako hapa ili kutuonyesha kwamba hata wasio Wayahudi wanaweza kukubaliwa kwa Mungu wakimfuata miyoni mwao, hata ikiwa hawafuati desturi zote za Kiyahudi.

Mafarisayo na walimu wengine wa sheria wametoka hekaluni huko Yerusalem kwenda alikokuwa Yesu. Walitaka kumuona. Mafarisayo walikuwa ni kikundi cha viongozi wa dini waliokuwa makini kuzitii sheria na desturi zote za Kiyahudi kwa undani. Walimu wa sheria, wakati mwingine huitwa waandishi, walikuwa ni wasomi na wataalamu wa kufasiri sheria za Maandiko Matakatifu. Wanamazunguka Yesu na wanafunzi wake, ambao wanakula, na wanagundua tatizo-wanafunzi hawajanaawa mikono kabla ya kula kama ilivyotakiwa kulingana na desturi za Kiyahudi. Mafarisayo na walimu wa sheria waliamini kwamba hili liliwafanya wanafunzi kuwa wachafu. Kuwa mchafu haimaanishi kwamba wanafunzi walikuwa wachafu kimwili, lakini badala yake Mafarisayo waliamini walikuwa najisi au wasiofaa mbele za Mungu. Machoni pa Mungu unajisi wa kweli hautokani na vitu vya nje, kama uchafu au kutofuata ibada au sherehe zilizowekwa na wanadamu, bali kwa dhambi anazosema au kutenda mtu. Katika simulizi hili, Yesu anatufundisha tofauti kati ya usafi wa kidini na usafi wa kimaadili-yaliyo miyoni na akilini mwetu.

Tumeona katika sehemu zilizotangulia za Marko kwamba Yesu kila wakati hafuati desturi za viongozi wa dini. Wakati mwingine desturi za kidini za Kiyahudi ziliitwa sheria za mdomo. Wayahudi walikuwa na sheria zilizoandikwa kutoka kwa Musa, lakini wakati mwingine sheria hazikuwa wazi sana. Kwa miaka mingi, wazee-viongozi wa dini wa vizazi vilivyopita-walizifasiri sheria zilizokuwa zimeandikwa na kutoa maelekezo ya ziada ili kufanya sheria zieleweke zaidi. Maagizo haya yalirithishwa kutoka kizazi kimoja hadi kingine kwa njia ya mdomo. Maagizo haya yakawa desturi ambazo viongozi wa kidini waliwaamuru Wayahudi kufanya ili wamkaribie Mungu zaidi. Ilikuwa ni vigumu kufuata sheria hizi zote. Katika sehemu hii Marko anatusaidia kuelewa sheria za ziada za viongozi wa dini kwa kutupa maelezo zaidi.

Sitisha hapa kisha ujadili na watafsiri: Je, watu katika jamii yenu hufuata sheria na desturi zipi za kidini? Watu wanachukulia vipi sheria na desturi hizi za kidini? Je, ni nani anayewaelekeza kufuata desturi hizo na kwa nini wanaamini wanapaswa kuzizingatia? Sitisha kucheza hapa.

Sheria za Agano la Kale hazikusema kuwa ni muhimu kwa watu wote kunawa mikono kabla ya kila chakula ili kukubaliwa na Mungu. Maagizo haya pamoja na namna mahususi ya kunawa mikono ziliongezwa baadaye na viongozi wa dini. Sheria zilizoandikwa za Musa ziliwahitaji tu makuhani ndani ya Hekalu waoshe mikono yao, lakini Mafarisayo walitaka kila mtu ajitolee kwa Mungu kama makuhani walivyojitlea. Kwa miaka mingi, kila mtu alilazimika kunawa mikono kabla ya kula. Kunawa hakukutosha kuondoa uchafu wote-watu wote walitakiwa kusuza mikono yao mara moja kwa maji baada ya kunawa. Tunadhani walifanya hivi kwa kujaza maji mkono mmoja, kwa kuufanya uwe kama kikombe, na kujimwigia kwenye mkono mwingine.

Kisha Marko anatuambia wanachokifanya viongozi wa dini wanaporudi kutoka sokoni. Luga ni ngumu kuilewa, kwa hiyo hatuna uhakika viongozi wa kidini wanafanya nini hasa. Huenda viongozi wa dini waliosha kila kitu kinachotoka sokoni, au wenyewe waliwa waliporudi kutoka sokoni. Wangenawa kwa kujinyunyijizia au kwa kujimwigia kabisa maji. Kwa sababu hatuna uhakika Marko anatwambia viongozi wa dini walinawa wenyewe au waliosha vitu wanavyotoka navyo sokoni, unaweza kutumia mojawapo kwenye tafsiri yako.

Marko anaendelea kuelezea mambo yote ambayo watu wanatakiwa kusafisha na namna ya kusafisha kulingana na sheria za viongozi wa dini. Kulikuwa na vitu vingi vilivyohitaji kutakaswa, au vikubaliwe kwa ajili ya huduma kwa Mungu. Marko anatoa orodha ndefu kama mfano: vikombe, mitungi, birika," ili tuone ni kazi za ziada ambazo viongozi wa dini waliwapa watu. Mafarisayo waliamini kwamba watu wangeweza kumkaribia Mungu ikiwa wangefanya mambo haya yote.

Vikombe vilivyotajwa hapa vinatumwi kunywea vinywaji. Mitungi ni vyombo kama vile jagi vilivyotumika kuweka vinywaji, na birika zinarejelea vyombo vya chuma vilivyotumiwa kupikia.

Sitisha hapa kisha mtazame picha za vikombe, mitungi na mabirika. Similianeni kuhusu wakati fulani ambapo mtu umjuaye alifanya kitu ili kupata kibali cha roho au Mungu. Sitisha kucheza hapa.

Mafarisayo na walimu wa sheria wanamkemea Yesu-wakimwuliza kwa nini wanafunzi wake hawafuati desturi za Kiyahudi na badala yake wanakula kwa mikono najisi au michafu. Yesu hawaelezei moja kwa moja kwa nini wanafunzi wake hawakufuata desturi hizi. Badala yake Yesu anawajibu kwa nukuu kutoka kwa nabii maarufu, Isaya. Nukuu hii kutoka kwa Isaya inaonyesha kwamba watu wanaweza kujisafisha na kufuata sheria zote kali

kuhusu kujisafisha na kusafisha vitu vingine, lakini hiyo haimaanishi kwamba miyo yao ni safi au kwamba wanakubalika kwa Mungu. Isaya anasema Mungu anasema, "Watuhawa wananiheshimu kwa midomo yao, lakini miyo yao iko mbali nami." Ujumbe wa Mungu unatuonyesha tofauti kati ya ibada za nje, kumsifu Mungu kwa maneno yetu au "kwa midomo yetu," na hali halisi ya ndani ya kinachotokea moyoni na akilini mwetu. Yesu anawaambia Mafarisayo na walimu wa sheria kwamba unabii wa Isaya unatimizwa hapa. Mafarisayo na walimu wa sheria ni wanafiki amba Mungu alizungumza kuwahusu kupitia nabii Isaya. Kuwa mnafiki ni kuonekana kuwa tofauti na jinsi ulivyo. Mungu anasema, "Wananiabudu bure; mafundisho yao ni sheria tupu za wanadamu." Mafarisayo wanaabudu bila kusudi kwa sababu haja yao ni kutimiza desturi na sheria za kibinadamu tu. Badala ya kufuata amri za Mungu, wanafuata mafundisho yao wenyewe.

Hawako karibu na Mungu kwa sababu wanafanya mambo haya: wako karibu na Mungu wakati miyo yao ipo karibu Mungu. Nukuu hii inawaonyesha viongozi wa kidini kwamba sheria ya Mungu yenye ina mamlaka juu ya desturi zao, ingawa desturi zao huenda ziliwekwa ili kuwasaidia watu.

Sitisha hapa kisha mjadili: Ni nani mwenye mamlaka ya kidini kwenye jamii yenu? Je, ni Biblia/Maandiko yenye, au viongozi fulani wa kanisa? Elezea desturi zozote za kidini ambazo jamii yenu hutekeleza licha ya kuwa hazipo kwenye Biblia. Sitisha kucheza hapa.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:1-8 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 2.

Katika tukio la kwanza: Mafarisayo na walimu wa sheria ya dini wanagundua kwamba wanafunzi wa Yesu hawakunawa mikono kabla ya kula, kama ilivyo desturi ya Kiyahudi.

Katika tukio la pili: Mafarisayo na walimu wa sheria ya dini wanamuuliza Yesu, "Kwa nini wanafunzi wako hawafuati desturi zetu?"

Yesu anawajibu kwamba wao ni wanafiki. Yesu anamnukuu nabii Isaya, aliyesema "Watuhawa huniheshimu kwa midomo yao, lakini miyo yao iko mbali nami. Ibada zao ni bure, maana wanafundisha itikadi kana kwamba ni sheria zilizotoka kwa Mungu."

Yesu anasema, "Mmeipuuza amri ya Mungu na kuzishika desturi zenu."

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Mafarisayo
- Walimu wa sheria ya dini
- Nabii Isaya (anayenekuliwa)

Kama kikundi, zingatia sehemu hizi za mazingira ya simulizi: Hatujui muda gani au wapi tukio la kwanza linatokea, lakini Yesu yupo na wanafunzi wake, na wanakula. Mafarisayo na walimu wa sheria ya kidini wamekuja kutoka Yerusalem ili kumwona Yesu. Hatujui kwa nini Mafarisayo wamekuja kumwona Yesu; yawezekana wamekuja ili kutafuta makosa katika mafundisho ya Yesu na yale anayotenda. Tunaona katika Marko kwamba viongozi wengi wa dini hawafurahii mafundisho ya Yesu.

Mafarisayo hawa na walimu wa sheria ya dini wanagundua wanafunzi hawakunawa mikono kabla ya kula, kama ilivyo kuwa katika desturi za Kiyahudi.

Sasa Marko anawapa wasikilizaji wake utangulizi ili waelewe simulizi hii. Marko anaelezea kwamba Wayahudi, hasa Mafarisayo, kwa kawaida walinawa mikono na waliosha vikombe, mitungi na mabirika. Ingawa simulizi inasema "Wayahudi wote" huenda hii ni kutia chumvi na inamaanisha "Wayahudi wengi." Njia maalum ya kunawa mikono na desturi nyingine nyingi hazikutoka kwenye sheria za Musa lakini yalikua ni maelekezo yaliyoongezewa baadaye na viongozi wa dini. Mafarisayo walibuni na kutengeneza sheria 613 na walijikita zaidi na itikadi za kidini kuliko mioyo yao na kuwa na uhusiano na Mungu. Ilikuwa ni vigumu kwa Wayahudi kufuata sheria nyingi na desturi maalum. Kunawa mikono ilikuwa muhimu kwa Wayahudi wengi, hasa kwa Mafarisayo. Amri ya kunawa mikono ilibuniwa na wazee wala haikuwepo kwenye sheria ambazo Musa alipewa na Mungu.

Katika tukio la pili, walimu wa sheria ya dini na Mafarisayo wanamwuliza Yesu kwa nini wanafunzi wake hawafuati desturi hizi. Wanamkemea Yesu kwa matendo ya wanafunzi wake. Mafarisayo wanafikiria kuwa kama wanafunzi wa Yesu hawafanyi kwa namna wanayoamini inakubalika kwa Mungu, basi Yesu pia hafanyi kwa namna inayokubalika, kwa sababu ni mwalimu wao. Yesu hajibu swalii la Mafarisayo kwa maelezo ya moja kwa moja kwa nini wanafunzi hawafuati desturi. Badala yake, anawajibu kwa kuwaambia walimu wa sheria ya dini na Mafarisayo kwamba ni wanafiki. Yesu anamnkuu nabii Isaya, aliyesema "Watu hawa huniheshimu kwa midomo yao, lakini mioyo yao iko mbali nami. Ibada yao ni ya uongo, kwa sababu wanafundisha desturi zao kana kwamba ni amri kutoka kwa Mungu."

Yesu anasema, "Mnapuuza, au hamuifati sheria ya Mungu na kuibadilisha, au endeleeni kufuata desturi zenu."

Yesu hasemi kwamba desturi zote ni mbaya. Watu na jamii mbalimbali hifuata desturi tofauti. Yesu anawaonyesha Mafarisayo tatizo la desturi za kidini ambazo zimekuwa muhimu zaidi kuliko neno la Mungu. Marko anataka tumfuate Yesu mioyoni mwetu badala ya kuzifuata desturi. Mafarisayo walichukulia kuwa mtu amekubaliwa na Mungu kulingana na tabia na mwenendo wake. Wakimwona mtu hafuati desturi zao, wanamchukulia kuwa najisi au anayetenda dhambi mbele za Mungu. Mafarisayo walipenda desturi zao na walizifundisha kana kwamba zina umuhimu sawa na amri za Mungu. Walipenda desturi na itikadi hizi kuliko walivyompenda Mungu.

Katika hatua hii, wanakikundi wanapaswa kutumia picha zenye madokezo, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:1-8 katika tafsiri iliyorahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 2.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Mafarisayo
- Walimu wa sheria ya kidini
- Nabii Isaya (anayenekuliwa)

Kama kikundi, igiza simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi hii mwanzo hadi mwisho. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Sitisha kucheza hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Igizo likiendelea, simamisha hapa na pale kisha umuulize anayeigiza "Unajisikiae au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au fikra zake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha anzisha igizo upya.

Sitisha kucheza hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufubato ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukasikia kutoka kwa wahusika.

Katika tukio la kwanza, Mafarisayo na walimu wa sheria ya dini wanatoka Yerusalem ili kumwona Yesu. Wanagundua kwamba baadhi ya wanafunzi wake hawakufuata desturi ya Kiyahudi ya kunawa mikono kabla ya kula.

Sitisha igizo. Waulize wahusika Mafarisayo na walimu wa sheria, "Je, mnawaza nini au mnahisi vipi?" Huenda wakajibu, "Kushangaa," "Tulijua Yesu na wanafunzi wake wana kasoro," "Tunahisi wanakufuru," "Tunahisi hawatuheshimu," au "Tunahisi wanafunzi hawamheshimu Mungu." Sasa waulize wahusika wanafunzi, "Je, mnahisi vipi?" Huenda ukasikia, "Hata hatuzingatii mambo kama kunawa mikono yetu, tuko pamoja na Yesu, tunafanya tu kile anachokifanya yeye." Endeleta igizo.

Hakikisha mmeigiza desturi za kumwaga maji mikono ikiwa pamoja kama chombo cha kuchotera maji, kutokula chochote kutoka sokoni kabla ya kutumbukiza mikono kwenye maji, na kuosha vikombe na mitungi mara kwa mara.

Sitisha igizo. Waulize wahusika Mafarisayo na walimu wa sheria ya dini wanaoshikilia desturi hizi, "Kwa nini mnafuata desturi hizi?" Huenda wakajibu, "Hivi ndivyo tumekuwa tukifanya siku zote" au "Tulifikiri kwamba hivi ndivyo Mungu anavyotaka tufanye." Endeleta igizo.

Mafarisayo na walimu wa sheria ya dini wanamuuliza Yesu kwa nini wanafunzi wake hawafuati desturi hiyo. Yesu anawajibu, "Ninyi wanafiki. Isaya hakukosea alipotabiri kuwahuusu."

Sitisha igizo. Muulize mhusika Yesu, "Je, unawaza nini au unahisi vipi?" Huenda akajibu, "Kughadhabika," "Kufadhaika, hawa wanapaswa kuwa viongozi wa dini, lakini hawaelewi mapenzi ya Mungu," au "Ninahisi watu hawa wanataka kuwatwika mizigo wanafunzi wangu kwa mambo ambayo Mungu hahitaji." Endeleta igizo.

Yesu anamnukuu Isaya, aliyesema, "Watu hawa huniheshimu kwa midomo yao, lakini mioyo yao iko mbali nami. Ibada yao si ya kweli au si halisi. Wanafundisha desturi zao kana kwamba ni amri za Mungu, wanapuuza sheria ya Mungu, na kushikilia desturi zao."

Mwisho wa igizo, muulize mhusika Yesu, "Je, unawaza nini au unahisi vipi?" Huenda akajibu, "Kughadhabishwa kwani watu hawa wanafundisha desturi zao na kuzifananisha na amri za Mungu" au "Ninawalinda wanafunzi wangu dhidi ya dini hii isiyo ya kiungu."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:1-8 katika tafsiri iliyio rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili istilahi na maneno muhimu katika simulizi hii.

Wale **Mafarisayo** na **walimu wa sheria** wanakuja kumwona Yesu. "Mwalimu wa sheria" wakati mwingine hutafsiriwa kama **waandishi** au walioandika sheria: Walikuwa ni wasomi na wataalamu wa kufasiri sheria kwenye Maandiko Matakatifu. Walimu hawa hawakuandika ufasiri wao, bali walizikariri na kuzifundisha kwa mdomo. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi mwalimu wa sheria, rejelea Faharasa Kuu na unapotafsiri hapa, hakikisha inalingana na tafsiri za awali.

Jina "Farisayo" linamaanisha "kutenganishwa." Hao **Mafarisayo** walichukuliwa kuwa wenyewe ushawishi mkubwa na waadilifu. Walikuwa vielelezo kwa watu kwa sababu walijitoa kufuata sheria ya Mungu. Walizitambua desturi na sheria za dini zilizoandikwa na zisizoandikwa. Neno Mafarisayo ni jina la kiongozi wa dini wa namna hii. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno Mafarisayo, rejelea Faharasa Kuu na unapotafsiri hapa, hakikisha inalingana na tafsiri za awali.

Mafarisayo na walimu wa sheria walisafiri kutoka **Yerusalem** kwenda kumwona Yesu. Yerusalem ni jina la mji mkuu wa kidini wa Wayahudi. Mahali rasmi ambapo Wayahudi walikwenda kumtolea Mungu dhabihu,

Hekalu, lilikuwa Yerusalem. Hapa palikuwa mahali patakatifu zaidi kwa Wayahudi, na mahali ambapo viongozi wa sheria ya dini ya Kiyahudi walikutana.

Mafarisayo wanagundua **wanafunzi** wanakula bila kunawa mikono yao, kama ilivyo desturi ya Kiyahudi. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno wanafunzi, rejelea Faharasa Kuu na unapotafsiri hapa, hakikisha inalingana na tafsiri za awali za kitabu cha Marko.

Marko anaeleza kwamba Mafarisayo na Wayahudi wote hawali bila kunawa mikono. **Wayahudi** ni wazawa wa Isaka, mwana wa Abrahamu. Hawa ndio Mungu alifanya nao maagano ya kuwapa nchi ya Israeli. Walianza kuitwa Wayahudi miaka 500 kabla ya Yesu, pale waliposhindwa na majeshi ya adui na kupelekwa nchi nyininge. Walijiita Wayahudi ili kuhifadhi utambulisho wao kama watu waliochaguliwa na Mungu. "Wayahudi" ni kikundi cha kabila (uzao wa Isaka) na cha watu waliofuata dini ya Uyahudi. Katika simulizi hii Marko anasema kwamba Wayahudi daima hunawa mikono yao kabla ya kula. Labda ni kutia chumvi kusema kwamba Wayahudi wengi, ikiwa wanafuata desturi za kidini za Mafarisayo na walimu wa sheria, watanawa mikono yao.

Sitisha hapa kisha mjadili neno mtakalotumia kuwarejelea **Wayahudi**. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno Wayahudi, rejelea Faharasa Kuu na unapotafsiri hapa, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Sitisha kucheza hapa.

Yesu anajibu kemeo la Mafarisayo kwa kumnukuu Isaya. Yesu anasema kwamba Isaya hakukosea alipotabiri kuhusu **unafiki** wa watu hawa. Isaya ni nabii wa Kiyahudi aliywatabiria Wayahudi, watu wa Mungu, zaidi ya miaka 700 kabla ya wakati wa Yesu. Isaya aliwaonya watu wa Mungu kwamba wangeshindwa na adui na kupelekwa kutoka nchi yao ikiwa hawatamfuata Mungu. Pia alitabiri kwamba wangeokolewa kutoka utumwani na kurudishwa katika nchi yao. Alitabiri kwamba mkombozi angekuja kuwaokoa. Hapa, Yesu anamnukuu Isaya ili kuonyesha kwamba Mungu anajali zaidi yale yaliyo ndani ya moyo wa mtu kuliko sheria anazofuata. Unapotafsiri istilahi **unabii** na **unafiki**, hakikisha inalingana na tafsiri za awali, na kumbuka istilahi unabii na unafiki zinapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Yesu anazungumzia kuhusu kushikilia **mapokeo** au **desturi za wanadamu**. Hii inarejelea tamaduni zisizoandikwa ambazo waandishi walizirithisha kwa watu na kuwalazimisha wazifuate. Yesu anaziita "desturi za wandamu" ili kuonyesha tofauti kati ya sheria hizi na sheria muhimu zaidi ambazo Mungu anataka watu wazifuate.

Sitisha hapa kisha mjadili neno mtakalotumia kurejelea **desturi za wanadamu**.

Huu ndio mwisho.

Marko 7:9-13

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:9-13 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika sehemu iliyopita Yesu aliwaambia viongozi wa dini kwamba sheria za Mungu ni muhimu zaidi kuliko desturi za ziada zisizoandikwa ambazo viongozi wa dini waliwalimbikizia watu. Katika sehemu hii, Marko anaeleza mengine ambayo Yesu anawaambia Mafarisayo na walimu wa sheria na pia anatoa mfano mahususi wa desturi zao zilizo kinyume kabiswa na sheria ya Mungu.

Yesu anasema, "Mna njia nzuri ya kukataa amri ya Mungu ili kufuata desturi zenu!" Hapa Yesu anawakejeli. Anamaanisha kwamba Mafarisayo na walimu wa sheria wanabuni njia za kijanja za kutotii sheria za Mungu ili kufuata desturi zao. Yesu anatumia mfano kutoka kwenye sheria ya Musa kuhusu kuwaheshimu wazazi ili kuonyesha jinsi desturi zisizoandikwa za viongozi wa dini ziliwaruhusu watu kutowaheshimu wazazi wao. Musa anazungumza mara mbili kuhusu kuwaheshimu wazazi katika Agano la Kale:

Mara ya kwanza Musa anapotaja kuwaheshimu wazazi ni kwenye amri ya tano, inayosema watu wanapaswa kuwaheshimu wazazi wao ili waishi maisha marefu. Mara ya pili Musa anapotaja hili, anasema kuwa asiyewaheshimu wazazi wake anapaswa kuuawa.

Kumheshimu mtu ni kumwonyesha taadhima. Mtu angeweza kumheshimu baba yake au mama yake kwa njia nyingi. Angeweza kuwaheshimu kwa vitu kama vile pesa au chakula, au kwa njia nyingine kama vile kuwakarimu au kuwasaidia. Sheria hii ambayo Mungu alimpa Musa ilistahili kuheshimiwa na watu wote Israeli. Katika sheria ya Kiyahudi ilikuwa muhimu sana kwa mtu kumheshimu baba na mama yake-adhabu ya kutomheshimu baba na mama ilikuwa kali. Sheria ya Musa ilisema kuwa mtu anapaswa kuuawa kwa kuvunja amri hii. Tafsiri nyingine hutumia maneno, "Mtu yejote anayemlaani baba au mama yake anapaswa kuuawa." Hii haimaanishi kumlaani mtu, badala yake inamaanisha kumtukana mtu na kumsema vibaya.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Mnamheshimu nani katika utamaduni wenu na mnaonyesha heshima vipi? Sitisha kucheza hapa.

Yesu anaendelea kuwaambia Mafarisayo na walimu wa sheria kwamba mafundisho yao ni tofauti kabisa na sheria ya Musa. Wanafundisha desturi zao na kuzipa kipaumbele kuliko sheria ya Mungu. Kando na Mafarisayo kukataa kutii sheria ya Mungu kwa kufuata desturi zao, waliwfundisha wengine kufanya vivyo hivyo. Viongozi wa dini walisema kwamba watu hawahitaji kuwasaidia wazazi wao ikiwa tayari wameapa kumtolea Mungu sadaka ambayo wangetumia kuwasaidia wazazi wao. Yesu anarejelea aina ya pekee ya kiapo katika simulizi hii—"korbani." Korban linatokana na neno la Kiebrania linalomaanisha "zawadi maalumu kwa Mungu au sadaka." Watu walipotoa sadaka ya aina hii, pia waliahidi kwamba vitu hivyo vingewekwa wakfu kwa Mungu na visingechukuliwa kutoka kwa Mungu. Hii ilikuwa kiapo kizito sana. Kulikuwa na matokeo mabaya mtu akivunja ahadi kwa kumpa mtu mwngine sadaka hiyo. Ingawaje kitu hicho ni mali ya Mungu, mtu hakutakiwa kukitoa kama sadaka, alikibakia nacho. Yesu anasema kwamba Mafarisayo waliweka viapo hivi kwa sababu za ubinaksi, kujiwekea vitu na kuepuka kuwasaidia baba zao na mama zao.

Aidha, ikiwa mtu unapotoa zawadi hizi kwa Mungu kwa kiapo hiki maalum, "hupaswi" kuwapa wazazi, hata ikiwa wazazi wanahitaji, kwa sababu kufanya hivyo ni kuvunja kiapo chako kwa Mungu. Mtu huyo amekatazwa kufanya chochote kusaidia. Hii si chuku, kwani watu waliepuka kuwasaidia au kuwa wema kwa wazazi wao kwa kusema kuwa wana majukumu ya kidini.

Ni kweli kwamba kuvunja ahadi kwa Mungu haikukubalika wakati mtu alipo weka kiapo kama hiki cha kutoa sadaka. Pia ni kweli kwamba Mungu anatakiwa kuwa wa maana zaidi kwetu kuliko yejote, ikiwemo baba zetu na mama zetu. Hata hivyo, Yesu anasema hapa kwamba si vyema kutumia sheria moja ya Mungu kuvunja sheria nyingine ya Mungu. Sheria za Mungu hazipaswi kutumiwa hivyo. Yesu anawaambia Mafarisayo na walimu wa sheria kwamba desturi zao zinawafanya watu kutolitii neno la Mungu. Yesu anaendelea na kusema kwamba huu ni mfano mmoja kati ya mingi ambayo viongozi wa dini huwasababisha wengine kutoii.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Toeni mifano katika utamaduni wenu ambapo viongozi wa dini hupinda sheria ili wajifaidishe wenyewe.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:9–13 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii lina tukio 1.

Katika tukio la kwanza: Yesu anaendelea kuwakemea Mafarisayo na walimu wa sheria kwa kutoa mfano maalumu wa jinsi wanavyotafuta njia za kupuuza amri za Mungu kijanja ili waweze kufuata desturi zao.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Mafarisayo
- Walimu wa sheria
- Musa (ambaye alitoa sheria kutoka kwa Mungu)
- Watoto wanaokataa kuwasaidia wazazi wao (kwenye mfano wa Yesu)

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za simulizi: Katika simulizi hii, Yesu anaendelea kuzungumza na Mafarisayo na walimu wa sheria. Anawaambia kwamba wanapuuza sheria ya Mungu ili kutimiza desturi zao. Anawapa mfano. Musa, katika amri kumi kwenye sheria za Mungu, alisema, "Wahesimu baba na mama." Kwingineko kwenye maandiko, Musa alisema, "Yeyote anayewasema baba na mama yake vibaya anapaswa kuuawa."

Yesu akasema, "Lakini mnasema ni sawa kwa watu kuwaambia wazazi wao, 'siwezi kukusaidia' endapo wameapa kumtolea Mungu kile wazazi hao wanahitaji." Hoja ya Yesu ni, "Mnatumia desturi hizi ili kuwawezesha watu kuwapuuza wazazi wenyе uhitaji, na mmebatilisha neno la Mungu ili kuingiza desturi zenu." Desturi hii iliwaruhusu wale ambao wametofautiana na wazazi wao au wenyе tamaa kutangaza kuwa vitu au mali zao zimekekwa wakfu kwa Mungu. Hata hivyo, haimaanishi kwamba mtu alilazimika kuvipeleka vitu hivyo hekaluni kama sadaka, na pia haikumaanisha kwamba wasingeweza kuvitumia-ilimaanisha tu kwamba hawakutakiwa kuwapa wazazi wao. Hawakuruhusiwa kufanya hivyo.

Desturi zingine sawa na mfano huu alioutoa Yesu zinawafanya watu kutotii sheria za Mungu na zinatutenga na kusudi la Mungu kwetu. Hapa, kupitia sheria ambazo Mungu alimpa Musa, Mungu anatuonyesha umuhimu wa kuwajali mama na baba zetu pale wanapolemewa kujitunza tena. Sheria au desturi hii ya kibinadamu iliwafanya watu kuwa wabinagsi na kutowajali wazazi wao. Tunapojitoa Mungu, kujitoa huko kunajumuisha kujitoa kwa familia zetu, watu wenyе uhitaji, na hata adui zetu pia. Yesu anasema tunapaswa kuwajali wenyе uhitaji. Kama hatutawajali wengine, basi hatumtii Mungu kweli.

Yesu anamaliza kwa kusema kwamba kuna mifano mingine mingi ya viongozi wa dini wakibatilisha sheria za Mungu.

Katika hatua hii, wanakikundi wanapaswa kutumia michoro yenyе madokezo, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:9–13 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina tukio 1.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Mafarisayo
- Walimu wa sheria
- Musa (ambaye alitoa sheria kutoka kwa Mungu)
- Watoto wanaokataa kuwasaidia wazazi wao (kwenye mfano wa Yesu)

Kama kikundi, igiza simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi hii mwanzo hadi mwisho. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Sitisha kucheza hapa kisha mwigize simulizi hii.

Wahusika wanatakiwa kuigiza simulizi mara ya pili. Igizo likiendelea, sitisha hapa na pale kisha umuulize mhusika "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au mawazo yake endapo angekuwa mhusika. Kisha anzisha igizo tena.

Sitisha kucheza hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufutao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukasikia kutoka kwa wahusika.

Yesu awajibu Mafarisayo na walimu wa sheria. Anamnukuu Musa, ambaye alisema, "Waheshimu baba na mama yako. Yeyote anayewasema vibaya mama yake na baba yake anapaswa kuuawa."

Kisha Yesu anatoa mfano wa watoto wanaowaambia wazazi wao wenye uhitaji, "Samahani, siwezi kukusaidia kwa kuwa yote nimeapa kumpa Mungu vyote ambavyo ningekupu."

Sitisha igizo. Waulize wazazi kwenye mfano wa Yesu, "Je, mnahisi vipi?" Huenda wakajibu, "Kufadhaika," "Ninahisi watoto wangu hawaniheshimu wala hawanitii," au "Ninahuzunika sana. Ninahisi kama hakuna anayenipenda. Watoto wangu wanakwepa kunisaidia kwa kumsingizia Mungu." Endeleza igizo.

Yesu anaendelea kusema, "Kwa njia hiyo ninyi mnabatilisha neno la Mungu kwa desturi zenu mlizojiweke. Huu ni mfano mmoja tu kati ya mingi."

Sitisha igizo. Waulize wahusika Mafarisayo na walimu wa sheria, "Je, mnawaza nini au mnahisi vipi?" Huenda wakajibu, "Kughadhabishwa, Yesu anathubutu vipi kukosoa desturi zetu?" "Kutukanwa," "Kuogopa. Najua siwezi kufuata sheria zote za Mungu. Ni ngumu sana."

Mwishihi mwa igizo, mwulize mhusika Yesu, "Je, unahisi vipi?" Huenda akajibu, "Kughadhabishwa kwani Mafarisayo na walimu hawa wa sheria wanabatilisha neno la Mungu na kufuata desturi zao wenywewe" au "Ninajaribu kuwaonyesha watu unafiki wao ulivyo."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:9-13 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili vitu na maneno ya muhimu katika simulizi hii.

Yesu ananukuu **sheria ya Musa** anapowapa viongozi wa dini mfano wa unafiki wao. Mungu alimpa nabii Musa sheria zake ili awape watu wa Mungu kabla hawajaingia nchi ambayo Mungu alikuwa amewaandalia. Sheria hizi ziliandikwa na kuwa msingi wa sheria za kidini za Wayahudi. Viongozi wa dini kisha waliongeza sheria zaidi zisizoandikwa kwenye sheria hizo za Musa, hivyo kuwaongezea watu mzigo zaidi. Agano Jipyaa mara nyingi hunukuu **Musa au sheria** kwa kudokeza "inasema". Musa na "sheria" wanarejelea jambo lilelile.

Sitisha hapa kisha mjadili istilahi mtakayotumia kurejelea **sheria ya Musa**. Istilahi sheria ya Musa inapatikana kwenye Faharasa Kuu. Sitisha kucheza hapa.

Katika utamaduni wa Kiyahudi mtu angeweza kuweka kiapo au kutoa sadaka inayoitwa **Korbani**. Neno korbani linatokana na neno asilia la Kiebrania linalomaanisha "tunu kwa Mungu au sadaka." Watu walipotoa sadaka ya aina hii, pia waliahidi kwamba vitu hivyo vingewekwa wakfu kwa Mungu na visingechukuliwa kutoka kwa Mungu. Hii ilikuwa kiapo kizito sana. Kulikuwa na matokeo mabaya ikiwa mtu angevunja ahadi kwa kumpa mtu mwininge sadaka hiyo.

Sitisha hapa kisha mjadili istilahi mtakayotumia kurejelea **Korbani**. Sitisha kucheza hapa.

Huu ndio mwisho.

Marko 7:14-23

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:14-23 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Yesu amekuwa akikemea Mafarisayo na walimu wa sheria kwa kutafuta njia za kijanja za kutotii sheria za Mungu kwa njia za mila ambazo zimepitishwa kuititia kwa vizazi. Yesu sasa anazungumza tena kuhusu kile kinachomtia mtu unajisi na kumfanya awe safi au asiwe safi. Sio mambo tunayofanya au kuonyesha nje lakini yale yaliyo katika miyo yetu ndiyo Mungu anayojali. Yesu sasa anauita umati ukusanyike kwake ili kila mtu aweze kusikia ujumbe muhimu anaopaswa kutoa. Yesu anauambia umati kuwa "sikilizeni na mafahamu." Anawaambia wasikilize kwa makini-kile anachokaribia kusema ni muhimu. Yesu anataka umati umakinike na kuelewa kwamba anajaribu kuwafunulia ukweli wa Mungu.

Komea hapa na jadilini jinsi walimu wenu au wanaume wenye hekima wanavyoteka umakini wa watu wanapofundisha ili kuwaonyesha kwamba mafundisho ni muhimu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasimulia fumbo. Fumbo lilikuwa simulizi maalum ambalo Yesu alisimulia. Mafumbo yalitumia mambo ya kawaida kuelezea mambo ya ndani zaidi kumhusu Mungu. Mara nyingi ilikuwa vigumu kuelewa mafumbo isipokuwa watu wakijitahidi kusikiliza. Yesu anasema, "Hakuna chochote nje ya mtu kinachoweza kumtia unajisi kwa kumuingia ndani. Bali, ni kile kitokacho ndani ya mtu kimtiacho unajisi." Yesu anaposema "hakuna chochote nje ya mtu" hapa, anarejelea aina yoyote ya chakula. Anasema chakula unachokiweka katika kinywa chako hakikufanyi kuwa najisi, au kutostahili kumtumikia Mungu. Badala yake, ni kile kimtokacho mtu ndicho humtia unajisi. Yesu anamaanisha kwamba kile kinachotoka ndani ya mtu ni mawazo yetu ya ndani, miyo yetu, jinsi haswa tulivyo.

Katika Agano la Kale kulikuwa na vyakula fulani ambavyo watu hawakupaswa kula. Vyakula hivi vilichukuliwa kuwa najisi. Mafarisayo waliamini kwamba mtu akila vyakula najisi, mtu huyo angehitaji kuititia sherehe ya utakaso ili kuwa safi tena na kukubalika mbele za Mungu Mafarisayo na wanafunzi walikuwa walielewa vibaya kusudi la vyakula najisi katika Agano la Kale. Vyakula hivi pamoja na taratibu nyingine za utakaso kama vile dhabihu zilitumika kama ukumbusho kwamba kila mtu alizaliwa na dhambi katika miyo yao na alihitaji mkombozi wa kusafisha dhambi zao. Yesu ndiye mkombozi aliyeahidiwa ambaye watu wamekuwa wakimsibiri. Yeye ndiye ambaye hatimaye atafanya mambo yote kuwa sawa sawa tena. Hata atasafisha ndani mwa mtu na kuyafanya mawazo na moyo wake uwe safi na mzuri.

Watu ni najisi wakati hawafai kwa huduma kwa Mungu. Tamaduni za kidini ziliwapa watu orodha ya sheria za kukaa "safi"-mambo ambayo wanapaswa kufanya ili kujisafisha, na vitu ambayo hawapaswi kula au kugusa. Watu walipokuwa "safi" wangeweza kumwabudu Mungu na kushiriki katika jamii. Yesu anabatilisha njia hii ya jadi ya kufikiri na anaelezea kwamba hakuna mtu anayeweza kufuata sheria za kutosha kuwa "safi" au "kukubalika kwa ajili ya huduma kwa Mungu." Moyo wa mtu ni muhimu zaidi-tabia yake ya kiadili-iwe anafuata njia inayompendeza Mungu au la. Yesu hasemi kwamba sheria za Kiyahudi kuhusu usafi ni mbaya au kwamba watu wanapaswa kuacha kuzifua, lakini anaeleza usafi wa kweli unatoka wapi. Yesu anaeleza kwamba kufuata sheria za Kiyahudi kunatufanya tuonekane safi kwa nje, lakini ni kile kilicho miyoni mwetu ambacho Mungu anapendezwa. nacho. Watu walielezea moyo kama mahali ambapo hisia na sifa za mtu zilikuwa.

Komea hapa na kujadili: Ni aina gani ya mambo katika utamaduni wako humfanya mtu akukubalike kuabudu na kutumikia miungu katika utamaduni wako? Je, kuna sherehe maalum ambazo unapaswa kufanya? Zielezee. Sitisha sauti hii hapa.

Kitabu cha Marko kinaonyesha mtindo wa kawaida wa Yesu akifundisha hadharani na kisha kuwaeleza wanafunzi wake faraghani. Inatokea tena hapa. Yesu anasema kitu jadharani kwenye umati mkubwa, na kisha anaenda zake (au kuingia ndani ya nyumba) na wanafunzi wake wanaauliza maelezo zaidi.

Yesu anaanza kueleza mafundisho yake. Kwanza, Yesu anasema kwamba chakula hakiwezi kumtia mtu unajisi. Chakula huingia ndani ya tumbo letu, si miyo yetu. Marko anatupa tafsiri ya ziada kwamba Yesu anatangaza vyakula vyote kuwa vinakubalika, kulingana na mafundisho ya Yesu. Kisha Yesu anatoa orodha ya mambo 13 maovu-mambo ambayo humtia mtu unajisi. Baada ya "mawazo mabaya," Marko anatupa matendo sita maovu, na kisha sifa sita mbaya za kimaadili.

Matendo ambayo Yesu anazungumzia ni uasherati (au uzinifu). Hili ni neno la jumla linalomaanisha aina yoyote ya uasherati. Kisha anazungumza kuhusu wizi, au kuiba, na uuaji.

Anazungumza kuhusu uzinzi, ambao ni kufanya uasherati na mtu ambaye si mke au mume wako. Anazungumza kuhusu tamaa mbaya, ambayo inaweza kumaanisha wivu kwa njia ya kingono. Anazungumza kuhusu uovu, ambalo ni neno la jumla linalomaanisha matendo ya uovu yanayofanywa kimakusudi.

Kisha Yesu anaorodhesha sifa za mtu ambaye ni muovu. Jambo la kwanza Yesu anataja ni udanganyifu, ambalo ni wakati mtu anadanganya na kujawa na hila. Kisha anataja tamaa na wivu ambapo huwa wakati mtu anapotaka kitu alichonacho mtu mwininge. Yesu anataja uongo ambao huwa wakati mtu anasema mabaya kuhusu mtu mwininge lakini hasa hutumika katika kusema mabaya kuhusu Mungu. Anazungumzia kuhusu kiburi, ambacho ni majivuno au kujifikiria mwenyewe kuwa bora kuliko wengine na upumbavu ambao unarejelea tabia ya mtu asiyemjua Mungu na wala asiyetaka kumjua yeye.

Hapa, jadilini aina ya sifa zinazomfanya mtu awe "mtu mbaya" katika utamaduni wenu. Nini kinamfanya mtu awe "mtu mzuri" katika utamaduni wenu? Vielezeeni vitu hivyo.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:14–23 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii kina matukio 2.

Katika tukio la kwanza: Yesu anauita umati uje umsikilize. Amekuwa tu akizungumza na Mafarisayo na walimu wa sheria ya kidini. Anauambia umati "Ninyi nyote sikilizeni na mjaribu kuelewa. Sio kile kinachoingia mwilini mwako ndicho kinachokutia unajisi. Unatiwa najisi kwa kile kitokacho ndani ya moyo wako."

Katika tukio la pili: Yesu anaingia ndani ya nyumba, na wanafunzi wake wanamwuliza anamaanisha nini anaposema hivi. Anawaelezea kile alichomaanisha.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Mafarisayo na walimu wa sheria ya kidini bado wapo (ingawa hawajatajwa katika hadithi)
- Umati wa watu
- Wanafunzi wa Yesu

Kama kikundi, zingatieni kwa makini wa mpangilio kwenye sehemu hizi za simulizi: Katika tukio la kwanza, Yesu amekamilisha majadiliano yake na Mafarisayo na walimu wa sheria. Tayari makutano walikuwa na Yesu na Mafarisayo, lakini alikuwa akiwazungumza na Mafarisayo pekee yao katika simulizi iliyopita. Sasa Yesu anawavuta makutano kwake na kuwaambia wasikilize na kujaribu kuelewa-kile atakachosema ni muhimu. Yesu anapotaka makutano kujaribu kuelewa, si kwamba ujumbe alionao ni mgumu sana, lakini ni kwa sababu inaweza kuwa vigumu kwa watu kuukubali. Watu, hasa Mafarisayo, walifuata kwa ukaribu mila zao za kidini na kudhani kwamba kama walisa fisha vitu kwa namna fulani na kutokula vyakula fulani na kufuata mila na desturi nyingine nyingi na matambiko ya utakaso, wangeweza kukaa mbali na dhambi na kuwa safi kiroho na wenyе kukubalika mbele za Mungu. Yesu anatoa kauli kwamba unatiwa unajisi na kile kinachotoka moyoni mwako, si kile kinachoingia mwilini mwako. Hatukuambiwa jinsi Mafarisayo au umati unavyoitikia mafundisho ya Yesu. Yesu haelezei chochote tena kwa umati; badala yake, anaondoka. Huenda hii ilikuwa ni kauli ngumu kuikubali, ingemaanisha kubadili kabisa uelewa wa watu wa jinsi ya kukubalika kwa Mungu Tunajua kwamba hata wanafunzi ambao wana uhusiano wa karibu na Yesu hawakuelewa maana ya kile ambacho Yesu alikuwa akisema, si kwa sababu hawakuwa wenyе akili bali kwa sababu hii ilikuwa njia mpya ya kufikiri.

Ishia hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Elezea wakati ambapo uelewa wako wa kitu ulibadilika. Ilikuwa rahisi kiasi gani kukubali njia mpya kufikiri? Sitisha sauti hii hapa.

Katika tukio la pili, Yesu yuko ndani ya nyumba. Wanafunzi wake wanamjia na kuuliza anachomaanisha. Ilikuwa kawaida kwa wanafunzi kuuliza maswali kuhusu kile ambacho Yesu alimaanisha. Wanajifunza kutoka kwa Yesu; yeze ni mwalimu wao. Yesu anawauliza wanafunzi wake maswali ambayo hatarajii jibu. Yesu anauliza kama hawaelewii. Yesu anachosema kweli ni kwamba si chakula ambacho kinaweza kukutia unajisi. Chakula hakiingii moyoni mwako-kinaingia tumboni mwako na kisha hutoka nje ya mwili wako. Kisha kitendo kinabadilika kutoka kwa Yesu kuzungumza na Marko akitupatia habari za ziada. Marko anasema kwamba kwa kutangaza hili, Yesu alitangaza kwamba kila aina ya chakula kinakubalika machoni pa Mungu. Vyakula vingine vilichukuliwa kuwa najisi katika Agano la Kale, kutumika kama ukumbusho kwamba sisi sote tunazaliwa na dhambi katika miyo yetu na tunahitaji mwokozi. Marko sasa anatuambia Yesu anatangaza vyakula vyote kuwa "safi" ("safi" inamaanisha kukubalika kwa Mungu). Yesu ndiye mkombozi aliyeahidiwa, ambaye atawasafisha watu dhambi zao na kubadili matamanio ya miyo yao.

Yesu anaendelea kusema kwamba kile kinachotoka ndani ya mtu ndicho kinachomtia unajisi. Kilichomo ndani ya moyo wa mtu ndicho kimtokacho-mawazo mabaya, usherati, wizi, uuaji, uzinzi, tamaa za uovu, udanganyifu, ufisadi, wivu, matukano, kiburi, upumbavu. Yote haya yanatoka ndani, na humtia mtu unajisi.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi: Unazungumaje kuhusu matendo na tabia mbaya wakati unamfundisha mtu jambo mbaya kufanya? Utaleezaje orodha hii ya sifa? Utakumbuka vipi matendo kwenye orodha? Fanya mazoezi ya kutaja orodha ya matendo na tabia 13 na uamue njia bora ya yazungumzia. Unaweza kuipanga orodha upya ikiwa ni rahisi kuikumbuka kwa njia nyininge. Sitisha sauti hii hapa.

Sasa, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kuchora, au kutumia vitu kuonyesha simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:14–23 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Hadithi hii ina matukio 2.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Mafarisayo na walimu wa sheria ya kidini bado wapo (ingawa hawajatajwa katika hadithi)
- Umati wa watu
- Wanafunzi wa Yesu

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii kwa lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi hii mwanzo hadi mwisho. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu kwenye simulizi hii. Saidianenii kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Igizo likiendelea, sitisha hapa na pale na umuulize anayeigiza "Unahisi vipi au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au mawazo yake endapo angekuwa mhusika. Kisha anzisha igizo upya.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize hadithi kwa mara ya pili.

Ufualao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Katika tukio la kwanza, Yesu anauita umati. Anawaeleza kwamba hakuna chochote kilicho nje ya mtu kinachomwingia na kumtia unajisi. Ni vile vitu vinavyotoka ndani yake ndivyo vinavyomtia unajisi.

Ishia igizo. Muulize mtu anayeigiza kama Yesu, "Unawaza nini au unajisikiae?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nataka kuhakikisha kwamba kila mtu anaewa," "Nimefadhaishwa na Mafarisayo na walimu wa sheria ya kidini," au "Ninajaribu kuwasaidia watu ambao hawaelewi mambo ya kweli kumhusu Mungu." Endeleta igizo.

Yesu anaingia ndani ya nyumba. Wanafunzi wake wanaauliza kuhusu mafundisho yake.

Ishia igizo. Waulize wanaoigiza kuwa wanafunzi, "Mnahisi vipi au mnawaza nini?" Huenda ukasikia mambo kama, "Bado tumechanganyikiwa," "Hatuelewii," au "Inaonekana kama Yesu anaenda kinyume cha desturi zetu na hatuelewii." Endeleta igizo.

Yesu anawaambia, "Je, hata nanyi hamwelewi? Je, hamfahamu kwamba kitu kimwingiacho mtu hakimtii unajisi? Hakimwingii moyoni, bali tumboni, kisha hutoka mwilini mwake." Kisha anaeleza, "Kile kimtokacho mtu ndicho kimtiacho unajisi."

Ishia igizo. Muulize muigizaji anayeigiza kama Yesu, "Unawaza nini au unajisikiae?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kuvunjika moyo" au "Ninajaribu kuwasogeza kutoka kuangalia tu matendo ya watu na yale wanayowasilisha kwa nje ili kutazama yaliyo ndani ya mioyo ya watu." Endeleta igizo.

Baada ya igizo: Waulize watu wanaogiza kama wanafunzi, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Tunahisi kama kila kitu kinabadilika" au "Bado hatuelewii."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:14–23 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili istilahi na maneno muhimu katika simulizi hii.

Yesu aliita umati waje wasikie na akasema, "Sikilizeni nyote. Mjaribu kuelewa. Si kikuungiacho ndicho kikutiacho unajisi. Unatiwa unajisi na kile kinachoingia moyoni mwako.

Yesu anapozungumza kuhusu **unajisi**, anarejelea hali ya mtu au kitu ambacho kinafaa kumtumikia Mungu, au kina sifa fulani inayowafanya wasifae kwa huduma kwa wakati huu. Watu wanaweza kuwa najisi au safi tena kwa matendo yao na kwa afya yao.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi ni neno au maneno gani mtayatumia badala ya **unajisi**. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasema kwamba unatiwa unajisi na kile kinachotoka moyoni mwako. **Moyo** ulionwa kuwa mahali ambapo hisia na sifa za watu zilikuwa. Tumia neno lile lile au kifungu cha maneno kwa "moyo" kama ulivytumia katika masimulizi yaliyopita.

Yesu aliingia ndani ya nyumba ili kuepuwa umati na wanafunzi wake walimwuliza kile alichomaanisha kwa mfano aliotoka kuutumia. Kumbuka kutumia neno lile lile kwa wanafunzi katika simulizi hii kama ulivytumia katika vifungu vya awali katika Marko.

Fumbo ulikuwa ni hadithi maalum ambao Yesu alisimulia. Ulisimuliwa kwa kutumia vitu vya kawaida kuelezea mambo mazito kumhusu Mungu. Mara nyingi ilikuwa vigumu kuelewa mifano isipokuwa watu wakijitahidi kusikiliza.

Ishia hapa na mjadili kama kikundi ni neno au maneno gani mtayatumia badala ya **fumbo**. Kwa taarifa zaidi angalia neno fumbo kwenye Faharasa Kuu Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anaendelea kuzungumza kuhusu mambo maovu.

Mawazo mabaya ni mawazo ya watu yanayowafanya wafanye mambo mabaya. Kisha, tunaweza kugawanya mambo mabaya katika matendo na sifa.

Matendo ambayo Yesu anazungumzia ni **uasherati** (au **uzinifu**). Hili ni neno la jumla linalomaanisha aina yoyote ya uasherati.

Kisha anazungumza kuhusu **wizi**, au **kuiba**, na **uuaji**.

Anazungumza kuhusu uzinzi, ambao ni kufanya uasherati na mtu ambaye si mke au mume wako.

Anazungumza kuhusu **tamaa mbaya**, ambayo inaweza kumaanisha wivu kwa njia ya kingono.

Anazungumza kuhusu **uovu**, ambalo ni neno la jumla linalomaanisha matendo ya uovu yanayofanywa kimakusudi.

Kisha Yesu anaorodhesha sifa ambazo ni mbaya:

- **Udanganyifu** ambao unamaanisha wakati ambapo mtu anasema uongo.
- **Tamaa mbaya**
- **Wivu** wakati mtu anapotaka kitu ambacho mtu mwingine anacho.
- **Matukano** ambayo ni kusema kitu kibaya kuhusu mtu mwingine, lakini mara nyingi hutumiwa kumaanisha kusema kitu kibaya kumhusu Mungu.
- **Kiburi** ni majivuno au kujiona kuwa bora kuliko wengine.
- **Upumbavu** unarejelea tabia ya mtu ambaye hamjui Mungu na hataki kumjua.

Haya ni mambo yanayotokana na tabia ya mtu. Haya ndiyo mambo yanayomtia mtu unajisi, au kutostahili kumtumikia Mungu.

Ishia hapa kisha mjadili kama kikundi neno au kauli mtakazotumia kwa vitendo na tabia hizi mbaya.

Huu ndio mwisho.

Marko 7:24-30

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:24-30 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Tunajua kwamba hadithi hii ilitokea baada ya mafundisho yaliyotangulia, lakini hatujui ni muda gani baadaye. Hakikisha kwamba unatumia neno la jumla kwa wakati ambao umepita. Tunajua kutokana na hadithi kama hiyo katika Mathayo kwamba wanafunzi walienda pamoja na Yesu, ingawa hawatajwi hapa. Katika mistari iliyotangulia, Yesu ametoka kufundisha kwamba usafi wa ndani ni bora kuliko usafi wa kidesturi wa nje. Mojawapo ya sheria za desturi ya Kiyahudi ilikuwa kwamba kama wangegusa au kufanya jambo lolote na watu wasio Wayahudi (walioitwa watu wa Mataifa) wangekuwa najisi. Hata hivyo, Yesu anaenda katika eneo la Tiro katika Foinike ya Siria, kaskazini mwa nchi ya Kiyahudi. Huu ndio wakati pekee ambao Yesu alisafiri nje ya mipaka wa Israeli. Yesu anatuonyesha kwa matendo yale ambayo amefundisha tu kwa maneno-kwamba hatufanywi kuwa safi au najisi kwa matendo yetu ya nje. Kumbuka kwamba Marko anazungumza na waumini wapya wa Mataifa (waamini wasio Wayahudi) katika kitabu chake. Huenda Marko pia alitaka kuwakumbusha waumini wapya wa Mataifa kwamba Yesu aliwaona kuwa safi na wenye kustahili kupendwa naye.

Waonyeshe watafsiri ramani zinazoonyesha Galilaya na Foinike ya Siria ambapo Tiro ndilo jiji kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alitaka kuondoka ili kupumzika kwa sababu ya kazi yote aliyokuwa akifanya, na hakutaka aonekane na mtu yeoyote. Lakini watu wa Tiro tayari walikuwa wamesikia kuhusu miujiza yake. Tunajua hili kwa sababu baadhi yao walikuja kumwona Yesu alipokuwa kando ya Bahari ya Galilaya. Watu wa Tiro walitaka kukutana na Yesu. Mwanamke mmoja, wa Mataifa, au asiye Myahudi, kutoka eneo hili alisikia Yesu yupo huko. Mwanamke huyo alikuwa Msirofoinike, ambayo ina maana kwamba alitoka sehemu ya jimbo la Siria lililoitwa Foinike. Alimwendea Yesu kwa sababu binti yake alikuwa na pepo mchafu. Kutokana na hadithi nyingine katika Marko, tunajua kwamba pepo walikuwa wakatili kwa watu waliokuwa wamewaingia. Mapepo yanawenza kudhibiti mawazo au matendo ya mtu. Huenda msichana huyu alikuwa akipatwa na kifafa au kuanguka kwenye maji au moto. Mwanamke huyo akaanguka miguuni pa Yesu. Hili halimaanishi kwamba alijikwa na kuanguka chini, lakini badala yake linamaanisha kichwa chake miguu pa Yesu-alipiga magoti na kuweka uso wake chini-ili kuonyesha heshima yake kubwa na huzuni katika hali yake. Alimwomba na kuendelea kumwomba Yesu

amfanye pepo huyo amwachilie binti yake na kuacha kumdhibiti. Binti yake bado alikuwa nyumbani-hakuwa na mama yake.

Ishia hapa, jadili na timu yako ya watafsiri. Unaonyeshaje heshima kwa mwalimu unayemwomba msaada? Katika utamaduni wenu, kumwinamia mtu kunamaanisha nini? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anajibu mwanamke wa Mataifa kwa kutumia fumbo, au hadithi, kumwelezea. Anasema, "Si sawa kuchukua mkate wa watoto na kuwapa mbwa. Kwanza waache watoto wale wanachotaka." Mwanamke huyo angeelewa simulizi hiyo, lakini huenda wasikilizaji wako wasielewe. Simulizi hili linamaanisha hivi: Yesu anatupa picha ya familia ambapo watoto wameketi na kula chakula. "Watoto" katika simulizi hili wanarejelea watu Wayahudi. Mbwa katika fumbo hilo ni mbwa katika familia wapendwao wanaoruhusiwa kuingia wakati wa kula-si mbwa waliopotea au mbwa mwitu. Kwa kawaida wanakaa au kusubiri chini ya meza wakisubiri familia iwape chakula kutoka mezani. Yesu anamwambia mwanamke huyo kwamba alikuja kuwatumikia Wayahudi kwanza. Katika Agano la Kale, Wayahudi wa Israeli walikuwa wana wa Mungu, au watu waliochaguliwa na Mungu. Yesu alishiriki injili au Habari Njema na Wayahudi mbele ya Mataifa. Huenda jibu la Yesu likaonekana kuwa kali. Hata hivyo, hili pia ni kama jaribio kwa mwanamke huyo. Yesu hataki afikiri kwamba yeye ni mchawi ambaye atafanya tu chochole anachotaka. Je, ana imani-uaminifu-kiasi gani kwa Yesu? Mwanamke huyo hachukulii kama ametukanwa kwa kulinganishwa na mbwa. Badala yake, anajua kwamba ndani ya nyumba, kwa kawaida watoto huwaangushia mbwa makombo kimakusudi wakati wanapokula. Mwanamke huyo haombi kupokea zaidi ya Wayahudi, au badala ya Wayahudi. Ana imani na anaamini kwamba Yesu anaweza kufanya vyote kwa wakati mmoja!

Ishia hapa na mjadili kama timu ya watafsiri-je, kuna watu fulani ambao wanaweza kuchukuliwa kuwa "najisi" kwenye jamii zenu? Je, mnawachukuliaje? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anafurahia imani ya mwanamke huyo. Kisha anamwambia aende nyumbani kama njia ya kusema, "Binti yako amepona."

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:24–30 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 3.

Katika tukio la kwanza: Yesu anaacha eneo la Galilaya na kuenda kaskazini ya mkoa wa Tiro. Anaingia kwenye nyumba ambapo hataki watu wajue yuko kule, lakini mwanamke fulani anasikia na kuja kwake. Anamwomba amtoe pepo kutoka kwa binti yake, ambaye amepagawa.

Katika tukio la pili: Kuna mazungumzo kati ya mwanamke huyo, ambaye si Myahudi lakini ni mtu wa Mataifa aliyezaliwa huko Foinike ya Siria. Yesu anasema kwamba anapaswa kulisha familia yake, Wayahudi. Anasema, "Si vyema kuchukua chakula cha watoto na kuwatupia mbwa."

Anajibu, "Hiyo ni kweli, lakini hata mbwa walio chini ya meza wanaruhusiwa kula mabaki ya sahani ya watoto."

Katika tukio la tatu: Yesu anasema, "Jibu zuri. Sasa nenda zako nyumbani; yule pepo amemtoka binti yako." Mwanamke huyo anafika nyumbani na kumkuta binti yake akiwa amelala kitandani, yule pepo mchafu akiwa amemtoka.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Mwanamke Msirofoinike
- Binti wa yule mwanamke aliyepagawa na pepo
- Wayahudi na watu wa Mataifa wametajwa

Kama kikundi, zingatia sehemu hizi za mpangilio wa simulizi hii: Katika tukio la kwanza, Yesu anaondoka eneo la Galilaya pamoja na wanafunzi wake na kwenda kwenye eneo la Tiro. Hatujui Yesu alikuwa wapi hasa, lakini huenda safari hiyo ilikuwa umbali wa maili 20, au kilometa 32. Yesu alikuwa katika "karibu" wa Tiro, ambayo inamaanisha kuwa alikuwa katika eneo karibu na jiji linaloitwa Tiro ambalo liko kaskazini-maghari ya Ziwa Galilaya. Huenda Yesu hakuingia katika miji yoyote kwa kuwa hakutaka kuonekana na mtu yelete, alitaka kupumzika. Hata hivyo, watu walimwona Yesu, uwepo wake katika eneo hilo haungeweza kuwekwa siri. Huenda jambo hili lilimvunja moyo Yesu.

Ishia hapa na uonyeshe ramani inayoonyesha Galilaya na eneo la Tiro. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anapata nyumba ya kukaa. Marko hatuambii ni nyumba ya nani. Mwanamke asiye Myahudi anakuja kwake nyumbani na kuanguka miguuni pake. Anainama na kushusha chini uso wake hadi sakafuni kama kitendo cha heshima. Mwanamke huyo anamsihi Yesu mara kwa mara amtoe pepo huyo kutoka kwa binti yake. Mwanamke huyo angehuzunika sana kwa mateso ya binti yake. Hatujui ni kwa muda gani binti huyo alikuwa amepagawa na pepo au umri wa binti yake. Hata hivyo neno lilelile, linatumwiwa kwa binti wa Yairo katika hadithi ya awali kwenye Marko 5. Kwa hivyo, labda alikuwa hajaolewa na alikuwa katika miaka yake ya ujana. Tafsiri nyingine zinasema "binti mdogo." Hii haimaanishi kuwa mdogo au mfupi kimwili lakini ni neno la upendo.

Katika tukio la pili, Yesu anatoa fumbo fupi ili kueleza kwamba anapaswa kuwalisha watoto wake, familia yake, Wayahudi kwanza. Anasema, "Si vyema kuchukua chakula cha watoto na kuwatupia mbwa." Yesu anaposema "si sawa," hamaanishi kuwa ni dhambi, anamaanisha kuwa si vyema au si nzuri. Yesu anasema kwamba si vyema kuchukua mkate kutoka kwa watoto. Mkate ulikuwa chakula kikuu kwa watu katika eneo hili, lakini hapa inamaanisha, kuwa si vyema kuchukua vitu vinavyowafaidisha Wayahudi, amba ni msaada wa Yesu kuwaponya watu. Tunaona katika vifungu vingine vya Marko jinsi matendo ya Yesu yanavyoonyesha upendo kwa watu wote, hata waliotengwa. Kwa hiyo inaweza kuonekana kwamba majibu yake hapa ni makali na si sawa na ujumbe mwengine. Hata hivyo, Yesu anaijaribu imani ya mwanamke huyo.

Mwanamke huyo anaitikia na kumwita Yesu "Bwana." Cheo hiki angepewa mtu ambaye alikuwa katika cheo cha juu au alikuwa na mamlaka, lakini pia kilitumiwa kama cheo cha kumrejelea Mungu Hatujui ni kwa njia gani mwanamke huyu alikuwa akitumia neno hili, lakini tunajua kwamba ana imani kwa nguvu na wema wa Yesu, na alikuwa na imani katika mamlaka yake ya kuponya. Mwanamke huyo anaendelea kusema, "Hata mbwa wana haki ya kula mabaki kutoka kwenye sahani ya watoto."

Kuna tofauti hapa kati ya vifungu vya awali ambapo tunaona kutokuamini kwa viongozi wa dini wa Wayahudi na kutokuelewa amba hata wanafunzi walikuwa nao Yesu aliposema fumbo kuhusu kile kinachomfanya mtu awe najisi. Mwanamke huyo ni mtu wa Mataifa na bado anaelewa ujumbe wa Yesu na ana imani kwake na uwezo wake wa kuponya.

Mara moja, Yesu anasema, "Jibu zuri. Yule pepo tayari amemwacha binti yako." Yesu anamwambia mwanamke huyo aende. Hii si kukemea. Yesu anamwambia kwamba amempa kile ambacho ameomba na kumponya binti yake. Yesu hakuhitaji kuzungumza maneno ya uponyaji au kuwa karibu na binti huyo ili amponye.

Mwanamke huyo anamkuta binti yake amepona, akiwa amelala kimya kitandani, yule pepo amemtoka.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:24-30 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Hadithi hii ina matukio 3.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Mwanamke Msirofoinike
- Binti wa yule mwanamke aliyepagawa na pepo
- Wayahudi na watu wa Mataifa wametajwa

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii kwa lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi hii mwanzo hadi mwisho. Zingati ni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio, na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu kwenye simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Igizo likiendelea, sitisha hapa na pale na umuulize anayeigiza "Unahisi vipi au unawaza nini?" Mtu anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au mawazo yake endapo angekuwa mhusika. Kisha anzisha igizo upya.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize hadithi kwa mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu yake.

Yesu ameondoka eneo la Galilaya. Anaenda katika eneo la Tiro. Hataki mtu yejote ajue nyumba ambayo anakaa, lakini hakuweza kujificha. Mara moja mwanamke ambaye amesikia habari zake anakuja na kuanguka miguuni pake. Binti yake mdogo amepagawa na pepo, kwa hivyo mwanamke huyo anamsihi Yesu amtoe pepo huyo kutoka kwa binti yake.

Ishia igizo. Muulize mtu anayeigiza kama Yesu, "Unawaza nini au unajisikaje?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kuvunjika moyo. Sikutaka kufichua mahali nilipo, lakini watu walijua," "Kusumbuliwa," au "Kuvutiwa kwamba mtu huyu ambaye si Myahudi amekuja kwangu." Endeleta igizo.

Igiza mazungumzo kati ya Yesu na mwanamke huyo. Yesu anasema, "Ninapaswa kulisha watoto, familia yangu mwenyewe, Wayahudi. Si vyema kuchukua chakula kutoka kwa watoto na kuwatupia mbwa"

Ishia igizo. Muulize mtu anayeigiza kama mwanamke, "Unawaza nini au unajisikaje?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimeitwa mbwa na Yesu, yule ambaye nilikuja kutafuta msaada wake, yule ambaye nimesikia mengi kumhusu," "Nimekata tamaa sana, sijali," au "Nimeazimia kumshawishi Yesu amsaidie binti yangu." Endeleta igizo.

Mwanamke huyo anajibu, "Hata mbwa walio chini ya meza hula mabaki ya sahani ya watoto." Yesu anasema, "Jibu zuri. Sasa nenda zako nyumbani; yule pepo amemtoka binti yako." Mwanamke huyo anapofika nyumbani, anamkuta binti yake akiwa amelala kitandani, yule pepo akiwa amemtoka.

Mwishoni mwa igizo, mwulize mtu anayeigiza kama Yesu "Unawaza nini au unajisikaje?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimefurahi sana kwamba mwanamke huyu alikuwa na imani kama hiyo" au "Nimevutiwa na azimio la mwanamke huyu."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:24–30 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili istilahi na maneno muhimu katika simulizi hii.

Kuanza, waonyeshe timu ramani zinazoonyesha Galilaya, Foinike ya Siria, na Tiro huko Foinike ya Siria.

Tunajua kwamba Yesu alitoka Galilaya na kwenda kaskazini hadi eneo la Tiro. Hakuweza kuficha pahali alipokuwa akikaa na kwa hivyo mwanamke fulani alisikia habari zake na kuja kupiga magoti miguuni pake. Binti yake alikuwa amepagawa na roho mbaya, na alimsihii Yesu amtoe pepo huyo.

Tumia maneno ambayo umekuwa ukitumia kwa **roho mbaya** au **pepo mchafu**. Ikiwa unatumia maneno mawili tofauti kwa roho mbaya na nyingine kwa pepo, tumia kila moja ya maneno yote mawili tofauti: binti yake alikuwa amepagawa na "pepo mbaya", na alimsihii amtoe pepo kutoka kwa binti yake. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno roho mbaya, na pepo rejelea Faharasa Kuu.

Mwanamke huyu alikuwa **mtu wa Mataifa**, aliyezaliwa huko Foinike ya Siria. "Mtu wa Mataifa" katika muktadha huu inamaanisha kwamba alikuwa mtu Kigiriki. Jambo muhimu la kuonyesha ni kwamba hakuwa Myahudi kama Yesu alivyokuwa.

Ishia hapa kisha ujadili ni neno au kifungu gani cha maneno mtakachotumia kwa mtu wa Mataifa au Kigiriki. Tumia neno lile lile ambalo umetumia hapo awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno Wagiriki au mtu wa Mataifa, rejelea Faharasa Kuu. Sitisha kucheza sauti hii sauti hii hapa.

Yesu alimwambia, "Kwanza napaswa kuwalisha familia yangu, Wayahudi." **Wayahudi** linarejelea kundi la watu ambao ni wazao wa Isaka, mwana wa Ibrahim. Hili ndilo kundi ambalo Mungu aliagana nalo kuwapa nchi ya Israeli. Ni kabilo na pia ni kundi la watu ambao wanafuata dini ya Kiyahudi, au ambao ni Wayahudi. Tumia neno lile lile ulilotumia hapo awali kwa **Wayahudi**. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno Wayahudi, rejelea Faharasa Kuu.

Alijibu, "**Bwana**, hiyo ni kweli. Lakini hata mbwa walio chini ya meza wanaruhusiwa kula mabaki ya sahani za watoto." Neno hili "**Bwana**" linarejelea Mtawala, au mtu mwenye mamlaka juu ya wengine. Bwana pia wakati mwingine ni jina linalotolewa kumrejelea Mungu Tumia neno lile lile ulilotumia hapo awali kwa Bwana. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno Bwana, rejelea Faharasa Kuu.

Neno hili **mbwa** halimaanishi mbwa walipotea au mbwa mwitu ambao jamii hujaribu kufukuza. Familia zingewalisha mbwa hawa.

Mbwa hawa kwa kawaida hulishwa mabaki, au makombo. **Makombo** ni vipande vya chakula vinavyoanguka chini kwa kawaida wakati watu wanapokula.

Yesu anamwambia mwanamke huyo, "Si vyema ku, Kwanza waache watoto wale wanachotaka."

Ishia hapa na jadili jinsi utakavyotafsiri fumbo hili. Unaweza kutafsiri kwa jinsi ilivyo. Je, wasikilizaji wako wataelewa kwamba "watoto" wanarejelea Wayahudi? Ikiwa sio, unaweza kuiacha lugha, lakini fanya maana iwe wazi kwa kusema kitu kama "Kwanza niruhusu nisaidie watu wangu mwenyewe, Wayahudi." Ikiwa fumbo hilo haileti maana kwa wasikilizaji wako, unaweza usilitumie kabisa na useme tu kitu kama "Ninatakiwa niwasaidie watu wa Israeli kwanza kabla ya kuwasaidia watu wa mataifa mengine."

Huu ndio mwisho.

Marko 7:31-37

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:31-37 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Hadithi hii inatokea mara tu baada ya Yesu kumtoa pepo kutoka kwa binti wa yule mwanamke Mfoinike. Yesu anaondoka Tiro. Yesu asafiri kuelekea kaskazini kwenye ufuo kutoka Tiro karibu kilometra 32, hadi eneo la Sidoni. Kisha Yesu asafiri kuelekea kusini-mashariki hadi upande wa mashariki mwa Bahari ya Galilaya. Yesu anakaa katika maeneo zaidi yasiyo ya Kiyahudi, au ya Mataifa wakati huu. Kama ilivyotajwa hapo awali, huenda Yesu alikuwa anajaribu kuondoka na kupumzika kidogo pamoja na wanafunzi wake. Wanafunzi hawakutajwa katika kifungu, lakini wako pamoja na Yesu baadaye katika safari hii. Hii inamaanisha kwamba wanafunzi walikuwa na Yesu wakati Yesu alipofanya muujiza katika simulizi hii.

Ishia hapa na uonyeshe timu yako ramani ya Tiro, Sidoni na Bahari ya Galilaya pamoja na Dekapoli, na njia ambayo Yesu alipitia. Kumbuka kwamba Tiro na Sidon wako katika nchi tofauti na Dekapoli ni nchi tofauti. Sitisha sauti hii hapa.

Simulia hadithi kuhusu mtu anayesafiri kutoka sehemu moja hadi mahali pengine. Sikiliza jinsi msimuliaji anavyoolezea safari au jinsi mtu anavyosafiri kutoka sehemu moja hadi nyingine. Hakuna kilichotokea Sidoni-haya ni maelezo tu ya mahali ambapo Yesu alisafiri. Sitisha sauti hii hapa.

Miaka mingi kabla ya wakati huu, nabii Isaya alisema kwamba Mungu anakuja kufungua macho ya vipofu na kufungua masikio ya viziwi. Mwandishi Marko alijua Maandiko haya. Alitaka kuonyesha kwamba Yesu alikuwa utimizo wa ahadi hiyo.

Yesu na wanafunzi walikuja kwenye eneo la Dekapoli, au Miji Kumi, upande mashariki wa Bahari ya Galilaya. Hii ndio eneo lile la jumla ambalo Yesu aliwatoa pepo kutoka kwa mtu katika Marko 5. Wakati huo watu waliogopa na kumuomba Yesu aondoke. Wakati huu Yesu anaporudi katika eneo hili, watu hawaonekani kumwogopa Yesu Eneo la Miji Kumi au Dekapoli lilitawaliwa na mtawala tofauti aliyeteuliwa na serikali ya Kiroma na haikuwa eneo la Kiyahudi.

Umati ulimpeleka mtu kwa Yesu. Hatujui kama hawa walikuwa Wayahudi au hawakuwa Wayahudi, lakini Yesu alikuwa katika eneo ambalo watu wengi hawakuwa Wayahudi. Kwa vyovoyote vile, umati ulikuwa umesikia jambo fulani kumhusu Yesu Umati ulikuwa umesikia kwamba Yesu alikuwa amewaponya watu wengine tayari. Umati ulimleta huyo mtu kwa Yesu. Mtu huyu alikuwa kiziki na hangeweza kuzungumza vizuri. Kulingana na neno lililotumiwa katika lugha ya awali, angeweza kuzungumza kidogo, lakini kwa shida, kwa hivyo huenda hakuzaliwa akiwa kiziki. Kizuizi cha kuzungumza kinamaanisha kwamba mwanamume anaweza kutoa sauti lakini sauti henzieleweki. Watu wengine viziwi ni bubu, kumaanisha kwamba hawawezi kutoa sauti. Wakati mtu hawezi kusikia akiwa mtoto, mtu huyo hajifunzi kutamka maneno kwa usahihi ili neno lieleweke. Mambo mengine kama vile kigugumizi pia yanawenza kuitwa kizuizi cha usemi. Watu wengine ambaa hawawezi kuzungumza vizuri wana hali ambayo ulimi umefungwa kwenye kinywa au ulimi hausongi vizuri mtu anapojaribu kuongea. Marko hatuelezi ni nini kizuizi cha usemi kilikuwa hivyo hatujui kama hii ilikuwa kigugumizi au unyamavu au ni nini kilimfanya mtu azungumze ili watu wasielewe alichosema.

Ishia hapa na mjadili: Simulia hadithi kuhusu mtu ambaye ni kiziki na hawezi kuzungumza vizuri. Sikiliza maelezo ya msimuliaji wa hadithi kuhusu mtu huyo. Je, msimuliaji wa hadithi anamwelezeaje kiziki? Je, msimuliaji wa hadithi anauelezeaje usemi wa kiziki? Zingatia maneno ya maelezo yanayotumiwa. Sitisha sauti hii hapa.

Watu walimwomba Yesu aweke mikono yake juu ya yule kiziki. Walimu Wayahudi na viongozi wa kidini mara nyingi waliweka mikono juu ya watu ili kuwabariki na kuwaponya. Yesu alifanya hata zaidi. Alitaka kuonyesha uhushiano na mtu huyu, kwa hivyo Yesu alimpeleka mtu huyo kando na umati ili kuzungumza na mtu huyo kibinafs. Kisha Yesu alifanya mfululizo wa vitendo. Yesu alitumia vidole vyake kugusa ndani ya masikio ya mtu huyo. Yesu akatema mate-labda chini-na kisha Yesu akagusa ulimi wa mtu. yule. Hatujui kama alitema mate kwenye vidole vyake kabla ya kugusa ulimi wa mtu huyo, au kama alitema mate chini tu. Kisha Yesu alitazama "mbinguni", au "angani." Hii ilionyesha kwamba alikuwa akizungumza na Mungu. Allisusha pumzi kwa nguvu ili kuonyesha hisia kubwa. Kupumua ni kuvuta pumzi polepole sana. Kwa kawaida sisi hususha pumzi mara kadhaa kila saa. Yesu alisema, "Efatha" inayomaanisha "kufunguliwa." Yesu alitaka masikio ya mtu huyo kusikia na ulimi wake useme bila matatizo yoyote.

Efatha ni neno la Kiaramu, ambalo ni lugha ya kienyeji inayozungumzwa katika nyumba za watu katika eneo hili. Ikiwa mtu huyu angeweza kusikia akiwa mtoto, hii ndio lugha ambayo mtu huyo angejua. Neno la kwanza ambalo mtu huyu angeweza kusikia ingekuwa jambo fulani katika lugha yake ya moyo. Uponyaji ulikuwa wa papo hapo na kamili. Mtu huyo angeweza kusikia na kuzungumza vizuri. Kikwazo cha usemi kilitoweka.

Ishia hapa na mjadili jinsi unavyoolezea kuelezea uponyaji wa uziwi. Rudia hatua hizo katika mchakato wa kile Yesu alifanya. Zingatia maneno unayotumiwa kuelezea kila hatua. Yesu alisema, "funguka." Wasikilizaji wako wangeelewaje amri hii? Sitisha sauti hii hapa.

Simulia hadithi kuhusu kiongozi wa kidini anayekuja kwenye kijiji ili kumponya au kumbariki mtu. Eleza kile ambacho mtu anafanya. Je, kuna desturi, kama kutema mate au kuangalia juu na kuzungumza na Mungu, ambayo wao hufanya wanapponya? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu waambia watu wasiseme chochote kuhusu uponyaji huu. Hata hivyo, umati ulifurahi sana hivi kwamba walimtangazia kila mtu. Kadiri Yesu alivyosema msiambiane, ndivyo watu walivyosema. zaidi. Huenda watu waliskia maandiko ya nabii Isaya hapo awali. Labda watu waliona kwamba Yesu alikuwa akitimiza maneno ya Isaya.

Sitisha hapa na mjadili kama timu: Umati unasema Yesu anawafanya viziwi wasikie na mabubu waseme. Katika lugha yako, unazungumziaje kuhusu uponyaji? Sitisha sauti hii hapa.

Watu walishangaa. Katika simulizi iliyochopita wakati Yesu alipoenda Nazareti kufundisha, watu walishangaa. Katika simulizi hiyo, mshangao ulikuwa mbaya. Haukuwa wa hisia nzuri. Hapa neno kushangaa linamaanisha kwamba watu walishangaa au kushangazwa lakini kwa njia nzuri. Wakasema, "Kila kitu Yesu anafanya ni cha ajabu." Watu walizungumzia kuhusu jinsi Yesu alivyoweza kuwafanya viziwi wasikie na kuwafanya wale ambao hawawezi kusema kuwa na uwezo wa kuzungumza waziwazi. Kwa sababu walishangaa sana, waliwaambia wengine kile walichoona.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:31–37 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii kina matukio 3.

Katika tukio la kwanza: Yesu anasafiri kwenda Dekapoli, eneo la miji kumi. Mwanaume kiziwi analetwa kwake.

Katika tukio la pili: Tukio hili linalezea mchakato ambao Yesu anatumia kumponya mwanaume huyo kiziwi.

Katika tukio la tatu: Yesu anazungumza na umati, akiwaambia wasimwambie mtu yejote kilichotokea. Umati unamtangazia kila mtu kilichotokea.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu (ambao huenda walikuwa pamoja naye lakini hawakutajwa)
- Umati wa watu
- Mwanaume kiziwi

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa kifungu: Katika tukio la kwanza, Yesu anasafiri kutoka Tiro kaskazini hadi Sidoni na mashariki hadi Dekapoli.

Ishia na uonyeshe ramani iliyo na maeneo haya yaliyowekwa alama. Jadili jinsi bora ya kuelezea safari hii. Sitisha sauti hii hapa.

Katika tukio la kwanza, Yesu na wanafunzi wanaenda kaskazini kutoka Tiro hadi Sidoni. Kisha Yesu na wanafunzi wanaenda kusini na mashariki kuelekewa upande wa mashariki wa Bahari ya Galilaya na eneo la Dekapoli (eneo la miji kumi).

Yesu anapofika katika eneo la Miji Kumi, au Dekapoli, umati wa watu wanamletea mtu kiziwi. Mwanamume huyo si kiziwi tu, lakini pia ni anatatizo la kuzungumza. Watu hao wanamsihi Yesu aweke mikono yake juu ya mtu huyo ili amponye.

Ishia na kujadili: Hatujui ni jiji gani au sehemu gani ya Dekapoli Yesu alikuwa wakati tukio hili lilipotokea. Zungumzia jinsi ya kuelezea pahali ambapo Yesu alikuwa wakati muujiza huu unatokea. Sitisha sauti hii hapa.

Katika tukio la pili, ni muhimu kutambua vitendo vyote ambavyo Yesu anavitenda. Kwanza, Yesu anamwongoza mtu huyo mbali na umati. Yesu yuko peke yake na yule kiziwi. Kisha Yesu anaweka vidole vyake katika masikio yake. Yesu anatema mate kwenye vidole mwenywewe. Yesu anatumia vidole vyake mwenywewe na kugusa ulimi

wa mtu huyo. Yesu anaangalia mbinguni na kushusha pumzi (anapumua pumzi nyingi nje). Yesu anatangaza, "Efatha!" inayomaanisha "funguka," na mara moja mtu huyo anaweza kusikia na kuzungumza vizuri.

Ishia hapa na mfanye mazoezi ya mlolongo wa matukio. Kisha eleza kile ambacho mtu anafanya katika kila hatua. Sitisha sauti hii hapa.

Katika tukio la tatu, Yesu anazungumza na umati. Wanaona kwamba mtu huyo sasa ameponywa, lakini Yesu anawaambia wasiwaambie watu. Lakini kadiri Yesu anavyowazuia, ndivyo wanavyozidi kutangaza kwa bidii. Watu wanastaajabu, na kusema, "Kila anachofanya Yesu ni cha ajabu. Yesu huwafanya hata viziwi wasikie nakuwapa uwezo wa kusema wale wasiweza kusema."

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:31-37 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 3.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu (ambao huenda walikuwa pamoja naye lakini hawakutajwa)
- Umati wa watu
- Mwanaume kiziwi

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Unapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yako mwenyewe.

Kwanza, igiza simulizi hii bila kusitisha. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha kuwa huachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za kifungu. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Igizo likiendelea, sitisha hapa na pale na umuulize anayeigiza "Unahisi vipi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au fikra zake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleta igizo.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yanayoweza kutolewa.

Katika tukio la kwanza, Yesu anaondoka Tiro, kwenda Sidoni, na kisha anateremka hadi Dekapoli. Yesu anapofika mahali fulani katika Dekapoli, umati wa watu wanamletea kiziwi. Umati unamsihi Yesu aweke mikono yake kwa mtu huyu kiziwi aliye na kizuizi cha usemi. Lakini Yesu anamwongoza mtu huyo mbali na umati ili waweze kuwa peke yao.

Sitisha kitendo. Muulize Yesu, "Unajisikia vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nataka kuwa na mtu huyu peke yangu ili nimponye kwa sababu anataka kuponywa, si kwa sababu ya wengine," "Nataka kumzingatia mtu huyu mmoja," au "Sitaki kuwa burudani kwa watu wanaotaka tu niponye, ndyo maana nilimchukua kando mtu huyo." Au, "Nimefurahi sana wakati huu kwamba watu hawaoniogopi. Huu si kama wakati mwininge nilipomponya mtu aliyepagawa na pepo." Endeleta igizo.

Katika onyesho la pili, Yesu yupo na mtu huyo peke yake, mbali na umati. Yesu anaweka vidole vyake ndani ya masikio ya huyo mtu. Yesu anatema mate kwenye vidole mwenyewe. Yesu anagusa ulimi wa mtu huyo. Yesu anatizama mbinguni. Yesu anashusha pumzi.

Sitisha kitendo. Muulize mtu kiziwi, "Unajiskiaje?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninahisi matumaini lakini pia ninaogopa. Mtu huyu ananifanya mambo ya ajabu. Sielewi kwa nini mtu huyu anaweka vidole vyake masikioni mwangu na kugusa ulimi wangu. Inaonekana kama mtu huyu anataka kunisaidia. Je, mtu huyu atanifanya niweze kusikia?" Uliza umati, "Mnajisikiaje sasa?" Unaweza kusikia, "Nimechanganyikiwa. Sijui kile ambacho Yesu anafanya. Yesu alikwenda kule pamoja na mtu huyo ili tusiweze kuona au kusikia kinachotokea. Natumaini Yesu anamsaidia rafiki yangu. Ninatamani ningeweza kuona kile Yesu anachofanya." Endeleta igizo.

Yesu anasema, "Efatha," inayomaanisha "kufunguka," na mara mtu huyo anaweka kusikia kikamilifu. Wakati huo huo ulimi wake unawekwa huru ili aweze kuzungumza kwa uwazi.

Sitisha kitendo. Muulize mtu huyo aliye kwa kiziwi, "Unajisikiaje?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimeshangaa na nimejawa na furaha," "Naweza kusikia, hatimaye," au "Naweza kuzungumza ili watu wawewe kunielewa," "Ninawasikia ndege wakiimba na watu wakicheka. Hii ni ajabu!" Endeleta igizo.

Katika tukio la tatu, Yesu anawaambia umati usizungumze kuhusu muujiza huu kwa mtu ye yeyote. Lakini kadiri Yesu anavyowaambia wasizungumze ndivyo wanavyozidi kueneza habari. Wanasema, "Kila anachofanya Yesu ni cha ajabu. Amewawezesha viziwi wasikie na bubu waseme!"

Mwishoni mwa igizo hilo, uliza umati, "Mnajisikiaje?" Huenda ukasikia mambo kama, "Tumeshangaa," "Tumefurahi kwamba rafiki yetu ameponywa," au "Hatujawahi kumwona mtu kama huyu hapo awali." Muulize Yesu, "Unajisikia vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Natamani wasingewaambia kila mtu. Ninahitaji muda wa kuwa pamoja na wanafunzi wangu na kuwafundisha vizuri."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 7:31-37 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Wanafunzi wako pamoja na Yesu katika safari hii. Huenda ukahitaji kusema hili kwa kusema kwamba Yesu na wanafunzi walikuja kwenye eneo la Miji Kumi. Tumia neno lile lile la Dekapoli au Miji Kumi ambayo umetumia hapo awali.

Yesu aliondoka Tiro, na kwenda Sidoni, kabla ya kurudi kwenye Bahari ya Galilaya na Miji Kumi, au **Dekapoli**. Mahali fulani katika eneo fulani la Miji Kumi, Yesu alikutana na mtu kiziwi aliye kwa **kizuizi cha usemi**. Hii inamaanisha kwamba mtu huyo anawea kuongea, lakini kwa ugumu mwingi. Wakati mtu huyo anapozungumza, watu wana shida kuelewa kile ambacho mtu huyo anasema. Mtu huyo hawezi kutamka maneno kwa usahihi.

Watu walimwomba Yesu **aweke mikono yake juu** ya mtu huyo ili amponye. Kuweka mkono wako juu ya mtu ili umponye ni desturi ya Kiyahudi iliyofanywa ili kumbariki mtu-kumwonyesha fadhili-au kumponya. Unaweza kusema kitu kama, "Walimsihi Yesu aweke mkono wake juu ya huyo mtu ili kumponya," ikiwa ni muhimu kwa wasikilizaji wako kujua hivyo.

Yesu alipotazama juu mbinguni ili kuzungumza na Mungu, alivuta pumzi ndani kwa nguvu ili kuonyesha hisia na akasema **Efatha**, ambayo inamaanisha, "funguka." Efatha huenda ni lugha ya Kiaramu. Imeandikwa ili kuonyesha maneno halisi ya Yesu, lakini mara moja inatafsiriwa katika maandishi kama "funguka." Yesu anayaambia masikio yafunguke ili yaweze kusikia, lakini huenda pia anazungumza na mtu kwa ujumla. Anataka mtu huyo aweze kusikia na kuelewa yote ambayo Mungu anataka kumwonyesha na kumfanyia. Huenda ukahitaji kusema "Yesu alisema 'Efatha' katika lugha yake mwenywewe" kabla ya sentensi hii ili kuonyesha wasikilizaji wako kwa nini una neno la kigeni katika tafsiri.

Ishia hapa na mjadili kama timu neno "funguka". Unapowaambia wasikilizaji wako hili, wanafikiri nini kilimtokea mtu huyo? Je, kuna njia nyinyige ambayo unazungumzia kuhusu masikio kuweza kusikia baada ya kuwa kiziwi? Yesu pia alisema kwa ulimi "kuachiliwa." Hii inamaanisha kwamba mtu huyo angweza kuongea sawasawa tena. Ungesemaje hili katika lugha yako?

Huu ndio mwisho.

Marko 8:1-10

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 8:1-10 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Yesu ametoka kumponya mtu aliye kiziwi na bubu. Yesu na wanafunzi bado wako katika eneo la Miji kumi au Dekapoli, na karibu na Bahari Galilaya. Yesu na wanafunzi wako katika eneo la mbali ambalo halina kijiji au mji ulio karibu. Haya ni maelezo ya simulizi ya tukio linalofuata.

Yesu amekuwa akiwafundisha watu na umati mkubwa umekusanyika. Kama ilivyo katika hadithi nyingine, Yesu aliyowalisha wanaume 5,000 pamoja na wanawake na watoto, umati katika hadithi hii upo kwenye mashamba mbali na mji hawana chakula cha kula. Huu sio kurudia hadhithi ya kulisha wanaume 5,000. Hii ni hadithi tofauti ambayo ilitokea kwa wakati tofauti. Unapofanya kupitia hadithi hii, tambua tofauti. Karibu kila maelezo isipokuwa kuzidisha chakula ni tofauti.

Yesu anaendelea kuwa katika eneo ambalo wengi sio Wayahudi (watu wa Mataifa). Kumbuka hata serikali ya eneo la Miji kumi iliyokuwa tofauti na serikali ya Israeli. Katika hadithi hii, huenda Wayahudi na wasio Wayahudi walikuwepo.

Kama kawaida, umati mkubwa unakuja kumsikia Yesu akifundisha. Yesu yuko karibu na Bahari ya Galilaya lakini katika eneo la mbali ambalo hakuna vijiji. Yesu alikuwa amefundisha watu kwa siku 3. Inaonekana watu walikuja na chakula chao lakini kiliwaishia. Ni siku ya tatu tu ambayo umati unahitaji kulishwa. Yesu ana huruma tena na anataka kuwalisha. Anajua kwamba watadhoofika kutokana na njaa. Huruma inamaanisha kuhisi huruma kwa mtu ili kwamba unataka kumsaidia mtu huyo. Yesu anawaita wanafunzi pamoja. Yesu anasema kwamba watu wana njaa na wanahitaji chakula.

Sitisha na uonyeshe ramani ya Yesu anapowalisha wale 4,000. Onyesha picha ya nyika katika eneo ambalo Yesu anaweza kuwa karibu na Bahari ya Galilaya. Sitisha sauti hii hapa.

Koma na kujadili: Simulia hadithi kuhusu mtu ambaye ni dhaifu kutokana na njaa au mwenye njaa sana katika utamaduni wako. Angalia maelezo au maneno yanayotumiwa kuelezea mtu huyo. Sitisha sauti hii hapa.

Tena, inaonekana na kuwa wanafunzi wake hawajui cha kufanya. Hii inashangaza. Labda muda umepita tangu kulisha 5,000 na wanafunzi wamesahau. Au, labda wanafunzi wanajua na kuamini kwamba Yesu ataulisha umati, lakini wanauliza namna ambavyo Yesu atakavyofanya hivyo. Wanafunzi wanazungumzia kuhusu kuwa nyikani. Tafsiri nyingine zinasema kuwa sehemu pa ukiwa. Wengine wanaeleza ni mahali penye jangwa na wengine wanasema mahali pa mbali.

Sitisha na uonyeshe picha ya nyika au eneo la jangwa. Je, ungependa kutumia maneno gani kueleza kile unachokiona? Maneno hayo yanaonyesha hakuna chakula cha kununua wala kuvuta kutoka ardhini au kutoka mitini. Hakuna kitu cha kula huko. Sitisha sauti hii hapa.

Wanafunzi wanamuuliza Yesu jinsi na wapi watapata chakula kwa ajili ya watu. Tambua wanafunzi hawashauri kuwatuma watu kwenye vijiji na miji. Hii ni eneo la mbali au jangwa. Hakuna vijiji karibu. Yesu anawauliza wanafunzi kiasi cha mkate walichokuwa nacho. Wakati huu, wanafunzi wamepata vipande 7 vya mikate. Mkate ulikuwa kama keki ya duara. Mtu mmoja kwa kawaida angekula mikate 2 au 3 kwenye mlo.

Yesu anawaambia watu kuketi chini. Kisha Yesu anachukua mkate na kuubariki. Baraka hii ni kumshukuru Mungu kwa ajili ya mkate. Desturi ya Kiyahudi ilikuwa kushukuru kabla ya kula chakula. Baada ya kubariki mkate, Yesu aliuvunja mkate vipande na kuwapa wanafunzi ili kuwapa watu waliokuwa wameketi chini.

Wanafunzi walipata samaki wadogo na kumpa Yesu samaki hawa. Hii inamaanisha kwamba mtu au watu wengine katika umati walikuwa na samaki na walikuwa tayari kugawana samaki na wengine. Samaki angekukaushwa au kuhifadhiwa kwa njia fulani ili wawe tayari kuliwa. Yesu alibariki samaki kisha akavunja vipande vipande ili wanafunzi waugawie umati. Kubariki samaki kwa wakati tofauti haikuwa kawaida. Baraka zilitolewa kwa kawaida mwanzoni mwa chakula. Wengine wanafikiri Yesu alikuwa akiwafundisha watu kumshukuru Mungu kwa ajili ya chakula chao.

Sitisha na uonyeshe picha ya mikate na picha ya samaki. Sitisha sauti hii hapa.

Watu walikula kama vile walivytaka. Wanafunzi walikusanya vikapu 7 vikubwa vya chakula kilichobaki. Wanafunzi walichukua vipande vilivyobaki vya mkate na samaki ambavyo walipitisha. Hii inamaanisha kwamba watu wengi zaidi wangeweza kula. Yesu alitoa chakula zaidi ya kutosha. Vikapu hivi vilikuwa vikubwa kuliko vikapu katika simulizi ile nyingine ya kuwalisha 5,000. Vikapu hivi vilitengenezwa kwa matete na kutumika kwa kubebbea samaki.

Sitisha hapa na uonyeshe picha ya vikapu ambavyo wanafunzi walikuwa wakikusanya chakula kilichobaki. Sitisha sauti hii hapa.

Namba 4,000 huenda inaashiria idadi wanaume. Hii ingemaanisha kwamba pamoja na wanawake na watoto kungekuwa na wengi zaidi waliokula.

Hapa, jadilini: Katika utamaduni wenu, watu huhesabiwaje? Je, unajumuisha watoto na wanawake katika hesabu yako? Je, idadi kamili inatolewa? Ni wakati gani unafikiri ni muhimu kuhesabu watu? Eleza wakati ambapo mtu aliwahesabu watu katika tukio fulani. Kwa nini alifanya hivyo? Sitisha sauti hii hapa.

Baada ya Yesu kuwalisha watu, Yesu anatuma watu nyumbani. Kisha Yesu na wanafunzi wake waliingia katika mashua na kuvuka hadi ufuwa magharibi wa Bahari ya Galilaya (nyuma katika eneo la Wayahudi). Hatujui Dalmanuta iko wapi.

Ikiwa inasaidia, sitisha hapa na uonyeshe ramani alioionyesha hapo awali, ukionyesha mahali Yesu alipokuwa akiwalisha wale 4,000, na Dalmanuta inapoweza kuwa.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 8:1-10 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hili.

Simulizi hili lina matukio 3.

Katika onyesho la kwanza: Umati umekusanyika. Yesu alikuwa amewafundisha kwa siku 3. Yesu anaamua kulisha watu kabla ya wao kuenda nyumbani.

Katika tukio la pili: Yesu anawaambia watu waketi chini. Yesu anabariki mkate na kuusambaza. Yesu anabariki mkate na kuusambaza. Watu elfu nne wanakula.

Katika tukio la tatu: Yesu ndani ya mashua akiwa na wanafunzi wake na misalaba tena juu ya ziwa.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Umati wa watu 4,000

Kama kikundi, angalieni sehemu hizi za mpangilio wa kifungu: Kikundi kinapoonyesha simulizi hii, hakikisha kwamba hawachangani kwa maelezo kutoka kwenye ile hadithi ya kuwalisha watu 5,000. Maelezo ya simulizi hii yanatofautiana kwa karibu kila kitu.

Katika hadithi hii, Yesu amekuwa akifundisha kwa siku tatu katika Dekapoli (eneo lenye miji kumi). Eneo hili liko upande wa mashariki wa Bahari ya Galilaya. Wako katika eneo la mbali karibu na Bahari ya Galilaya na mbali na miji au vijiji. Umati mkubwa umekusanyika kusikiliza mafundisho ya Yesu Watu walikuwa wameishiwa na chakula. Yesu anahisi huruma kwao, au anahisi huruma kwa ajili yao.

Yesu anawaita wanafunzi wake kwake. Yesu anawaambia kwamba akiuacha umati uende wakiwa na njaa, watu wanaweza kuzirai njiani. Watu wametoka umbali mrefu sana. Wanafunzi wa Yesu walimwuliza Yesu jinsi wanaweza kupata chakula waliko, katika nyika ya mbali na hakuna miji karibu nao.

Katika tukio la pili, Yesu anawaambia watu kuketi chini. Wanafunzi wamepata mikate 7. Yesu anachukua mikate 7 na kumshukuru Mungu. Yesu anavunja mkate vipande vipande, anawapa wanafunzi wake vipande hivyo. Wanafunzi wanasantaza mkate kwa umati.

Mtu mmoja pata samaki wadogo wachache. Yesu anabariki samaki. Yesu anavunja samaki vipande na anawapa wanafunzi vipande ili kugawa kwa watu. Kila mtu anakula kwa wingi kama wanavyotaka. Wakati kila mtu anapomaliza kula, wanafunzi wanakusanya vipande vya mkate na samaki vilivyobaki katika vikapu 7. Kulikuwa na wanaume 4,000 pamoja na wanawake na watoto katika umati huo.

Hadithi inatamatika Yesu anapoingia kwenye mashua pamoja na wanafunzi wake na kuvuka Bahari ya Galilaya. Yesu na wanafunzi wanaenda kwenye eneo la Dalmanuta ambalo lingekuwa mahali pengine upande wa magharibi mwa ziwa.

Sitisha hapa na uonyeshe tena ramani ya Bahari ya Galilaya, eneo la Miij Kumi, Dekapoli, na mahali ambapo Dalmanuta ingekuwepo. Sitisha sauti hii hapa.

Sasa, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia vitu kuonyesha simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 8:1-10 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 2.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Umati wa watu 4,000

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Unapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yako mwenyewe.

Kwanza, igiza simulizi hii bila kusitisha. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi hii. Hakikisha kuwa huachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za hii simulizi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Igizo likiendelea, simamisha hapa na pale na umuulize anayeigiza "Unahisi vipi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au fikra zake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleta igizo.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuaao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Katika tukio la 1, Yesu yuko katika eneo la mbali la Dekapoli karibu na Bahari ya Galilaya. Amekuwa pamoja na umati mkubwa kwa siku tatu. Watu hawana chakula na wanahisi njaa. Yesu anawaita wanafunzi wake na kuwaambia kwamba hawezi kuwaachia watu bila kuwapa chakula kwanza. Yesu anawahurumia watu. Wanafunzi wake wanajibu, "Lakini hapa nyikani tutapata wapi mikate ya kutosha kuwalisha?"

Sitisha kitendo. Waulize wanafunzi, "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Tunakumbuka kwamba Yesu aliwalisha watu 5,000, lakini hatuna uhakika kama atafanya hivyo tena," "Yesu anatuambia tufanye mambo yasiyowezekana," au "Tunatazamia kwamba Yesu atawapa watu chakula." Muulize Yesu, "Unajisikiaje sasa? Huenda ukasikia, "Ninahisi huruma kwa watu hawa. Siwezi kuwaacha waondoke bila chakula kwanza." Endeleta igizo.

Katika onyeho la pili, Yesu anawaauliza wanafunzi hivi, "Una mkate kiasi gani?"

Sitisha kitendo. Muulize Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Najiuliza sababu wanafunzi wangu wananiuliza jinsi wanavyoweza kupata chakula cha kutosha kuwalisha watu hawa wakati wamewahi kuniona nikiwalisha watu 5,000" au "Ninawapa wanafunzi wangu nafasi ya kuniletea kile walicho nacho ili niwaonyeshe tena kile ninachoweza kufanya na kile walichonacho." Au, "Nimekatishwa tamaa na wanafunzi. Waliwaona watu 5,000 wakiwa wanlishwa. Kwa nini hawakumbuki hilo na kujua nini cha kufanya wakati huu?" Endeleta igizo.

Wanafunzi wanajibu, "Tuna mikate saba." Yesu anawaambia watu wote waketi chini. Yesu anachukua mikate, anamshukuru Mungu kwa ajili yao, akaigawanya vipande vipande, na anawapa wanafunzi wake vipande vya mikate ili kuwagawia watu. Wanafunzi wanawagawia umati chakula.

Mtu mmoja anapata samaki wadogo. Yesu anashukuru kwa ajili ya samaki, anavunja samaki katika vipande na kuwapa wanafunzi kusambaza. Kila mtu katika umati anakula kwa wingi kama wanavyotaka na wanafunzi wanakusanya vikupu 7 vikubwa vya chakula kilichobaki. Kulikuwa na watu 4,000 katika umati siku hiyo.

Sitisha kitendo. Waulize umati, "Mnajisikiaje vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninahisi kuridhika," ninajisikia nimetunzwa," au "Ninashangaa Yesu alitoa muujiza huu. Au sijui wapi mkate huo wote ultoka lakini ulikuwa mzuri. Nilikuwa na njaa sana lakini sasa nimeshiba kabisa." Au, "Hizi zimekuwa siku tatu za kushangaza na mtu huyu Yesu. Nimejifunza mengi kutoka kwa Yesu. Nataka kujua zaidi." Waulize wanafunzi, "Mnajisikiaje sasa?" Unaweza kusikia, "Hiyo ilikuwa muujiza wa ajabu. Yesu aligeuza mikate hiyo 7 na samaki wachache kuwa mlo mkubwa kwa umati huo. Sielewi kwanini Yesu anatuuliza kitu cha kufanya kwanza. Yesu anajua kwamba hatuwezi kuzidisha mkate kama hivyo. Bado sijui Yesu anataka tufanye nini." Au, "Nimefurahi sana kumwona Yesu akifanya hivyo. Inanifanya niamini kwamba Yesu atanisaidia katika mahitaji yangu pia." Muulize Yesu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Ninafurahi kwamba watu walikuwa na kiasi cha kutosha cha chakula na wanaweza kwenda nyumbani kwa usalama. Nina matumaini kwamba wanafunzi wangu wanaanza kuelewa zaidi lakini bado wana mengi ya kujifunza." Endeleta igizo.

Mara tu baada ya hili, Yesu aliuruhusu umati uondoke. Kisha Yesu anapanda mashua pamoja na wanafunzi wake na kuvuka baharini.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 8:1-10 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Yesu alikuwa amesalia katika eneo Tulivu ambalo liliitwa Miji Tumi. Kulikuwa na Wayahudi wengine pia. Huenda umati ulikuwa na Wayahudi na watu wa Mataifa ambao walikuja kumsikiliza Yesu Yesu aliwaita wanafunzi wake. Hapa, tumia neno lile lile ambalo umekuwa ukitumia kwa **wanafunzi** kote katika kitabu cha Marko.

Yesu aliwhurumia kwa sababu hawakuwa wamekula chochote siku tatu. Lakini wanafunzi wa Yesu walijibu, "Ni wapi hapa nyikani, au eneo la mbali, tutapata chakula cha kutosha?" **Nyika** inamaanisha eneo ambalo watu hawakuishi na ambapo mimea haikume. Tafsiri nyingine hutumia neno jangwa. Wengine wanasema eneo la mbali.

Onyesha picha ya nyika na ueleze kile unachokiona. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliwauliza wanafunzi wake idadi ya **mikate** waliyokuwa nayo. Wanafunzi walisema saba. Mkate ulikuwa kama keki ya duara. Watu wengi wangekula mikate miwili au mitatu wakati wa mlo.

Yesu aliuambia kumati uketi chini. Yesu aliubariki mkate. **Kubariki** inamaanisha wakati Mungu anasaidia, anafanya jambo zuri au anajali mtu au kitu fulani. Hapa baraka ilikuwa kwa njia ya kushukuru Mungu kwa ajili ya kutoa mkate. Tumia neno lile lile la kubariki ambalo umetumia kwenye hadithi zilizotangulia. Baraka inajadiliwa katika Kamusi Kuu. Unaweza kusema, "Yesu alimshukuru Mungu kwa ajili ya mkate."

Yesu pia aliwabariki samaki. Hii ilikuwa baraka ya baadaye na Yesu hakuitoa wakati huo huo alipobariki mkate. Hii ilikuwa isiyo ya kawaida. Tena, hapa, neno baraka linamaanisha kushukuru. Tumia neno lile lile kama ulivyolitumia katika vifungu viliviyotangulia.

Watu walikula na kushiba, kisha wanafunzi walikusanya vikapu saba vilivyojaa vipande vilivyobaki. Katika Marko 8 kikapu hiki ni kikapu kikubwa kilichotengenezwa kwa ajili ya kubeba chakula kingi. Kwa kuwa ni vikubwa kuliko **vikapu** vya kawaida vilivytajwa katika Marko 6.

Onyesha picha ya kikapu na ya mkate. Sitisha sauti hii hapa.

Baada Yesu kuwatuma watu 4,000, Yesu aliingia katika mashua pamoja na wanafunzi wake. Kawaida **mashua** hii ilikuwa na urefu wa takriban mita 8 na upana wa mita $2\frac{1}{2}$. Kina chake kilikuwa mita $1\frac{1}{4}$. Watu kumi na watatu wangetosha kwenye mashua yenye ukubwa huu. Tumia neno lile lile kwa mashua ambalo umetumia katika vifungu vilivytangulia.

Huu ndio mwisho.

Marko 8:11-21

Kufanya Maandalizi

Sikiliza maandiko, mara moja, yakisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Onyesha ramani ya Bahari ya Galilaya na upande wa magharibi, ambapo hadithi hii inatokea. Sitisha sauti hii hapa.

Hatujui kilichotokea kabla ya hadithi hii. Tunajua ilitokea upande wa magharibi wa Bahari ya Galilaya, kwa sababu ndipo Mafarisayo walipokuwa. Upande wa magharibi wa Galilaya ndipo Wayahudi wanapoishi, na Mafarisayo ni viongozi wa kidini wa Kiyahudi. Simulizi hii ni simulizi ya Yesu kuhusu mkutano wa Mafarisayo na Yesu kisha mafundisho ya Yesu kuhusu Mafarisayo kwa wanafunzi.

Wayahudi walifikiri kwamba Mafarisayo walikuwa na ushawishi mkubwa na wenye haki. Mafarisayo walikuwa mfano mzuri kwa watu kwa sababu Mafarisayo walijitoa wenyewe kutii sheria ya Mungu. Mafarisayo walitambua mapokeo na sheria za kidini zilizoandikwa na za mdomo. Mafarisayo walijitenga na watu. Jina Farisayo linamaanisha "aliyetengwa."

Yesu na Mafarisayo wamekuwa na mazungumzo, lakini hatujui walichoongea. Mafarisayo walimwomba Yesu awaonyeshe ishara ya kuthibitisha kwamba kile alichofanya ni kweli na kinatoka kwa Mungu. Ishara itakuwa kitu kisicho cha kawaida au kitu ambacho hakikutokea kwa kawaida. Wengi walichukulia ishara kuwa muujiza. Simulizi hutumia neno "ishara ya kimiujiza." Ishara hizi zinaweza kuwa unabii mwagine ambaa utatokea mara moja, au kitendo cha haraka na kikubwa cha kimiujiza. Mafarisayo walipoona miujiza ya Yesu, hawakuwa na hakika kama miujiza hiyo ilitoka kwa Mungu au ilitoka kwa Shetani, kwa hivyo walitaka ishara nyingine ya kuthibitisha kwamba matendo ya Yesu yalitoka kwa Mungu. Mafarisayo hawakuona miujiza ambayo Yesu alifanya kama uthibitisho Yesu anatoka kwa Mungu. Katika simulizi za awali, Mafarisayo wamemshtaki Yesu kuwa kaimu kutoka kwa Shetani. Mafarisayo walasadiki Yesu alikuwa akifanya kazi kwa mamlaka ya Shetani.

Hapa, jadili na timu yako ya watafsiri. Simulia hadithi ya mwalimu au kiongozi wa kidini ambaye amefundisha katika kijiji chako. Katika utamaduni wenu, mnajuaje kwamba mwalimu au kiongozi wa kidini anafundisha mambo sahihi? Mwalimu au kiongozi wa kidini anafanyaje ili kuthibitisha kuwa ana mamlaka ya kufundisha kutoka kwa Mungu? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliitikia kwa kushusha pumzi kwanza. Kupumua ni kuvuta pumzi polepole na kuiruhusu itoke polepole. Kwa kawaida kuna sauti wakati mtu anapoachia pumzi polepole. Kupumua kwa aina hii ni tofauti na kupumua kwa kawaida ambapo wanadamu hufanya mara kadhaa kwa saa. Kupumua kwa aina hii ni kuonyesha huzuni au hasira au kufadhaika. Neno jingine la aina ya kupumua huku ni kuguna.

Koma hapa na mzungumze kama kikundi: Ni aina gani ya mambo unayofanya na mwili wako kuonyesha kufadhaika au hasira? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alikuwa akionyesha kwamba Yesu alikatishwa tamaa na Mafarisayo. Yesu hakukubaliana na viongozi wa kidini ambaa walitaka ishara. Alitaka watu wamwitikie kwa imani na kuamini kwamba yeeye ni yule anayedai kuwa ndiye. Yesu anauliza kwa nini kizazi hiki, au watu wanaoishi sasa, wanaomba ishara? Yesu alikataa kuwapa ishara.

Yesu na wanafunzi wakarudi ndani ya mashua na kuvuka ziwa. Yesu na wanafunzi walikuwa upande wa magharibi wa ziwa. Yesu na wanafunzi wakaenda kaskazini hadi mji wa Bethsaida. Simulizi inasema kuwa walivuka ziwa. Hii inamaanisha kuwa walienda kutoka sehemu moja hadi nyingine kwenye maji.

Sitisha na uangalie ramani. Fuatilia njia kwenye ziwa kutoka upande wa magharibi hadi kaskazini ambako Bethsaida ilipo. Je, unaweza kuelezeaje safari hii? Sitisha sauti hii hapa.

Wanafunzi walikuwa wameleta mkate mmoja tu kwenye mashua. Yesu anatumia hili kuwafundisha somo kutokana na mazungumzo yake na Mafarisayo. Yesu alitumia mkate huu kuwaonya wasiwe kama "chachu" au "hamira" ya Mafarisayo na Herode. Chachu (hamira) ndiyo hufanya mkate uinuke unapookwa. Katika wakati wa Yesu, kuzungumza kuhusu chachu katika mkate kulilitumiwa kama njia ya kuelezea ufisadi. Kiasi kidogo sana cha chachu kama vile kijiko 1 au 2, huenea katika kilo nzima au zaidi ya unga kufanya mkate kuongezeka. Kwa mfano huu, Yesu anasema kwamba kiasi dogo cha uovu au ufisadi unaweza kuenea kwa mtu mzima au kikundi cha watu.

Sitisha na mjadili: Eleza mchakato wa kutengeneza mkate. Muulize mtu aeleze kuhusu hamira. Zungumza kama kikundi. Ni vielelezo gani vingine ambavyo utamaduni wako unaweza kutumia kuelezea jinsi kiasi kidogo cha kitu kinachoenea bidhaa nzima? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasema kwamba Mafarisayo hawana imani ya kweli-wao ni mafisadi-kwa sababu wanasisitiza kupata ishara kutoka kwa Yesu. Herode alikuwa mtawala wa kisiasa wa wakati huo. Yeye na familia yake pia walikuwa mafisadi na wenye tamaa. Yesu anataka watu wamwamini kwa hiari, si kwa sababu ishara imewafanya wamwamini.

Yesu anapowaonya wanafunzi kuhusu hamira au chachu, wanafunzi hawakumwelewa Yesu. Wanadhani Yesu anazungumzia kuhusu mkate halisi, kwa hivyo wanafunzi wanaanza kujibishana wenyewe kuhusu waliosahau kuleta mkate. Yesu anagundua kwamba wanafunzi hawajaelewa kile Yesu anachozungumzia. Yesu anawajibu kwa maswali. Yesu anashangaa kwamba bado wanafunzi hawailewi Yesu ni nani baada ya kuona miujiza mingi na kuwa pamoja na Yesu kwa muda mrefu. Yesu anauliza maswali mengi, lakini Yesu hatarajii jibu. Maswali hayo yanaonyesha kwamba Yesu amechanganyikiwa na kushangazwa na jinsi wanafunzi hawamwamini Yesu. Yesu anasema kwamba "mioyo yao ni migumu," kumaanisha kwamba wanafunzi hawana imani ya kuelewa Yesu ni nani au kwa nini Yesu anafanya mambo anayoyafanya. Yesu anafikiri kwamba kutoamini kwa wanafunzi ni karibu kama Mafarisayo. Mioyo migumu ni taswira inayotumika kueleza anayekataa kuelewa au kuamini. Njia nyingine za kusema hii zinaweza kujumuisha, akili zenu ni finyu, akili zenu zimefungwa, au hamtaki kuelewa.

Koma hapa, zungumza na timu yako. Eleza hadithi kuhusu mtu ambaye amefundishwa jambo muhimu lakini anakataa kuamini mafundisho hayo. Je, mna misemo maalum ya kuwaeleza watu kama hawa? Sikiliza jinsi msimuliaji anavyoeleza mtu huyu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anauliza maswali kwa wanafunzi kuhusu miujiza miwili ya kulisha umati. Kwanza, Yesu anawakumbusha alivyowalisha watu 5,000. Kisha Yesu anawakumbusha alivyowalisha wale 4,000. Kila wakati, wanafunzi wanaonekana kukumbuka kabisa kile kilichotokea katika muujiza. Hata hivyo, inaonekana kwamba wanafunzi hawajafahamu kile ambacho Yesu anajaribu kuwafundisha.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 8:11-21 katika tafsiri iliyo rahisi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii kina matukio 2.

Katika onyesho la kwanza, Yesu anawasili kwenye upande wa magharibi wa Bahari ya Galilaya. Mafarisayo wanasikia kwamba Yesu amefika. Wanakuja na kuanza kujadiliana naye, wakimjaribu. Yesu anarudi kwenye mashua na kuwaacha, akivuka tena kwenda upande wa mashariki mwa ziwa.

Katika onyesho la pili: Yesu na wanafunzi wake wanavuka ziwa kwenye mashua, Yesu anawaonya, "jihadharini, jihadharini na chachu ya Mafarisayo na ya Herode." Wanafunzi wanadhani kwamba Yesu anazungumzia mkate. Yesu anawakumbusha miujiza miwili kuhusu kuzidisha mkate.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Mafarisayo
- Wanafunzi wa Yesu
- Herode (ambaye anatajwa tu)

Kwa pamoja, angazieni sehemu hizi za simulizi hii:

Katika onyesho la kwanza, Yesu na wanafunzi wake wanavuka kutoka upande wa mashariki wa Galilaya, Dekapoli, hadi upande wa magharibi wanakoishi Wayahudi. Baadhi ya Mafarisayo wanasikia kwamba Yesu amefika na wanakuja kumhoji Yesu. Mafarisayo wanataka kuona ishara ya kumuujiza ili kuthibitisha mamlaka ya Yesu. Yesu anapumua sana ili kuonyesha hasira yake na kufadhaishwa na Mafarisayo. Yesu anasema, "Kwa nini wanaendelea kudai ishara ya kumuujiza? Nawaambia ukweli, sitawapa kizazi hiki ishara yoyote."

Koma na zungumza: Simulia hadithi kuhusu mtu anayefanya kitu ambacho kinamfadhaisha au kumkatisha tamaa msimuliaji huyo. Msimuliaji angeonyesha huku kukata tamaa kwa kuvuta pumzi ndefu na kuishusha taratibu. Sasa kama kikundi, unawezaje kuelezea kitendo cha msimuliaji huyo? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anarudi kwenye mashua na kuwaacha Mafarisayo. Yesu na wanafunzi wake wanaanza kuvuka kwenda upande wa pili wa ziwa. Wanaelekea upande wa kaskazini hadi Bethsaida.

Sitisha na uonyeshe ramani ya Bahari ya Galilaya. Kikundi kuonyeshe njia kutoka Dekapoli hadi upande wa magharibi wa ziwa, kisha kutoka upande wa magharibi hadi Bethsaida. Sitisha sauti hii hapa.

Katika onyesho la pili, Yesu na wanafunzi wanavuka ziwa kwenye mashua, Yesu anawaonya wanafunzi, "Angalieni, jihadhari na chachu ya Mafarisayo na ya Herode." Yesu anatumia mfano huu kwa sababu Mafarisayo walitaka Yesu athibitishe mamlaka yake kwa kuonyesha ishara za kumuujiza, na Herode, alitaka kumwona Yesu akifanya miujiza.

Sitisha na uigize ambacho chachu hufanya. Kiasi kidogo cha chachu, kinapowekwa kwenye unga, huenea katika unga wote na kuifanya uvimbe. Yesu anawaambia wanafunzi kwamba ikiwa wanafunzi wanaanza kufikiria tu kuhusu miujiza, wataruhusu njia ya Mafarisayo na Herode katika mioyo yao wenyewe. Mafarisayo na Herode wanajali tu kuona ishara za nje na miujiza. Sitisha sauti hii hapa.

Lakini wanafunzi walikuwa wamesahau kujiletea chakula kwenye mashua (walikuwa na mkate mmoja tu ulioachwa kwa ajili yao). Wanafunzi wanadhani Yesu anazungumzia swala la kutoleta mkate. Wanaanza kujadiliana kati yao. Yesu anasema, "Kwa nini mnajadiliana kuhusu kutokuwa na mkate? Je, bado hamtambui wala hamwelewi? Je, mbona miyo yenu ni migumu kiasi hicho? Mna macho lakini hamwezi kuona. Mna masikio lakini hamwezi kusikia. Wakati nilipowalisha 5,000 kwa mikate mitano, mlikusanya vikapu vingapi vya iliyobaki?"

"Kumi na viwili," wanajibu.

Wakati nilipowalisha 4,000 , mlikusanya vikapu vingapi vya iliyobaki?" Yesu anauliza.

"Saba," wanajibu.

Tambua kwamba Yesu anataja miujiza miwili ya kuwalisha watu 5,000 na ya kuwalisha watu 4,000.

Sitisha kisha uhakiki kile kilichotokea katika miujiza miwili ya kuzidisha mkate. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alimaliza kwa kuwaaliza wanafunzi, "Je, hamwelewi bado?"

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 8:11–21 kwa njia iliyo rahisi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii kina matukio 2.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Mafarisayo
- Herode (ambaye anatajwa tu)

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Unapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yako mwenyewe.

Kwanza, igiza simulizi hii bila kusitisha. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha kuwa huachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Igizo likiendelea, simamisha hapa na pale na umuulize anayeigiza "Unahisi vipi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au fikra zake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleta igizo.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukasikia kutoka kwa wahusika.

Katika onyesho la kwanza, Yesu na wanafunzi wanawasili kwenye upande wa magharibi wa Bahari ya Galilaya. Mafarisayo wanasikia kwamba Yesu amefika. Mafarisayo wanakuja kwa Yesu na kuanza kujadiliana na Yesu. Mafarisayo wanadai kwamba Yesu aonyeshe ishara ya kimuujiza kutoka mbinguni ili kuthibitisha mamlaka yake.

Sitisha igizo: Waulize Mafarisayo, "mnajisikiaje?" Huenda ukasikia mambo kama, "Tunajaribu kumtega Yesu" au "Tumemkasirikia Yesu. Tunaendelea kusikia kuhusu miujiza ambayo anafanya na tunataka Yesu athibitishe mamlaka yake kwa kufanya muujiza mbele yetu. Tunahitaji kuona muujiza au ishara maalum ikitokea kwa hivyo tujue mamlaka ya Yesu yanatoka wapi." Anzisha igizo upya.

Yesu anaposikia hivyo, anaugua sana rohoni mwake. Njia nyingine ya kusema hii Yesu aliugua kwa ndani. Yesu anasema, "Kwa nini wanaendelea kudai ishara ya kimuujiza? Nawaambia ukweli, sitawapa kizazi hiki ishara yoyote."

Sitisha igizo: Mwulize Yesu "Unajisikiaje?" Unaweza kusikia mambo "Nimechanganyikiwa sana," "Nimekasirishwa na Mafarisayo," au "Mimi hukataa kufanya miujiza kwa ajili ya watu ambao hawakuniamini." Endeleta igizo.

Yesu anarudi kwenye mashua pamoja na wanafunzi wake. Yesu na wanafunzi wanaondoka eneo hilo ili kuvuka upande mwininge wa ziwa. Wanaenda Bethsaida, ambayo inamaanisha wanavuka kuelekea upande wa kaskazini magharibi mwaa ziwa. Wanafunzi walishau kuleta chakula. Wanafunzi wana mkate mmoja tu. Yesu anawaonya, "Kuwensi makini-jihadhari na chachu ya Mafarisayo na ya Herode."

Sitisha igizo: Mwulize Yesu "Unajisikiaje?" Unaweza kusikia mambo kama, "Bado ninawakasira na Mafarisayo" au "Ninajaribu kuwaonya na kuwafundisha wanafunzi wangu. Wanahitaji kujua ni rahisi kiasi gani kupotoshwa kama tu Mafarisayo au Herode." Endeleta igizo.

Wanafunzi hawaelewi onyo kuhusu chachu. Wanafunzi wanaanza kubishana kati yao kwa sababu walisahau mkate. Yesu anajua kile wanachosema. Yesu anasema, "Kwa nini mnabishana kuhusu kutokuwa na mikate? Je, ninyi watu hamuelewi? Je, mioyo yenu ni migumu sana kulielewa hili?"

Sitisha igizo: Mwulize Yesu "Unajisikiaje?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimechanganyikiwa na wanafunzi," au "Ninahuzunika wanafunzi wangu bado hawaelewi baada ya kila kitu walichoona." Waulize wanafunzi, "Mnajisikiaje Yesu anapouliza maswali haya?" Unaweza kusikia, "Sielewi Yesu anazungumzia nini. Nilidhani Yesu alikuwa akizungumza kuhusu mkate lakini sasa sijui." Au, "Nimechanganyikiwa. Mimi si kama Mafarisayo au Herode. Kwa nini Yesu ananiambia kuhusu jinsi ya kutengeneza mkate?" Endeleta igizo.

Yesu anasema, "Mna macho, hamwezi kuona? Mna masikio, hamwezi kusikia? Hamkumbuki chochote hata kidogo?" Yesu anawakumbusha wanafunzi wake mabaki yote waliyookota baada ya kulishwa kwa 5,000 na mabaki yote waliyookota baada ya yeze kulisha 4,000. Yesu anauliza, "Hamwelewi bado?"

Sitisha igizo: Waulize Mafarisayo, "Mnajisikiaje?" Unaweza kusikia mambo kama, "Bado tunachanganyikiwa, bado hatujui," "Kwa kweli, tunakumbuka miujiza Yesu alirotenda. Kwa namna gani Yesu anafikiri tingesahau kile tulichokiona? Lakini sielewi kitu ambacho Yesu anajaribu kusema sasa. Je chachu inatumikaje kwenye miujiza hiyo?" au "Tunataka kuelewa, lakini tunaendelea kusahau." Mwuliza Yesu, "Unajisikiaje sasa? Unaweza kusikia, "Bado ninachanganyikiwa na wanafunzi wangu. Wanaskia lakini wanajifanya kama wao ni viziwi. Wanaona lakini wanajifanya kama wao ni vipofu. Wanakataa tu kuamini. Nitaendelea kujaribu kuwafundisha . Ninaamini wataweza kuelewa." Endeleta igizo.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 8:11-21 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili istilahi na maneno muhimu katika simulizi hii.

Mafarisayo walikuja na kuanza kumhoji Yesu. Jina "Farisayo" linamaanisha "kutenganishwa." Tumia jina lile lile kwa Mafarisayo ulilotumia katika vifungu vilivytangulia. Mafarisayo wamejadiliwa katika Faharasa Kuu.

Mafarisayo walitaka kumjaribu Yesu kwa hivyo walimwomba **awaonyeshe ishara ya kimuujiza kutoka mbinguni**. Miujiza ni mambo ya ajabu na ambayo watu kwa kawaida hawawezi kuyafanya. Ishara pia ni kama muujiza, lakini inaweza kujumuisha unabii unaotimizwa mara moja. Unabii ni utabiri wa jambo ambalo litatokea. Miujiza , ishara, na maajabu yako katika Faharasa Kuu. Tafsiri "ishara ya miujiza" kwa ulivyoitafsiri hapo awali.

Mbingu inaweza kurejelea anga, au mahali ambapo Mungu na malaika wake wanaishi, kutegemeana na muktadha. Kwa kuwa linahusiana kwa karibu sana na mahali ambapo Mungu yupo, mtu anaweza kubadilisha "ishara kutoka mbinguni" na "ishara kutoka kwa Mungu."

Yesu alishusha pumzi na kuuliza, "Kwa nini kizazi hiki kinataka ishara?" Hili ni swali ambalo halihitaji jibu. Yesu anaonyesha huzuni na hasira yake anaposema hivi. Yesu alitumia pumuzi kuonyesha huzuni na hasira. Tumia neno lile lile la ishara ambalo ultumia katika kifungu kilichopita Yesu alipomponya mtu kiziwi.

Kisha Yesu anasema kwamba kizazi au watu wanaoishi leo hawatapokea ishara. Huenda ukahitaji kusema ni nani ambaye hatatoa ishara. Ikiwa ni hivyo, unaweza kusema kitu kama "Sitawaonyesha muujiza ili kuthibitisha kwamba ninatoka kwa Mungu."

Yesu na wanafunzi waliingia kwenye mashua na kwenda upande mwengine. Neno kwa **mashua** haliko katika maandishi ya asili; hata hivyo, neno la kitendo linalotumiwa linamaanisha kwamba waliingia kwenye mashua ili waende upande wa pili wa ziwa. Ikiwa una neno kama hilo, unaweza kulitumia. Ikiwa sio, unaweza kusema kwamba waliingia kwenye mashua ili kwenda upande mwengine. Ukitumia neno linalomaanisha mashua, tumia neno lile lile ambalo umetumia katika hadithi za awali katika Mariko. Hapa, upande mwengine wa ziwa hamaanishi pwani ya mashariki. Yesu na wanafunzi walikwenda upande wa kona ya kaskazini magharibi wa ziwa kutoka pwani ya magharibi hadi Bethsaida.

Sitisha hapa na onyesha picha ya mashua ikiwa inahitajika. Sitisha sauti hii hapa.

Tumia neno lile lile ambalo umekuwa ukitumia kwa wanafunzi katika hadithi za awali katika Mariko.

Yesu anawaonya wanafunzi wake wajihadhari na chachu ya Mafarisayo na **Herod**. Herode na familia yake walitawala nchi ya Yesu wakati huu. Walikuwa mafisadi na wenye tamaa. Mmoja wao alimuua Yohana Mbatizaji. Wayahudi hawakumpenda Herode.

Katika maswali ya mwisho ambayo Yesu anawaauliza wanafunzi wake, anawakumbusha nyakati mbili alizowalisha maelfu ya watu. Tumia maneno yale yale kwa vikapu (vikapu vidogo kwa watu 5000 na vikapu vikubwa kwa watu 4000) ambayo ulitumia katika hadithi hizo.

Onyesha picha za **vikapu** tena ikiwa inahitajika.

Huu ndio mwisho.

Marko 8:22-26

Kufanya Maandalizi

Sikiliza maandishi mara moja kwa njia rahisi kuelewa.

Baada ya Yesu kuwaacha Mafarisayo waliomwomba awaonyeshe ishara, yeye na wanafunzi wake walivuka kwenda upande wa kaskazini mashariki mwa ziwa na kufika Bethsaida. Bethsaida ilikuwa ni kijiji kikubwa ambako Wayahudi na watu wa Mataifa waliishi pamoja. Hii ni simulizi ya kile kilichotokea Bethsaida.

Komea hapo na uwaonyeshe watafsiri ramani ya Bahari ya Galilaya na Bethsaida. Ona kwamba mashua hiyo inavuka kuelekewa upande wa juu kaskazini-magharibi mwa ziwa. Sitisha sauti hii hapa.

Simulizi hii inasema, "Waliwasili Bethsaida." Hii inamaanisha Yesu na wanafunzi waliwasili kwa mashua huko Bethsaida. Huenda ukahitaji kuliweka wazi Yesu na wanafunzi wake walifika.

Tena, watu walimleta kipofu kwa Yesu na kumwomba amguse mtu huyo. Watu walikuwa ndio waliomwuliza Yesu kuweka mikono juu ya mtu huyo. Mtu huyo hakuomba kitu chochote. Watu hakumuomba Yesu kwa namna moja au nyingine kumponya mtu huyo. Katika utamaduni huo, kumwambia mtu aweke mikono juu ya mtu au kumgusa kulikuwa sawa na kuomba baraka na uponyaji. Unaweza kusema hili wazi katika tafsiri yako kama litahitajika. Unaweza kusema kitu kama "Walimwomba Yesu amguse mtu huyo na kumponya."

Uponyaji huu ulifanyika kwa njia sawa na uponyaji wa mtu kiziwi katika sura ya 7. Yesu aliwatoa watu hao wawili kando na alitema mate katika hadithi zote mbili. Mwishoni, inaonekana Yesu hakutaka watu wote wajue kile kilichotokea. Hatujui kwa nini Yesu alimpeleka mtu huyu nje ya kijiji. Huenda alijua kwamba anataka kuwaonyesha wale wanaume, au kiziwi na sasa kipofu, kwamba Yesu aliwapenda, hivyo Yesu aliwapeleka kando ili apate nafasi ya kuzungumza nao na kuwasaidia kuamini kwamba Yesu angewaponya.

Sitisha na ujadili: Simulia hadithi kuhusu mtu aliyeponywa. Sikiliza msimuliaji huyo akielezea jinsi mtu huyo alivyoponywa. Hii inatofautianaje na vile Yesu alivyomfanyia kipofu? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alimshika kipofu mkono na kumpeleka nje ya kijiji.

Sitisha na kujadili: Watu vipofu wanawezaje kuzunguka katika utamaduni wako? Vipofu wanaondokaje kutoka mahali hadi mahali? Nani anayemwongoza kipofu? Mtu huyu anawongoaje kipofu? Sitisha sauti hii hapa.

Simulizi inaonyesha kwamba Yesu alipomchukua kipofu nje ya kijiji, walikuwa peke yao. Watu hawakuwa karibu na Yesu na yule mtu. Hata hivyo, watu walikuwa karibu sana kwa mtu huyo kuona watu wakizunguka.

Yesu aliitema katika macho ya mtu huyo. Yesu aliweka mikono yake juu ya kipofu. Halafu Yesu akamwuliza kipofu kile alichoweza kuona. Mtu huyo aliweza kuona lakini hakuona vizuri. Tunajua kwamba lazima mtu huyu alipofuka baadaye maishani, kwa sababu anajua jinsi miti na watu wanavyofanana. Mtu kipofu kutoka kuzaliwa hangejua jinsi miti na watu wanavyoonekana.

Hadithi hii ya uponyaji ni tofauti sana na nyingine kwa sababu inatokea katika hatua mbili. Yesu aliitema moja kwa moja kwenye macho ya mtu huyo. Kisha Yesu aliweka mikono yake juu ya mtu huyo. Yesu akamwuliza kipofu kama angeweza kuona. Mtu huyo angeweza kuona kidogo tu-si vizuri sana. Mtu huyo alielezea kile

alichoweza kuwaona- watu wakitembea japo si vizuri. Walionekana kama miti inayotembea. Yesu alipaswa kuweka mikono yake juu ya kipofu mara ya pili kwa uponyaji kamili.

Je, unamjua mtu yelete aliyeponya hatua kwa hatua, kwa muda? Kama kuna mtu yelete kwenye timu yako ya watafsiri ambaye ana hadithi kama hiyo, acha asimulie kikundi. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliweka mikono yake juu ya kipofu mara mbili. Simulizi hii haielezi Yesu mahali ambapo aliweka mikono yake kwa mara ya kwanza. Mara ya pili, Yesu huweka mikono yake juu ya macho ya kipofu. Baada ya mara hii ya pili, mtu huyo angeweza kuona vizuri. Macho ya mtu huyo yalirejeshwa kabisa. Mwanaume huyo alikuwa akitazama huku na huku kwa makini au akiangalia.

Sitisha na mjadili: Simulia hadithi kuhusu mtu aliyekuwa kipofu na sasa anaweza kuona. Labda huyu ni mtu ambaye mtoto wa jicho aliondolewa kwa upasuaji na sasa anaweza kuona wazi. Sikiliza msimuliaji akielezea jinsi mtu anavyotazama mambo yaliyomzunguka. Mwanaume anazungumzia kitu gani anachoweza kuona? Sitisha sauti hii hapa.

Kama ilivyo katika hadithi nyingine, Yesu anamwambia mtu huyo aende nyumbani moja kwa moja bila kupitia kijiji. Yesu hasemi kwa nini alimuamuru hivi. Huenda Yesu hakutaka mtu huyo awaambie watu kilichotokea.

Hii ni hadithi ya kwanza ya Yesu kuwaponya vipofu katika kitabu cha Marko. Kote katika kitabu cha Marko, Marko anataka kuonyesha tofauti kati ya wale wanaomwona na kumwelewa Yesu, na wale wasiomwona. Marko pia anataka watu waone kwamba Yesu anatimiza unabii wa Isaya unaosema kwamba mwokozi aliyeahidiwa atafungua macho ya vipofu na kufungua masikio ya viziwi—au kwa maneno mengine—atawaponya vipofu na viziwi.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 8:22–26 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii kina matukio 2.

Katika tukio la kwanza: Yesu anafika kando ya pwani ya kaskazini ya Bahari ya Galilaya, kwenye kijiji kinachoitwa Bethsaida. Watu wanamletea Yesu kipofu na kumwomba Yesu amponye. Yesu anampeleka kipofu nje ya kijiji.

Katika tukio la pili: Yesu anamponya mtu huyo na kumwambia, "Usirudi kijiji ukiwa njiani ukielekea nyumbani."

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Mtu kipofu
- Wanafunzi wa Yesu (ingawa hawakutajwa katika hadithi, wangekuwa pamoja naye)
- Wanakijiji wa Bethsaida

Kwa pamoja, angazieni sehemu hizi za simulizi hii:

Katika tukio la kwanza, Yesu anafika Bethsaida. Watu wanamletea Yesu mwanaume kipofu na kumwomba Yesu amguse mtu huyo na kumponya. Yesu anamshika mkono kipofu huyo na kumpeleka nje ya kijiji.

Katika onyesho la pili, Yesu anaanza kwa kutema mate machoni pa mtu huyo. Kisha anaweka mikono yake juu ya mtu huyo, na kuuliza, "Unaweza kuona chochote?"

Mtu huyo anaangalia kuku na kule na kusema, "Ninaona watu, kakini siwaoni vizuri sana. Wanaonekana kama miti inayotembea." Angekuwa anaona picha zisizo wazi za giza za watu wanaotembea, lakini sio sura za maumbile yao.

Yesu anamwekea tena mikono machoni. Hii inamaanisha kwamba mara ya kwanza Yesu alipoweka mikono yake juu ya mtu huyo, aliweka mikono yake machoni pa mtu huyo. Macho ya mtu huyo yanafunguka, ambavyo inamaanisha kwamba anaweza kuona vizuri, na kuona kwake kunarejea kabisa. Yesu anamuaga aende nyumbani kwake na kumwambia asirudi kijijini akiwa njiani anapoelekea nyumbani.

Komea hapa na kujadili: Ungezungumzaje kuhusu kuona tena? Je, ni kawaida katika lugha yako kusema "macho yalifunguliwa" ili kuzungumza kuhusu kuona tena? Sitisha sauti hii hapa.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 8:22–26 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii kina matukio 2.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Mtu kipofu
- Wanafunzi wa Yesu (ingawa hawakutajwa katika hadithi, wangekuwa pamoja naye)
- Wanakijiji wa Bethsaida

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Unapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yako mwenyewe.

Kwanza, igiza simulizi hii bila kusitisha. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha kuwa huachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii kwa mara ya pili. Igizo likiendelea, simamisha hapa na pale na umuulize anayeigiza "Unahisi vipi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au fikra zake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleta igizo.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuaao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Katika onyesho la kwanza, Yesu na wanafunzi wanawasili Bethsaida. Watu wanamletea Yesu mwanaume kipofu na kumwomba Yesu amguse mtu huyo na kumponya. Yesu anamshika mkono kipofu huyo na kumpeleka nje ya kijiji.

Sitisha igizo. Muulize Yesu, "Unajisikiaje?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ninamhurumia kipofu huyu," au "Nilimchukua mtu huyu mbali na watu kwa sababu walitaka tu kuona miujiza, lakini nilitaka kumponya." Muulize mtu kiziwi, "Unajiskiaje?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimechanganyikiwa, sijui kinachotokea" au "Nimesikia Yesu anawaponya watu. Natumaini Yesu anaweza kuniponya." Endeleta igizo.

Katika tukio la pili, Yesu anatema mate machoni pa mtu huyo na kuweka mikono yake juu ya macho yake. Yesu anamuuliza mtu huyo, "Unaweza kuona kitu chochote?"

Mtu huyo anaangalia kuku na kule na kusema, "Ninaona watu, lakini siwaoni waziwazi. Wanaonekana kama miti inayotembea." Kisha Yesu anaweka mikono yake kwenye macho ya mtu huyo kwa mara ya pili. Macho ya mtu huyo yalifunguka. Mtu huyo anaweza kuona wazi wazi.

Sitisha igizo. Muulize mtu kiziwi, "Unajiskiaje?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimefarijika. Nilidhani ningeponywa kidogo tu, lakini nimeponywa kikamilifu" au "Nimefurahi sana." Ninaweza kuona tena. Hii ni ajabu. Sitahitaji kuongozwa tena. Ninaweza kujitegemea!" Endeleta igizo.

Kuona kwa mtu huyo kunarejea kabisa, na anaweza kuona kila kitu dhahiri. Yesu anamtuma, akisema, "Usirudi kule kijijini ukiwa njiani ukirudi nyumbani."

Mwishoni mwa igizo hilo, muulize Yesu, Unajiskiaje?" au "Kwa nini ulimwambia vile mtu yule?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninafurahi kwa ajili ya mtu huyo," au "Sitaki arudi kijijini kwa sababu sitaki habari za muujiza huu zienee," au "Sitaki watu waone muujiza, kisha watake tu kuona miujiza zaidi, kama Mafarisayo walivyofanya katika hadithi iliyotangulia." Waulize wanafunzi, "Mnajiskiaje sasa?" Unaweza "Nimeshtuka. Sijui Yesu anafanye mambo haya. Mtu huyo hakuweza kuona na sasa mtu huyo anaweza kuona vizuri. Nguvu hizi Yesu alizonazo amezitoa wapi?" Waulize umati, "Mnajiskiaje?" Unaweza kusikia, "Nimekata tamaa sana. Nilitaka kumwona Yesu akifanya miujiza. Nilitaka kumuona Yesu akifanya mambo haya." Au, "Ninafurahia rafiki yangu. Anaweza kuona sasa. Maisha yake yanaweza kurudi na akafanya kazi tena." Au "Kwa nini Yesu alimtuma nyumbani bila kuturuhusu kumuona rafiki yetu? Sielewi sababu gani Yesu alimchukua peke yake. Ninafurahi kwamba anaweza kuona tena. Yesu ni mwenye nguvu. Nataka kujua zaidi kuhusu Yesu."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza maandiko, mara moja, yakisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Walikuja Bethsaida na baadhi ya watu walimleta mtu kipofu na kumsihi Yesu amguse. Yesu na wanafunzi wake walifika **Bethsaida** kilichokuwa kijiji ambacho Wayahudi na wasio Wayahudi waliishi. Baadhi ya tafsiri fulani zinasema kwamba wanafunzi walikuwa pamoja na Yesu. Neno "wao" linamaanisha kwamba ilikuwa Yesu na wanafunzi waliokuja Bethsaida.

Watu hawakumwomba wazi wazi Yesu amponye mtu huyo hasa, lakini walimwomba **amguse** mtu huyo. Katika enzi hizo, hii ilikuwa ni njia ya kuomba baraka na uponyaji. Ikiwa unahitaji kusema kwamba "walimwomba Yesu amguse na kumponya mtu huyo", unaweza.

Macho ya mtu huyo **yalifunguka**. Macho yake hayakufunguliwa kimwili kwa sababu tayari yalikuwa yamefunguliwa, hayakuwa tu na uwezo wa kuona. Maneno haya yanamaanisha kwamba angeweza kuona tena kikamilifu. Badhi ya tafsiri zinasema mtu huyo alitazama huku tafsiri nyingine zikisema alitazama kwa makini. Maneno haya yote ni njia za kusema kwamba mtu huyo aliweza kuona kikamilifu.

Huu ndio mwisho.

Marko 8:27-30

Kufanya Maandalizi

Sikiliza maandiko mara moja yakisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu na wanafunzi wake wakatoka Bethsaida kwenye Bahari ya Galilaya na kutembea kilomita 40 hadi eneo lililo karibu na mji wa Kaisaria Filipi. Huenda walikuwa katika vijiji vilivyokuwa karibu na jiji hilo. Hatujui hili linatukia muda gani baada ya Yesu kumponya yule kipofu. Simulizi hii kinahusu safari yao kwenda Kaisaria Filipi.

Sitisha kisha uwaonyeshe watafsiri ramani ya Bahari ya Galilaya inayojumuisha Bethsaida na jiji la kaskazini la Kaisaria Filipi. Sitisha sauti hii hapa.

Mji wa Kaisaria Filipi ulikuwa katika eneo ambako kulikuwa na hekalu la mungu wa Kigiriki (kutoka nchi ya Ugiriki) aitwaye Pan. Baadaye, Waroma walivamia eneo hili. Walijenga jiji na kulipa jina la Kaisari, au mfalme wa Waroma. Hapa, watu walimwona mfalme wa Kiroma kama bwana wao na walikuwa karibu kumsujudia. Hapa palikuwa pahali pazuri kwa Yesu kujitambulisha kwa wanafunzi wake na kuwaeleza sababu ya kuja kwake.

Wanafunzi wengi waliwaauliza walimu wao wa kidini maswali, lakini Yesu alikuwa mwalimu tofauti. Aliwaauliza wanafunzi wake maswali. Yesu aliwaauliza wanafunzi wake wamweleze watu wanasema yeye ni nani. Hakuwa anawaauliza jina lake, lakini alitaka kujuua wanadhania yeye ni nani haswa na kusudi lake ni lipi. Majibu yao yalionyesha kwamba watu bado hawakumtambua. Jibu moja lilikuwa kwamba yeye ni "Yohana Mbatizaji." Yohana Mbatizaji alikuwa binamu wa Yesu, alihubiri nyikani na kuwaambia watu watubu na wamrudie Mungu. Yohana alimbatiza Yesu katika Mto Yordani. Yohana aliuawa na mfalme baadaye. Wapo waliodhania kuwa Yesu ni Yohana Mbatizaji aliyefufuka kutoka kwa wafu. Wengine walisema yeye ni Eliya. Eliya alikuwa nabii maarufu aliyefanya miujiza. Ilitabiriwa kwamba Eliya atarejea siku moja, hivyo wengine walidhania kwamba Yesu alikuwa Eliya. Watu walidhania kwamba Yesu alikuwa nabii fulani kwa sababu alifundisha na kufanya miujiza kama manabii.

Kisha Yesu alitaka kujuua wanafunzi wake walidhani yeye ni nani. Yesu anatofautisha mtazamo wa wengine na mtazamo wa wanafuzi wake kumhusu kwa kusema "Ninyi mnasema mimi ni nani" kwa msisitizo. Petro akajibu. Petro alikuwa kama kiongozi wa wanafunzi. Petro akamwambia Yesu "Wewe ndiye "Masihi" au "Kristo." Daudi alikuwa mfalme muhimu katika Agano la Kale. Mungu aliahidi kwamba mtu wa ukoo wa Daudi angetawala Israeli milele. Waisraeli walipokuwa bila mfalme, manabii walitabiri kwamba Mungu atamtia mafuta au kumtuma mtu fulani kuchukua enzi ya Mfalme Daudi na kufanya miujiza mingi. Mfalme huyu ataitwa "Masihi" au "Kristo." "Masihi" na "Kristo" ni visawe katika lugha tofauti. Siku hizo, mtu kupakwa mafuta ilidhahirisha kwamba amewekwa wakfu kwa Mungu. Masihi ni aliyewekwa wakfu kwa Mungu na ni wa kipekee kwa Mungu, kwa hivyo ametiwa mafuta.

Sitisha kisha mjadili: Neno Masihi na Kristo ni majina ambayo yametumika kote kwenye Agano Jipy. Neno Masihi pia limetumiwa katika unabii wa Agano la Kale. Jadili kama kikundi jinsi ya kutamka jina hili. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliwaonya wanafunzi vikali wasimwambie yejote kwamba yeye ndiye Masihi. Masihi alitarajiwa kuwa mfalme kama wafalme wengine wote, lakini Yesu alikuwa na kusudi tofauti. Hakutaka kutangaza hadharani kwamba yeye ndiye Masiya ilhali watu walitarajia mtu tofauti.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 8:27–30 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, wanakundi watafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha wanakundi wataonyesha simulizi hii.

Simulizi hii ina tukio moja.

Katika tukio hili: Yesu na wanafunzi wanatembea wakielekea Kaisaria Filipi. Yesu anawaauliza wanafunzi wake watu wanasema yeye ni nani. Petro anasema kwamba Yesu ndiye Masihi. Yesu anawaonya wanafunzi wasimweleze yejote kumhusu.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Petro, mmoja wa wanafunzi wa Yesu
- Yohana Mbatizaji ametajwa
- Eliya na manabii wengine wametajwa

Kama kikundi, zingatiensi sehemu zifuatazo za simulizi:

Yesu ametoka kijiji cha Bethsaida, kwenye pwani ya kaskazini ya Bahari ya Galilaya. Yesu na wanafunzi wake wanatembea kuelekea kaskazini, kwenye vilima kuelekea Kaisaria Filipi. Yesu anatembea pamoja na wanafunzi wake. Umati haupo nao kwa sasa.

Wakiwa njiani, Yesu akauliza, "Watuhusema mimi ni nani?"

Wanafunzi wakajibu kwamba wapo wanaosema kwamba Yesu ni Eliya au nabii mwengine nao wengine wanasema yeze ni Yohana Mbatizaji.

Kisha Yesu akawauliza, "Je, ninyi mnasema mimi ni nani?"

Petro akajibu, "Wewe ndiye Masihi," waliyemsubiri. Yesu akawaonya wanafunzi wasimweleze yeote kwamba Yesu ndiye Masihi.

Hapa, wanakikundi wanapaswa kuchora, kutumia pitcha zenyenadoleko, au nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhahirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 8:27–30 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, wahusika wataigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina tukio 1.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Petro, mmoja wa wanafunzi wa Yesu
- Yohana Mbatizaji ametajwa
- Eliya na manabii wengine wametajwa

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi.

Wahusika wanatakiwa kuigiza simulizi mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleza igizo.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukaskia kutoka kwa wahusika.

Yesu na wanafunzi wake wanatembea kwenda kaskazini, kuelekeea Kaisaria Filipi, penye vilima. Wakitembea, Yesu akawauliza wanafunzi wake maswali. Yesu akawauliza, "Je, watuhusema mimi ni nani?"

Wanafunzi wake wakajibu, "Wapo wanaosema wewe ni Yohana Mbatizaji, wengine husema wewe ni Eliya, na wengine wanaamini wewe ni mmojawapo wa manabii."

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi, "Je, mnahisi vipi?" Huenda wakajibu, "Tunashangaa mbona Yesu ametuuliza swali hilo," "Tunajiuliza ikiwa Yesu atatueleza yeze ni nani," "Wengine wetu wanaamini kwamba Yesu ni Yohana Mbatizaji," au "Wengine wetu wanaamini kwamba Yesu ni Eliya, au nabii mwengine. Baadhi yetu hawajui Yesu ni nani." Endeleza igizo.

Kisha Yesu akawauliza wanafunzi, "Ninyi mnasema mimi ni nani?"

Petro akajibu, "Wewe ndiye Masihi."

Sitisha igizo: Muulize mhusika Petro "Je, unahisi vipi?" Huenda akajibu, "Nina uhakika kwamba Yesu ndiye tumekuwa tukimngojea" au "Ninasubiri Yesu aseme kwamba yeye ndiye Masihi. Masihi atakuwa mfalme wetu na kutukomboa kutoka kwa Waroma. Ninaamini Yesu atafanya hivyo." Au, "Sikuwa nimewazia hilo hadi pale Yesu alipouliza kisha nikajibu tu. Lakini baada ya kuwazia kwa undani, nadhani Yesu ndiye Masihi." Waulize wanafunzi wengine, "Je, mnahisi vipi baada ya Petro kusema Yesu ndiye Masihi?" Huenda wakajibu, "Petro hujibu bila kufikiria. Je, yawezekana Yesu ndiye mfalme tuliyekuwa tukisubiri? Yesu huondoka kila wakati watu wanapajaribu kumfanya mfalme. Sijui ikiwa Yesu ndiye Masihi tuliyekuwa tukisubiri." Endeleta igizo.

Yesu anawaonya wanafunzi wasimweleze yejote kumhusu.

Sitisha igizo: Muulize mhusika Yesu "Je, unahisi vipi?" Kwa nini umewaeleza wasimwambie yejote habari zako?" Huenda akajibu, "Nina furaha sana kwamba hatimaye wanafunzi wameanza kuelewa mimi ni nani" au "Wakati wangu wa kujulikana hujawadia, hivyo ningependa iwe siri kati yangu na wanafunzi wangu." Waulize wanafunzi, "Je, mnahisi vipi?" Huenda wakajibu, "Tunamwamini tunayemfuata" au "Kukanganyikiwa, kwa nini hatuwezi kuwaeleza watu kwamba Yesu ndiye Masihi?" Endeleta igizo.

Umfikia mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza maandiko mara moja yakisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu na wanafunzi wake walielekea vijiji karibu na Kaisaria Filipi. Walitoka eneo la Galilaya na kwenda **Kaisaria Filipi**.

Wakitembea, Yesu akawauliza **wanafunzi** wake, "Je, watu wanasema mimi ni nani?" Nao wanafunzi wakajibu, "Wengine wanasema wewe ni **Yohana Mbatizaji**." Yohana Mbatizaji ni mjumbe aliyetumwa na Mungu kabla ya kuja kwa Yesu. Unapotafsiri istilahi wanafunzi na Yohana Mbatizaji, hakikisha inalingana na tafsiri za awali za kitabu cha Marko. Neno wanafunzi linapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Wengine wanasema kwamba wewe ni Eliya au mmoja wa **manabii**. Unaweza kusema "Nabii Eliya" ili ieleteke kwamba **Eliya** alikuwa nabii. Unapotafsiri neno "nabii" hakikisha inalingana na tafsiri za awali, na kumbuka, neno nabii linapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Yesu akawauliza wafuasi wake, "Je, *ninyi* mnasema mimi ni nani?" Kisha Petro akajibu, "Wewe ndiye Masihi." Jina **Masihi** ni sawa na majina mengine. Neno lingine la Masihi ni **Kristo**. Masihi ni neno la Kiebrania katika lugha asilia ya Wayahudi. Kristo ni neno la Kigiriki, ambayo ndiyo lugha iliyozungumzwa nyakati za Yesu. Tafsiri nyingi zinatumia jina Masihi. Nyingine hutumia jina Kristo.

Unaweza kutamka neno hilo kwa kufuata mtindo wa lugha yenu wa kubuni majina, lakini ni vyema pia kujumuisha kifungu kifupi kinachoelezea maana. Unaweza kusema: "Kristo, mteule" au "Kristo, Mkombozi aliyehadiwa" au "Kristo, atokaye kwa Mungu."

Istilahi Masihi na Kristo zinapatikana kwenye Faharasa Kuu. Neno unalotumia litatumia mara nyingi katika Agano Jipyia na pia katika tafsiri za Agano la Kale.

Huu ndio mwisho.

Marko 8:31-9:1

Kufanya Maandalizi

Sikiliza maandiko mara moja yakisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika simulizi hii, Yesu na wanafunzi wanaendelea kutembea kuelekea Kaisarea Filipi. Yesu anaendelea kuwafundisha wanafunzi wake. Simulizi hii ni simulizi la mafundisho haya.

Sitisha kisha uonyesha ramani ya Bahari ya Galilaya na Kaisarea Filipi. Sitisha sauti hii hapa.

Katika simulizi iliyotangulia, Petro alisema kwamba anaamini kuwa Yesu ndiye Masihi, au Kristo. Wayahudi walidhania Masihi atakuja kuwaokoa kutokana na utawala mbaya. Ingawa Maandiko ya Kiyahudi (au Agano la Kale) yalisema kwamba Masihi atapitia mateso na kuuawa, hakuna aliyelewa hilo wakati wa Yesu. Lakini Yesu angependa kuwaeleza wanafunzi wake kile Masihi atafanya.

Yesu hakusema kwamba yeche ndiye Masihi, lakini alijiita "Mwana wa Adamu." Jina Mwana wa Adamu linaweza kumaanisha yejote, au linaweza kutumika kama jina maalum la Masihi. Yesu anajizungumzia anapotumia jina hili.

Sitisha kisha mjadili: Simulia kuhusu mtu fulani anayetoka kijiji chenu au nchi yenu. Mtu huyu anaweza kuwa mkulima. Msimuliaji atamrejelea mtu huyu kama mwana wa kijiji na mwana ambaye ni mwenyeji. Msimuliaji pia anaweza kusema kwamba mtu huyo ni mwana wa mtu fulani kisha ataje jina lake. Sikiliza neno ambalo msimuliaji anatumia kumrejelea mwana popote. Kwa baadhi ya lugha, neno mwana lina visawe kadhaa. Sasa teua neno linalomaanisha "Mwana wa Adamu." Sitisha sauti hii hapa.

Marko anapendelea kuangazia matukio yote ambapo Yesu alijiita Mwana wa Adamu ili kuzungumzia hatima yake ya kupitia mateso na kuuawa, kama mwanadamu. Lakini vilevile, Mwana wa Adamu ni zaidi ya mwanadamu, na atafufuliwa kutoka kwa wafu.

Yesu anaanza kueleza kwamba atapitia mateso magumu na atakataliwa na wazee, makuhani wakuu, na walimu wa sheria za kidini. Wazee walikuwa viongozi wasio wa kidini katika jamii. Kwa kawaada walikuwa wanaume wakomavu waliowasaidia wanajamii kuishi pamoja.

Makuhani wakuu au viongozi wa makuhani katika dini ya Kiyahudi ndio waliowaunganisha watu na Mungu kwa kuwatolea dhabihu kwa Mungu, kuwaelimisha watu, na kutunza hekalu la Mungu. Makuhani walikuwa wawakilishi wa Mungu kwa watu wake na wawakilishi wa watu kwa Mungu. Makuhani wakuu walikuwa wenye hadhi ya juu zaidi. Wakati mwininge walimu wa sheria hutafsiriwa kama waandishi au watu walioandika sheria. Walikuwa wasomi na wataalam wa kufasiri sheria kwenye Maandiko Matakatifu. Ufasiri huu wa sheria haukuandikwa, lakini ulikaririwa na kufundishwa kwa mdomo na walimu.

Sitisha hapa kisha mjadili istilahi mnazotumia kurejelea viongozi wa kidini katika utamaduni wenu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alisema kwamba viongozi wote wa Wayahudi, wakiwemo makuhani wakuu na walimu wa sheria ya Mungu wangemkataa. Yesu aliwaeleza wanafunzi wake kwamba atakufa kisha siku ya tatu atafufuka kutoka kwa wafu. Yesu alizungumzia mambo haya wazi. Hii inamaanisha Yesu aliwaeleza wote kwa sauti ya kawaada. Yesu hakuwa anamnong'onezea mtu mmoja.

Petro hakutaka kusikia kwamba Yesu angepitia mateso, kifo, kisha afufuke kutoka kwa wafu siku ya tatu. Petro alimwita Yesu kando kukemea au kumkosoa Yesu. Hii inamaanisha kwamba Petro alimwambia Yesu "Hupaswi kuzungumza namna hii."

Watu walitazamia sana kuja kwa Masihi ili awaokoe kutoka kwa mtawala mkatili na awarejeshee nchi yao. Ndiyo maana Petro alishangaa na kupinga yale Yesu aliyo sema. Aidha, Marko anatumia neno lilelile alilotumia Yesu alipokemea mapepo kuelezea jinsi Petro alivyomkemea Yesu.

Yesu alielewa kusudi lake duniani, na alitaka kulitimiza. Petro hakutaka Yesu apitie mateso na kufa. Lakini Yesu alitaka kumtii Mungu. Yesu alichukulia kitendo cha Petro kuwa majoribu ya kutomtii Mungu. Yesu akamkemea Petro, kwa kutumia neno lilelile analotumia kukemea mapepo. Yesu hasemi kwamba Petro ni Shetani, bali anamaanisha kwamba kile Petro anachosema kinatoka kwa Shetani. Yesu anataka majoribu kutoka kwa Shetani yakome kabisa-yatokomee. Yesu hamwambii Petro aondoke. Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba wanapaswa kuyaelewa makusudi ya Mungu na wasishkilie mitazamo yao kuhusu kile wanachodhani Masihi anapaswa kufanya.

Yesu akamwambia Petro, "Mtazamo wako ni wa kibinadamu sio wa Mungu." Petro alitaka Yesu awe mfalme atakayewakomboa watu kutoka kwa utawala wa Waroma. Mungu alikuwa na mpango tofauti kwa Yesu kama mfalme.

Kisha Yesu akaita umati wa watu waje kuijunga na wanafunzi wake. Hii inamaanisha kwamba kulikuwepo na umati wa watu waliomfuata kwa karibu kiasi lakini hawangeweza kusikia yale Yesu aliwaambia wanafunzi

wake. Yesu akaanza kuwafundisha kuhusu wanachopaswa kufanya ili kuwa wafuasi wake. Huenda Marko aliweka pamoja mafundisho mengi ya Yesu yanayofanana katika sehemu hii.

Yesu anazungumza na wote wanaotaka kumsikiliza. Yesu anawaambia kwamba wanapaswa kuacha njia zao na kufuata njia zake. Tafsiri zingine zinatumia istilahi, "kujikana." Kujikana inamaanisha kuweka kando au kutotenda unachotaka, na badala yake kujishughulisha kutimiza mapenzi ya Yesu.

Marko alipoeleza simulizi hii, Wakristo wakati huo walifahamu vyema kuhusu msalaba. Msalaba uliashiria mtu kuuawa. Serikali ya Kirumi iliwalazimisha watu kubeba msalaba wao wenyewe hadi mahali pa kuuawa. Msalaba huu ndio uliokuwa ubao ambaa mikono ya mtu alipo uawa ingepigiliwa misumari. "Kuchukua msalaba wako" hakumaanishi kusulubiwa, bali ilikuwa kama "kifo" kwa mienendo yako ya zamani, ili uweze kutenda kama Yesu atendavyo.

Sitisha kisha uonyeshe picha ya msalaba. Onyesha picha ya mtu anayebeba msalaba. Sitisha sauti hii hapa.

"Kupoteza maisha yako kwa ajili yangu" kunamaanisha kuacha mienendo yako ya zamani na kuanza upya ili kushiriki Habari Njema za Yesu. Yesu anasema mambo matatu hapa. Watu wanapaswa kuacha kutenda wapendavyo. Kisha matendo yao yanapaswa kuambatana na njia za Yesu (Yesu anaposema "chukua msalaba wako"). Kisha watu wanapaswa kumfuata Yesu kama vile wanafunzi wake kwa kuhubiri Habari Njema kwa wengine.

Sitisha hapa kisha ujadiliane na timu yako ya watafsiri: Je, watu hufanya nini wanapomfuata kiongozi maarufu wa kidini? Wanadhihirisha vipi kuwa wamejitoa kwake? Je, wanaacha yote wanapomfuata? Sitisha sauti hii hapa.

Kisha Yesu anazungumzia kuhusu maisha kwa kutumia lugha ya sokoni. Anazungumza kuhusu kupata faida na kupata hasara na kubadilishana kitu.

Sitisha kisha mjadili: Simulia kuhusu mtu fulani sokoni anayenunua na kuuza vitu. Je, msimuliaji anatumia maneno yepi kuelezea kuhusu kupata au kupoteza pesa? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anauliza maswali hapa, lakini hatarajii jibu.

Jadili kama kikundi kuhusu maswali haya yasiyohitaji majibu: Unaweza kuuliza swali kama Yesu alivyofanya, au unaweza kutoa kauli kama, "Haifaidi chochote kupata ulimwengu wote kisha nafsi zenu ziangamie." Tumieni njia ya kawaida zaidi katika lugha yenu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anazungumzia kuhusu nafsi kuangamia. Nafsi inaashiria maisha yako na kuishi milele na Mungu. Kupata ulimwengu wote inamaanisha kupata utajiri, mamlaka, au kuwa maarufu hapa duniani. Lakini kikuu zaidi tunachotazamia ni kuishi milele na Mungu. Tukimfuata Yesu, nafsi zetu zitaishi milele na Mungu licha ya miili yetu kufa. Hivyo hatupaswi kumwonea Yesu haya. Watu katika ulimwengu huu si waaminifu kwa Mungu. Watu au kizazi cha wazinzi inamaanisha kuwa watu si waaminifu kwa Mungu, kama vile mume au mke si mwaminifu kwa mwenzake. Yesu anasema kwamba ingawa tunaishi mionganii mwa watu wa namna hiyo, hatupaswi kumwonea Yesu haya. Hapa na pale Yesu anajiita "Mimi" na tena anajiita "Mwana wa Adamu". Kwa njia hii, Yesu anasema waziwazi kwamba yeeye ni Mwana wa Adamu-yeeye ndiye Masihi.

Yesu atarudi kwa nguvu na mamlaka ya Mungu-yaani, atarudi kwa utukufu. Yesu anazungumza hapa kuhusu kitakachotokea hatimaye. Yesu lazima afe na kufufuka kisha apae mbinguni kwa Mungu. Kisha Yesu atarudi tena. Atakaporudi, malaika watakuja naye. Malaika daima ni watakatifu, kumaaanisha kwamba wametengwa kwa ajili ya utumishi wa kipekee kwa Mungu.

Yesu anawatia moyo wanaotoa maisha yao yote kwa ajili yake. Anaahidi kwamba kile anachotaka kusema kitatokea. Anasema kwamba baadhi yao "hawataonja mauti," au "kufa," kabla ya kuuona Ufalme wa Mungu. Hiyo inamaanisha kwamba wengine kwenye umati watamwona Yesu akivikwa utukufu na heshima. Katika simulizi inayofuata, baadhi ya wanafunzi wa Yesu watamwona Yesu akiang'aa na mwenye kuvutia. Na baadaye, watamwona Yesu akitimiza mapenzi ya Mungu na kushinda kifo. Hii ni sehemu ya kwanza ya Ufalme wa Mungu kuja duniani.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 8:31–9:1 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii kina matukio 3.

Katika tukio la kwanza: Yesu anaendelea kutembea na wanafunzi wake kuelekea Kaisaria Filipi, kisha anaanza kuwaambia kwamba yeeye, Mwana wa Adamu, atapitia mateso na kufa.

Katika Tukio la pili: Petro anamwita Yesu kando na kumwambia kwamba hapaswi kusema mambo kama hayo. Yesu anamkeea, "Niondokee Shetani."

Katika tukio la tatu: Yesu anawaita umati wa watu wajunge na wanafunzi wake, kisha anaanza mafundisho kuhusu kile ambacho mtu anapaswa kufanya ili kuwa mfuasi wake.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Yesu anawataja wazee, makuhani wakuu, na walimu wa sheria ya dini ya Kiyahudi
- Yesu anamtaja Shetani
- Yesu anamtaja Mungu Baba na malaika watakatifu
- Petro, ambaye ni mmoja wa wanafunzi wa Yesu
- Umati wa watu

Kama kikundi, zingatieni sehemu zifuatazo za simulizi:

Tukio la kwanza linaanza kwa neno linaloashiria wakati. Neno hili linaonyesha kwamba simulizi hii kinafuatana mara moja baada ya simulizi iliyotangulia. Simulizi hii kinatukia pale Yesu na wanafunzi wanaendelea kutembea kuelekea Kaisaria Filipi.

Wakitembea, Yesu anawaeleza wanafunzi kwamba atakataliwa na wazee, makuhani wakuu, na walimu wa sheria ya kidini. Anasema kwamba atapitia mateso na kuuawa, lakini atafufuka baada ya siku tatu. Yesu anazungumzia hili waziwazi wanafunzi wakisikiliza.

Katika tukio la pili, Petro anamchukua Yesu kando na kumkemea kwa kusema mambo hayo. Kisha Yesu akiwa na Petro kando kidogo na wale wanafunzi wengine anageuka na kuwaangalia. Yesu anamkemea Petro mbele ya wanafunzi wenzake. Yesu anamwambia Petro, "Niondokee Shetani!"

Tukio la tatu la simulizi, ambapo Yesu anahubiri, huenda likawa gumu sana. Wanakikundi wanaweza kuchanganua na kuelewa mahubiri haya kabla ya kuigiza simulizi nzima. Mahubiri haya yana sehemu tatu.

Baada ya kumkemea Petro, Yesu anaita umati ujiunge pamoja na wanafunzi wake. Katika sehemu ya kwanza ya mafundisho yake, Yesu anaeleza kwamba ikiwa mtu angependa kuwa mfuasi wake, anapaswa kusalimisha maisha yake na jinsi anavyoishi. Akijaribu kushikilia maisha yake, atayapoteza, lakini maisha yake yataokolewa akitoa maisha yake kwa ajili ya Yesu na kwa ajili ya Habari Njema (hapa, Habari Njema ambayo Yesu anazungumzia ni ujumbe kuhusu kifo chake na kufufuka kwake).

Sehemu ya pili ya mahubiri ya Yesu ni hotuba ya sokoni. Yesu anaeleza kwamba sokoni, kuna faida na kupata. Yesu anasema, "Je, itamfaidi nini mtu kuupata ulimwengu wote, lakini akayapoteza maisha yake? Hamna kitu cha thamani zaidi ya nafsi yako."

Katika sehemu ya tatu, Yesu anasema, "Yeyote atakayenionea haya pamoja na ujumbe wangu katika kizazi hiki, Mwana wa Adamu naye atamwonea haya atakaporejea katika utukufu wa Babaye pamoja na malaika

watakatifu." Hapa, "ujumbe" ambao Yesu anazungumzia ni kuhusu kufa na kufufuka kwake. Huenda Petro alidhania kwamba Yesu anamzungumzia yeye kuonea haya maneno ambayo Yesu alikuwa amezungumzia.

Yesu anahitimisha kwa kusema, "Amini nawaambia, wapo mionganini mwetu ambao hawataonja mauti (au kufa) kabela ya kuuona ufalme wa Mungu ukija kwa utukufu."

Hapa, wanakikundi wanapaswa kuchora, kutumia pitcha zenyenye madokezo, au nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 8:31-9:1 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii kina matukio 3.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Yesu anawataja wazee, makuhani wakuu, na walimu wa sheria ya dini ya Kiyahudi
- Yesu anamtaja Shetani
- Yesu anamtaja Mungu Baba na malaika watakatifu
- Petro, mmoja wa wanafunzi wa Yesu
- Umati wa watu

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi.

Wahusika wanapaswa kuigiza simulizi mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleza igizo.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukaskia kutoka kwa wahusika.

Katika tukio la kwanza, Yesu anatembea na wanafunzi wake akiwaeleza kwamba atapitia mateso na kuuawa lakini atafufuka kutoka kwa wafu. Amezungumza hili waziwazi kwa wanafunzi wake.

Sitisha igizo. Waulize wanafunzi, "Je, mnahisi vipi?" Huenda wakajibu, "Kushangaa, tulidhania Masihi atakuwa mfalme mkubwa, lakini sasa Yesu anazungumza kuhusu Masihi ambaye atauawa," "Tulidhania Masihi akija atafanya mambo yote yawe sawa-kwa nini akataliwe na wazee, makuhani wakuu na viongozi wa sheria ya kidini?" au "Bado hatuelewi kikamilifu." Muulize mhusika Yesu, "Je, unahisi vipi unapotoa na mafundisho haya?" Huenda akajibu, "Kuhuzunika, lakini ninahisi wakati umewadia wajue yaliyo mbele. Ikiwa watanifuata, wanahitaji kujua kitakachotokea. Yanipasa niwaonye." Endeleza igizo.

Katika tukio la pili, Petro anamwita Yesu kando na kumkemea.

Muulize mhusika Petro, "Je, unahisi vipi?" Huenda akajibu, "Nimeshtuka kumsikia Yesu akisema mambo kama hayo," "Ninajaribu kumlinda Yesu, anasema mambo ya kuwaghadhabisha watu," au "Kughadhabika na

kuchanganyikiwa-huyu siye Masihi ninayemsubiri." Nisingependa Yesu azungumze hivi. Huenda tukapoteza wanafunzi Yesu ikizungumza hivi." Endeleta igizo.

Yesu anageuka na kuwaangalia wanafunzi wake. Yesu anamkemea Petro, akisema, "Niondokee Shetani!"

Sitisha igizo. Muulize Yesu, "Je, unahisi vipi?" Huenda akajibu, "Kughadhabika na kukerwa kwamba Petro bado haelewi mimi ni nani," "Nimeghadhabika na kufadhaika kwa sababu Shetani anamzuia Petro kunitambua," au "Ningependa kuhakikisha kwamba nimezungumzia kuhusu jinsi ilivyo muhimu kwangu kufuata mpango wa Mungu wa mimi kuuawa na kufufuliwa kutoka kwa wafu. Muulize mhusika Petro, "Je, unahisi vipi?" Huenda akajibu, "Nahisi kufadhaika sana kwamba Yesu amenikemea na kuniita Shetani" au "Nimeaibika mbele ya wanafunzi wengine." Nilikuwa ninajaribu tu kusaidia. Yesu anapaswa kutahadhari kusema mambo kama haya." Endeleta igizo.

Katika tukio la tatu, Yesu anawahubiria umati wa watu. Mwishoni mwa mahubiri haya, Yesu anasema, "Amini nawaambia, baadhi ya walioko hapa hawataonja mauti kabla ya kuuona Ufalme wa Mungu ukija kwa ukuu."

Mwishoni mwa igizo, uliza umati, "Je, mnahisi vipi?" Huenda wakajibu, "Tumechanganyikiwa," "Hii ni tofauti kabisa na matarajio yetu kuhusu Masihi," "Najiuliza ikiwa sitakufa kabla ya kuuona ufalme wa Mungu ukija," au "Nina hamu ya kuona jinsi ufalme wa Mungu utakavyokuja kwa ukuu." Waulize wanafunzi, "Je, mnahisi vipi baada ya kusikia ujumbe huu Yesu kutoka kwa Yesu?" Huenda wakajibu, "Yesu amesema mambo mazito. Ninahitaji kuwaza ikiwa ninapaswa kuwa hapa. Nataka kumfuata Yesu. Nataka kujifunza zaidi. Nataka kujua maana ya kusalimisha maisha yangu na kumfuata Yesu. Sitaki Yesu anionee haya atakaporudi tena. Lakini sielewi Yesu anachomaanisha apozungumzia kuhusu kurudi tena. Inaonekana Yesu ataondoka kwa muda na sielewi." Muulize mhusika Yesu, "Je, unahisi vipi? Huenda akajibu, "Kuridhika. Nimewaeleza kitakachotokea. Najua hawaelewi kabisa lakini watakumbuka mafundisho haya na kuyaolewa kikamilifu baadaye. Ninafurahia nimewafundisha hili." Endeleta igizo.

Umfikia mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 8:31-9:1 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hii.

Kisha Yesu akawaambia kwamba Mwana wa Adamu atapitia mateso na kukataliwa na wazee, viongozi au makuhani wakuu na walimu wa sheria ya kidini. Atauawa, lakini atafufuka kutoka kwa wafu baada ya siku tatu. Yesu anajiita **Mwana wa Adamu**. Katika Agano la Kale kauli hii "mwana wa adamu" ilimaanisha mwanadamu. Yesu anapendelea kutumia jina hili kujirejelea. Neno "Mwana wa Adamu" linamrejelea yule ambaye, katika Danieli 7, Mungu amempa nguvu na mamlaka yote. Huenda Yesu anapendelea jina hili kwa sababu linaweza kurejelea mwanadamu wa kawaida au kiumbe asiye wa kawaida kama ilivyo katika Danieli 7. Jina Mwana wa Adamu yanawalazimu watu kubaini ikiwa Yesu ni Mungu au ni mwanadamu. Pia linatumika badala ya jina la kisiasa Masihi/Kristo, ambaye ndiye watu wanataka kumfanya mfalme wao.

Marko anapendelea kuangazia matukio yote ambapo Yesu alijiita Mwana wa Adamu ili kuzungumzia hatima yake ya kuptitaa mateso na kuuawa, kama mwanadamu. Lakini vilevile, Mwana wa Adamu ni zaidi ya mwanadamu, na atafufuliwa kutoka kwa wafu.

Yesu anajizungumzia katika nafsi ya tatu anapojoita hivi. Unapotafsiri, hakikisha ni wazi kuwa Yesu anazungumza kujihu.

Unapotafsiri istilahi Mwana wa Adamu, hakikisha inalingana na tafsiri za awali za kitabu cha Marko, na kumbuka; Mwana wa Adamu inapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja. Hakikisha wasikilizaji wanafahamu kwamba Yesu anajirejelea anaposema Mwana wa Adamu. Huenda ukahitaji kuongeza maelezo mafupi ili kubainisha wazi. Je, utaeleza vipi kuhusu Yesu kuzungumzia Mwana wa Adamu? Mtatumia istilahi zipi kurejelea Mwana wa Adamu? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alisema kuwa angekataliwa na wazee, viongozi au makuhani wakuu na walimu wa sheria ya kidini.

Wazee walikuwa viongozi wasio wa kidini katika jamii. Kwa kawaida walikuwa wanaume wakomavu waliowasaidia wanajamii kuishi pamoja.

Makuhani wakuu au viongozi wa makuhani katika dini ya Kiyahudi ndio waliowaunganisha watu na Mungu kwa kuwatolea dhabihu kwa Mungu, kuwaelimisha watu, na kutunza hekalu la Mungu. Makuhani walikuwa wawakilishi wa Mungu kwa watu wake na wawakilishi wa watu kwa Mungu. Makuhani wakuu walikuwa wenye hadhi ya juu mno.

Istilahi **walimu wa sheria ya kidini** wakati mwengine hufasiriwa kama **waandishi** au **watu walioandika sheria**: Walikuwa wasomi na wataalamu wa kufasiri sheria kwenye Maandiko Matakatifu. Ufasiri huu wa sheria haukuandikwa, lakini ulikaririwa na kufundishwa kwa mdomo na walimu.

Sitisha hapa kisha mjadili istilahi mtakazotumia kurejelea wazee, makuhani wakuu, na walimu wa sheria ya kidini na mhakikishe inalingana na tafsiri za awali kwenye kitabu cha Marko. Maneno haya yanapatikana kwenye Faharasa kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alisema kwamba atafufuka kutoka kwa wafu **baada ya siku tatu**. Hii inamaanisha "siku ya tatu." Unaweza kueleza hili kwa njia yoyote ile ili kubainisha wazi.

Petro alimwita Yesu kando na kuanza kumkemea Yesu kwa kusema haya. Kisha Yesu akamwambia Petro, "Rudi nyuma yangu **Shetani**." Jina hili Shetani linarejelea kiumbe wa kiroho, ambaye Mungu alimuumba, na ambaye ndiye kiongozi wa roho waovu waliomwasi Mungu. Unpotafsiri neno Shetani, hakikisha inalingana na tafsiri za awali, na kumbuka; neno Shetani linapatikana kwenye Faharasa Kuu.

"Rudi nyuma yangu Shetani" ina maana kwamba Yesu anataka ushawishi wa Shetani uondoke kabisa.

Yesu anaita umati pamoja na wanafunzi wake na kusema, "Yeyote anayetaka kuwa mfuasi wangu ni lazima ajikane mwenyewe, auchukue **msalaba**, anifuate." Msalaba ulikuwa njia ya Waroma ya kuua. Waroma waliunganisha vipande viwili vya mbao kuunda msalaba na kuangika mikono na miguu ya wafungwa kwenye mbao hizo. Walipiga misumari mikononi na miguuni kwenye miti, na kwa kawaida wafungwa walikufa baada ya saa kadhaa, pale walipoishiwa na pumzi.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja istilahi mtakayotumia kurejelea **msalaba**. Neno msalaba linapatikana kwenye Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasema, "Atakaye linda maisha yake atayapoteza, lakini ukitoa maisha yako kwa ajili yangu au kwa ajili ya **Habari Njema**, au **Injili**, utakuwa salama. Injili, au Habari Njema inarejelea Habari Njema kuhusu maisha, kifo, na ufufuo wa Yesu, na jinsi anavyoleta maisha mapya kwa watu duniani.

Sitisha hapa kisha mjadili neno mtakalotumia kurejelea **Habari Njema**. Istilahi Habari Njema, au Injili, zinapatikana kwenye Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasema, "Je, itamfaidi nini mtu kuupata ulimwengu wote, kisha apoteze **nafsi** yake?" Nafsi yetu ni maisha yetu kamili ambayo yanajumuisha maisha yetu ya kimwili, kiroho, kiakili na kihisia. Tutaishi milele na Mungu. Unaweza kutafsiri neno hili kama "maisha," ikiwa waliopo wanaelewa kwamba maisha yanawakilisha mawazo na hisia zetu pia.

Sitisha hapa kisha mjadili neno mtakalotumia kurejelea **nafsi**. Neno nafsi linapatikana kwenye Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasema kwamba atamwonea haya yeyote anayemwonea humu duniani atakaporejea katika utukufu wa Mungu babaye pamoja na **malaika watakatifu**. **Utukufu** unamaanisha nguvu na ukuu wa Mungu.

Neno "malaika" linamaanisha kiumbe wa kiungu au wa kiroho anayemtumikia Mungu. Malaika huwatokea mwanadamu wakiwa wamevaa miili ya kibinadamu, ni wa hadhi ya chini kuliko Yesu, na mara nyingi huja na ujumbe au kazi maalum ya kutenda. Unaweza kujumuisha neno "roho" (mjumbe kutoka kwa Mungu) katika maelezo haya. Marko aliongeza neno "takatifu" kwa malaika ili kuonyesha kwamba malaika wametengwa kwa ajili ya makusudi ya Mungu. Unapotafsiri neno **malaika na takatifu**, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Istilahi malaika na takatifu zinapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Alisema kwamba watu wengine hawatakuwa, au **hawataonja mauti**. Kuonja kifo inamaanisha "kufa."

Yesu akasema, "Hawataonja mauti kabla ya kuuona **Ufalme wa Mungu** ukija kwa ukuu." Ufalme ni mahali ambapo mfalme anawatawala watu. Ufalme wa Mungu katika Agano Jipyä unamaanisha wakati ambapo Mungu atarejea kutawala-utawala na mamlaka yake yanayotimia kupitia huduma ya Yesu ulimwenguni na watu kumkubali. Baadaye, Ufalme mkamilifu utakuja. Tunashuhudia Ufalme wa Mungu sasa tunapomsikiliza na kumtii kwa kumfuata Yesu. Unapotafsiri istilahi "Ufalme wa Mungu", hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Istilahi Ufalme wa Mungu inapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 9:2-13

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 9:2-13 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Simulizi ya mwisho ilimalizikia Yesu akieleza kwamba Masihi atapitia mateso. Petro, mmoja wa wanafunzi wa Yesu, hakutaka kuamini kwamba Yesu atapitia mateso hivyo akamkemea Yesu. Lakini Yesu akamkemea Petro. Yesu akawaambia wanafunzi kwamba wao pia watapitia mateso kwa kumfuata. Hata hivyo, Yesu pia anaahidi kwamba wengine mionganoni mwao watauona Ufalme wa Mungu ukija kwa utukufu. Kisha, siku 6 baadaye, Yesu na wanafunzi watatu wakaelekeaa juu mlimani. Katika simulizi hii, Petro, Yakobo na Yohana wanaanza kuuona utukufu wa Yesu. Hata ingawa Yesu bado atapitia mateso, simulizi hii inadhihirisha jinsi utukufu na ukuu wake utakavyokuwa.

Simulizi hii inatukia juu mlimani. Hatujui ulikuwa ni mlima gani. Katika Agano la Kale, au Maandiko ya Kiyahudi, mara kwa mara Mungu alijidhihirisha kwa watu wake juu mlimani katikati mwa jangwa. Utukufu au ukuu wa Mungu mara nyingi hudhihirika kupitia nuru nyeupe inayong'aa sana. Yesu "aligeuka sura." Hii inamaanisha kwamba mwonekano wake ulibadilika au ukawa tofauti. Aliangaza kama nuru inayong'aa. Mwonekano wake ulibadilika kabisa, na akawa kama kiumbe wa kiroho asiye mwanaadamu.

Watu wawili walikuwa pamoja na Yesu-Musa na Eliya. Manabii hawa wawili walikuwa wa maana sana kwa Wayahudi. Musa aliashiria sheria ya kale ya kidini na ahadi kwamba Mkombozi atakuja kuwaokoa kutoka kwenye dhambi zao. Yesu alikuja kutimiza sheria ya kale ya kidini na kuwaokoa. Maandiko ya Kiyahudi yanasema kwamba nabii Eliya atarejea kutayarisha njia kwa ajili ya Masihi au Mkombozi. Eliya anaashiria kwamba Yesu kweli ndiye Masihi ambaye Wayahudi wamekuwa wakimsubiri.

Petro na wanafunzi wengine wanaogopa. Ndiyo maana Petro anaonekana kuzungumza kabla ya kuwaza kwa makini. Petro anapendekeza wajenge vibanda kwa ajili ya watu watatu. Huenda alitaka Yesu, Musa na Eliya wasalie huko kabisa ili pawe mahali pa kukutana na watu wa Mungu. Mungu alikutana na watu wa wake pamoja na Musa hemani, au hema la ibada. Huenda Petro alitaka kuanza tena ushirika huo na Mungu. Mungu alimzuia Petro kwa sababu haukuwa wakati wa kujenga kumbukumbu za Yesu. Kwanza, lazima Yesu apitie mateso na kufa kisha afufuliwe kutoka kwa wafu. Petro anatumia neno lilelile la "vibanda" ambalo Wayahudi walitumia kuadhimisha "Sherehe ya Mahema" au "Sherehe ya Vibanda." Huenda vibanda hivi vilitengenezwa kwa matawi ya miti. Watu waliishi ndani yavyo kwa siku 7 ili kusherehekeea ulinzi wa Mungu.

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mtazame picha ya vibanda vilivyojengwa kwa ajili ya Sikukuu ya Vibanda. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu hamwelezi Petro chochote; badala yake, Mungu anajibu. Kawaida, Mungu anapozungumza wingu huwepo. Kivuli cha wingu hili kinawafunika wote. Sauti itokayo kwenye wingu, sawa na sauti iliyonena Yesu akibatizwa, ni yake Mungu. Sauti ya Mungu kwa Petro, Yakobo na Yohana inathibitisha kwamba Yesu ni mwana wa Mungu na wanapaswa kumsikiliza. Neno sikiliza hapa pia linamaanisha kutii.

Walipokuwa wakishuka kutoka mlimani, Yesu aliwaambia wanafunzi wasimweleze yejote kilichotokea. Aliuja kwamba bado hawakuelewa kikamilifu kusudi la Yesu duniani. Yesu akawaeleza kwamba wanaweza kuwaambia wengine baada ya yeye kufufuka kutoka kwa wafu. Lakini bila shaka wanafunzi wa Yesu hawafahamu anachomaanisha. Wanafunzi walitarajia watu wote wafufuliwe kutoka kwa wafu mwishoni mwa nyakati. Wanafunzi hawakuwaeleza wengine, lakini wanazungumzia jambo hilo kati yao. Wanafunzi hao

watatu wanamwuliza Yesu iweje Eliya aje mbele ya Masihi. Kulingana na Agano la Kale, watu walielewa kwamba Eliya angerejeja kuwatayarisha watu kwa kuwaambia watubu, au waache dhambi zao. Lakini wanafunzi walidhania kuwa Eliya angewatayarisha watu kwa ajili ya Masihi ambaye angewaokoa kutoka kwa watawala wao. Badala yake, Yesu anawakumbusha kwamba Masihi atapitia mateso pia. Wanafunzi hawafahamu kazi ya Eliya na Masihi. Kisha Yesu anawaeleza kuhusu Eliya. Anasema kwamba Eliya tayari alirejea na akapitia mateso pia. Hapa, Yesu anazungumza kuhusu Yohana Mbatizaji.

Sitisha hapa kisha mjadili swalii hili kama kikundi: Zungumzia kuhusu viongozi muhimu wa kidini katika jamii yenu. Je, wao hufanya yepi? Je, wanahuksika katika masuala ya kisiasa au kijamii? Au huhusika tu katika masuala ya kidini? Sitisha sauti hii hapa.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 9:2-13 kikisomwa katika tafsiri iliyorahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 4.

Katika tukio la kwanza: Yesu anaandamana na wanafunzi wake watatu, Petro, Yakobo na Yohana, juu mlimani ambako mwonekano wake unabadijika kisha Eliya na Musa wanatokea. Petro anamwambia Yesu "Hebu tuwajengee vibanda wewe, Musa na Eliya."

Katika tukio la pili: Wingu linawashukia kisha Mungu anawanenea wanafunzi kuhusu Yesu.

Katika Tukio la tatu: Wanashuka kutoka mlimani naye Yesu anawaeleza wale wanafunzi watatu wasimwambie yejote waliyoona.

Katika tukio la nne: Wanafunzi wanamwuliza Yesu "Kwa nini walimu wa sheria ya kidini wanasisitiza kwamba Eliya lazima arudie kabla ya Masihi kuja?" Yesu anajibu.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Petro
- Yakobo
- Yohana
- Eliya
- Musa
- Sauti ya Mungu
- Walimu wa sheria ya kidini (ambao wanatajwa katika swali la wanafunzi)

Kama kikundi, zingatiensi sehemu hizi za simulizi: Hajulikani ni mlima gani haswa simulizi hii ilitukia. Yesu na wanafunzi wake walikuwa wakielekea Kaisaria Filipi kwenye vifungu vyta awali. Hapa ni siku sita baadaye, hivyo huenda bado wako Kaisaria Filipi au njiani kurudi Galilaya.

Matukio kwenye simulizi hii yanatukia siku sita baada ya tukio la awali. Yesu anaandamana na wanafunzi wake watatu, Petro, Yakobo na Yohana, kwenda juu mlimani kuwa peke yao. Mwonekano wa Yesu unabadijika wanafunzi hawa watatu wakitazama. Mavazi yake yanakuwa meupe sana, kisha Eliya na Musa wanatokea na kuzungumza na Yesu. Hapa ndipo Petro anapatwa na hofu na shauku kisha anapendekeza wajengee vibanda kwa ajili ya Yesu, Musa na Eliya.

Wingu linawashukia na kuwafunika wanafunzi. Sauti ya Mungu inanena, "Huyu ni mwana wangu mpendwa, msikilizeni." Huenda wanafunzi walifungwa macho-kitabu kingine cha injili kinaeleza kuwa waliinamisha

nyuso zao chini-kwa sababu maandiko yanasema, "Walipotazama huku na huku, Musa na Eliya hawakuwepo tena na walimwona Yesu pekee."

Wanaposhuka kutoka mlimani, Yesu anawaeleza wale wanafunzi watatu wasimwambie yeyote walivoona hadi atakapofufuka kutoka kwa wafu. Hapa Yesu anasema "Mwana wa Adamu," akimaanisha yeye.

Kuanzia wakati huo, Petro, Yakobo na Yohana hawakumwambia yeyote walichoona, lakini walizungumza wenyewe kwa wenyewe kuhusu walivoona na kile Yesu alichomaanisha kuhusu kufufuka kutoka kwa wafu.

Wale wanafunzi watatu wanamwuliza Yesu kwa nini walimu wa sheria ya kidini wanasisitiza kwamba Eliya lazima arudi kabla ya Masihi kuja. Haya yalikuwa ni mafundisho ambayo walimu wa sheria ya kidini walifundisha kuhusu kuja kwa Masihi. Yesu akawaambia kwamba jukumu la Eliya ni kuandaa. Kisha akawaauliza swali ambalo hakutarajia wajibu: "Mbona basi maandiko yanasema kuwa Mwana wa Adamu atapitia mateso mazito na kudharauliwa? Lakini ninawaambieni, Eliya alikwisha kuja, nao wakamtendea mabaya, kama ilivoandikwa kumhusu yeye."

Hapa, wanakikundi wanapaswa kuchora, kutumia picha zenyе madokezo, au nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 9:2-13 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 4.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Petro
- Yakobo
- Yohana
- Sauti ya Mungu
- Eliya
- Musa
- Walimu wa sheria ya kidini (wanaotajwa kwenye maswali ya wanafunzi)

Kama kikundi igizeni simulizi mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii. Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleza igizo.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi mara ya pili.

Ufutao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukaskia kutoka kwa wahusika.

Siku sita baada ya kifungu cha awali Yesu na wanafunzi wake wanatembea wakielekea kaskazini kutoka Galilaya, naye Yesu anaandamana na Petro, Yakobo Yohana mlimani kuwa peke yake. Mwonekano wa Yesu unabadilika kabisa kisha Eliya na Musa wanatokea na kuanza kuzungumza na Yesu.

Sitisha igizo. Waulize wahusika wanaoigiza nafasi ya wanafunzi, "Je, mnahisi vipi au mnawaza nini?" Huenda wakajibu, "Kuchanganyikiwa kabisa," au "Tunaogopa, hatujui kinachoendelea," au "Tunajua tu kwamba huyu ni Eliya na Musa, hatujui tumefahamu hilo vipi." Endeleta igizo.

Petro anasema, "Mwalimu, rabi, ni ajabu kwetu kuwa hapa, tungependa kujenga vibanda vitatu." Kisha wingu likawafunika, na sauti ikasikika kutoka kwenye wingu ikitisema, "Huyu ni mwanangu mpandwa, msikilizeni." Wanafunzi wanapotazama pande zote, Musa na Eliya hawapo tena na wanamwona Yesu pekee.

Sitisha igizo. Muulize mhusika anayeigiza nafasi ya Petro, "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Kuogopa, kuchanganyikiwa, sijui cha kufikiri." Waulize wahusika wanaoigiza nafasi ya wanafunzi, "Je, mnahisi vipi au mnawaza nini?" Huenda wakajibu, "Tumesikia sauti ya Mungu, na imetutisha" au "Tumeisikia sauti ya Mungu na sasa tunatambua Yesu ni nani hasa." Endeleta igizo.

Yesu na wanafunzi hao wanaposhuka mlima, Yesu anawaeleza wasimwambie yejote kilichotokea hadi Mwana wa Adamu atakapofufuka kutoka kwa wafu. Mara nyingi wanafunzi waliulizana kile ambacho Yesu alimaanisha kwa kusema "kufufuka kutoka kwa wafu."

Sitisha igizo. Muulize mhusika anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisi vipi au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Haujawadia wakati wa kujitambulisha kwao" au "Kufadhaika, nimewaleza tena na tena kwamba nitakufa kisha nitafufuka kutoka kwa wafu lakini bado hawaelewi." Endeleta igizo.

Wanafunzi wanamuuliza Yesu kwa nini walimu wa sheria ya kidini wanasema kwamba ni lazima Eliya arudi. Yesu anajibu kwamba Eliya tayari alirudi na akatendewa maovu, kama ilivyotabiriwa kwenye maandiko. Anasema kwamba Mwana wa Adamu pia atateseka kama ilivyotabiriwa kwenye Maandiko.

Sitisha igizo. Muulize mhusika anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisi vipi au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Najua yote yanatendeka inavyofaa," au "Nimezungumza na manabii Musa na Eliya naye Mungu amenena na kuthibitisha kwamba mpango wa wake unatimia," au "Ninahuzunika kwamba nitatendewa mabaya na wale wanaotakiwa kuwa walimu wa sheria ya kidini."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 9:2-13 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu kwenye simulizi hii.

Siku sita baadaye, Yesu aliandamana na Petro, Yakobo na Yohana kwenda juu mlimani kuwa peke yao. Watatu hawa Wakitazama, mwonekano wa Yesu **ulibadilika**, au **ulivikwa utukufu**. Kubadilika au kuvikwa utukufu kunamaanisha mwonekano kugeuka-kuwa tofauti kabisa na ulivyokuwa awali. Haimaanishi kubadilika kimujiza au kwa njia mbaya. Uso wa Yesu haukubadilika kuwa wa mtu tofauti bali aliang'aa kabisa. Mungu ndiye alitenda hili.

Mavazi yake yakawa meupe kabisa, meupe kuliko ambavyo blichii yoyote duniani inavyoweza kuyang'arisha. **Blichii** ni kemikali inayotumiwa kung'arisha nguo na vitu vingine viwe nyeupe. Ikiwa blichii haitambuliki, unaweza kusema king'arishaji kinachofanya nguo ziwe nyeupe kabisa. Au unaweza kusema kwamba mavazi yake yalikuwa nyeupe kuliko ambavyo mtu yejote angeweza kuyang'arisha.

Kisha Eliya na Musa wakatokea na kuanza kuzungumza na Yesu. **Eliya** ni nabii aliyeishi miaka mingi iliyopita. Mungu aliwaambia Wayahudi kwamba mtu kama Eliya angekuja kabla ya Masihi ili kumwandalia njia. **Musa** ni nabii aliyeishi miaka mingi iliyopita. Mungu alimpa Musa sheria ambayo Wayahudi walifuata.

Petro alisema, "Rabi, ni vyema tukae hapa." **Rabi** ni jina la Kiyahudi linalomaanisha "mkuu wangu" au "mwalimu wangu mkuu" Halimaanishi mwalimu wa shule. Ni neno tofauti na "Bwana." Neno Bwana linarejelea aliye mkuu au labda hata kiumbe cha kiungu. Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakazotumia kurejelea rabi. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno rabi, rejelea Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii, hapa. Unapotafsiri neno rabi, hakikisha inalingana na tafsiri za kitabu cha Marko.

Petro anapendekeza wawajengee Musa, Eliya na Yesu vijumba, mahema, au vibanda vitatu. Petro anatumia neno lilelile la **vibanda** ambalo Wayahudi walitumia kuadhimisha "Sherehe ya Mahema" au "Sherehe ya Vibanda." Huenda vibanda hivi vilitengenezwa kwa matawi ya miti au nguo. Watu waliishi ndani yavyo kwa

siku 7 ili kusherehekeea ulinzi wa Mungu. Mahema pia yalikuwa nyumba kwa waliohama sehemu moja hadi nyingine hivyo yalikuwa rahisi kujenga na kubomoa.

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mtazame picha ya vibanda vilivyojengwa kwa ajili ya Sherehe ya Vibanda. Sitisha kucheza sauti hii hapa.

Baadaye, wanafunzi pamoja na Yesu walishuka mlimani naye Yesu akawaeleza wasimwambie yeote walichoona hadi **Mwana wa Adamu** atakapofufuka kutoka kwa wafu. Mwana wa Adamu ndiye aliyepewa mamlaka yote na Mungu. Unapotafsiri istilahi Mwana wa Adamu, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi Mwana wa Adamu, rejlea Faharasa Kuu.

Yesu anajizungumzia katika nafsi ya 3 anapoijiita Mwana wa Adamu. Unapotafsiri, hakikisha ni wazi kuwa Yesu anajirejelea.

Wanafunzi wa Yesu wakamwuliza, "Kwa nini **walimu wa sheria** wanasisitiza kwamba Eliya atarejea kabla ya **Masihi** kuja?" Istilahi **walimu wa sheria** wakati mwagine hutafsiriwa kumaanisha waandishi au walioandika sheria: Walikuwa wasomi na wataalam wa kufasiri sheria kwenye Maandiko Matakatifu. Ufasiri wao haukuandikwa, bali ulikaririwa na kufundishwa na walimu kwa njia ya mdomo. Unapotafsiri istilahi walimu wa sheria, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi walimu wa sheria, rejlea Faharasa Kuu.

Masihi ni jina la Yesu linalomaanisha "Mungu anaokoa." Neno Kristo ni "Masihi" katika Kiebrania na linamaanisha aliyetiwa mafuta na Mungu, au aliyeteuliwa kwa kazi maalum. Katika Agano la Kale, manabii, makuhani, na wafalme walitiwa mafuta kwa ajili ya kazi maalum. Yesu ni mambo hayo yote, lakini Marko anamuona Yesu kama mfalme aliyeteuliwa na Mungu kwa kazi maalum. Unapotafsiri neno Masihi, hakikisha linalingana na tafsiri za awali za kitabu cha Marko. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno Masihi, rejlea Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 9:14-29

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 9:14-29 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu amekuwa juu mlimani pamoja na Petro, Yakobo na Yohana. Akiwa huko, mwonekano wa Yesu ulibadilishwa kisha Eliya na Musa wakatokea na kusimama karibu naye. Sauti ya Mungu ikanena kutoka mbinguni ikisema kumhusu Yesu "Huyu ni mwanangu. Msikilizeni."

Yesu akatoka mlimani pamoja na Petro, Yakobo na Yohana kisha wakaelekea mahali walipo wale wanafunzi wengine. Yesu anaukuta umati wa watu umewazingira wale wanafunzi wengine. Umati unashangaa kumwona Yesu hapo. Watu wanakimbia kumsalimia Yesu, au kumkaribisha. Walimu wa sheria wapo kwenye umati. Wanafunzi wanalumbana na walimu wa sheria kuhusu jambo fulani. Yesu anapowauliza "Mnabishana nao kuhusu nini?" hatujui anawauliza akina nani-viongozi wa kidini au wanafunzi wake. Wasomi wengi wanaamini kuwa Yesu anawazungumza na wanafunzi wake. Tafsiri zingine zinasema, "Malumbano haya yanahu nini?"

Haishangazi kwamba mtu fulani kwenye umati anamjibu Yesu. Aliyemjibu Yesu ni yule ambaye huenda alianzisha ubishi huo. Hii inadokeza kuhusu kile walichokuwa wakibishana kuhusu. Mtu huyu alimleta mwanake alikuwa amepagawa na pepo ili Yesu amponye. Kupagawa ni kutawaliwa na kitu fulani.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Eleza kuhusu mtu unayemjua ambaye huenda alikuwa amepagawa. Je, ulijuaje alikuwa amepagawa? Je, alifanya nini? Sitisha kucheza sauti hii hapa.

Roho huyu mwovu anadhihirisha jinsi mapepo walivyo, lengo lao ni kuharibu maisha. Mvulana huyo ana dalili nyingi tofauti kama kutoweza kuzungumza. Roho anamwangusha chini mvulana yule, anatoa povu mdomoni, anasaga meno yake kisha mwili wake unakuwa mgumu, kumaaanisha pia huenda alikuwa amechoka sana. Babake aliwaomba wanafunzi wamponye mwanaye. Wakati huo, watu waliamini kwamba wanafunzi wangeweza kutenda yale bwana wao atendayo akiwa hayupo. Wanafunzi pia walikuwa na uhakika kwamba

wangeweza kumponya mvulana huyo. Waliwahi kuamriwa na Yesu kufanya mambo kama haya awali na walifanikiwa. Lakini wanafunzi hawakuweza kumponya mvulana huyo, na haikuelewka kwa nini iwe hivyo.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Je, katika utamaduni wenu, ni mambo yepi wanafunzi wa kiongozi wa kidini wanaweza kufanya wakati kiongozi hayupo? Sitisha kucheza sauti hii hapa.

Yesu anapofika hapo, anauliza swali ambalo hatarajii jibu. Aauliza, "Nitakuwa pamoja nanyi hadi lini," au "Nitawavumilia hadi lini?" Anafadhaika kwa sababu ya wao kukosa kumwamini na kumtumaini. Yesu anawaita wanafunzi wake "kizazi kisichomwamini." Baadhi ya tafsiri husema "watu wasio na imani." Huenda Yesu hawazungumzii wanafunzi wake tu, bali walimu wa sheria, na pia waliokuwemo kwenye umati. Umati unapomleta mvulana huyo kwa Yesu, pepo huyo anatambua uwepo wa Yesu na kumfanya mvulana huyo kugaagaa au kupata kifafa.

Yesu anamwuliza baba ya mvulana huyo muda ambaa mtoto wake amekuwa katika hali hiyo. Yesu atamponya mvulana huyo bila kujali jibu la baba; hata hivyo, yawezekana jibu la baba linamfanya Yesu kumhurumia mvulana huyo. Pia, huenda umati ulidhania kwamba ilikuwa vigumu kwa mvulana huyo kuponywa ikiwa amepagawa kwa muda mrefu. Baba anasema kwamba kuanzia mvulana huyo alipokuwa mdogo, mara nydingi pepo huyo alijaribu kumuua kwa kumtupa kwenye moto au maji. Mtu huyo anamwomba Yesu amsaidie ikiwa anaweza. Yesu anashangaa! Yesu akamuuliza, "Kwa nini unauliza *ikiwa ninaweza?*" Yesu akasema kwamba yote yanawezekana kwa wanaoamini kwamba Yesu ndiye. Mtu huyo anajibu kwa ukweli kabisa. Anaamini kwamba Yesu anaweza yote, lakini anatambua jinsi ilivyo vigumu kuamini. Anaomba msaada. Kwa sababu anaomba msaada kutoka kwa Yesu, Yesu anamsaidia.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Zungumzieni kuhusu wakati ambapo ilikuwa vigumu kuamini Mungu ana uwezo wa kutenda jambo fulani. Ni nini kilichofanya iwe vigumu kumwamini Mungu wakati huo? Sitisha kucheza sauti hii hapa.

Yesu anapozungumza na mtu huyo, watu zaidi wanamjia. Kawaida Yesu hakupenda kukemea mapepo mbele ya umati mkubwa, hivyo yawezekana alikemea pepo huyo haraka kabla ya umati kuwa mkubwa. Yesu anapoamuru pepo amtoke mvulana huyo, pepo anamfanya mvulana huyo kugaagaa tena. Kisha mvulana huyo anaonekana kama mfu, au mwili uliokufa. Anaonekana amekufa. Hata hivyo, lugha inadokeza kwamba mvulana huyo hajafa, lakini anaonekana kama amekufa. Watu wengi wanafikiri mvulana huyo amekufa, lakini Yesu anamsaidia mvulana huyo kuinuka.

Baadaye, Yesu yuko na wanafunzi wake pekee kwenye nyumba fulani. Ilikuwa kawaida kwao kukusanyika pamoja baada ya miujiza ya uponyaji. Walipokuwa pekee yao, Yesu alitumia fursa hizi kuwafafanulia mambo wanafunzi wake. Katika simulizi hii, wanafunzi wa Yesu wamechanganyikiwa. Walikuwa wamepewa mamlaka ya kukemea mapepo awali, kwa nini hawakuweza wakati huu? Yesu anawaambia wanafunzi kwamba roho wa aina hii hutoka tu kuititia maombi. Jibu la Yesu linawaonyesha kwamba hawapaswi kutegenea mamlaka waliyopewa hapo awali. Wanapaswa kuamini na kuomba kila wanapokumbana na hali kama hii. Wanapaswa kumwamini Mungu pekee, sio uwezo wao wenywewe. Ndiyo sababu wanahitaji kusali kila wakati.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 9:14–29 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio matano.

Katika tukio la kwanza: Yesu, Yakobo, Yohana na Petro wanarejea kwa wale wanafunzi wengine. Wanawakuta wanafunzi hao katika umati mkubwa wakibishana na walimu wa sheria. Umati unapomwona Yesu, wanashangaa na kumkimbia ili kumsalimu.

Katika tukio la pili: Yesu anawaauliza, "Mnabishana kuhusu nini?" Mtu fulani kwenye umati akasema, "Mwalimu, nilimleta mwanangu kwako. Amepagawa na pepo anayemfanya asiweze kuongea, humwangusha chini na kumfanya atokwe povu mdomoni na kusaga meno, kisha mwili wake hukauka. Niliwaomba wanafunzi

wako wakemee pepo huyo, lakini hawakuweza." Yesu akasema, "Nitakuwa nanyi hadi lini! Mleteni mvulana kwangu!"

Katika tukio la tatu: Watu wakamleta mvulana huyo kwa Yesu. Yule pepo alipomwona Yesu, alimwangusha chini mvulana huyo, na akaanza kugaagaa chini huku akitokwa povu mdomoni. Yesu akamuuliza baba ya mvulana huyo, "Mwanao amekuwa katika hali hii tangu lini?" Baba akajibu, "Amekuwa hivi tangu utotoni. Mara kwa mara huyo pepo humwangusha kwenye moto au kwenye maji ili kumwangamiza. Ikiwa unaweza kutenda, tafadhalii tuhurumie na utusaidie." Yesu akajibu, "Unamaanisha nini kwa 'ikiwa ninaweza'? Yote yanawezekana kwa anayeamini." Papo hapo mtu huyo akasema, "Ninaamini. Nisaidie kushinda kutokuamini kwangu!"

Katika tukio la nne: Yesu anapoona watu zaidi wanamjia, anaamuru pepo amtoke mvulana huyo. Pepo anapiga kelele, anamtokisa mvulana huyo kwa nguvu, kisha anaondoka. Umati unasema kwamba mvulana huyo anaonekana amekufa, lakini Yesu anamshika mvulana huyo kwa mkono na kumwinua. Mvulana huyo anasimama.

Katika tukio la tano: Baadaye, Yesu na wanafunzi wako peke yao kwenye nyumba. Wanafunzi wake wanamuuliza, "Mbona hatukuweza kumkemea pepo huyo?" Yesu akawajibu, "Pepo wa namna hiyo hawezi kutoka kwa neno lolote, isipokuwa kwa kuomba."

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Umati mkubwa
- Walimu wa sheria
- Baba ambaye mwanaye amepagawa na pepo
- Mvulana aliyepagawa na pepo

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za simulizi hii: Simulizi hii inatukia baada ya Yesu, Yakobo, Yohana na Petro kwenda juu mlimani ambako Yesu alivikwa utukufu. Sehemu kubwa ya simulizi hii inafanyika katika kijiji fulani, huenda huko Galilaya, lakini hatujui ni wapi hasa. Ni sehemu ya mwisho ya simulizi inayofanyika katika nyumba.

Wanarudi chini mlimani kwa wale wanafunzi wengine. Wanawakuta hao wanafunzi wengine wakibishana na walimu wa sheria wakiwa wamezungukwa na umati mkubwa.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Zungumzieni kuhusu wakati fulani ambapo ulirejea kutoka mahali patulivu kisha ukakumbana na mtafaruku. Je, ulihisi vipi? Sitisha kucheza sauti hii hapa.

Yesu akawauliza "Mnabishana kuhusu nini?" Huenda alikuwa akiwazungumzia wanafunzi na walimu wa sheria, au huenda alikuwa akiuliza umati wote. Mtu fulani kwenye umati akajibu, kwa kueleza kuwa alimleta mwanake, ambaye amepagawa na pepo, kwa wanafunzi wa Yesu wamponye lakini hawakuweza kukemea pepo huyo.

Huenda Yesu anazungumzia umati wote Yesu anaposema, "Enyi kizazi kisicho na imani! Nitakuwa nanyi hadi lini?" Kisha akaomba mvulana huyo aletwe kwake. Yule pepo alipomwona Yesu, alimwangusha mvulana huyo chini, na kumfanya kugaagaa na kutokwa na povu kinywani. Yesu akamuuliza baba mvulana huyo amekuwa hivyo kuanzia lini.

Baba akajibu, "Amekuwa hivi tangu utotoni. Mara kwa mara huyo pepo humwangusha kwenye moto au kwenye maji ili kumwangamiza. Ikiwa unaweza, tuhurumie na utusaidie!"

Yesu akajibu, "Unamaanisha nini kwa 'ikiwa ninaweza'? Yote yanawezekana kwa anayeamini."

Papo hapo mtu huyo akasema, "Ninaamini. Nisaidie kushinda kutokuamini kwangu!"

Yesu akaamuru pepo amtoke mvulana huyo alipoona watu zaidi wakimjia. Yule pepo akapiga kelele, akimtingisha mvulana huyo kwa nguvu, kisha akamtoka. Mvulana huyo alioneekana amekufa, na wengi kwenye umati walidhania hivyo. Lakini Yesu akamshika mkono mvulana huyo, naye akasimama.

Yesu na wanafunzi wake wamejitenga na umati na wako peke yao katika nyumba fulani. Wanafunzi wakamuuliza Yesu faraghani kwa nini hawakuweza kuamuru pepo amtoke mvulana yule. Yesu akajibu, "Pepo wa namna hii hawezi kutoka kwa neno lolote, isipokuwa kwa kuomba."

Hapa, wanakikundi wanapaswa kuchora, kutumia pitcha zenye madokezo, au nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 9:14-29 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 5.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Umati mkubwa
- Walimu wa sheria
- Baba ambaye mwanaye amepagawa na pepo
- Mvulana aliyepagawa na pepo

Kama kikundi, igizeni kifungui hiki mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisheni mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleza igizo.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi kwa mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukaskia kutoka kwa wahusika.

Yesu pamoja na Yakobo, Yohana, na Petro wanateremka chini mlimani ambako Yesu alivikwa utukufu. Wanaporudi kwa wale wanafunzi wengine, wanaona umati mkubwa umekusanyika, na wanafunzi wanabishana na walimu wa sheria. Umati huo unakimbilia Yesu, wakiwa wamestaajabu.

Sitisha igizo. Uulize umati, "Je, mnahisi vipi au mnawaza nini?" Huenda wakajibu, "Kushangazwa na nguvu za Yesu" au "Furaha kwa kumwona Yesu," au "Tungependa mvulana huyu aponywe na tunajua Yesu anaweza kufanya hivyo!" Endeleza igizo.

Yesu aksauliza, "Mnabishana kwa nini?" Mtu fulani kwenye umati akajibu, "Mwalimu, nilimleta mwanangu ambaye amepagawa na pepo ili umponye. Pepo humfanya mwanangu asiweze kuongea. Pepo huyo humpagaa mwanangu, humwangusha chini na kumfanya atokwe povu mdomoni na kusaga meno. Wanafunzi wako walijaribu kukemea pepo huyo lakini hawakuweza."

Sitisha igizo. Muulize baba, "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Ningependa sana mwanangu aponywe," au "Nimepata amani kuwona Yesu kwa sababu wanafunzi wake hawajaweza kunisaidia." Waulize wanafunzi, "Je, mnahisi vipi au mnawaza nini?" Huenda wakajibu, "Kuaibika kwani tumeshindwa kukemea pepo huyu," au "Kughadhabika-tumekuwa tukibishana na walimu wa sheria ya kidini," au "Kuaibika kwani watu wote hawa wameshuhudia kuwa hatuwezi kukemea pepo huyu." Endeleta igizo.

Yesu anasema, "Enyi msio na imani! Nitakuwa nanyi hadi lini? Mletoni mvulana huyo kwangu." Wakamleta mvulana huyo kwa Yesu, na mara tu pepo huyo alipomwona Yesu, alimwangusha mvulana huyo chini na kumfanya kugaagaa.

Sitisha igizo. Muulize mhusika Yesu, "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Kufadhaika," au "Kuhuzunika kwani wanafunzi au watu hawa wamekosa imani," au "Natamani wangeniamini." Endeleta igizo.

Yesu akamwuliza baba wa mvulana huyo muda ambao mwanaye amekuwa katika hali hiyo. Baba akamweleza kwamba ni kuanzia mvulana huyo alipokuwa mdogo, kisha akasema, "Tuhurumie, na utusaidie ikiwa unaweza."

Yesu anajibu, "Unamaanisha nini kusema 'ikiwa ninaweza'? Yote yawezekana kwa wanaoamini."

Baba akajibu papo hapo, "Ninaamini! Tafadhalni niwezeshe kushinda kutokuamini kwangu!"

Sitisha igizo. Muulize mhusika Yesu, "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Kushangaa kwamba mtu huyu haamini kwamba ninaweza kumponya mwanaye." Muulize babake mvulana, "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Kukata tamaa," au "Sijui pengine pa kwenda, nimejaribu mengine yote. Lakini sijui ikiwa Yesu anaweza kumponya," au "Katikati ya kuamini na kutoamini." Endeleta igizo.

Umati unapoanza kuongezeka, Yesu anaamuru pepo amtoke mvulana huyo. Pepo huyo anamtingisha mvulana huyo kwa nguvu na kumwangusha chini kisha anamtoka. Mvulana huyo anaonekana kama amekufa, lakini Yesu anamshika mkono na kumsaidia kusimama kwa miguu yake.

Sitisha igizo. Muulize mvulana huyo, "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Najihisi mwepesi sana na ninaweza kuona tena," au "Huru! Ninajihisi sawa tena!" au "Ninastaajabu pepo ametoweka! Ninashukuru sana!" Endeleta igizo.

Baadaye, wakiwa peke yao kwenye nyumba fulani, wanafunzi wanamuuliza Yesu kwa nini hawakuweza kukemea pepo huyo. Yesu akawajibu, "Namna hii haiwezi kutoka kwa neno lolote, isipokuwa kwa kuomba."

Sitisha igizo, waulize wahusika wanafunzi, "Je, mnahisi vipi au mnawaza nini?" Huenda wakajibu, "Bado tumechanganyikiwa, kwa nini hatukuweza," au "Kunyenyekua, nilikuwa nafikiri ni kwa nguvu zangu, sio Yesu."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 9:14-29 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu kwenye simulizi hii.

Yesu aliporejea kwa wale **wanafunzi** wengine, aliona umati mkubwa umewazunguka na kulikuwepo na **walimu wa sheria ya kidini** walikuwa wakibishana nao. Walimu wa sheria kawaida ni waandishi ambao ni wasomi wa vitabu vya sheria na wana ujuzi wa kufasiri vitabu hivyo. Unapotafsiri istilahi wanafunzi na walimu wa sheria ya kidini, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi wanafunzi na walimu wa sheria ya kidini, rejea Faharasa Kuu.

Umati wa watu walipomwona Yesu walistaajabu kisha wakakimbia kumsalimu. "Mabishano haya yote yanahu nini?" Yesu aliuliza. Mtu fulani kwenye umati akajibu na kusema, "**Mwalimu**, nimemleta mwanangu ili umponye. Amepagawa na pepo anayemfanya asiweze kuongea." Neno mwalimu ni neno la heshima ambalo Wayahudi walitumia kwa walifundisha mambo ya Mungu na walikuwa na wanafunzi. Unapotafsiri neo mwalimu, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno Mwalimu, rejelea Faharasa Kuu.

Katika maandiko mengi, istilahi **roho mwovu** kwa Kigiriki inamaanisha **roho mchafu**. Katika simulizi hii, istilahi roho mwovu inarejelea pepo anayemfanya mvulana huyo asiweze kuongea. Lakini baadaye, roho huyo

anarejelewa kuwa "mwovu" au "mchafu". Mchafu inamaanisha kitu kisichostahili kumtumikia Mungu. Roho wote waovu ni wachafu kwa sababu hawastahili kumtumikia Mungu. Roho waovu ni viumbe wa kiroho wanaomtumikia Shetani kama watumishi wake, na wako chini ya mamlaka yake. Viumbe hawa wa kiroho wana uwezo wa kumkandamiza mtu na kumtawala. Hili ndilo linamtokea mvulana huyo katika simulizi hii. Babake mvulana huyo anaeleza kwamba pepo huyo anamfanya mvulana huyo asiweze kuongea. Baadaye, Yesu anasema kwamba mvulana huyo pia hawezi kusikia. Unapotafsiri istilahi pepo na roho mwovu, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi waovu au pepo mchafu, rejelea Faharasa Kuu.

Baba anamwomba Yesu akemee pepo amtoke mwanaye. Na anamwambia Yesu kwamba wanafunzi wake hawakuweza kutoa pepo huyo. Yesu akawaambia, "Enyi **msioamini**" au "ninyi msio na imani." **Imani** ni jinsi mtu anavyochukulia ahadi za Mungu. Inahsu kuweka imani au tumaini lako kwa Mungu. Katika simulizi hii, Yesu anawaita watu "wasio na imani", kumaanisha kwamba hawaamini nguvu za Yesu.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakazotumia kurejelea **msioamini**. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno imani, rejelea Faharasa Kuu. Sitisha kucheza sauti hii hapa.

Babake mvulana huyo anamwuliza Yesu "**Turehemu** na utusaidie." Kuonyesha rehema ni kuwahurumia wanaoumia au wanaohitaji msaada.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakazotumia kurejelea **kurehemu**. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno rehema, rejelea Faharasa Kuu. Unapotafsiri neno rehema, hakikisha inalingana na tafsiri za awali za kitabu cha Marko. Sitisha kucheza sauti hii hapa.

Yesu **akakemea** pepo. Kumaanisha kwamba aliamuru pepo huyo atoke.

Kisha baadaye Yesu akawaambia wanafunzi wake kwamba pepo wa aina hiyo anaweza kutoka tu kwa **kufunga** na kuomba. Hakikisha neno unalotumia hapa halimaanishi kutenda tu kidesturi, bali jambo binafsi la kindani. Baadhi ya tafsiri za Biblia hutaja kufunga, na nyingine hazitaji. Katika simulizi hii, baini ikiwa utataja au utakwepa kutaja kuhusu kufunga, au kutokula ili uwe karibu na Mungu.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakazotumia kurejelea **maombi**. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno maombi, rejelea Faharasa Kuu. Unapotafsiri neno maombi, hakikisha linalingana na tafsiri za kitabu cha Marko.

Huu ndio mwisho.

Marko 9:30–50

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 9:30–50 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu na wanafunzi wake wanaondoka kaskazini mwa Kaisaria Filipi na kusafiri kusini, kupitia Galilaya, kuelekea Yerusalem. Yesu anafahamu kuwa ateswa na kuuawa huko Yerusalem. Yesu hasimami njiani anapokwenda Kapernaumu kwa sababu hataki yeoyote ajue kuwa yeye na wanafunzi wanapita. Njiani akielekea Kapernaumu, yawezekana anaepuka maeneo ya Galilaya palipo na watu wengi. Anataka kuwa peke yake pamoja na wanafunzi wake ili kuwafundisha kabla ya kupitia mateso huko Yerusalem.

Sitisha hapa kisha uonyeshe timu yako ya watafsiri ramani ya Kaisaria Filipi na Galilaya, ikiwemo Kapernaumu.

Wakitembea, Yesu anawafundisha wanafunzi wake na kuwaambia mateso atakayopitia. Anasema kwamba "atatiwa" au "atakabidhiwa" mikononi mwa watu. Wapo wasomi wanaochukulia kuwa Yesu anazungumzia kuhusu Yuda kumsaliti. Hata hivyo, wasomi wengi wanachukulia kuwa Yesu anazungumzia kuhusu Mungu kuwapa mamlaka watawala kumhukumu na kumuua. Wanafunzi wa Yesu hawaelewi anachokisema, lakini wanaogopa kumwuliza zaidi kuhusu hili. Huenda wanahofia kitakachotokea, au pengine hawataki Yesu awakemee kama alivyomkemea Petro awali.

Kisha Yesu na wanafunzi wake wanafika Kapernaumu, walikokaa awali mara nyingi. Kama ilivyo desturi, wanakwenda kwenye nyumba fulani kuzungumza bila mtu mwingine yeoyote kuwepo. Yesu anataka kujua kile

wanafunzi wake walizungumzia njiani wakielekea Kapernaumu. Hakuna mwanafunzi aliyetaka kujibu swal la Yesu kwa sababu walikuwa wakizungumzia kuhusu yupi kati yao ndiye mkuu zaidi. Yesu aliketi kisha akawaita wanafunzi wake waende karibu naye wamsikilize. Hivi ndivyo walimu wa Kiyahudi waliwaita wanafunzi wao. Hii ni mara Yesu kuwaambia wanafunzi kuhusu kifo chake. Mara zote mbili Yesu alipozungumzia kifo chake, wanafunzi walikataa wazo hilo, au walionyesha kiburi. Mara tena, Yesu anawafundisha wanafunzi kuhusu unyenyekevu na kuwatumikia wengine.

Sitisha hapa kisha mjadili swal hili kwa pamoja: Eleza kuhusu mtu umjuaye ambaye ni mtumishi wa kweli kwa wengine, ni mnyenyekevu na hana tamaa. Simamisha sauti hii hapa.

Kwanza, Yesu anazungumza na wanafunzi wake kuhusu malumbano kati yao kuhusu aliye mkuu zaidi kati yao. Wanafunzi wa Yesu wanaamini walichofundishwa kupertia utamaduni wao-kwamba kila mmoja wao anapaswa kujitahidi kuwa yule mkuu zaidi. Lakini Yesu anajibu kwa njia ya kushangaza. Alienda kinyume na kile walichofundishwa kupertia utamaduni wao-yejote anayetaka kuwa wa kwanza au mkuu zaidi lazima awe wa mwisho. Yesu anafafanua hili kwa kumleta mtoto mdogo asimame kati yao kisha anamkumbatia mtoto huyo ili kumwonyesha upendo. Watoto hawakuwa wa maana wala hawakuthaminiwa nyakati hizo. Yesu alitaka kuwaonyesha wanafunzi kwamba wanapaswa kuwatumikia, kuwapokea na kuwajali watu wasio wakuu badala ya kutamani vyeo vya juu. Yesu anawaambia wanafunzi wake kuwa wanaowajali watoto hao wanaonyesha upendo wao kwake na kwa Mungu mwenyewe.

Wanafunzi walimwuliza Yesu swal kuhusu jambo ambalo hawakuelewa. Walimwona mtu mwingine akikemea mapepo kwa jina la Yesu, hii inamaanisha kwamba alikemea mapepo hao kwa mamlaka ya Yesu. Wanafunzi walimkataza kufanya hivyo kwa sababu hakuwa mmoja wa wanafunzi wa karibu wa Yesu. Kabla ya simulizi hii, wanafunzi walishangaa kwamba hawakuweza kukemea pepo, hivyo huenda walichanganyikiwa walipomwona mtu huyo akikemea pepo. Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba wanapaswa kumkubali mtu huyo kwa sababu wanastahili kumpokea yejote anayemfuata Yesu. Kuna aina mbili za watu-wanaomfuata Yesu na wale wasiomfuata. Yesu anasema kwamba ni vigumu kwa mtu huyu aliyekemea mapepo kwa jina la Yesu kumkashifu Yesu. Yesu anasema kwamba mtu hawezi kuwa adui na pia rafiki kwa wakati mmoja. Yesu anaeleza kwa maneno haya muhimu: Yeyote awapaye kopo la maji kwa sababu wao ni wafuasi wa Masihi, au Kristo, hakika atapokea thawabu yake. Yesu alionyesha kwamba tusichochukulia kuwa cha maana kwetu, ni cha maana kwa Mungu. Israeli ilikuwa nchi yenye jua kali, na kumpa mtu maji ilikuwa njia muhimu ya kumkaribisha.

Sitisha hapa kisha mjadili swal hili kama kikundi: Je, katika jamii yenu, unaonyeshaje mtu kwamba amekaribishwa, mjini na nyumbani? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anarejelea mtoto ambaye alimweka katikati yao hapo awali. Ni kosa kumfanya yejote anayemwamini Yesu "ajikwae," ambayo inamaanisha kutomtii Mungu. Yesu anataka kusisitiza hili. Anasema kwamba ni bora kufungiwa jiwe kubwa la kusagia shingoni na kuzamishwa baharini ufe, kuliko kumfanya mtu mwingine atende dhambi au kutomwamini Mungu. Jiwe hili la kusagia ni lile alilofungiwa mwanapunda ili kugeuka kwa sababu lilikuwa kubwa mno. Lilitumiwa kusaga unga. Nyakati hizo, Wayahudi walichukulia kufa bila kuzikwa, ikiwemo kufia baharini, kuwa kifo cha kikatili kabisa.

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mtazame picha ya jiwe la kusagia. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anazungumzia kuhusu mikono, miguu, na macho yanayosababisha watu kutenda dhambi. Sehemu hizi tofauti za mwili zinaashiria mambo maovu ambayo watu huenda wakatenda. Mkono, mguu, na jicho haziwezi kutekeleza lolote kivyo, lakini ni viungo vinavyoweza kumfanya mtu amtendee Mungu dhambi. Yesu hamaanishi watu wakate miguu na mikono yao. Baadhi ya Wayahudi waliamini kwamba wangefufuka kama waliyokufa, bila miguu au mikono. Huenda hii ndiyo sababu Yesu anawaambia ni bora kuingia uzimani, au kufufuliwa, bila miguu au mikono kuliko kuwa na viungo vyote kisha utupwe "kuzimu," au "Jehanamu." Wayahudi walijua kwamba adhabu ya kumtendea Mungu dhambi ni kuhukumiwa na kutupwa "kuzimu," au "Jehanamu." Kulikuwepo na bonde lililoitwa Gehena karibu na Yerusalem ambapo watu wa kale waliwatoa watoto kafara. Baadaye Wayahudi walifanya sehemu hiyo kuwa ya kutupia taka, na taka yenyewe iliharibiwa na wadudu na kuteketezwa moto. Bonde hili likawa ishara ya mahali pa adhabu. Manabii wa Kiyahudi walielezea kuzimu, au mahali pa adhabu kuwa mahali ambapo watu waliteketezwa milele kwa moto na kuliwa na wadudu.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Je, katika jamii yenu, watu huelezaje kuhusu kuzimu, au adhabu ya milele. Je, watu wana imani zipi tofauti kuhusu kifo, kuzimu, na ufufuo? Simamisha sauti hii hapa.

Mwishowe Yesu anazungumzia moto mwengine tofauti. Wayahudi walimtolea Mungu dhabihu za kuteketezwa hekaluni. Walileta chumvi pamoja na dhabihu zao za kuteketezwa kwenye madhabahu-chumvi iliongeza ladha na kuhifadhi nyama. Chumvi ambayo Yesu anazungumzia inaashiria mtu kujitoa kwa Yesu na kushiriki Habari Njema za Yesu. "Kutiwa chumvi motoni" kunaashiria mateso ambayo watu watapitia na kufanyika kuwa dhabihu kwa Mungu kwa sababu wamejitolea Kwake. Kujitolea kwao, maonevu, na mateso yao yanadhihirisha kwamba Habari Njema za Mungu ni hakika. Lakini ipo chumvi isiyo safi na isiyo na ladha nzuri, kama ilivyo wakati mwengine tunapokosa kujitoa kwake Yesu. Lakini tunapojojitelea kumfuata Yesu, tutazidi kupendana. Tunapopendana, amani inadumu na hakuna mabishano wala ugomvi kati yetu. Yesu anazungumzia tatizo lililoangaziwa mwanzoni mwa simulizi hii, pale wanafunzi walilumbana wakijaribu kubaini aliye mkuu zaidi kati yao. Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba cha muhimu zaidi ni kuishi kwa amani na wenzio.

Umfikia mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 9:30–50 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio matatu.

Tukio la kwanza: Yesu na wanafunzi wake wanasafiri kupitia Galilaya. Yesu anataka kuwfundisha wanafunzi wake hivyo hataki yeyote ajue yuko huko. Anawaeleza kwamba atasalitiwa na kuuawa, lakini siku ya tatu atafufuka kutoka kwa wafu. Wanafunzi wanaogopa kumwuliza Yesu anachomaanisha.

Katika tukio la pili: Yesu na wanafunzi wake wanawasili Kapernaumu na kwenda kwenye nyumba fulani. Yesu anawauliza wanafunzi wake kuhusu waliyoyazungumzia njiani, lakini hawajibu kwa sababu walikuwa wanalumbana kuhusu aliye mkuu zaidi kati yao. Yesu anawaita wanafunzi wake na kuwaambia kwamba anayetaka kuwa wa kwanza lazima awe wa mwisho, na awatumikie wote. Kisha Yesu anamchukua mtoto mdogo na kuwaambia, "Yeyote amkaribishaye mmoja wa hawa watoto wadogo kwa Jina langu, anikaribisha mimi na amkaribisha Baba yangu aliyenituma."

Katika tukio la tatu: Yohana anamwambia Yesu kwamba walimwona mtu fulani akikemea mapepo kwa jina la Yesu, na wakamkataza kwa kuwa hakuwa mmoja wa wanafunzi wa Yesu. Yesu anasema, "Msimzuie! Yeyote atendaye miujiza kwa jina langu hawezi kunidhihaki. Yeyote asiye kinyume chetu, yuko upande wetu. Yeyote awapaye kopo la maji kwa sababu ninyi ni wafuasi wangu atapokea thawabu."

Kisha Yesu anaendelea kuwfundisha. Anasema, "Ni bora kutupwa baharini ukiwa umefungiwa jiwe nyingoni kuliko kumfanya mtu atende dhambi. Ni heri kupoteza kiungo lakini uishi milele na Mungu kama Mfalme wako, kuliko kuwa na viungo vyote vya miwili kisha uangamie kuzimuni kuliko na funza na moto wa milele. Kila mmoja atajaribiwa. Chumvi inatumika kuleta ladha, lakini ikipoteza ladha yake utaifanyikaje upya tena? Mnapaswa kuwa kama chumvi mmoja kwa mwengine na muishi kwa amani kati yenu."

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Yohana, mmoja wa wanafunzi wa Yesu, ametajwa kwa jina
- Mtoto mdogo

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za simulizi: Sehemu ya kwanza pale Yesu na wanafunzi wake wanarejea kutoka Kaisaria Filipi kwenda Kapernaumu, kupitia Galilaya. Wanapofika Kapernaumu, wanaingia kwenye nyumba fulani na kuendelea na mazungumzo yao.

Sitisha kisha kwa pamoja mtazame ramani ya Kaisaria Filipi kwenda Kapernaumu. Tazama njia ambayo Yesu na wanafunzi wake huenda walipitia. Simamisha sauti hii hapa.

Wakiwa njiani, Yesu anawaeleza wanafunzi wake kuwa atakufa na kufufuka kutoka kwa wafu. Wanafunzi wake hawamwelewi na wanaogopa kumwuliza maswali.

Wanapofika Kapernaumu kwenda kwenye nyumba fulani. Yawezekana hapa ni nyumbani kwa Petro, ambamo Yesu aliishi mara kwa mara. Yesu anawaauliza wanafunzi wake, "Mlikuwa mnazungumzia nini njiani?" Hawajibu kwa kuwa walikuwa wakizungumzia kuhusu aliye mkuu zaidi kati yao. Yesu anawaita wanafunzi na kuanza kuwafundisha. Yesu anafundisha kuhusu mengi, lakini yote hayo yanahusiana. Huenda Yesu anatumia msisitizo kama vile kurudia maneno na dhana ili kuonyesha uhusiano wa mafundisho hayo. Anataja watoto wadogo zaidi ya mara moja, anazungumzia kuhusu kufanya mambo "kwa jina lake," anataja sehemu za mwili zinazosababisha watu kutenda dhambi, na anarudia maneno kama vile "kuzimu," "Ufalme wa Mungu," "moto," na "chumvi."

Sitisha hapa kisha mjadili swalii hili kama kikundi: Sikilizeni tena Marko 9:35-50. Ni maneno na dhana zipi ambazo Yesu anarudiarudia? Jidilini jinsi mafundisho haya ni tofauti au yanalingana na jinsi walimu wa dini hufundisha katika jamii yenu. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anawaambia kwamba mkuu zaidi ni atakayefanyika wa mwisho na mtumishi kwa wote. Anachukua mtoto mdogo mikononi mwake na kuwaambia kwamba yelete amkaribishaye mmoja wa hawa watoto wadogo kwa Jina langu, anikaribisha mimi. Naye anikaribishaye mimi, amkaribisha Baba yangu aliyenituma.

Yohana anamwambia Yesu kwamba walimwona mtu fulani akikemea mapepo kwa jina la Yesu, kisha wakamkataza kwa kuwa hakuwa mmoja wa wanafunzi wa Yesu. Zingatia mtiririko na mifano katika mafundisho ya Yesu. Yesu anasema, "Msimzuie! Yeyote atendaye miujiza kwa jina langu hawezi kunidhihaki. Yeyote asiye kinyume chetu, yuko upande wetu. Yeyote awapaye kopo la maji kwa sababu ninyi ni wafuasi wangu atapokea thawabu."

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mjadili mnayeweza kumpa kikombe cha maji. Katika jamii yenu sawa na kumpa chakula mtu mhitaji, au kumpa mtu kinywaji baridi kukiwa na joto, au kumpa koti wakati wa baridi. Hii ni sawa na kumkaribisha mtu kula nyumbani kwako. Hii ni sawa na kumpa chakula au mavazi mtu yelete mhitaji. Mkimaliza kujadili, amua ni nani utakayemsaidia na ufanyie hivyo. Simamisha sauti hii hapa.

Kisha Yesu anaendelea kuwafundisha. Anasema, "Ni bora kutupwa baharini ukiwa na jiwe shingoni badala ya kumfanya mtu mwingine atende dhambi."

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mtazame tena picha ya jiwe la kusagia. Simamisha sauti hii hapa.

Ni heri kupoteza kiungo lakini uishi milele na Mungu kama Mfalme wako, kuliko kuwa na viungo vyote vya miwili kisha uangamie kuzimuni kuliko na funza na moto wa milele. Kila mmoja atajaribiwa. Yesu anasema kwamba kila mtu **atapitishwa motoni** au **atatiwa chumvi motoni**. Wayahudi walimtolea Mungu dhabihu za kuteketezwa hekaluni. Walihitaji chumvi pamoja na dhabihu zao zilizoteketeza kwenye madhabahu, kwa sababu dhabihu hizo zilikuwa nyama nayo chumvi iliongeza ladha na kuhifadhi nyama hiyo. Chumvi ambayo Yesu anazungumzia inashiria mtu kujitoa kwa Yesu na kushiriki Habari Njema za Yesu. "Kutiwa chumvi motoni" kunaashiria mateso ambayo watu watapitia na kufanyika kuwa dhabihu kwa Mungu kwa sababu wamejitolea kwake. Ikiwa ni vigumu kueleza dhana ya watu wote kutiwa chumvi motoni, tumia tafsiri tofauti inayoashiria kwamba kila mtu atapitishwa motoni.

Kisha Yesu anasema, "Chumvi huleta ladha, lakini itafaa vipi tena ikipoteza ladha yake? Mnapaswa kuwa kama chumvi mmoja kwa mwingine na muishi kwa amani kati yenu."

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha za mfululizo, au kutumia nyenzo ili kuigiza simulizi na matukio yake.

Umfikia mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 9:30-50 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Kifungu hiki kina maonyesho 3.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Yohana, mmoja wa wanafunzi wa Yesu, ametajwa kwa jina
- Mtoto mdogo

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuuilize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleta igizo.

Simamisha saiti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Yesu na wanafunzi wake wanapitia Galilaya. Njiani, Yesu anawaeleza tena kwamba atasalitiwa, atauawa kisha atafufuka kutoka kwa wafu. Wanafunzi wanaogopa sana kumwuliza Yesu anachomaanisha.

Sitisha igizo. Waulize wahusika wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini? Kwa nini mnaogopa sana kumwuliza Yesu anachomaanisha?" Huenda wakajibu, "Tunahofia kile Yesu anachomaanisha," au "Tumechanganyikiwa na hatuelewi Yesu anachomaanisha," au "Tunakumbuka mara ya mwisho Yesu alizungumzia hili na akamkemea Petro, na kwa hivyo tunaogopa sana kumwuliza Yesu anachomaanisha." Endeleta igizo.

Wanapowasili Kapernaumu, wanaingia kwenye nyumba fulani. Yesu anawaauliza waliyokuwa wakizungumzia barabarani. Wanafunzi hawajibu kwa kuwa walikuwa wakilumbana kuhusu ni yupi mkuu zaidi kati yao. Yesu anawaita wanafunzi wake. Anawaambia kwamba aliye mkuu zaidi ni yule anayechagua kuwa wa mwisho na ni mtumishi kwa wengine. Anamchukua mtoto mdogo mikononi mwake na kuwaambia kwamba yelete amkaribishaye mtoto kwa jina lake, amkaribisha yeye, naye amkaribishaye Yesu, amkaribisha Baba aliyemtuma.

Sitisha igizo. Waulize wahusika wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda wahusika wakajibu, "Aibu kwa kulumbana kuhusu hilo" au "Ufahamu wetu wa jinsi ulimwengu unavyofanya kazi ni tofauti na wake." Muulize mhusika Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda mhusika akajibu, "Ningependa kujua walichokuwa wakilumbana kuhusu," au "Ningependa kuwafundisha wanafunzi wangu jambo muhimu sana," au "Ningependa wajifunze kuwa wanyenyekevu." Endeleta igizo.

Mmoja wa wanafunzi, Yohana, anamwambia Yesu kwamba walimwona mtu fulani akikemea mapepo kwa jina la Yesu. Walimwambia mtu huyo awache kukemea mapepo kwani hakuwa mmoja wa wanafunzi wa Yesu. Yesu akasema, "Msimkataze! Hakuna yelete attendaye miujiza kwa jina langu ambaye atanidhihaki. Yelete asiye kinyume chetu, yuko upande wetu. Yelete awapaye ninyi kikombe cha maji kwa Jina langu atapokea thawabu yake."

Yesu anamrejelea mtoto yule hapo awali, kwa kusema, "Lakini ukimfanya yelete kati ya wadogo hawa kutenda dhambi, ni bora ufungiwe shingoni jiwe kubwa la kusagia kisha utupwe baharini. Ni afadhali kuingia uzimani bila kiungo fulani na uishi milele kuliko kuwa na viungo vyote na uingie kuzimu, palipo na moto na wadudu. Kila mmoja atajaribiwa kwa moto. Chumvi huleta ladha, lakini ikipoteza ladha yake itafaa vipi tena? Mnapaswa kuishi kwa amani mmoja kwa mwingine."

Sitisha igizo. Waulize wahusika wanafunzi, "Je, mnajisikiae au mnawaza nini?" Huenda wahusika wakajibu, "Kuvutiwa na mafundisho haya," au "Kuchanganyikiwa. Je, kwa hakika tunapaswa kukata mkono au mguu?" au "Kustaajabu-mtazamo wa Yesu kuhusu mambo ni tofuti na wetu."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 9:30–50 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hii.

Yesu na **wanafunzi** wake waliondoka walipokuwa na kusafiri kupitia **Galilaya**. Yesu hakutaka yejote ajue kwamba yuko huko kwa sababu alitaka kuzungumza na wanafunzi wake. Wanafunzi ni wafuasi wa karibu wa Yesu. Galilaya ni eneo au jimbo la kaskazini mwa Israeli. Unapotafsiri istilahi wanafunzi na Galilaya, hakikisha inalingana na tafsiri ulizotumia kwenye simulizi za kitabu cha Marko. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi wanafunzi na Galilaya, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu aliwaambia wanafunzi wake kwamba, " **Mwana wa Adamu** atasalitiwa na kuuawa, lakini atafufuka kutoka kwa wafu." Mwana wa Adamu ndilo jina ambalo Yesu anajiita mara kwa mara. Jina hili linamrejelea aliyepewa mamlaka yote na Mungu. Unapotafsiri istilahi Mwana wa Adamu, hakikisha inalingana na tafsiri ulizotumia awali kwenye simulizi za kitabu cha Marko. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi Mwana wa Adamu, rejelea Faharasa Kuu.

Baadaye waliwasili **Kapernaumu**. Mji wa Kapernaumu ulikuwa mji muhimu wa kibashara ufuoni mwa Bahari ya Galilaya. Unapotafsiri istilahi Kapernaumu, hakikisha inalingana na tafsiri ulizotumia awali kwenye simulizi za kitabu cha Marko. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno Kapernaumu, rejelea Faharasa Kuu.

Baadaye, Yesu anamweka mtoto mdogo katikati yao na kusema, "Yeyote amkaribishaye mmoja wa hawa **kwa jina langu** au **kwa niaba yangu** anikaribisha mimi. Yesu anapotumia kauli "kwa jina langu", anazungumzia nguvu au mamlaka yake ya kutenda jambo fulani. Unapotafsiri istilahi au kauli "kwa jina langu", hakikisha inalingana na tafsiri za kitabu cha Marko.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakayotumia kurejelea kauli _kwa jina langu_. Simamisha sauti hii hapa.

Kisha Yohana anamwambia Yesu, "**Mwalimu**, tulimwona mtu falani akikemea **mapepo** kwa jina lako." Mwalimu ni jina la heshima lililotumiwa kwa aliyefundisha mambo ya Mungu na alikuwa ana wanafunzi. Unapotafsiri neno Mwalimu, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Neno pepo limetumika katika simulizi hii kama kisawe cha roho mwovu. Roho mwovu au pepo hurejelea viumbe wa kiroho ambao ni wajumbe na watumishi wa Shetani wanaomtumikia kama mawakala wake na wako chini ya mamlaka yake. Viumbe hawa wa kiroho wana uwezo wa kumkandamiza mtu na kumtawala. Unapotafsiri neno pepo, hakikisha inalingana na tafsiri za awali.

Yesu alisema, "Msimkataze mtu huyo. Hakuna atendaye **miujiza** kwa jina langu au kwa nguvu zangu anaweza kunikashifu. Miujiza ni vitendo vinavyodhihirisha nguvu za Mungu, na huwafanya watu wamwogope Mungu. Unapotafsiri neno miujiza, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu miujiza, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anaendelea kusema, "Yeyote awapaye ninyi kikombe cha maji kwa sababu nyinyi ni wafuasi wa **Masihi**, au **Kristo**, atapokea thawabu." Jina Yesu linamaanisha "Mungu anaokoa." Neno Kristo ni "Masihi" katika Kiebrania na linamaanisha aliyetiwa mafuta na Mungu, au aliyeteuliwa kwa kazi maalum. Katika Agano la Kale, manabii, makuhani, na wafalme walitiwa mafuta kwa ajili ya kazi maalum. Yesu ni yote hayo, lakini Marko anamwona Yesu kama mfalme aliyeteuliwa na Mungu kwa kazi maalum. Unapotafsiri istilahi Mahisi au Kristo, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi Masihi au Kristo, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anaendelea kusema kwamba ukimfanya mfuasi wake aingie kwenye dhambi au atende dhambi, ni afadhali ufungiwe shingoni **jiwe kubwa la kusagia**. Jiwe la kusagia ni mwamba wenye uzito wa karibu kilogramu 200. Ni la mviringo, na lina shimo katikati, na hutumiwa kusagia nafaka. Punda alivuta chuma lililofungwa kwenye mwamba ili kuzungusha jiwe la kusagia.

Sitisha hapa kisha uwaonyeshe watafsiri mchoro au pitcha ya jiwe la kusagia. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anaendelea kusema kwamba tunapaswa kujiepusha kabisa na dhambi, ikiwemo kukata mkono au mguu wako. Ni afadhali kuingia uzimani ukiwa na mguu au mkono mmoja pekee kuliko kutupwa **kuzimu** ukiwa na mguu na mikono yote miwili. Kuzimu ni pale ambapo wasioamini watapokea adhabu yako mwisho wa ulimwengu. Shetani na malaika wake pia wataenda huko. Kutakuwa na moto wa milele huko. Kulingana na manabii wa Kiyahudi, kuzimu, au mahali pa adhabu ni pahali ambapo watu wanaangamizwa kwa funza na moto wa milele.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakayotumia kurejelea _kuzimu_. Kwa ufanuzi kuhusu neno [kuzimu](#t65), rejelea Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa. Unapotafsiri neno kuzimu, hakikisha inalingana na tafsiri za kitabu cha Marko.

Unaporejelea **funza** tumia neno linalomaanisha funza wanaokula mwili wa mfu.

Katika simulizi hii Yesu anazungumzia funza wengi.

Yesu pia anazungumzia kuhusu kuingia katika **Ufalme wa Mungu**. Ufalme ni mahali ambapo mfalme anawatawala watu. Ufalme wa Mungu katika Agano Jipyu unamaanisha wakati ambapo Mungu atarejea kutawala-utawala na mamlaka yake yanayotimia kuititia huduma ya Yesu ulimweguni na watu kumkubali. Baadaye, Ufalme mkamilifu utakuja. Unapotafsiri istilahi Ufalme wa Mungu, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi Ufalme wa Mungu, rejelea Faharasa Kuu.

Umfikia mwisho.

Marko 10:1-12

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 10:1-12 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu aliondoka Galilaya na kuelekea kusini kwenda Yerusalem. Alisafiri kuititia milima ya Samaria kisha akaelekea mashariki mwa Mto Yordani. Alikuwa mashariki mwa Mto Yordani hapo awali alipomtembelea Yohana, binamu wake. Hatujui mfuatano kamili wa ziara zake katika kila sehemu. Lakini tunafahamu kwamba huenda umati wa watu (au, watu wengi) ulikusanyika alipo kokote alienda.

Sitisha hapa kisha uonyeshe ramani ya Galilaya, Yudea, Samaria na eneo la mashariki mwa Mto Yordani, lijulikanalo kama Perea. Sitisha sauti hii hapa.

Katika simulizi hiki, Yesu pia alikuwa katika eneo lililotawaliwa na Mfalme Herode au Herode Antipasi. Yohana Mbatizaji pia alihubiri katika eneo hilo lililokuwa chini ya utawala wa Mfalme Herode. Yohana alifungwa gerezani kwa sababu alimwambia Mfalme Herode kwamba ilikuwa kosa kumtalaki mkewe na kumwoa mke wa ndugu yake. Mafarisayo, au viongozi wa dini wa Kiyahudi, walitaka Yesu asiendelee na mafundisho yake. Walifahamu kwamba ikiwa wangefaulu kumfanya Yesu aseme jambo fulani dhidi ya Mfalme Herode, Mfalme Herode angemkamata Yesu. Walimwuliza Yesu maoni yake kuhusu talaka, au pale mme na mke wanapotengana kabisa. Viongozi tofauti wa dini wa Kiyahudi walikuwa na misimamo tofauti kuhusu kile Musa alichomaanisha katika kitabu cha Kumbukumbu la Torati alipoleza sheria za dini za Kiyahudi kuhusu talaka. Katika kitabu cha Kumbukumbu la Torati, Musa alisema kwamba mtu anaweza kumpa talaka mke wake katika hali fulani. Katika utamaduni wa Kiyahudi, mtu anaweza kumpa talaka mke wake kwa kumwandikia barua mbele ya mashahidi bila kuhusisha serikali. Kila kikundi cha dini kilikuwa na msimamo tofauti kuhusu sababu za kupeana talaka. Baadhi yao waliamini kuwa mme anastahili tu kutoa talaka ikiwa mkewe amefanya uzinzi, yaani amefanya mapenzi na mwanamme mwininge. Wengine waliamini kwamba mme anaweza kutoa talaka anapochukizwa na mkewe. Wengine nao waliamini kwamba mme anaweza kumpa talaka mkewe akimpata mwanamke mwininge anayempendeza zaidi kuliko mkewe. Kila mtazamo uliangazia mke au mwanamke kuwa mwenye hatia. Viongozi wa dini waliskiliza jibu la Yesu kwa makini wakitarajia aseme jambo la kumkera Mfalme Herode ili akamatwe.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Je, sheria za ndoa ni zipi katika utamaduni wenu? Je, sheria hizi zinatokana na viongozi wenu wa dini, viongozi wenu wa kisiasa, au viongozi wenu wa kikabila? Je, kuna istilahi tofauti kwa kila aina ya sheria hizi? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu hakuingia kwenye mtego wa viongozi wa dini. Badala yake, Yesu aliuliza swali kuhusu kile ambacho Musa alisema. Yesu hakusema ikiwa ni sawa au si sawa kupeana talaka. Lakini, Yesu anakubaliana na Musa. Musa aliruhusu watu kupeana talaka kwa sababu ya uovu wao. Yesu alisema watu wana "mioyo migumu," kumaanisha kwamba watu hawataki kutimiza mapenzi ya Mungu. Musa anaruhusu mme kumpa talaka mkeo, lakini talaka sio jambo zuri. Musa aliandika sheria hii ili kuwasaidia wanawake wanaoteseka katika ndoa kwa kuwaruhusu kutengana na waume zao.

Kisha Yesu anawakumbusha wasikilizaji wake kuhusu uumbaji na jinsi Mungu alivyowaumba wanaume na wanawake. Anataka kuwaonyesha hoja ya muhimu zaidi, Mungu alipanga ndoa idumu kati ya mme na mke. Alipanga hili tangu mwanzo wa ulimwengu. Kisha Yesu anatoa amri, "Yeyote asitenganishe wala kuvunja kile ambacho Mungu ameweka pamoja." Hapa Yesu anaonyesha kwamba ye ye ndiye Mkombozi Aliyahidiwa, na ana mamlaka ya mwisho kutoka kwa Mungu kuhusiana na jambo hili. Yesu anaonyesha kuwa hapendi talaka.

Yesu tena anaingia kwenye nyumba fulani na kuwafundisha wanafunzi wake wakiwa peke yao pasi na umati kuwepo. Yesu anaeleza wazi kwamba wanaume na wanawake hufanya uzinzi wanapotalikiana na kisha kuo au kuolewa na mtu mwingine. Kabla ya Yesu kusema hivi, viongozi wa dini waliamini kwamba wanawake tu ndio waliokuwa wakifanya uzinzi dhidi ya wanaume. Katika kauli hii, Yesu anawaweka wanaume na wanawake kuwa sawa. Wanaume na wanawake wanapaswa kufuata sheria sawa.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Je, kuna sheria zipi katika utamaduni wenu kuhusiana na talaka? Je, talaka inakubaliwa na vikundi vy a dini au vikundi vy a kisiasa? Je, mitazamo ya watu huwa vipi katika utamaduni wenu pale wanaume na wanawake wanapotalikiana? Je, waliotalikiana huchukuliwa vipi?

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungucha Marko 10:1-12 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio matatu.

Katika tukio la kwanza: Yesu anaeleka Yudea kutoka Kapernaum na umati wa watu unakusanyika karibu naye kama ilivyo kawaida. Yesu yuko mashariki mwa Mto Yordani.

Katika tukio la pili: Mafarisayo wanakuja na kujaribu kumtia Yesu kwenye mtego kwa kumwuliza swali: Je, mwanamme anaruhusiwa kumpa talaka mkewe? Herode alimtaliki mkewe kisha akaoa mke mwingine, kwa hiyo Mafarisayo walitaka Yesu aseme kuwa Herode ana hatia. Kisha Mafarisayo wangeweza kutumia hili kujaribu kumwondo Yesu kabisa. Hata hivyo, Yesu anarejelea sheria ya Musa katika Agano la Kale. Anazungumzia kusudi halisi la Mungu kuhusu ndoa, kisha anahitimisha kwa kusema kwamba Mungu ameweka pamoja mme na mke katika ndoa na hatupaswi kutalikiana.

Katika tukio la tatu: Yesu na wanafunzi wake wanaingia katika nyumba fulani peke yao. Hapa ndipo anapowafundisha mengi zaidi kuhusu talaka. Wanafunzi wa Yesu wanamuuliza maswali zaidi kuhusu talaka. Yesu anasema kwamba wanaume kwa wanawake wanatenda dhambi ya uzinzi wanapotalikiana na kuo tena.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Umati wa watu ambao wamekusanyika na kumzunguka Yesu
- Mafarisayo (viongozi wa dini)
- Baba na mama
- Mwanamme au mme
- Mwanamke au mke
- Mwanamme au mwanamke wa pili anayeo a kuolewa

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za simulizi: Yesu na wanafunzi wake wameondoka Galilaya na kuelekea kusini kupitia Samaria, kwenda Yudea, kisha Yesu anaelekea mashariki zaidi mwa mto Yordani. Eneo hili lilijulikana kama Perea ambapo Mfalme Herode Antipa alitawala.

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mtazame tena ramani ya Galilaya, Yudea, na eneo la mto Yordani. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anafundisha kundi la watu njiani. Ni muhimu kukumbuka kwamba sehemu muhimu za simulizi zinajitokeza pale ambapo Yesu anafundisha umati wa watu. Simulizi hii inatokea katika eneo lililo chini ya utawala wa Mfalme Herode, hivyo swalii ambalo Mafarisayo walimwuliza Yesu lingemtia hatiani, au lingepelekea kukamatwa kwake.

Ni muhimu kuelezea majadiliano kati ya Yesu na Mafarisayo. Yesu anawajibu kwa kuwaaliza swalii linalowarejesha kwenye sheria zao za dini.

Mafarisayo wanamjibu Yesu kwa kunukuu sheria ya Musa inayosema kwamba mwanamme anaweza kumpa mkewe barua ya talaka.

Kisha Yesu anasema kwamba Musa aliandika tu amri hiyo kwa sababu miyo ya watu ilikuwa migumu, au, hawataki kutenda mapenzi ya Mungu. Lakini Yesu anaendelea kusema kwamba Mungu aliwaumba mme na mke kuwa kitu kimoja ili wawe kama mwili mmoja. Mwanamme huwaacha baba na mama ili kuanzisha nyumba yake mwenyewe pamoja na mke wake. Hamna anayestahili kutenganisha mme na mke, kwa sababu Mungu ndiye aliwaunganisha.

Ni muhimu kuwazia kuhusu mfuatano na umbali matukio yanavyotendeka katika simulizi hii. Katika tukio la 3, Yesu na wanafunzi Wake wanaingia katika nyumba fulani peke yao. Hii ni mara ya pili kwa Yesu na wanafunzi wake kuishia kwenye nyumba peke yao. Wanafunzi wake wanataka kujua zaidi kuhusu suala la talaka. Yesu anawaambia kwamba mwanamme ana hatia akimtaliki mke wake na kumwoa mke mwininge, naye mwanamke ana hatia akitalikiwa kisha apate mme mwininge.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 10:1-12 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio matatu.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Umati wa watu waliokusanyika na kumzunguka Yesu
- Mafarisayo (viongozi wa dini)
- Baba na mama
- Mwanaume/mme
- Mwanamke/mke
- Mwanamme au mwanamke wa pili anayeo a kuolewa

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleta igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuata ni mfano wa igizo na majibu yake.

Yesu na wanafunzi wake wanasa firi. Wametoka Kapernaum kabla ya simulizi hii, ambapo walikuwa peke yao. Umati mkubwa unakusanyika.

Sitisha igizo. Muulize mhusika Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda mhusika akajibu, "Ninawapenda watu hawa na ninataka kuwafundisha." Waulize wahusika wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda wakajibu, "Kuchoshwa kwa sababu Yesu husimama kufundisha kila wakati" au "Hamu ya kujua kile Yesu atakachofundisha akipata fursa." Endeleta igizo.

Mafarisayo wanakuja kumwuliza Yesu swali, "Je, ni halali mtu kumpa talaka mkeo?"

Sitisha igizo. Muulize mhusika Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda mhusika akajibu, "Nahisi upendo kwa Mafarisayo," au "Kughadhabishwa kwamba sikuzote wanajaribu kuniweka mtegoni," au "Natambua kwamba mwisho wangu waja." Waulize wahusika wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda wakajibu, "Tungependa kuona jinsi Yesu atakavyojibu swali hili," au "Kughadhabishwa kwa Mafarisayo kwa kumkatiza Yesu na siku zote kujaribu kumweka mtegoni." Waulize wahusika Mafarisayo, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda wakajibu, "Tunaamini kwamba mwishowe tutamkamata Yesu," au "Tungependa kujua kile Yesu atakachosema," au "Tungependa Yesu ajitie taabani." Endeleta igizo.

Yesu anajibu kwa kuuliza swali kuhusu yale Musa aliandika katika sheria. Mafarisayo wanajibu kuwa mwanamume anaruhusiwa kumwandikia mkewe talaka. Yesu anajibu kwa kuelezea kwamba Musa aliruhusu hilo kwa sababu ya ugumu wa mioyo ya watu, lakini Mungu alikuwa na mpango mzuri zaidi wakati wa uumbaji.

Sitisha igizo. Waulize Mafarisayo, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda wakajibu, "Kughadhabika kwani Yesu amejibu vizuri tena" au "Kughadhabika kwa kuwa Yesu hamruhusu mwanamme kuvunja ndoa." Waulize wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda wakajibu, "Kuchanganyikiwa na mafundisho ya Yesu," au "Majivuno kwa sababu Yesu anajua jinsi ya kuwajibu Mafarisayo." Waulize wahusika mme na mke, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda wakajibu, "Tunawazia uzito wa ndoa" au "Tunamshukuru Mungu kwa kuwaleta watu pamoja." Endeleta igizo.

Yesu anaenda kwenye nyumba fulani pamoja na wanafunzi wake. Wanafunzi wanaendelea kuuliza maswali, naye Yesu anafanya jambo la kushangaza. Awali, katika utamaduni wa Kiyahudi, mwanamke anapoachana na

mmeo kisha kuolewa tena, anachukuliwa kuwa ametenda dhambi, lakini mme angeweza kufanya chochote bila kuhesabiwa dhambi. Lakini sasa Yesu anasema kwamba mwanamme pia anatenda dhambi kwa kumtaliki mkewe na kumwoa mke mwingine.

Sitisha igizo. Waulize wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda mhusika akajibu, "Nimeshangaa, nimechanganyikiwa, nimefurahia kwamba sasa wanawake na wanaume ni sawa."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 10:1-12 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hii.

Kisha Yesu akaondoka **Kapernaumu** kuelekea eneo la Yudea na kwenda mashariki mwa Mto Yordani.

Onyesha kikundi chako ramani ya Kapernaumu, eneo la Yudea na Mto Yordani.

Kapernaumu ni kijiji kikubwa kilicho na mahali pa maombi ya dini, panapojulikana kama sinagogi. Mji wa Kapernaumu ulikuwa mji muhimu wa kibashara ufuoni mwa Bahari ya Galilaya. Eneo la Yudea ni la upana na urefu wa kilomita 73 hivi. Mto Yordani ulikuwa mto muhimu kwa Wayahudi nyakati za Biblia. Mtu huu ilitiririka kuanzia Bahari ya Galilaya karibu kilomita 360 hivi hadi Bahari ya Chumvi. Unapotafsiri istilahi Kapernaumu, Yudea, na Mto Yordani, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno Kapernaumu, rejelea Faharasa Kuu.

Wapo **Mafarisayo** waliokuja kumjaribu Yesu kwa kumuuliza swali. Jina Farisayo linamaanisha "kutenganishwa." Waliamini njia bora ya kumfuata Mungu ni kujitenga na watu wa kawaida. Hao Mafarisayo walichukuliwa kuwa watakatifu na wenye ushawishi mkubwa. Walizitambua desturi na sheria za dini zilizoandikwa na zisizoandikwa. Neno Mafarisayo ni jina la kiongozi wa dini wa namna hii. Unapotafasiri neno Mafarisayo, hakikisha inalingana na tafsiri ulizotumia kwenye simulizi za kitabu cha Marko. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno Mafarisayo, rejelea Faharasa Kuu.

Mafarisayo walimwuliza Yesu, "Je, ni halali kwa mwanamme kumpa **talaka** mke wake?" Talaka ni pale mme na mke wanatengana kabisa.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakayotumia kurejelea **talaka**. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno talaka, rejelea Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu aliuliza "Je, **sheria** ya Musa inasema nini kuhusu talaka?" **Sheria ya Musa** ni sheria ambazo Mungu alimpa Musa kwa ajili ya Wayahudi ili kuwaongoza jinsi ya kuishi. Unapotafsiri neno sheria, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi sheria ya Musa, rejelea Faharasa Kuu.

Mafarisayo wanajibu kwamba Musa aliruhusu talaka pale mwanamme anapomwandikia mke wake barua ya kumtaliki.

Kisha Yesu anazungumzia mpango halisi wa Mungu kuhusu ndoa. Anasema kwamba mme na mke **wanakuwa mwili mmoja**, au **wanaungana kuwa kitu kimoja**. Hii inamaanisha kwamba watu hao wawili ni kama mtu mmoja. Je, katika utamaduni wenu, uhusiano kati ya mme na mke wake unchukuliwa vipi?

Sitisha hapa kisha mjadiliane kwa pamoja kama timu ya watafsiri njia bora ya kueleza jinsi mme na mke wanavyokuwa kama mwili mmoja. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anaingia kwenye nyumba peke yake na **wanafunzi** wake. Wanafunzi ni wafiasi wa karibu wa Yesu. Unapotafsiri neno wanafunzi, hakikisha inalingana na tafsiri ulizotumia kwenye simulizi za kitabu cha Marko. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno wanafunzi, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anawaeleza wanafunzi wake kwamba yejote amwachaye mkewe au mumewe na kuo mke au mme mwingine, **anazini**. Machoni pa Mungu, ni dhambi kwa watu ambao hawajaoana kuwa na uhusiano wa kingono. Unapotafsiri neno uzinzi, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno uzinzi, rejelea Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 10:13-31

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha 10:13-31 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Simulizi hii inatukia muda fulani baada ya Yesu kufundisha kuhusu talaka. Hatujaelezwa ni baada ya muda gani.

Hatuju ikiwa akina mama, akina baba, au vijana ambaa waliwaleta au waliwaelekeza watoto kwa Yesu. Walitaka Yesu awaguse watoto hao. Kwa Wayahudi, kumgusa mtoto kunamaanisha kumbariki mtoto huyo, au kumpa kibali na kumtakia mema maishani. Watoto hao walikuwa na umri wa kati ya miaka 0 hadi 12. Huenda wanafunzi walidhania kwamba Yesu alikuwa na mengi ya kufanya au mambo muhimu ya kushughulikia na hukutaka kusumbuliwa na watoto, ambaa katika utamaduni wa Kiyahudi wanachukuliwa kuwa si muhimu, hivyo wanafunzi waliwaeleza wazazi wasimchoshe Yesu. Yesu alighadhabishwa na wanafunzi wake kwa kuwazuia watu kuwaleta watoto kwake.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Je, katika jamii yenu, unamwonyesha vipi mtu kibali au baraka? Je, unamgusa mtu kama alivyofanya Yesu hapa, au unafanya kitendo kingine tofauti kuonyesha baraka? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu alisema ni muhimu kwa watoto kumwendea. Yesu anaonyesha hili kwa kunena mara mbili akisifia na kukosoa: "Waruhusu watoto waje, wala msiwazuie kuja."

Kisha Yesu anaanza kuzungumzia jambo muhimu sana: Anaeleza unachohitaji kutenda ili kufanyika sehemu ya Ufalme wa Mungu. Watu wote, hata watu wazima, wanahitaji kuwa kama watoto wadogo ili kuishi chini ya utawala wa Mungu, kutenda mapenzi ya Mungu bila pingamizi. Kama walivyo watoto, watu wanapaswa kufahamu kuwa hawana uwezo na wanawahitaji wengine. Watu wanapaswa kuupokea Ufalme, kama mtoto anayepokea zawadi kutoka kwa mtu ampendaye. Mtoto hastahili wala hajalipia gharama, ila anaupokea tu kwa sababu anawapendwa sana.

Kisha Yesu anadhihirisha mafundisho yake kwa kuwawekelea mikono watoto kichwani na kuwabariki. Anawainua kwa mikononi yake, huenda anawaketisha kwenye mapaja yake, ili awabariki mmoja baada ya mwingine, kuonyesha upendo.

Yesu alipokuwa njiani, mtu fulani alimkimbia na kupiga magoti mbele zake kuonyesha heshima yake ya kweli kwa mwalimu wa sheria ya dini. Mtu huyu alimwita Yesu "Mwalimu mwema," au anasema, "Mwalimu, wewe ni mwema," kisha akamuuliza Yesu jinsi ya kurithi au kupokea zawadi ya uzima wa milele. Mtu huyu alitaka kuhakikisha kwamba anatenda mema vya kutosha ili aweze kuishi na Mungu milele. Ni Mungu pekee aliyeitwa "mwema," hivyo Yesu alitaka kujua iweje mtu huyu alimwita "mwema"? Yesu anamkumbusha mtu huyu sheria za Musa kuhusu jinsi ya kuwa na uhusiano mzuri na watu wengine. Mtu huyo anakiri kwamba ameshika sheria hizo! Anamwambia Yesu kwamba ametii sheria hizi "tangu alipokuwa kijana," kunamaanisha tangia alipofanya sherehe ya Kiyahudi akiwa na umri wa miaka 12. Waliopofikisha umri wa miaka 12, wavulana wote wa Kiyahudi walihidi kutii amri.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Je, katika jamii yenu, mna sherehe zipi za kitamaduni kwa vijana kujifunza kufuata sheria za dini za utamaduni wenu? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anampenda mtu huyo sana, kumaanisha kwamba anamkulabi na kumheshimu mtu huyo. Yesu anaomba mtu huyo awe na uhusiano wa karibu zaidi naye pamoja na wanafunzi wake 12. Hii inamaanisha kwamba mtu huyo lazima afanye jambo lingine gumu zaidi kuliko kutii amri. Yesu alimwambia kwamba lipo jambo moja ambalo hajafanya. Mtu huyo alihitajika kuuza kila kitu cha thamani alichomiliki kisha awape maskini pesa hizo ili aweze kupokea vitu vya thamani kuu zaidi kutoka kwa Mungu. Yesu alijua kwamba mtu huyo amepungukiwa katika kumpenda Mungu kuliko vingine vyote. Mtu huyo alitawaliwa na kumilikiwa na mali moyoni mwake. Mtu huyo alijali zaidi kuhusu mali zake kuliko kumfuata Yesu. Ili kuurithi uzima wa milele, mtu huyo alitakiwa ajiepushe na kutamani na kupenda pesa zake, kisha amfuate Yesu.

Mtu huyo "aliinamisha uso," kunamaanisha alihuzunika na kusononeka, kwa sababu alikuwa tajiri sana. Hivyo akaondoka akiwa amehuzunika.

Wanafunzi wa Yesu wanashangaa sana! Wayahudi waliamini kwamba Mungu aliwatuza watu kwa wema wao kwa kuwapa fedha nyingi na mali.

Yesu aliwaeleza wanafunzi wake kwamba ilikuwa vigumu kwa tajiri kuurithi Ufalme wa Mungu. Yesu anawaita wanafunzi wake "watoto wapendwa" kisha anawapa mfano mzuri wa jinsi ilivyo vigumu kuurithi Ufalme wa Mungu. Yesu alitumia mfano wa ngamia ambaye ndiye mnyama mkubwa kabisa anayejulikana kwa wayahudi, na pia akarejelea tundu la sindano ambalo ndilo tundu dogo zaidi. Alitaka kuonyesha tofauti kati ya mambo hayo mawili kuonyesha jinsi ilivyo vigumu kabisa kwa tajiri katika Ufalme wa Mungu kwa wema na nguvu zao wenyewe.

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mtazame picha ya ngamia na tundu la sindano. Ikiwa jamii yako inatambua ngamia na sindano, lingenisha haya mawili.

Sitisha kisha mjadili: Ni mnyama yupi mkubwa zaidi unayemfahamu? Ni tundu lipi dogo zaidi unaloju? Simamisha sauti hii hapa.

Wanafunzi wa Yesu wanashangaa na kumuuliza Yesu "Ni nani basi anaweza kuokolewa?" kumaanisha, "Ni nani anayeweza kuwa sehemu ya Ufalme wa Mungu?" Yesu anawaambia Mungu anaweza kufanya mambo yasiyowezekana. Kauli hii inaelezea kuhusu uwezo wa Mungu wa kubadilisha miyo yo watu.

Petro anajivunia kwamba yeche na wanafunzi wengine tayari wameacha yote na kumfuata Yesu. Yesu anakubali. Anawahakikishia kwa kuanza na usemi huu "Amini ninawaambia," au "Ni kweli kwamba..." Yesu anawahakikishia wanafunzi kwamba yeyote anayeacha mali au uhusiano kwa ajili ya Ufalme wa Mungu atalipwa mara dufu katika maisha haya na katika maisha yajayo. Yesu hasemi kwamba wanaomfuata wanapaswa kupuuza kabisa makwao, ndugu, dada, mama, watoto, au mashamba yao. Yesu anasema kwamba mahusiano haya hayapaswi kuwa kipaumbele moyoni mwao, zaidi ya Mungu.

Hata hivyo, Yesu anawakumbusha wanafunzi wake kuwa kando na thawabu kuna mateso pia. Wanaomfuata Yesu wanapaswa kukubali yanayoambatana na uamuzi wao.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Ni lipi maishani mwako ambalo ni gumi zaidi kuacha kwa ajili ya Ufalme wa Mungu Je, kuna chochote moyoni mwako ambacho ni muhimu zaidi ya Yesu? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anahitimisha mafundisho haya kwa kutoa muhtasari wa somo. Anasema kwamba wengi walio wa juu zaidi watafanywa wa chini mno, na walio chini mno watawekwa juu zaidi.

Sitisha hapa kisha mjadili kuhusu lugha inayotumiwa na walimu katika utamaduni wenu wanapomaliza mafundisho.

Umfikia mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 10:13-31 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina maonyesho 3.

Katika tukio la kwanza: watu waliwaleta watoto wenge umri wa kati ya miaka 0 hadi 12 kwa Yesu ili awaguse na awabariki. Wanafunzi wanawafokea watu, lakini Yesu naye anawakaripia wanafunzi kwa kuwazuia watoto. Yesu anawaambia wanafunzi wawaruhusu watoto waje kwake. Yesu anawaambia kwamba Ufalme wa Mungu ni kwa walio kama watoto. Kisha Yesu anaweka mkono wake juu ya vichwa vyao na kuwabariki wote, mmoja baada ya mwingine.

Katika tukio la pili: Yesu anaanza kusafiri Yerusalem. Mtu anamkimbilia Yesu na kupiga magoti mbele zake. Anamwonyesha Yesu heshima kwa kumwita "Mwalimu Mwema," na kumwuliza Yesu jinsi anavyoweza kupokea uzima wa milele na kuishi na Mungu milele. Yesu anamuuliza mtu huyo kwa nini amemwita mema kwani Mungu pekee ndiye mwema. Yesu anamkumbusha amri kuhusu kudumisha uhusiano mwema na wengine. Mtu anasema kwamba ametii amri hizi tangu alipokuwa mdogo. Yesu anamwambia mtu huyo

kwamba kuna kitu kimoja pekee ambacho anahitaji kufanya, kuuza mali yake yote kisha awape maskini pesa hiso. Aliinamisha uso wake, kuonyesha amehuzunika, kwa sababu alikuwa tajiri, kisha akaondoka akiwa amefadhaika.

Katika tukio la tatu: Yesu anawafundisha wanafunzi wake. Anawaeleza ukweli wa kushangaza kwamba ni vigumu kwa tajiri kuingia kwenye Ufalme wa Mungu. Ni vigumu mno sawa na ngamia kupitia kwenye tundu la sindano. Wanafunzi wanashangaa sana na kuuliza, "Ni nani basi awezaye kuokoka?" Yesu anafafanua mafundisho hayo vizuri. Anasema "Haiwezekani. Mungu pekee ndiye mweye kuokoa." Petro anaonekana kujivuna kwamba, tofauti na mtu yule alimjia Yesu, wanafunzi wameacha yote. Yesu anakubaliana na hilo na kuwashakikishia kabisa kwamba watapokea thawabu ambayo ni zaidi ya yote waliyoacha. Sehemu hii inamatatika pale Yesu anaposema kwamba wa kwanza atakuwa wa mwisho, na wa mwisho atakuwa wa kwanza.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- watoto wadogo hadi wenye umri wa miaka 12
- wanaoleta watoto (huenda ni wazazi au ndugu zao wakubwa)
- mtu fulani anayemjia Yesu akitaka uzima wa milele

Kama kikundi, zingatiensi sehemu hizi za simulizi: Ni muhimu kukumbuka kwamba simulizi inaanzia kwa kauli "siku moja." Hatujui tukio lilitendeka lini baada ya simulizi iliyotangulia. Ni muhimu kutambua kwamba Yesu alimgusa kila mtoto ili kuwaonyesha amewabariki.

Sitisha hapa kisha mjadili swalii hili kama kikundi: Je, unaweza kuanzia vipi simulizi ya aina hii ikiwa hujui wakati mahususi ilipotokea? Simamisha sauti hii hapa.

Kisha Yesu anazungumzia hoja muhimu kwa kufananisha watoto na wale watakaoingia katika Ufalme wa Mungu. Tunajua kwamba anachosema Yesu ni muhimu kwa sababu anasema, "Amini nawaambia."

Sitisha hapa kisha mjadili swalii hili kama kikundi: Je, unatanguliza vipi hoja muhimu katika mafundisho? Simamisha sauti hii hapa.

Ni muhimu kukumbuka kuwa, baada ya tukio hili, Yesu na wanafunzi wake walianza kusafiri kuelekea Yerusalem. Mtu fulani anamkimbia Yesu-alimkimbia kwa sababu alitamani sana kuzungumza na Yesu. Alimheshimu Yesu na kumwonyesha hilo kwa kupiga magoti mbele yake na kumwita "Mwalimu Mwema," na kutumia neno "mwema" ambalo kwa kawaida hutumika tu kwa Mungu pekee. Mtu huyu ni Myahudi kwa kuwa ameshika amri za Musa. Tazama jinsi Yesu hazungumzii amri za kwanza za kuhusu kumpenda Mungu na kutoabudu miungu au sanamu nydingine.

Kisha Yesu anazungumzia kuhusu kutorithi au kukosa uzima wa milele kwa kupenda mali na utajiri. Hii inamfanya mtu huyo ahuzunike kwa sababu alikuwa tajiri sana, kisha anaondoka akiwa amefadhaika. Yesu anaona huzuni wa mtu huyo na kusema kwamba ni vigumu sana kwa tajiri kuuona Ufalme wa Mungu. Ni rahisi kwa mnyama mkubwa sana kupitia tundu la sindano kuliko tajiri kuingia katika Ufalme wa Mungu.

Sitisha kisha kwa pamoja mwandike orodha ya mambo yanayochukuliwa kuwa hayawezekani katika jamii yenu. Fanya shimo dogo mno katika jani au kipande cha kitambaa. Jaribu kujibana upitie kwenye shimo hili. Simamisha sauti hii hapa.

Wanafunzi wa Yesu walishangazwa na mafundisho yake kwa sababu yalikuwa tofauti na kile walichofundishwa. Wayahudi wengi waliamini kwamba kwa kufanya mema, Mungu atakutuza kwa kukupa mali na utajiri. Hata hivyo, Yesu anataka kuwafundisha wanafunzi kwamba moyo ni muhimu Mungu. Yesu anahitimisha mafundisho haya kwa kauli muhimu kwamba wa kwanza atakuwa wa mwisho na wa mwisho atakuwa wa kwanza.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 10:13–31 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Hadithi hii ina maonyesho 3.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- watoto wadogo hadi wenye umri wa miaka 12
- wanaoleta watoto (huena ni wazazi au ndugu zao wakubwa)
- mtu fulani anayemjia Yesu na anataka uzima wa milele

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleza igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuatoo ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukaskia kutoka kwa wahusika.

Igizeni watu wakiwaleta watoto kwa Yesu. Wanafunzi wanawazuia na kuwafokea.

Sitisha igizo. Uliza umati, "Je, mnawaza nini au mnajisikiaje?" Huenda wakajibu, "Ninaona aibu kwa kujaribu kuja kwa Yesu," "Nimeaibika," "Nimeghadhabishwa na wanafunzi kwa kunizua." Waulize wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Wahusika wanafunzi huenda wakajibu, "Nimeghadhabika kwa sababu bwana wetu ni mkuu sana kupoteza wakati wake nao." Endeleza igizo.

Yesu ameghadhabishwa na wanafunzi wake kisha anawaambia waache watoto waje kwake, kwa sababu Ufalme wa Mungu ni wao.

Sitisha igizo. Waulize watoto na wazazi wao, "Mnawaza nini au mnajisikiaje?" Huenda wakajibu, "Nina hamu ya kujua. Hakuna aliyewahi katuonyesha upendo namna hii," au "Kwa mara ya kwanza ninahisi kuthamaniwa." Waulize wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda wakajibu, "Nimechanganyikiwa sana," au "Sasa ninaaibika." Muulize mhusika Yesu, "Je, unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Nimeghadhabika na kukatishwa tamaa kuwaona wanafunzi wangu wakiwatendea watu namna hii," "Nawapenda watu hawa sana." Endeleza igizo.

Yesu na wanafunzi wake wakiwa njiani, mtu mmoja anamkimbilia Yesu na kupiga magoti mbele yake, na kumwita "Mwalimu Mwema." Anauza kile anachopaswa kufanya ili aurithi uzima wa milele. Yesu anamwuliza mtu huyo kwa nini amemwita mwema, kisha anamkumbusha amri. Mtu huyo anamjibu, "Nimefanya hivi kuanzia nilipokuwa mdogo."

Sitisha igizo. Muulize mtu huyo, "Je, unawaza nini au unajisikiaje?" Huenda akajibu, "Nimeridhika kwa kufanya hivi," "Siamini ni rahisi hivyo." Endeleza igizo.

Yesu anapendezwa naye kisha anamwambia kuwa anapaswa kutenda jambo lingine moja. Anapaswa kuuza mali yake kisha awape maskini pesa hizo. Mtu huyo anasononeka.

Sitisha igizo. Muulize mtu huyo, "Je, unawaza nini au unajisikiaje?" Huenda akajibu, "Ninahuzunika kwamba niliyofanya hayatoshi," au "Ninaona haya kwa sababu najua moyo wangu si sawa," au "Ninahuzunika kwa sababu ninapenda sana pesa zangu na vitu vyangu." Muulize mhusika Yesu, "Je, unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Ninasikitika sana kwamba mtu huyu atakosa mazuri niliyomwandalia," au "Nina matumaini kuwa mtu huyu atafanya uamuzi unaofaa." Endeleta igizo.

Mtu huyo anaondoka kisha Yesu anawageukia wanafunzi wake. Yesu anasema kwa msisitizo, "Ni rahisi zaidi kwa ngamia kupita kwenye tundu la sindano kuliko tajiri kuingia kwenye Ufalme wa Mungu!" Wanafunzi wanashangaa kwa sababu walidhania ni jambo zuri kupata utajiri. Yesu anawaita watoto ili kuwaonyesha upendo, kisha anawapa mfano. Ni vigumu kwa tajiri kuingia katika Ufalme wa Mungu kuliko ngamia kupita kwenye tundu la sindano. Wanafunzi wanashangaa tena, kisha wanamwuliza "Ni nani basi awezaye kuokoka na kuingia katika Ufalme wa Mungu?" Yesu anawaambia kwamba ni Mungu pekee awezaye kutenda hili.

Sitisha igizo. Waulize wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda wakajibu, "Sielewi. Hii imeleta mtazamo mpya kabisa" au "Ninaogopa. Inaonekana ni vigumu kuingia kwenye Ufalme wa Mungu." Endeleta igizo.

Petro anasema, "Tumeacha yote kukufuata." Yesu anakubaliana naye na kuwashakishia wanafunzi kwamba ikiwa wameacha nyumba, familia na mali yao kwa ajili ya Yesu ili kutangaza Habari Njema za Yesu, basi watapokea hata zaidi. Hii inajumuisha mateso katika maisha haya, lakini kuishi na Mungu milele. Kisha Yesu anahitimisha mafundisho yake: "Walio wakuu zaidi watafanyika wa mwisho baadaye. Walio wa mwisho sasa watafanyika wakuu baadaye."

Sitisha igizo. Waulize wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda wakajibu, "Ninahisi kwamba licha ya kupoteza mengi, nitapokea thawabu yangu," au "Ninahisi kuchanganyikiwa kwa sababu pia kuna mateso," au "Sielewi ni vipi yote niliyofundishwa yanaonekana tofauti sasa."

Umfikia mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 10:13–31 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hii.

Watu walitaka kuwaleta watoto kwa Yesu ili awaguse. Katika utamaduni wa Kiyahudi, kumwomba mwalimu akuguse ni kumwomba **akubariki** au akuonyeshe fadhila. **Wanafunzi** wa Yesu waliwakemea wazazi kwa kuwaleta watoto hao kwa Yesu. Unapotafsiri istilahi kubariki na wanafunzi, hakikisha inalingana na tafsiri ulizotumia kwenye simulizi za kitabu cha Marko. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi kubariki na wanafunzi, rejelea Faharasa Kuu.

Lakini Yesu akasema, "**Ufalme wa Mungu** ni kwa walio kama watoto." Unapotafsiri istilahi Ufalme wa Mungu, hakikisha inalingana na tafsiri ulizotumia kwenye simulizi za kitabu cha Marko. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi Ufalme wa Mungu rejelea Faharasa Kuu.

Baada ya Yesu kuwabariki watoto, aliondoka kuelekea **Yerusalemu**. Yerusalemu ni ambako hekalu la Wayahudi lipo na mahali ambapo Wayahudi wote walikwenda kumwabudu Mungu hekaluni. Unapotafsiri neno Yerusalemu, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno mwalimu, rejelea Faharasa Kuu. Yesu anaelekea huko kwa sababu anajua huko ndiko atapitia mateso na kuuawa.

Mtu anamkimbia Yesu na kumwita **Mwalimu Mwema**. Hii inamaanisha mwalimu ambaye ni mwema. Unapotafsiri neno mwalimu, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno mwalimu, rejelea Faharasa Kuu. Mtu huyo aliuliza kile anachopaswa kufanya ili kurithi au kupokea **uzima wa milele**. Uzima wa milele ni maisha pamoa na Mungu daima au kuishi milele na Mungu. Unapotafsiri neno uzima wa milele, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi uzima wa milele, rejelea Faharasa Kuu.

Kisha Yesu anaonekana kumjibu mtu huyo kwa kutaja baadhi ya amri kumi za Mungu, au sheria kutoka kwa Mungu. Yesu anasema, "**Usizini**." Kuzini ni kuwa na uhusiano wa kimapenzi na mtu ambaye si mme au mke wako. Unapotafsiri neno kuzini, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Rejelea Faharasa Kuu kwa ufanuzi wa istilahi kuzini. Yesu pia akataja usiue, au kumwangamiza mtu kwa kukusudia; usiibe; usishuhudie uwongo,

au kudanganya kuhusu mtu fulani; na waheshimu, au onyesha heshima na uwasaide baba na mama yako. Mtu huyo alisema kuwa ameshikilia sheria tangu alipokuwa mdogo. Yesu aliposikia hili alimwambia kwamba kuna jambo moja ambalo hajazingatia, au anahitaji kutenda. Yesu akamwambia mtu huyo auze mali yote kisha awape maskini pesa hizo. Naye atajiwekea **hazina mbinguni**. Hazina mbinguni inamaanisha maisha ya kudumu milele pamoja na Mungu Kisha baada ya kufanya hivyo aje awe mfuasi wa Yesu.

Mtu huyo **aliinamisha uso**, kunamaanisha kwamba uso wake wa furaha ulibadilika na kuonyesha kunoneka kuvunjika moyo.

Yesu aliwapa wanafunzi wake mfano wa jinsi ilivyo vigumu kwa mtu kuingia katika Ufalme wa Mungu. Alisema ni rahisi zaidi kwa ngamia kupita kwenye tundu la sindano. Ngamia ndiye mnyama mkubwa zaidi kote Israeli. Ana uzani wa kilo 600 na urefu wa karibu mita 2 kwenye bega. Ngamia hubeba watu na mizigo.

Waonyeshe picha ya ngamia. Simamisha sauti hii hapa.

Tundu la sindano ni shimo dogo katika sindano ya kushonea ambapo uzi hupitia.

Waonyeshe picha ya tundu la sindano. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu akasema kwamba kila yeyote aliyeacha nyumba au familia kwa ajili ya **Habari Njema**, au **Injili**, atapokea **mara mia** ya yale aliyoacha. Injili ni Habari Njema kwamba Yesu alikuja duniani kuishi na binadamu. Alileta Ufalme wa Mungu humu duniani. Yesu alikufa kwa ajili ya dhambi zetu, na akafufuka kutoka kwa wafu. Hii pia inaitwa Habari Njema. Unapotafsiri istilahi Injili au Habari Njema, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi Injili, rejelea Faharasa Kuu.

Mara mia haimaanishi mara mia moja ya kiasi ulichopoteza, bali inamaanisha kwamba utapokea thawabu kubwa kutoka kwa Mungu.

Huu ndio mwisho.

Marko 10:32-45

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 10:32-45 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu, wanafunzi wake, na wengine walikuwa wakiendelea na safari yao kwenda Yerusalem. Yerusalem ni mahali ambapo Wayahudi walimwabudu Mungu Hekaluni. Iko pia kwenye mlima. Watu waliposafiri kwenda Yerusalem mara kwa mara walisema kwamba walikuwa wakipanda "juu" Yerusalem. Yesu alitembea mbele ya wanafunzi wake kama walimu wengi wa kidini ambavyo hutembea mbele ya wanafunzi wao. Wanafunzi wake walistaajabu au kushangaa kwa matendo na mafundisho yake waliyoyaona. Watu wengine amba pia walimfuata waliogopa. Hatujui kwa nini hasa walishangaa na kuogopa. Hata hivyo, huenda walijua kwamba Yesu anaweza kukabiliwa na hatari kutoka kwa viongozi wa kidini huko Yerusalem.

Kama hapo awali, Yesu anawachua wanafunzi wake kando kuwaambia kuhusu kile kitakachomtokea. Wakati huu anawapa maelezo zaidi. Yesu anavutia usikivu wao kwa kusema "sikilizeni," au "kuweni makini." Anasema kuwa mtu atamsaliti kwa viongozi wa kidini wa Kiyahudi. Viongozi hao wa kidini wa Kiyahudi watamkabidhi Yesu kwa serikali ya Kiroma (au ya Watu wa mataifa, isiyo ya Kiyahudi). Watawala wa serikali ya Kiroma watamfanya mambo ya aibu na ya kuchukiza. Watamdhihaki au kumwambia mambo mabaya. Watamtemea mate ili waonyeshe kwamba Yesu hana maana kabisa. Watampiga kwa mjeledi wa ngozi amba una ncha kali za risasi. Kisha watamhukumu afe au auawe na serikali.

Sitisha hapa na kama kikundi, mtazame picha ya mjeledi wa ngozi uliofungiwa risasi. Sitisha sauti hii hapa.

Wanafunzi wanafanya kile walichofanya mara ya mwisho Yesu alipowaambia kuhusu jinsi atakavyoteseaka. Yakobo na Yohana wanauliza ikiwa wangeweza kuheshimiwa kama wanafunzi wakuu Yesu atakapokuwa mfalme wa ufalme. Labda hii ilikuwa kwa sababu Yesu pia alizungumzia kufufuka kwake baada ya kufa. Wanafunzi wake waliendelea kutomwelewa- wanaendelea kufikiri kwamba Yesu ataleta ufalme mpya na mkamilifu mara moja. Wafalme katika utamaduni huo walikaa kwenye kiti cha enzi, au kiti cha kipekee

kilichotengenezwa wafalme pekee yao. Yohana na Yakobo wanaomba kuketi upande wa kulia na wa kushoto wa Yesu. Katika utamaduni wa Kiyahudi, kuketi katika upande wa kulia wa kiti maalum cha mfalme kulikuwa mahali pa muhimu zaidi na upande wa kushoto ulikuwa mahali pa pili muhimu zaidi.

Sitisha hapa na kama kikundi mjadili swali hili: Je, utamaduni wako huonyesha vipi kuwa mtu ni wa maana? Je, wana sehemu maalum za kukaa, au vitu maalum vya kufanya au kuvaan? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anawauliza swali, na anatarajia Yakobo na Yohana wajibu "hapana." Anauliza ikiwa wanaweza "kukinywea kikombe" akinyweacho. "Kikombe" kilikuwa ishara ya furaha au ishara ya hasira na mateso ya Mungu. Baadhi ya tafsiri zinajumuisha maneno "kikombe...cha mateso" ili kuiweka wazi kuwa hapa Yesu anazungumza kuhusu mateso. Kisha Yesu anazungumzia kubatizwa kwa ubatizo wa mateso-ambayo ilikuwa njia nyingine ya kuelezea mateso, kama vile kikombe. Ubatizo katika siku hizo ulikuwa wakati mtu alipoingizwa au kuwekwa ndani ya maji ili kuonyesha kwamba alikuwa akifuata njia fulani kikamilifu. Yesu anatumia mfano wa ubatizo kuonyesha kwamba anakubali kikamilifu mateso ambayo Mungu amemwitia au anazidiwa na mateso hayo. Hataondoka kwenye njia ya mateso ambayo Mungu alimwitia.

Sitisha hapa na kama kikundi mjadili swali hili: Je, utamaduni wako huzungumza vipi kuhusu mateso? Utaweza kutumia maelezo haya ya "kikombe cha mateso" au "ubatizo wa mateso," au utahitaji kutumia maelezo zaidi ya jumla kuhusu mateso? Sitisha sauti hii hapa.

Wanafunzi wengine wanakasirika kwa sababu walifiki Yohana na Yakobo walikuwa wakiuliza swali lisilo la haki au lisilo sahihi. Kisha Yesu anawakumbusha wanafunzi wake kuwa wafuasi wake watalazimika kuteseka kwa sababu wanamuata. Anawakumbusha kwamba Mungu pekee ndiye anayeweza kuamua ni nani aketiye mahali pa heshima katika ufalme wake. Anaeleza jinsi mamlaka inavyoonekana tofauti katika Ufalme wa Mungu na ilivyo katika ulimwengu. Yesu anasema kwamba watawala wa ulimwengu huwanyanya watu wanaowatala -au huwatawala kwa ukali. Kisha anasema kwamba maafisa wao huonyesha mamlaka makubwa juu ya watu wao. Yesu anasema jambo lilelile, lakini kwa njia mbili tofauti. Yesu anasema kwamba viongozi ni tofauti katika Ufalme wa Mungu. Anasema kwamba mtu anayetaka kuwa mkuu anapaswa kuwa kama mtumishi. Yeyote anayetaka kuwa wa kwanza-au wa muhimu zaidi-anapaswa kuwa kama mtumishi. Tena, Yesu anasema jambo lilelile, lakini kwa njia mbili tofauti. Viongozi katika Ufalme wa Mungu huwatumikia na kuwapenda wengine. Yesu anajiita tena Mwana wa Adamu. Mwana wa Adamu katika muktadha huu inamaanisha kwamba Yesu ndiye anayekuja kuwaokoa watu wa Mungu. Yesu mwenyewe anawatumikia na kuwapenda watu kwa kulipa gharama ya dhambi zao. Hii inamaanisha kwamba Yesu atakufa ili watu wenyewe wasistahili kufa kama adhabu ya dhambi zao. Yesu pekee ndiye anayeweza kufanya kazi hiyo kama Mwana wa Adamu.

Sitisha hapa na kama kikundi mjadili swali hili: Je, viongozi wenu huwaongoza watu vipi? Viongozi uhudumu na kuwapenda watu vipi? "Kiongozi mwema" katika utamaduni wenu hufanya mambo ya aina gani?

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 10:32-45 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio matatu.

Katika tukio la kwanza: Katika tukio la kwanza Yesu anatembea mbele ya wanafunzi wake na watu wengine wakiwa njiani kwenda Yerusalem. Yesu anawachukua kando wanafunzi wake kumi na wawili na anawaonya kuhusu kile kitakachomtokea huko Yerusalem. Anawaambia kwa undani kuhusu jinsi mtu atakavyomkabidhi kwa viongozi wa kidini na kisha serikali ya Kiroma itamtesa na kumuua. Lakini atafufuka kutoka kwa wafu.

Katika tukio la pili: Katika tukio la pili, wanafunzi wawili wa Yesu Yakobo na Yohana wanamwuliza Yesu kwa heshima sana ikiwa wanaweza kupewa sehemu mbili bora za heshima karibu na yeye anapoketi kwenye kiti chake cha enzi akiwa mfalme. Yesu anawaambia kuwa hawaelewi-atateseka. Wanamhakikishia Yesu kwamba wanaweza kujiunga naye katika mateso yake. Yesu anawaambia kwamba watateseka pia, lakini Mungu pekee ndiye huamua ni nani atakayekuwa katika sehemu za heshima karibu naye.

Katika tukio la tatu: Katika tukio la tatu, wanafunzi wa Yesu wanawakasirikia Yakobo na Yohana. Kisha Yesu anawafundisha wanafunzi wake kuhusu jinsi viongozi katika ufalme wake watakavyoongoza kwa njia tofauti na viongozi wa ulimwengu. Anawakumbusha kwamba hata alikuja kuwatumikia na kuwapenda wengine, sio kuwa mtawala mkali.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu, ikiwa ni pamoja na Yakobo na Yohana
- wengine wanaomfuata Yesu
- makuhani wakuu na walimu wa sheria ya kidini
- wayunani, katika hali hii inamaanisha Warumi

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa kifungu: Kumbuka kuwa tukio hili linafanyika kwenye barabara ya kuelekea Yerusalem. Wanafunzi wako nyuma ya Yesu na nyuma yao kuna wengine wanaofuata kikundi hicho. Kwa wakati mmoja, Yesu anawachukua wanafunzi hawa kumi na wawili tu na kuwatenga ili kuzungumza nao.

Katika tukio la kwanza, ni muhimu kukumbuka kwamba wanafunzi wa Yesu wanashangaa na kwamba watu wengine wanaogopa. Hatujui kwa nini. Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anawapeleka wanafunzi wake kando, mbali na umati uliokuwepo ili kuzungumza nao kwa undani kuhusu mateso yake. Anapata usikivu wao kwa kuwambia wasikize.

Katika tukio la pili, ni muhimu kukumbuka kuwa Yakobo na Yohana walimwuliza Yesu swal la faraghani. Walikuwa wenyewe heshima walipokuwa wakizungumza na Yesu. Yesu aliwaambia waziwazi kabisa kuwa hawakuelewa mateso ambayo yangemkibili. Wanafunzi wanaonyesha kwamba hawaelewi kwa kusema kwamba wanaweza kuteseka kama yeye. Kuna mazungumzo kati ya Yesu, Yohana na Yakobo.

Katika tukio la tatu, ni muhimu kukumbuka kuwa wanafunzi wengine wanawakasirikia Yohana na Yakobo. Yesu anawaita wote pamoja tena. Yesu anawaeleza kwamba ufalme wake utakuwa tofauti na falme za ulimwengu. Yesu anasema mara mbili, kwa njia mbili tofauti, kwamba watawala katika ulimwengu huu hutawala kwa ukali. Kisha anasema mara mbili, kwa njia mbili tofauti, kwamba katika ufalme wake watu wakuu watakuwa watu wanaowatumikia na kuwapenda watu wengine. Kisha Yesu anahitimisha kwa kijiita Mwana wa Adamu tena. Anaeleza kwamba alikuja pia kuwatumikia na kuwapenda wengine kwa kulipa gharama ya dhambi zao.

Sasa, kikundi kinapaswa kusimulia hadithi, kuchora au kutumia vitu kuonyesha simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 10:32–45 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio matatu.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu, ikiwa ni pamoja na Yakobo na Yohana
- wengine wanaomfuata Yesu
- makuhanani wakuu na walimu wa sheria ya kidini
- watu wa Mataifa, katika hali hii inamaanisha Warumi

Kama kikundi, igiza simulizi hii mara mbili. Unapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yako mwenyewe.

Kwanza, igiza simulizi hii bila kusitisha. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa kifungu. Hakikisha kuwa huachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha sauti hii hapa na mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu anayeigiza nafasi hiyo anatakiwa kujibu angehisi vipi au kuwaza nini endapo ndiye angekuwa mhusika. Kisha endeleza igizo.

Sitisha sauti hii hapa na igiza simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuaao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Igiza wanafunzi na watu wengine wakimfuata Yesu akiwa njiani kwenda Yerusalem.

Sitisha igizo. Waulize watu, "Mnahisi vipi au mnawaza nini?" Watu hao wanaweza kutoa majibu kama, "Ninahofia kile kitakachofanyika kwa Yesu kule Yerusalem" au "Nimeshangaa na ninajivunia kuwa mimi ni mfuasi wa Yesu." Muulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Labda Yesu anajibu, "Ninajaribu kujitayarisha kwa ajili ya mateso ambayo ninajua yatanitokea kwangu." Endeleza igizo.

Igiza Yesu akiwatenga wanafunzi wake kumi na wawili kando na kuwaambia kwa undani kile kitakachomtokea huko Yerusalem.

Sitisha igizo. Waulize wanaoigiza nafasi ya Wanafunzi, "Mnahisi vipi au mnawaza nini?" Watu hawa wanaweza kukupa majibu kama, "Nimechanganyikiwa" au "Ninafikiri Yesu anazungumzia kuhusu kuwa mfalme na kuishinda serikali." Muulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu huyu anaweza kukupa jibu kama, "Laiti wanafunzi wangu wangenielewa zaidi," au "Nahisi upweke katika ulimwengu huu." Endeleza igizo.

Igiza Yakobo na Yohana wakija kwa Yesu ili wamwulize kama wanaweza kukaa katika sehemu za heshima karibu naye atakapokuwa mfalme. Igiza Yesu akiwaliza ikiwa wanaweza kuteseka kama vile atakavyoteseka na wanamjibu kuwa wanaweza. Yesu anasema kuwa watateseka, lakini hana haki ya kuchagua watu ambaa wataketi katika mahali pa heshima.

Sitisha igizo. Waulize watu wanaoigiza Yakobo na Yohana, "Je, mnahisi vipi au mnawaza nini?" Watu hao wanaweza kutoa majibu kama, "Nimevunjika moyo," au "Nina huzuni kuwa Yesu haniamini," au "Ninahisi kana kwamba ningeweza kumfanyia Yesu chochote." Endeleza igizo.

Wanafunzi wengine wanakasirika sana. Yesu anawaita wanafunzi wake kumi na wawili pamoja na kuzungumza nao. Yesu anawaelezea jinsi watawala wa ulimwengu wanavyotawala tofauti na watawala katika ufalme wake. Anaeleza kuhusu watawala wa ulimwengu wanaotawala kwa ukali, na watawala wake watawalao kama watumishi. Kisha Yesu anazungumzia jinsi Mwana wa Adamu, atakavyokufa ili kulipa gharama ya kuwakomboa watu kutoka kwenye adhabu ya dhambi zao.

Sitisha igizo. Waulize wanaoigiza nafasi ya wanafunzi, "Mnahisi vipi au mnawaza nini?" Watu hawa wanaweza kukupa majibu kama, "Nimewakasirikia sana Yakobo na Yohana," "Nilitaka kuwa mkuu zaidi katika ufalme wa Yesu!" au "Sielewi jinsi ya kuwa kiongozi ambaye pia ni kama mtumwa?" Muulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu huyo anaweza kukupa majibu kama, "Laiti wanafunzi wangu wangenielewa vyema," "Najua hili ni gumu kwao kuelewa."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 10:32–45 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili vitu na maneno muhimu katika simulizi hii.

Yesu na **wanafunzi** wake walianza kwenda **Yerusalemu**. Yerusalemu ni jina la mji mkuu wa kidini wa Wayahudi. Mahali rasmi ambapo Wayahudi walikwenda kumtolea dhabihu Mungu, Hekalu, lilikuwa Yerusalemu. Hapa palikuwa pahali patakatifu zaidi kwa Wayahudi, na mahali ambapo viongozi wa sheria ya kidini ya Kiyahudi walikutana. Tumia neno sawa na ulilotumia katika tafsiri zingine kumaanisha "Yerusalemu". Tumia neno lilelile ambalo umetumia katika kitabu chote cha Marko kumaanisha "wanafunzi." Kwa maelezo zaidi kuhusu neno wanafunzi na Yerusalemu, rejelea Faharasa Kuu.

Marko anapenda kuzungumzia kuhusu mara zote ambazo Yesu alijiita **Mwana wa Adamu** ili azungumzie hatima yake ya kuteswa na kufa, kama binadamu. Lakini wakati huohuo, Mwana wa Adamu ni zaidi ya mwanadamu, na atafufuliwa kutoka kwa wafu. Mwana wa Adamu anakuja na nguvu na mamlaka ya kutawala mataifa yote. Mungu anampa Mwana wa Adamu mamlaka. Jina Mwana wa Adamu linatuonyesha kwamba Yesu atateseka na kufa na pia kufufuka. Yesu anajzungumzia katika nafsi ya tatu anapojipa jina hili. Hakikisha kwamba ni wazi kutokana na jinsi unavyotafsiri kwamba Yesu anazungumza juu yake mwenyewe. Tumia neno sawa na lile ulilotumia kumaanisha Mwana wa adamu katika simulizi za awali. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno Mwana wa Adamu, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anasema kwamba **makuhanani wakuu au walimu wakuu wa sheria** watamtwa Yesu kwa watu wa Mataifa ili auawe. Makuhani kwenye dini ya Kiyahudi walikuwa watu waliokuwa wakiwapatanisha watu na Mungu kwa kumtolea dhabihu, kuwaelemisha, na kutunza hekalu la Mungu. Makuhani walikuwa wawakilishi wa Mungu kwa watu wake na wawakilishi wa watu kwa Mungu. Tafsiri makuhani na walimu wa sheria kwa kutumia maneno yale yale ambayo umeyatumia kutafsiri maneno hayo katika kitabu chote cha Marko. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno makuhani na walimu wa sheria, rejelea Faharasa Kuu.

Watu wa mataifa ni neno la jumla kwa watu wowote wasio Wayahudi. Katika muktadha huu, Yesu anazungumzia Warumi hasa. Warumi waliishinda nchi ya Wayahudi na kuitawala. Hakikisha kuwa umetumia neno ambalo litaonyesha kuwa hawa ni watu wasio wayahudi amba wanatawala watu wa nchi hiyo.

Sitisha hapa na kisha kama kikundi mjadili ni neno au kifungu gani cha maneno mtakachotumia kurejelea **Watu wa mataifa** katika simulizi hii. Kwa maelezo zaidi tazama neno Watu wa Mataifa kwenye Faharasa kuu. Sitisha sauti hii, hapa.

Yakobo na Yohana, wana wa Zebedayo walikuja kumuuliza Yesu swali. Yakobo na Yohana walikuwa wanafunzi wawili wa Yesu. Baba yao alikuwa Zebedayo.

Yakobo na Yohana walimwita Yesu **Mwalimu**. Hili ni jina la heshima linalotumiwa na wafuasi wa Yesu kuonyesha kwamba alikuwa mwalimu wa mambo ya Mungu na alikuwa na wafuasi au wanafunzi waliomfuata na kusikiliza mafundisho yake. Usitumie neno ambalo linaweza kumrejelea mwalimu wa shule tu. Tumia neno lile lile kwa Mwalimu ambalo umetumia katika simulizi za awali. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno Mwalimu, rejelea Faharasa Kuu.

Yakobo na Yohana waliomba ikiwa wangeketi karibu na Yesu atakapotawala katika **utukufu** wake. Katika baadhi ya muktadha, neno utukufu linaweza kurejelea jinsi Mungu anavyoonyesha nguvu na ufhari wake-uwepo wake. Katika muktadha huu, linamaanisha uwezo wa Yesu katika ufalme mpya atakaouleta. Katika muktadha huu, unaweza kusema tu "wakati utakapotawala katika uwezo na ufhari, au "watu watakopukuheshimu." Tumia neno lilelile ulilotumia hapo awali kumaanisha utukufu. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno utukufu, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anawaauliza ikiwa wanaweza **kukinywea kikombe** akinyweacho yeye, au kubatizwa kwa ubatizo atakaobatizwa. Yesu anapozungumza kuhusu kukinywea kikombe akinyweacho, anazungumzia mateso. Yesu anapozungumzia "kubatizwa" katika mateso, hazungumzii kuwekwa ndani ya maji. Anatoa maelezo ya kuzidiwa au kufunikwa na mateso, kama mtu anavyoingizwa ndani ya maji anapobatizwa. Unaweza kuzungumzia "mateso makubwa" katika tafsiri yako.

Sitisha hapa na mjadili kama timu ya watafsiri: Watu katika utamaduni wenu huzungumziaje mateso? Je, mna maneno yoyote maalum ya kuelezea mateso? Sitisha hapa na mjadili kama kikundi ni neno au maneno gani mtakayotumia kuelezea mateso ya Yesu. Sitisha sauti hii, hapa.

Baadaye, Yesu anawaambia wanafunzi wake wote kwamba uongozi katika Ufalme wa Mungu ni tofauti na uongozi wa ulimwenguni. Anazungumzia **watawala** na **maafisa** wa ulimwengu wanaowatawala. **Watawala** na **maafisa** ni kundi moja la watu. Watawala "hutawala," ambayo inamaanisha kushinikiza au kuonyesha mamlaka juu yao. **Mamlaka** ni uwezo wa kutenda jambo aliopewa mtu.

Unaweza kutoa mfano kutokana na maisha ya kila siku ya timu ili kuonyesha mamlaka ni nini. Inaweza kuwa muhimu kutumia mfano kutoka kwenye serikali za mitaa au maisha ya kijijini. Mfanyakazi wa serikali ni mtu tu. Yeye hana uwezo wa kufanya kazi peke yake, wa kutekeleza jambo lolote. Hata akijaribu kutekeleza sheria, watu wanaweza kuziflata au wasizifuate. Lakini serikali inapompa mamlaka, anaweza kushinikiza utekelezaji wa sheria.

Sitisha sauti hii hapa na mjadili jinsi wafanyakazi wa serikali wanavyotumia mamlaka katika utamaduni wako. Kuwa makini kwa neno unalotumia kumaanisha mamlaka.

Yesu alisema kwamba watu katika Ufalme wa Mungu wanaotaka kuwa wakuu lazima wawe watumishi. Hapo awali **mtumishi** alikuwa mtu anayemsaidia bwana wake na kutekeleza amri zake. Kisha Yesu alisema kwamba lazima wawe kama watumwa. **Mtumwa** ni mtu ambaye hutawaliwa kabisa na mwininge. Tumia maneno yaleyale mliyotumia hapo awali kumaanisha mtumishi na mtumwa. Kwa maeleo zaidi kuhusu neno mtumishi na neno mtumwa, rejlea Faharesha Kuu

Yesu alisema kwamba alijitoa kama fidia. **Fidia** ni pale ambapo watu wanunuuhu uhuru wa mtumwa au mfungwa wa vita kwa kutuma pesa. Kwa kawaida wao hulipa pesa nyingi ili mtu aachiliwe huru. Katika Biblia watu wanapotolewa fidia, inamaanisha kwamba wanamweka huru au wanamkomboa mtu na kumtoa katika utumwa wa aina fulani.

Sitisha hapa na mjadili ni neno gani mtakalotumia kumaanisha **fidia**. Kwa maeleo zaidi kuhusu fidia, rejlea Faharesha Kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 10:46–52

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 10:46–52 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu na wanafunzi wake wanafanira kutoka kaskazini kuelekeea mji mkuu wa Yerusalem.

Sitisha hapa na kama kikundi mtazame ramani ya njia ambayo Yesu angetumia kuelekeea Yerusalem na kupitia Yeriko. Sitisha sauti hii, hapa.

Alipokuwa njiani, Yesu aliwaambia wanafunzi wake kwamba angesalitiwa na kuuawa isivyo haki huko Yerusalem. Inaonekana kwamba wanafunzi wake hawakuamini au kuelewa umuhimu wa mambo ambayo yalikuwa karibu kutokea. Wanafunzi wanashindwa kuelewa. Tunaona hivyo kwa sababu mara tu baada ya Yesu kuzungumzia kifo chake, wanauliza ni nani angekuwa mkuu zaidi katika Ufalme wa Mungu. Kwa kweli wanafunzi wa Yesu walikuwa na upofu wa "kiroho"-hawakujali kuhusu mambo yaleyale aliyyajali Yesu. Mara baada ya hadithi hii, hadithi ifuatayo ya Bartimayo inatokea.

Nabii Isaya alizungumzia Mkombozi Aliyahidiwa au Masiya, kama vile Wayahudi walivyomwita. Isaya anasema, "Naye atakapokuja, atafungua macho ya vipofu na kufanya viziwi waweze kusikia." Nabii Isaya anapozungumza kuhusu watu kuwa vipofu na viziwi, anazungumzia matatizo ya kimwili na pia matatizo ya kiroho. Anamaanisha kwamba watu wengine hawaoni Ukweli wa Mungu au kusikia Ukweli wa Mungu. Mkombozi Aliyahidiwa ataponya hayo yote-upofu wa kimwili na uziwi na upofu wa kiroho na uziwi.

Mfalme Daudi alikuwa mfalme muhimu kwa Wayahudi. Watu walijua kwamba Mwokozi Aliyahidiwa angetoka katika ukoo wa Mfalme Daudi. Kumrejelea mtu kama "mwana wa Daudi," au "mzawa wa Daudi" kulimwonyesha heshima mtu huyo na kutambua kwamba mtu huyo alikuwa na nguvu sawa na Mkombozi Aliyahidiwa ambaye angekuja.

Yesu anaonesha kuwa yechee ni Mkombozi huyu Aliyahidiwa kwa njia nyingi. Anatimiza ahadi yake ya kuyaponya macho na masikio ya watu ya kimwili na kiroho. Hadithi hii ni mojawapo ya nyakati hizo.

Yesu na wanafunzi wake walihitaji kusafiri kupitia Yeriko ili kufika mji wa Yerusalem. Walipokuwa wakiondoka mjini, kipofu, jina lake Bartimayo, au mwana wa Timayo alikuwa ameketi kando ya barabara, akiombaomba jinsi ambavyo watu kama yechee walifanya. Kwa kuwa Yeriko ulikuwa mji wa biashara, ulikuwa mahali pazuri kwa watu omboomba kuketi nje ya lango la mji na kuwaomba watu pesa.

Sitisha hapa na kama kikundi mjadili swalii hili: Je, vipofu, viziwi au watu wengine wenye ulemavu huonekana na kutendewa vipi katika utamaduni wako? Jem hili linatofautianaje na jinsi vipofu wanatendewa katika Biblia? Sitisha sauti hii, hapa.

Bartimayo alikuwa na upofu wa kimwili, lakini inaonekana kuwa hakuwa na upofu wa kiroho. Bartimayo anaoneka kuwa alielewa umuhimu wa Yesu alikuwa nani. Tunajua hili kutokana na madokezo kadhaa kwenye hadithi. Jaribu kuangalia kama utayagundua. Kwanza, tunajua jina la mwanaume huyu kipofu, jambo ambalo sio la kawaada katika simulizi za uponyaji. Tunajua kwamba alimwita Yesu jina la pekee, "Mwana wa Daudi" na neno la Kiebrania linalomaanisha "bwana" (Rabboni) ili kuonyesha kwamba alimheshimu na kuamini kwamba Yesu angemponya. Bartimayo aliendelea kumwita Yesu na kujaribu kumfikia hata ingawa watu walimkataza.

Inawezekana kuwa Yesu hakusikia mara ya kwanza Bartimayo alipomwita. Hata hivyo, Yesu anamjibu Bartimayo huku Bartimayo anapoendelea kumwita zaidi na zaidi "Mwana wa Daudi, nihurumie!" Lazima Yesu alikuwa mbali kidogo, kwa kuwa Yesu anawaambia wamwite Bartimayo aje kwa Yesu. Watu walipomwita Bartimayo, walimwambia ajipe moyo, au afurahi kwa kuwa Yesu alikuwa anamwita. Bartimayo alitupa vazi lake, akaruka juu na kwenda kwa Yesu. Yesu anamuuliza Bartimayo "Unataka nikufanyie nini?" Mara kwa mara Yesu huwa na mazungumzo kama haya na watu anaowaponya. Yesu anataka uhusiano wa kweli na mtu na anataka kujua kuwa wanaelewa kuwa ni Yesu tu anayeweza kuwaponya. Bartimayo anamwonyesha Yesu kuwa anamwamini. Bartimayo anamwita Yesu "Rabboni" na anamwambia Yesu kuwa anataka kuona. Yesu anamwambia Bartimayo kuwa ni imani yake ambayo imemponya. Bartimayo alionyesha imani kwa Yesu kwa kumwita "Mwana wa Daudi," ambalo ni jina la Masihi anayekuja, na pia kumwombaa Yesu uponyaji.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 10:46–52 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio matatu.

Katika tukio la kwanza: Yesu yuko njiani akielekea Yeriko. Bartimayo anamlilia Yesu lakini umati unamnyamazisha.

Katika tukio la pili: Yesu anaomba mtu huyo apelekwe kwake. Bartimayo anarusha vazi lake kando na kwenda haraka kwa Yesu. Yesu anauliza kile ambacho Bartimayo anataka na Bartimayo anajibu kwamba anataka kuona tena.

Katika tukio la tatu: Yesu anamponya Bartimayo na kumwambia aende zake. Lakini Bartimayo anamfuata Yesu.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Bartimayo
- Umati wa watu

Kama kikundi, kuweni makini na sehemu hizi za simulizi: Tukio la kwanza linafanyika Yeriko.

Sitisha hapa na kama kikundi mtazame ramani ya njia ya Yesu kutoka Galilaya kuititia Yeriko. Simamisha sauti hii, hapa.

Huenda walisafiri kushuka mto Jordani, wakakaa Yeriko, na kisha wakasafiri hadi Yerusalem. Njia hii ndiyo ilikuwa njia kuu ambayo Wayahudi walioishi Galilaya waliitumia kusafiri kwenda Yerusalem. Njia hiyo ingelikuwa na watu wengi sana na kutumiwa na watu wengi, hasa kwa kuwa sikukuu ya Pasaka ya Kiyahudi ilikuwa inakaribia. Huo ungekuwa wakati na mahali panapofaa kwa mtu mwenye kuomba-omba kama Bartimayo kuomba-omba.

Yesu anakutana na Bartimayo alipokuwa anaondoka Yeriko kusafiri kwenda Yerusalem pamoja na wanafunzi wake. Tunafahamu kutoka kwa vifungu vingine kuwa Yesu alikaa kule Yeriko usiku huo. Kwa kuwa barabara hiyo ilikuwa hatari, huenda Yesu alitaka kuondoka asubuhi na mapema. Wakati huu, kungekuwa na umati wa watu ambao wangesafiri pia kwenda Yerusalem. Huenda kungekuwa na umati wa ombaomba kwenye njia hiyo.

Yesu anaongea na umati huo. Huenda anazungumza na wanafunzi wake, ingawa haikutajwa katika hadithi. Huenda Bartimayo alikuwa ameketi huku vazi lake la nje, likiwa mbele yake na pengine likiwa juu ya miguu yake ili kukusanya sadaka. Hili lingekuwa jambo la maana sana kwa kuwa alikuwa kipofu, lingemruhusu aguse sarafu hizo. Yesu anapomwambia Bartimayo aende kwake, anatupa vazi hilo na kwenda mara moja.

Yesu anapomuuliza Bartimayo "Unataka nikufanyie nini?" Huenda wanafunzi wake na watazamaji wachache wamekusanya karibu na Yesu na Bartimayo huku wasafiri wengine wakiendelea na safari zao. Bartimayo anajibu kwamba anataka kuona. Yesu ananena na Bartimayo anapona na kisha Bartimayo anachagua kumfuata Yesu.

Katika lugha ya asili, simulizi hii imejaa vitendo vya haraka, kama vile inavyosema, "Papo hapo mtu huyo akaweza kuona." Bartimayo anaelewa machache kuhusu Yesu na anamwomba usaizidi, Yesu anamwita na anakuja. Bartimayo anaomba uponyaji na anaupokea. Kisha Bartimayo anamfuata Yesu. Matukio haya yanafanyika kwa mfululizo wa haraka, moja baada ya jingine.

Sitisha hapa na kama kikundi mjadili swalii hili: Je, ni vipi mnayozungumza kuhusu mambo yanayofanyika haraka katika utamaduni wenu? Je, ni vipi utakavyoonyesha kitendo cha haraka katika simulizi hii? Simamisha sauti hii, hapa.

Sasa, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhahirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 10:46–52 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio matatu.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Bartimayo
- Umati wa watu

Kama kikundi igizeni simulizi hili mara mbili. Unapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yako mwenyewe.

Kwanza, igiza simulizi hii bila kusitisha. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha kuwa huachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisheni sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Katika sehemu fulani za igizo, sitisha igizo na umuulize mtu anayeigiza nafasi hiyo "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu anayeigiza nafasi hiyo anatakiwa kujibu angehisi vipi au kuwaza nini endapo ndiye angekuwa mhusika. Kisha endeleza igizo.

Sitisha sauti hii hapa na igiza simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yanayoweza kutolewa.

Yesu alipokuwa akisafiri kutoka Yeriko kwenda Yerusalem, mtu ombaomba aitwaye Bartimayo anamwita. Umati unamkemea Bartimayo.

Sitisha igizo. Waulize waigizaji wanaoigiza nafasi ya umati, "Je, mnahisi au mnawaza nini kuhusu Bartimayo?" Mtu huyu anaweza kukupa majibu kama, "Yeye ni ombaomba na anahitaji kunyamaza," au "tumekasirika kuwa Bartimayo anatupotzeza umakini," au "Tumemuona tena na tena," au "Hastahili kuzungumza na Yesu," au "Tunachukizwa na jinsi Bartimayo anavyosisisitiza na matumizi yake ya jina Masihi kwa Yesu." Muulize mhusuika anayeigiza nafasi ya Bartimayo, "Je, unahisi vipi au unawaza nini? Je, umati una athari gani kwako?" Mtu huyu anaweza kukupa majibu kama, "Nimevunjika moyo" au "Ninaupuuza umati, ninalenga tu kusikilizwa na Yesu." Endeleza igizo.

Bartimayo anaendelea kumpigia Yesu kelele. Yesu anasimama na kuwaambia watu wamwite Bartimayo. Watu wanamtia moyo Bartimayo afurahi kwa kuwa Yesu anamwita. Bartimayo anatupa vazi lake. Nguo hiyo ilipaswa kuwa mbele yake, labda juu ya miguu yake alipokuwa ameketi, kwani ndiyo njia ya Bartimayo ya kukusanya pesa.

Sitisha igizo. Muulize mhusika anayeigiza nafasi ya Bartimayo, "Je, unahisi vipi au unawaza nini unaposikia kuwa Yesu anakuita? Utaitikiaje?" Mtu huyu anaweza kukupa majibu kama, "Ninahisi msisimko, furaha, na tumaini," au "Nilisimama mara moja, bila kusita, na nikaondoa kila kizuizi kutoka kwenye njia yangu ya kwenda kwa Yesu." Kisha muulize mhusika anayeigiza Bartimayo, "Uliwezaje kutembea kuelekea kwa Yesu ikiwa ulikuwa kipofu?" Mtu huyo anaweza kukupa majibu kama, "Nilijua njia," au "Nilitembelea nikielekea kwenye sauti yake," au "Mtu aliniongoza katika njia inayofaa." Endeleza igizo.

Yesu anamuuliza Bartimayo amfanyie nini. Bartimayo anaomba kuwa amponye aweze kuona tena. Yesu anamponya Bartimayo. Bartimayo anaanza kumfuata Yesu.

Sitisha igizo. Muulize mhusika anayeigiza nafasi ya Bartimayo, "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Mtu anaweza kukupa jibu kama, "Ninaweza kuona! Siwezi kuamini! au "Nimefurahi kuweza kuona kila kitu! Ninawezaje kutomfuata Yesu?"

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 10:46–52 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili vitu na maneno ya muhimu katika simulizi hii.

Yesu anaondoka Yeriko akielekeea Yerusalem. **Wanafunzi** wake na pia umati mkubwa unamfuata Yesu. Wanapoondoka, omboomba kipofu kwa jina Bartimayo anasikia kuwa Yesu wa **Nazareti** anapita. Bartimayo anamwita Yesu akisema "Yesu **Mwana wa Daudi**, nihurumie!" Wanafunzi ni wafuasi kumi na wawili wa karibu wa Yesu. Nazareti ni mji katika eneo la Galilaya ambapo Yesu alizaliwa. Ulichukuliwa kuwa mji usio wa maana. Mwana wa Daudi lilikuwa jina la Mkombozi Aliyeaihidiwa. Unaporejelea wanafunzi na Nazareti, tumia maneno yaleyale ambayo umetumia katika simulizi za awali. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno wanafunzi na Nazareti, rejelea Faharasa Kuu.

Sitisha hapa na mjadili kwa pamoja neno au kifungu mtakachotumia kurejelea **Mwana wa Daudi**. Kwa maelezo zaidi kuhusu kauli Mwana wa Daudi, rejelea Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Huruma inamaanisha kuwaonyesha huruma wale wanaoteseka. Katika Zaburi, mwandishi humwombwa Mungu rehemba. Bartimayo anauliza Yesu amtendee jambo ambalo kwa kawaida angemuomba Mungu. Huenda alifikiria kwamba Yesu ana nguvu hiyo kutoka kwa Mungu ili kumwonea huruma. Tumia neno sawa na ulilotumia katika tafsiri nyingine kumaanisha huruma. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno huruma, rejelea Faharasa Kuu.

Umati ulimkemea Bartimayo, au kumnyamazisha. Bartimayo aliendelea kupaza sauti hata zaidi. Yesu anaambia umati wamwambie Bartimayo aje kwa Yesu. Umati wanamwambia Bartimayo "ajipe moyo." **Jipe moyo** ni njia ya kumtia moyo mtu ili awe na furaha.

Sitisha hapa na mjadili kwa pamoja: Tafuta njia inayofaa na ya kawaida ya kusema hivi katika lugha yako. Sitisha sauti hii hapa.

Huenda Bartimayo alikuwa ameketi huku **vazi** lake la nje au **koti**, likiwa mbele yake na pengine likiwa juu ya miguu yake ili kukusanya sadaka. Hili lingekuwa jambo la maana sana kwa kuwa alikuwa kipofu, sababu lingemruhusu aguse sarafu hizo. Yesu anapomwambia Bartimayo aende kwake, analitupa vazi hilo na kwenda mara moja. Vazi hili lilikuwa joho refu ambalo lilivaliwa juu ya nguo zao za kawaida. Tumia neno lilelile ulilotumia katika simulizi za hapo awali kurejelea vazi.

Sitisha hapa na uonyeshe picha ya vazi hili. Neno vazi liko kwenye Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anapomuuliza Bartimayo "Unataka nikufanyie nini?" Huenda wanafunzi wake na watazamaji wachache wamekusanya karibu na Yesu na Bartimayo huku wasafiri wengine wakiendelea na safari zao. Bartimayo anamwita Yesu **Rabi** au **Rabboni** na anajibu kuwa anataka kuona. Rabboni ni cheo cha juu zaidi kwa mwalimu anayeheshimika. Bartimayo anamtendea Yesu kana kwamba Yesu ni mwalimu wake mwenyewe, na yeze ni mfua wake. Tumia neno lilelile ulilotumia kurejelea Rabi na Rabboni katika simulizi za awali. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno Rabi, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anamwambia Bartimayo aende zake kwa kuwa **imani** ya Bartimayo **imemponya**. Hata hivyo, Bartimayo anachagua kumfuata Yesu. Yesu anajua kuwa hakika mwanaume huyu anaamini kuwa Yesu anaweza kumponya na kuwa Yesu ndiye Masihi. "**Imani** yako imekuponya" inamaanisha kwamba mtu huyo aliponywa kwa sababu aliamini. Unaweza kusema hii kwa njia inayoeleweka zaidi ikiwa inahitajika (yaani "umeponya kwa sababu uliamini").

Nyenko ya kufundishia: Mwombe mtu mmoja mapema ajitolee kukusaidia kufanya hili. Weka kiti katikati ya chumba kisha umuulize aliyejitolea "Je, unaamini kwamba kiti hiki kipo? Je, unaamini kwamba hiki ni kiti? Je, unaamini kwamba kiti hiki ni imara vyakutosha kukubeba?" Mtu wa kujitolea anatakiwa kujibu "ndiyo" kwa maswali yote haya. Kisha mwambie, "Najua umechoka, kiti hiki kiko hapa kaa." Mtu huyo anapaswa kukataa kuketi kwenye kiti. Rudia hili mara kadhaa, ukiuliza ni kwa nini mtu huyu wa kujitolea haketi kwenye kiti ingawa anajua kiko pale na anasema kuwa anaamini kiti kile ni imara kumbeba. Eleza kikundi kwamba huu ni mfano wa imani inahusu nini-zaidi ya kuamini tu akilini mwako, bali kutenda kulingana na imani hiyo. Baada ya kufanya kitendo, jadili kwa pamoja jinsi mtakavyoisema imani au kuamini. Neno imani liko kwenye Faharasa Kuu. Tumia neno lilelile ulilotumia katika vifungu viliviyotangulia. Sitisha sauti hii hapa.

Neno lililotumiwa kumaanisha "kuponywa" katika usemi wa Yesu kwamba "imani yako imekuponya" linaweza kuwa na maana mbili za uponyaji wa kimwili na wokovu wa kiroho. Marko na Luka huenda walikusudia maana zote mbili hapa, kama inavyodhahirishwa na ukweli kwamba mtu huyo alianza kumfuata Yesu.

Huu ndio mwisho.

Marko 11:1-11

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la sauti la Marko 11:1-11 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hadithi hii, Yesu anawasili nje ya Yerusalem kwa mara yake ya mwisho kabla ya kuuawa. Sehemu hii ya Marko, hadi kifo cha Yesu, huenda ilikuwa wiki ya mwisho ya Yesu, au sehemu hii ya Marko inaweza kuwa maelezo ya miezi 6 ya mwisho kabla ya kifo chake. Hatuna uhakika sehemu ya mwisho ya Marko inasimulia mambo yalitukia kwa muda gani. Vyoyote vile, hadithi hii inaanza kuelezea vitendo vya mwisho vya Yesu huko Yerusalem, mji mkuu wa Wayahudi.

Huenda Yesu na wanafunzi wake walikuwa wametembea kilomita 34 kwa siku moja kutoka Yeriko hadi Yerusalem. Wakafika Bethania na Bethfage. Bethania na Bethfage ilikuwa miji miwili iliyokuwa karibu na Yerusalem. Bethania iko karibu kilomita 3 kutoka Yerusalem. Bethfage iko karibu na Yerusalem, umbali wa takriban kilomita 1 1/2. Bethania na Bethfage zote ziko kwenye kilima kirefu ng'ambo ya bonde karibu na Yerusalem. Kilima hiki kinaitwa Mlima wa Mizeituni.

Sitisha hapa na mtazame picha kutoka Mlima wa Mizeituni unaolekeea Yerusalem.

Sitisha hapa na kama kikundi mtazame ramani ya Yerusalem na Bethania na Bethpage zikiwa sehemu zilizo karibu na mji. Sitisha sauti hii hapa.

Kwa kawaida, mahujaji wanaokwenda Yerusalem kumwabudu Mungu walipitia ndani ya jiji hilo. Hata hivyo, nabii Zekaria alikuwa amesema kwamba Masihi, au Mkombozi, angeingia jijini akiwa amepanda mwanapunda. Huenda umati na wanafunzi hawakujuu au kuamini kwamba Yesu alikuwa Masihi wakati huo. Baadaye wanafunzi wake walikumbuka unabii wa Zekaria. Katika utamaduni wa kidini wa Kiyahudi, wanyama wa kawaida wa kazi hawangetumiwa kwa ajili ya makusudi maalum, kama vile kumtumikia Mungu. Huenda hiyo ndiyo sababu Yesu aliwatura wanafunzi wake wawili kwenye kijiji cha karibu ili wamlete mwanapunda ambaye hakuwa amewahi kupandwa na mtu. Hatujui kijiji ambacho Yesu aliwatura wanafunzi wake, lakini huenda ikawa ilikuwa kijiji cha Bethfage.

Sitisha hapa na kama kikundi mtazame picha ya mwanapunda. Sitisha sauti hii hapa.

Sitisha hapa na kama kikundi mjadili swali hili: Je, viongozi wakuu husafiri vipi katika utamaduni wenu? Sitisha sauti hii hapa.

Pengine Yesu alikuwa amekwishapanga na mwenye punda kwamba angemuazima, lakini alitaka kuwaandaa wanafunzi wake endapo mtu fulani angeuliza kwa nini walikuwa wanamchukua punda huyo. Yesu anawaambia wanafunzi wake wawili waende kijijini, wamfungue punda huyo na wamlete na ikiwa mtu yejote atawauliza "Mnafanya nini?" mseme kuwa Bwana-mkuu-anahaja naye.

Kwa hiyo, wanafunzi wake walifanya kama walivyoagizwa. Walienda kijijini, wakamfungua punda huyo. Watu waliwauliza walichokuwa wakifanya. Walitaka kujua sababu ya kumfungua mwanapunda huyo. Wanafunzi hawa waliwaambia kuwa Bwana au Yesu, anamhitaji.

Wanafunzi walitandika mavazi yao ya juu ya mwanapunda huyo kabla ya Yesu kumpanda ili kuonyesha heshima na kumstarehesha Yesu.

Yesu alipokuwa juu ya punda kwenda Yerusalem, watu wengi wakatandaza mavazi yao na wengine wakatandaza matawi yenye majani barabarani. Huenda matawi hayo yenye majani yalikuwa matawi ya mizeituni au mitende. Hivi ndivyo watu wa tamaduni hizo walivyo fanya kumkaribisha nabii, mfalme, au mhujaji maalum katika jiji hilo ili kumwonyesha heshima na taadhima. Mara nydingi watu wangewakaribisha kwa shangwe ya aina hii wahujaji waliokuja Yerusalem.

Sitisha hapa na kama kikundi mtazame picha ya matawi ya mizeituni na miti ya mitende. Picha hiyo inapaswa kuonyesha sehemu zenye majani, sio sehemu kubwa ya tawi. Sitisha sauti hii hapa.

Sitisha hapa na mtazame picha ya mavazi ya nje ambayo wanafunzi waliyaweka juu ya punda na ambayo watu walitandika barabarani. Sitisha sauti hii hapa.

Sitisha hapa na kama kikundi mjadili swalii hili: Je, ni vipi ambavyo watu huwasalimia viongozi muhimu wanapowasili katika kijiji au mji? Sitisha sauti hii hapa.

Watu walipowakaribisha wasafiri wa kidini waliokwenda Yerusalem kwa ajili ya sikukuu za kidini, mara nyingi waliwaimbia nyimbo kutoka katika Maandiko yao. Kwa kawaada nyimbo hizo zilikuwa sala ya tumaini kwamba Mungu angewaletea mkombozi. Mungu alikuwa amemwahidi Mfalme Daudi kwamba mmoja wa wazao wa Daudi angewatawala Israeli milele. Na siku moja, mmoja wa watawala hawa kutoka kwenye familia ya Daudi angewaokoa Wayahudi kutoka kwa wakandamizaji wao na kuwarejeshea ufalme wao. Mtu huyu angekuwa Mkombozi wao, au Masihi. Waisraeli walikuwa wakitumaini na kuomba kwa ajili ya wakati ambapo hilo lingetokea, na maombi yao mengi yalikuwa yanamwomba Mungu kwa ajili ya hilo. Hata hivyo, watu wengi pengine hawakutambua wakati huu kwamba Yesu alikuwa Mkombozi waliyekuwa wakimwombea-walijua tu kwamba alikuwa mtu wa maana. Walikuwa wakiimba nyimbo za shangwe kwa ajili ya mhujaji wa maana wa kidini kama walivyokuwa wakifanya.

Pengine ilikuwa karibu wakati wa machweo. Yesu alikwenda kwenye eneo la Hekalu-maeneo ya ua wa nje ambapo wale wasio makuhani waliruhuswa-kuona kile kilichokuwa kikitokea huko. Kisha akaondoka hadi siku iliyofuata. Yeye na wanafunzi wake walikwenda Bethania kukaa huko, kama ilivyo desturi yao kila usiku walipokuwa wakitembelea Yerusalem.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la sauti la Marko 11:1-11 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio manne.

Katika tukio la kwanza: Yesu anawasili nje ya mji wa Yerusalem kwenye Mlima wa Mizeituni, karibu na vijiji vya Bethania na Bethphage. Aliwatuma wanafunzi wake wawili kwenda katika kijiji kilicho karibu ili wamletee mwanapunda. Anawapa maelekezo.

Katika tukio la pili: Wnafunzi wanaenda kijijini. Wanamfungua mwanapunda huyo. Wanajibu maswali ya watu wanaouliza, "Mnafanya nini"?

Katika tukio la tatu: Wanafunzi hao wanampeleka mwanapunda huyo kwa Yesu, wanatandaza kanzu zao juu yake, na Yesu anasafiri juu ya mwanapunda huyo kwenda Yerusalem. Watu wakatandaza mavazi yao barabarani na wengine wakatandaza matawi mbele yake. Wakapaza sauti wakisema "Hosana! Amebarikiwa yeye ajaye kwa jina la Bwana! Umebarikiwa Ufalme wa baba yetu Daudi!"

Katika tukio la nne: Yesu na wanafunzi wake wanaingia jijini na watu wanakwenda zao. Anaenda kwenye eneo la hekalu, kisha anaondoka na kurudi Bethania ili alale huko.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi 12 wa Yesu, ikiwa ni pamoja na wale wawili walioenda kuleta mwanapunda
- mwanapunda mdogo ambaye hajawahi kupandwa na mtu
- Watu waliosimama karibu na mwanapunda huyo
- Watu waliokuwa kwenye barabara ya Yerusalem. Wengine wanatembea nyuma ya mwanapunda huyo na wengine wanatembea mbele yake.

Kwa pamoja, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa simulizi: Ni muhimu kukumbuka kuwa Mlima wa Mizeituni ni kilima kirefu, lakini si mlima mkubwa. Ni mrefu zaidi ya vilima na miji inayoizunguka.

Sitisha hapa na mtazame kwa pamoja picha ya Mlima wa Mizeituni ulio mkabala wa Yerusalem. Sitisha sauti hii hapa.

Mmiliki wa punda huyo alikuwa amemfunga mwanapunda huyo karibu na mlango wa jengo lililokuwa karibu na mtaa mmoja mjini humo. Pengine alikuwa amefungwa kwenye mti uliokuwa umechipuka kutoka ardhini. Upande mwininge wa kamba ulifungwa kwenye shingo ya mwanapunda huyo, na upande mwininge ulifungwa kwenye mti. Wamiliki walifanya hivyo ili mwanapunda huyo asiende mbali wakati hakuna mtu aliye kuwa anamtumia.

Wanafunzi wake wamlipeleka mwanapunda huyo na kutandika mavazi yao juu yake. Hawakuyarusha, bali walijatandika vyema ili mgongo wa mwanapunda huyo uwe wa kustarehesha kwa Yesu kusafiri.

Yesu alipoingia Yerusalem akiwa amepanda punda, kulikuwa na watu wengi barabarani. Huo ulikuwa wakati kabra tu ya sherehe kubwa ya kidini, na watu wengi sana walikuwa wakienda Yerusalem. Watu walimtambua Yesu kama mhujaji muhimu. Watu waliweka mavazi yao ya nje chini na mbele ya mwanapunda huyo ili akanyage. Pia, wakatandaza chini matawi waliyokuwa wamekata mashambani mwao. Matawi hayo ya mzeituni au mitende yalikuwa sehemu laini ya majani mabichi kwenye tawi.

Watu walitembea mbele ya mwanapunda huyo na nyuma yake. Walikuwa wakiimba nyimbo za shangwe za kusifu na kukaribisha. Walisema, "Hosana, au sifa kwa Mungu! Amebarikiwa yeye ajaye kwa Jina la Mungu. Ubarikiwe Ufalme utakaokuja siku moja-unaotawaliwa na mzao wa Daudi! Sifa kwa Mungu!"

Yesu alipowasili jijini humo, watu wakaondoka. Yesu na wanafunzi wake walikwenda kwenye eneo la hekalu, wakaangalia kila kitu kilichokuwamo na wakaenda zao. Ilikuwa jioni-karibu na machweo-hivyo ulikuwa wakati wa kwenda nyumbani. Walitembea kurudi nje ya jiji hilo kwa kilomita 3 hadi Bethania ili kulala huko.

Sasa, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kuchora au kutumia nyenzo kuigiza simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza toleo la sauti la Marko 11:1-11 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi 12 wa Yesu, ikiwa ni pamoja na wale wawili walioenda kuleta mwanapunda
- mwanapunda mdogo ambaye hajawahi kupandwa na mtu
- Watu waliosimama karibu na mwanapunda huyo
- Watu waliokuwa kwenye barabara ya kwenda Yerusalem. Watu wengine wanatembea nyuma ya mwanapunda na wengine wanatembea mbele.

Kama kikundi, igiza simulizi hii mara mbili. Unapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yako mwenywewe.

Kwanza, igiza simulizi hii bila kusitisha. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha kuwa huachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisheni sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Katika sehemu fulani za igizo, sitisha igizo na umuulize mtu anayeigiza mhusika huyo "Unajisikaje au unawaza nini?" Mtu anayeigiza nafasi hiyo anatakiwa kujibu angehisi vipi au kuwaza nini endapo ndiye angekuwa mhusika. Kisha endeleta igizo.

Sitisha sauti hii hapa na igiza simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Yesu na wanafunzi wake wanawasili kwenye Mlima wa Mizeituni karibu na Bethfage. Wametembea umbali mrefu siku hiyo-kilomita 34. Yesu anawatuma wanafunzi wake wawili kwenye kijiji kilicho karibu na kuwaagiza wamtafute mwanapunda ambaye hajawahi kupandwa na mtu. Anawaambia wamfungue na wampeleke kwake.

Sitisha igizo. Muulize mhusika anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisi vipi au unawaza nini?" Mtu huyo anaweza kukupa majibu kama, "Nimechoka lakini nina mambo mengi zaidi ya kufanya leo," au "Nina huzuni kwamba kazi yangu humu Yerusalem inaanza na nitakufa hivi karibuni." Waulize wahusika wanaoigiza nafasi ya wanafunzi, "Je, mnahisi vipi au mnawaza nini?" Mtu huyo anaweza kukupa jibu kama, "Kuchanganyikiwa kuwa Yesu anahitaji punda-hakuna yejote ambaye huingia Yerusalem kwa kutumia punda!" au "Hofu kuwa mtu anaweza kufikiri kuwa tunaiba punda." Endeleza igizo.

Wanafunzi wanakwenda kijijini na kumwona mwanapunda aliyefungwa kama Yesu alivyosema. Wanapomfungua, watu wanawauliza ni kwa nini wanafanya hivyo. Wanajibu, "Bwana anamhitaji," na watu hao wanawaruhusu kumchukua punda huyo. Wanamleta mwanapunda huyo na wanafunzi wote wanavua mavazi yao ya nje na kuyaweka juu ya mgongo wa mwanapunda ili kumtengenezea Yesu kiti laini.

Sitisha igizo. Muulize mhusika anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisi vipi au unawaza nini?" Mtu huyo anaweza kukupa majibu kama, "Nimefurahi sana kuwa wanafunzi wangu wanansikiliza," au "Laiti watu walio karibu nami wangetambua zaidi kuhusu mimi ni nani," au "Nawapenda sana watu hawa." Waulize wahusika wanaoigiza nafasi ya wanafunzi, "Je, mnahisi vipi au mnawaza nini?" Mtu huyo anaweza kukupa majibu kama, "Nimeshangaa sana kwamba kwa kweli tumepata mwanapunda na kwamba watu wameturuhusu tumlete," au "Nataka Yesu awe na starehe kadiri iwezekanavyo, hata kama hiyo inamaanisha ni lazima nitoe vazi langu la nje." Endeleza igizo.

Yesu anaingia Yerusalem akiwa amepanda kwenye mwanapunda. Watu huchukua matawi ya mitende au mizeituni kutoka kwenye miti na kuyaweka chini. Wanavua mavazi yao ya nje na kuyaweka chini. Wanapaza sauti kwa furaha, "Hosana, sifa, kwa mwakilishi wa Mungu! Ubarikiwe ufalme utakaokuja siku moja kutoka kwa wazao wa Mfalme Daudi! Sifa kwa Mungu!"

Sitisha igizo. Waulize wahusika wanaoigiza nafasi ya wanafunzi, "Je, mnahisi vipi au mnawaza nini?" Mtu huyo anaweza kukupa majibu kama, "Lazima mtu huyu ni wa maana," "Ninapenda sherehe! Hebu tumsifu mtu huyulabda atatusaidia!" au "Tunatarajia." Waulize wanafunzi, "Je, mnahisi vipi au mnawaza nini?" Mtu huyo anaweza kukupa majibu kama, "Ninajivunia sana kuwa pamoja na mtu wa maana kama huyo!" au "Ninashangaa jukumu langu litakuwa lipi ikiwa Yesu atakuwa mfalme." Muulize Yesu, "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Mtu huyo anaweza kukupa majibu kama, "Laiti watu hawa wangelewa mimi ni mtu wa aina gani," au "Nina huzuni kwamba watu hawa hawaelewi." Endeleza igizo.

Yesu anaingia Yerusalem na umati unaondoka. Yesu na wanafunzi kumi na wawili wanaenda kwenye eneo la Hekalu na kuangalia kilichokuwa kinafanyika. Kisha wanatembea nje ya jiji hilo kwenda Bethania, ambako walilala usiku huo.

Sitisha igizo. Waulize wahusika wanaoigiza nafasi ya wanafunzi, "Je, mnahisi vipi au mnawaza nini?" Mtu huyo anaweza kukupa majibu kama, "Kuchanganyikiwa kuwa tulienda kuona hekalu tu," au "Kuchoka sana baada ya siku ndefu," au "Msisimuko kuhusu sherehe ijayo."

Umfikia mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza toleo la sauti la Marko 11:1-11 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili vitu na maneno muhimu katika simulizi hii.

Yesu na **wanafunzi** wake walifika nje ya jiji la Yerusalem. Walikuwa kwenye Mlima wa **Mizeituni**, kilima kirefu ng'ambo ya bonde kutoka Yerusalem. Mizeituni mingi ilikua kwenye kilima hiki. Wanafunzi ni wafusi

wa karibu wa Yesu. Tumia neno lile lile ambalo umekuwa ukitumia katika kitabu chote cha Marko kumaanisha wanafunzi. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno wanafunzi, rejelea Faharasa Kuu.

Sitisha hapa na kama kikundi mtazame picha ya mzeituni na picha ya Mlima wa Mizeituni. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anawaauliza wanafunzi wake wawili waende kwenye kijiji kilicho karibu na wamlete punda mdogo au **mwana-punda** aliyefungwa karibu na mlango kijijini. Mnyama huyu ni mwanapunda ambaye hajapandwa na mtu. Punda ni wanyama wanaobeba mizigo mizito na ni wakubwa vya kutosha kubeba mtu.

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mtazame picha ya mwanapunda. Sitisha sauti hii hapa.

Ikiwa mtu yejote atawaauliza wanafunzi kwa nini wanamfungua mwanapunda huyo, Yesu aliwaambia waseme, "**Bwana** anamhitaji." Huenda Bwana ametumiwa hapa kumaanisha bwana-au mtu aliye na mamlaka juu ya wengine. Mara nyingi neno hili Bwana lilimaanisha Mungu Mwenyewe. Hata hivyo, huenda hilo lilimaanisha kwamba mmiliki mwenyewe alimhitaji mnyama huyo. Hatuna uhakika, lakini tafsiri nyingi huchukulia hili kumaanisha kwamba bwana, Yesu, anamhitaji mnyama huyo. Bwana atakapomaliza kumtumia mnyama huyo, atamrudishia mmiliki wa mnyama huyo. Unapotafsiri neno Bwana hakikisha linalingana na tafsiri za simulizi za awali. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno Bwana, rejelea Faharasa Kuu.

Wanafunzi walitandika **mavazi yao ya nje** juu ya mwanapunda huyo ili Yesu apate mahali pazuri pa kukaa. Kisha watu wakaweka kanzu zao za nje kwenye barabara ili mwanapunda huyo akanyage kama ishara ya heshima kwa Yesu. Kanzu hizi ndefu za nje zilivaliwa juu ya mavazi yao ya kawaida. Zilipasha joto usiku kwa wanaume kwa kuwa mara nyingi zilikuwa zimetengenezwa kwa ngozi au sufu za wanyama. Vilining'inizwa kwenye mabega ya wanaume na vilikuwa na mashimo ya mikono. Unapotafsiri neno vazi, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno mavazi au kanzu ya nje, rejelea Faharasa Kuu

Sitisha hapa na mtazame kwa pamoja picha ya kanzu za nje ambazo wanaume Wayahudi walivaa. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anapoanza kusafiri juu ya mwanapunda akiingia Yerusalem, watu wanaanza kupiga kelele za sifa. **Hosana** inaweza kumaanisha "tuokoe," "karibu," au "utukufu" kwa mtu. Katika kisa hiki Hosanna labda humaanisha "karibu" pamoja na wazo la shangwe kubwa na sifa. Watu wanapopaza sauti, "Hosana juu mbinguni," pengine wanamkaribisha na kumsifu Mungu.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja ni neno au istilahi gani mtakayotumia kurejelea neno **Hosana**. Je, mtasema tu "Hosana," au kutafsiri maana ya "karibu au kusifu kwa furaha"? Kwa maelezo zaidi angalia maana ya neno Hosana kwenye Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Amebarikiwa yeeye ajaye kwa Jina la **Bwana** maana yake ni kwamba mtu ajaye amebarikiwa au ana kibali kutoka kwa Mungu kwa sababu anakuja kama mwakilishi wa Mungu. Katika sehemu hii ya hadithi, neno "Bwana" linamaanisha Mungu mwenyewe. Unapotafsiri neno aliyebarikiwa na Bwana, likitumika kumrejelea Mungu, hakikisha kuwa inalingana na tafsiri za simulizi za hapo awali. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno bariki na Bwana, rejelea Faharasa Kuu.

Wayahudi walitaka sana Mungu atimize ahadi yake kwao. Mungu aliahidi kwamba siku moja mkombozi angekuja kuwatawala watu, kuwashinda adui zao, na kuwaokoa kutoekana na mateso. Mkombozi, au Masihi, angekuwa mzao wa Mfalme Daudi. **Baba yetu Daudi** katika hadithi hii maanisha "babu yetu Daudi." Watu wa Israeli, Wayahudi, kwa kweli walitumaini Ufalme huo mpya uje hivi karibuni. Mara nyingi walisali na kuimba kuhusu jambo hilo.

Yesu alienda kwenye eneo la **Hekalu** ili kuangalia kilichokuwamo. Hekalu ni mahali maalum ambapo Wayahudi walimwabudu Mungu na ambapo Mungu aliishi mionganoni mwa watu wake.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja ni neno au istilahi gani mtakayotumia kurejelea neno **Hekalu**. Kwa maelezo zaidi angalia maana ya neno Hekalu kwenye Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Sitisha hapa na muangalie picha ya Hekalu. Sitisha sauti hii hapa.

Kisha Yesu na **wale Kumi na Wawili** walirudi Bethania ambako walilala usiku huo. "Wale Kumi na Wawili" wanarejelea wanafunzi kumi na wawili wa karibu zaidi ambao walienda pamoja na Yesu kila mahali.

Huu ndio mwisho.

Marko 11:12-26

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 11:12-26 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Marko anapendelea kueleza hadithi ndani ya hadithu ili kufafanua mambo. Simulizi hii inaanzia na kuishia na mtini njiani. Huenda Marko anatumia simulizi ya mtini kama somo kuelezea maisha ya kiroho ya Israeli.

Katika simulizi ya mwisho, Yesu aliingia Yerusalem kisha akaondoka tena kwenda kulala Bethania. Asubuhi iliyofuata, Yesu na wanafunzi wake walirejea Yerusalem. Njiani, Yesu alihisi njaa kisha akaona mtini mmoja wenyenye majani mengi. Hata hivyo, haukuwa na tunda lolote kwa sababu haukuwa msimu wa mti huo kuzaa matunda. Huenda huu ulikuwa wakati wa mwaka baada ya mitini michanga kuchipuka na kuanguka. Mti huo ulikuwa na majani pekee. Mitini ya kuliwa ingejitokeza mwezi mmoja au miezi miwili baadaye. Yesu akaulaani mti huo, "Tangia leo hamna atakayekula matunda yako." Huenda Yesu alifahamu msimu wa matunda katika Israeli. Huenda Yesu anatumia hili kama funzo. Mtini huo unafananishwa na Israeli. Mtini huo hauzai matunda. Waisraeli hawamfuati Mungu na hamna ushuhuda kwamba wanamfuata Mungu. Yesu na wanafunzi wake wanaendelea kutembea kuelekea mji wa Yerusalem.

Sitisha hapa kisha mjadili swalii hili kwa pamoja: Yesu alirejelea mazingira kutoa somo kuhusu hali ya kiroho ya Waisraeli. Je, katika jamii yenu, mambo ya kiroho hufundishwa vipi? Je, yapo somo yanayotolewa kwa kurejea mazingira asili? Toa mifano ya jinsi ambavyo mazingira asili hurejelewa kufundisha kuhusu mambo ya kiroho katika utamaduni wenu. Simamisha sauti hii hapa.

Onyesha timu yako ya watafsiri picha ya mtini na tini. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anapofika hekaluni, anapata watu wanaauza na kununua katika sehemu ya nje. Wasio Wayahudi waliombea kwenye sehemu hii ya nje ya Hekalu. Watu hawa wasio Wayahudi hawakuruhusiwa kuingia ndani ya Hekalu, lakini walikuwa wameruhusiwa kuomba katika sehemu hii.

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mtazame ramani ya Hekalu na sehemu zake. Waonyeshe mahali sehemu ya nje ilipo. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu alighadhabishwa kwamba sehemu hiyo ilikuwa imefanyika soko na mahali pa kubadilishana fedha. Ilifanyika soko. Kawaida masoko ya kununulia vitu na wanyama waliohitajika hekaluni yalikuwa katika sehemu nyingine za jiji. Wakati huo, watu walikuwa wameruhusiwa kuuza na kununua bidhaa kwenye ukumbi wa Hekalu. Wauzaji waliuza wanyama "wasio na dosari" kama vile njiwa, mafuta, chumvi, na divai ambayo wageni wangeweza kutumia katika dhabihu zao mbalimbali kwa Mungu. Njiwa walitutolewa dhabihu pale ambapo wahusika ni maskini sana hivi kwamba hawangeweza kununua wanyama wengine. Pia, watu walipaswa kulipa kodi ya Hekalu kila mwaka kwa kutumia sarafu za kale za Kiyahudi. Huu ulikuwa wakati wa watu kulipa kodi hizi, hivyo walihitaji mahali pa kubadilisha fedha zao. Watu walikuwa na sarafu za Kiroma pekee, hivyo wabadilishaji fedha walibadilisha sarafu zao za kisasa za Kiroma kwa ajili ya kodi ya Hekalu. Baada ya kununua bidhaa, Wayahudi walizibeba kwenye chombo na kupitia kwenye ukumbi huu licha ya kuwa kufanya hivyo ilikuwa marufuku kulingana na utamaduni wa Kiyahudi. Ukumbi huu ulipaswa kuwa mahali pa maombi kwa wamwabuduo Mungu wasio Wayahudi. Yesu alighadhabika kwamba wasio Wayahudi walizuiliwa kuabudu. Walikuwa wanatumia Hekalu la Mungu kwa njia isiyofaa ya kutomheshimu na kutomtambua Mungu. Mungu alikuwa amenena kupitia nabii Isaya kwamba Hekalu lake litakuwa mahali pa maombi kwa "mataifa yote," kumaanisha kwamba alitaka wasio Wayahudi wamjue pia. Mungu alikuwa amenena pia kupitia nabii Yeremia kwamba watu wangefanya Hekalu kuwa mahali pa wasio waadilifu, au wezi, kufanya biashara. Yesu alighadhabishwa sana na viongozi wa dini walioruhusu hilo kutokea. Alizipindua meza za wabadilishaji fedha na akawafurusha Hekaluni waliokuwa wakiuza na kununua vitu vinavyotumika katika dhabihu. Hakumruhusu yeoyote kupitia ukumbi wa Hekalu akiwa amebeba bidhaa alizonunua.

Sitisha hapa kisha mjadili swalii hili kwa pamoja: Je, ni shughuli zipi zinazoruhusiwa mahali mnakofanyia ibada? Simamisha sauti hii hapa.

Kwa sababu ya yale Yesu aliyoafanya, makuhani wakuu na walimu wa sheria walighadhabishwa naye. Walitaka kumuua, lakini umati wa watu ulifurahia sana mafundisho ya Yesu. Kwa hiyo viongozi wa dini walimwogopa Yesu kwa sababu ya ushawishi wake mionganoni mwa watu.

Usiku huo, Yesu alitoka mji huo kurejea Bethania. Asubuhi iliyofuata, alirudi na kupita karibu na ule mtini kama siku iliyotangulia. Mtini ule ulikuwa umenyauka kuanzia kwenye mizizi yake hadi juu, kumaanisha umekufa kabisa. Huenda hii ni ishara ya kwamba Mungu anaondoa uongozi na hadhi ya Israeli ulimwenguni. Israeli iliteuliwa kuleta wokovu ulimwenguni.

Yesu aliwfundisha wanafunzi wake. Aliwaambia kwamba wana imani katika Mungu, au wanamtumaini na kumwamini. Wakiwa na imani ya aina hiyo, yote yanawezekana. Huenda Marko anazungumzia zaidi kuhusu kutimizwa kwa mapenzi ya Mungu duniani kuliko miujiza ya kustaajabisha. Milima iliashiria matatizo, na Yesu alitaka wanafunzi wake wajue kwamba wanaweza kushinda changamoto zinazoambatana na kumtumikia Mungu, kama vile mteso. Mlima wa Mizeituni na mlima wa Yerusalem iliashiria utamaduni wa Kiyahudi, na Yesu pia alitaka wanafunzi wake wajue kwamba nyakati fulani utamaduni humzuia mtu kumtumikia Mungu. Ni muhimu kuamini kwamba Mungu hashindwi na lolote. Kisha Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba kabla ya kuomba wanapaswa kuchunguza ikiwa mioyo yao iko tayari kunena na Mungu. Ni muhimu kuwasamehe watu kabla ya kumwomba Mungu akutendee jambo fulani. Tafsiri zingine zinataja sentensi ya mwisho inayosema kwamba usipowasamehe wengine, Mungu hatokusamehe dhambi zako. Hii imejumuishwa tu katika tafsiri fulani kwa sababu simulizi hii hakipo kwenye hati za awali.

Sitisha kisha mjadili swali hili kama kikundi: Je, kauli hii ya kuhitimisha inawasaidia vipi kuelewa kuhusu msamaha? Je, unachukulia vipi dhana hii ya Mungu kutusamehe tunapowasamehe wengine? Jadilini ikiwa mtaijumuisha au hamtaijumuisha kwenye tafsiri.

Umfikia mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 11:12-26 kikisomwa katika tafsiri iliyorahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio manne.

Katika tukio la kwanza: Asubuhi iliyofuata, Yesu na wanafunzi wake wanaondoka Bethania na kutembea kukielekeea Yerusalem. Walitembea karibu na mtini usio na matunda. Yesu analaani mtini huo.

Katika tukio la pili: Yesu na wanafunzi wake wanaingia Hekaluni huko Yerusalem. Yesu anawafurusha waliokuwa wakinunua na kuuza wanyama na vitu vinavyotumiwa kwa dhabihu humo ndani. Yesu anasema kwamba Maandiko yanasema Hekalu linapaswa kuwa nyumba ya sala kwa mataifa yote.

Katika tukio la tatu: Makuhani wakuu na walimu wa sheria za dini wanaanza kupanga jinsi ya kumuua Yesu. Wanamwogopa Yesu kwa sababu watu wamevutiwa na mafundisho yake. Yesu na wanafunzi wake wakaondoka mjini jioni hiyo.

Katika tukio la nne: Yesu na wanafunzi wake walilala Bethania kisha wakarejea Yerusalem asubuhi iliyofuata. Wanafunzi wanaona kwamba mtini ambaa Yesu aliulaani umekauka kuanzia kwenye mizizi na wanamwambia Yesu. Yesu anawazungumzia wanafunzi wake kuhusu kuwa na imani.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- wanafunzi, Petro ametajwa
- mtini
- watu Hekaluni wanaonunua na kuuza wanyama wa dhabihu, wakiwemo wanaouza njiwa
- wabadilishaji fedha
- makuhani wakuu
- walimu wa sheria ya dini

Kama kikundi, zingatiени sehemu hizi za simulizi:

Ni muhimu kukumbuka kwamba simulizi hii inafanyika asubuhi baada ya simulizi ya awali. Yesu anatembea na wanafunzi wake kutoka Bethania kuelekea Yerusalem. Yesu anahisi njaa. Anakwenda kwenye mtini ulioja majani kando ya barabara. Ni muhimu kukumbuka kwamba mtini hauna tunda lolote. Ni muhimu kukumbuka wanafunzi wa Yesu walimsikia akisema, "Hamna atakayekula matunda yako kamwe."

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu na wanafunzi wake wanaelekea moja kwa moja hadi Hekaluni. Wanapoingia, wanaona soko lipo kwenye ukumbi. Watu walikuwa wakinunua na kuuza wanyama, mafuta, chumvi na divai. Wabadilishaji fedha wapo kwenye meza zao wakiwabadilishia watu pesa na kuwapa sarafu iliyotumika kulipia kodi ya Hekalu. Yesu anakwenda na kuzipindua meza zao. Anawafurusha nje wanaonunua na kuuza vitu Hekaluni. Anawazuia wanaobeba vyombo vyao kuvuka ukumbi na kwenda sehemu nyingine ya Hekalu. Kisha Yesu anafundisha watu katika ukumbi wa Hekalu. Anasema, "Je, hamfahamu kuwa imeandikwa kwamba nyumba yangu itaitwa nyumba ya sala kwa mataifa yote?" Yesu anapouliza swalii hili, anatarajia wajibu kwamba wanajua hilo. Anasema, "Imeandikwa," au "Ipo kwenye Maandiko Matakatifu." Hii inamaanisha kwamba nabii wa Kiyahudi aliandika fundisho hilo na kuwa Wayahudi wanapaswa kulijua na kulifuata. Hatujui ikiwa Yesu aliwfundisha watu alipokuwa akiwaamuru waondoke, au ikiwa alifundisha baada ya waliokuwa wakinunua na kuuza kuondoka.

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mtazame tena ramani ya Hekalu. Angalieni mahali ukumbi wa nje ulipo na ukubwa wake. Simamisha sauti hii hapa.

Viongozi wa dini waliskia yale Yesu aliyofanya Hekaluni. Kisha wanaanza kuzungumza jinsi ya kumuua Yesu. Lakini wanamwogopa Yesu. Ni muhimu kukumbuka kwamba wanamwogopa Yesu kwa sababu watu (wengi wa watu katika eneo hilo) wanapenda sana mafundisho ya Yesu.

Yesu anafundisha mchana kutwa, kisha yeze na wanafunzi wake wanaondoka mjini jioni na kwenda kulala Bethania.

Wanalala huko usiku mmoja. Asubuhi iliyofuata, Yesu na wanafunzi wake wanarudi Yerusalem kuititia njia ileile waliyopita siku iliyotangulia. Wanafunzi wa Yesu wanaonua mtini ule. Mtini umenyauka kuanzia kwenye mizizi hadi kwenye matawi. Petro anakumbuka yaliyotokea asubuhi ya siku iliyotangulia. Yesu anawazungumzia wanafunzi wake kuhusu kuwa na imani. Anavuta fikira zao kwa kauli "Amini nawaambia..." kisha anazungumzia kitakachotokea mtu akiuambia mlima uinuke na kutupwa baharini. Huenda Yesu alikuwa akizungumzia Mlima wa Mizeituni, ambako alipo na wanafunzi wake, au mlima ambako Yerusalem na hekalu lipo, upande wa pili wa bonde. Huenda Yesu anazungumzia Bahari ya Chumvi, inayoonekana ukiwa Mlima wa Mizeituni kukiwa na mwangaza.

Yesu anawakumbusha wanafunzi kwamba wanaposimama kuomba, wanahitaji kuwasamehe waliowakosea ili nao pia wasamehewe na Baba yao wa mbinguni.

Sitisha kisha mjadili swalii hili kama kikundi: "Je, ni vigumu kiasi gani kuwasamehe wengine katika utamaduni wenu? Jadilianeni ikiwa msamaha unachukuliwa kwa uzito katika jamii yenu. Simamisha sauti hii hapa.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha, au kutumia nyenzo kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhahirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 11:12–26 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio manne.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- wanafunzi, Petro ametajwa
- mtini
- watu Hekaluni wanaonunua na kuuza wanyama wa kutolewa dhabihu, wakiwemo wanaouza njiwa
- wabadilishaji fedha
- makuhani wakuu
- walimu wa sheria ya dini

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleta igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufubao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukaskia kutoka kwa wahusika.

Asubuhi moja, Yesu na wanafunzi wake wanatembea kwenda Yerusalem kutoka Bethania. Yesu akahisi njaa, hivyo akauendea mtini uliojaa majani. Hakuwepo na tunda lolote kwa sababu haukuwa msimu wa mtini kuzaa. Yesu akasema "Hamna atakayekula matunda yako kamwe."

Sitisha igizo. Waulize wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda mhusika mmoja akajibu, "Kuchanganyikiwa," au "Kushangaa, kwa sababu kawaida Yesu huwa mpole," au "Kuchanganyikiwa kwa sababu Yesu anajua kwamba huu si msimu wa tini," au "Kuvutiwa na kile Yesu anajaribu kutufundisha." Endeleta igizo.

Yesu na wanafunzi wake walikwenda Yerusalem kisha wakaelekea moja kwa moja kwenye ukumbi wa Hekalu. Yesu anaingia kwenye ukumbi wa nje wa Hekalu, kisha anaanza kupindua meza na kuwafurusha watu huko. Anawazuia wanaovuka ukumbi wakiwa wamebeba vyombo. Anasema, "Maandiko yanasema, 'Nyumba yangu itaitwa nyumba ya sala kwa mataifa yote, lakini ninyi mmeifanya kuwa pango la wanyang'anyi.'"

Sitisha igizo. Waulize wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda mhusika akajibu, "Kuchanganyikiwa kabisa. Yesu hajawahi kutumia nguvu," "Aibu," au "Tumefurahia kwamba hatimaye Yesu anafanya jambo hadharani!" Muulize mhusika Yesu jinsi anavyojisikia. Huenda akajibu, "Kuvunjika moyo kwamba watu wanachukiza Baba yangu namna hii," au "Kuhuzunika kwa ajili ya watu wa Mataifa wasioweza kuabudu hapa," au "Kuhuzunika kwamba Waisraeli wako namna hii." Waulize watu jinsi wanavyojisikia. Huenda mhusika akajibu, "Kushangaa," au "Kughadhabishwa-hana haki ya kutuharibia biashara zetu," au "Kupendezwa na mtu huyu anayeonekana kuwajali wasio Wayahudi." Endeleta igizo.

Viongozi wa dini wanazungumzia jinsi ya kumuua Yesu. Lakini watu wengi huko Yerusalemu wanapenda mafundisho ya Yesu. Viongozi wa dini wanamwogopa Yesu.

Sitisha igizo. Waulize viongozi wa dini, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda mhusika akajibu, "Kughadhabishwa kwamba watu wanampenda Yesu sana," au "Wivu," au "Namwogopa Yesu kwa sababu ni mwenye nguvu sana." Endeleta igizo.

Usiku huo, Yesu na wanafunzi wake wanaondoka Hekaluni na kurudi Bethania. Wanala Bethania kisha wanarudi Yerusalemu asubuhi inayofuata. Wanapita tena karibu na mtini ule alioulaani. Mtini umenyauka kuanzia kwenye mizizi hadi kwenye matawi. Petro anamwonyesha Yesu mtini huo uliokauka. Yesu anafundisha wanafunzi wake. Anawafanya wakinike kwa kusema, "Amini nawaambia." Anawakumbusha kwamba wanawenza kuuambia mlima ung'oke na ujitude baharini na hilo litendeke. Lakini wanapaswa kuamini na wasiwe na shaka kwamba inawezekana. Anasema tena kwa upole, "Lolote uombalo, amini linawezekana, na litatendeka." Kisha anawaambia kwamba miyo yao lazima iwe safi ili hilo litendeke. Kabla ya kumwomba Mungu, wanapaswa kumsamehe yejote ambaye hawajamsamehe. Naye Mungu atawasamehe pia.

Sitisha igizo. Waulize wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda mhusika akajibu, "Kuchanganyikiwa," au "Hofu, kwa sababu inaonekana vigumu kuwa na imani kiwango hicho," au "Kusisimka kwamba ninaweza kuwa na nguvu nyingi namna hiyo."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 11:12-26 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hiki.

Asubuhi iliyofuata, Yesu na **wanafunzi** wake waliondoka **Bethania** kuelekea **Yerusalemu**. Bethania ni kijiji kilicho takriban kilomita 3 kutoka Yerusalemu, kwenye Mlima wa Mizeituni. Yesu na wanafunzi wake walilah huko walipokuwa Yerusalemu. Yerusalemu ndio mji mkuu wa Wayahudi na mahali Hekalu ilipo. Neno **Hekalu** linamaanisha mahali pa Wayahudi kuabudu na kumtolea Mungu dhabihu. Unapotafsiri istilahi wanafunzi, Yerusalemu, na Hekalu, hakikisha inalingana na tafsiri za awali ulizotumia kwa kitabu cha Marko. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi wanafunzi, Yerusalemu, na Hekalu rejelea Faharasa Kuu.

Sitisha kisha kwa pamoja mtazame ramani ya eneo la Yerusalemu linalojumuisha Bethania kwenye Mlima wa Mizeituni. Simamisha sauti hii hapa.

Walipita karibu na **mtini** wenye majani mengi. Mtini ni aina ya mti wa matunda unaomea Israeli. Urefu wake ni hadi mita 10 na shina lake ni la upana wa hadi mita 1. Majani humea mwezi Aprili au Mei, nayo matunda kawa huiwa mwezi Juni. Hivyo kwa sababu yawezekana simulizi hii ilitukia Aprili, huenda mtini ulikuwa na matunda madogo ambayo hayajaiva.

Sitisha hapa kisha mtazame picha ya mtini tena. Kama kikundi, jadilaneni kuhusu neno au istilahi mtakayotumia kurejelea **mtini**. Je, mtini upo katika utamaduni wenu, au lipo tunda tofauti la kutumia linalokua kwenye mti? Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno mtini rejelea Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu na wanafunzi wake wanawasili kwenye ukumbi wa nje wa Hekalu. Watu wengi wanunua na kuuza vitu tofauti vinavyotumika katika kutoa dhabihu. Neno **dhabihu** linarejelea kitu kinachotolewa kwa Mungu ili kumshukuru au kumwomba msamaha. Yawenza kuwa dhabihu ya damu ambayo inahusisha kuua na kuchoma mnyama, au dhabihu isiyo ya damu ambapo mtu humtolea Mungu ubani au nafaka.

Sitisha hapa kisha mjadili neno mtakalotumia kurejelea **dhabihu**. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno dhabihu, rejelea Faharasa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu alizipindua meza za **wabadilishi fedha** na viti vya waliokuwa wakiiza njiwa. Wabadilishi fedha walikuwa watu waliobadilisha sarafu za kisasa za Kiroma kwa sarafu za kale za Hekalu ya Kiyahudi. Watu walitumia sarafu hizi za kale kulipia kodi ya Hekalu. **Njiwa** ni ndege wa kawa huiwa wenye urefu wa sentimita 18 hadi 24. Wapo njiwa wa aina mbalimbali, lakini Wayahudi maskini wakati mwingi walitumia njiwa kama dhabihu kwa sababu ndege hao hawakugharimu pesa nyingi kama wanyama wengine. Unapotafsiri neno njiwa, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno njiwa, rejelea Faharasa Kuu.

Sitisha hapa kisha uwaonyeshe watafsiri picha ya njiwa. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu aliwaambia "Imeandikwa kwamba nyumba yangu itaitwa nyumba ya sala kwa mataifa yote." Istilahi **Nyumba ya Maombi** ni mahali pa ibada na ambapo watu huzungumza na Mungu. **Mataifa yote** inamaanisha makabila yote.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakayotumia kurejelea **taifa**. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno taifa, rejelea kwenye Faharesha kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anasema kwamba watu wamegeuza Hekalu kuwa **pango la wanyang'anyi**, linalomaanisha handaki au mahali pa kujificha kwa wasiotenda haki. Wasiotenda haki ni wanaowapokonya watu mali yao kwa nguvu.

Wale **makuhani wakuu na walimu wa sheria ya dini** walikusanyika kujadiliana kuhusu kumuua Yesu. Unapotafsiri istilahi makuhani wakuu na walimu wa sheria ya dini, hakikisha inalingana na tafsiri ulizotumia awali kwa kitabu cha Marko. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi makuhani na walimu wa sheria, rejelea Faharesha Kuu.

Asubuhi iliyoofuata, Yesu pamoja na wanafunzi wake wanapita karibu na mtini kisha Petro akasema, "Tazama, **Rabi!**" Ule mtini **ulioulaani** jana umenyauka!" Rabi ni neno la heshima kwa mtu anayefundisha mambo ya Mungu na ana wanafunzi. Laana inamaanisha adhabu, au uwezekano wa jambo baya kutokea. Laana haipaswi kuashiria matamshi ya kimazingaombwe. Unaweza kusema: "Mti uliouadhibu kwa maneno yako." Unapotafsiri neno Rabi, hakikisha inalingana na tafsiri za awali ulizotumia katika kitabu cha Marko. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno rabi, rejelea Faharesha Kuu.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakayotumia kurejelea **kulaaniwa**. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno laana, rejelea Faharesha Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Wekeni **imani** kwa Mungu." Unapotafsiri neno imani, hakikisha inalingana na tafsiri za awali ulizotumia katika kitabu cha Marko. Kumbuka kwamba imani inamaanisha kumtumaini au kumwamini mtu. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno imani, rejelea Faharesha Kuu.

Yesu anasema kuwa wanaweza **kuombea** chochote. Kuomba katika Agano Jipyaa kunamaanisha kunena na Mungu. Hakikisha kwamba neno unalotumia hapa haimaanishi tu mawasiliano ya kidesturi, bali jambo la kibinasi zaidi.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kwa pamoja: Je, watu huomba vipi katika jamii yenu? Je, utatumia kauli ipi kueleza kuhusu kuzungumza na Mungu? Je, ungewezaje kuzungumza na Mungu kwa njia ya kibinasi? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba wanapaswa **kumsamehe** yejote ambaye hawajamsamehe kabla ya kumwomba Mungu. Kumbuka, katika msamaha, aliyekosewa ananyenyekeea na wala hatoi adhabu kwa aliyekosa kama alivyostahili. Halipizi kisasi. Aliyekosa akitubu makosa yake au akibadili mienendo na kukubali msamaha, uhusiano kati ya wawili hao hurejeshwa na hatia kuondolewa. Unapotafsiri neno msamaha, hakikisha inalingana na tafsiri ulizotumia awali. Rejelea Faharesha Kuu kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno msamaha.

Yesu anasema kwamba wakiwasamehe wengine, Mungu Baba aliye **mbinguni** atawasamehe pia **dhambi** zao. Mbinguni ni makao ya Mungu na malaika Wake. Dhambi ni kutomtii Mungu. Unapotafsiri istilahi "mbinguni" na "dhambi", hakikisha inalingana na tafsiri ulizotumia awali kwa simulizi za kitabu cha Marko. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi mbinguni na dhambi, rejelea Faharesha Kuu.

Umfikia mwisho.

Marko 11:27-33

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 11:27-33 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Simulizi hii inaonyesha viongozi wa dini wa Kiyahudi wakighadhabishwa zaidi na mafundisho ya Yesu. Walihisi kutishiwa. Walitambua kwamba Yesu alikuwa akitenda kana kwamba alikuwa na mamlaka, au kibali, kutoka kwa Mungu kufanya mambo ambayo kwa kawaida wao pekee ndiyo walikuwa wameruhusiwa kufanya.

Baada ya Yesu kuzungumza na wanafunzi wake kuhusu kuwa na imani ya kuamini kwamba Mungu aweza kutenda lolote, wanaendelea kutembea kwenda Yerusalem na Hekaluni. Huenda Yesu alikuwa akitembea katika mojawapo ya eneo la Hekalu (sio ndani ya Hekalu lenyewe), kisha viongozi wa dini wa Kiyahudi wakamjia.

Sitisha hapa kisha mtazame ramani ya Hekalu kwa pamoja kama kikundi. Tazameni mahali ukumbi wa Hekalu ulipo. Hapa si ndani ya Hekalu ambapo makuhani pekee waliruhusiwa kuingia bali ni eneo la ukumbi wa nje. Simamisha sauti hii hapa.

Kikundi cha viongozi wakuu katika masuala ya Uyahudi kiliitwa Sanhedrini. Sanhedrini ilijumuisha aina tatu za viongozi. Viongozi wote hawa walikuwepo mionganoni mwa wachache waliokuja kumwona Yesu. Makuhani wakuu walikuwa kikundi cha makuhani waliohusika na majukumu ya Hekalu na usimamizi wa makuhani wengine. Walimu wa sheria ya dini walikuwa wataalamu wa sheria ya dini, hasa sheria ambayo Mungu aliwapa Wayahudi kuititia Musa. Wazee hawakuwa viongozi wa dini katika jamii. Kwa kawaida walikuwa wanaume wakomavu waliowasaidia wanajamii kuishi pamoja.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Je, wapo viongozi wepi tofauti wa dini katika jamii yenu? Eleza aina tofauti za viongozi hao pamoja na majukumu yao. Mafundisho yao yanatofautiana vipi? Je, sifa tofauti za viongozi hawa ni zipi? Simamisha sauti hii hapa.

Kikundi hiki cha viongozi-Sanhedrini-kilikuwa na mamlaka ya mwisho katika masuala yote kuhusu maisha ya dini ya Kiyahudi. Hivyo, hawakufurahia matendo ya Yesu. Waliuliza maswali mawili: "Unatenda mambo haya kwa mamlaka gani?" na "Ni nani aliye kupa haki ya kuyatenda mambo haya?" Maswali yote mawili yanamaanisha jambo moja. Huenda viongozi wa dini walikuwa wakiuliza kuhusu mambo ambayo Yesu alikuwa ametenda siku iliyotangulia kwa kupindua meza katika ukumbi wa Hekalu, na pengine pia kuhusu mafundisho yake yote na miujiza ya uponyaji. Mambo ambayo Yesu alikuwa amefanya yalikuwa mambo ambayo walimu wa dini au viongozi wenyewe mamlaka pekee ndio walipaswa kufanya. Walitaka kujua ikiwa mwanadamu fulani, au ikiwa Mungu mwenyewe, ndiye aliyempa Yesu mamlaka ya kufanya mambo hayo. Yesu akawajibu kwa swali. Viongozi wengi wa dini wa Kiyahudi walijibu swali kwa swali, hivyo hilo lilikuwa jambo la kawaida. Hata hivyo, swali la Yesu halikuwa la kawaida kwa sababu alitaka wao wajibu swali lake kwanza kisha naye ajibu lao. Ingawa Yesu anasema "Nieleze," au "Nijibu," hasemi hivyo kwa dharau. Hii ni njia ya kuomba jibu kwa heshima.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Je, viongozi wenu wa dini huwafundaje watu? Je, wao hutumia njia zipi za kipekee kufundisha, kama kuuliza maswali au kueleza simulizi? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu akawauliza viongozi wa dini "Ni nani aliyempa Yohana Mbatizaji mamlaka ya kuwabatiza watu waliotaka kuonyesha kwamba wametubu dhambi zao na kumrudia Mungu?" Yohana pia alifundisha kwamba Mkombozi Aliyahidiwa yuaja. Yesu aliuliza ikiwa ruhusa ya Yohana ilitoka "mbinguni," kumaanisha, "Je, mamlaka ya Yohana yalitoka kwa Mungu?" Alichokuwa akiuliza Yesu ni: "Je, mnaamini kwamba mnapaswa kufanya yale ambayo Yohana alisema kisha mtubu kwa kuacha dhambi zenu na kumrudia Mungu?" Swali la Yesu liliwakera viongozi wa dini papo hapo. Hawakuamini mafundisho ya Yohana Mbatizaji. Lakini walijua kwamba watu wengi waliamini kwamba Yohana Mbatizaji alikuwa nabii aliyetumwa na Mungu, kwa hiyo hawakutaka kusema hadharani kwamba waliamini kwamba Yohana alipokea mamlaka yake ya kufundisha kutoka kwa wanadamu. Hata hivyo, hawakutaka kusema kuwa waliamini kwamba Yohana alikuwa na mamlaka kutoka kwa Mungu. Yesu angewalaumu kwa kutomtii Mungu kwa kutofuata mafundisho ya Yohana.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Je, viongozi wenu wa dini hupata vipi mamlaka yao? Je, wao hufanya au husema nini ili kuheshimiwa na watu? Je, unajuaje wana mamlaka ya kutenda au kusema mambo fulani? Simamisha sauti hii hapa.

Mwishowe, viongozi wa dini wakasema, "Hatuju." Hilo halikuwa jibu sahihi aidha, lakini lilikuwa afadhali kuliko majibu mengine.

Yesu hasemi moja kwa moja kwamba ye ye ndiye Masihi, au Mkombozi Aliyahidiwa. Hata hivyo, maswali ya Yesu yalionyesha wazi kwamba aliamini mamlaka yake yalitoka kwa Mungu na alikuwa ametumwa na Mungu kufundisha na kutenda mambo hayo.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 11:27–33 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii kina maonyesho mawili.

Katika tukio la kwanza: Yesu na wanafunzi wake wanawasili Hekaluni. Wanatembea katika ukumbi wa Hekalu kisha viongozi wa dini wanawaendea. Viongozi hao wanamuuliza Yesu alikotoa mamlaka yake. Yesu anawajibu kwa swali jingine.

Katika tukio la pili: Viongozi wa dini wanajadiliana kisha wanarejea na kujibu "Hatuju." Kisha Yesu anakataa kujibu swali lao.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- wanafunzi
- makuhani wakuu
- walimu wa sheria ya dini
- wazee
- Yohana

Kama kikundi, zingatia sehemu hizi za simulizi: Ni muhimu kukumbuka kwamba simulizi hii inatendeka baada ya Yesu kuzungumza na wanafunzi wake katika simulizi iliyotangulia kuhusu kuamini Mungu anaweza kutenda lolote. Wanaelekea Yerusalem, wanafika Hekaluni, na kutembea katika ukumbi wa Hekalu.

Makuhani wakuu, walimu wa sheria, na wazee fulani wanamwendea Yesu katika ukumbi wa Hekalu. Ukumbi ni eneo la umma-huenda watu wengi walikuwa pale.

Viongozi wa dini Yesu wakamwuliza maswali mawili yanayomaanisha jambo lilelile. Wanamuuliza ni nani aliyempa mamlaka, au ruhusa, ya kufanya yale anayofanya Hekaluni, kama vile kupindua meza na kuwafurusha wanunuzi na wauzaji.

Yesu anawajibu kwa kuwaaliza swali lingine. Yesu pia aliwaambia kwamba walipaswa kujibu swali lake kwanza ili naye awaambie ni nani aliyempa ruhusa ya kutenda mambo aliyofanya. Yesu aliuliza ni nani aliyempa Yohana mamlaka ya kuwabatiza waliotubu dhambi zao na kumrudia Mungu. Je, alipata ruhusa hiyo kutoka kwa Mungu au kwa wanadamu?

Katika tukio linalofuata, ni muhimu kukumbuka kwamba viongozi wa dini walijadili jibu lao miongoni mwao wenyewe. Hatuju walikuwa wapi walipokuwa wakijadiliana. Huenda walitembea umbali wa mita chache ili kujadiliana. Hawakujua cha kusema. Wangesema kwamba Yohana alipata ruhusa kutoka kwa Mungu, Yesu angewauliza kwa nini hawakuamini mafundisho ya Yohana. Wangesema kwamba mamlaka ya Yohana yalitoka kwa watu, watu wangeghadhabishwa kwa sababu waliamini kwamba ujumbe wa Yohana ultoka kwa Mungu. Hivyo wakajibu, "Hatuju."

Yesu akajibu, "Wala nami sitawaambia ni kwa mamlaka gani ninatenda mambo haya."

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha, au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhahirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 11:27–33 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii kina matukio mawili.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- wanafunzi
- makuhani wakuu
- walimu wa sheria ya dini
- wazee
- Yohana

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuuilize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleta igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukaskia kutoka kwa wahusika.

Asubuhi moja, Yesu na wanafunzi wake wanatembea kwenda Yerusalem kutoka Bethania. Wanaingia Yerusalem na kisha kuingia katika ukumbi wa Hekalu tena. Viongozi kadhaa wa dini ambaa ni sehemu ya viongozi wakuu wakaja kwa Yesu. Wakamuuliza ni nani aliyempa ruhusa ya kufanya mambo ambayo amekuwa akiyafanya.

Sitisha igizo. Waulize wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda mhusika akajibu, "Kukerwa na mapuuza ya viongozi hawa wa dini," au "Woga" au "Ningependa kusikia atakachosema Yesu" au "Furaha kwa sababu huenda hatimaye Yesu ametueleza yeye ni nani." Waulize viongozi wa dini, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda mhusika akajibu, "Furaha kwa sababu hatimaye tumefaulu kumharibia Yesu sifa" au "Kumwogopa, kwa sababu anapendwa na watu wote." Endeleta igizo.

Wahusika wanapaswa kuigiza Yesu akiwajibu kwa upole. Anawauliza swali na kuwaambia wajibu swali hilo kwanza ili naye awajibu. Aanuliza ikiwa ni Mungu au ni watu waliompa Yohana ruhusa ya kubatiza watu na kuwafundisha kuhusu toba, au kuacha dhambi zao na kumgeukia Mungu.

Sitisha igizo. Waulize viongozi wa dini, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda mhusika akajibu, "Kuchanganyikiwa," au "Wasiwasi kwa sababu hajatujibu jinsi tulivytarajia," au "Kuvurugika kwa kuwa hakujibu swali." Muulize Yesu, "Je, unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Natamani waelewe zaidi." Waulize wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda mhusika akajibu, "Kuchanganyikiwa," au "Kufurahia kwa kuwa Yesu anajibu vizuri," au "Kuvurugika kwa sababu Yesu aanuliza swali badala ya kujibu swali lao." Endeleta igizo.

Viongozi wa dini wanajadiliana. Wanasema, "Tukisema mamlaka ya Yohana yanatoka mbinguni basi Yesu atatuuliza kwa nini hatukumwamini Yohana. Tukisema mamlaka ya Yohana yalitoka kwa wanadamu, basi watu wataghadhishwa kwa sababu wanaamini Yohana alitoka kwa Mungu." Wanamjibu Yesu, "Hatujuji." Yesu anajibu, "Wala nami sitawaeleza aliyenipa mamlaka ya kutenda mambo haya."

Sitisha igizo. Muulize Yesu, "Je, unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Natamani waelewe," au "Kuvurugika kwamba hawatanikubali." Waulize viongozi wa dini, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda mhusika akajibu, "Tunaogopa umati" au "Kuudhika kwani inaonekana kana kwamba Yesu ameshinda malumbano."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 11:27-33 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hii.

Yesu na **wanafunzi** wake walifika **Yerusalemu** na kuelekea kwenye ukumbi wa **Hekalu**. Unapotafsiri istilahi wanafunzi, Yerusalemu, na Hekalu, hakikisha inalingana na tafsiri ulizotumia kwenye simulizi za kitabu cha Marko. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi wanafunzi, Yerusalemu, na Hekalu rejelea Faharasa Kuu.

Yesu alipokuwa akitembea, makuhani wakuu, walimu wa sheria ya dini, na wazee wakamjia. **Makuhani wakuu** walikuwa viongozi wa makuhani wote. **Walimu wa sheria** wakati mwingine hutafsiriwa kumaanisha **waandishia** walioandika sheria: Walikuwa wasomi na wataalam wa kufasiri sheria kwenye Maandiko Matakifu. Nao **wazee** walikuwa viongozi wasio wa dini katika jamii. Unapotafsiri istilahi makuhani, walimu wa sheria au wazee, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi makuhani, walimu wa sheria, na wazee, rejelea Faharasa Kuu.

Viongozi hao wa dini walimwuliza Yesu kuhusu alikotoa **mamlaka** ya kutenda mambo aliyofanya. Mamlaka ni uwezo wa kutenda jambo unaopewa mtu. Unapotafsiri dhana hii, hakikisha inalingana na tafsiri ulizotumia kwenye simulizi za kitabu cha Marko. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno mamlaka rejelea Faharasa Kuu.

Yesu aliwaliza viongozi wa dini swal. Aliwaliza ikiwa Yohana **aliwabatiza** watu kwa mamlaka kutoka **mbinguni**, au kutoka kwa watu. Unapotafsiri neno "ubatizo" hakikisha inalingana na tafsiri ulizotumia kwenye simulizi za kitabu cha Marko. "Mbinguni" ni mahali ambapo Mungu anaishi. Wakati mwingine Wayahudi walitumia neno mbinguni badala ya kutaja jina la Mungu. Hapa, Yesu anauliza ikiwa mamlaka ya Yohana yalitoka kwa Mungu mwenyewe. Unapotafsiri neno mbinguni, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi ubatizo na mbinguni, rejelea Faharasa Kuu.

Viongozi wa dini hawakujua jinsi ya kumjibu Yesu. Waliwaogopa watu kwa sababu kila mtu aliamini kwamba Yohana alikuwa **nabii**, au mtu anayepokea ujumbe kutoka kwa Mungu na kuwapa wengine. Unapotafsiri neno nabii, hakikisha inalingana na tafsiri ulizotumia kwenye simulizi za kitabu cha Marko. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno nabii, rejelea Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 12:1-12

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 12:1-12 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika simulizi iliyotangulia, viongozi wa dini hawakuweza kujibu swal la Yesu kuhusu chanzo cha mamlaka ya Yohana. Viongozi hao wa dini hawakuelewa au walipinga kwamba mamlaka ya Yesu yanatoka kwa Mungu. Katika simulizi hii, Yesu bado yuko Hekaluni pamoja na viongozi wa dini. Anawaambia fumbo-hii ni simulizi inayohusisha vitu vya kawaida kuonyesha mambo ya kindani kumhusu Mungu. Anatumia fumbo hili kuwashutumu viongozi wa dini.

Andiko linaanza kwa maeleo kuhusu shamba la mizabibu. Shamba la mizabibu ni shamba ambalo watu wanapanda na kuvuna zabibu ili kutengeneza divai. Mtu mmoja alipanda shamba la mizabibu, akajenga ukuta kulizunguka ili kuzuia wanyama na watu wengine, pia akachimba shimo la kukamlia divai. Kawaida, shimo hilo lilichimbwa kwenye mwamba. Watu waliweka zabibu kwenye shimo hilo na kisha kuzikanyaga ili kukama maji yake. Umajimaji wa zabibu ultiririka kupitia shimo na kuelekezwa kwenye chungu au chombo kirefu. Baadaye

divai ilitengenezwa kwa kutumia maji ya mizabibu. Mmiliki huyo pia alijenga mnara wa ulinzi ambao ulijengwa kwenye rundo la mawe. Ungeweza kupanda kwenye mnara huo na kutazama shamba lote la mizabibu. Mnara huu uliwasaidia kulinda shamba la mizabibu dhidi ya wezi au wanyama.

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mtazame picha ya shamba, shamba la mizabibu, mizabibu, ukuta wa mawe, na sehemu ya kukama umajimaji wa divai. Kama kikundi, tazameni pia picha ya mnara wa ulinzi. Simamisha sauti hii hapa.

Haya yalikuwa mambo ya kawaida kwa Wayahudi huko Galilaya katika siku za Yesu, pale ambapo wapangaji au wafanyakazi wa shamba walitunza shamba la mmiliki mgeni aliyeishi mbali. Wakati wa mavuno, mmiliki angewatuma watumishi kukusanya kiasi fulani cha mavuno kutoka kwa wapangaji hao. Kawaida, kiasi hiki kilikuwa 1/4 hadi 1/2 ya mavuno yote, na kilikuwa malipo ya wapangaji kwa mmiliki kwa kuwaruhusu walime shamba lake. Wakati mwininge wapangaji walikataa kutoa sehemu ya mavuno, na kuna uthibitisho wa kihistoria kwamba vurugu ilitokea mara kwa mara. Yesu anatumia simulizi inayoleweka na watu wote kwa sababu visa kama hivi vilitokea mara nyingi. Hata hivyo, Yesu anatumia maneno na dhana zinazowakumbusha viongozi wa dini kuhusu historia ya Wayahudi. Yesu anasema kwamba mmiliki aliwatura "watumishi wake." Hivi ndivyo manabii kutoka kwa Mungu walivyoitwa-watumishi wa Mungu. Kama vile mmiliki huyu alivyotuma watumishi wake wengi nao wapangaji wakawapiga au kuwaua, Mungu aliwatura manabii wengi ambao walipigwa au kuuawa. Wengi wa wasikilizaji wa Yesu wangekumbuka simulizi sawa na hiyo kuhusu shamba la mizabibu kwenye kitabu cha Isaya, ambapo shamba la mizabibu linafananishwa na Israeli na jinsi walivyomkataa Mungu. Katika fumbo la Yesu, simulizi inazungumziaa wapangaji ambao ni viongozi wa taifa la Israeli. Katika fumbo hili, Yesu anaonyesha kwamba wapangaji au viongozi wa Israeli hawakumfuata Mungu.

Sitisha hapa kisha mjadili swalii hili kwa pamoja kama kikundi: Jadili simulizi sawa na hii ambayo hutumiwa katika jamii yenu kuonyesha jinsi kundi fulani la watu ni wabaya. Jadili simulizi zinazajaribu kuwafundisha watu jinsi ya kutenda ipasavyo. Je, unaujuaje simulizi hizi ni za kuwafundisha watu? Je, lugha katika simulizi hizi ni tofauti vipi? Je, unaanzaje simulizi ya aina hii? Je, unahitimisha vipi simulizi ya aina hii? Simamisha sauti hii hapa.

Mambo yanakwenda mrama shambani hivyo mmiliki anamtuma mwanaye kutatua. Kawaida, inatarajiwa kuwa wapangaji wangemheshimu mwanaye mmiliki zaidi ya watumishi wake. Lakini badala yake, wapangaji wanamuua mwana na kutupa mwili wake nje ya shamba. Kuacha maiti hadharani kulikuwa kejeli sana kwa Wayahudi. Kulingana na sheria za Kiyahudi, wapangaji walichukulia kwamba mwana kuja shambani inaashiria kwamba mmiliki amekufa. Hivyo, wanaweza kumiliki shamba hilo kwa kumuua mwana wa mmiliki na kudai shamba hilo ni lao.

Sitisha hapa kisha mjadili swalii hili kwa pamoja kama kikundi: Je, katika jamii yenu, vurugu ya aina hii hutokea mara nyingi katika hali zipi? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anauliza swalii, "Je mnadhani mmiliki wa shamba atafanya nini?" Kisha Yesu anajibu swalii lake, na hili si jambo la kawaida. Yesu anawaambia viongozi wa dini kwamba mmiliki atakuja na kuwaua wapangaji hao, kisha atawapa wapangaji wengine shamba hilo la mizabibu. Kupitia simulizi hii, Yesu anajaribu kuwaeleza viongozi wa dini kwamba adhabu kali inawasubiri kwa kumtendea maovu. Pia anaonyesha kwamba kwa sababu Wayahudi walimkataa, wasio Wayahudi watapata kibali cha Mungu.

Kisha Yesu ananukuu kifungu cha Zaburi 118. "Jiwe lilokataliwa na waashi" linarejelea jiwe ambalo lissemekana kuwa halistahiki kujenga Hekalu la kwanza. Jiwe hili lilifanyika kuwa jiwe la pembeni-jiwe muhimu zaidi katika jengo linalofanya imara. Kwa Kiyahudi, jiwe la pembeni katika kitabu cha Zaburi liliashiria Masihi, au Mkombozi. Hapa Yesu alikuwa akijizungumzia. Yesu anasema kwamba watu watamkataa lakini atakuwa muhimu, kama vile jiwe hilo lilokataliwa lilivyo fanyika jiwe kuu la pembeni. Kufikia juma hili huko Yerusalem kabla ya kifo chake, Yesu hakuwa amesema mengi kuhusu yeye kuwa Masihi. Lakini kwa sababu sasa alikuwa karibu kufa, alijitambulisha wazi.

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mtazame picha ya jiwe la pembeni. Simamisha sauti hii hapa.

Sitisha hapa kisha mjadili swalii hili kwa pamoja kama kikundi: Yesu anajifananisha na jiwe la pembeni. Ni ulinganisho upi kama huu unaotumika katika utamaduni wenu kufafanua mambo? Simamisha sauti hii hapa.

Viongozi wa dini walitambua kwamba Yesu aliwashutumu kupitia simulizi yake. Hata hivyo, huenda kulikuwepo na watu wengi hekaluni wakati huo, na viongozi wa dini waliogopa umati kwa sababu watu

waliendelea kumpenda Yesu. Ingawa viongozi wa dini hawakuwa na haki ya kisheria kumkamata Yesu, hawakutaka kuomba watawala wamkamate Yesu kwa sababu waliogopa kwamba watu wangeghadhabishwa na kuleta vurugu kutockana na hilo.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kwa pamoja kama kikundi: Je, viongozi wenu wa dini huchukua hatua gani wanaposhutumiwa na watu?

Umfikia mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 12:1-12 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hili.

Simulizi hii ina matukio matano.

Katika tukio la kwanza: Mtu fulani anaanda shamba la mizabibu na kujenga ua unaozingira. Anakodisha shamba hilo kwa wakulima wapangaji kisha anaelekea safarini.

Katika tukio la pili: Mmiliki anawatuma watumishi kadhaa. Wapangaji wanawapiga baadhi ya watumishi na kuwafukuza bila chochote. Wanawaua baadhi ya watumishi hao.

Katika tukio la tatu: Mmiliki anamtuma mwana wake. Wapangaji wanamuua mwana huyo na kutupa mwili wake nje ya shamba la mizabibu.

Katika tukio la nne: Yesu anawaambia viongozi wa dini kwamba mmiliki wa shamba atawaua wapangaji hao na kuwapa wengine shamba hilo. Pia anasema kwamba atakataliwa lakini atainuliwa juu, kama jiwe ambalo wajenzi walilikataa, lakini baadaye likawa jiwe kuu la pembedi, au jiwe muhimu zaidi kwenye jengo.

Katika tukio la tano: Viongozi wa dini walitambua kwamba Yesu alikuwa akizungumza dhidi yao. Wakatafuta njia ya kumfanya akamatwe, lakini wakaogopa umati wa watu kwa kuwa walimpenda Yesu. Hivyo wakaondoka.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- makuhani wakuu
- walimu wa sheria ya dini
- wazee
- mmiliki wa shamba la mizabibu
- wapangaji wa shamba la mizabibu
- watumishi
- mwana wa mmiliki
- umati wa watu

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za simulizi: Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu bado anazungumza na viongozi wa dini kuanzia simulizi iliyotangulia. Wako kwenye ukumbi wa Hekalu. Kisha Yesu anaendelea kuzungumza nao, lakini sasa anatumia fumbo.

Katika fumbo la Yesu, mtu fulani alitayarisha vyema shamba lake la mizabibu kwa kupanda mizabibu, kujenga ukuta, kutengeneza sehemu ya kukamlia divai, na kujenga mnara wa ulinzi.

Mtu huyo akakodisha shamba hili la mizabibu kwa wakulima wapangaji kisha akaenda safarini. Wakati wa mavuno ulipofika, akamtuma mtumishi wake akachukue sehemu yake ya mavuno. Mwenye shamba akamtuma mtumishi wa kwanza, nao wale wakulima wapangaji wakampiga mtumishi huyo na kumfukuza bila chochote.

Mmiliki huyo akamtuma mtumishi wa pili, lakini wapangaji wakampiga mtumishi huyo kichwani na kumtenda vibaya. Mmiliki huyo akamtuma mtumishi wa tatu, nao wapangaji hao wakamuua. Mmiliki akatuma watumishi zaidi, lakini wapangaji wakawapiga au kuwaua wote.

Mwisho, mmiliki akamtuma mwana wake wa pekee ampendaye. Akadhania kwamba wapangaji hao watamheshimu.

Lakini wale wakulima wakaambiana wao kwa wao kwamba mwana huyo ndiye mrithi, na hivyo wakimuua, huenda watamiliki shamba lile la mizabibu. Kwa hiyo wakamwua na kutupa mwili wake nje ya shamba lile la mizabibu.

Kisha Yesu akawauliza viongozi wa dini swal: "Je, mmiliki wa shamba la mizabibu atafanyaje?" Yesu akajibu swal lake mwenyewe. Yesu akawaambia viongozi wa dini kwamba mwenye shamba atarejea, atawaua wakulima wale, kisha atawapa wengine shamba hilo.

Kisha Yesu akanukuu Maandiko yanayosema jiwe lililokataliwa na wajenzi limefanyika jiwe la pembedi, au jiwe muhimu zaidi katika jengo. Kisha Maandiko yanasema, "Mungu mwenyewe alifanya hivi, na hii inapendeza."

Sitisha hapa kisha ikiwa kuna muda, zungumzeni na mjenzi kwa pamoja kama kikundi. Muulizeni mjenzi kuhusu mawe, au matofali, au sehemu ya jengo inayowekwa kwanza baada ya msingi kujengwa. Jadili na mjenzi umuhimu wa jiwe hili au matofali haya. Simamisha sauti hii hapa.

Ni muhimu kukumbuka kwamba viongozi wa dini wanatambua kwamba Yesu anazungumza dhidi yao. Wao ndio wapangaji waovu. Wanataka Yesu akamatwe. Hawana mamlaka ya kiserikali kufanya hivyo, lakini wangependa kuwashawishi watawala kumkamata Yesu. Hata hivyo, wanaogopa umati wa watu wanaopenda mafundisho ya Yesu.

Mwishoni, viongozi wa dini wanamwacha Yesu na kuondoka.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 12:1-12 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio matano.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- makuhani wakuu
- walimu wa sheria ya dini
- wazee
- mmiliki wa shamba la mizabibu
- wapangaji wa shamba la mizabibu
- watumishi
- mwana wa mmiliki
- umati wa watu

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleza igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukaskia kutoka kwa watusika.

Yesu aliendelea kuzungumza na viongozi wa dini. Sasa Yesu anaanza kuwasimulia hadithi. Mnapaswa kuigiza simulizi hii. Yesu anaeleza kuwa mmiliki fulani alitayarisha na kupanda shamba la mizabibu. Kisha mmiliki huyo akakodisha shamba hilo kwa wakulima wapangaji halafu akaondoka.

Sitisha igizo. Muulize mmiliki, "Je, unajisikiaje au uwaza nini?" Huenda akajibu, "Najivunia shamba langu zuri la mizabibu," au "Nahuzunika kuliacha shamba langu la mizabibu ambalo nimelifanyia kazi ngumu sana," au "Natarajia kupokea kiasi fulani cha mavuno." Waulize wapangaji, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda mhusika mmoja akajibu, "Nina wasiwasi kwamba huenda tusifanye kazi nzuri," au "Tunafurahia kulima shamba la mizabibu." Endeleza igizo.

Kikundi kinapaswa kuigiza wakati wa mavuno. Mmiliki anamtuma mtumishi kuchukua sehemu ya mavuno. Mtumishi anapowasili, wapangaji wanampiga na kumfukuza bila chochote.

Sitisha igizo. Muulize mmiliki, "Je, unajisikiaje au uwaza nini?" Huenda akajibu, "Nimeghadhabishwa na wapangaji hao! Siamini wamemtendea hivyo mtumishi wangu," au "Kuhuzunika kwamba mtumishi wangu aliumizwa," au "Kuvunjika moyo." Mwulize mtumishi, "Je, unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Kughadhabika," au "Kuvunjika moyo," au "Aibu au haya." Endeleza igizo.

Mtumishi wa pili akatumwa shambani. Wapangaji wakampiga kichwani na kumfukuza. Kisha mtumishi wa tatu akaja. Wapangaji wakamuua. Mmiliki akatuma watumishi wengine. Kila mtumishi akapigwa au kuuawa.

Sitisha igizo. Muulize mmiliki, "Je, unajisikiaje au uwaza nini?" Huenda akajibu, "Siamini hili!" "Kughadhabishwa," au "Kuchanganyikiwa kuhusu mambo yanavyokwenda mrama." Waulize wapangaji, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda mhusika mmoja akajibu, "Kughadhabishwa kwamba siku zote ninalazimika kupeana faida yangu" au "Sina kosa." Waulize wanafunzi, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda mhusika mmoja akajibu, "Nahofia kutumwa" au "Ninapaswa kumtii bwana wangu." Endeleza igizo.

Kikundi kinapaswa kuigiza mmiliki akimtuma mwanaye, ambaye alimpenda. Mmiliki anasema, "Watamheshimu mwanangu." Wapangaji wanamwona mwana wa mmiliki na kudhania kwamba mmiliki amekufa. Wakimuua mwana huyo, watamiliki shamba hilo la mizabibu. Wapangaji wakamuua mwana huyo na kutupa mwili wake nije ya shamba la mizabibu.

Sitisha igizo. Muulize mmiliki, "Je, unajisikiaje au uwaza nini?" Huenda akajibu, "Kushangaza," au "Kusononeka kwamba wamemuua mwana wangu," au "Kughadhabishwa kwamba hawakumheshimu mwana wangu." Waulize wapangaji, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda mhusika mmoja akajibu, "Nafurahia kwamba huenda nikamiliki shamba la mizabibu sasa," au "Najutia niliyofanya." Endeleza igizo.

Yesu anawauliza viongozi wa dini swali kisha analijibu. "Mmiliki wa shamba la mizabibu atafanya nini? Atawaua wapangaji hao kisha awape wengine shamba hilo la mizabibu." Kisha Yesu akasoma Maandiko: "Jiwe lililokataliwa na wajenzi limefanyika jiwe kuu la pembeni. Mungu ndiye ametenda hili, nalo ni la ajabu machoni petu."

Sitisha igizo. Waulize viongozi wa dini, "Je, mnajisikiaje au mnawaza nini?" Huenda mhusika mmoja akajibu, "Kughadhabishwa-anatufananisha na wale wapangaji waovu!" au "Kughadhabishwa-anasema kwamba ye ye ndiye jiwe kuu la pembeni!" au "Hofu-tunapanga kumuua Yesu." Endeleza igizo.

Viongozi wa dini wanatambua kuwa Yesu anazungumza kuwalusu. Wanawaza jinsi wanavyoweza kumshtaki Yesu kwa watawala ili akamatwe. Wanaogopa umati wa watu. Wanamwacha Yesu na kuondoka.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 12:1-12 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hiki.

Yesu anazungumza na viongozi wa dini kisha anasimulia **fumbo**. Fumbo ni simulizi maalum linayohusisha vitu vya kawaida kuelezea mambo ya kindani zaidi kuhusu Mungu. Bila kusikiliza kwa makini kabisa, ilikuwa vigumu kuelewa mafumbo. Yesu anaposimulia fumbo, anatarajia watu wabadili mtazamo au mienendo yao. Unapotafsiri neno fumbo, hakikisha inalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno fumbo, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anasimulia kuhusu mtu aliyepanda shamba la mizabibu, hili ni shamba ambalo miti ya mizabibu hutoa matunda yaitwayo zabibu. Mtu huyo akachimba sehemu ya kukamlia divai, ambayo ni shimo lililochimbwa kwenye mwamba. Watu waliweka zabibu kwenye shimo hilo, kisha wakazikanyaga kwa miguu ili kuziponda. Umajimaji hupitia kwenye tundu upande wa chini na kisha kumwagika kwenye chungu kikubwa au chombo kirefu. Mtu huyo aliunda mnara wa ulinzi, amba ni sehemu iliyoinku na ilijengwa juu ya rundo la mawe. Upande wa juu, huenda kukawa na kibanda kilichoundwa kwa nyasi. Watu wanaweza kuketi kwenye mnara huo na kulinda shamba la mizabibu dhidi ya wanyama na wezi.

Sitisha hapa kisha mtazame picha za **shamba la mizabibu**, mizabibu, **sehemu ya kukamlia divai**, na **mnara wa ulinzi**. Simamisha sauti hii hapa.

Mtu huyo akakodisha shamba lake kwa wakulima wapangaji. **Wapangaji** ni wanaotunza shamba la mizabibu kwa niaba ya mmiliki ambaye anaishi kwingine. Katika simulizi hii, mmiliki alikwenda eneo lingine-mbali sana kiasi kwamba hangeweza kurudi kwa urahisi. Wapangaji hupata sehemu ya mavuno kama malipo ya kutunza shamba la mizabibu. Wanampa mmiliki nusu au robo ya mavuno hayo.

Mmiliki akatuma watumishi kuchukua sehemu yake ya mavuno. Hapa, **mtumishi** ni mtumwa anayejukumika kumtumikia bwana wake na hawesi kuacha kazi kwa hiari. Unapotafsiri neno mtumishi, hakikisha linalingana na tafsiri za awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno watumishi, rejelea Faharasa Kuu.

Hatimaye mmiliki akamtuma **mwana wake ampendaye**. "Mwana wake ampendaye" inaweza pia kutafsiriwa kama "mwana." Tafsiri nyingi zinatumia "Mwana wake aliyempenda."

Wapangaji walipomwona mwana huyo walitambua kwamba yeze ndiye mrithi. Hapa, **mrithi** ni yule atakayemiliki shamba mmiliki akifa. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno mrithi, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anawauliza viongozi wa dini, "Je, mmesoma Maandiko?" Angetarajia jibu zuri kwa swali hili. Hata hivyo, Yesu analijibu swali hilo mwenyewe. **Maandiko** ni maandishi matakati ya Wayahudi. Unapotafsiri neno Maandiko, hakikisha linalingana na tafsiri za awali, na kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi Maandiko, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anasema kwamba jiwe lililokatawaliwa na wajenzi limefanyika jiwe la pembeni. **Jiwe la pembeni** ndilo jiwe muhimu na thabiti zaidi kwenye kona ya nyumba upande wa nje. Neno hili pia linamaanisha jiwe la nguzo ya juu inayoshikilia mlango. Kiyovoyote, hili ndilo jiwe muhimu zaidi la kushikilia nyumba na kuifanya iwe imara.

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mtazame picha ya jiwe la pembeni. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anasema kwamba **Bwana** amefanya hili-Yesu anamaanisha kwamba Mungu mwenyewe amelifanya jiwe hili kuwa sehemu muhimu zaidi ya jengo, kama vile Mungu mwenyewe alivyomwinua Yesu. "Ni ya ajabu machoni petu" inamaanisha kwamba "Inapendeza, au inavutia." Unapotafsiri neno Bwana, hakikisha inalingana na tafsiri za awali za neno Mungu. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno Bwana, rejelea Faharasa Kuu.

Makuhani wakuu, walimu wa sheria, na wazee hawajatajwa katika simulizi hii, lakini wao ndio wangependa Yesu akamatwe. Endapo wasikilizaji wako wamewasahau, wataje tena na ueleze kuwa wao ndio wangependa Yesu akamatwe.

Huu ndio mwisho.

Marko 12:13-17

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 12:13-17 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Kama tunavyojua kutoka kwenye simulizi zilizopita, viongozi wengi wa dini walitaka serikali imkamate na kumuua Yesu. Walitaka Yesu aseme jambo ambalo lingemtia hatiani ili serikali iwe na sababu ya kumkamata.

Hatuju ni nani aliywatumwa Mafarisayo na wafuasi wa Herode kwa Yesu. Hupaswi kutaja wazi aliywatumwa watu hawa katika tafsiri yako-tunachojua tu ni kwamba viongozi fulani waliyatuma. Vikundi viwili vyatanaume walimjia Yesu, Mafarisayo, ambao tumekwisha waona mwanzo na wafuasi wa Herode. Herode alikuwa mtawala wa Kiyahudi, au gavana wa eneo la Israeli. Israeli ilikuwa chini ya utawala wa Milki ya Kiroma. Herode aliteuliwa na mfalme wa Kiroma, aliyeitwa Kaisari. Waherode, au wafuasi wa Herode, walikuwa marafiki wa kisiasa wa Herode na walitaka aendelee kuwa madarakani. Pia walikubaliana na viongozi wa dini wanaoitwa Masadukayo, ambao walifuata sheria za Musa tu. Hiyo inamaanisha kwamba kwa kawaida wafuasi wa Herode na Mafarisayo hawakukubaliana katika mambo. Hata hivyo, katika hadithi hii, makundi haya mawili yanaungana ili kumfanya Yesu aseme jambo ambalo lingemtia hatiani.

Sitisha hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Ni aina gani tofauti za viongozi wa dini katika utamaduni wenu? Wote wanaamini nini? Maoni yao tofauti ni yapi kuhusu dini? Wanafanyaje kazi pamoja? Hoja zao zinawaathirije watu? Sitisha sauti hii hapa.

Huenda Yesu bado alikuwa kwenye kumbi za Hekalu, ambapo watu wa kawaida-wasio makuhani-waliruhusiwa kuingia. Kungekuwa na watu wengi katika eneo hilo. Labda kundi hili la viongozi lilimjia Yesu alipokuwa akifundisha.

Sitisha hapa na uangalie mchoro wa Hekalu tena. Onyesha mahali ambapo kumbi za Hekalu zilipo kwenye mchoro. Sitisha sauti hii hapa.

Mafarisayo na wafuasi wa Herode walimwuliza Yesu swali lenye kugusa moyo sana kwa Wayahudi. Takriban miaka 15 nyuma, serikali ya Roma waliitawala nchi ya Wayahudi ya Israeli na kuwafanya Wayahudi kulipa kodi kwa mfalme wa Roma, au Kaisari. Watu walichukia kodi hii, ingawaje ilikuwa ni mshahara wa siku moja tu. Watu hawakupenda kwa sababu iliakumbusha kwamba walitawaliwa na mfalme wa kigeni. Pia hawakupenda sarafu kwa sababu zilikuwa na sura ya mfalme ambaye alisema na kufikiri kwamba alikuwa mungu. Waasi wengine walikataa kulipa kodi hiyo kwa sababu waliamini kwamba kulipa kodi hiyo ilikuwa ni kumvunjia Mungu heshima. Wafuasi wa Herode waliunga mkono kulipa kodi hiyo, kwa sababu walitaka Herode aendelee kuwatawala Wayahudi. Viongozi hawa walimwuliza Yesu swali kwa namna ambayo hangeweza kukataa kujibu. Walianza kwa kumsifia Yesu. Walisema kwamba Yesu hakuwaogopa wengine, au hakujali kile ambacho wengine walifikiri juu yake. Yesu alionyesha heshima sawa kwa kila mtu. Walisema kwamba Yesu alijali zaidi njia ya Mungu ya maisha kuliko jambo lolote la kisiasa. Kisha wakamwuliza Yesu moja kwa moja kama ni halali kulipa kodi kwa Kaisari. Ikiwa Yesu atasema ndiyo, wanapaswa kulipa kodi, atakuwa matatizoni na Wayahudi. Kama Yesu atasema hapana, wasilipe kodi, atakuwa matatizoni na serikali ya Roma yenye.

Sitisha hapa na mjadili kama timu ya wafasiri: Je, kiongozi mwenye uadilifu au ni mwaminifu, hufanya nini katika utamaduni wenu? Yesu hakuwaogopa wengine. Yesu hakufanya mambo ili kuwapendeza wengine tu. Viongozi wenu wanaoheshimiwa hufanya mambo gani? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alitambua kwamba viongozi hao walikuwa wakijaribu kumtega ili wamtie hatiani. Huenda akavunjika moyo alipowauliza, "Kwa nini mnajaribu kunitega?" Aliomba sarafu ya Roma, dinari, ambayo ilikuwa sarafu iliyokubaliwa kama malipo ya kodi. Sarafu hizo zilikuwa na picha ya kichwa cha Mfalme wa Roma, au Kaisari. Sarafu hizo zilikuwa na maandishi yaliyosema, "Mwana wa Mtukufu Kaisari Augusto." Ilifanya Kaisari aonekane kana kwamba alikuwa mungu.

Sitisheni hapa na muitazame picha ya dinari, sarafu ya Kiroma, kwa pamoja kama kikundi. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliwauliza watu, "Sura hii na maandishi haya kwenye sarafu ni ya nani?" Wakajibu kwa usahihi, "ya Kaisari."

Kisha Yesu anaonyesha mamlaka yake. Anasema, au anatangaza, jambo muhimu. Yesu alitumia jibu hili kuwakumbusha kwamba Kaisari ambaye picha yake ilikuwa kwenye sarafu alikuwa na mamlaka. Alikuwa na haki ya kuwatoza kodi. Ilikuwa inawezekana kumpa Kaisari na bado kumheshimu Mungu. Hata hivyo, Yesu pia aliwakumbusha viongozi kwamba hakuna binadamu ambaye ana haki ya kuchukua heshima ambayo ni ya Mungu. Kwa kweli, kwa sababu tu "mfano" wa Mungu, au kwa maana nyngine "mhuri" wa Mungu, sisi ni wa Mungu na tunadeni la kumtii Mungu. Jibu la Yesu lilikuwa zuri sana. Yesu alionyesha kwamba alikuwa na mamlaka.

Sitisheni hapa na mjadili swalii hili kama kikundi: Mnapotoa maelezo muhimu, lugha yenu hubadilikaje? Wasikilizaji wenu hujuaje kwamba mnatoa maelezo muhimu? Ikiwa unafanya jambo fulani katika lugha yako ili kutoa maelezo muhimu, hili litaathirije tafsiri yako ya mafundisho ya Yesu hapa?

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 12:13–17 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Kifungu hiki kina onyesho moja.

Katika onyesho moja na la pekee: Mafarisayo na wafiasi wa Herode wanamjia Yesu na kujaribu kumtega ili aseme jambo ambalo lingemtia hatiani. Wanamuuliza, "Je, tunapaswa kulipa kodi kwa mfalme wa Roma?" Yesu anawajibu kwa njia ambayo hawakutarajia.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wanatajwa kwa sababu wamekuwa pamoja naye. Lazima waliskia mazungumzo, lakini hawakufanya lolote katika hadithi hii.
- Mafarisayo
- Wafiasi wa Herode
- Watu wengine katika ukumbi wa Hekalu. Huenda waliskia mazungumzo pia, lakini hawakufanya lolote katika hadithi hii.

Kama kikundi, zingatiensi sehemu hizi za simulizi hii inapotukia:

Ni muhimu kukumbuka kwamba hadithi hii inatokea wakati fulani katika juma ambalo Yesu yuko Yerusalemu akifundisha katika kumbi za Hekalu. Huenda Yesu yuko katika ukumbi Mafarisayo na wafiasi wa Herode wanapomjia. Huenda Yesu anafundisha viongozi wanapomjia.

Viongozi wanaanza kwa kumsifia Yesu kuwa ni mtu mzuri. Wanasema, "Yesu, wewe haujali watu wanakufikiriaje. Unamweshimu sawa kila mtu. Unafundisha njia ya Mungu." Kisha viongozi wanamuuliza Yesu swali gumi. Wanajaribu kumtega Yesu. Wanataraka Yesu aingie hatiani.

Viongozi wanamwuliza maswali mawili. Katika kila swali wanampatia Yesu majibu yote yanayowezekana ili aseme jibu gani ni sahihi. Swali la kwanza ni: "Je, ni sawa kulipa kodi kwa Mfalme, Kaisari? Au la?" Swali la pili ni: "Je, tulipe kodi? Au tusilipe?"

Yesu alijua viongozi walikuwa wakijaribu kumtega. Anasema, "Nileteeni dinari, au sarafu ya Kiroma." Viongozi wanamletea sarafu. Yesu anaingangalia na kuuliza swali: "Sura hii ni ya nani? Maandishi haya yanasemaj?" Viongozi wanajibu kwa usahihi kwamba ni sura ya Kaisari-mfalme-iliyoko kwenye sarafu hiyo.

Yesu anawajibu, "Mpeni Kaisari kilicho cha Kaisari. Mpe Mungu kilicho cha Mungu." Hii ni kauli muhimu.

Sitisheni hapa na mjadili kwa pamoja kama kikundi: Zungumzieni namna mnavyoweza kuonyesha kwenye tafsiri yenu kwamba maelezo haya ni ya muhimu. Sitisha sauti hii hapa.

Viongozi wanashangaa na kuvutiwa na jibu la Yesu. Hawakuweza kumdanganya ili kumtia hatiani.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kuwa na ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 12:13-17 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hili lina onyesho moja.

Wahusika katika simulizi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wanatajwa kwa sababu wamekuwa pamoja naye. Lazima waliskia mazungumzo, lakini hawakufanya lolote katika hadithi hii.
- Mafarisayo
- Wafuasi wa Herode
- Watu wengine katika ukumbi wa Hekalu. Huenda pia waliskia mazungumzo, lakini hawakuigiza katika hadithi hii

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha hamruki sehemu ngumu au muhimu za simulizi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleza igizo.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Yesu anaweza kuwa akifundisha kwenye ukumbi wa Hekalu. Wanafunzi wake pia wapo pale. Kundi la viongozi linamjia Yesu. Wanamsifia Yesu, kisha wanamwuliza swali. Wanataka aingie hatiani. Wanamwuliza maswali kwa njia mbili: Je, ni sawa au halali kulipa kodi kwa Kaisari? Au tusilipe? Je, ni halali kulipa? Au sio?"

Sitisha igizo. Muulize Yesu, "Je, unajisikiaje au unafikiria nini?" Anaweza kujibu mambo kama, "Ni kuwa huzuni wanaendelea kujaribu kunitega," au "Ni huzuni kwamba hawanilewi," au "Kuudhika kwamba wanaingilia mafundisho yangu." Waulize viongozi wa dini, "Je, mnajisikiaje au kuwaza nini?" Wanaweza kujibu mambo kama, "Tunatarajia mwishoe kumtia hatiani," au "Kuchanganyikiwa kwamba watu wengi wanamsikiliza." Endeleza igizo.

Yesu anawaauliza, "Mbona mnajaribu kunitega, au kwa nini mnajaribu kunitia hatiani?" Kisha anasema, "Nileteeni sarafu ya Kiroma." Viongozi wanamletea sarafu. Yesu anawaauliza, "Sura au picha hii ni ya nani? Sarafu hii imeandikwaje?" Wanamjibu, "Ni picha na jina la Kaisari." Yesu anajibu, "Mpeni Kaisari kilicho cha Kaisari. Mpeni Mungu kilicho cha Mungu." Viongozi wanashangaa.

Sitisha igizo. Muulize Yesu, "Je, unajisikiaje au unafikiria nini?" Anaweza kujibu mambo kama, "Nataka kumtukuza Mungu baba yangu" au "Ni muhimu kufuata sheria za nchi ninamoishi." Waulize viongozi, "Je, mnajisikiaje au kuwaza nini?" Anaweza kujibu mambo kama, "Je, amejifunzaje kujibu maswali vizuri kiasi hiki?" au "Ah hapana! Inawezekana hatuwezi kumtia hatiani," au "Ninaonea wivu uwezo wake wa kufundisha."

Umfikia mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 12:13–17 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hili.

Mtu fulani aliwatuma **Mafarisayo** na **wafuasi wa Herode**, walioitwa **Waherode**, kwa Yesu. Hatujui aliyewatuma, lakini ikiwa ungependa kusema aliyewatuma unaweza kusema, "Baadhi ya viongozi waliwatuma Mafarisayo na wafuasi wa Herode." Tumia neno lile lile kwa kurejelea Farisayo kama ulivyolitumia katika simulizi zilivyopita. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno Mafarisayo, rejea Faharasa Kuu.

Wafuasi wa Herode walioitwa **Waherode**, walikuwa marafiki wa Herode kisiasa na walitaka waendelee kumuweka madarakani. Kwa maelezo zaidi kuhusu Waherode, rejea Faharasa Kuu.

Mafarisayo hao na wafuasi wa Herode walimjia Yesu ili **kumtega** au **kumkamata kwa maneno yake**. Hii inamaanisha kwamba wanataka kumtia hatiani kwa anachokisema. Namna ya kuitafsiri hii ni pamoja na, "kumwangusha kwa maneno yake."

Viongozi wanamwita Yesu **Mwalimu**. Tumia neno lile lile kurejelea Mwalimu kama ulivyolitumia katika simulizi zilizopita. Kwa maelezo zaidi kuhusu mwalimu, rejea Faharasa Kuu.

Viongozi wanajaribu kumsifia Yesu ili kumdanganya. Wanamwambia, "Unaifundisha njia ya Mungu kiukweli." Wanajaribu kusema, "Unaifundisha ukweli kuhusu jinsi ya kumfuata Mungu."

Viongozi wanamwuliza Yesu, "Je, ni sawa kulipa kodi kwa **Kaisari** au la?" Hili ni jina la mfalme wa Roma au mtawala-Kaisari.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakayotumia kumrejelea _Kaisari_. Tazama [Kaisari](#t19) kwenye Faharasa Kuu kwa maelezo zaidi. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliuja kwamba watu hao hawakuwa waaminifu. Alitambua unafiki wao. **Unafiki** ni pale ambapo mtu haamini kile anachodai kukiamini. Wanafiki inamaanisha mtu anayeonekana mwema kwa nje, lakini ndani hampendi Mungu kwa kweli. Wanafiki hutaka watu waone wakifanya kazi nzuri ili wawasifie.

Sitisheni hapa na mjadili kama kikundi ni neno au istilahi gani mtaitumia kumaanisha _unafiki_. Angalia [unafiki](#t71) kwenye Faharasa Kuu kwa maelezo zaidi. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliwaambia watu wamletee dinari, ambayo ni sarafu ya Kiroma inayotengenezwa kwa madini ya fedha. **Dinari** kwa kawaida ilikua ni malipo ya siku kwa kazi ngumu. Ilikuwa na picha ya kichwa cha Kaisari, au mfalme wa Roma, iliyokuwa imetiwa mhuri au kuchongwa kwenye sarafu hiyo. Pia kulikuwa na maandishi, au chapa, kwenye sarafu iliyoonyesha jina la mtawala na mara nyingi ilisomeka kama "mwana mtukufu." Sarafu hii ilimfanya mfalme wa Roma aonekane kama mungu.

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mtazame picha ya dinari. Jadilini ni neno gani au istilahi mtakayotumia kurejelea _dinari_. Tazama [dinari](#t37) kwenye Faharasa Kuu kwa maelezo zaidi. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliwajibu watu hao vizuri sana. **Walishangaa**, kumaanisha kwamba walistaajabu au kushangazwa kwa jibu la busara.

Huu ndio mwisho.

Marko 12:18–27

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 12:18–27 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Baada ya muda Mafarisayo na wafuasi wa Herode wanamjia Yesu, kikundi cha Masadukayo kilimjia. Huenda Yesu alikuwa bado kwenye ukumbi wa hekalu. Huenda ilikuwa baadaye siku moja sawa na ya simulizi iliyopita.

Masadukayo walikuwa kundi la viongozi wa dini ambao waliamini kwamba sheria za Agano la Kale ambazo Musa aliziandika ndizo sheria pekee. Hawakuamini mapokeo ya mdomo ambayo Mafarisayo walitengeneza. Hawakuamini kwamba Mungu atawafufua watu wote kutoka kwa wafu siku moja. Badala yake, waliamini kwamba walipokufa, walibaki wafu.

Viongozi wa dini walitafsiri maandiko, au maandiko matakatifu ya Wayahudi, kwa ajili ya watu. Kila kikundi cha viongozi wa dini kilikuwa na tafsiri tofauti ya sheria za Mungu. Walipenda kujadili tafsiri ya nani ilikuwa sahihi. Walitaka kushawishiana kwamba njia yao ilikuwa njia sahihi. Ilikuwa ni kawaida kukumbushana Maandiko mahususi. Katika simulizi hii, Masadukayo walitoa mfano wa sheria ya Musa kuhusu ndoa. Katika Kumbukumbu la Torati 25, Musa alianika kwamba mwanaume akifa bila mtoto wa kiume, ndugu yake mdogo anapaswa kumuoia mke wake na kuzaa naye watoto. Watoto wangechukuliwa kuwa watoto wa ndugu wa kwanza. Watoto hawa bado wangekuwa wa ndugu aliyekufa. Watoto wangerithi mali ya ndugu wa kwanza aliyekufa na wangepewa jina lake.

Sitisheni hapa na mjadili swalii hili kama kikundi: Mtu anapokufa katika utamaduni wenu, nani hurithi mali zake? Mwanamke akifiwa na mumewe na hana watoto, ni nani anayemtunza? Katika utamaduni wa Yesu, watoto wakiume pekee ndio waliorithi mali. Ikiwa mke angefiwa na mumewe na hakuwa na watoto, lazima aolewe na ndugu wa mumewe. Hii ina tofauti gani na utamaduni wenu? Sitisha sauti hii hapa.

Masadukayo walitaka kuthibitisha kwamba tafsiri yao ya Maandiko, kwamba watu hawafufuki kutoka kwa wafu, ilikuwa tafsiri sahihi. Kisha wanatoa mfano wa kinachowezekana ili kuthibitisha hili. Hadithi wanayosimulia sio ya kweli- ni uwezekano tu.

Sitisheni hapa na mjadili swalii hili kama kikundi: Je, viongozi wenu wa dini wanatumiae hadithi za mifano kufundisha? Ikiwa wanatumia, toa mfano wa hadithi wanayoweza kusimulia. Sitisha sauti hii hapa.

Katika mfano wa Masadukayo, kuna ndugu saba. Namba saba hupendwa sana na Wayahudi. Huenda walitumia namba hii ili kuifanya hadithi kuwa ya kuvutia na kusistiza hoja yao. Baada ya ndugu wa kwanza kufa, mjane anatakiwa kuolewa na ndugu anayefuata mmoja baada ya mwingine mpaka mwisho anakuwa na waume saba. Kisha mjane anakufa. Wanamwuliza Yesu mwanamke huyo atakuwa wa nani kwenye ufufuo. Wanataka kuonyesha kuwa ni upumbavu kuamini ufufuo. Masadukayo wanadhani kwamba kama Mungu angewafufua watu, isingwezekana kwa mwanamke yule kuolewa na waume saba kwa pamoja. Walimaanisha sheria ya Mungu, iliyomtaka mtu kumuoia mjane wa ndugu yake, kuonyesha kwamba Mungu hangewafanya watu waishi baadaye.

Kama ilivyo katika simulizi lililopita, kisha Yesu kwa haki au malaka, anatoa mafundisho yanayoelewka na ya moja kwa moja. Kama kawaida, Yesu anajibu kwa maswali zaidi. Kisha anajibu maswali yake mwenyewe kwa kutumia mifano kutoka katika Maandiko yenyewe. Yesu anawauliza, "Je, hamjakosea kwa sababu hamfahamu Maandiko wala uweza wa Mungu?" Hii inamaanisha, "Hamyaelewi maandiko na hamjui kwamba Mungu ana uwezo mkubwa. Ndiyo maana mmekosea." Kisha Yesu anawaambia walichokosea. Kwanza, anawathibitisha kwamba kutakuwa na ufufuo wa wafu. Kisha anaeleza kwamba watu hawataoa wala kuolewa baada ya kufufuka kutoka kwa wafu. Badala yake, maisha yao yatakuwa kama maisha ya malaika. Malaika ni viumbe wa kiroho wanaomtumikia Mungu kama wajumbe wake mbinguni, au mahali Mungu anapoishi. Kusudi kuu na lengo la malaika ni kumwabudu Mungu na kuwa na ushirika pamoja naye. Malaika hawajaoa wala kuolewa.

Yesu anawauliza, "Je, hamjasoma kuhusu ufufuo wa wafu katika maandiko ya Musa na katika hadithi ya Musa kwenye kichaka chenye kuwaka moto?" Yesu anawauliza Masadukayo swalii hili ili kuwakemea, si kwa sababu alitaka wamjibu. Masadukayo wangevijua vitabu vya Musa vizuri sana. Yesu anawakumbusha hadithi ya Musa katika Kutoka. Musa yuko katika kichaka kinachowaka moto lakini hakiteketei. Mungu anaongea na Musa kutoka kwa kichaka. Mungu anasema, "Mimi ni Mungu wa Ibrahim, Mungu wa Isaka na Mungu wa Yakobo." Ibrahim, mwana wake ni Isaka, na Yakobo ni mwana wa Isaka waliokuwa mababu watatu wa kwanza wa Wayahudi. Mungu aliaaahidi Ibrahim, Isaka, na Yakobo kwamba hatawaacha kamwe-kwamba atakuwa pamoja nao siku zote. Lakini Mungu anapozungumza na Musa, Ibrahim, Isaka, na Yakobo tayari wamekufa! Hiyo inamaanisha kama Mungu bado ni Mungu wao, Ibrahim, Isaka na Yakobo lazima bado wapo. Kwa hivyo, watu ambao tunafikiri wamekufa kwa kweli wako hai! Yesu anatumia simulizi hili kutoka kwenye Maandiko ambayo Masadukayo wanaheshimu zaidi kuwaonyesha kwamba lazima wamekosea.

Sitisheni hapa na mjadili swalii hili kama kikundi: Je, utamaduni wenu unaamini nini kuhusu ufufuo? Ikiwa watu hufufuka kutoka kwa wafu, watafufuka lini? Sitisha sauti hii hapa.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 12:18–27 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hili lina matukio matatu.

Katika tukio la kwanza: Yesu yupo na wanafunzi wake kwenye ukumbi wa hekalu. Masadukayo wanamjia Yesu Wanamkumbusha Yesu kuhusu sheria ya Musa ya ndoa.

Katika tukio la pili: Masadukayo wanamsimulia hadithi ya mtu aliyekufa baada ya kuoa na hakuwa na watoto. Ndugu zake 7 pia walimuoa mjane yule na kila mmoja alikuwa bila kupata watoto. Kisha mwanamke huyo anakufa. Masadukayo wanamwuliza Yesu je, mwanamke yule ataoleta na nani kwenye ufufo kama njia ya kuwadhihaki wanaoamini ufufuo wa wafu.

Katika tukio la tatu: Yesu anawakemea Masadukayo kwa kutumia swali juu ya kile walichokijua kumhusu Mungu. Kisha Yesu anaelezea kwamba mbinguni hakuna ndoa. Yesu anawakumbusha Masadukayo alichokisema Mungu alipojitambulisha kwa Musa. Mungu alisema yeye ni Mungu wa Ibrahim, Isaka, na Yakobo. Yesu anasema kuwa Mungu ni Mungu wa walio hai si wa wafu.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Masadukayo
- Wanafunzi
- Mwanaume
- Ndugu wa mwanaume huyo
- Mke wa mwanamume huyo
- Ndugu 7 wa mwanamume huyo
- Malaika
- Musa
- Abrahamu, Isaka, na Yakobo
- Mungu

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za simulizi:

Ni muhimu kukumbuka kwamba hadithi hii inatokea muda baada ya Mafarisayo na wafuasi wa Herode kumjia Yesu, yawezekana siku ile ile. Huenda hadithi hii inatokea katika ukumbi wa Hekalu. Baadhi ya Masadukayo walimjia Yesu.

Sitisheni hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Tunasikia katika simulizi kwamba Masadukayo hawakuamini ufufuo wa wafu. Lughu yako inaonyeshaje kwamba unatoa utangulizi wa tafsiri? Sitisha sauti hii hapa.

Ni muhimu kukumbuka kwamba hadithi ndogo tatu zinasimuliwa katika mazungumzo haya: hadithi ya mwanamke mwenye waume saba, maeleo ya watu na malaika mbinguni, na hadithi ya Mungu akizungumza na Musa kuitia kichaka.

Ni muhimu kuzingatia hadithi ya kwanza. Masadukayo wanaelezea sheria ya Musa kuhusu ndoa. Kisha Masadukayo wanansimulia hadithi ya kutunga kwa kutumia maneno kama "sasa" au "vizuri." Kuwa makini kwa

jinsi unavyoelezea ndugu mkubwa na ndugu zake wengine. Kila mmoja wa ndugu saba anamwoa mwanamke huyo, lakini hakuna anayepata watoto.

Sitisheni hapa na mjadili na kikundi chako: Lugha yako inazungumaje kuhusu kitendo hiki ambacho kinajirudia? Huenda ukahitaji kutaja kwamba mwanamke huyo aliolewa na ndugu mmoja baada ya mwingine, na hakuna ndugu yejote aliyepata watoto na mwanamke huyo. Sitisha sauti hii hapa.

Ni vyema kukumbuka kuwa Yesu aliwajibu Masadukayo kwa swali ili kuwakemea. Anawauliza, "Je, hamjakosea kwa sababu hamyajui Maandiko au nguvu ya Mungu?" Yesu anatumia swali ili kusisitiza kwamba Masadukayo hawakuyaelewa Maandiko wala nguvu ya Mungu.

katika hadithi ndogo ya pili ni vyema kukumbuka kwamba watu watakuwa kama malaika, lakini hawata "kuwa" malaika.

Yesu anatumia swali lingine linaloanza na neno kama "sasa" au "lakini." Neno hili linaashiria sehemu ya pili ya majibu yake kwa Masadukayo. Anapouliza, "Sasa kuhusu wafu kufufuka, je, hamjasoma katika kitabu cha Musa...?" Yesu alijua kuwa walikisoma kitabu cha Musa. Anatumia swali kukemewa kwa sababu walipaswa kuelewa Mungu huwafufua watu kutoka kwa wafu.

Katika hadithi ndogo ya tatu ni vyema kukumbuka kwamba Yesu anaitoa hadithi kwenye vitabu vya sheria ambayo Musa aliwaandikia Wayahudi. Yesu anarejelea mababu wa Wayahudi ambao kila mtu aliwajua anapozungumzia kuhusu Ibrahamu, Isaka na Yakobo.

Yesu anahitimisha mafundisho yake kwa kuwaambia Masadukayo moja kwa moja kwamba, "Mmekosea sana."

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kuchora, kutumia picha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 12:18–27 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hili.

Simulizi hili ina maonyesho matatu.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Masadukayo
- Wanafunzi
- Mwanaume
- Ndugu wa mwanaume huyo
- Mke wa mwanamume huyo
- Ndugu wengine wa mwanaume huyo
- Malaika
- Musa
- Ibrahamu, Isaka, na Yakobo
- Mungu

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha hamuachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha kucheza hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleta igizo.

Sitisha kucheza hapa kisha mwigize simulizi hili kwa mara ya pili.

Ufuaao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Igizeni Yesu akiwafundisha watu kwenye ukumbi wa hekalu. Wanafunzi wake pia wako pale. Kundi la Masadukayo linamjia Yesu. Wanataka kumshawishi Yesu kwamba kile wanachokiamini kuhusu ufufuo ni sahihi. Wanamsimulia Yesu hadithi.

Igizeni Masadukayo wakimsimulia Yesu hadithi. Mwanaume anaye mwoa mwanamke. Hawapati watoto. Mwanaume huyo anakufa. Ndugu yake mdogo anamwoa mwanamke huyo. Hawapati watoto. Mwanaume huyo anakufa. Hilo linawapata ndugu wote saba, kisha mwanamke huyo anakufa. Igizeni Masadukayo wakimwuliza Yesu, "Je, katika ufufuo, mwanamke huyo atakuwa wa nani? Alolewa na ndugu wote saba."

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anaweza kujibu mambo kama, "Ninahuzunika kwamba hawaelewi Maandiko," au "Hasira. Masadukayo wanajali kuwa sahihi zaidi kuliko kuwatafsiria watu maandiko kwa usahihi," au "Nitawafanya waelewe ufufuo wa wafu upo kwa kunukuu sheria ya Musa." Muulize anayeigiza kama Masadukayo, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anaweza kujibu mambo kama, "Labda tutaweza kumshawishi Yesu kwamba tuko sahihi!" au "Tunajivunia kwamba tunaweza kuthibitisha kuwa tuko sahihi!" au "Ninataka kumfanya Yesu aonekane mpumbavu kwa watu." Endeleta igizo.

Igizeni Yesu akiwajibu Masadukayo. Kwanza Yesu anasema, "Ndiyo maana mnakosea: Hamyaelewi maandiko, na hamjui kwamba Mungu ana nguvu. Wafu watakafufuka, hawataoa wala kuolewa. Watakuwa kama malaika mbinguni."

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza kama Masadukayo, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anaweza kujibu mambo kama, "Yawezekanaje?" au "Siamini lolote kati ya haya. Siamini watafufuka kutoka wafu, na kwa hakika siwaamini malaika," au "Nimeshtuka. Siwezi kuamini ametwambia tumekosea kwa mamlaka yale." Endeleta igizo.

Igizeni Yesu akitoa jibu linalofuata. Yesu anasema, "Sasa nitawaambieni kuhusu ufufuo wa wafu. Je, hamkusoma kitabu cha Musa? Je, hamjui simulizi ya Musa kwenye kichaka kilichokuwa kinawaka moto? Mungu anamwambia Musa, "Mimi ni Mungu wa Ibrahim, Mungu wa Isaka na Mungu wa Yakobo." Mungu ni Mungu wa walio hai, si wafu. Mmekosea kabisa."

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza kama Masadukayo, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu huyo anaweza kujibu mambo kama, "Nimeshangaa. Nimesoma sheria ya Musa. Najjua vizuri. Sijawahil kulifirkiria kwa namna hii," au "Nimechanganyikiwa sana. Yesu anaelewka. Lakini sielewi!" au "Yawezekanaje Ibrahim, Isaka na Yakubo kuwa bado hai? Lakini Mungu aliwaahidi kwamba angekuwa nao. Anawezaje kuwa nao kama wamekufa?"

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 12:18–27 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hili.

Baadhi ya **Masadukayo** walimjia Yesu. Hatujui mengi kuhusu Masadukayo. Masadukayo walikuwa viongozi wa dini ambao waliamini kwamba sheria za Agano la Kale ambazo Musa alizandiwa ndizo zilikuwa sheria pekee. Hawakuamini mafundisho ya mapokeo ya baadaye ya Mafarisayo. Kwa hivyo, hawakuamini ufufuo wa wafu. Pia hawakuamini malaika au roho. Kwa kawaida waliyaunga mkono mamlaka ya kisiasa yaliyokuwa madarakani, ikiwemo Mfalme Herode wakati wa kipindi cha Yesu.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakayotumia kumrejelea _Sadukayo_. Tazama neno [Sadukayo](#t115) kwenye Faharasa Kuu kwa maelezo zaidi. Ikiwa tayari umetafsiri neno hili katika kitabu kingine cha Biblia, tumia hilo neno ulilokwisha litumia kule. Sitisha sauti hii hapa.

Masadukayo walimwita Yesu "Mwalimu." **Mwalimu** ni jina la heshima ambalo Wayahudi walimwita mtu aliyefundisha mambo ya Mungu. Tumia neno lile lile hapa ambalo umetumia katika simulizi za awali. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno Mwalimu, rejea Faharasa Kuu.

Masadukayo walisema kwamba **Musa** aliwapa **sheria**. Vitabu vitano vya kwanza vya Biblia huitwa sheria ya Musa kwa sababu aliviandika kwa ajili ya Wayahudi. Hizi ni sheria ambazo Mungu alimpa Musa ili awape watu wake miaka mingi kabla ya Yesu. Wayahudi walizifuata sheria hizi.

Sitisheni hapa na mjadili kama kikundi ni neno au istilahi gani mtaitumia badala ya _sheria ya Musa_. Tazama neno [sheria ya Musa](#t83) kwenye Faharasa Kuu kwa maelezo zaidi. Ikiwa tayari umetafsiri neno hili katika kitabu kingine cha Biblia, tumia hilo neno ulilokwisha litumia kule. Sitisha sauti hii hapa.

Masadukayo wanamuuliza Yesu mwanamke huyo atakuwa mke wa nani katika ufufuo. **Ufufuo** ulimaanisha kwamba watu watafuliwa kutoka kwa wafu na kuishi tena. Ufufuo huu unarejelea wakati ambapo Mungu atawafanya watu waliokufa wawe hai tena.

Sitishieni hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakayotumia kurejelea _ufufuo_. Tazama neno [ufufuo](#t110) kwenye Faharasa Kuu kwa maelezo zaidi. Ikiwa tayari umetafsiri neno hili katika kitabu kingine cha Biblia, tumia hilo neno ulilokwisha litumia kule. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anawaambia Masadukayo kwamba hawayelewi Maandiko. Tumia neno lile lile kurejelea **Maandiko** kama ambavyo umetumia katika simulizi zilizotangulia. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno maandiko, rejea Faharasa Kuu.

Yesu anasema kwamba watu "hawataoa au kuolewa", ambayo inamaanisha kwamba hawataoana baada ya kufufuka kutoka kwa wafu. Watakuwa kama **malaika mbinguni**. Hapa, mbingu inarejelea mahali ambapo Mungu anaishi. Tumia neno lilelile kurejelea malaika na mbingu kama ulivytumia hapo awali. Kwa maelezo zaidi kuhusu maneno malaika na mbingu, rejea Faharasa Kuu.

Kisha Yesu anawaambia Masadukayo, "Yeye ni Mungu wa walio hai, si wafu." Yesu anataka kusema kwamba "Mungu ni Mungu wa watu hawa waliokufa: kwa kweli hawajakufa, wako hai."

Huu ndio mwisho.

Marko 12:28-34

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 12:28-34 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Mwalimu mmoja wa sheria ya dini alikuwa akisikiliza mijadala yote na hoja zinazofanyika kati ya Yesu na viongozi wengine wa dini katika ukumbi wa Hekalu. Hatujui kama mwalimu huyu wa sheria alikuwa Msadukayo au Mfarisayo. Alipenda mambo ambayo Yesu alisema. Aliwumuliza Yesu, "Ni amri au sheria gani iliyo ya kwanza, au kuu zaidi kati ya amri zote?" Amri zinarejelea sheria zote Mungu alizowapa watu wake. Katika wakati huo viongozi wa dini walizungumzia kila sheria. Walitaka kujua ni sheria zipi zilizokuwa kuu na ni zipi zilizokuwa ndogo kuliko zote.

Mwalimu wa sheria mara nyigine hutafsiriwa kama mwandishi au mtu aliyeziandika sheria: Walikuwa ni wasomi na wataalam wa tafsiri za sheria kutoka kwenye Maandiko Matakatifu. Tafsiri hizi hazikuandikwa, lakini zilikaririwa na kufundishwa kwa mdomo na walimu hao. Yesu alielewa kwamba swali hilo lilikuwa linahusu msingi wa sheria yenyewe. Yesu anatoa muhtasari wa sheria zote kwa sentensi moja, kama viongozi wengine wa dini wa wakati huo walivyofanya.

Sitishieni hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Je, mna sheria za dini katika utamaduni wenu? Sheria zingine zinachukuliwa kuwa muhimu kuliko zingine? Toa mifano. Sitisha sauti hii hapa.

Tena, kama katika simulizi zilizotangulia, Yesu anayasema mafundisho kwa ufasaha na malaka, au haki ya kutenda. Yesu anaanza jibu lake kwa kutaja Shema. Shema ilikuwa ni wito kwa Wayahudi kumfuata Mungu kwa maisha yao yote. Yesu alikuwa Hekaluni akizungumza na viongozi wa dini, na sentensi yoyote ya sheria za dini ingeanza na kauli hii. "Sikilizeni eh Israeli! Bwana Mungu wetu ndiye Bwana mmoja na wa pekee." Israeli inarejelea Wayahudi. Kwa kumwita Mungu Bwana, Yesu anamrejelea Mungu mwenyewe na kwa jina lake Yahweh. Shema ilikuwa msingi wa sala za Wayahudi na walikuwa wakisali kila asubuhi na kila jioni. Shema iliakumbusha watu kwamba Mungu aliwaahidi kwamba atakuwa pamoja nao daima na kuwapenda. Kwa hivyo, Wayahudi walifuata sheria za Mungu kwa sababu walimpenda Mungu.

Kisha Yesu alielezea upendo huu kwa Mungu. Alisema, "Mpende Bwana Mungu wako kwa moyo wako wote, kwa roho yako yote, kwa akili yako yote na kwa nguvu zako zote." Hii ni kumaanisha kumpenda Mungu kwa nafsi yako yote—kumpenda kwa kila kila ulichonacho na kwa kila ulicho.

Sitisheni hapa na mjadili swalii hili kama kikundi: Mnaweza kutoa mifano ya wanachokifanya watu wakimpenda mungu kwa namna hii? Sitisha sauti hii hapa.

Kisha mara moja Yesu anatoa amri au sheria ya pili ya muhimu zaidi, kwa sababu amri hizi mbili haziwezi kutenganishwa. Ikiwa mtu anampenda Mungu kwa moyo wake wote, upendo utawafurika wale wanaomzunguka. Kisha atampenda jirani yake kama anavyojipenda mwenyewe. Wayahudi waliamini kwamba neno "jirani" yao lilimaanisha Wayahudi wengine. Hata hivyo, Yesu alisema kwamba jirani alikuwa mtu ye yote waliyekutana naye. Hili ni fundisho jipya-viongozi wengine wengi wa dini kwa wakati huo hawangefundisha kuwapenda wengine kwa njia hii.

Sitisheni hapa na mjadili swalii hili kama kikundi: Mnaweza kutoa mfano wa wanachokifanya watu wanapowapenda jirani zao kama wanavyojipenda wenyewe? Sitisha sauti hii hapa.

Mwalimu wa sheria alitoa jibu la kushangaza. Mwalimu wa sheria anarudia alichokisema Yesu kwa ufupi. Anasema, Mungu ni mmoja na hakuna mwngine ila yeye. Hii ina maana sawa na kile ambacho Yesu alisema. Inamaanisha kwamba Mungu tu ndiye aliye kama yeye mwenyewe. Hakuna mwngine anayestahili kuabudiwa kama Mungu. Kwa kawaada, walimu wa sheria waliamini kwamba kutoa dhabihu, kufuata sheria, na kuwapenda watu ni mambo yenye umuhimu sawa. Hata hivyo, mwalimu huyu alikubaliana na Yesu. Kisha alisema kwamba sheria hii ilikuwa ya muhimu zaidi kuliko kutoa wanyama au vitu vingine kama dhabihu kwa Mungu. Mwalimu huyu alioneckana kuamini kwamba upendo kwa wengine ni muhimu zaidi kuliko dhabihu.

Yesu aligundua kwamba mwalimu wa sheria alijibu kwa hekima. Alisema, "Hauko mbali na Ufalme wa Mungu." Kumbuka kwamba Ufalme wa Mungu sio mahali. Ufalme wa Mungu ni uhusiano na Mungu. Tunamruhusu Mungu awe mfalme wetu na kututawala. Tunamfuata. Mungu anatutawala kwa upendo na kutulinda. Yesu alisema kwamba mwalimu huyu wa sheria alikuwa karibu kukubali utawala wa Mungu juu ya maisha yake.

Sitisheni hapa na mjadili swalii hili kama kikundi: Watu wenu wanauelewaje Ufalme wa Mungu? Watu hufanya nini katika Ufalme wa Mungu? Mnafikiri ni kwa nini Yesu alisema kwamba mwalimu huyu wa sheria alikuwa karibu na Ufalme wa Mungu? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliwajibu viongozi wote wa dini waliomuuliza maswali kwa hekima na kwa busara. Kwa sababu hii, kila mtu aliogopa kuuliza maswali zaidi.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 12:28–34 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Kifungu hiki kina tukio moja.

Katika tukio la kwanza: Mwalimu wa sheria, au mwandishi anamjia Yesu katika ukumbi wa Hekalu. Anamwuliza Yesu, "Je, ni amri ipi, au sheria iliyo kuu zaidi?" Yesu anajibu kwa kusema, "Tunapaswa kumpenda Mungu, na kisha kumpenda jirani yetu, au wale wote tunaokutana nao, kama tunavyojipenda wenyewe."

Mwalimu wa sheria anakubaliana na Yesu na Yesu anamwambia yuko karibu na Ufalme wa Mungu. Hakuna mwingine anayemwuliza Yesu maswali kwa sababu alijibu kwa hekima sana.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi (hawafanyi lolote katika tukio hili, lakini huenda wako kwenye kumbi za Hekalu.)
- Mwalimu wa sheria, au mwandishi
- Israeli
- Mungu
- Jirani

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za simulizi:

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaendelea kuwajibu viongozi wa dini kwa hekima sana. Huenda Yesu yuko katika kumbi za Hekalu. Yesu anapojibu, anaanza na Shema. Hii ni sala maalum ya Wayahudi. Kunukuu hili inaonyesha kwamba Yesu ni Myahudi mwema na anamheshimu Mungu. Wayahudi walisali sala hii mara mbili kwa siku. "Sikiliza, Ee Israeli, Bwana, Mungu wetu, ndiye Bwana pekee." Kisha Yesu anaihitimisha sheria kwa sentensi mbili kuhusu kumpenda Mungu na jirani.

Ni muhimu kukumbuka kwamba mwalimu wa sheria alipenda kile ambacho Yesu alisema. Mwalimu wa sheria anaendelea kusema kwamba sheria hizi kuhusu kumpenda Mungu na jirani ni muhimu zaidi kuliko kutoa sadaka za kuteketezwa na dhabihu zote.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alivutiwa na jibu la mtu huyo. Yesu alimwambia mtu huyo kwamba alielewa jinsi ya kuwa sehemu ya Ufalme wa Mungu. Alikuwa tayari Mungu ayatawale maisha yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba watu walielewa kwamba majibu ya Yesu yalikuwa na hekima. Majibu ya Yesu yalionyesha kwamba alizungumza kwa mamlaka na hekima. Viongozi wa dini waliogopa kumuuliza maswali zaidi, kwa sababu kila walipouliza, Yesu alionyesha kwamba alielewa zaidi jinsi Ufalme wa Mungu unavyofanya kazi kuliko wao.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 12:28–34 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Kifungu hiki kina tukio moja.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Wanafunzi
- Mwalimu wa sheria, au mwandishi
- Israeli
- Mungu
- Jirani

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisheni kuwa hamwachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hili.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hili mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleza igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuaao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Igizeni Yesu akizungumza na viongozi wa dini katika ukumbi wa Hekalu. Wanafunzi wake pia wako pale. Yesu anapozungumza na viongozi wa dini, mwalimu mmoja wa sheria ya dini anamsikiliza kwa makini na anapenda yale anayosikia. Sasa anazungumza na Yesu na anamwuliza, "Ni amri ipi iliyo kuu zaidi?"

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anaweza kujibu mambo kama, "Furaha, kwa sababu ninaona moyo wake ni mzuri na anataka hekima ya kweli." Au, "Vizuri. Nafasi nyingine ya kumfundisha kila mtu ukweli kuhusu moyo wa Baba yangu." Au, "Ninafurahi aliuliza hilo." Muulize anayeigiza kama mwalimu wa sheria, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu mambo kama, "Ninampenda huyu mwalimu, Yesu. Nataka kuelewa kabisa kile anachofundisha." Au, "Nina shauku ya kuona jinsi Yesu atakavyojibu." Au, "Natumaini. Labda Yesu atakubaliana nami." Endeleza igizo.

Igizeni Yesu akisema, "Amri kuu zaidi ni hii: Sikilizeni eh Israeli, Bwana Mungu wetu ndiye Bwana mmoja na wa pekee. Mpende Bwana Mungu wako kwa moyo wako wote, kwa roho yako yote, kwa akili zako zote, na kwa nguvu zako zote. Ya pili ni ya muhimu sawa na hiyo: Mpende jirani yako kama unavyojipenda mwenyewe. Hizi ndizo amri mbili kuu."

Igizeni jibu la mwalimu: "Hivyo ni vyema, Mwalimu! Unasema ukweli." Kisha mwalimu anarudia kile ambacho Yesu anasema, "Mungu ni mmoja, wala hakuna mwingine ila yeye. Na ninajua kuwa ni muhimu kumpenda kwa moyo wangu wote na kwa uelewa wangu wote, au akili, na kwa nguvu zangu zote, na kumpenda jirani yangu kama ninavyojipenda mwenyewe." Kisha mtu huyo anaendelea kusema, "Hili ni bora zaidi kuliko kutoa sadaka za kuteketezwa na dhabihu zote ambazo huhitajika na sheria."

Igizeni Yesu akigundua kuwa mwalimu alifahamu mengi kuhusu Ufalme wa Mungu. Anasema, "Hauko mbali na Ufalme wa Mungu."

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu mambo kama, "Ninafurahi sana kwamba mtu huyu anaelewa jinsi ya kumpenda Mungu na watu," au "Mtu kama huyu hunifanya niwe na furaha," au "Nina hakika Mungu atamtumia ili atafsiri kwa usahihii maandiko kwa ajili ya watu." Muulize anayeigiza kama mwalimu wa sheria, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda mtu huyo akajibu, "Mtu huyu kweli anatoka kwa Mungu," au "Moyo wangu umejaa upendo," au "Nataka kumtumikia Mungu wa upendo." Endeleza igizo.

Igizeni hakuna mwingine anayemwuliza Yesu maswali kwa sababu ya jinsi alivyojibu kwa hekima.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 12:28–34 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hii.

Yesu alikuwa bado akizungumza na viongozi wa dini katika ukumbi wa Hekalu. **Mwalimu wa sheria** alikuwa akisikiliza na kupenda alichokisikia. Anamwuliza Yesu, "Ni amri ipi iliyo kuu zaidi?" Walimu wa sheria au waandishi, walikuwa ni wasomi na wataalam wa tafsiri ya sheria kutoka kwenye Maandiko Matakatifu. Tafsiri hizi hazikuandikwa, lakini zilikaririwa na kufundishwa kwa mdomo na walimu hao. Tafsiri neno mwalimu wa sheria kama ulivyotafsiri katika simulizi zilizopita. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno mwalimu wa sheria, rejea Faharasa Kuu.

Yesu alianza kwa kusali sala muhimu na imani ya Kiyahudi. Alisema, "Sikilizeni, Eh, **Israeli**. Bwana Mungu wetu, ni Bwana mmoja." Badala yake tafsiri nyingi za Biblia zinasema, "Bwana Mungu wetu, ndiye Mungu pekee." Inaweza pia inaashiria kuwa kuna Mungu mmoja tu. Lakini huenda kauli hii inaangazia ukweli kwamba Mungu wa Wayahudi-mwumbaji, Mungu wa milele-ndiye Mungu pekee anayestahili sifa zetu. Israeli inamaanisha Wayahudi, au wazao wote wa Yakobo. **Neno Bwana** linamrejelea Mungu mwenyewe na linamaanisha jina lake Yahweh. Tafsiri Israeli na Bwana, kumaanisha Mungu mwenyewe, kama ulivyotafsiri katika simulizi zilizopita. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno Israeli na Bwana, rejea Faharasa Kuu.

Kisha Yesu anasema, "Mpende Bwana Mungu wako kwa moyo wako wote, kwa roho yako yote, kwa akili zako zote, na kwa nguvu zako zote. **Moyo** ni hisia na maamuzi ya mtu. **Roho** ni maisha na mawazo ya ndani ya mtu. **Moyo na roho** kwa pamoja hurejelea maisha ya ndani ya mtu. Akili inarejelea mawazo, ufahamu na werevu wa mtu. Nguvu inarejelea uwezo wa mtu wa kufanya jambo au nguvu zake za kimwili. Maneno haya yote hufanya kazi pamoja kuelezea haiba na uwezo wa mtu. Tafsiri moyo na roho kama ulivyyotafsiri katika simulizi zilizopita. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno moyo na roho, rejea Faharasa Kuu.

Sitisheni hapa na mjadili kama kikundi: Mtatafsirije kila neno _moyo_, _roho_, _akili_, na _nguvu_? Huenda usiweze kutafsiri neno kwa neno, lakini kwa maana sawa kama hapo juu. Sitisha sauti hii hapa.

Kisha Yesu anasema, Mpende jirani yako kama unavyojipenda." Ingawa "wewe" ni umoja hapa, Yesu anakusudia hii iwe amri kwa kila mtu, si kwa mwalimu huyu wa sheria tu.

Sitisheni hapa na mjadili kama kikundi: Mtatafsirije neno jirani? Huenda ukahitaji kulifafanua neno hilo. Katika muktadha huu linaweza kumaanisha mtu anayeishi karibu, mtu wa kundi moja la kijamii, au mtu wa kundi moja la lugha. Lakini kumbuka, Yesu daima humaanisha kundi kubwa la watu-anamaanisha mtu ye yote unayekutana naye. Sitisha sauti hii hapa.

Mwalimu wa sheria anasema, "Umesema vyema," au "Upo sahihi." Mtu huyo anavutiwa. Anamwita Yesu **Mwalimu**. Tafsiri neno mwalimu kama ulivyyotafsiri kwenye simulizi zilizotangulia. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno mwalimu, rejea Faharasa Kuu.

Mwalimu wa sheria anasema kwamba amri hizi ni muhimu zaidi kuliko sadaka za kuteketezwa na dhabihu. **Sadaka za kuteketezwa** ni zile walizowatoa wanyama kwa Mungu kwa kuwachoma kabisa. **Dhabihu** ni chochote ambacho watu humpa Mungu ili kumshukuru, kumsifu au kumwomba Mungu msamaha. Dhabihu hizi zingeweza kuwa ngano, mafuta au divai. Mungu alihitaji dhabihu hizi na sadaka katika sheria yake. Tafsiri neno dhabihu kama ulivyotafsiri kwenye simulizi zilizotangulia. Kwa maelezo zaidi kuhusu dhabihu, rejea Faharasa Kuu.

Yesu anamwambia mtu huyo kwamba hayuko mbali na Ufalme wa Mungu. **Ufalme wa Mungu** ni hali au uhusiano, si sehemu au mahali. Hii inarejelea Mungu kutawala katika mioyo ya watu wake. Tafsiri Ufalme wa Mungu kama ulivyotafsiri katika simulizi zilizopita. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno Ufalme wa Mungu, rejea Faharasa Kuu.

Umfikia mwisho.

Marko 12:35-37

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 12:35–37 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu aliendelea kuwafundisha umati wa watu katika kumbi za Hekalu. Aliuliza maswali mawili magumu ambayo yalioneckana kупingana. Alitaka kuonyesha kwamba kauli zote mbili ni za kweli, ingawa zinaoneckana kama haziwezi kuwa za kweli. Hii ilikuwa mbinu ya kawaida ya mafundisho ya walimu wa kidini wa Kiyahudi.

Manabii Wayahudi, au wajumbe wa Mungu, walisema kwamba Masihi, au Mkombozi Aliyeahidiwa, angekuwa uzao wa Mfalme Daudi. Wayahudi wote walijua kuhusu babu yao Daudi kwa sababu alikuwa mfalme maarufu na wa maana. Yesu anauliza, "Imekuwaje walimu wa sheria wanasema kwamba Masihi ni mwana tu, au mzao, wa Daudi?" Walimu wa sheria ya kidini walitafsiri sheria ya Mungu kwa watu. Yesu anauliza swali hili si kwa sababu anataka jibu, lakini kwa sababu anataka watu wafikirie kwa makini kuhusu Masihi ni nani. Kisha Yesu anasema kwamba Roho Mtakatifu, au Roho wa Mungu, alimfanya Mfalme Daudi aseeme Zaburi hii:

"Bwana alimwambia Bwana wangu,

Keti mahali pa heshima katika mkono wangu wa kuume

hadi nitakapowaweka adui zako chini ya miguu yako."

Katika Zaburi hii, Daudi anasema kwamba Bwana, au Mungu, anamweleza Bwana wa Daudi-Masihi-aketi mkono wa kuume wa Mungu, au mahali pa heshima. Katika utamaduni wa Kiyahudi, mtu aliyekuwa mkono wa kuume alikuwa na haki ya kutawala pamoja na mfalme. Mungu alikuwa akimwambia Masihi kwamba Masihi angetawala pamoja na Mungu. Mungu angewanyenyekeza maadui wa Masihi, miguuni mwake. Hii ni picha ya mshindi akiweka miguu yake juu ya shingo za maaadui wake aliyowashinda.

Sitisha hapa na mjadili maswali haya kama kikundi: Je, Mungu au kiongozi mashuhuri huonyeshaje heshima kwa mtu? Hapa, Mungu anamweka Masihi mkono wake wa kuume ili waweze kutawala Ufalme pamoja. Unaonyeshaje heshima na mamlaka kwa mtu katika utamaduni wako? Mungu anatoa ushindi juu ya maadui wa Masihi kwa kuwaweka chini ya miguu yake. Unaonyeshaje kwamba mshindi amewashinda maadui zake katika utamaduni wenu? Simamisha sauti hii hapa.

Katika utamaduni wa Kiyahudi, wafalme na baba hawakuwaita wazao wao mabwana au masayidi wao. Kwa hivyo katika muktadha huu, inaoneckana vigumu kwamba Daudi angemwita mmoja wa wazao wake Bwana, au sayidi.

Sitisha hapa na kama kikundi mjadili swalii hili: Je, utamaduni wako unawaonaje mababu zenu? Je, utamaduni wako unaonyeshaje heshima au kuwapa mamlaka mababu? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anauliza, "Masihi anawezaje kuwa mzao, au mwana, wa Mfalme Daudi, kwa kuwa Daudi alimwita Masihi 'Bwana wangu'?" Watu wengine waliamini kwamba Masihi angeurudisha ufalme wa Daudi duniani. Hata hivyo, Yesu anajaribu kuonyesha kwamba jukumu lake, jukumu la Masihi, ni kuanzisha Ufalme mkuu wa Mungu. Katika mtazamo wa Yesu, Ufalme wa Mungu ulikuwa kuhusu watu wakimfuata Yesu kama mfalme wao katika miyo yao na kuwa na uhusiano mzuri na Mungu. Yesu hakukataa kwamba Masihi alikuwa mzao wa Mfalme Daudi. Hata hivyo, Yesu alitaka watu wawe na maoni ya juu ya Masihi kuliko walivyokuwa wakitarajia. Kama Yesu angekataa kwamba Masihi angekuwa mzao wa Mfalme Daudi, umati ungemkasirikia kwa sababu daima walifundishwa kwamba Masihi angekuwa mzao wa Mfalme Daudi. Badala yake, Yesu anaonyesha jinsi hata Mfalme Daudi aliviyotambua kwamba Masihi angekuwa mkuu kuliko yeye. kwa kumwita Bwana.

Watu waliskiliza kwa furaha. Huenda walifurahia kwamba walimu wa sheria hawakupendezwa na mafundisho ya Yesu. Itikio la watu lilionyesha kwamba Yesu alipendwa na umati.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 12:35–37 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii ina onyesho moja.

Katika onyesho la kwanza: Yesu anawafundisha watu katika kumbi za Hekalu. Anawauliza maswali kuhusu maandiko ili kuwasaidia kufikiri kwa undani kuhusu jukumu halisi la Masihi, au Mkombozi Aliyahidiwa. Umati unafurahishwa na mafundisho ya Yesu.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi (wanafunzi hawafanyi lolote katika onyesho hili, lakini huenda wako kwenye kumbi za Hekalu pamoja na Yesu.)
- Watu katika kumbi za Hekalu, pamoja na walimu wa sheria ya kidini
- Mfalme Daudi
- BWANA Mungu
- Na Bwana, au Masihi

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za simulizi hii inapotukia:

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alikuwa bado anafundisha katika kumbi za Hekalu. Huenda alikuwa akiwapa umati mkubwa mafundisho katika kumbi hizo. Yaelekea kuna walimu wengi wa sheria ya kidini wanaosikiliza na pia wanafunzi wa Yesu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alifundisha kama walimu wengi wa kidini. Aliuliza maswali mengi katika mafundisho yake si kwa sababu alitaka jibu, lakini kwa sababu alitaka watu wafikirie kwa makini kuhusu maandiko.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alinukuu maandiko kutoka Zaburi.

Sitisha hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Lugha yako itatumia vipi aina tofauti za lugha au maneno wakati wa kunukuu Maandiko au wakati wa kuanzisha nukuu kutoka kwenye Maandiko? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anawaambia watu kile ambacho Daudi aliandika kuhusu Masihi katika Zaburi. Yesu alisema kwamba Roho Mtakatifu alimwambia Daudi aseme, "Bwana (Mungu) alimwambia Bwana (au bwana wangu): Keti mkono wangu wa kuume, hadi nitakapowaweka adui zako chini ya miguu yako." Daudi anasema kwamba Mungu anazungumza na Bwana wake (Bwana wa Daudi). Mungu anasema kwamba bwana wa Daudi atakaa mkono wa kuume wa Mungu katika mahali pa heshima. Mungu atampa ushindi juu ya adui zake. Ataonyesha hili kwa kuawewka adui chini ya miguu ya Bwana wa Daudi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba umati ulifurahi kusikia mafundisho haya.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 12:35–37 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina tukio moja.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi
- Watu katika kumbi za Hekalu, pamoja na walimu wa sheria ya kidini
- Mfalme Daudi
- BWANA Mungu
- Na Bwana, au Masihi

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisheni kuwa hamwachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleza igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuaao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Igizeni Yesu akifanya mafundisho kwenye ukumbi wa Hekalu. Huenda amekuwa hapo kwa muda akiwapa mafundisho. Wanafunzi wake pia wako pale. Huenda kuna walimu wa sheria katika umati. Yesu anauliza swali, "Kwa nini walimu wa sheria ya kidini wanasema kwamba Masihi ni mwana wa Daudi?"

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza kama walimu wa sheria, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akajibu, "Kukasirika. Je, anahoji mafundisho yetu?" "Kushangaa. Yesu ni mwalimu mwenye hekima," au "Kutaka kujua. Yesu atasema nini baadaye?" Endeleza igizo.

Igizeni Yesu akisema, "Roho Mtakatifu alimwambia Daudi aseme hivi, 'Mungu (au Bwana) akamwambia Bwana wangu (au bwana wangu), keti mahali pa heshima katika mkono wangu wa kuume hadi nitakapowakandamiza adui zako chini ya miguu yako."

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza kama umati, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anaweza kutoa majibu kama, "Nimeshangazwa. Sijawahi kuona hiyo kamwe," "Hiyo inachanganisha. Kwa nini angemwita mjukuu wake Bwana wake?" au "Kutaka kujua. Nina hakika Yesu ataelezea." Endeleza igizo.

Igizeni Yesu akitoa muhtasari wa mafundisho yake kwa kusema, "Daudi mwenyewe alimwita Masihi 'Bwana wangu,' kwa hivyo Masihi anawezaje kuwa mzao wake?"

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza kama umati, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anaweza kujibu mambo kama, "Mwenye furaha kwa sababu Yesu ana mafundisho mapya na ya kusisimua," "Kuchanganyikiwa kidogo," au "Mwenye furaha kwa sababu inaonekana kama Yesu anazungumza kwa mamlaka." Endeleza igizo.

Umati unafurahishwa na mafundisho ya Yesu.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 12:35–37 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hii.

Yesu alikuwa akifanya mafundisho ya watu katika **Hekalu**, au mahali Yerusalemu Mungu alipoishi kati ya watu wake. Hakikisha kwamba umetumia neno lile lile kwa Hekalu kama ulivyotumia katika vifungu vilivyotangulia. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno Hekalu, rejea Faharasa Kuu.

Yesu aliuliza kwa nini **walimu wa sheria ya kidini** au **waandishi** walidai kwamba **Masihi** au **Kristo**, ni mzao au mwana wa Daudi. Walimu wa sheria walitafsiri sheria ya Mungu. Masihi, au Kristo, ni jina la mteule wa Mungu ambaye Mungu alimtuma kama mfalme na Mkombozi. Tumia maneno yale yale kwa walimu wa sheria ya kidini, Masihi, na Kristo uliyotumia katika vya awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu walimu wa sheria, Masihi, na Kristo, rejelea Faharasa Kuu.

Maneno **mwana wa Daudi** yanamaanisha mzao wa Daudi. Katika Agano Jipyaa maneno "mwana wa Daudi" kwa kawaide yanarejelea Masihi kwa sababu manabii walitabiri kwamba Masihi angekuwa mzao wa Mfalme Daudi. Hakikisha kutumia neno lile lile kwa Mwana wa Daudi kama uliviyotumia katika vifungu viliviyotangulia. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi Mwana wa Daudi, rejelea Faharasa Kuu.

Mfalme Daudi alikuwa mfalme mkuu na muhimu kwa Wayahudi. Mungu alikuwa amemwahidi Daudi kwamba mmoja wa wazao wake angetawala Israeli milele. Hakikisha kwamba umetumia neno lile lile kwa Daudi kama uliviyotumia katika vifungu viliviyotangulia. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno Daudi, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu alisema kwamba **Roho Mtakatifu** alimwambia Daudi cha kusema wakati alipoandika Zaburi yake. Katika Agano la Kale, neno la Kiebrania "ruach" (roho) linaweza kuwa na maana ya kimwili ya "upepo" au "kupumua." Pia linaweza kumaanisha "uwezo" au "mamlaka" ambayo Mungu humpa mtu ili kumwezesha kufanya mambo yasiyo ya kawaide. Mungu aliwapa wafalme Roho wake alipowatia mafuta kuwa wafalme naye Roho akawapa hekima na uwezo maalum kutoka kwa Mungu. Mtu aliyejawa na Roho wa Mungu hubeba ujumbe kutoka kwa Mungu kwa watu au kwa mtu binafsi. Mtu aliye na Roho wa Mungu ana hekima na mamlaka ya kimungu (hasa wafalme na manabii). Tumia neno lile lile kwa "Roho Mtakatifu" ambalo umetumia katika vifungu viliviyotangulia. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi Roho Mtakatifu, rejelea Faharasa Kuu.

Daudi anaposema "**Bwana** alimwambia **Bwana** wangu," anazungumzia wakati ambapo Mungu anazungumza na Masihi. BWANA wa kwanza anarejelea Mungu. Bwana wa pili anarejelea bwana wa Daudi (ambaye pia anaeleweka kuwa Masihi). Huenda ukahitaji kutaja katika tafsiri yako kwamba ilikuwa ni "*Bwana Mungu*" ndiye aliyezungumza na "*Bwana* wangu.". Tafsiri neno "*Bwana*," ikimaanisha Mungu, na "*Bwana*," ikimaanisha Mwalimu, kwa njia ile ile uliyoitumia katika vifungu vya awali. Kwa maelezo zaidi kuhusu matumizi tofauti ya neno Bwana, rejelea Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 12:38-44

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 12:38–44 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu yuko pamoja na wanafunzi wake, au wafuasi wa karibu zaidi, katika kumbi za Hekalu. Amekuwa akiwapa mafundisho watu na walimu wa sheria. Hatujui wakati alipozungumza kuhusu mambo haya. Mafundisho haya ni mafundisho ya mwisho ambayo Marko anazungumzia wakati wa huduma ya Yesu ya hadharani.

Yesu alisema, "Jihadharini na walimu hawa wa sheria ya kidini!" Maneno "jihadharini" au "kuweni makini" yanamaanisha Yesu anajaribu kuwaonya watu kuhusu madhara yanayoweza kutokea. Hapa, madhara yanaweza kutokea kupitia vitendo vya walimu wa sheria. Walimu wa sheria, ambaa pia wanaitwa waandishi, walisoma, wakafasiri, na kufundisha sheria ya Mungu. Mara nyingi walivaa mavazi ya kitani meupe marefu. Mavazi hayo yalifikia miguu yao na yalikuwa na pindo au ukingo mrefu. Rangi nyeupe ilionyesha kwamba wanaume hawa walikuwa muhimu na wenye mamlaka, au haki ya kutenda. Tofauti na hilo watu wa kawaide walivaa rangi za kung'aa. Walimu walipenda kuvala nguo hizi ili kuonyesha jinsi walivyokuwa muhimu.

Sitisha hapa na muangalie kama kikundi picha ya mavazi meupe marefu ambayo walimu wa sheria ya kidini wangevaa. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu alisema kwamba walimu wa sheria wanapenda kutembea sokoni na kupoake salamu. za heshima. Maeneo ya soko yalikuwa kituo cha utamaduni wa Wayahudi ambapo watu waliuza na kununua vitu. Walimu walipokuwa wakitembea, watu waliwaonyesha heshima kwa kusimama ili kuwasalimia. Wafanyabiashara

waliofanya kazi sokoni tu hawakuhitaji kufanya hivyo. Watu waliwaita walimu hawa wa kidini, "Rabi," "Baba," au "Mwalimu."

Katika karamu, walimu waliketi katika viti bora vya heshima upande wa kulia na kushoto wa mwenyeji. Katika masinagogi, au mahali pa sala za Wayahudi, walimu hao pia walikalia viti bora zaidi vya heshima. Waliketi mbele ya kutaniko ili kila mtu aweze kuwaona. Waliketi mbele ya kisanduku maalum au kiboksi kilichokuwa na nakala ilioandikwa ya Maandiko yao.

Sitisha na mjadili swali hili kama kikundi. Je, ni watu wa aina gani wengine huwasifu katika utamaduni wenu? Je, watu hutumia mavazi aina gani ili kuonyesha kwamba wana hadhi ya juu katika jamii? Simamisha sauti hii hapa.

Hakuna mtu angweza kuwalipa walimu wa sheria kwa kufanya mafundisho sheria ya Mungu. Badala yake, jamii iliwapa zawadi. Walimu hao walikuwa maskini, lakini kwa kawaida hawakuhitaji kuomba pesa au chakula. Matajiri wengi waliwatunza walimu hao. Walimu wa sheria walitaka watu wafikiri kwamba wao walikuwa waadilifu au kuwa karibu zaidi na Mungu kuliko wengine, kwa hivyo walisali kwa muda mrefu hadharani. Yesu anamaanisha kwamba walitaka tu kujifanya wazuri. Anasema Mungu atawaadhibu kwa ukali zaidi kuliko watu wengine.

Nyakati nyingine walimu wa sheria ya kidini waliwafanya maskini. Yesu anasema "wanakula nyumba za wajane" ili kuonyesha kwamba walimu wa sheria walichukua fedha nyingi kadiri walivyoweza kutoka kwa wajane. Hatujui jinsi walivyofanya hivyo, lakini inawezekana kwamba waliwashawishi wajane kuwapa zawadi za ukarimu. Tofauti na walimu wa sheria, wajane walikuwa na hadhi ya chini ya kijamii na walikuwa hatarini hasa kwa sababu hawakuwa na mume wa kuwatunza. Mara nyingi, wajane hawakuwa na pesa za kutosha kuishi.

Katika tukio linalofuata Yesu ameketi pamoja na wanafunzi wake karibu na sanduku la hazina kwenye Hekalu. Hii inamaanisha kwamba angweza kuona mahali ambapo watu walikuja kumpa Mungu dhabihu. Hazina ya Hekalu ni mahali ambapo watu walimpa Mungu zawadi kwa ajili ya Hekalu. Masanduku ya hazina yalikuwa na umbo la tarumbeta na yaliwekwa kwenye ukuta wa Ua wa Wanawake katika Hekalu. Watu wangeweza kuweka pesa kwenye masanduku hayo kama sadaka kwa Mungu. Huenda Marko alijumuisha tukio hili ili kuonyesha tofauti iliyopo kati ya uadilifu uongo wa walimu wa sheria na kujitolea kikamilifu kwa mjane kwa Mungu.

Sitisha hapa na muangalie kama kikundi mchoro wa ua wa Hekalu na picha ya sanduku la ukusanyaji. Simamisha sauti hii hapa.

Matajiri wengi waliweka zawadi zilizo na thamani kubwa katika masanduku ya ukusanyaji. Kinyume na hilo, mjane maskini-mwanamke aliyeifiwa na mumewe-aliweka sarafu mbili ndogo za shaba. Ni muhimu kwamba aliweka sarafu mbili kwa kuwa angejibakishia moja.

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mtazame picha ya sarafu ya shaba. Mjadili swali hili kama kikundi: Je, watu hufanyaje wajane katika utamaduni wako? Je, maisha ya mjane yakoje katika utamaduni wako? Kwa kawaida wao huwa na pesa za kutosha na chakula? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anasema "Ninawaambia ukweli" ili kusisitiza kile anachotaka kuwaambia wanafunzi wake. Yesu anasema matajiri walitoa kutoptaka na mali zao, kwa maana walikuwa na pesa nyingi za kutosha baada ya kumpa Mungu baadhi yake. Hata hivyo, mjane huyo alijitoa kwa umaskini wake. Ingawa mjane huyo hakuwa na pesa za kutosha za kununua kile alichhitaji ili kuishi, alitoa yote aliyokuwa nayo kwa Mungu. Yesu anaeleza kwamba Mungu anathamini sadaka ya mwanamke huyo kwa sababu alitoa kila kitu alichokuwa nacho. Kwa kutumia mfano huu, Yesu anawaita wanafunzi wake wajisalimishe, au kutoa, kila sehemu ya maisha yao kwa Yesu. Kama mjane huyo, Yesu anataka wanafunzi wake waonyeshe kwamba walintumaini Mungu kabisa.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 12:38–44 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hiki kina maonyesho 2.

Katika onyesho la kwanza: Yesu anafanya mafundisho ya watu, labda kwenye ukumbi za Hekalu. Yesu anawaonya kuhusu unafiki wa walimu wa sheria.

Katika onyesho la pili: Yesu ameketi karibu na masanduku ya ukusanyaji kwenye ukumbi wa Hekalu. Anamwona mjane akiweka sarafu mbili ndogo. Yesu anawaambia wanafunzi, ambao huenda wameketi pamoja naye, kuhusu hili. Yesu anasema zawadi yake ni ya thamani zaidi kwa Mungu kuliko zawadi zote nyingine kwa sababu alitoa yote aliyokuwa nayo.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi
- Watu katika kumbi za Hekalu, pamoja na walimu wa sheria
- Matajiri wakiweka pesa nyingi kwenye masanduku ya hazina
- Mjane anayeweke sarafu kwenye sanduku la hazina

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za simulizi hii inapotukia:

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alikuwa bado anafanya mafundisho Hekaluni, ingawa hatujui mafundisho haya yanafanyika wakati gani hasa.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kwa sehemu ya kwanza ya mafundisho yake, kuna umati uliokusanyika karibu naye kusikiliza, ikiwa ni pamoja na walimu wa sheria.

Ni muhimu kukumbuka kwamba baadaye, Yesu anaketi karibu na sanduku la ukusanyaji kwenye Hekalu. Anawaangalia watu wakija na kuweka pesa kama sadaka kwa Mungu.

Marko anazungumzia watu kutoa sadaka, kisha anatumia neno kama "lakini" kumtofautisha mjane kutoka kwa matajiri waliota sadaka za thamani kubwa sana.

Yesu anamwona mjane akiweka sarafu mbili ndogo za shaba. Yesu anawaita wanafunzi wake. Anataka waelewe umuhimu wa kile ambacho mwanamke huyo alifanya. Anasema, "Nawaambia ukweli" ili kuonyesha kwamba anawaambia wanafunzi wake jambo muhimu.

Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba mwanamke huyo amemtolea Mungu kila kitu alichokuwa nacho. Kwa hivyo, Yesu anasema kwamba ametoa zaidi ya wengine wote. Hii haimaanishi kwamba alitoa pesa zaidi kuliko kila mtu, bali zawadi yake ilikuwa na thamani zaidi kwa Mungu kwa sababu alitoa kila kitu alichokuwa nacho.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 12:38-44 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina maonyesho 2.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi
- Watu katika kumbi za Hekalu, pamoja na walimu wa sheria
- Matajiri wakiweka pesa nyingi kwenye masanduku ya hazina
- Mjane anayeweka sarafu 2 ndogo kwenye sanduku la hazina

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisheni kuwa hamwachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuuilize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleta igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu yake.

Igizeni Yesu akifanya mafundisho kwenye ukumbi wa Hekalu. Wakati anafanya mafundisho, anasema, "Jihadharini na walimu wa sheria ya kidini. Wanapenda kutembea wakiwa wameva mavazi mrefu. Wanapenda watu wanapowasalimia kwa heshima masokoni. Pia wao hupenda kukaa kwenye viti vya mbele katika masinagogi, Wanapenda kuketi nafasi za heshima katika karamu. Wanawapokonya wajane mali yao na hawana aibu juu hilo. Wanajifanya kuwa watu wema wachamungu kwa kusali kwa muda mrefu hadharani. Lakini wataadhibiwa vikali zaidi na Mungu kuliko wengine."

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza kama watu wanaosikiliza Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu huyo huenda akajibu mambo kama, "Nina furaha kwamba mwishowe mtu anazungumza ukweli kuhusu viongozi wa kidini," "Nimechanganyikiwa kwa sababu nilifikiri viongozi wa kidini walikuwa watu wema," au "Nimeshangazwa kwamba Yesu angezungumza kwa ujasiri mbele ya viongozi wa kidini!" Muulize mtu anayeigiza kama kiongozi wa dini, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu huyo anaweza kujibu mambo kama, "Nina hasira Yesu angesema mambo haya kuhusu mimi na marafiki zangu!" "Nadhani tunapaswa kujaribu kwa bidii ili kumuua Yesu," au "Aibu. Nina hatia ya kufanya mambo hayo." Endeleta igizo.

Igiza onyesho likibadilika. Yesu na wanafunzi wake wameketi karibu na masanduku ya hazina kwenye kumbi za Hekalu. Yesu anawaangalia watu wakiweka pesa zao ndani. Anawaangalia matajiri wakiweka pesa nyingi sana. Anamwangalia mjane mmoja maskini akiweka sarafu mbili ndogo. Anawaita wanafunzi wake wasikilize na kusema, "Tazameni! Mjane huyu maskini amemtolea Mungu zaidi ya watu wengine wote. Wengine wote wametoa kutokana na ziada ya mali zao lakini yeche ni masikini sana. Bado ametoa kila alichokuwanacho."

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza kuwa wanafunzi, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu huyo anaweza kujibu mambo kama, "Sielewi," "Kuchanganyikiwa. Hakutoa kitu chochote," au "Nataka kumpa Yesu kila kitu kama mwanamke huyu alivyompa Mungu kila kitu." Muulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu huyo anaweza kujibu mambo kama, "Ninamsifu mwanamke huyu," "Ninampenda mwanamke huyu kwa sababu anajitolea sana," au "Nina hakika Baba yangu atamtunza."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 12:38-44 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hii.

Yesu aliwafundisha watu wajihadhari na walimu wa **sheria ya kidini**. Walimu wa sheria, ambao pia wanaitwa waandishi, walisoma, wakafasiri, na kufundisha sheria ya Mungu. Tumia maneno yale yale kwa walimu wa

sheria ya kidini kama mlivytumia katika vifungu vya awali. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu istilahi walimu wa sheria, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu alisema kwamba walimu wa sheria ya kidini walitembea kwa majivuno wakiwa wamevaa **majoho** mafuru. Majoho haya yalikuwa ya kitani cheupe mafuru na yenye mapindo chini. Majoho ambayo walimu walivaa yalikuwa ya kifahari na bei ghali sana. Kwa taarifa zaidi kuhusu majoho tazama Faharasa Kuu.

Sitisha hapa na kama kikundi muangalie picha ya joho jeupe refu lenye vishada vilivyo chini yake. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alisema kwamba walimu hao wa sheria walipenda viti vya heshima katika **masinagogi**. Masinagogi yalikuwa mahali pa ibada pa Wayahudi ambapo watu vijijini wangeweza kukutana badala ya kukutanyika kwenye hekalu kuu huko Yerusalem. Tumia neno lile lile kwa masinagogi kama ulivytumia katika vifungu vilivytangulia, Kwa taarifa zaidi juu ya sinagogi, rejelea Faharasa Kuu.

Walimu hawa walipenda kusali sala ndefu hadharani. **Kuomba** katika Agano Jipywa kunamaanisha kunena na Mungu. Hakikisha ya kwamba neno unalotumia hapa haimaanishi tu mawasiliano ya kidesturi, bali jambo la kibinasi zaidi. Tumia neno lile lile kwa maombi kama ulivytumia katika vifungu vilivytangulia. Kwa maelezo zaidi kuhusu maombi, rejea Faharasa Kuu.

Yesu aliwaangalia watu wakiweka sadaka zao za pesa kwa Mungu kwenye hazina ya Hekalu, au **masanduku ya ukusanyaji**. Masanduku haya yalikuwa kwenye ukumbi mmoja wa nje wa Hekalu. Yalikuwa na umbo la tarumbeta au pembe. Watu wangeweza kuweka pesa zao za sarafu kwa urahisi ndani ya sanduku hilo lenye umbo la pembe.

Sitisha hapa na pamoja muangalie picha ya sanduku la ukusanyaji. Sitisha sauti hii hapa.

Wakati wa mafundisho yote mawili wa Yesu, yuko **Hekaluni**, au mahali Mungu aliishi mionganini mwa watu wake huko Yerusalem. Tumia neno lile lile ulilotumia kwa Hekalu katika vifungu vilivytangulia. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno Hekalu, rejea Faharasa Kuu.

Yesu alimwona mwanamke mmoja akiweka **sarafu za shaba** mbili. Sarafu hizi zilikuwa ndogo sana, zilitengenezwa kwa shaba, na zilikuwa na thamani ndogo zaidi.

Sitisha hapa kisha kwa pamoja mtazame picha ya sarafu ya shaba. Sitisha sauti hii hapa.

Huu ndio mwisho.

Marko 13:1-8

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 13:1-8 kikisomwa katika tafsiri iliyorahisi zaidi kuelewa.

Katika simulizi hii Yesu anaanza kuwafundisha watu kuhusu wakati ujao. Yesu anatumia sentensi za simulizi za kuwaelezea watu.

Hadithi hii inatokea baada ya Yesu kumwona mjane akiweka sarafu mbili ndogo kwenye sanduku la hazina. Yesu na wanafunzi wake wanatoka kwenye ukumbi wa Hekalu. Kulingana kifungu kilichotangulia wanafunzi wote walikuwa pamoja na Yesu pale Hekaluni. Wanapoondoka, mmoja wa wanafunzi wake anaonyesha mshangao wake kwa ukubwa na utukufu wa Hekalu. Huenda mwanafunzi huyu alikuwa akizungumza kuhusu kuta zilizojengwa kwa mawe makubwa, magumu meupe. Kila jiwe kwenye kuta hizo lingeweza kuwa na urefu wa mita 12, upana wa mita 4, na kina cha mita 6. Hata ingawa bado walikuwa wakijenga Hekalu, watu katika nchi nyingine walikuwa wamesikia kuhusu ukubwa na uzuri wa Hekalu.

Sitisha hapa na kuonyesha picha ya Hekalu katika siku ya Yesu. Angalia picha ya baadhi ya mawe ambayo yana ukubwa sawa ili kupata wazo la jinsi mawe katika Hekalu yalivyokuwa makubwa. Sitisha kurekodi hapa.

Mwanafunzi anamwita Yesu "Mwalimu." Kumwita Yesu "mwalimu" ilikuwa njia ya kuonyesha heshima. Mwanafunzi huyo alikuwa akitiriki kwamba Yesu alikuwa na mamlaka ya kufundisha mambo kumhusu Mungu.

Yesu anajibu kwa njia inayoshangaza. Yesu anaanza kwa kuuliza swali ambalo halihitaji jibu. Watafsiri wengine wanatafsiri hili kama taarifa nzuri na kusema, "Angalia majengo haya makubwa." Yesu anasema, "Majengo haya yataharibiwa kabisa. Hakuna jiwe litakalosalia juu ya jingine." Yesu anatumia maneno ya kusisitiza ili kuonyesha kwamba jengo la Hekalu litaharibiwa kabisa. Fikiria ukubwa na uzito wa mawe haya. Kusema kwamba hakuna jiwe moja litakalosalia juu ya jingine linaonyesha uharibifu kamili na wa vurugu.

Sitisha hapa na mjadili na timu yako ya tafsiri: Simulia hadithi ambayo jengo au muundo muhimu unaharibiwa. Hii inaweza kuwa kwa maafa au vita. Angalia jinsi mto hadithi wa hadithi anavyoolezea uharibifu unaokuja. Ni maneno gani ambayo mto hadithi anatumia ili kuonyesha kwamba uharibifu umekamilika? Sitisha kurekodi hapa.

Mapema katika Marko, Yesu alifundisha kuhusu hukumu ya Israeli. Yesu alizungumza kuhusu mtini ulionyauka. Yesu alizungumza kuhusu mmiliki wa shamba la mizabibu akiwaua wapangaji waovu na kuwapa wengine shamba la mizabibu. Haya yote yanarejelea hukumu ya Israeli. Yesu anataka wanafunzi wake waelewe kwamba kuharibiwa kwa Hekalu kutakuwa ni matokeo ya uasi wa watu wa Israeli.

Yesu na wanafunzi wake wanatembea kutoka Hekaluni kwenda bondeni. Yesu na wanafunzi wanavuka bonde na kwenda kwenye mlima unaofuata, Mlima wa Mizeituni. Mlima wa Mizeituni unaitwa hili kwa sababu ya mizeituni inayokua huko.

Komea hapa na uonyeshe timu ya watafsiri picha ya Hekalu na bonde kati ya Hekalu la Yerusalem na Mlima wa Mizeituni. Onyesha picha ya Hekalu iliyochukuliwa kutoka kwenye upande wa Mlima wa Mizeituni ili watafsiri waone kwamba Yesu na wanafunzi wangeweza kuona Hekalu. Onyesha picha ya mizeituni yenye matunda ya mizeituni inayokua kwenye miti. Sitisha kurekodi hapa.

Mahali ambapo Yesu na wanafunzi wameketi ni karibu na mahali ambapo Yesu na wanafunzi wake wanakaa kila usiku. Yesu na wanafunzi wanaketi kando ya mlima wakitazama bonde lililo ng'ambo ya Hekalu. Wangeweza kuona Hekalu wakati wote walipokuwa wakitembea kutoka Yerusalem na kwenda kwenye Mlima wa Mizeituni. Yesu anazungumza na baadhi ya wanafunzi wake peke yake. Wanne kati ya wanafunzi wa kwanza-Petro, Yakobo, Yohana na Andrea-walimjia Yesu faraghani au mbali na wengine na kumuuliza Yesu maswali mawili kuhusu yale Yesu aliyyasema. Maswali yote mawili yana maana sawa: "Tafadhali tuambie, mambo haya yatatukia lini?" na "Ni ishara gani itatuonyesha kwamba mambo haya yatatukia hivi karibuni?" Wanafunzi wanatambua kwamba uharibifu wa Hekalu hautakuwa jambo baya pekee linalotukia. Kutakuwa na matatizo mengine yanayotokea ulimwenguni wakati huo huo.

Wanafunzi waliuliza ni ishara gani itakayowaonyesha kwamba hili litatukia hivi karibuni. Ishara inaweza kuwa tendo maalum la Mungu au kitu cha ajabu kinachotokea. Ishara hii au tukio maalum lingeonyesha kwamba kitu kinakaribia kutokea au kitatokea hivi karibuni. Ishara inaweza kuwa onyo la kuwa tayari au kujiandaa kwa ajili ya tukio hili linalokuja. Kwa mfano, unapoona radi, unajua kwamba ngurumo yake itafuata. Wanafunzi walikuwa wakitaka kujuu ni ishara gani ambayo ingedhihirisha kwamba mambo ambayo Yesu anaelezea yalikuwa karibu kutukia.

Yesu anawatayarisha wanafunzi wake sio tu kwa uharibifu wa Hekalu, bali pia kwa wakati ambapo mwisho wa mambo yote utakapotokea. Yesu anaanza mafundisho yake marefu kwa kurudia maneno ambayo atarudia mara nyingi katika simulizi hii: "Jihadharini!" au "Chukueni tahadhari!" au "Kuweni macho!" Yesu hataki wanafunzi wake wadanganywe au wahadaiwe kuamini jambo lisilo la kweli.

Sitisha hapa na mjadili na timu yako ya tafsiri: Simulia hadithi ambayo mhusika mkuu anaonya watu wengine kuhusu hatari inayokuja. Hatari hii inaweza kuwa dhoruba au migogoro kama vita. Je, ni maneno au misemo gani maalum ambayo mto hadithi hutumia ambayo husababisha watu kuzingatia kile utakayosema baadaye? Sitisha kurekodi hapa.

Yesu anawaonya kwamba wengi watakuja kwa "jina lake," kumaanisha kwamba watajaribu kuchukua cheo na mamlaka ambayo ni ya Yesu. Watajaribu kusema kwamba wao ni "yeye," au "Masihi." Katika muktadha huu, kusema, "Mimi ndiye" ni kutangaza, "Mimi ni Masihi." Neno "Masihi" halipo katika maandiko, lakini huenda ukahitaji kulijumulisha hapa ili iweze kuwa wazi kwamba watu watakuja wakisema kwamba wao ni Mkombozi wa Israeli, au Masihi.

Yesu pia anawakumbusha wanafunzi wake kwamba vita kati ya makundi ya watu na falme vitatokea, lakini hiyo haimaanishi kwamba mwisho unakuja mara moja. Pia kutakuwa na majanga asilia kama vile matetemeko

ya ardhi na njaa, ambapo watu hawatakuwa na chakula cha kutosha. Yesu anasema matatizo haya yatakuwa mwanzo wa utungu. Hii ni njia ya Yesu ya kusema kwamba matukio ya aina hii ni mwanzo wa kipindi kirefu cha vita na uharibifu. Kipindi hiki cha vita na ugumu ulimwenguni ni kama mwanzo wa utungu wa kujifungua kwa mwanamke, ambao haumaanishi kwamba mtoto atazaliwa mara moja. Mwisho wa ulimwengu hautakuja mara moja.

Yesu anatumia neno "maumivu ya kujifungua" kama neno la picha. Mwanamke anapokuwa tayari kujifungua, kwa kawaida maumivu huanza polepole na huwa ya kiwango kidogo. Kisha baada ya masaa kadhaa maumivu huongezeka kwa urudiaji na kiwango hadi mtoto atakapozaliali. Kwa sababu watu wengi wanajua kuhusu maumivu ya kujifungua, Yesu anatumia maneno ya picha kama mfano wa jinsi majanga ambayo Yesu anayataja yataanza polepole na kuongezeka kwa urudiaji na kiwango. Yesu anasema kwamba majanga ya kwanza na vita vitakuwa kama maumivu ya chini ya kiwango cha chini ya kujifungua mwanzoni mwa mchakato wa kujifungua.

Komea hapa na mjadili kama kundi la watafsiri: Je, utamaduni wenu hulinganisha matukio fulani maalum na kujifungua? Je, mnazungumzaje na kwa wakati gani kuhusu kujifungua? Sitisha kurekodi hapa.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 13:1-8 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii kina maonyesho mawili.

Katika onyesho la kwanza: Katika onyesho la kwanza Yesu na wanafunzi wake wanatoka Hekaluni. Wanafunzi wanashangazwa na ukubwa na uzuri wa majengo ya Hekalu. Yesu anawaambia kwamba yote yataharibiwa.

Katika onyesho la pili: Yesu anazungumza peke yake na wanafunzi wake wanne. Wameketi kwenye Mlima wa Mizeituni wakitzama ng'ambo ya bonde kuelekea Hekalu la Yerusalem. Yesu anawaelezea wanafunzi wake mambo yatakayotokea ulimwenguni kabla ya mwisho wa mambo yote.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi (lakini Petro, Yakobo, Yohana na Andrea wanaongea naye peke yao)
- Wengi wanaokuja wakidai kuwa ni Masihi

Kama kikundi, zingatia sehemu hizi za mpangilio wa simulizi hii: Kabla ya kuanza kuibua simulizi yote, tumia muda kuibua majengo ya Hekalu.

Sitisha hapa na kuonyesha picha ya Hekalu la siku za Yesu. Angalia picha ya baadhi ya mawe ambayo yana ukubwa sawa ili kupata wazo la jinsi mawe katika Hekalu yalivyokuwa makubwa. Sitisha kurekodi hapa.

Jadili kama kikundi: Je, utamaduni wako hujengaje majengo muhimu? Je, mnatumia nyenzo gani kwa ajili ya ujenzi? Je, utaeelezaje Hekalu na mawe, ikiwa hamtumii jiwe katika ujenzi wenu? Sitisha kurekodi hapa.

Katika onyesho la kwanza, Yesu na wanafunzi walikuwa wakiondoka Hekaluni kurudi kwenye nyumba ya marafiki zao huko Bethania, nje ya Yerusalem. Wanetoka Yerusalem, wateremke chini kwenye bonde, wavuke bonde na kupanda Mlima wa Mizeituni. Walipokuwa wakiondoka Hekaluni, walipokuwa wakitembea, mmoja wa wanafunzi alizungumza na Yesu Mwanafunzi hugo alisema, "Mwalimu" na kisha alizungumza kuhusu majengo mazuri ya Hekalu. Walipokuwa wakiendelea kutembea, Yesu alisema, "Ndiyo, angalia majengo hayo. Kila kitu kitaharibiwa kabisa."

Katika onyesho la pili, Yesu na wanafunzi wamefika kwenye Mlima wa Mizeituni na kuketi chini. Wakiwa wameketi, wangeweza kuona Hekalu. Wanafunzi wanne wa Yesu walizungumza naye faraghani ambayo

inamaanisha kwamba wengine hawangeweza kusikia Huenda wengine walikuwepo lakini waliketi mbali kidogo.

Komea hapa na uonyeshe timu picha ya Mlima wa Mizeituni ukitazama bonde na Hekalu. Sitisha kurekodi hapa.

Wanafunzi wale wanenje waliuliza maswali mawili yenye maana sawa. Maswali haya yanarejelea taarifa ambayo Yesu ametoka kusema kuhusu uharibifu wa majengo ya Hekalu. Wanafunzi hawa waliuliza, "Hili litatukia lini?" na "Nayo ishara ya kuwa hayo yote yanakaribia kutimia itakuwa ipi?" Wanafunzi hawa wanauliza kuhusu ishara au onyo kwamba uharibifu unakaribia.

Yesu anaanza kuelezea. Yesu anawaanya kwa msisitizo. Yesu anasema onyo ambalo lamaanisha, "Jihadharini!" "Chukueni tahadhari!" au "Kuweni macho!" Kisha Yesu anaorodhesha mambo yatakayotokea. Yesu anazungumzia vita na uvumi wa vita. Yesu anazungumzia kuhusu matetemeko na njaa. Yesu anasema kwamba matukio haya yataanza polepole na hatua kwa hatua yatakuwa ya mara kwa mara na makali zaidi. Yesu anasema kwamba matukio haya hayamaanishi kwamba mwisho unakuja kwa haraka. Matukio haya yanamaanisha kwamba mengi zaidi yatakuja.

Kisha Yesu analinganisha majanga haya na maumivu ya kujifungua. Yesu anatumia hii kama neno la picha. Mwanamke anapoanza kupata maumivu hayo, bado kuna muda mrefu kabla ya kujifungua. Kwa kawaida maumivu huanza polepole na yana kiwango cha chini. Lakini wakati mchakato wa kujifungua unapoendelea, maumivu ya kujifungua yanaongezeka kwa kasi na kiwango hadi mtoto atakapozaliwa. Vivyo hivyo, kutakuwa na matatizo mengi kabla ya mwisho wa kila kitu kuja.

Sasa, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia vitu ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 13:1-8 kikisomwa katika tafsiri iliyorahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina maonyesho 2.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi (lakini Petro, Yakobo, Yohana na Andrea wanaongea naye peke yao)
- Wengi wanaokuja wakidai kuwa ni Mashihi

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisheni kuwa hamwachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unajisikaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleva igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Katika onyesho la kwanza, Yesu na wanafunzi wanaondoka Hekaluni huko Yerusalem. Wamemuona mjane huyo akiweka sarafu mbili kwenye sanduku la ukusanyaji. Mmoja wa wanafunzi anasema, "Mwalimu! Tazama jinsi majengo haya yalivyo makubwa! Tazama mawe makubwa katika kuta!" Yesu anajibu, "Ndiyo, angalia majengo haya makubwa? Hakuna hata jiwe moja litakalobaki juu ya jingine. Kila jiwe litabomolewa."

Sitisha uigizaji: Waulize wanaoigiza kama wanafunzi "Mnahisije mnapomsikia Yesu akisema mambo haya?" Unaweza kusikia maneno kama, "Tumechanganyikiwa. Je, mawe kama haya yanaweza kusogezwaje?" Au, "Nina huzuni kufikiria kupoteza Hekalu," "Yesu anazungumzia nini? Kila mtu anapendezwa na Hekalu hili nzuri. Hatuko vitani na mtu yeyote." Au, "Ninaogopa wakati ninapomsikia Yesu akizungumza hivi." Muulize Yesu, "Unajisikiae?" Unaweza kusikia, "Inanifanya nihihi huzuni ninapofikiria kuhusu kile ninachojua kinakuja. Hii itatokea na watu bado hawaelewi." Endeleta igizo.

Katika onyesho la pili, Yesu na wanafunzi wake wanatembea kutoka Yerusalem, kuitia bonde hilo, na kupanda hadi kando ya Mlima wa Mizeituni. Wanaketi kwenye upande wa mlima ambapo wanaweza kuona Hekalu. Wanafunzi wanne -Petro, Yakobo, Yohana na Andrea-wanamchukua Yesu kando na kumuuliza "Tuambie, tukio hili litatokea lini? Nayo ishara ya kuwa hayo yote yanakaribia kutimia itakuwa ipi?"

Sitisha uigizaji: Waulize wanaume hawa wanne, "Je, mnajisikiae hivi sasa?" Unaweza kusikia, "Nina wasiwasi. Ninahisi wasiwasi mkubwa. Nataka kujua ni lini hili litatokea ili niweze kujitayarisha kwa ajili yake." Au, "Kusikia mambo kama haya kunanifanya niogope. Je, jeshi linawezaje kusogezeza mawe hayo hivyo? Mawe hayo ni makubwa na mazito sana." Au, "Ninajua Mungu wakati mwingine hutuma ishara. Nataka kuelewa ishara hiyo nitakapoiona." Endeleta igizo.

Yesu anajibu, "Jihadharini! Wengi watakuja kwa Jina langu wakidai, 'Mimi ndiye.' Watu hao wataawahadaa watu wengi kuamini uwongo. Msikiapo habari za vita na uvumi wa vita, msiwe na hofu. Mambo haya hayana budi kutukia, lakini ule mwisho bado. Taifa litainuka dhidi ya taifa. Ufalme dhidi ya ufalme. Kutakuwa na matetemeko. Kutakuwa na njaa ambapo watu hawatakuwa na chakula cha kutosha. Huu ni mwanzo tu wa uharibifu ambao ni kama mwanzo wa utungu. Mengi yatakuja."

Sitisha uigizaji huo: Waulize wanafunzi hao wanne, "Mnajiskiae?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninaogopa," au "Nina huzuni," au "Sina subira kwa mwisho huo kufika." Au, "Hili linatisha. Sina uhakika kwamba napenda kufikiria kuhusu haya yote." Au, "Ninafurahi kwamba Yesu anatuambia ili tusidanganywe na watu wa uongo. Nataka kuwa mwaminifu kwa Mungu." Muulize Yesu, "Unajisikiae?" Unaweza kusikia manano kama "Najua hawaelewi. Mambo yote yametulia kwa sasa na bado hawaelewi kile Masihi anakuja kufanya. Nitaendelea kuwapa mafundisho ili wawe na mafundisho haya ili waweze kukumbuka watakapoelewa siku zizazo." Endeleta igizo.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 13:1-8 kikisomwa katika tafsiri iliyio rahisi zaidi kuelewa.

Yesu na **wanafunzi** wake wanatoka kwenye **kumbi za hekalu**. Tumia maneno yale yale kwa hekalu na wanafunzi ambayo umekuwa ukitumia na ukumbuke kwamba maneno haya yako kwenye Faharasa Kuu.

Wanafunzi wanamwita Yesu **Mwalimu**. Tumia neno lile lile kwa Mwalimu ambalo umetumia katika vifungu vya awali vya Marko, na ukumbuke kwamba neno hilo liko kwenye faharasa.

Yesu anamjibu mwanafunzi huyo kwa kuuliza swali ambalo halihitaji jibu. Unaweza kugeuza swali hili kuwa taarifa chanya ikiwa inahitajika kwa lugha yako. Yesu anasema, "Angalia majengo haya."

Yesu na wanafunzi wake walitembea kuitia bonde kati ya mlima ambao Hekalu lilikuwepo na **Mlima wa Mizeituni**. Mlima wa Mizeituni ulikuwa mashariki mwa Yerusalem na uliangalia jiji la Yerusalem. Jina la Mlima wa Mizeituni linatokana na miti ya mizeituni inayokua juu ya mlima huu.

Wanafunzi wa Yesu walimuuliza **ishara** kwamba uharibifu wa Hekalu ulikuwa unakaribia. Dalili ni ishara au kidokezo kwamba jambo fulani ni la kweli au litatokea. Ishara inaweza kuwa onyo. Tumia neno lile lile kwa ishara ambayo umetumia hapo awali, na kumbuka ishara hiyo imejadiliwa katika Faharasa Kuu.

Moja ya ishara ni kwamba Yesu alisema kwamba watu watakuja "kwa jina langu, wakidai 'Mimi ndiye.'". Yesu hasemi neno Masihi. Lakini mtu anaposema, "Mimi ndiye" mtu huyo anamaanisha "Mimi ndiye Masihi." Mtu huyo anawaambia wote wamzungukao akisema, "Mimi ndiye Masihi, yule aliyetumwa na Mungu." Ukichagua kujaza maelezo yanayokosekana na kutumia neno Masihi, tumia neno lile lile kwa **Masihi** ambalo umekuwa ukitumia, na ukumbuke kwamba Masihi liko kwenye Faharasa Kuu. Mtu anapokuja **kwa jina langu** inamaanisha kwamba anakuja kwa heshima, nguvu au mamlaka ya mtu huyo.

Yesu anasema kwamba taifa litapigana vita dhidi ya taifa na ufalme dhidi ya ufalme. Neno **Taifa** ni kabila au kundi la kikabila, au watu wa nchi fulani. Istilahi **ufalme** ni eneo ambalo mfalme anatawala. Njia moja wapo ya kusema hii ni kwamba watu chini ya mfalme au mtawala mmoja watapigana dhidi ya watu wanaoishi chini ya mfalme au mtawala mwingine. Maneno taifa na ufalme yanapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho. wa kurekodi.

Marko 13:9-23

Kufanya Maandalizi

Sikiliza toleo la Marko 13:9–23 katika tafsiri iliyio rahisi zaidi ya kueleweka.

Yesu na wanafunzi wamekaa kwenye Mlima wa Mizeituni ambapo wanaweza kuyaona majengo ya Hekalu. Yesu amekuwa akiwapa mafundisho Petro, Yakobo, Yohana na Andrea kuhusu yale yatakayotokea wakati ujao. Katika simulizi hii, Yesu anaendeleza mafundisho kutoka kwa kifungu kilichopita. Kifungu hiki ni hadithi.

Baada ya Yesu kuzungumza kuhusu mambo yatakavyokuwa katika siku za mwisho, Yesu anawaonya wanafunzi wake wafahamu hatari watakazopata. Yesu anasema tena, "Jihadharini!" au "Muwe macho!"

Sitisha hapa na mjadili kama timu ya tafsiri: Simulia hadithi kuhusu mtu anayejaribu kuwaonya watu katika kijiji fulani kuhusu janga fulani ambalo linakuja. Sikiliza maneno au sentensi ambayo mtoa hadithi hutumia kwa taarifa maalum za onyo. Yesu anasema, "Jihadharini!" mwanzoni na mwisho wa simulizi hii. Je, utachagua kutumia neno lile lile mara zote anapolisema? Sitisha kurekodi hapa.

Yesu anatumia maneno "kukabidhiwa" au "kutolewa" mara kadhaa ili kusisitiza kwamba wanafunzi watakabiliwa na kukamatwa na kuhukumiwa. Mamlaka zitawashika wanafunzi *kwa sababu* wanamfuata Yesu na wanawahukiria watu Habari Njema kuhusu Yesu. Yesu anasema kwamba baadhi ya mamlaka hizi zinatoka kwenye mabaraza ya mitaa. Baraza la mitaa au mamlaka za mitaa itakuwa kikundi cha uongozi wa kisiasa katika kijiji au mji fulani. Yesu alisema kwamba wanafunzi watapigwa ndani ya sinagogi. Sinagogi ilikuwa mahali pa Kiyahudi pa sala na mafundisho katika kila kijiji au mji. Yesu anasema kwamba watawala na wafalme pia watawahukumu wanafunzi. Huenda watawala walikuwa viongozi wa mikoa ya Kiroma. Wafalme huenda ni watu kama Mfalme Herode ambaye alitawala taifa zima. Tambua kwamba matatizo haya kwa wanafunzi huenda yatakeea kutoka kwa vikundi vinne tofauti: mamlaka za mitaa, viongozi wa kidini wa mitaa, viongozi wa dini za mitaa, watawala au viongozi wa mkoa, na wafalme au watawala juu ya taifa.

Yesu anaendeleza mafundisho kwa kusema kwamba wakati mwininge watawala na wafalme watawakamata wanafunzi na kuwahukumu mahakamani. Lakini Yesu anasema kwamba mashtaka haya mbele ya viongozi wa serikali pia yatakuwa fursa ya kuwaambia watu kuhusu Habari Njema kwamba Yesu alikuja kuokoa ulimwengu. Hii ni njia ya Habari Njema, au Injili, kuhubiriwa kwa kila mtu kote ulimwenguni. Yesu anasema kwamba Habari Njema lazima ihubiriwe kwanza kwa mataifa yote *kabla* mwisho wa ulimwengu haujawadia. Taifa ni kundi la watu ambao wana eneo na serikali yao. Lakini Yesu anasema msisumbuke-msiwe na wasiwasi! Roho Mtakatifu atawaambia wanafunzi cha kusema watakapokamatwa na kushtakiwa. Roho Mtakatifu ni Roho wa Mungu ambaye anaishi katika miyo ya wale wanaomfuata Yesu. Yesu anasema Roho Mtakatifu atawasaidia wafuasi hawa kwa kile watakachosema watakaposhambuliwa kwa maneno na viongozi wa serikali.

Sitisha na kujadili: Washiriki wa vikundi mbalimbali vyta tafsiri wanapaswa kutoa ushuhuda kuhusu wakati Roho Mtakatifu amewasaidia kujua kile cha kusema na jinsi ya kusema. Kumbuka neno ambalo umetumia kwa Roho Mtakatifu katika vifungu vingine. Sitisha kurekodi hapa.

Yesu anasema kwamba hata wanafamilia kama ndugu, baba, na watoto wataasiana na kuwasaliti wanafamilia kwa watawala ili wauawe. Kwa kutumia maneno ya kifamilia kama ndugu na baba, Yesu anasema kwamba watu ambao unawapenda na kutaka kulinda zaidi watakusali. Watu watawachukia wanafunzi kwa sababu wanamfuata Yesu. Lakini wanafunzi wanaoendelea kumfuata Yesu kwa uaminifu hadi kifo chao wataokolewa. Wataenda mbinguni kuwa pamoa na Mungu mwishoni mwa maisha yao ya duniani.

Sitisha na kujadili: Timu ya tafsiri inafaa kusimulia hadithi za watu wanaowajua au wamesikia kuwahuusu ambao wamekuwa wakiteswa au kuuawa kwa imani yao kwa Yesu. Sitisha kurekodi hapa.

Sasa Yesu anaanza kuonya kuhusu mambo mengine magumu yatakayotokea. Yesu anasema kwamba itakuwa mbaya sana hivi kwamba watu watakimbia. Yesu anaeleza jambo linaloitwa "chukizo la uharibifu." Yesu anatumia neno lile lile ambalo malaika anatumia kwa nabii Danieli anapoeleza kile kitakachotokea wakati ujao. Danieli pia anazungumzia jambo ambalo litafanya hekalu la Mungu kuwa najisi na lisilofaa kutumiwa. Hatujui mengi kuhusu jambo hili. Tunachojua tu ni kwamba jambo fulani baya, la matusi na linalochukiwa litatokea na litasababisha uwepo wa Mungu kuondoka katika Hekalu la Mungu. Mungu atahukumu taifa la Israeli kwa sababu yake. Wasomaji wa mwanzo wa simulizi hii waliamini kwamba jambo hili litatokea hivi karibuni. Watu wengi wanaamini kwamba jambo hili baya litakuwa mtu anayefanya jambo baya kwa au katika Hekalu. Marko anaongeza maelezo ya mwandishi "Msomaji, jihadhari!" ili watu waelewe kwamba ni muhimu kukumbuka onyo la kukimbia.

Sitisha hapa kisha mjadili kama timu ya tafsiri: Simulia hadithi ambayo mtu anatoa maonyo kuhusu jambo baya litakalokua. Katikati ya hadithi hiyo, mto hadithi huacha na kusema moja kwa moja kwa wasikilizaji, "Jihadharini!" Mto hadithi anaendeleza simulizi hii. Sasa fikiria kuhusu simulizi hii. Je, "Jihadharini!" ilisemwaje au ilikuwaje tofauti na sehemu nyingine ya hadithi? Sitisha kurekodi hapa.

Miaka michache baadaye watu mbalimbali walilitukana Hekalu la Mungu huko Yerusalem. Na kisha Mungu aliruhusu Yerusalem iangamizwe kabisa mwaka wa 70 AD. Watu waliamini kwamba huo ulikuwa utimilifu mmoja wa unabii huu. Huenda mambo mengine kama hayo yatatokea tena wakati ujao. Kwa kawaida unabii hutimizwa baada tu ya kutabiriwa na kisha tena miaka mingi baadaye. Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anawakumbusha wanafunzi wake hapa kwamba Mungu atakapohukumu Yerusalem na Israeli, haimaanishi kwamba mwisho wa ulimwengu utawadia mara tu baada ya hapo.

Yerusalem iko kwenye milima katika eneo la Judea. Yesu anasema kwamba wale walioko Judea wanapaswa kwenda kwenye milima mingine nje ya Judea. Kisha Yesu anatoa mifano maalum ya jinsi watu wanapaswa kukimbia haraka wakati jambo la kutukana na linalochukiwa litakapotokea Hekaluni.

Yesu anasema kwamba mtu aliye juu ya paa lazima ashuke na kuondoka bila kuchukua chochote. Mapaa ya nyumba yalikuwa bapa na mara nyingi watu walisali juu ya paa. Kulikuwa na ngazi za nje ambapo watu wangeweza kupanda na kushuka kwa urahisi.

Komea hapa na uonyeshe picha ya nyumba yenyepaa bapa na ngazi ya nje. Sitisha kurekodi hapa.

Yesu anasema kwamba ikiwa mtu anafanya kazi shambani, anapaswa kuondoka mara moja. Hapaswi kusimama kuchukua vazi lake. Vazi hili la nje lilikuwa vazi muhimu sana-lilitumika kama blanketi usiku. Wakati wa mchana, jua lilipochomoza siku iliyo na joto, waliweka vazi hili kando ya shamba ambako walikuwa wakifanya kazi.

Komea hapa na uonyeshe picha ya vazi, au koti. Sitisha kurekodi hapa.

Yesu alitumia mifano hii miwili kuonyesha kwamba watu watahitaji kukimbia au kutoroka mara moja.

Yesu anaeleza ugumu amba watu wengi wataukabili. Wanawake wajawazito watapitia magumu. Akina mama walezi pia watakuwa na ugumu. Itakuwa vigumu kwa mwanamke mjamzito kukimbia haraka au kwa mama mwenye kunyonyesha kutoroka na mtoto wake. Hali ya hewa ya majira ya baridi nchini Israeli ni kali-mvua huwa nyingi sana. Mara nyingi theluji huanguka milimani. Mito hukauka wakati wa majira ya joto, lakini hufurika maji wakati wa majira ya baridi, hivyo ingekuwa vigumu kukimbia na kuvuka mito wakati wa majira ya baridi. Mvua ikinyesha, mito hiyo hujaza maji haraka. Wakati mwengine, watu hawajui kwamba imenesha jangwani na maji yanayoteremka chini ya mto huo huwapata bila kujua hata wanapovuka mto huo.

Sitisha na mshirikishe baadhi ya hadithi kama timu ya tafsiri. Simulia kuhusu wakati uliobidi kutoroka dhoruba au moto au vita au tetemeko la ardhi au janga lingine. Zungumzia jinsi ulivyojisikia kuondoka haraka bila kubeba chochote na uwezekano wa kupoteza kila kitu ulicho nacho. Zungumzia watu amba walikuwa na ugumu zaidi kutoroka haraka. Sitisha kurekodi hapa.

Yesu anasema kwamba siku hizi ngumu kutakuwa na taabu, au dhiki kuu. Watu wengi watakuwa. Lakini Mungu atafupisha kipindi cha matatizo haya ili watu wengine wapate kuishi. Watu wanaobaki ndio wateule au waliochaguliwa na Mungu. Mungu ni mwenye rehema. Baadhi ya maelezo haya kutoka kwa Yesu yanafanana na maelezo ya mwisho wa ulimwengu katika kitabu cha nabii Danieli. Yesu anatumia majina mawili kwa Mungu.

Yesu anasema Mungu na kisha Bwana. Maneno yote mawili yanamrejelea Mungu. Hii itakuwa maneno yale yale ambayo umekuwa ukitumia kwa Mungu na kwa Bwana wakati neno Bwana linamaanisha Mungu.

Kisha Yesu anawaonya wafuasi wake: "Msiwaamini watu wanaosema kwamba Masihi yuko hapa, au kule." Yesu anasema kwamba manabii na masihi wa uongo watakuja nao watafanya miujiza ili kuwadanganya hata watu wa Mungu wawaamini badala ya kumwamini Mungu wa kweli na Masihi wa kweli. Manabii hawa wa uongo na masihi wa uongo watafanya ishara na maajabu ya kudanganya watu. Ishara inatuambia kwamba jambo linakuja. Maajabu yatakuwa jambo la ajabu kama muujiza au jambo la kushangaza ambalo watu wa kawaida hawakuweza kufanya.

Hatimaye Yesu anajibu swal la wanafunzi katika kifungu cha awali: "Tafadhali tuambie, mambo haya yatatukia lini? Nayo ishara ya kuwa hayo yote yanakaribia kutimia itakuwa ipi?" Yesu ameelezea mambo yatakayotokea. Sasa Yesu anasema, "Jihadharini! Nimewaonya kabla ya muda!"

Sitisha hapa na mjadili kama timu ya tafsiri: Je, utamaduni wenu una hadithi zozote kuhusu mwisho wa dunia? Shirikini mifano ya hadithi hizo. Watu wana hisia gani kuhusu hadithi hizo?

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza toleo la Marko 13:9–23 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii kina maonyesho mawili.

Katika onyesho la kwanza: Yesu anaendelea kuwafundisha wanafunzi wake. Yesu anawaambia wafahamu kwamba mambo mabaya yanakuja. Yesu anawaonya kwamba watakamatwa na kushtakiwa bila haki. Yesu anawaonya kwamba kila mtu atawachukia.

Katika onyesho la pili: Tukio linabadilika hadi awamu ya pili ya mafundisho ambapo Yesu anaanza kuelezea machukizo yatakayo sababisha uwepo wa Mungu kuondoka Hekaluni. Waumini watakimbia na maisha yatakuwa magumu sana. Masihi wa uongo na manabii wa uongo watajaribu kuwadanganya watu.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi (lakini Petro, Yakobo, Yohana na Andrea wanaongea peke yao na Yesu)
- Watawala wanaowachukua, kuwapiga na kuwauwa wafuasi wa Yesu
- Familia zinazowasaliti wanafamilia wao
- Wale wanaokimbia kutoka Yudea kwenda milimani
- Watu wengi wanaodai kuwa ni Masihi

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa simulizi hii:

Katika onyesho la kwanza, Yesu na wanafunzi wake wanne wameketi kwenye Mlima wa Mizeituni wakizungumza. Wanafunzi wengine wameketi karibu lakini si karibu kutosha kusikia anachokisema Yesu. Wanafunzi walimwuliza Yesu katika kifungu cha awali, "Tafadhali tuambie, mambo haya yatatukia lini? Nayo ishara ya kuwa hayo yote yanakaribia kutimia itakuwa ipi?" Yesu anajibu swal hili.

Yesu anaanza simulizi hii kwa kusema, "Mambo haya yanapotokea, jihadharini!" Yesu anawaambia wanafunzi kwamba vikundi tofauti vyta watu vitawatendea wafuasi hao vibaya. Watakabitihwa kwa mabaraza ya mitaa. Viongozi wa kidini wa mitaa watawapiga wanafunzi hao katika sinagogi. Watawala na wafalme watawashtaki watu bila haki. Kisha ndugu, baba, na watoto watawasaliti wanafamilia wao wanaoamini na kuwakabidhi kwa watawala ili wauawe.

Yesu anasema kwamba mashtaki haya huwapa waumini nafasi ya kuhubiri Habari Njema kumhusu Yesu kwa wenyewe mamlaka. Waumini lazima wahubiri Habari Njema kwa mataifa yote ya watu kabla ya mwisho wa ulimwengu kuja. Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anasema msisumbuke au kuhangaika kuhusu mtakalosema. Roho Mtakatifu ndiye atakayezungumza kupidia wanafunzi.

Yesu anasema kila mtu atawachukia waumini kwa sababu wanamfuata Yesu. Mwishowe, waumini wataokolewa-hiyo inamaanisha kwamba wataishi pamoja na Mungu milele mbinguni, kwa sababu wataendelea kumfuata Yesu hadi mwisho wa maisha yao.

Katika onyesho la pili, Yesu anaeleza kitu kisicho cha kitakatifu, chukizo linalosababisha uharibifu. Uwepo wa Mungu unatoka Hekaluni. Huenda chukizo hili ni mtu anayesimama Hekaluni na kufanya mambo ambayo hapaswi kufanyika. Marko anamwelezea haya kwa msomaji katika msemo maalum, "Msomaji, jihadhari!" Kisha Yesu anasema kwamba wale walioko Yudea, eneo linalozunguka Yerusalem, lazima wakimbilie milimani. Mtu aliye juu ya paa lazima aondoke bila kurudi nyumbani kufungansha virago. Mtu aliye shambani lazima aondoke bila hata kuchukua vazi lake ambalo labda lipo mwishoni mwa shamba. Hii itakuwa wakati mgumu sana kwa wanawake wajawazito na kina mama wanaolea. Yesu anasema ombeni-au ongeeni na Mungu-mambo haya yasitokee katika majira ya baridi, wakati ambapo hali ya hewa ni mbaya. Yesu anasema siku hizo zitakuwa na dhiki na taabu kuliko siku nyingine zozote tangu uumbaji. Hata hivyo, Mungu atafupisha wakati wa kuteseka ili kila mtu asife. Yesu anasema kwamba Mungu anafanya hili kwa ajili ya wateule-wale wanaomfuata.

Yesu anasema, "Msiamini mtu akisema Masihi yupo kule." Yesu anasema kwamba manabii wa uongo na masihi wa uongo watakuja. Watafanya miujiza ili kuwapotosha watu wa Mungu.

Yesu anamalizia wakati huu kwa kusema, "Jihadharini! Nimekwisha kuwaambia mambo haya yote mapema klabla hayajatukia!" Yesu anajibu swalii ambalo wanafunzi walikuwa wameuliza hapo awali. "Tafadhali tuambie, mambo haya yatatukia lini? Nayo ishara ya kuwa hayo yote yanakaribia kutimia itakuwa ipi?"

Sasa, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia vitu ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhahirisha Maandiko

Sikiliza toleo la Marko 13:9–23 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina maonyesho 2.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi (lakini Petro, Yakobo, Yohana na Andrea wanaongea peke yao na Yesu)
- Watawala wanaowachukua, kuwapiga na kuwauwa wafuasi wa Yesu
- Familia zinazowasaliti wanafamilia wao
- Wale wanaokimbia kutoka Yudea kwenda milimani
- Wengi wanaokuja wakidai kuwa ni Masihi

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha kuwa huachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuuilize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu anayeigiza nafasi hiyo anatakiwa kujibu angehisi vipi au kuwaza nini endapo ndiye angekuwa mhusika. Kisha endeleta igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukaskia kutoka kwa wahusika.

Katika onyesho la kwanza, Yesu anaendelea kuwafundisha wanafunzi wake wanne wa karibu upande wa Mlima wa Mizeituni. Yesu anaanza kwa kusema, "Jihadharini!" au "Chukueni tahadhari! Kwa maana watu watawapeleka katika mabaraza yao na kuwapiga katika masinagogi. Mtashtakiwa mbele ya watawala na wafalme. Lakini utakuwa na nafasi ya kuhubiri Habari Njema kunihusu kwa sababu Habari Njema lazima ishirikiwe kwanza na mataifa yote. Mtakapokamatwa au kushtakiwa, msisumbuke kuhusu mtakalosema. Semeni tu yale mtakayombiwa na Mungu, kwa kuwa si ninyi mtakaokuwa mkinena, bali ni Roho Mtakatifu."

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi, "mnajisikiaje?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninaogopa. Hii inaonekana kuwa mbaya sana," au "Nina wasiwas kwamba nitasema jambo lisilo sahihi nitakapokamatwa lakini hii inaonekana kama Roho Mtakatifu atanisaidia jambo ambalo linanifanya nihihi vizuri," au "Ninafurahi kwamba kila taifa litasikia Habari Njema." Muulize anayeigiza kama Yesu "Unajiskiaje unapowafundisha wanafunzi hawa?" Unaweza kusikia, mambo kama "Wanasikiliza na kujaribu kuelewa. Najua hawaelewii vizuri kwa sasa lakini wakati huu utakapokuja, natumaini watakumbuka mafundisho haya na kupata faraja." Endeleta igizo.

Yesu anaendelea kufundisha. Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Ndugu atamsaliti ndugu yake ili auawe, naye baba atamsaliti mtoto wake, watoto nao wataasi dhidi ya wazazi wao na kusababisha wauwe. Watu wote watawachukia kwa sababu ni wafuasi wangu. Lakini yule atakayevumilia hadi mwisho ataokolewa."

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi, "mnajisikiaje?" Huenda ukasikia mambo kama, "Najawa na huzuni nikifikiria wanafamilia wakifanyiana hivyo wao wenyeewe," au "Nina wasiwas kwahuusu familia yangu mwenyeewe," au "Baadhi mambo haya yananichanganya. Siwezi amini kwa kweli watu wanachukiana hivi." Endeleta igizo.

Katika onyesho la pili, Marko anaandika maoni maalum. Marko, anayeandika hili chini, anawaambia wasomaji, "Zingatia sehemu hii! Ni muhimu!" Kisha Yesu anaendelea kuzungumza. Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Mtakapoona chukizo la uharibifu limesimama mahali pasipolipasa. Haya yanapotokea, walioko Yudea wakimbili milimani. Yeyote aliye juu ya dari ya nyumba asishuke au kuingia ndani ili kuchukua chochote. Aliye shambani asirudi nyumbani kuchukua vazi lake. Ole wao wenye mimba na wale wanaonyonyesha watoto siku hizmo. Kwa maana siku hizmo zitakuwa za dhiki-shida-kuu ambayo haijapata kuwako tangu mwanzo, hapo Mungu alipoumba ulimwengu, mpaka leo, na wala haitakuwako tena kamwe. Kama Mungu asingelipisha siku hizmo, kamwe asingeliokoka mtu yeyote. Lakini kwa ajili ya wateule, wale aliowachagua, Mungu mezifupisha siku hizmo."

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi, "mnajisikiaje?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ninahisi huzuni mwingi ninaposikia hili. Inaonekana kama wakati wa mateso mabaya." Au, "Inanifanya nihihi hofu kwa familia yangu, wependwa wangu wote. Lakini pia kuna tumaini kwa sababu tutakuwa na Mungu mwishoni." Endeleta igizo.

Yesu anaendelea kufundisha. Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Mtu akisema, 'Tazama, huyu ndiye Masihi' au 'Yuko huko,' msiwaamini. Masihi wa uongo watakuja. Manabii wa uongo watakuja. Watafanya mambo ya kimiujiza. Watafanya mambo haya kwa sababu wanataka kuwadanganya na kuwapoteza watu wa Mungu ambaeo wamechagua kumfuata Mungu. Hivyo jihadharini! Nimewaonya kuhusu mambo haya yote!"

Sitisha igizo: Muulize wanaoigiza kama Yesu "Mnasikiaje?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nina hasira kwa manabii wa uongo. Wanawezaje kuja na kujaribu kuwadanganya watu hivyo!" au "Inanifanya niogope kwamba nitadanganya. Nitajaribu kuwa macho jinsi Yesu anavyotuambia tufanye." Muulize mhusika Yesu, "Je, unahisi vipi sasa? Huenda ukasikia, "Wanasikiliza vizuri. Nadhani wameanza kuelewa. Nina matumaini." Endeleta igizo.

Huu ndio mwisho wa rekodi.

Kujaza Mapengo

Sikiliza maandiko tena katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu bado ameketi upande wa Mlima wa Mizeituni akiwapa Petro, Yakobo, Yohana na Andrea mafundisho.

Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba watakabidhiwa kwa **mabaraza** ya mitaa. Hao ni viongozi wa Kiyahudi katika kila mji au kijiji wanaotatua migogoro katika miji yao.

Watu **watawapiga** au **kuwachapa** wafuasi tena na tena kwa mjeledi katika **masinagogi**. Mjeledi hii ni kamba za ngozi zenye vipande vyta chuma vyenye ncha kali. Wanawapiga watu migongoni na vifuani. Tafsiri **sinagogi** kwa njia ile ile ambayo ulilitafsiri katika vifungu vyta awali katika Marko, na ukumbuke kwamba sinagogi liko kwenye Faharasa Kuu.

Yesu alisema kwamba wafuasi watashtakiwa mbele ya watawala na wafalme. **Watawala** wanateuliwa na mfalme au rais wa nchi ili kutawala eneo fulani. Wafalme ni watawala wa nchi au eneo fulani.

Injili au Habari Njema, itahubiriwa kwanza kwa **mataifa** yote kabla ya mwisho kuwadia. Habari njema ni kwamba Yesu alikuja duniani, akafa kwa ajili ya dhambi zetu, na akafufuka kutoka kwa wafu. Hii pia inaitwa Habari Njema. Neno mataifa linapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Yesu aliwaambia wasiwe na wasiwasi kuhusu watakayosema wakikamatwa. Kwamba **Roho Mtakatifu** ataongea kwa ajili yao. Tafsiri "Roho Mtakatifu" kwa njia ile ile ambayo umetafsiri hapo awali, na ukumbuke kwamba maneno, Roho Mtakatifu, liko kwenye Faharasa Kuu.

Mambo yataendelea kuharibika. Huku **ndugu akimsaliti ndugu**. Ikiwa lugha yako ina maneno yanayomaanisha ndugu wakubwa au wadogo, huenda ukahitaji kutumia neno la jumla kwa kaka au dada hapa.

Yesu anasema kwamba katika chuki na usaliti huo, wafuasi wanaovumilia na kuwa waaminifu kwake **wataokolewa**, au kwa maneno mengine, wataishi milele pamoja na Mungu. Kuokolewa liko katika Faharasa Kuu.

Yesu anaendelea kusema kwamba siku moja **chukizo la uharibifu**, au **kufuru inayosababisha uharibifu** utakuja na kusababisha uharibifu na maumivu ulimwenguni. Jambo hili la kutisha litasababisha uwepo wa Mungu uondoke na Mungu kuhukumu nchi. Katika Kigiriki, maneno haya yanamaanisha "jambo la kuchukiza linalosababisha hofu." Timu yako inaweza kutafsiri hivi "chukizo linaloharibu au kusababisha hofu."

Yesu anasema kwamba watu walio Yudea wanapaswa kukimbilia milima mingine. **Yudea** ni eneo linalozunguka Yerusalem na ni moja ya maeneo ambayo Mungu alilipa moja ya makabila kumi na mawili ya Israeli-Yuda-wakati alipowarudisha kutoka Misri. Yesu anasema kwamba watu watalazimika kukimbilia nchi nyininge.

Kisha Yesu anasema kwamba mtu aliye shambani anapaswa kuondoka mara moja na hata asichukue vazi au **koti** lake.

Komea hapa na uonyeshe timu yako ya watafsiri picha ya **koti** na ukumbuke kwamba koti liko kwenye Faharasa Kuu.

Yesu anasema kwamba watu wanapaswa **kuomba** kwamba mambo hayo yasitokee katika **majira ya baridi**. Kuomba katika Agano Jipyä kunamaanisha kunena na Mungu. Hakikisha kwamba neno unalotumia hapa halirejelei tu mawasiliano ya kidesturi, bali jambo fulani la kibinagsi zaidi. **Majira ya baridi** yanaweza kuwa tofauti katika tamaduni tofauti. Huenda ukahitaji kusema msimu wa mvua, miezi mibaya, au hali mbaya ya hewa.

Kisha Yesu anasema kwamba **Bwana** (au **Mungu**, katika kisa hiki) atafupisha siku za magumu. Hatafupisha saa za siku, bali atafupisha idadi ya siku au miezi. Mungu na Bwana yamejadiliwa katika Faharasa Kuu.

Mungu atafupisha siku ili watu wote wasife. Baadhi ya **wateule** wake wataokolewa. Wateule, wale ambao Mungu amewachagua-au wale wanaomfuata Yesu.

Watu wengine watakuja kusema kwamba wao ni Masihi, au Kristo. Kumbuka kutafsiri jina hili la cheo la Yesu kwa njia ile ile ambayo umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Tazama Faharasa Kuu kwa maeleo zaidi.

Manabii wa uongo watakuja kufanya ishara na maajabu ili kuwadanganya watu wafikiri kwamba wametoka kwa Mungu. Tumia neno lile kwa manabii ambalo umetumia katika vifungu viliviyotangulia, na ukumbuke kwamba neno manabii liko kwenye Faharasa Kuu.

Ishara na maajabu: Ishara ni ishara au kidokezo kwamba jambo fulani ni la kweli au litatokea. Ishara inaweza kuwa onyo. Maajabu, au muujiza, ni jambo lisilo la kawaida au la kushangaza linalotokea ambalo Mungu tu ndiye anayeweza kulifanya. Kumbuka kwamba ishara na miujiza yapo kwenye Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 13:24-31

Kufanya Maandalizi

Sikiliza maandiko mara moja yakisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika maandiko yaliyotangulia, Yesu amekuwa akiwaambia wanafunzi wake kuhusu nyakati ngumu ambazo wafuasi wake watakuwanazo. Yesu bado ameketi na wanafunzi wake wanne, na wale wengine wako mbali kidogo, upande wa Mlima wa Mizeituni. Yesu anaanza mafundisho kwa mashairi, kisha anahitimisha kwa kuzungumza na wanafunzi kuhusu jambo litakalotokea.

Komea hapa na uonyeshe timu yako ya watafsiri picha ya upande wa Mlima wa Mizeituni.

Sitisha hapa kisha uipitie tena jinsi ulivyoamua kuzungumzia uchungu wa watu au mateso ambayo yatatokea. Hapa Yesu anazungumzia mateso ambayo tayari yameelezwa. Sitisha kurekodi hapa.

Katika kifungu cha awali au sehemu ya awali ya mafundisho haya, Yesu alieleza chukizo ambalo litasababisha uharibifu na lisababishe utukufu wa Mungu uondoche hekalu lake. Yesu anazungumzia dhiki au siku ngumu za mateso. Hatujui siku hizi za mateso zitaendelea kwa muda gani. Kisha, katika simulizi hii cha Maandiko, Yesu anasema kwamba wakati mwingine baada ya siku hizo ngumu au siku za mateso, kutakuwa na machafuko mengi mbinguni, au angani. Yesu anaorodhesha vitu vitatu vikuu angani: jua, mwezi na nyota. Yesu anaelezea jinsi kila kimoja kitakuwa giza au jinsi nuru yake itakavyoanguka kutoka angani. Kisha Yesu anahitimisha kwa kusema, "Na nguvu za anga-au jua, mwezi, na nyota angani-zitatikisika." Manabii kama Yoeli kutoka Agano la Kale walisema kwamba jua, mwezi, na nyota vingepoteza nuru zake. Katika unabii katika Agano la Kale mambo haya yanayotokea angani yalionyesha kwamba Mungu alikuwa akitenda katika historia ya binadamu.

Komea hapa na mjadili kama kundi la watafsiri: Mnazungumziaje unabii au utabiri wa wakati uliopita katika mafundisho ya kidini au ya kiroho katika utamaduni wenu? Simulia hadithi kuhusu mtu anayetabiri mambo yajayo. Sikiliza kwa makini lugha anayotumia mtoa hadithi huyo. Je, lugha yenu hubadilika mnapozungumzia unabii? Sitisha kurekodi hapa.

Kisha Yesu anamweleza Mwana wa Adamu. Mara nyingi Yesu anajiita Mwana wa Adamu katika kitabu cha Marko. Mwana wa Adamu anawakumbusha wasikilizaji wa Marko kuhusu kifungu cha Danieli 7 ambapo mtu kama Mwana wa Adamu alichukuliwa kwenye kiti cha enzi cha Mungu ambapo Mwana wa Adamu alipewa mamlaka, heshima na enzi kuu juu ya mataifa yote ya ulimwengu. Hata hivyo, hapa Yesu anasema kwamba Mwana wa Adamu mwenyewe atakuja kwa nguvu na utukufu. Tofauti hii ni kwamba katika simulizi hii Mwana wa Adamu hachukuliwi kwa Mungu lakini anakuja kama Mungu duniani. Mwana wa Adamu huyu atawatuma malaika kuwakusanya watu wake mwenyewe kutoka ulimwenguni kote na kutoka mwisho wa dunia. Kwa maneno mengine, hakuna atakayeweza kujificha kutoka kwa Mwana wa Adamu. Malaika ni viumbe visivyo vyaa kawaida ambavyo vinamtumikia Mungu kwa njia nyingi. Utukufu unamaanisha ajabu ya Mungu. Mungu tu ndio "anayekuja katika utukufu." Wasikilizaji wa Yesu wangeelewa kwamba watu hao waliochaguliwa, au wateule, ni Wayahudi waliotawanyika kutoka pande nne, au duniani kote, ambao wangekusanya tena. Wasikilizaji wa Yesu pia wangeelewa kwamba Yesu alikuwa akimweleza Mwana wa Adamu kama mtu aliyekuwa Mungu mwenyewe.

Sitisha na uonyeshe timu ramani ya ulimwengu iliyo na Yerusalem au Israeli katikati ya ramani. Waulize timu ili waeleze maeneo ambayo yatakuwa mahali pa mbali zaidi au miisho ya dunia. Sitisha kurekodi hapa.

Kumbuka kwamba Yesu ameketi juu ya Mlima wa Mizeituni na wanafunzi wake. Sasa Yesu anajibu kikamilifu swali la awali ambalo wanafunzi wake wanne walimuuliza walipoketi: Mambo haya-uharibifu wa hekalu na mambo mengine yote mabaya-yatatokea lini? Yesu anawaambia wanafunzi wake wajifunze somo kutokana na

jinsi mtini unavyokua. Mtini ni aina ya mti wa kawaida unaopatikana kote Israeli. Yesu alichagua mti wa kawaida wenye kuzaa matunda kwa mfano huu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako ya watafsiri picha ya mtini kabla ya kuwa na majani na baada ya kuwa na majani na tini. Sitisha kurekodi hapa.

Mtini ni mti unaopoteza majani yake wakati hali ya hewa inapoanza kuwa baridi. Mtini unaonyesha kwamba umekaribia kuzaa matunda matawi yake yanapoanza kuwa laini na majani madogo kuanza kuchipuka. Majani ya mtini yanapochipuka, bila shaka majira ya baridi-au msimu wa baridi-umekwisha. Mtini unalinganishwa na ishara kwamba nyakati za mwisho zinakuja.

Sitisha na mjadili: Zungumza kuhusu mabadiliko ya hali ya hewa katika nchi yako. Ni ishara gani mnazo kwamba msimu unakaribia kubadili? Mnatambuje ya kwamba ni wakati wa kuandaa mashamba na kupanda? Mnatambuje wakati matunda yatakapoonekana kwenye miti au mizabibu? Sitisha kurekodi hapa.

Yesu anasema, "Vivyo hivyo, wakati *mambo haya* (au mambo haya magumu Yesu amekuwa akizungumzia) yananza kutokea," kurudi kwa Yesu au nyakati za mwisho ziko karibu. Kama vile mtini unapoanza kuchanua, wakati mambo magumu yatakapotokea kama chukizo ambalo litasababisha uharibifu, na kukamatwa kwa wafuasi wa Yesu-hiyo ni ishara kwamba nyakati za mwisho zinakuja. Kurudi kwa Yesu ni "hapo mlangoni," au karibu kutokea. Hapo mlangoni ni neno la picha. Mtu anapokuja na yupo mlangoni, tunajua kwamba kuwasili kwa mtu huyu kunatokea hivi sasa.

Sitisha na mjadili: Simulia hadithi kuhusu mtu anayekuja. Jumuisha maeneo tofauti aliyopo mtu huyu anaposafiri katika hadithi hiyo. Anapoingia mlangoni na yuko tayari kuingia, unaweza kuacha hadithi hii. Sasa mjadili maneno ya picha ambayo mtoa hadithi alitumia kuelezea mahali ambapo mtu huyo alikuwa kwenye hatua tofauti katika safari hii. Sitisha kurekodi hapa.

Ni vigumu kutafsiri kifungu hiki cha Maandiko, kwa sababu hatujui Yesu anazungumzia nini hasa anapozungumza kuhusu *mambo haya* kutokea. Anaweza kuwa anarejelea chukizo linalosababisha uharibifu, au jua, mwezi na nyota kuwa giza. Tunajua kwamba chukizo linalosababisha uharibifu na kukamatwa kwa wafuasi wa Yesu litatokea muda fulani kabla ya mwisho wa ulimwengu. Kisha baada ya wakati huo mgumu, jua, mwezi na nyota upoteza nuru yao kabla tu ya Yesu kurudi kuwakusanya watu wake na kuwaokoa kutokana na uharibifu.

Yesu anataka watu wasikilize kwa "Ninawaambia ukweli. Kizazi hiki hakitapita kabla mambo haya yote yawe yametimia." Tena, hatujui *mambo haya* inarejelea nini hasa. Hata hivyo, wasomi wengi wanafikiri kwamba Yesu anasema kuwa chukizo linalosababisha uharibifu litatokea wakati wa maisha ya baadhi ya wanafunzi wake. Jambo bayo lilifanyika mwaka wa 70 AD wakati wa maisha ya baadhi ya wanafunzi wake. Hekalu liliharibiwa kabisa. Hata hivyo, ulimwengu haukuisha na Yesu hakurudi wakati huo. Tunajua kwamba mwisho wa ulimwengu bado unakuja baadaye, na kwamba jambo lingine lenye kuchukiwa linalosababisha uharibifu labda litatokea tena. Kwa kawaida unabii hutimia mara moja, na tena baadaye katika historia.

Komea hapa na mjadili kama timu ya watafsiri: Mnazungumzaje unabii katika mafundisho yenu ya kidini au ya kiroho katika utamaduni wenu? Simulia hadithi kwa kutumia mfano wa unabii ambao kila mtu anaujua, iwe kutoka kwenye imani ya Kikristo au imani nyingine. Unatumia lugha gani? Watu wanaelewaje unabii huu? Je, wanafikiri utatimia mara moja? Sitisha kurekodi hapa.

Manabii katika Agano la Kale walisema kwamba mbingu na dunia zitatoweka lakini kwamba Neno la Mungu kamwe halitatoweka. Hii inamaanisha kwamba kila kitu duniani kitatoweka, lakini maneno ya Yesu, au mambo ambayo Yesu alizungumzia na kufundisha, kamwe hayatatoweka. Yesu anathibitisha tena kwamba Yesu ndiye Mkombozi Aliyehidiwa au Masihi.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 13:24-31 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, wanakikundi watafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii ina maonyesho mawili.

Katika onyesho la Kwanza: Yesu anaendelea kuwafundisha wanafunzi wake wanne upande wa Mlima wa Mizeituni. Yesu anawaelezea wanafunzi wake jinsi jua, mwezi na nyota havitatoa tena nuru zao. Hilo litakapotokea, Mwana wa Adamu-au Yesu-atakuja kwa nguvu na utukufu. Mwana wa Adamu atawakusanya watu wake waliochaguliwa kutoka sehemu zote za dunia.

Katika onyesho la pili: Yesu anawapa wanafunzi wake somo la mti wa mtini. Tunajua kwamba msimu wa baridi umekwisha mtini unapoanza kuchanua. Vivyo hivyo, tunajua kwamba nyakati za mwisho zimekaribia mambo fulani yanapotokea.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi (lakini Petro, Yakobo, Yohana na Andrea wanaongea naye peke yao)
- Wateule
- Malaika

Kama kikundi, zingatia sehemu hizi za mpangilio wa simulizi la kifungu: Unapoanza onyesho la kwanza na utabiri amba Yesu alitoa kuhusu jua, mwezi na nyota, amua kama utatumia ushairi au usemi wa kishairi kwa sehemu hii. Tafsiri nyingi zinaweka hii kwa namna ya kishairi huku nyingine zikitumia sentensi za kawaida lakini tafsiri zote zinapata njia fulani ya kusisitiza maneno haya ili watu waelewe kwamba hii ni unabii. Yesu anatoa kauli mbili ambazo ni sababu na matokeo, au sehemu ya pili ya kauli hii hutokea kwa sababu ya ile ya kwanza. Mwezi unapokea nuru kutoka kwenye jua. Kwa hivyo, ikiwa jua lina giza, mwezi utakuwa giza. Nyota zikianguka kutoka angani, basi kila kitu angani kitatikisika.

Sitisha na kufanya mazoezi ya kusema kauli hizi mbili za sababu na matokeo ili kuona jinsi zinaweza kuwa kama ushairi katika lugha yako, au ikiwa zinakuwa vizuri kama hadithi. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anazungumzia ujio wa Mwana wa Adamu kwenye mawingu. Mwana wa Adamu atawatuma malaika Wake kuwakusanya wale walio wa Mwana wa Adamu kutoka miisho wa dunia.

Sitisha hapa na kuamu jinsi utakavyoigiza onyesho hili. Je, utaelezeaje onyesho hili? Sitisha sauti hii hapa.

Kumbuka Yesu na wanafunzi wake wanne bado wameketi upande wa Mlima wa Mizeituni. Huu ni mwendelezo wa mafundisho yaliyotangulia kwenye upande wa mlima. Yesu alitanguliza mafundisho haya kwa kutaja shida mbaya au dhiki ambayo itatokea wakati chukizo litasababisha uharibifu kwa watu wa Mungu. Sasa, katika simulizi hii, Yesu anatumia misemo kutoka kwa manabii wa Agano la Kale kuelezea jambo litakaloutokea mwanga angani. Mambo matatu yatatokea angani. Jua litatiwa giza. Kisha mwezi hautatoa nuru. Kisha nyota zitaanguka kutoka angani. Nguvu zote mbinguni, au vitu vyote angani, vitatikisika. Kumbuka kwamba hii ni habari kutoka kwenye unabii uliotolewa katika Agano la Kale.

Yesu anasema kwamba baada ya unabii huu kuhusu mambo katika anga hutokea, Mwana wa Adamu atakuja kwa nguvu na utukufu mkuu. Mwana wa Adamu atawatuma malaika kuwakusanya watu waliochaguliwa na Mwana wa Adamu kutoka duniani kote-kila mahali ambapo kuna watu.

Katika onyesho la pili, Yesu anabdalisha mada hiyo ili kuzungumzia juu ya mti wa mtini. Yesu anatumia mti wa mtini kama mfano wa kuwaonyesha wanafunzi jinsi watakavyojua kwamba unabii huu unakaribia kutokea. Kisha Yesu anatoa mfano wa jinsi mti wa mtini unavyokua. Matawi ya mtini yanapokuwa laini na majani yanaanza kukua, unajua kwamba msimu wa baridi umeisha na msimu wa ukuaaji umeanza. Kama mtini, unapoona jua, mwezi na nyota angani vikiwa na giza, unajua kwamba matukio ambayo Yesu anazungumzia yatatokea hivi karibuni.

Yesu anasema, "Amini nawaambia." Yesu anataka wanafunzi wake wasikilize kwa makini: Yesu anasema kwamba watu wengi wanaoishi sasa hawatakufa kabla ya mambo haya ambayo Yesu amekuwa akizungumzia kutokea.

Yesu anahitimisha mafundisho haya kwa kusema kwamba ulimwengu na kila kitu ambacho Mungu aliumba ni cha muda, lakini mafundisho ya Yesu yanadumu milele.

Hapa, wanakikundi wanapaswa kuchora, kutumia pitcha zenye madokezo, au nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhahirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 13:24–31 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina maonyesho 2.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi (lakini Petro, Yakobo, Yohana na Andrea wanaongea naye peke yao)
- Wateule au waliochaguliwa
- Malaika

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Sitisha kucheza sauti hii sauti hii hapa kisha mwigize simulizi.

Wahusika wanapaswa kuigiza simulizi mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleza igizo.

Sitisha kucheza sauti hii sauti hii hapa kisha mwigize simulizi mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukaskia kutoka kwa wahusika.

Katika onyesho la kwanza, Yesu na wanafunzi wake wanne wameketi upande wa Mlima wa Mizeituni. Yesu anaendelea kufundisha. Yesu anaanza kwa kurejelea chukizo ambalo litasababisha uharibifu na dhiki na shida kwa wafiasi wa Yesu. Yesu anasema kwamba baada ya wakati huo wa dhiki kwa wafiasi wa Yesu, jua litakuwa giza, mwezi utaacha kutoa nuru, na nyota zitaanguka kutoka angani na kuacha kung'aa. Hakika, kila kitu angani kitatikisika. Kisha, kila mtu atamwona Mwana wa Adamu akija mawinguni kwa nguvu na utukufu mwangi. Mwana wa Adamu atawatuma malaika kuwakusanya watu wake wote waliochaguliwa-wale wanaomfuata Mwana wa Adamu-kutoka kila sehemu ya ulimwengu.

Sitisha igizo. Waulize wanafunzi, "Je, mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Hii inafanya niogope. Jua linawezaje kukoma kuwaka au nyota kuanguka kutoka angani? Yesu anazungumzia tukio la ajabu!" Au, "Ninashangaa! Hili haliaminiki. Siwezi kufikiria aina ya nguvu ambayo Mwana wa Adamu atakuwa nayo." Au, "Nimeshtuka. Ninajiuliza ni nini kitakachowatokea watu wote-wale ambao hawajachaguliwa." Endeleza igizo.

Katika onyesho la pili, Yesu anabadili mafundisho yake ili kuzungumzia kuhusu mti wa mtini. Matawi ya mtini yanapolainika tena baada ya msimu wa baridi na majani kuanza kukua tena, unajua kwamba msimu wa baridi umekwisha na wakati wa ukuaji mpya umefika. Vivyo hivyo, mnapoona mambo haya yote yaktokea duniani, mnajua kwamba Mwana wa Adamu atarudi hivi karibuni. Ni kweli! Watu wengi wanaoishi sasa bado watakuwa hai wakati mambo haya ambayo nimekuwa nikielezea yatakapotokea. Kila kitu duniani kitapita siku moja, lakini mafundisho yangu hayatapita kamwe.

Sitisha igizo. Waulize wanafunzi, "Je, mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Jambo hili ni la maana. Sasa nimeona kwamba mambo haya ya kutisha ni ishara kwa hivyo sitakuwa na hofu sana wakati yatakapotokea. Nina furaha kwamba Yesu ameellezea jambo hili." Au, "Ninao wasiwasi. Yote haya ni mazuri lakini kwa kweli nitawenza kutambua Yesu akija?" Au, "Nimechanganyikiwa. Ili Yesu aweze kurudi katika nguvu

na utukufu inamaanisha kwamba Yesu ataondoka kwanza. Sijui atakapoenda Yesu. Je, ina maana ya kwamba Yesu hataenda pamoja nasi? Je, tutabaki hapa tukimngojea?" Au, "Haya yote ni ya kufurahisha sana. Nina furaha kuona jambo ambalo litafanyika." Muulize Yesu, "Je, unahisi vipi?" Unaweza kusikia, mambo kama "Nimejitalidi kuwaelezea wanafunzi wangu. Natumahi wameelewa. Najua kwamba kwa hivi sasa inatatanisha, lakini baadaye wanapaswa kuweza kukumbuka mafundisho haya na kuelewa mambo yanayotokea." Endeleta igizo.

Huu ni mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 13:24–31 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu anaanza sehemu hii ya mafundisho kwa kurejelea **uchungu** au nyakati ngumu ambazo alizungumzia katika kifungu cha awali. Yesu amekuwa akielezea jinsi chukizo linalosababisha uharibifu litasababisha ugumu na maumivu mengi kwa watu.

Mambo matatu yatatokea angani. Jua litatiwa giza. Kisha mwezi hautatoa nuru. Kisha nyota zitaanguka kutoka angani. Nguvu zote mbinguni, au vitu vyote angani, vitatikisika. **Mbingu** hapa inarejelea anga, sio mahali ambapo Mungu anaishi.

Yesu anaanza sehemu hii ya mafundisho kwa kutumia unabii kuhusu sua, mwezi na nyota kutoka kwa Agano la Kale. Yesu ananukuu hili kama mashairi. Unaweza kuchagua kutumia mashairi au kufanya iwe sentensi za kawaida.

Yesu anasema kwamba **Mwana wa Adamu** atakuja mawinguni kwa nguvu na utukufu. Tumia neno lile lile kwa Mwana wa Adamu ambalo umetumia kote katika Marko. Kumbuka kwamba Yesu anajiita Mwana wa Adamu na kwamba maneno hayo yako kwenye Faharessa Kuu. **Utukufu** unarejelea nguvu na uwepo wa Mungu. Neno utukufu linapatikana kwenye Faharessa Kuu.

Yesu atawatuma **malaika** wake wakusanye **wateule** wake, au watu waliochaguliwa kutoka pande zote za dunia. Tumia neno lile lile kwa malaika ambalo umetumia katika vifungu viliviyotangulia na ukumbuke kwamba neno malaika liki kwenye Faharessa Kuu.

Yesu atawakusanya watu wake **kutoka pande zote nne za dunia na kutoka miisho ya dunia hadi miisho ya mbingu**. Yaani, Yesu atawakusanya watu wake kutoka sehemu zote za dunia. Hii haimaanishi kwamba baadhi ya watu wake wako na Mungu mbinguni. Inamaanisha kila mtu aliye ulimwenguni ambaye ni wake.

Kisha Yesu anazungumzia **miti ya mtini**. Miti ya mtini kwenye Mlima wa Mizeituni ingeweza kukua kufikia urefu wa mita 8–10. Ikiwa Yesu alifundisha mambo haya wiki kabla ya kifo chake, ingekuwa ni kipindi cha mwaka ambapo mtini ulikuwa kama alivyoelezea-na majani madogo mapya yakining'inia. Hali ya hewa ya baridi ilikuwa imekamilika, na joto lilikuwa likiongezeki. Mwanzoni mwa majira ya kuchipua utomvu hupitia kwenye matawi na kuyafanya yawe laini kwa sababu ya joto. Majani yanachipua kutokana na hilo.

Komea hapa na uonyeshe timu yako ya watafsiri picha ya mtini bila majani na moja ya mtini wenye majani na tini. Sitisha kurekodi hapa.

Majira ya joto yanakuja mtini unapoanza kuchipua. Majira ya joto yanaweza kutafsiriwa kama msimu wa mvua wakati hakuna majira ya joto katika utamaduni wenu, kwa sababu ni wakati wa kuchipua na kukua.

Wakati **mambo haya yote** yanapotukia mnajua kwamba kurudi kwa Yesu kumekaribia, au **hata mlangoni**. Hata mlangoni ni neno la picha linaomaanisha kwamba jambo hilo litatokea hivi karibuni.

Yesu anasisitiza kwa kusema "Ninawaambia ukweli!" Hiki kizazi, au watu wanaoishi sasa, hakitapita au kufa kabla ya mambo ambayo Yesu alieleza kutimia.

Yesu anasema kwamba **mbingu na dunia zitapita**, ambayo inamaanisha kwamba ulimwengu wote ambao uliumbwu unaweza kuangamizwa au kufa. Lakini **maneno** ya Yesu, au mafundisho yatabaki kuwa ya milele.

Huu ndio mwisho.

Marko 13:32-37

Kufanya Maandalizi

Sikiliza maandiko mara moja yakisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Huu ndio mwisho, au sehemu ya mwisho, ya mafundisho ya Yesu kwa wanafunzi wake wanne upande wa Mlima wa Mizeituni. Yesu na wanafunzi hawa 4 wamekuwa wakikaa upande wa Mlima wa Mizeituni ambapo wanaweza kuona majengo ya Hekalu. Wanafunzi wale wengine wako upande wa Mlima wa Mizeituni lakini kwa umbali kidogo ambapo hawawezi kusikia anachokisema Yesu. Yesu amekuwa akiwaambia Petro, Andrea, Yakobo na Yohana kitakachotokea kabla ya Mwana wa Adamu kuja kwa utukufu. Sasa Yesu anawaambia wanafunzi hawa wanne wanachopaswa kufanya huku wakisubiri tukio hili. Yesu anawahimiza wanafunzi wake kwamba ni lazima wakae macho-au wawe waangalifu kwa wakati Yesu atakaporudi kabla ya Mungu kuhukumu ulimwengu. Habari hii si mpya. Mapema katika huduma yake Yesu aliwaambia wanafunzi kwamba Mwana wa Adamu, au ye ye mwenyewe, atarudi siku moja. Kifungu hiki ni hadithi.

Sitisha hapa na uonyeshe timu yako ya watafsiri pitcha ya Mlima wa Mizeituni. Sitisha kurekodi hapa.

Yesu alipokuwa akitoa mafundisho yake, Yesu aliwaambia wanafunzi ishara zinazoonyesha kwamba wakati wa kurudi kwa Yesu umekaribia. Yesu alikuwa akiwaambia wanafunzi kitakachotokea na yale wanayopaswa kufanya wakati matukio haya yanapoanza kutoke. Yesu alikuwa akijaribu kuwatayarisha wanafunzi kwa ajili ya mateso ambayo yatatoke. Sasa wakati huu kwa mafundisho, Yesu anabadili mada. Maelekezo haya yanabadilisha sauti ya mafundisho yake. Ili kuashiria mabadiliko katika mwanzo wa sehemu hii ya mafundisho yake Yesu anatumia neno "hata hivyo".

Kisha Yesu anawaambia wanafunzi kwamba hakuna ye yote, ikiwa ni pamoja na malaika au hata Mwana (Yesu) mwenyewe, ambaye anajua wakati au siku halisi ambayo Yesu atarudi. Yesu anaposema "Mwana," Yesu anarejelea Mwana wa Mungu au Yesu, mwenyewe.

Sitisha na kusimulia hadithi kuhusu mtu ambaye ni mwana. Tumia jina la mwana mara nyangi. Mtu huyu ni mwana wa wazazi wake. Yeye ni mwana wa kijiji. Yeye ni mwana wa udongo, ikiwa yeye ni mkulima. Jaribu kufikiria njia zote tofauti ambazo mtu huyu anaweza kuwa mwana. Ikiwa mna neno zaidi ya moja kwa neno Mwana, tambua ni neno gani linalotumika kwa mwana wa mama na mwana wa udongo. Sitisha kurekodi hapa.

Ni Mungu tu ndiye ajuaye wakati Mwana (Yesu) atakaporudi. Sasa, kwa sababu hatujui siku au saa ambayo Yesu atarudi, Yesu anasema kwamba jambo la muhimu zaidi ni kukaa macho, au kufanya kazi ambayo ametuambia kuifanya. "Siku hiyo au saa" hutumia maneno sawa na Agano la Kale wakati Mungu anaposema kwamba atarudi kuhukumu ulimwengu. Yesu alisema katika sehemu ya awali ya mafundisho haya kwamba Yesu pia atarudi katika utukufu wakati Mungu atakaporudi kuhukumu ulimwengu. Ni muhimu sana kuangalia kwa makini na kufanya mambo ambayo Mungu ametuambia tufanye bila kukengeushwa na mambo yasiyo ya muhimu.

Komea hapa na mjadili kama kundi la watafsiri: Je, kuna hadithi kuhusu mwisho wa ulimwengu katika utamaduni wenu? Shiriki mifano ya hadithi au misemo mnayotumia kuzungumza kuhusu mwisho wa ulimwengu. Tazama ikiwa kuna lugha fulani au njia fulani za kuzungumza kuhusu mwisho wa ulimwengu. Sitisha kurekodi hapa.

Yesu anapoendelea kufundisha, Yesu anataka kusisitiza umuhimu wa kuwa macho, kwa hiyo Yesu anashiriki fumbo, au hadithi yenyе mafundisho fulani. Yesu anaanza simulizi hii kwa kusema, "Ni kama mtu..." Mfano huu unahusu maisha ya kila siku ya wakati huo. Yesu anazungumza kuhusu mtu anayesafiri kwa muda mrefu na anawaacha watumishi wake waangalie nyumba yake. Watumishi wake bado ni lazima wafanye kazi ili nyumba iwe safi na shughuli za kila siku ziendelee. Mlinzi langoni au mlinzi kwenye mlango au lango la nyumba bado ni lazima achunge wezi na adui wasiingie.

Sitisha na kujadili: Simulia hadithi ambayo mtu anazungumza au anatoa mafundisho na kusimulia hadithi ili kuonyesha anachokisema. Yesu anaposimulia hadithi fulani, Yesu anasema, "Ni kama mtu..." na kisha Yesu anasimulia hadithi hiyo. Sasa msikilize mtoa hadithi wako. Je, mtoa hadithi huyo anatangulizaje hadithi ambayo inatumiwa kuonyesha mafundisho hayo? Sitisha kurekodi hapa.

Kisha Yesu akizungumza na wanafunzi anasema kwamba mnapaswa kuwa macho kwa sababu Yesu angeweza kurudi wakati wowote-hata usiku! Yesu anarejelea njia ya Kirumi ya kuonyesha saa usiku. Warumi waligawanya usiku kwa "zamu" 4. Yesu anazungumzia saa ya jioni (saa 12 hadi saa 3 usiku), usiku wa manane (saa 6 hadi saa 9 asubuhi), kabla ya alfajiri (saa 9 hadi saa 12 asubuhi) wakati jogoo linawika, na mapambazuko (saa 12 hadi saa 3 asubuhi). Wasikilizaji wa Marko wangelewa kwamba simulizi hii ni muhimu kwao, kwa sababu imewekwa katika muktadha wao wa kitamaduni.

Komea hapa na mjadili kama timu ya watafsiri: Je, utamaduni wenu hugawanyaje sehemu za siku? Sitisha kurekodi hapa.

Msilale! Au Yesu asiwakupate mkilala! Yesu hakuwa anawaambia watu kwamba hawawezi kulala. Yesu alikuwa akisema kwamba ni lazima tuwe macho na kufanya kazi ambazo ametupa hadi atakaporudi. Kukutwa umelala inamaanisha kwamba kukutwa haujajandaa. Hatupaswi kukaa bila kufanya chochote au kumngoeja kwa shauku arudi.

Komea hapa na mjadili kama timu ya watafsiri: Zungumzieni nyakati ambazo wewe au mtu unayemjua aliacha kazi ili mtu mwagine aifanye wakati hayupo. Je, unaongeaje nao ili uwaambie wailinde nyumba yako au wafanye kazi zao? Sitisha kurekodi hapa.

Yesu anamalizia mafundisho haya kwa kuwakumbusha wanafunzi wake kwamba amri ya kukesha na kutolala ni kwa wote, si wanafunzi tu. Yesu alisema, "Lazima mjiandae." Msikose kujitayarisha kwa ujio wa Yesu.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 13:32–37 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Hadithi hii ina onyesho moja tu, lakini Yesu anasimulia fumbo fupi ndani ya tukio hili.

Katika utangulizi wa **onyesho moja**, Yesu anasisitiza kwamba hakuna ajuaye wakati Yesu atakaporudi. Yesu anawaambia watu wawe macho na wausubiri wakati huo. Kisha Yesu anasimulia hadithi fupi. Kisha Yesu anawaonya wanafunzi wake tena wakeshe na wafanye kile alichowaambia wafanye.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi (Petro, Yakobo, Yohana na Andrea wanaongea naye peke yao na wengine wako mbali kidogo)
- Malaika
- Mungu Baba
- Mtu anayeondoka
- Watumwa wake huyo mtu
- Mlinzi wake wa mlango

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa simulizi hii:

Yesu anaanza mafundisho haya kwa neno "hata hivyo" ambalo linaashiria mabadiliko katika mada au mabadiliko ya mwelekeo wa mafundisho.

Sitisha na usimulie hadithi. Simulia hadithi kuhusu mwalimu ambaye amekuwa akitoa maelekezo muhimu kuhusu kazi fulani. Kisha mwalimu anaanza kuwaambia wanafunzi kile wanachotakiwa kufanya. Mtoa hadithi anapoendelea kuongea, sikiliza neno au maneno yanayoonyesha kwamba mwalimu amebadilisha mwelekeo wa mafundisho hayo. Sitisha kurekodi hapa.

Matumizi ya neno "hata hivyo" au "lakini" yanaonyesha kwamba Yesu anatofautisha kati ya matukio yaliyotangulia, ambayo ni matukio magumu ulimwenguni, na kisha tukio hili jipya la Yesu la kurudi siku moja. Yesu anawaambia wanafunzi kwamba hakuna yeyote, ikiwa ni pamoja na malaika na Mwana (au Yesu mwenyewe) anayejua wakati Yesu atarudi. Ni Mungu Baba tu anayejua wakati huo. Yesu anawaambia wanafunzi kwamba kwa kuwa hakuna anayejua saa hiyo, basi lazima wawe macho na tayari wakati wote. Yesu anasema, "Kuweni macho!" Hii ni njia mbadala ya kuwaambia wanafunzi wawe tayari. Askari au polisi yuko macho-kila wakati akiangalia ishara yoyote ya ambacho kinahitaji uangalifu wao. Yesu anawaambia wanafunzi wawe kama askari au polisi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anasisitiza "Siku *hiyo* au saa," kurejelea siku ya hukumu ambayo kila Myahudi alikuwa akitarajia.

Baada ya kuwaambia wanafunzi wawe macho, Yesu anawasimulia hadithi fupi. Yesu anaanza hadithi hiyo fupi kwa kunena, "Ni kama..." Yesu anasema kwamba kungojea kurudi kwake ni kama mtu anayeondoka na kuwaacha watumishi wake kuendelea kutunza na kulinda nyumba yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anazungumzia kukesha au kukaa macho-na kuendelea kufanya kazi ambazo Yesu aliwaambia wafanye. Tazama kwamba kila mtu katika simulizi hii ana kazi maalum-kazi yake, si kazi za watu wengine. Yesu alitumia njia ya kawaida ya Kiroma ya kutaja saa ili kuonyesha kwamba Yesu angeweza kurudi wakati wowote. Yesu alitaja vipindi 4 tofauti wa wakati usiku huo.

Sitisha hapa na mjadili: Zungumzia jinsi utamaduni wako unavyoelezea muda. Fanyeni uamuzi kwa neno la jumla mtakalotumia kwa kila kipindi cha muda huu. Sitisha kurekodi hapa.

Baada ya kusimulia hadithi hii fupi, Yesu anasema kwamba anawaambia watu wote, si wanafunzi wake tu, wakae macho na wasubiri kurudi kwake. Hatupaswi kusubiri na kutazama tu kurudi kwa Yesu Bali tunahitaji kuendelea kufanya kazi zote ambazo ametupa tufanye wakati tunamsubiri.

Hapa, wanakikundi wanapaswa kuchora, kutumia picha zenye madokezo, au nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 13:32–37 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina tukio 1.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi (Petro, Yakobo, Yohana na Andrea wanaongea naye peke yao na wengine wako mbali kidogo)
- Malaika
- Mungu Baba
- Mwenye nyumba anayesafiri
- Watumwa wake huyo mtu
- Mlinzi wake wa mlango

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha mmeigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi.

Wahusika wanapaswa kuigiza simulizi mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleza igizo.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukasikia kutoka kwa wahusika.

Yesu na wanafunzi wake wanne bado wameketi upande wa mlima. Wanafunzi wengine wameketi mbali ambapo hawawezi kumsikia Yesu wakati Yesu anazungumza. Yesu anaendelea kufundisha. Yesu anabadilisha mada na kusema, "*Lakini* hakuna ajuaye siku hiyo au saa." Yesu anaorodhesha wale ambaa hawajui wakati atakaporudi-si malaika mbinguni, si mwana mwenyewe, bali ni Mungu Baba peke yake. "Kwa hiyo kuweni macho! Kesheni! Kwa maana hamjui wakati ule utakapowadia!"

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi, "mnajisikiaje?" Unaweza kusikia maneno kama, "Tumechanganyikiwa. Yesu mwenyewe anapaswa kujua wakati atakaporudi! Bado sielewi Yesu anakoenda au kwa nini." Au, "Inakuwaje Yesu haujui wakati huu lakin analifahamu sana kuuhusu?" Au, "Nina hofu-nitajua je kwamba ninakaa macho? Ni nini kitatokea ikiwa siko macho?" Endeleza igizo.

Yesu anaendelea kwa kuwaambia hadithi fupi ya fumbo. Yesu anasema, "Ni kama mtu anayeondoka. Anaiacha nyumba yake na kuwaachia watumishi wake kuiangalia, kila mtu na kazi yake. Na kumwambia mlinzi wake wa nyumba kuiangalia na kuilinda."

Sitisha igizo: Waulize wanafunzi, "mnajisikiaje?" Huenda ukasikia mambo kama, "Je, sisi ni watumishi ambaa atawaacha watanze nyumba yake wakati akiondoka? Nadhani hii inamaanisha kwamba kila mmoja wetu atakuwa na kazi tofauti ya kufanya. Najiuliza kazi yangu itakuwa nini." Au, "Nimezidiwa." Au, "Nashangaa anachomaanisha Yesu hasa akisema 'kuwa macho.'" Endeleza igizo.

Yesu anatoa mhutasari wa fumbo lake fupi: "Basi kesheni! Hamjui ni lini mwenye nyumba atakaporudi. Iwapo ni jioni, au ni usiku wa manane, au alfajiri awikapo jogoo, au mapambazuko. Ila msilale! Msiepuke kazi zenu! Ninawaambia hili kwa nguvu: Tazamieni kurudi kwangu Muitarajie!"

Sitisha kitendo: muulize Yesu "Unajisikiaje?" Huenda ukasikia mambo kama, "Natumaini hawatalala na kuacha kunisubiri," au, "Nimewaonya na kuwafunza mambo wanayohitaji kujua. Natumaini watayakumbuka baada ya kuondoka kwangu. Nadhani wanaelewa uzito wake."

Umfikia mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 13:32–37 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu amekuwa akiwaambia wanafunzi kuhusu mateso au nyakati ngumu ambazo zitakuwa ishara kwamba Yesu anakaribia kurudi. Sasa, Yesu anabadili mafundisho ili kuzungumzia kuhusu **siku hiyo** au **saa hiyo** wakati Yesu atakaporudi. Siku au saa hiyo ni jinsi Siku ya Bwana, au siku ya mwisho ya hukumu, inavyoelezewa katika Agano la Kale. Katika Agano Jipy, siku hii ya hukumu inajumuisha kurudi kwa Yesu katika utukufu na nguvu. "Saa hiyo" inarejelea wakati hususa wa siku ambapo atarudi.

Malaika walio **mbinguni**, ambapo Mungu anaishi, hawajui wakati Yesu atakaporudi. Tafsiri malaika na mbinguni kwa njia ile ile ambayo umetafsiri hapo awali, na kumbuka kwamba maneno malaika na mbingu yako kwenye Faharasa Kuu. Mbinguni katika kifungu hiki inamaanisha pahali Mungu anapoishi.

Yesu anasema kwamba **Mwana** hajui wakati atakaporudi. Mwana anayetajwa hapa ni Mwana wa Mungu, ingawa wasomi wachache wanafikiri neno hili linawenza kumaanisha Mwana wa Adamu. Bila shaka, linarejelea Yesu mwenyewe. Lugha nyininge zinahitaji ubainishe kama ni Mwana wa Mungu au Mwana wa Adamu. Ikiwa lugha yako inahitaji ubainishe ni jina gani, chagua Mwana wa Mungu.

Mwana wa Mungu inamaanisha kwamba Yesu ana asili sawa na Mungu na anatoka kwa Mungu. Istilahi Mwana wa Mungu inapatikana kwenye Faharasa Kuu. Tumia neno lile lile kwa Mwana wa Mungu ambalo umekuwa ukitumia.

Ni **Baba** tu ndiye anayejua wakati Mwana atakaporudi. Baba ni Mungu mwenyewe. Tumia neno lile lile kwa baba ambalo ungetumia kwa baba yejote katika lugha yako. Huenda ukahitaji kutaja Mungu, Baba.

Yesu anawaambia wanafunzi wake **waangalie** au **wajihadhari** au **wakeshe** au **wakae macho**. Hii haimaanishi kwamba wasilale kimwili. Hii inamaanisha kuendelea kufanya mambo ambayo Mungu na Yesu wamekuambia uyafanye. Inamaanisha kuwa tayari wakati wote.

Mwenye nyumba anasafiri na kuwaacha **watumishi** au **watumwa** wake waiangalie nyumba yake. Watumwa ni watu waliomilikiwa na hawakuwa na haki, na hawakulipwa kwa kazi yao. Istilahi watumwa na watumishi zinapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Mlinzi wa lango alikuwa mtu aliyelinda mlango wa nyumba, au lango la nyumba, na hawaruhusu adui waingie.

Yesu aliwakumbusha kwamba Yesu angweza kurudi wakati wowote: jioni, usiku wa manane, kabla ya alfajiri, au wakati wa mchana. Tumia njia za kawaida za kugawanya usiku au wakati katika lugha yako.

Huu ndio mwisho.

Marko 14:1-11

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 14:1-11 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Hadithi hii inaanza simulizi la Mateso ya Yesu au siku zake za mwisho Duniani. Marko anaanza kuwa bayana anaporejelea wakati tunapokaribia kifo cha Yesu. Marko anatuambia kwamba zilikuwa zimebak siku mbili kabla ya Pasaka na Sikukuu ya Mikate Isiyotiwa Chachu. Pasaka ilikuwa sherehe ya kidini ya Kiyahudi. Iliendelea kwa siku saba kwa sababu katika siku za Yesu sherehe hiyo zilikuwa zimeungana Pasaka na Sikukuu ya Mikate Isiyotiwa Chachu. Pasaka ilisherehekewa wakati Mungu alipowaokoa mababu wa Wayahudi kutoka utumwani Misri, na ilisherehekewa kwa siku moja. Mara baada ya hapo Sherehe ya Mikate Isiyotiwa chachu ilisherehekewa na kufanya sikukuu hiyo iwe ya siku saba. Katika Sherehe ya Mikate Isiyotiwa Chachu, watu walikula mikate isiyotiwa chachu-au mikate miyembamba isijo na chachu- ili kujikumbusha jinsi Wayahudi walivyokula mikate isiyotiwa chachu ili kukumbuka kuokolewa kwao kutoka Misri. Siku maalum ya kwanzaya sherehe hii ya siku saba haijulikani. Watu wengine waliamini kwamba ilisherehekewa kwa siku 8.

Hadithi ya mwanamke aliyempaka Yesu manukato imewekwa katikati ya njama kati ya walimu wa sheria na Yuda, mwanafunzi wa Yesu, ya kumsaliti Yesu kwa viongozi wa serikali. Marko anaweka hadithi ya mwanamke huyu hapa ili kuonyesha tofauti kati ya kitendo cha mwanamke huyo cha upendo na usaliti wa watu amba walipaswa kumpenda Yesu.

Hadithi hii inapoanza, walimu wa sheria za kidini-makuani wakuu na waandishi-bado walikuwa wakita futa njia ya kumshika na kumuua Yesu. Viongozi wa kidini hawakupanga kumuua Yesu wenyewe. Walitaka Warumi wamuue Yesu kwa njia ambayo Warumi waliwaua wahalifu. Walimu wa sheria ya kidini bado walikuwa wakiwaogopa watu. Walikuwa wakipanga hili kwa siku au wiki kadhaa. Lakini wakati wa sherehe ya Pasaka, watu jijini waliongezeka kutoka 50,000 hadi watu 250,000. Ghasia zilikuwa kawaida wakati huu kwa sababu umati mkubwa wa watu uliwasaidia waasi dhidi ya serikali ya Kiroma waasi kwa urahisi zaidi. Watu walitenda kiholela au kwa fujo walipofanya ghasia. Watu wengi waliohudhuria sherehe hiyo huenda walikuwa wa kutoka Galilaya na huenda walimuunga mkono Yesu sana. Watu kutoka Galilaya tayari walichukuliwa kuwa waasi. Viongozi wa kidini hawakutaka kumkamata Yesu katika mazingira kama haya kwa sababu waliogopa watu wangefanya ghasia.

Sitisha hapa na kama kikundi mjadili maswali haya: Je, viongozi wenu wa kidini huwaogopa watu? Wao hufanya maamuzi kulingana na kile ambacho watu wanataka? Toa mifano. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alipokuwa Yerusalem, alitembea kutoka Yerusalem kwenda Bethania kila usiku ili kukaa nyumbani kwa rafiki zake, Lazaro, Mariamu na Martha. Bethania ilikuwa karibu kilomita 4 kutoka Yerusalem. Siku hii Simoni aliwaalika Yesu na wanafunzi wake kwa chakula nyumbani kwake huko Bethania. Simoni alikuwa na

ukoma, ugonjwa mbaya wa ngozi wakati wa Yesu. Huenda watu waliendelea kumwita Simoni "Mwenye ukoma," hata ingawa alikuwa ameponywa ugonjwa huo.

Katika utamaduni wa Yesu, watu walilala kando ya meza ambapo walikula chakula chao cha kawaida, kwenye mto na miguu yao ikiwa nyuma yao. Yesu alikuwa amelala kando ya meza ambapo alikuwa akila, labda akiwa ameegemeza kichwa chake kwenye kiwiko kimoja.

Sitisha hapa na kama kikundi mtazame picha ya watu wakiwa wamelala kando ya meza.

Jadilini swalii hili kama kikundi: Kuna desturi gani mnapoenda kula chakula nyumbani kwa wenzeni? Je, mnayafanya mambo gani ili kusalimiana? Mnaketi vipi? Ni nani huja kula chakula hiki? Sitisha sauti hii hapa.

Mwanamke mmoja aliingia nyumbani akiwa na chupa ndogo ya alabasta ya bei ghali au manukato safi yaliyotengenezwa kwa nardo. Hii haikuwa kawaida-wanawake kwa kawaida hawakula pamoja na wanaume wengine. Huenda mwanamke huyu alikuwa Mariamu, dada yake Martha na Lazaro, ambaye Yesu alimfufua kutoka kwa wafu. Alikuwa amebeba chupa ya alabasta. Chupa za alabasta zilikuwa bora zaidi na zilitengenezwa kwa mawe fulani ya rangi nyeupe au ya njano. Manukato ya bei ghali tu ndiyo yaliyohifadhiwa humo. Chupa hizo zilikuwa na shingo ndefu na hazikuwa na mishikio. Chupa hizo zilikuwa zimefunika hivyo hakuna manukato ambayo yangemwagika. Chupa hizo zilikuwa kubwa kiasi cha kutosha manukato ya kupaka wakati mmoja. Watu walivunja shingo ya chupa hiyo ili kumimina manukato. Manukato mara nyingi yalitengenezwa kwa nardo. Nardo yalikuwa mafuta yaliyotengenezwa kwa mizizi ya mmea wa nardo kutoka India. Mwanamke huyo alivunja shingo ya chupa na kumwaga manukato juu ya kichwa cha Yesu ili kumheshimu.

Sitisha hapa na kama kikundi mtazame picha ya chupa ya alabasta na picha ya mmea wa Nardo kutoka India. Sitisha sauti hii hapa.

Chupa za alabasta kama hii zilikuwa hazina za familia na zilitumiwa tu katika matukio ya pekee sana kuwapaka watu mafuta ili kuwashemtu na kuwashukuru. Mwanamke huyo alimwagia Yesu manukato yote ya gherama kubwa, si tu mafuta ya kawaida. Kwa kufanya hivi, mwanamke huyo alimheshimu Yesu kwa njia kuu kuliko jinsi ambavyo kwa kawaida watu waliwashemtu wageni wao.

Katika wiki ya Pasaka ilifaa kidesturi kuwapa maskini zawadi. Huenda wanafunzi waliokuwa mezani pamoja na Yesu waliona zawadi ya mwanamke huyo kuwa badhirifu isivyofaa wakati ambapo walipaswa kufikiria kuwapa maskini. Ulikuwa ni badhirifu-dinari 300 ilikuwa sawa na mshahara wa kibarua wa siku 300. Wanafunzi walikasirika na kulalamika kwamba hangepaswa kufanya hivyo. Wanafunzi "walimkaripia" mwanamke huyo, ambavyo inamaanisha kuwa walionyesha hasira yao kwa kumkemea kwa ukali.

Sitisha hapa na kama kikundi mjadili swalii hili: Je, watu huwfanyia wengine mambo ya aina gani katika utamaduni wako ili kuonyesha heshima au shukrani? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu aliona maana tofauti katika zawadi ya mwanamke huyo na Marko anaonyesha hilo kwa kusema, "Lakini Yesu akawajibu, 'Mwachenii.' Aliona jinsi alivyompenda. Yesu alikuwa maskini kwa njia moja, kwa sababu alikuwa karibu kufa. Pia, alikuwa peke yake kwa sababu hakuna yeyote kati ya wanafunzi wake au marafiki zake wa karibu aliyelewa mteso ambayo yangemkabili. Yesu anaposema "Mwachenii" hamaanishi kuwa wamwache awe peke yake, ila anamaanisha "wakome kumkemea."

Yesu anakiita kitendo cha mwanamke huyo "maridadi," au "kizuri." Yesu anawakumbusha wanafunzi kwamba watakuwa na maskini siku zote, kama vile sheria ya Musa inavyosema katika Kumbukumbu la Torati. Lakini, Yesu hatakuwa nao siku zote. Yesu aliashiria kwamba pia alikuwa "maskini," hivyo lilikuwa jambo zuri kwa kumuonyesha huruma hii. Maiti zilipakwa mafuta ili kuzikwa, lakini Yesu hangepakwa mafuta alipokufa kwa sababu angekufa kifo cha mhalifu.

Sitisha hapa na kama kikundi mjadili maswali haya: Je, mnaifanyia nini miili ya wafu? Je, mnaipaka kitu chochote? Je, mnaichukuliaje? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasema "Ninawaambia ukweli" ili kuonyesha kwamba kile anachokisema ni muhimu na watu wanapaswa kusikiliza kwa makini. Yesu anasema kuwa Habari Njema ya kufa, kuzikwa na kufufuka kwa Yesu zitahubiriwa ulimwenguni kote. Habari Njema inapohubiriwa, tendo la mwanamke huyu la upendo na kujitolea pia litashirikiwa.

Marko anaonyesha tofauti kati ya upendo wa mwanamke huyo na usaliti wa Yuda. Anamwonyesha Yuda akienda kwa makuhani wakuu ili kuwasaidia viongozi wa kidini kumkamata Yesu akiwa mbali na umati mkubwa, kwa sababu waliogopa ghasia wakati wa sherehe. Hatujui ni habari gani hasa ambayo Yuda alikubali kuwapa viongozi wa kidini. Tunajua kutokana na Injili ya Yohana kwamba makuhani wakuu walikuwa wametoa taarifa kwa watu wawajulishe mahali ambapo Yesu alikuwa ili wamkamate.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 14:1-11 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 3.

Katika tukio la kwanza: Makuhani wakuu na walimu wa sheria ya kidini wanataka kumkamata Yesu. Wanaamua kwamba hawawezi kumkamata wakati wa sherehe ya Pasaka kwa sababu umati wa watu watakasirika na kufanya ghasia.

Katika tukio la pili: Yesu na wanafunzi wake wanakula chakula nyumbani kwa Simoni. Mwanamke fulani anaingia akiwa na chupa ya alabasta yenye manukato ya bei ghali. Anayamimina kichwani mwa Yesu na wanafunzi wake wanakamkasirikia kwa kutumia pesa vibaya. Yesu anawakemea wanafunzi wake. Anawaambia kwamba mwanamke huyo amefanya jambo jema. Ameupaka mwili wake mafuta kwa ajili ya kuzikwa.

Katika tukio la tatu: Yuda Iskariote, mmoja wapo wa wanafunzi 12 wa Yesu, anaenda kwa makuhani wakuu ili kujitolea kuwasaidia kupata wakati wa kumkamata Yesu. Wanamwahidi pesa na Yuda anaanza kutafuta wakati wa kumsaliti Yesu kwao.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Walimu wa sheria ya kidini na makuhani wakuu
- Wanafunzi, pamoja na Yuda Iskariote
- Simoni, mtu aliyeokuwa na ukoma hapo awali
- Mwanamke mwenye chupa ya alabasta
- Wengine waliokuwa wakila

Kama kikundi, zingatiensi sehemu hizi za mpangilio wa simulizi hii:

Ni muhimu kukumbuka kwamba Marko anaanza kwa kurejelea wakati. Anasema "Siku mbili baadaye," au "Siku mbili kabla ya Pasaka." Hatujui ikiwa matukio katika simulizi hii yalifanyika moja kwa moja baada ya matukio ya kifungu cha hapo awali, kwa kuwa Yesu alikuwa Yerusalem kwa wiki kadhaa. Tunajua tu kwamba simulizi hii kinafanyika siku mbili kabla ya Pasaka katika kijiji cha Bethania kwenye Mlima wa Mizeituni, kilomita 4 kutoka Yerusalem. Ni muhimu kukumbuka kwamba walimu wa sheria ya kidini bado walikuwa wakitafuta njia ya kumkamata na kumuua Yesu. Bado walikuwa wanawaogopa watu. Walitaka Yesu auawe kimya ili kuzuia ghasia. Hili lilikuwa jambo lililokuwa linaendelea.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Simoni hana ukoma sasa-ameponywa. Tunajua kwamba Simoni aliponywa, kwani sheria ya Kiyahudi haikuwaruhusu watu wenye ukoma kuwa karibu watu wasio na ugonjwa huo au kula pamoja nao. Ingawa Simoni ameponywa, kuna uwezekano kuwa bado angeitwa "Simoni mwenye ukoma." Yesu alikuwa akila kama kama vile watu wa kawaida walivyokula chakula cha jioni katika utamaduni huo-huku akiegemea kwenye mto kwenye meza miguu yake ikiwa nyuma yake. Ingawa kwa kweli wanafunzi hawakutajwa hapa, isipokuwa Yuda, huenda wanafunzi wako na Yesu na pia watu wengine kwenye mlo.

Ni muhimu kukumbuka kwamba watu wangemtambua mwanamke huyo alipoingia kwa sababu haikuwa kawaida kwa mwanamke kuingia kwenye chumba kilichojaa wanaume. Ni muhimu kukumbuka kwamba pia alifanya jambo la ajabu kupita kiasi. Hakumimina mafuta ya kawaida kwenye kichwa cha Yesu kama vile upako wa kawaida. Badala yake, alimimina manukato yaliyokuwa na thamani ya mshahara wa mwaka mmoja. Mwanamke huyu anaonyesha heshima kuu kwa Yesu kwa kitendo hiki. Mwanamke huyo anamtayarisha Yesu kwa ajili ya kuzikwa kwake, ingawa mwanamke huyo huenda hakuwa anajua hili. Amejitolea kwa Yesu na kumwonyesha upendo wake. Yesu anaposema "Alimimina manukato kwenye mwili wangu mapema ili kunitayarisha kwa ajili ya kuzikwa kwangu," inaonyesha kuwa Yesu alijua kwamba angeuawa kama walivyouawa wahalifu. Wahalifu hawakupakwa mafuta walipokuwa wakizikwa.

Watu waliokuwa mezani, labda wanafunzi wa Yesu, walimkemea kwa ukali, kwa hasira.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alimtetea sana mwanamke huyu. Aliwaambia wanafunzi wake, "Mwacheni. Mbona mnamsumbua mwanamke huyu? Yeye amenitendea jambo zuri sana. Maskini mtakuwa nao siku zote na mnaweza kuwasaidia wakati wowote mnaotaka. Lakini mimi hamtakuwa nami siku zote. Huyu mwanamke amenitendea lile aliloweza. Amenupaka mafuta mwili wangu kwa ajili ya kifo changu. Amini, nawaambia! Mahali popote ulimwenguni ambapo Habari Njema itahubiriwa, watu watakumbuka jambo ambalo mwanamke huyu amelifanya."

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yuda anaenda kwa makuhani wakuu au wanaume viongozi wanaotoa dhabihu kwa ajili ya Wayahudi, na kujitolea kuwapa habari za kumpata Yesu alipokuwa mbali na umati wa watu. Makuhani hawa walifurahi sana, na waliahidi kumpa pesa. Yuda anaanza kutafuta nafasi ya kumsaliti Yesu kwa viongozi wa kidini. Ni muhimu kukumbuka kwamba hatujui sababu za Yuda kujitolea kumsaliti Yesu kwa viongozi wa kidini.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia pitcha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 14:1-11 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi zuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hili.

Simulizi hili lina matukio 3.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Walimu wa sheria ya kidini na makuhani wakuu
- Wanafunzi, pamoja na Yuda Iskariote
- Simoni, mtu aliyekuwa na ukoma hapo awali
- Mwanamke mwenye chupa ya alabasta
- Wengine waliokuwa wakila

Kama kikundi igizeni simulizi hili mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igiza simulizi hili bila kusitisha. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha kuwa huachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hili. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hili.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili.

Wahusika wanatakiwa kuigiza simulizi hili kwa mara ya pili. Igizo likiendelea, sitisha hapa na pale kisha umuulize mhusika "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Mtu anayeigiza nafasi hiyo anatakiwa kujibu angehisi vipi au kuwaza nini endapo angekuwa mhusika huyo. Kisha endeleta igizo.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukasikia kutoka kwa wahusika.

Timu inapaswa kuigiza makuhani wakuu na walimu wa sheria ya kidini wakijadili jinsi ya kujaribu kumkamata Yesu ili kumuua. Wanaamua, "Hatutamkamata wakati wa sherehe ya Pasaka, kwa sababu watu wanawenza kufanya ghasia."

Sitisha igizo. Waulize walimu wa sheria ya kidini, "Je, mnahisi vipi au mnafikiria nini?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kuvunjika moyo kwamba hatuwezi kumkamata Yesu," "Kuogopa umati wa watu wanaompenda Yesu." Endeleta igizo.

Timu inapaswa kuigiza Yesu na wanafunzi wake huko Bethania, mji uliokuwa takriban kilomita 4 kutoka Yerusalem. Wanaenda nyumbani kwa Simoni. Simoni alikuwa na ukoma. Wote wanakalia mito sakafuni wakiwa wamezunguka meza. Wanalala chini miguu yao ikiwa imeelekezwa nyuma yao. Wanaweka vichwa kwenye viwiko vyao. Ghafla, walipokuwa wakila, mwanamke fulani anaingia! Ana chupa nzuri mikononi mwake. Anavunja shingo la chupa. Chumba kinajaa harufu nzuri. Mwanamke huyo anamwaga manukato kweye kichwa cha Yesu.

Sitisha igizo. Waulize wanafunzi, "Je, mnahisi vipi au mnawaza nini?" Huenda wakakujib, "Kushtuka," "Kukasirika-Natamani kwamba angewasaidia maskini badala yake!" "Kuchanganyikiwa kwa kuwa Yesu anaonekana mwenye furaha." Muulize Yesu, "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Huenda akakujib, "Furaha," "Nimejaa upendo wa Mungu kwa mwanamke huyu," "Najivunia ujasiri wake." Muulize mwanamke, "Unahisi vipi au unafikiria nini?" Huenda akakujib, "Hofu, lakini kwa kweli nimeamua kumwambia Yesu asante!" au "Ninamlenga Yesu tu." Endeleta igizo.

Timu inapaswa kuigiza wanafunzi wakiwa na hasira. "Je, mbona anapoteza manukato ya bei ghali hivyo? Yangeweza kuuzwa! Yana thamani ya mshahara wa mwaka mmoja! Pesa hizo wangepewa maskini!" Igiza Yesu akisema, "Mwacheni. Mbona mnamsumbua mwanamke huyu? Maskini mtakuwa nao siku zote, lakini mimi hamtakuwa nami siku zote. Mwanamke huyu amenitendea lile aliloweza. Ameumiminia mwili wangu manukato ili kuniandaa kwa kuzikwa kwangu. Amini, nawaambia! Mahali popote ulimwenguni ambapo Habari Njema itahubiriwa, watazungumza kuhusu kile ambacho mwanamke huyo amefanya."

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujib, "Najivunia mwanamke huyu," "Kukasirika na huzuni kwamba wanafunzi wangu bado hawaelewi." Muulize anayeigiza nafasi ya mwanamke, "Unahisi vipi au unafikiria nini?" Huenda akakujib, "Furaha kwamba Yesu ananitetea," "Kushangaa kwamba alitaja kifo chake. Je, atakufa hivi karibuni?" Muulize mtu anayeigiza nafasi ya Yuda "Je, unahisi vipi au unafikiria nini?" Huenda akakujib, "Nimekasirika kwamba Yesu alimwacha mwanamke huyu apoteze pesa!" "Nimevunjika moyo kwamba Yesu bado haongozi uasi dhidi ya Roma." Endeleta igizo.

Timu inapaswa kuigiza Yuda Iskariote akienda peke yake kwa makuhani wakuu. Anapaswa kujitolea kuwaambia wakati ambapo Yesu atakuwa peke yake. Makuhani wakuu wanafurahi sana. Wanamwambia Yuda kwamba watampa pesa. Yuda anaanza kumwangalia Yesu kwa karibu sana.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 14:1-11 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hii.

Ilikuwa siku mbili kabla ya Pasaka na Sikukuu ya Mikate Isiyotiwa Chachu.

Pasaka ilikuwa sherehe ya kidini ya Kiyahudi. Katika wakati wa Yesu, sherehe hiyo iliendelea kwa siku saba kwa sababu ilikuwa ni mchanganyiko wa Pasaka na Sikukuu ya Mikate Isiyotiwa Chachu. Pasaka iliadhimisha wakati Mungu alipowaokoa mababu wa Wayahudi kutoka utumwani Misri. Mungu alifanya hivyo kwa kumtuma malaika amfanye mfalme wa Misri awaruhusu mababu wa Wayahudi waondoke. Usiku mmoja malaika kutoka kwa Mungu alikuja na kuwaua watoto wote wa kwanza wa kiume wa Wamisri. Hata hivyo, malaika "aliwapita" watoto wa kwanza wa kiume wa Kiyahudi na hakuwadhuru. Pasaka ni kama maadhimisho ya uhuru kwa Wayahudi.

Sherehe ya Mikate Isiyotiwa chachu ilisherehekeea mavuno na wakati ambapo Waisraeli walikula mkate usiotiwa chachu walipokuwa wakitoroka Misri. Mkate usiotiwa chachu ulikuwa mkate mwembamba usio na chachu.

Sitisha hapa na kama kikundi mjadili ni maneno au misemo gani mtakayotumia kurejelea **Pasaka na Sikukuu ya Mikate Isiyotiwa Chachu**. Kwa maelezo zaidi, tazama maneno Pasaka na Sikukuu ya Mikate Isiyotiwa Chachu kwenye Faharasa Kuu.

Ionyeshe timu yako ya watafsiri picha ya mkate usiotiwa chachu. Sitisha sauti hii hapa.

Makuhani wakuu na walimu wa sheria ya kidini walikuwa wakitafuta fursa za kumkamata Yesu kisiri na kumuua. Tumia maneno yaleyale ambayo umekuwa ukitumia katika kitabu cha Marko kurejelea makuhani wakuu na walimu wa sheria ya kidini, na ukumbuke kwamba maneno makuhani na walimu wa sheria ya kidini yanapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Simulizi hii inafanyika katika nyumba ya Simoni aliyekuwa na ukoma kule Bethania. **Bethania** ni mji mdogo ulio kilomita 4 nje ya Yerusalem. Mariamu, Martha, na Lazaro waliishi huko. Walikuwa dada na ndugu na marafiki wa karibu wa Yesu. Yesu na wanafunzi wake walikuwa wanakaa huko kila usiku na kusafiri kila siku kwenda Yerusalem ili kufundisha Hekaluni.

Simoni alikuwa na **ukoma**. Neno hili "ukoma" katika Biblia linaweza kurejelea aina yoyote ya ugonjwa wa ngozi. Magonjwa haya yalimfanya mtu kuwa "najisi," au kutoweza kuishi katika jamii. Kwenye masinagogi, wenyewe ukoma waliabudu nyuma ya pazia, na yejote aliyewagusa alichukuliwa kuwa najisi pia. Sheria ya Agano la Kale ilisema kwamba walilazimika kuva nguo zilizoraruka, kutochana nywele zao, na kupiga kelele wakisema 'najisi' kwa umma walipokuwa wakienda mahali. Katika simulizi hii Simoni hakuwa na ukoma tena. Tumia neno au msemo ule ule uliotumia hapo awali katika kitabu cha Marko kurejelea ukoma na ukumbuke kwamba neno ukoma linapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Mwanamke huyo aliingia akiwa na chupa ya **alabasta** iliyojaa **manukato yaliyotengenezwa kwa nardo safi**. Manukato hayo yalitengenezwa kutokana na mmea wa nardo uliopatikana nchini India. Nardo ilikuwa safi kwa sababu haikuongezwa au kuchanganywa na kitu chochote. Hii iliifanya nardo iwe bei ghali zaidi. Chupa hiyo ilitengenezwa kutoka kwa mawe ya rangi ya njano yaitwayo alabasta. Hakikisha kwamba hubadilishi neno alabasta kwa nyenzo nyingine unapolitasiri neno hili.

Sitisha hapa na kama kikundi mtazame picha ya chupa ya alabasta na picha ya mmea wa Nardo. Sitisha sauti hii hapa.

Manukato hayo yalikuwa na thamani ya dinari 300, ambayo ilikuwa sawa na mshahara wa siku 300.

Mwanamke huyo alimmiminia Yesu manukato kichwani mwake. **Upako** ni kumimina mafuta juu ya mtu ili kuonyesha kwamba ameteuliwa kwa kazi maalum. Katika Agano la Kale, manabii, makuhani, na wafalme walipakwa mafuta walipoanza kazi zao kwa ajili ya Mungu. Neno Masihi, au Kristo, linamaanisha "aliyepakwa-mafuta." Hapa, mwanamke huyo hakutumia mafuta ya kawaida kumpaka Yesu mafuta alitumia manukato ya bei ghali. Yesu pia alirejelea mafuta maalum ambayo watu walipaka maiti. Walitia manukato maalum kwenye maiti ili kuonyesha heshima. Tumia maneno au msemo ule ule kama uliotumia katika simulizi nyingine za Marko kumaanisha kupaka mafuta na ukumbuke kwamba neno kupaka mafuta linapatikana kwenye faharasa kuu.

Yesu alisema kwamba popote ambapo **Habari Njema au Injili** ilihubiriwa, watu pia wangezungumza kuhusu mwanamke huyu. Tumia neno au msemo ule ule uliotumia katika simulizi za hapo awali za Marko kumaanisha Habari Njema au Injili na ukumbuke kwamba neno Habari Njema au Injili inapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Yuda Iskariote alikuwa mmoja wa **wanafunzi** kumi na wawili. Tumia neno au msemo ule ule uliotumia kurejelea wanafunzi katika simulizi za hapo awali za Marko na ukumbuke kwamba neno mwanafunzi linapatikana kwenye faharasa kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 14:12-26

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 14:12-26 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Marko tena anatuambia wakati maalum ambapo matukio haya yanatukia. Ni siku ya kwanza ya Sikukuu ya Mikate Isiyotiwa Chachu, wakati ambapo wana-kondoo walioliwa wakati wa karamu ya Pasaka walichinjwa. Kila familia ilimletea kuhanii mwana-kondoo hekaluni. Kuhanii alimuua mwana-kondoo huyo na familia ilimla wakati wa sikukuu ya Pasaka usiku huo. Sheria ya Kiyahudi ilisema kwamba chakula cha Pasaka lazima kiliwe ndani ya kuta za jiji la Yerusalem. Kwa sababu ya maelezo ambayo Marko anatupa kuhusu mlo wa Yesu na wanafunzi wake kumi na wawili, inaonekana kwamba huu ni mlo maalum wa sherehe ya Pasaka ya Kiyahudi. Wasomi wa Biblia hawajui kwa hakika hii ni siku gani, lakini ni siku ya kawaada ya mlo wa Pasaka, au siku iliyo tangulia.

Yesu na wanafunzi wake wako nje ya Yerusalem, labda huko Bethania ambako wanakaa wakati hawako Yerusalem. Wanafunzi wa Yesu wanajiandaa kwenda jijini Yerusalem ili kujiandaa kwa ajili ya mlo wa kusherehekeea Pasaka. Kwa kuwa Yesu na wanafunzi wake hawakuishi Yerusalem, wangehitaji kupanga mahali pa kwenda kwa ajili ya mlo wa sherehe. Wanafunzi wanamuuliza Yesu mahali pa kwenda kutayarisha chakula cha Pasaka, lakini Yesu tayari amefanya mipango. Yesu anawatuma wanafunzi wake wawili kwenda Yerusalem. Yesu anawapa wanafunzi hao wawili maagizo ya mambo wanayofaa kufanya wanapofika. Yesu anawaambia wamtafute mwanaume ambaye amebeba mtungi au chupa ya maji. Kwa kawaada wanawake tu ndio waliobebe mitungi ya maji na wanaume walibeba divai kwa viriba vya divai. Huenda mwanaume huyu alikuwa amebeba mtungi wa maji begani mwake. Yesu hakuwaambia wanafunzi wake wazungumze na mwanaume huyo aliyebeba maji, bali wamfuate au waende pamoja naye nyumbani. Huenda Yesu hakuwaambia wazungumze na mwanaume huyo kwa sababu alijua kwamba viongozi wa kidini walikuwa wakimtafuta naye alitaka kuendelea kujificha.

Sitisha hapa na kama kikundi mtazame picha za mitungi ya maji na picha au vielelezo vya mwanaume akiwa amebeba mtungi wa maji kwenye mabega yake. Sitisha sauti hii hapa.

Wanafunzi wanapoingia Yerusalem na kumwona mtu aliyebeba maji akiingia nyumbani, wanafunzi watamtafuta na kumwambia mwenye nyumba, "Mwalimu anauliza, 'Kiko wapi chumba cha wageni, ambapo mimi na wanafunzi wangu tunaweza kula Pasaka?'" Mwenye nyumba atawapeleka wanafunzi kwenye chumba cha juu. Mwenye nyumba tayari alikuwa ameweka meza na mazulia chumbani. Huenda hata alikuwa amepanga mwana-kondoo achinjwe kwa ajili ya mlo wao.

Wanafunzi wawili wanaenda Yerusalem na kufanya yote waliyoambiwa na Yesu. Wanatayarisha chakula cha Pasaka. Wanafunzi walipokwenda kwenye chumba kutayarisha mlo, huenda waliweka mkate usiotiwa chachu (au mkate usio na chachu), divai, mboga chungu na mchuzi wenyne matunda yaliyokaushwa na kuanda nyama ya kuchoma ya mwana-kondoo wa pekee aliyekuwa amechinjwa kwa ajili ya mlo wa Pasaka.

Sitisha hapa na kama timu ya watafsiri mtazame picha za mkate usiotiwa chachu na bakuli la mboga chungu na mchuzi wenyne matunda yaliyokaushwa. Kama kikundi tazamani picha ya nyama ya mwanaakondoo aliyejomwa. Sitisha sauti hii hapa.

Jioni Yesu anakuja na "wale Kumi na Wawili," ambao inamaanisha wanafunzi kumi na wawili wa karibu wa Yesu. Kwa kawaada familia zilikula chakula cha Pasaka jioni baada ya jua kutua. Yesu na wanafunzi wake walikuwa wamejilaza kando ya meza ili kula kama ilivyokuwa desturi ya milo muhimu. Katika siku hizo, watu walijilaza kando ya meza huku mikono yao ikiegemea mto na miguu yao ikiwa nyuma.

Sitisha hapa na kama kikundi mtazame picha ya watu wakiwa wamejilaza kando ya meza ili kula mlo. Sitisha sauti hii hapa.

Mlo wa Pasaka ni mlo maalum wa sherehe. Wakati wa mlo huu familia za Wayahudi husimulia tena hadithi ya wakati ambapo Mungu aliwaokoa mababu zao kutoka utumwani nchini Misri miaka mingi iliopita. Vitu ambavyo Wayahudi hula, kunywa na kufanya wakati wa mlo huo huwakumbusha kuhusu utumwa wao nchini Misri, kuokolewa kwao kutoka kwenye utumwa huo na agano maalum la Mungu nawao la daima kuwa nao na kuwafanya kuwa watu wake wa pekee.

Sitisha hapa na mjadili kama timu ya watafsiri: Eleza baadhi ya milo au sherehe zenu za kidini. Mnafanya mambo gani? Mnakula nini? Mnasimuliaje simulizi hii ya sherehe kwa watoto wenu? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu na wanafunzi wake wanakula chakula hiki na pengine wanasmulia hadithi ya kuokolewa kutoka utumwani huko Misri. Wakati wa kula, ni desturi kwa kiongozi wa familia kuvunja mkate usiotiwa chachu na kuwapa wale walioketi mezani. Wanakula mkate kwa kutumbukiza sehemu ya mkate huo ndani ya bakuli yenye mboga chungu na matunda yaliyokaangwa na divai au siki. Huenda karibu wakati huu wanapokula, Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Amini nawaambia! Mmoja wenu anayekula pamoja nami atanisaliti. Kila mwanafunzi anafadhaika na kuuliza, "Je, ni mimi Bwana nitakayekusaliti?" Wanauliza swali hili kana kwamba wanatarajia Yesu awajibu "hapana." Yesu anasema ni "mmoja wenu anayekula nami kwenye bakuli hili." Katika utamaduni wa Kiyahudi, watu walioaminiana tu ndio waliokula pamoja. Ni usaliti mbaya sana kula na mtu, kumaliza kula na kumsaliti mtu huyo. Yesu anaonyesha jinsi kosa la msaliti wake lilivyokuwa kubwa. Yesu anaendelea kusema, "Lazima Mwana wa Adamu afe kama vile Maandiko yalivyoandikwa kumhusu zamani." Yesu anawakumbusha wanafunzi kwamba manabii wamesema kwamba Masihi, au Mwana wa Adamu, atakufa. Yesu anajiita Mwana wa Adamu tena. Ingawa ni lazima na ni mapenzi ya Mungu kwamba Yesu atakufa, Yesu anaonya kwamba mtu anayemsaliti atapata matokeo mabaya sana. Yesu anahuzuniaka kwa ajili ya mtu huyo.

Sitisha hapa na mjadili maswali haya kama timu ya watafsiri: Watu wanapoaminiana, hufanya mambo gani? Je, ni mambo yapi ambayo marafiki wanaoaminiana kamwe hawawezi kufanyiana? Sitisha sauti hii hapa.

Katika andiko hili Yesu hataji jina la Yuda na hakuna ishara kwamba Yuda aliondoka mapema.

Baadaye katika mlo, Yesu anaumega mkate na kuwapa wanafunzi wake. Yesu anasema, "Huu ndio-mwili wangu." Makanisa tofauti na wasomi tofauti wa Biblia hutafsiri sehemu hii ya simulizi kwa njia tofauti. Wengine wanaamini kwamba Yesu hazungumzii mwili wake wa kimwili. Wanaamini kwamba Yesu anamaanisha "Hii inawakilisha mwili wangu ulio hai." Vyovyyote unavyotafsiri sehemu hii ya hadithi, Yesu alikuwa anajaribu kuwaambia wanafunzi wake kwamba uwepo wake unabaki nao kila wakati.

Pengine baada ya kula, Yesu anachukua kikombe ambacho kuna uwezekano mkuu kwamba kilikuwa kimejaa divai nyekundu. Alimshukuru Mungu kwa kikombe cha divai. Mara nyingi kikombe hiki cha divai katika mlo wa Pasaka kiliashiria amani ya Mungu kati ya watu wake na yeze mwenyewe au agano lake na watu wake. Yesu alisema, "Hii-ndiyo damu yangu ya agano, imwagikayo kwa ajili ya watu wengi." Wanafunzi walipitisha kikombe cha divai kwa kila mmoja na kunywa baadhi ya divai hiyo. Tena, hatujui iwapo Yesu anasema kwamba divai hii ni damu yake, au ikiwa divai hii inawakilisha damu hii. "Kumwagika" inarejelea damu inayotiririka kutoka kwa mtu au mnyama na pia uhusisha damu ya Yesu na divai ambayo watu humwaga kutoka kwa chombo au mtungi.

Sitisha hapa na kama kikundi mjadili swali hili: Je, ni aina gani za mila za kiishara mlizo nazo katika utamaduni wako? Toa mifano ya mambo mnayofanya au vitu mnavyokula ambavyo huashiria ukweli muhimu wa kidini au wa kimaadili katika utamaduni wenu. Sitisha sauti hii hapa.

Wanafunzi wa Yesu wanafahamu sana agano kati ya watu wa Mungu na Mungu. Mungu anaahidi kuwa pamoja na watu wake wanapofuata amri zake. Watu wa Mungu walivunja agano na Mungu, lakini Mungu, kupitia nabii wake Yeremia, aliwaahidi watu wake "agano jipy" ambapo alisema kuwa angewafanya watu wake waelewe sheria zake kwa kina. Atakuwa Mungu wao kikamilifu na watakuwa watu wake kikamilifu. Agano la kale, kama maagano mengi, lilifanywa kwa mila zilizohusisha kunyunyiza damu. Yesu anaonyesha kwamba agano jipy pia litawekwa atakapomwaga damu msalabani. Yesu anaposema kwamba damu yake itamwagwa, ni kama divai nyekundu anayowamiminia wanafunzi wake kutoka kwa kikombe. Atauawa kikatili. Anafanya hili kwa ajili ya "wengi." "Wengi" inaweza kumaanisha kila mtu anayemwamini, au kila mtu ambaye amewahi kuishi.

Sitisha hapa na mjadili swali hili kama kikundi cha watafsiri: Utamaduni wenu una maagano au ahadi gani na miungu yao? Sitisha sauti hii hapa.

Kisha Yesu anasema kwamba hatakunywa divai, au matunda ya mzabibu tena hadi atakapoweza kuunywa kwa njia mpya wakati Mungu atakapowatawala watu wake katika Ufalme wake. Huu ni mlo wa mwisho ambao Yesu atashiriki na wanafunzi wake kabla ya kuuawa. Mkate na divai ambayo Yesu alishiriki na wanafunzi ni ishara kuwa ingawa Yesu hatakuwa nao na wala kuwa na sisi tena kimwili, roho wake atakuwa nasi.

Mwishoni mwa mlo wa Pasaka, Wayahudi kwa kawaida waliimba au kukariri mistari kutoka Zaburi 115–118. Zaburi 118 inahusu jinsi Mungu alivyo na watu wake na jinsi upendo wake unavyodumu milele. Yesu na

wanafunzi wake huenda wanaimba wimbo huu na kisha wanaondoka Yerusalem, wanavuka bonde na kupanda tena Mlima wa Mizeituni.

Sitisha hapa na kama kikundi mtazame picha ya Mlima wa Mizeituni, ikiwa ni pamoja na bonde kati ya mlima huo na Yerusalem.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 14:12-26 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 6.

Katika tukio la Kwanza: Yesu anapanga na mwenye nyumba kutumia chumba chake cha wageni kula mlo wa Pasaka pamoja na wanafunzi wake kumi na wawili.

Katika tukio la pili: Wanafunzi wa Yesu wanamuuliza mahali ambapo wanapaswa kuandaa mlo wa Pasaka huko Yerusalem. Yesu anawatuma wanafunzi wawili kwenda Yerusalem. Yesu anawapa maagizo wanafunzi wake wawili. Anawaambia wamfuate mtu aliyebeba mtungi wa maji na kisha wamwambie mwenye nyumba awaonyeshe chumba alichoomba.

Katika tukio la tatu: Wanafunzi wawili wa Yesu wanaenda Yerusalem, wanapata kila kitu kama alivyo sema Yesu na wanaandaa chumba hicho kwa ajili ya Pasaka.

Katika tukio la nne: Yesu anafika chumbani pamoja na wale wanafunzi wengine kumi walibaki. Wanaanza kula mlo wa Pasaka. Wanapotumbukiza mkate kwenye mboga chungu, Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba mmoja wao atamsaliti. Kila mmoja anauliza, "Je, ni mimi?"

Katika tukio la tano: Yesu anachukua mkate na kusema "Huu ndio-mwili wangu." Anachukua kikombe cha divai na kusema "Hii ni-damu yangu, iwekayo agano kwa sababu damu yangu itamwagika kutoka mwilini mwangu kama divai hii imwagikapo kutoka kwenye kikombe hiki."

Katika tukio la sita, Yesu na wanafunzi wake wanaimba wimbo wa shukrani, wanaondoka Yerusalem, na kutembea hadi Mlima wa Mizeituni.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi
- Wanafunzi wawili wanaoenda Yerusalem kuandaa chumba kwa ajili ya chakula
- Mtu anayebeba mtungi wa maji
- Mwenye nyumba

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa simulizi hii:

Ni muhimu kukumbuka kwamba Marko anatuambia wakati maalum ambapo hili linatokea. Inatokea siku ya kwanza ya Sikukuu Wayahudi walipokula mkate usiotiwa chachu. Ni siku hiyo hiyo ambayo familia za Kiyahudi humpeleka mwana-kondoo wao wa Pasaka Hekaluni na kumwomba kuhanati atoe kondoo huyo kama dhabihu kwa ajili yao.

Ni muhimu kukumbuka kwamba huenda Yesu alipanga mapema na rafiki yake huko Yerusalem kutumia chumba cha juu cha nyumba yake kuandaa mlo wa Pasaka. Hatujui mwanaume huyo alikuwa nani ambaye Yesu alipanga naye, lakini tunaweza kuchukulia kuwa huenda mwanaume huyo alikuwa anajua kuwa watu walikuwa wakimtafuta Yesu ili wamkamate. Lazima kumpa Yesu na wanafunzi wake chumba kuna uwezekano kuwa kulikuwa kitendo cha ujasiri cha mwanaume huyo. Huenda pia ikawa kuwa alikuwa mtu aliye panganya mwanakondoo atolewe dhabihu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba wanafunzi walimwuliza Yesu mahali ambapo wanapaswa kwenda Yerusalem kuandaa mlo wa Pasaka na ndiyo maana Yesu anawatuma wanafunzi wake wawili mjini. Kabla ya kwenda, Yesu anawapa maagizo maalum. Yesu anawaambia wamtafute mtu anayebeba mtungi wa maji. Wanapofika kwenye nyumba hiyo, Yesu anasema kwamba wanafunzi wanapaswa kumuuliza mwenye nyumba, "Mwalimu anauliza, 'Kiko wapi chumba changu cha wageni, ambapo mimi na wanafunzi wangu tutakula Pasaka?'" Hili ni ombi la heshima la kuwaonyesha chumba ambacho Yesu alikuwa ameomba atumie. Yesu alisema mwenye nyumba atawapeleka kwenye chumba hicho. Chumba hicho kitakuwa kikubwa na kitakuwa kwenye ghorofa ya juu ya nyumba.

Baada ya Yesu kuwaambia wanafunzi wawili jambo la kufanya, wanaenda Yerusalem kufanya kile alichowaambia wafanye. Wanapofika mjini, wanamwona mwanaume anayebeba mtungi wa maji. Mwanaume huyu anaingia kwenye nyumba, na wanafunzi wanamfuata kwa karibu, labda bila kuzungumza naye. Mwanaume anayebeba maji huenda si mwenye nyumba. Anapoingia nyumbani, wanafunzi wanampata mwenye nyumba. Wanamwambia, "Mwalimu anauliza, 'Kiko wapi chumba changu cha wageni, ambapo mimi na wanafunzi wangu tutakula Pasaka?'" Mwenye nyumba anawapeleka kwenye chumba ghorofani na wanaanza kupanga mkate, mboga chungu na divai.

Yesu na wanafunzi wake kumi na wawili wanaingia Yerusalem. Wote wanaingia chumbani humo. Wanalala wakiwa wamezunguka meza kama ilivyokuwa desturi katika mlo muhimu. Wanaanza kwa kunywa kikombe cha divai. Wanaanza kula.

Huku wanapokula, Yesu anasema, "Sikilizeni! Mmoja wenu atanisaliti." Wanafunzi wana wasiwasni na wanaauliza, "Je, ni mimi nitakayekusaliti Bwana?" Yesu anasema, "Ni mmoja wenu anayekula pamoja nami mkate kwenye bakuli hii." Yesu anaendelea kusema, "Lazima Mwana wa Adamu afe, kwa kuwa imeandikwa hivyo. Hata hivyo, mtu anisalitiye atajuta sana kuwa alifanya hivyo. Ingekuwa vyema zaidi ikiwa mtu huyo hangezaliwa." Yesu hataji hasa Yuda hapa, anasema tu "mmoja wenu." Hatujaambiwa kuwa jibu la Yuda lilikuwa tofauti na la mwanafunzi mwingine ye yeyote, hata hivyo, huenda alikuwa ameshtuka na kuchanganyikiwa. Ingawa ilikuwa ni lazima Yesu angesalitiwa na kuuawa ili kutimiza ahadi za Mungu, ni muhimu kukumbuka kwamba kitendo cha Yuda cha usaliti kilikuwa cha hiari. Ulikuwa uamuzi wake. Mungu hatulazimishi kufanya chochote.

Wanafunzi na Yesu wanaendelea kula. Kisha, Yesu anachukua mkate. Anavunja mkate katika vipande na kuwapa wanafunzi wake na kusema, "Huu-ndio mwili wangu."

Kisha Yesu anachukua kikombe cha divai nyekundu. Yesu anasema asante Mungu kwa ajili ya divai. Yesu anapitisha kikombe na kila mwanafunzi anakinywea. Yesu anasema, "Hii ndiyo-damu yangu, iwekayo agano kati ya Mungu na watu wake. Damu yangu humwagika hivi kama divai hii nyekundu kama dhabihu kwa ajili ya watu wengi. Amini, nawaambia! Sitakunywa divai tena hadi siku ile nitakapoinya Mungu atakapokuja kutawala na kuwa na watu wake."

Baada ya kula Yesu na wanafunzi wake wanaondoka Yerusalem, wanavuka bonde na kurudi kwenye Mlima wa Mizeituni.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 14:12-26 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 6.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi
- Wanafunzi wawili wanaoenda Yerusalem kuandaa chumba kwa ajili ya mlo
- Mtu anayebeba mtungi wa maji
- Mwenye nyumba

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha kuwa hamuchi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisheni sauti hii hapa kisha mwigize kifungui hiki.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuuilize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Mtu anayeigiza nafasi hiyo anatakiwa kujibu angehisi vipi au kuwaza nini endapo ndiye angekuwa mhusika. Kisha endeleza igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukaskia kutoka kwa wahusika.

Ukipenda, igiza kwamba Yesu alipanga mapema chumba cha kulia Pasaka kule Yerusalem.

Wanafunzi walimuuliza Yesu mahali wanapaswa kwenda Yerusalem kuandaa mlo wa Pasaka na ndio maana Yesu anawatuma wanafunzi wake wawili mjini. Kabla ya kwenda, Yesu anawapa maagizo maalum. Yesu anawaambia wamtafute mtu anayebeba mtungi wa maji. Wanapofika kwenye nyumba hiyo, Yesu anasema kwamba wanafunzi wanapaswa kumuuliza mwenye nyumba, "Mwalimu anauliza, 'Kiko wapi chumba changu cha wageni, ambapo mimi na wanafunzi wangu tutakula Pasaka?'" Hili ni ombi la heshima la kuwaonyesha chumba ambacho Yesu alikuwa ameomba atumie. Yesu alisema mwenye nyumba atawapeleka kwenye chumba hicho. Chumba hicho kitakuwa kikubwa na kitakuwa kwenye ghorofa ya juu ya nyumba.

Baada ya Yesu kuwaambia wanafunzi wawili jambo la kufanya, wanaenda Yerusalem kufanya kile alichowaambia wafanye. Wanapofika mjini, wanamwona mwanaume anayebeba mtungi wa maji. Mwanaume huyu anaingia kwenye nyumba, na wanafunzi wanamfuata kwa karibu, labda bila kuzungumza naye. Mwanaume anayebeba maji huenda si mwenye nyumba. Anapoingia nyumbani, wanafunzi wanampata mwenye nyumba. Wanamwambia, "Mwalimu anauliza, 'Kiko wapi chumba changu cha wageni, ambapo mimi na wanafunzi wangu tutakula Pasaka?'" Mwenye nyumba anawapeleka kwenye chumba ghorofani na wanaanza kupanga mkate, mboga chungu na divai.

Sitisha igizo. Waulize wanaoigiza nafasi ya Wanafunzi hao wawili, "Mnahisi vipi au mnafikiri nini?" Huenda wakakujibu, "Kujaribu kukaa kimya ili viongozi wa kidini wasijue mahali tutakopokuwa," "Hofu," "Kupatwa na msisimuko kwa sababu ya sikukuu ya kidini." Endeleza igizo.

Yesu na wanafunzi wake kumi na wawili wanaingia Yerusalem. Wote wanaingia chumbani humo. Wanalala wakiwa wamezunguka meza kama ilivyokuwa desturi katika mlo muhimu. Wanaanza kwa kunywa kikombe cha divai. Wanaanza kula.

Kumbuka kwamba wanapokula, wanachovya mkate wao katika mabakuli yaleyale. Nyakati nyingine wanakunywa divai wakitumia kikombe kimoja. Wanasmulia hadithi ya wakati Mungu alipowaokoa watu wake kutoka utumwani huko Misri. Huu ni wakati wa furaha wa kukumbuka na kusherehekeea pamoja.

Huku wanapokula, Yesu anasema, "Sikilizeni! Mmoja wenu atanisaliti." Wanafunzi wana wasiwasni na wanaauliza, "Je, ni mimi nitakayekusaliti Bwana?" Yesu anasema, "Ni mmoja wenu anayekula pamoja nami mkate kwenye bakuli hii." Yesu anaendelea kusema, "Lazima Mwana wa Adamu afe, kwa kuwa imeandikwa hivyo. Hata hivyo, mtu anisalitiye atajuta sana kuwa alifanya hivyo. Ingekuwa vyema zaidi ikiwa mtu huyo hangezaliwa."

Sitisha igizo. Waulize wanaoigiza nafasi ya Wanafunzi, "Mnahisi vipi au mnafikiri nini?" Huenda wakakujibu, "Kushtuka!" "Kuogopa," "Kukasirika kwamba mlo mzuri umekatizwa na habari hizo za kusikitisha" Muulize mtu anayeigiza nafasi ya mwanafunzi atakayemsaliti Yesu, "Unafikiria au unahisi vipi?" Huenda akakujibu, "Kushtuka! Yesu anajuaje?" "Hasira," au "Kuchanganyikiwa." Muulize anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Huenda akakujibu, "Huzuni," "Kusikitika sana," "Upweke," "Kuumia sana kwamba mmoja wa marafiki wangu wa karibu angekula pamoja nami na kisha kunisaliti." Endeleta igizo.

Wanafunzi na Yesu wanaendelea kula. Kisha, Yesu anachukua mkate. Anavunja mkate katika vipande, anawapa wanafunzi wake na kusema, "Huu-mwili wangu."

Kisha Yesu anachukua kikombe cha divai nyekundu. Yesu anamshukuru Mungu kwa ajili ya divai. Yesu anapitisha kikombe na kila mwanafunzi anakinywea. Yesu anasema, "Hii-damu yangu, iwekayo agano kati ya Mungu na watu wake. Damu yangu humwagika hivi kama divai hii nyekundu kama dhabihu kwa ajili ya watu wengi. Amini, nawaambia, Sitakunywa divai tena hadi siku ile nitakapoonywa Mungu atakapokuja kutawala na kuwa na watu wake."

Sitisha igizo. Waulize wanaoigiza nafasi ya Wanafunzi, "Mnahisi vipi au mnafikiri nini?" Huenda wakakujibu, "Kuchanganyikiwa," "Kuanza kuelewa kwamba Yesu ni mtu wa maana katika mpango wa Mungu kwa ulimwengu na kwa Israeli," au "Kuogopa-Yesu atalazimika kufa?" Endeleta igizo.

Mwishoni mwa mlo Yesu na wanafunzi wake wanaimba wimbo wa sifa na shukrani pamoja, wanaondoka Yerusalem, wanavuka bonde na kurudi kwenye Mlima wa Mizeituni.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 14:12-26 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hii.

Hadithi hii inaanza katika siku ya kwanza ya **Sikukuu ya Mikate Isiyotiwa Chachu** wakati mwana-kondoo wa **Pasaka** anatolewa **dhabihu**. Tumia neno au istilahi ile ile uliyotumia katika simulizi za hapo awali kurejelea Sikukuu ya Mikate Isiyotiwa Chachu, Pasaka na dhabihu na ukumbuke kuwa maneno Sikukuu ya Mikate Isiyotiwa Chachu, Pasaka na dhabihu yanapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Wanafunzi wa Yesu walimuuliza mahali ambapo wanapaswa kuanda mlo wa pasaka. Tumia neno au istilahi ile ile uliyotumia kurejelea wanafunzi katika simulizi za hapo awali za Marko na ukumbuke kwamba neno wanafunzi linapatikana kwenye faharasa kuu.

Yesu anawaambia wanafunzi wake wamwambie mwenye nyumba, "**Mwalimu** anauliza 'Kiko wapi **chumba cha wageni**, ambamo mimi na wanafunzi wangu tutakula Pasaka?'" Tumia neno au istilahi ile ile kurejelea mwalimu kama uliyotumia katika vifungu vyta hapo awali na kumbuka kuwa neno mwalimu linapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Chumba cha wageni kingekuwa chumba cha ziada ambacho mtu angekuwa nacho nyumbani kwake kwa ajili ya mgeni. Mashambani, nyumba nyingi hazikuwa za ghorofa lakini Yerusalem ungeweza kupata baadhi ya nyumba zenye ghorofa ya pili. Chumba hiki tayari kilikuwa kimeandaliwa, au kilikuwa na mazulia, viti na vyombo.

Yesu aliwasili pamoja na **wale Kumi na Wawili** kwenye chumba hicho cha wageni. "Wale kumi na Wawili" hurejelea wafuasi kumi na wawili wa karibu zaidi wa Yesu, ambao kwa kawaida huitwa wanafunzi katika Agano Jipy.

Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba mmoja wao atamsaliti. Anasema kwamba, lazima **Mwana wa Adamu** Afe kama **Maandiko** yalivyosema. Tumia neno au istilahi ile ile uliyotumia kurejelea Mwana wa Adamu na Maandiko katika simulizi za hapo awali na kumbuka kuwa maneno Mwana wa Adamu na Maandiko yanapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Katika Kiaramu, lugha ambayo Yesu na wanafunzi wake walizungumza, hakuna kitenzi cha "ni." Yesu alisema kihalisi, "**Huu-mwili wangu**," na "**Hii-damu yangu**." Kwa sababu hatuna uhakika Yesu alimaanisha nini katika kauli hii, makanisa tofauti na wasomi tofauti wa Biblia hutafsiri sehemu hii ya hadithi kwa njia tofauti. Wengine

wanaamini kwamba Yesu hazungumzii mwili wake na damu yake. Wanaamini kwamba Yesu anamaanisha "Huu unawakilisha mwili wangu ulio hai," na "Hii inawakilisha damu yangu." Vyovyote unavyotafsiri sehemu hii ya hadithi, Yesu alikuwa anajaribu kuwaambia wanafunzi wake kwamba uwepo wake unabaki nao kila wakati.

Neno **mwili** linamaanisha mwili ulio hai, si maiti au mwili wa mfu.

Yesu alichukua **kikombe**. Huenda kikombe hicho kilikuwa kimejaa divai, ambayo kwa kawaida ilitiwa maji.

Yesu alisema kwamba damu yake atakayomwaga wakati wa kifo chake inaweka agano kati ya Mungu na watu wake. **Agano** hili lilikuwa ahadi kwamba Mungu angewaokoa wale wanaomwamini Yesu kama dhabihu ya dhambi zao. Baadhi ya tafsiri za Biblia zinasema "agano", na nyingine zinasema "agano jipy." Maandiko mengi husema tu agano.

Sitishieni hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakayotumia kurejelea **agano**. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno agano, rejelea Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alisema **kwamba damu yake itamwaga kama dhabihu kwa ajili ya wengi** kama vile unavyoweza kumwaga kikombe cha divai. Yesu atakuwa dhabihu inayowaokoa "wengi." "Wengi" kwa kawaida ni neno linaloweza kumaanisha "watu wote." Linaweza kurejelea watu wote wanaomwamini Yesu kama dhabihu, au watu wote ambao wamewahi kuishi.

Kisha Yesu anasema kwamba hatakunyuwa tena uzao wa mzabibu hadi atakapounyuwa kwa njia mpya wakati Mungu atakapokuja kutawala Ufalme wake kikamilifu. Tumia neno au istilahi ile ile uliotumia kurejelea **Ufalme wa Mungu** katika simulizi za hapo awali na kumbuka kuwa neno Ufalme wa Mungu linapatikana kwenye Faharasa Kuu. **Uzao wa mzabibu** unarejelea divai, ambayo inatengenezwa kwa zabibu zilizofanywa kuwa chachu.

Sitishieni hapa na mjadili kama kikundi ni neno au maneno gani mtakayotumia kurejelea neno **uzao wa mzabibu**. Zabibu hukua kwenye mzabibu, kwa hivyo tumia neno linaloonyesha kwamba zabibu hukua kwenye mzabibu. Sitisha sauti hii hapa.

Baada ya kumaliza kula Yesu na wanafunzi wake waliimba wimbo. **Wimbo** huu ni wimbo wa kumsifu Mungu, labda kutoka Zaburi 118. Wimbo huu unamsifu Mungu kwa upendo wake unaodumu milele.

Sitishieni hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au istilahi mtakayotumia kurejelea **wimbo**. Kwa ufanuzi zaidi kuhusu neno wimbo, rejelea Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 14:27-31

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 14:27-31 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu na wanafunzi wake wamemaliza kula chakula cha Pasaka ndani ya Yerusalem. Ni jioni, baada ya giza. Wanaondoka jijini Yerusalem, wanavuka bonde na kupanda Mlima wa Mizeituni. Hadithi hii inaanza wanapotembea kuelekea Mlima wa Mizeituni. Hii ni kama hadithi ya kukatiza-Marko amekatiza hadithi yake ya usiku wa mwisho wa Yesu kabla ya kifo chake ili kutupa mazungumzo haya kati ya Yesu na wanafunzi wake.

Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Nyinyi nyote mtaniacha," ambayo inamaanisha kwamba wanafunzi watamwacha Yesu na kutoroka. Wanafunzi wataacha kuwa waaminifu kwa Yesu. Kisha Yesu ananukuu kifungu cha Maandiko kutoka kwa nabii Zekaria. Zekaria anatoa unabii kwamba siku moja Mungu atleta utakaso, au wokovu kutoka kwenye dhambi, kwa watu wake, kama vile chemchemi ya maji huondoa uchafu. Ili Mungu alete wokovu, Mungu atampiga au kumuua, Mchungaji. Yesu anajiita Mchungaji. Kwa kawaida mchungaji asipowachunga kondoo wake, kondoo hutawanyika. Hili linatokea baadaye usiku huo viongozi wa kidini wanapomkamata Yesu. Watu wa Mungu wanatoroka kama vile kondoo watorokavyo mchungaji wao anapouawa. Wanafunzi wote wanakimbia au kukataa kwamba wanamjua Yesu.

Sitishieni hapa na mtazame kwa pamoja picha ya kikundi cha kondoo na mchungaji.

Jadilini maswali haya kama kikundi: Je, viongozi wenu wa kidini wamewahi kujilinganisha na kitu fulani katika maisha ya kila siku, kama Yesu alivyojilinganisha na mchungaji? Ikiwa ndiyo, wanajilinganisha na nini? Ni sawa au ni tofauti vipi na mchungaji? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasawazisha habari mbaya kwamba wanafunzi wake watatoroka na habari njema kwamba atawaona wanafunzi wake tena huko Galilaya, eneo lililo karibu na Bahari ya Galilaya. Kwanza Yesu anasema kwamba atafufuliwa kutoka kwa wafu. Hii inamaanisha kwamba Mungu atamfufua ili aishi tena. Kisha Yesu anasema kwamba ataenda "mbele ya" wanafunzi Galilaya, kama vile mchungaji anayewaongoza kondoo wake. Yesu anataka kuwahakikishia kwamba ingawa watamkana na kutoroka, atarejesha tena uhusiano wao naye na kukutana nao tena.

Sitishieni hapa na mtazame kwa pamoja ramani ya Israeli inayojumuisha eneo la Yerusalem na Galilaya. Sitisha sauti hii hapa.

Petro, mmoja wa wanafunzi wa Yesu, anazingatia habari mbaya tu, kwamba wanafunzi watatawanyika na kutoroka. Anakataa kabisa kwamba atamwacha Yesu. Petro anasema, "Hata ikiwa wote watakuacha, sitakuacha." Tumia neno lilile ulilotumia kurejelea "kuacha" kama uliyotumia mwanzoni mwa simulizi hii. Yesu pia anajibu kwa nguvu: "Amini nakwambia." Anataka Petro asikie yale atakayosema.

Sitishieni hapa na mjadili jinsi mmekuwa mkitafsiri maneno haya "Amini, nakuambia" kote katika kitabu cha Marko. Unafanyakaje ili mtu asikilize kauli ambayo mtu anataka kusema kwa makini? Unasisitizaje hoja muhimu? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasema kwamba hata usiku huo Petro atamkana Yesu, au kusema kwamba hamjui Yesu, mara tatu. Petro atamkana Yesu mara tatu kabla ya jogoo kuwika mara mbili. Jogoo ni kuku wa kiume, ambaye ni aina ya ndege. Kwa kawaida tunasikia jogoo akiwika au kutoa sauti mara mbili asubuhi, kwa sababu jogoo mmoja humjibu yule mwingine anapowika. Hili hutokea kabla ya jua kuchomoza. Yesu anasema kuwa Petro atakataa kuwa anamjua au anamfuata Yesu kabla ya jua kuchomoza asubuhi inayofuata. Yesu anasema kwamba Petro atamkana mara tatu. Hili linaashiria kwamba Petro atamkana Yesu kabisa.

Sitisha hapa na mtazame kwa pamoja picha ya jogoo. Sitisha sauti hii hapa.

Petro na wale wanafunzi wengine wanasisitiza kwamba hawatawahi kumkana Yesu. Petro hata anasema kwamba atakufa pamoja na Yesu. Petro anajua kwamba kitakuwa kifo cha kikatili. Hili linafanya Petro na wanafunzi wamkane hata zaidi baadaye.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 14:27–31 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hii ina tukio moja.

Tukio la kwanza: Yesu na wanafunzi wake wanatembea wakielekea kwenye Mlima wa Mizeituni. Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba watamwacha. Anamnukuu nabii Zekaria. Yesu anawaambia kwamba atakutana nao tena kule Galilaya. Petro anasema kwamba hatawahi kumwacha Yesu. Yesu anamwambia Petro kwamba Petro atakana kwamba anamjua Yesu mara tatu kabla ya jua kuchomoza asubuhi inayofuata. Petro na wanafunzi wengine wanamwahidi Yesu kwamba hawatamwacha kamwe.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi, akiwemo Petro
- Mchungaji
- Kondoo

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa simulizi: Ni muhimu kukumbuka kuwa Yesu na wanafunzi wake wamemaliza kula mlo wa pasaka. Ni jioni, baada ya giza. Wanaondoka mji mkuu wa Yerusalem. Wanaanza kupanda Mlima wa Mizeituni. Wanapokuwa wakitembea, Yesu anazungumza nao.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu ananukuu Maandiko. Yesu anasema, "Nyinyi nyote mtaniacha, kwa maana imeandikwa katika Maandiko."

Yesu ananukuu maandiko na kisha anasema "lakini" ili kuonyesha kuwa haendelei kunukuu. Anawapa habari njema kwamba atafufuliwa kutoka kwa wafu na kuwatangulia wanafunzi wake ili akutane nao Galilaya.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Petro aliongea kati ya kundi kubwa la wanafunzi. Sauti ya Petro anapomjibu Yesu hapa inaonyesha kwamba alichukizwa na kauli yake. Ingekuwa mshtuko kuyasikia maneno hayo. Hana nia ya kumuacha au kumkana Yesu. Anampenda. Mtazamo wa Petro ingawa ni mwenye majivuno; anafikiri kuwa anaweza kufanya vyema zaidi-hata kama wanafunzi wengine wote watamuacha, kamwe hangemuacha. Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anazungumza kwa mkazo anapozungumza na Petro. Anasema, "Amini nakwambia... *Hata wewe utaniacha.*"

Ni muhimu kukumbuka kwamba Petro alijibu kwa mkazo vivyo hivyo. Anasema "Hapana" kwa mkazo. Petro anasema kwamba yuko tayari kufa, hata kifo cha kikatili. Wanafunzi wengine wote walisema vivyo hivyo. Kamwe hawatamwacha Yesu. Watakufa kifo cha kikatili pamoja naye.

Hapa, wanakikundi wanapaswa kuchora, kutumia picha zenyе madokezo, au nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 14:27–31 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina tukio moja.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi, akiwemo Petro
- Mchungaji
- Kondoo

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha kuwa mmeigiza hata sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi.

Sitisha sauti hii hapa kisha muigize simulizi.

Wahusika wanapaswa kuigiza simulizi mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia au mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleza igizo.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukaskia kutoka kwa wahusika.

Timu inapaswa kuigiza Yesu na wanafunzi wake wakipanda Mlima wa Mizeituni. Yesu anaanza kuzungumza nao. Anasema, "Nyinyi nyote mtaniacha. Kwa maana imeandikwa hivyo: Yanasema, 'Mungu atamuua mchungaji na kondoo watatawanyika au watatoroka.' Lakini Mungu atanifufua kutoka kwa wafu. Na nitawatangulia kwenda Galilaya nikutane nanyi." Petro anasema, "Hata kama wengine wote watakuacha, mimi kamwe sitakuacha!"

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujibu, "Huzuni sana kwamba rafiki zangu wataniacha," "Kusikitika kwa ajili ya Petro," "Ninaelewa kazi ambayo ni lazima niifanye ili kuleta wokovu, lakini si rahisi." Muulize mtu anayeigiza Petro "Je, unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujibu, "Kuchanganyikiwa, kamwe hatuwezi kumwacha Yesu!" "Najivunia kumfuata Yesu," "Jasiri." Endeleza igizo.

Timu inapaswa kuigiza Yesu akisema, "Petro, amini, nakuambia! Usiku huu wa leo, kabla ya jua kuchomoza na jogoo kuwika mara mbili, utanikana mara tatu." Petro anajibu kwa mkazo sana, "Hapana! Heri nife pamoja nawe! Kamwe sitakana kuwa ninakujua." Wanafunzi wengine wanasema vivyo hivyo.

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujibu, "Ningependa Petro akae kando yangu." Waulize wanaoigiza nafasi ya Wanafunzi na Petro, "Mnahisi vipi au mnafikiria nini?" Huenda wakakujibu, "Yesu anazungumzia nini?" "Ninataka kuwa jasiri sana kwa ajili ya Yesu," "Ninajivunia kumfuata Yesu!"

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 14:27–31 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hii.

Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Nyinyi nyote mtaniacha kwa maana imeandikwa kwenye Maandiko." **Kuacha** inamaanisha kuacha kitu. Yesu anasema tu, "kwa kuwa imeandikwa," lakini wanafunzi wanajua kuwa alikuwa akizungumza kuhusu unabii ulioandikwa katika **Maandiko**, maandiko matakatifu. Tafsiri nyingine za Biblia zinaongeza kwamba iliandikwa katika Maandiko ili kufanya iwe wazi. Ukitumia neno Maandiko, litafsiri kama vile ulivyokuwa umelitafsiri hapo awali na ukumbuke kwamba linapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Sitisheni hapa na mjadili kama kikundi ni neno au istilahi gani mtakayotumia kurejelea **kumuacha**. Sitisha sauti hii, hapa.

Yesu anasema kwamba Mungu atampiga mchungaji. Hapa, neno **kupiga** linamaanisha kuua. **Mchungaji** ni mtu anayechunga kondoo au mbuzi. Mara nyingi Yesu anajiita mchungaji anayewachunga watu wake wanaomfuata. Yesu anawalinganisha watu wanaomfuata na kondoo.

Sitisha hapa na kisha mjadili kama kikundi ni neno au istilahi gani mtakayotumia kumaanisha **kupiga**. Tumia neno au istilahi ile ile uliotumia kurejelea mchungaji katika simulizi za hapo awali na ukumbuke kwamba neno mchungaji linapatikana kwenye Faharasa Kuu. Sitisha sauti hii, hapa.

Yesu anasema kwamba atawatangulia wanafunzi wake kwenda **Galilaya** baada ya Mungu kumfufua kutoka kwa wafu. Galilaya ni eneo lililo karibu na **Bahari ya Galilaya**. Wanafunzi wengi wa Yesu wanatoka eneo hilo na kazi zao nyingi zilifanywa katika eneo lili karibu na Bahari ya Galilaya. Kwa maelezo zaidi kuhusu Bahari ya Galilaya rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anapomjibu Petro anasema, "**Amini, nakuambia.**" Yesu anatumia maneno haya kusititiza kauli zake na kuwaambia watu kuwa wanapaswa wasikize kwa makini kile anachosema na kuamini kwamba kile anachosema ni kweli. Tumia maneno au istilahi ile ile kumaanisha "Amini nakwambia" kama ulivyotumia katika simulizi za hapo awali za Marko.

Huu ndio mwisho.

Marko 14:32-42

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 14:32–42 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Yesu na wanafunzi wake waliendelea kutembea kuelekea Mlima wa Mizeituni kutoka bondeni. Walienda kwenye shamba la mizeituni upande wa Mlima wa Mizeituni unaoitwa Gethsemane. Shamba la mizeituni ni mahali ambapo watu walipanda mizeituni na kutengeneza mafuta ya zeituni. Katika Kiebrania, neno Gethsemane linamaanisha chombo cha kuchujia mafuta, kwa hivyo labda watu pia walichujia mizeituni hapa ili kutengeneza mafuta ya zeituni.

Sitisheni hapa na mtazame kama kikundi pitcha ya Bustani ya Gethsemane na pitcha ya miti ya mizeituni. Sitisha sauti hii, hapa.

Yesu na wanafunzi wanapofika, Yesu anawaambia wanafunzi wake waketi na kusubiri pale huku akiomba. Huenda hili lilikuwa jambo la kawaida kwa Yesu kwenda kuomba. Kama Yesu alivyokuwa amefanya hapo awali, anawachukua Petro, Yakobo, na Yohana na kwenda nao kwenye shamba la mizeituni. Kwa nini hawa watatu? Wanafunzi hawa watatu wote walikuwa wamesema hapo awali kwamba wangkuwa tayari kuteseka pamoja na Yesu.

Yesu anahuzunika sana na kutaabika. Anahuzunika sana na kufadhaika. Anasema, "Moyo wangu umejawa na huzuni kiasi cha kufa." Yesu anasema kwamba ana huzunika sana hivi kwamba anahisi kama mzigo mzito unamlemea. Moyo ni kitovu cha utu wa mtu. Hili ni mojawapo ya mambo muhimu zaidi katika maisha ya Yesu-kwa kweli anakaribia kupata maumivu na kifo ambacho amekuwa akijitayarisha kwa ajili yake. Yesu anajua kikamilifu mateso hayo yatamgharimu nini.

Sitisheni hapa na mjadili yafuatayo kama kikundi: Hofu na Mateso ya maumivu ya kihisia ya Yesu yaliyofafanuliwa katika maneno makali iwezekanavyo. Zungumzieni hadithi za nyakati ambazo watu walikabiliwa na maumivu makali ya kihisia. Unaposikiliza hadithi za kila mmoja, sikiliza maneno unayotumia kuelezea uchungu wa kihisia uliohisi. Sitisha sauti hii, hapa.

Yesu anawaambia wanafunzi watatu wakeshe, au wawe macho kiroho ili kushinda majaribu watakayokuwa nayo hivi karibuni. Anaenda mita chache mbele na kuanza kuomba. Anaomba akiwa amepiga magoti au kulala chini, kumaanisha kwamba maombi hayo ni ya haraka au ni muhimu sana. Kwa kawaida, Wayahudi walisali wakiwa wamesimama na kuinua mikono. Yesu anaomba kwamba "saa," au wakati wa mateso, ungemwondokea. Anamwita Mungu baba yake kwa neno la upendo la Kiyahudi linalomaanisha baba, "Abba." Wayahudi hawakutumia neno "Abba" kwa Mungu mwenyewe, kwa hivyo hapa Yesu anaonyesha uhusiano wake wa kipekee na Mungu. Anamwomba Mungu amwondolee "kikombe" hicho. Katika Agano la Kale, kikombe kilikuwa ishara ya ghadhabu ya Mungu na ya mateso. Ingawa Yesu anajua kwamba Mungu yuko karibu kuruhusu ghadhabu na hukumu yake yote ije juu yake, Yesu ni mtiifu na anamwamini baba yake. Tunajua hili kwa sababu ya lugha ya familia ya Yesu na maombi yake ya heshima kwa Mungu-anaomba, "kama inawezekana," na "si kama nipendavyo mimi, bali vile upendavyo wewe." Yesu anamuomba Mungu "usifanye kile ninachopenda ila ufanye kile unachopenda."

Yesu anarudi kwa wanafunzi wake watatu kwa sababu ana wasiwasi kwamba wanaweza kushindwa na majaribu. Anaona kwamba wanalala! Yesu anazungumza na Petro kwanza, kwa sababu Petro alikuwa ameapa tu kwamba angekufa pamoja na Yesu. Yesu anamwita Petro kwa jina lake la zamani, "Simoni," labda kuonyesha kwamba Petro anatenda kama aliviyotenda kabla ya kumfuata Yesu kikamilifu! Yesu anamuuliza Simoni Petro swalii, "Je, umelala? Je, hukuweza kukesha nami hata kwa saa moja?" Yesu anashangaa na kuvunjika moyo kwamba wanafunzi wamelala. Katika swalii lake, anawakemea. Kisha Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Kesheni mkiomba." "Kukesha" inamaanisha kuwa macho kiroho ili waweze kuendelea kuwa waaminifu kwa Yesu hata wanapajaribiwa kumkataa. Yesu anasema, "Roho yako inataka, lakini mwili ni dhaifu." Hii inamaanisha kwamba moyo wako, au hisia zako, zinataka kumfuata Mungu. Lakini wewe wenyewe ni mdhaifu. Yesu anajua kwamba Roho wa Mungu aliye ndani yao, au labda nia zao wenyewe, huwasaidia kuwa na nia nzuri ya kuwa waaminifu kwake. Hata hivyo, wanadamu ni wadhaifu. Hatuwezi kushinda uovu peke yetu.

Yesu anaenda kando tena kuomba maombi yale yale tena. Anarudi kwa wanafunzi wake kwa mara ya pili. Macho yao ni mazito, ambayo inamaanisha kwamba wanasinzia. Wanafunzi hawana sababu nzuri ya kulala,

kwa hivyo hawajui cha kusema. Yesu anaenda kuomba kwa mara ya tatu na kurudi tena kwa wanafunzi wake watatu kwa mara ya tatu.

Sitisheni hapa na mjadili swalii hili kama kikundi: Unapokuwa na hatia ya jambo fulani katika utamaduni wako, je, unajaribu kujitetea au unakaa kimya? Unajuaje wakati mtu ana hatia? Sitisha sauti hii, hapa.

Yesu anaporudi kwa mara ya tatu, anauliza swalii, "Bado mmelala na kupumzika?" Anawakemea kwa kulala badala ya kuomba. Kisha anasema, "Imetosha," au "Imeisha." Huenda anamaanisha kwamba jambo ambalo ameomba limeamuliwa. Au anaweza kumaanisha kwamba wanafunzi wanapaswa kuacha kulala sasa. "Saa imewadida," au wakati amba Mungu alipanga kila kitu kifanyike umefika. Yesu anasema, "Mwana wa Adamu atatiwa katika mikono ya wenge dhambi." Hii inamaanisha kwamba wenge dhambi wasiomjua Yesu watamkamata Yesu na atateseka na kufa. Yesu anajiita Mwana wa Adamu tena, na hii inasisitiza ukweli kwamba wale wanaomuua wana hatia ya kumuua yule ambaye Mungu alimtuma kuwaokoa.

Kisha Yesu anasema, "Hebu twende," maana yake, "Hebu twende tukutane na Yuda na wale walio pamoja naye." "Msaliti wangu yuaja!" inamaanisha kwamba Yuda yuko hapa kwenye shamba la mizeituni la Gethsemane.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 14:32-42 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hii.

Simulizi hili lina matukio nane.

Katika tukio la kwanza: Yesu na wanafunzi wake wanafika kwenye shamba la mizeituni liitwalo Gethsemane.

Katika tukio la pili: Yesu anamchukua Petro, Yakobo, na Yohana wanaenda pamoja naye kwenye kijisitu cha mizeituni. Amehuzunika na kuwaambia wakeshe pamoja naye.

Katika tukio la tatu: Yesu anaingia zaidi kwenye kijisitu cha mizeituni na anaanguka chini na kuomba. Anamwomba Mungu baba yake amwondolee mateso yake.

Katika tukio la nne: Yesu anarudi kwa wanafunzi wake watatu na kuwakuta wakiwa wamelala. Yesu anazungumza na Simoni Petro na kuwaambia wanafunzi wote watatu wakeshe na wakiomba.

Katika tukio la tano: Yesu anarudi kumuomba Mungu maombi yale yale ya awali kwa mara ya pili.

Katika tukio la sita: Yesu anarudi kwa wanafunzi wake kwa mara ya pili na kuwakuta wakiwa wamelala tena.

Katika tukio la saba: Ni wazi kuwa Yesu anaenda kumuomba Mungu mara ya tatu.

Katika tukio la nane: Yesu anarudi kwa wanafunzi wake kwa mara ya tatu. Wakati huu anawaambia, "Hebu twende, msaliti wangu yuko hapa."

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi
- Miongoni mwa wanafunzi wake anamchukua Petro, Yakobo, na Yohana kwenye bustani pamoja naye
- Mungu Baba

Kama kikundi, zingati hizi za mpangilio wa simulizi: Ni muhimu kukumbuka kwamba simulizi hii inaanza wakati Yesu na wanafunzi wake wanafika kwenye shamba la mizeituni liitwalo Gethsemane, ambalo linamaanisha "mahali pa kutengeneza mafuta ya zeituni." Hili ni eneo dogo ambapo mtu amepanda miti mingi ya mizeituni. Wanapanda miti, wanavuna mizeituni na kutengeneza mafuta ya zeituni kutokana na mizeituni.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaandamana na Petro, Yakobo, na Yohana pamoja naye ndani ya bustani, lakini wanafunzi wengine wanabaki mlangoni na kumngoeja. Yesu anahuzika sana. Yesu anasema kwamba **amehuzunika na kutaabika sana**. Haya ni maneno yenye kuchochea hisia sana. Hisia zinaweza kuwa kuchanganyikiwa, kuogopa sana, kuwa na wasiwasi na kutokuwa na uhakika. Yesu alihisi hivi kwa muda, si wakati mmoja tu.

Sitisheni hapa na mkumbuke jinsi mlivyozungumzia maneno yenye kuchochea hisia katika hatua ya 2, Kuandaa Jukwaa. Ungeweza kutafsiri maneno haya "kuhuzunika na kutaabika? Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anawaambia wanafunzi wake watatu wakeshe na yeye, au wawe macho kiroho ili wawze kushinda majoribu ya kutokuwa waaminifu kwake. Yesu anawaacha wanafunzi watatu na kuingia zaidi kwenye bustani. Huenda anaenda mbali kidogo kama umbali wa kurusha jiwe.

Yesu "alianguka kifudifudi," au alipiga magoti au alilala chini ili kuzungumza na baba yake. Hadithi inasema kwamba aliomba kwamba kama ingewezekana saa hiyo ya mateso imwondokee. Kisha anasema tena, kwa kunukuu moja kwa moja wakati huu, "Abba, Baba, mambo yote yanawezekana kwako. Niondolee kikombe hiki cha mateso. Ilhali nataka ufanye kile unachopenda, si ninachopenda." Yesu anazungumza na Mungu kwa heshima.

Yesu anaamka na kurudi kwa wanafunzi wake watatu. Wamelala. Yesu anamwambia Petro, "Simoni, umelala? Je, haukuweza kukesha nami hata kwa saa moja?" Kisha Yesu anazungumza na wanafunzi hawa wote watatu, "Kesheni na mkiomba, ili msije mkaingia katika majoribu. Roho i radhi-nia yako ni nzuri-ila mwili wako ni mdhaifu. Ni vigumu kufanya jambo linalofaa."

Yesu anaenda tena na kuomba jambo lile lile kama hapo awali. Unaweza kukumbuka hili, "Abba, Baba, mambo yote yanawezekana kwako. Niondolee kikombe hiki cha mateso. Ilhali nataka ufanye kile unachopenda, si ninachopenda." Kumbuka kwamba Yesu anateseka kihisia, lakini siku zote yeze ni mwenye heshima kwa Baba yake ambaye ni Mungu. Ana uhusiano wa karibu na baba yake, kama mtoto anavyomwamini baba yake na anatumia maneno ya upendo.

Yesu anarudi kwa wanafunzi wake kwa mara ya pili. Bado wanalala Macho yao yalikuwa yanasinzia. Wanafunzi hawajui cha kusema tena. Hawawezi kukaa macho.

Yesu anaenda kuomba kwa mara ya tatu, tunadhani maombi yale yale. "Abba, Baba, mambo yote yanawezekana kwako. Niondolee kikombe hiki cha mateso. Lakini nataka ufanye upendalo, si nipendalo mimi."

Yesu anarudi kwa wanafunzi wake watatu kwa mara ya tatu. Petro, Yakobo na Yohana bado wamelala. Wakati huu anasema, "Bado mmelala," au "Endeleeni kulala." Huenda anashangaa kwamba wanalala tena. Kisha anasema, "Imetosha! Saa imewadia! Watu watanisaliti mimi, Mwana wa Adamu, na kunitoa mikononi mwa wenye dhambi. Hebu twende tukutane nao-msaliti wangu yuko hapa."

Ni muhimu kukumbuka mazungumzo haya kati ya Yesu na wanafunzi wake watatu. Yesu anaenda kuomba mara tatu. Yesu anarudi na kuwaona wanafunzi wake wakilala mara tatu.

Sasa, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhahirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 14:32–42 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio 8.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi
- Mionganoni mwa wanafunzi wake anaandamana na Petro, Yakobo, na Yohana kwenye bustani pamoja naye
- Mungu Baba

Kama kikundi igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igiza simulizi hii bila kusitisha. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha kuwa huachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha mwigize simulizi.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisheni igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Je, unahisi vipi au unawaza nini?" Mtu anayeigiza nafasi hiyo anatakiwa kujibu angehisi vipi au kuwaza nini endapo angekuwa mhusika huyo. Kisha endeleza igizo.

Sitisha kucheza sauti hii hapa kisha muigize simulizi mara ya pili.

Ufubato ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukaskia kutoka kwa watusi.

Kwa simulizi hii, huenda ikafaa kuwa na mtu anayeigiza nafasi ya Mungu baba, akimsikiliza Yesu anapoomba.

Yesu anawachukua Petro, Yakobo, na Yohana pamoja naye ndani ya bustani, lakini wanafunzi wengine wanabaki mlangoni na kumngoea. Yesu anahuzuni sana-anasema kwamba huzuni yake inamlemea. Yesu anawaambia wanafunzi wake watatu wakeshe na yeye, au wawe macho kiroho ili waweze kushinda majaribu ya kutokuwa waaminifu kwake. Yesu anawaacha wanafunzi watatu na kuingia zaidi kwenye bustani. Huenda anaenda mbali kidogo umbali kama wa kutupa jiwe.

Sitisha igizo. Waulize wanaoigiza nafasi ya Wanafunzi, "Mnahisi vipi au mnawaza nini?" Huenda wakakujibu, "Kuchanganyikiwa kwa sababu ya hisia kali za Yesu-hatujawahi kumwona akiwa hivi," "Tumechoka sana na hatuelewi kinachofanyika." Muulize anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujibu, "Nimezidiwa sana hata siwezi kutembea au kuzungumza," au "Upweke." Endeleza igizo.

Yesu "alianguka kifudifudi," au alipiga magoti au alilala chini ili kuzungumza na baba yake. Hadithi inasema kwamba aliomba kwamba kama ingewezekana saa hiyo ya mateso imwondokee. Kisha anasema tena, kwa kunukuu moja kwa moja wakati huu, "Abba, Baba, mambo yote yanawezekana kwako. Niondolee kikombe hiki cha mateso. Lakini nataka ufanye kile unachopenda, si ninachopenda." Yesu anazungumza na Mungu kwa heshima.

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujibu, 'Kukata tamaa,' 'Azimio la kufanya chochote ambacho Mungu baba yangu ataniambia nifanye,' 'Kumwamini baba yangu.' Muulize mtu anayeigiza nafasi ya Mungu, "Je, unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujibu, "Natamani ningeweza kubadilisha hii," "Huzuni kumwona mwanangu akipitia haya," "Hamu ya kumwonyesha upendo." Endeleza igizo.

Yesu anaamka na kurudi kwa wanafunzi wake watatu. Wamelala. Yesu anamwambia Petro, "Simoni, umelala? Je, haukuweza kukesha nami hata kwa saa moja?" Kisha Yesu anazungumza na wanafunzi hawa wote watatu, "Kesheni na muombe, ili msije mkaingia katika majaribu. Roho i radhi-nia yako ni nzuri-ila mwili wako ni dhaifu. Ni vigumu kufanya jambo linalofaa."

Sitisha igizo. Waulize wanaoigiza nafasi ya Wanafunzi, "Mnahisi vipi au mnawaza nini?" Huenda wakakujibu, "Kuona haya kwamba nililala," "Kukata tamaa," "Kuchoka sana hadi nashindwa kufikiria vyema." Muulize anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujibu, "Nina hofu kuhusu wanafunzi wangu," "Nina upweke." Endeleza igizo.

Yesu anaenda tena na kuomba jambo lile lile kama hapo awali. Unaweza kukumbuka hili, "Abba, Baba, mambo yote yanawezekana kwako. Niondolee kikombe hiki cha mateso. Lakini nataka ufanye kile unachopenda, si

ninachopenda." Kumbuka kwamba Yesu anateseka kihisia, lakini siku zote yeye ni mwenye heshima kwa Baba yake ambaye ni Mungu. Ana uhusiano wa karibu na baba yake, kama mtoto anavyomwamini baba yake na anatumia maneno ya upendo.

Yesu anarudi kwa wanafunzi wake kwa mara ya pili. Bado wanalala Macho yao yalikuwa yanasinzia. Wanafunzi hawajui cha kusema tena. Hawawezi kukaa macho.

Sitisha igizo. Waulize wanaoigiza nafasi ya Wanafunzi, "Mnahisi vipi au mnawaza nini?" Huenda wakakujibu, "Sielewi mbona mimi ni dhaifu hivi," "Kuona haya." Muulize anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujibu, "Nina upweke sana," "Natamani ningekuwa na watu wa kusimama na mimi." Endeleta igizo.

Yesu anaenda kuomba kwa mara ya tatu, tunadhani maombi yale yale. "Abba, Baba, mambo yote yanawezekana kwako. Niondolee kikombe hiki cha mateso. Lakini nataka ufanye upendalo, si nipendalo mimi."

Yesu anarudi kwa wanafunzi wake watatu kwa mara ya tatu. Wakati huu anasema, "Bado mmelala," au "Endeleeni kulala." Kisha anasema, "Imetosha! Saa imewadie! Watu watanisaliti mimi, Mwana wa Adamu, na kunitia mikononi mwa wenye dhambi. Hebu twende tukutane nao-msaliti wangu yuko hapa."

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujibu, "Nitafanya hili kwa ajili ya watu wangu," "Nimesikitishwa na wanafunzi wangu na watu wangu, lakini ninawapenda sana," "Kukata tamaa-tafadhalii Mungu, endelea kunisaidia niwe na nguvu."

Ni muhimu kukumbuka mazungumzo haya kati ya Yesu na wanafunzi wake watatu. Yesu anaenda kuomba mara tatu. Yesu anarudi na kuwaona wanafunzi wake wakilala mara tatu.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 14:32–42 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hii.

Yesu anawaambia wanafunzi wake "Kaeni hapa, nami niende nikaombe." **Kuomba** inamaanisha kuzungumza na Mungu. Maombi ya aina hii ni ya kumwomba Mungu akufanyie jambo fulani. Katika Muktadha huu, tumia neno au istilahi ie ile uliyotumia katika masimulizi ya hapo awali. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno ombi, rejelea Faharasa Kuu.

Moyo wangu umejawa na huzuni, au moyo wangu umehuzunika kiasi cha kufa inamaanisha kwamba Yesu, au moyo wake wote umehuzunika sana. Hata anahisi kama huzuni inaweza kumuua. Moyo ni kitovu cha utu wa mtu. Tumia neno au istilahi ie ile **uliyotumia** kurejelea moyo katika masimulizi ya hapo awali ya Marko na ukumbuke kwamba neno moyo linapatikana kwenye faharasa kuu.

Yesu anapomuomba Mungu kwamba ikiwa ingewezekana **saa hiyo ya mateso imwondokee**, Yesu anaomba kwamba saa ya ghadhabu au mateso ya Mungu isifike.

Yesu anapomwomba Mungu **amwondolee kikombe hiki**, anaomba Mungu aondoe mateso na ghadhabu yake. **Kikombe hiki na saa hii** inarejelea kitu kimoja.

Sitisha hapa na mjadili kama kikundi ni neno au istilahi gani mtakayotumia kumaanisha "niondolee kikombe hiki." Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anamuuliza Simoni Petro, "Je, hungeweza kukesha hata kwa saa moja?" **Saa** moja ni dakika 60, lakini unaweza kusema "kwa muda mfupi" ikiwa lugha yako haina muda wa saa moja.

Yesu ana uhusiano wa kipekee na Mungu, hivyo anatumia neno **Abba** ambalo si rasmi, ambalo watoto katika familia hutumia kumrejelea baba yao. Hakuna kumbukumbu ya Wayahudi wakitumia neno hili kumrejelea Mungu. Unaweza kutumia neno lilo hilo la kigeni "Abba" kwa sauti sawa katika tafsiri yako, au unaweza kutumia neno lisilo rasmi la Baba katika lugha yako, ikiwa unalo. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno Abba, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anarudi na kuwapata **wanafunzi** wake wakiwa wamelala. Tumia neno lile lile ambalo umekuwa ukitumia kurejelea wanafunzi na ukumbuke kuwa neno wanafunzi linapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Kisha Yesu anasema, "**Imetosha.**" Labda Yesu anasema kwamba wanafunzi wanapaswa kuamka sasa. Au labda Yesu anasema, "Yote yametatuliwa. Yuda amelipwa pesa zake ili kunisaliti." Au, "Yote yametatuliwa. *Nitapitia* mateso haya." Hii inaweza kutafsiriwa kumaanisha "Imefanyika."

"Mwana wa Adamu amesalitiwa na kutiwa katika mikono ya wenyе dhambi." Tumia neno au istilahi ile ile kurejelea **Mwana wa Adamu** kama uliyotumia hapo awali na ukumbuke kwamba maneno Mwana wa Adamu na dhambi yanapatikana kwenye Faharasa Kuu. "Kutiwa mikononi mwa wenyе dhambi" inamaanisha kwamba wenyе dhambi wamemtawala Yesu na sasa wana nguvu.

Huu ndio mwisho.

Marko 14:43-52

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 14:43-52 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Hadithi hii inaanza mara moja pale ambapo hadithi iliyotangulia inapoishia. Hadithi hii inaanza kwa "Mara, Yesu alipokuwa akizungumza, Yuda, mmoja wa wanafunzi kumi na wawili, anafika na kikundi cha watu." Marko anamtambulisha Yuda hapa kama "mmoja wa wanafunzi kumi na wawili." Hatujui Yuda aliondoka lini mapema jioni hiyo, lakini wakati fulani, labda wakati wa mlo kule Yerusalem, Yuda aliondoka ili awaambie viongozi wa Wayahudi mahali ambapo Yesu angekuwa usiku huo.

Makuhani wakuu, walimu wa sheria ya kidini, na wazee waliwatuma watu hao wamkamate Yesu. Sanhedrini hujumuisha Makuhani wakuu, walimu wa sheria ya kidini, na wazee, ambalo ni baraza linaloongoza na mahakama ya Wayahudi. Baraza la Sanhedrin lilikuwa na watumishi waliobeba silaha na waliruhusiwa kuwakama na kuwalinda wafungwa. Huenda baadhi ya watu hao walikuwa kwenye kikundi kilichokuja kumkamata Yesu-watu wa Sanhedrin wenye hawakuja, lakini waliwatuma watu hawa. Kikundi cha watumati wa watu—unawasili na panga na marungu. Huenda upanga huo ulikuwa kama visu vyaya chuma vyenye ncha kali. Marungu yalikuwa vipande vikubwa vyaya mbaeo ambavyo watu walitumia kupigana. Neno umati kwa kawaide linarejelea kikundi cha watu wenye fujo wanaofanya mambo mabaya. Marko anatumia neno hili umati kumaanisha kuwa kikundi hiki cha wanaume walikuwa wanafanya jambo lisilofaa. Hatujui ni watu wangapi walikuwa kwenye umati huo wa watu, lakini tunajua kwamba bado walitaka kujificha kutoka kwa vikundi vikubwa vyaya watu waliompenda Yesu-kwa hivyo huenda haikuwa idadi kubwa sana.

Sitisheni hapa na kama kikundi mtazame picha za panga na marungu. Sitisha sauti hii hapa.

Jukumu la Yuda lilikuwa kuwaambia viongozi wa Wayahudi mahali ambapo Yesu angekuwa ili waweze kumkamata faraghani. Wengi wa wale waliomkamata Yesu hawakujua sura ya Yesu, kwa hivyo Yuda alipanga nao ili kuwaonyesha Yesu alikuwa yupi kwa kumbusu. Wanafunzi mara nyingi waliwasalimu mabwana wao kwa kuwabusu ili kuonyesha heshima. Yuda pia alimwita Yesu "Rabbi," ambayo inamaanisha "bwana wangu."

Sitisheni hapa na mjadili swalii hili kama kikundi: Katika utamaduni wenu, unamsalimiae mtaa unayemheshimu? Sitisha sauti hii hapa.

Yuda anawaambia umati kwamba atambusu Yesu ili awaonyeshe Yesu ni nani. Kisha wanaweza kumchukua na kwenda naye "chini ya ulinzi"-au kumlinda Yesu ili kuhakikisha kuwa Yesu hawezi kutoroka. Yuda anambusu Yesu na baadhi ya wanaume katika umati wanamshika Yesu na kumkamata.

Mmoja wa wanafunzi wa Yesu anajaribu kupinga kukamatwa. Mwanafunzi huyo anauchomoa upanga wake, au kisu na kukata sikio la mmoja wa watu waliokuja na umati. Mwanamme huyo alikuwa mtumishi wa kuhani mkuu. Marko hasemi ni mwanafunzi yupi ndiye aliyemkata sikio lake. Umati wa watu hawakuweza kumkamata mwanafunzi huyu. Huenda mwanafunzi huyu alikimbia au kujificha haraka.

Yesu anapinga kukamatwa kwa kuuliza swalii, "Mmekuja na panga na marungu kunikamata kana kwamba mimi ni mwanamapinduzi? Mbona hamkunikamata katika uwanja wa hekalu?" Yesu hatarajii watu hao wajibu swalii

lake. Yesu anajaribu kulinganisha. Watu hao wanamtenda Yesu kana kwamba yeze ni mwasi-mtu anayetaka kuipindua serikali. Lakini Yesu amekuwa akifundisha hadharani kwenye kumbi za Hekalu kwa angalau wiki mbili. Watu wanaajaribu kuipindua serikali kwa kawaida hawafundishi kwa amani katika kumbi za Hekalu.

Sitisheni hapa na mjadili kama timu ya watafsiri: Unaonyeshaje kupambanisha na mshangao katika mazungumzo yako? Je, unatumia maswali kama haya? Ikiwa sivyo, unawezaje kutafsiri maswali haya kwa lugha yako? "Je, mimi ni mwanamapinduzi hatari anayetaka kuipindua serikali? Je, hiyo ndiyo sababu mmekuja na panga na marungu? Mbona hamkunikamata Hekaluni?" Sitisha sauti hii hapa.

Yesu alisema mambo haya yanatokea ili kutimiza Maandiko. Manabii kadhaa wa Wayahudi walikuwa wamesema kwamba Masihi, au Mkombozi Aliyahidiwa, angetendewa kama mhalifu na kwamba wanafunzi au wafuasi wa Masihi wangetawanyika.

Kila mtu aliyeo na Yesu anakimbia. Marko anatumia neno "kila mtu" badala ya wanafunzi. Huenda kulikuwa na watu zaidi ya wanafunzi kumi na wawili waliokuwa pamoja na Yesu. Hoja hapa ni kwamba marafiki wa Yesu walimwacha Yesu peke yake kabisa-hakuna mtu anayebaki naye. Marko sasa anasimulia hadithi fupi ambayo hakuna mwandishi mwingine wa Biblia anasimulia: Anasimulia kuhusu kijana mmoja, mfuasi wa Yesu, anayetoroka. Neno ambalo Marko anatumia kurejelea "kijana mdogo" linamaanisha mtu mwenye nguvu, jasiri na mwenye hekima. Nabii Amosi alisema miaka mingi iliyopita kwamba hata jasiri watakimbia wakiwa uchi siku ya hukumu. Huenda Marko anafikiria unabii huo anapomzungumzia kijana huyu. Kijana huyo amevaa shati ndefu la kitani. Kwa kawaida, shati ndefu ya nje hutengenezwa kwa sufu, hivyo huenda ikawa kijana huyu ni tajiri. Hajavaa chochote isipokuwa shati hili, kumaanisha kwamba huenda alivaa haraka ili amfuate Yesu usiku huo. Kijana huyu anawenza kuwa Marko mwenyewe. Hata hivyo, kusudi kuu la Marko katika kusimulia tukio hili ni kuonyesha kwamba *kila mtu* anamwacha Yesu usiku huo.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 14:43-52 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, wanakikundi watafafanua maonyesho, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha wanakikundi wataonyesha simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio matano.

Katika tukio la Kwanza: Yuda anapanga na viongozi wa kidini kwamba atawaonyesha Yesu ni nani kwa kumsalimu kwa kumbusu. Wakuu wa kidini wanatuma umati na Yuda kumkamata Yesu.

Tukio la pili: Linaanza kwa Yesu bado akizungumza na wanafunzi wake watatu baada ya kuwaamsha. Yesu anapozungumza na wanafunzi wake watatu, Yuda anafika kwenye Bustani na umati wa watu. Yuda anaenda kwa Yesu, anamwita Rabi, na kumsalimu kwa kumbusu kwenye shavu.

Katika tukio la tatu: Watu hao wanamchukua Yesu. Mmoja wa wafuasi aliyejewa na Yesu kwenye bustani anachomoa upanga wake na kukata sikio la mtu mmoja, ambaye ni mtumishi wa kuhani mkuu.

Katika tukio la nne: Yesu anauliza umati ni kwa nini wanamkamata kwa siri. Yesu anasema kwamba Maandiko yanatimizwa.

Katika tukio la tano: Wanafunzi na wafuasi wote wa Yesu wanamtoroka. Mmoja wa watu katika umati anamchukua kijana mmoja na kuvuta shati lake la nje. Mtu huyo anakimbia akiwa uchi.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi katika shamba la mizeituni la Gethsemane
- Yuda
- Umati wa watu, wenye panga na marungu
- Makuhani wakuu, walimu wa sheria ya kidini, na wazee waliotuma umati
- Kijana anayekimbia uchi

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa simulizi: Ni muhimu kukumbuka kuwa simulizi hii inafanyika mara baada ya Yesu kuwaamsha wanafunzi wake watatu kwa mara ya tatu. Anawaambia, "Hebu twende, msaliti wangu yuko hapa," kumaanisha kwamba Yesu anajua kuwa Yuda yuko kwenye lango la shamba la mizeituni. Hadithi hii inatukia katika shamba la mizeituni la Gethsemane.

Hata hivyo, kabla ya simulizi hii kufanyika, Yuda anamwacha Yesu na wanafunzi wengine wakati fulani wakati wa mlo wa jioni au baada tu ya mlo. Yuda anaenda kwa Sanhedrini na kuwaambia pale ambapo Yesu atakuwa jioni hiyo. Sanhedrini ina walimu wa sheria ya kidini, makuhani, na wazee. Sanhedrini inatuma kundi la watu na Yuda kumkamata Yesu. Yuda anakubali kumsalimu Yesu kwa kumbusu ili kikundi hicho wajue Yesu ni yupi.

Hadithi hii inapoanza, umati wa watu waliokuwa wamebeba panga na marungu wanafika kwenye shamba la mizeituni wakiwa na Yuda, mmoja wa wanafunzi wa Yesu. Hatujui ni watu wangapi wako kwenye umati huu. Huenda ni watu wa kutosha kumchukua Yesu kwa nguvu, kama itahitajika, lakini si wengi nya kutosha kuwavutia watu wengi.

Yuda anaenda kwa Yesu, anamwita "Rabi!" na kumbusu kwenye shavu. Umati unajua kwamba mtu ambaye Yuda anambusu ni Yesu, kwa hivyo wanachukua Yesu na kumkamata, ambayo inamaanisha kumshika ili asiweze kutoroka. Kisha mmoja wa watu walio na Yesu anachomoa upanga wake, au kisu kirefu na kukata sikio la mtumishi wa kuhani mkuu. Huenda lugha yako ikahitaji useme ni sikio gani lilikatwa. Ikiwa unahitaji kusema ni sikio gani, unaweza kusema sikio la kulia, kwa sababu tunajua kutokana na simulizi hii katika masimulizi mengine ya injili kwamba lilikuwa sikio la kulia.

Yesu anawauliza watu waliomkamata swalii. "Kwa nini mmekuja kunikamata kwa panga na marungu? Je, mimi ni mwanamapinduzi, ninayejaribu kuipindua serikali? Mbona hamkunikamata katika ukumbi wa hekalu? Nilikuwa nikifundisha pale kila siku." Yesu alimaanisha kwamba si lazima waje na silaha ili wamkamate. Yeye si hatari. Kisha Yesu anasema, "Mambo haya yanafanyika kwa kuwa ni lazima unabii kwenye maandiko ungetimia."

Wanafunzi wote wa Yesu na watu wengine wowote waliokuwa pamoja na Yesu walitoroka. Kijana mmoja alikuwa wa mwisho kukimbia na mtu fulani katika umati alishika shati lake. Kijana huyo alipoendelea kukimbia, mtu huyo kwenye umati alivua shati lake ndefu la kitani. Kijana huyo aliendelea kukimbia uchi.

Hapa, wanakikundi wanapaswa kuchora, kutumia picha zenyе madokezo, au nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 14:43-52 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hili lina matukio matano.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Wanafunzi katika shamba la mizeituni la Gethsemane
- Yuda
- Umati wa watu, wenye panga na marungu
- Makuhani wakuu, walimu wa sheria ya kidini, na wazee walioutuma umati
- Kijana anayekimbia uchi

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igiza simulizi hii bila kusitisha. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha kuwa huachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Igizo likiendelea, sitisha hapa na pale na umuulize anayeigiza "Unahisi vipi au unawaza nini?" Mtu anayeigiza nafasi hiyo anatakiwa kujibu angehisi vipi au kuwaza nini endapo angekuwa mhusika huyo. Kisha endeleta igizo.

Sitisha sauti hii hapa kisha muigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukaskia kutoka kwa wahusika.

Yuda anaenda kwa viongozi wa kidini na kuwaambia mahali ambapo Yesu atakuwa usiku huo. Viongozi wa kidini wanatuma umati wa watu wenye panga na marungu kumkamata Yesu. Yuda anakubali kuwaonyesha Yesu ni nani kwa kumbusu Yesu. Hii inatokea kabla ya hadithi kuanza. Ukipenda, unaweza kuigiza tukio hili kwanza.

Hadithi hii inapoanza, umati wa watu waliokuwa wamebeba upanga na marungu wanafika kwenye shamba la mizeituni wakiwa na Yuda, mmoja wa wanafunzi wa Yesu. Yuda anaenda kwa Yesu, anamwita "Rabi!" na kumbusu kwenye shavu. Watu katika umati wanamchukua Yesu na kumkamata. Kisha mmoja wa watu waliokuwa na Yesu akachomoa upanga wake, au kisu kirefu na kukata sikio la mtumishi wa kuhani mkuu.

Sitisha igizo hili. Muulize anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujibu, "Kila jambo linaharibika haraka," "Kusononeshwa sana na usaliti wa Yuda," "Kuudhika kwamba wafuasi wangu bado wanataka kutumia vurugu." Waulize wanaoigiza nafasi ya Wanafunzi, "Mnahisi vipi au mnawaza nini?" Huenda wakakujibu, "Kushtuka sana," "Kukasirika," "Kuganda, siwezi kusonga!" Endeleta igizo.

Yesu anawaauliza watu waliomkamata swali. "Kwa nini mmekuja kunikamata kwa panga na marungu? Je, mimi ni mwanamapinduzi, anayejaribu kupindua serikali? Mbona hamkunikamata katika ukumbi wa hekalu? Nilikuwa nikifundisha pale kila siku." Kisha Yesu anasema, "Mambo haya yanafanyika kwa kuwa ni lazima unabii kwenye maandiko ungetimia."

Sitisha igizo hili. Muulize anayeigiza nafasi ya watu kwenye umati, "Unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujibu, "Kushangaa kiasi, haonekani kuwa hatari," "Ninajuta kuwa ninafanya hivi, ila nina amri ninazopaswa kuzifuata." Muulize anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujibu, "Mimi sishangai kwa sababu Maandiko yanasema nitatendewa vibaya," "Ninahuzunika sana kwamba hili linafanyika na watu hawa hawaelewi." Endeleta igizo.

Wanafunzi wote wa Yesu na watu wengine wowote waliokuwa pamoja na Yesu walitoroka. Kijana mmoja alikuwa wa mwisho kukimbia na mtu fulani katika umati alishika shati lake. Kijana huyo alipoendelea kukimbia, mtu huyo kwenye umati alivua shati lake ndefu la kitani. Kijana huyo aliendelea kukimbia uchi.

Sitisha igizo hili. Muulize anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujibu, "Upweke," "Kusikitika." Muulize mtu anayeigiza nafasi ya kijana mdogo na wengine wanaokimbia, "Mnahisije au mnawaza nini?" Huenda wakakujibu, "Kuogopa sana," "Hata sifikirii-ninakimbia haraka niwezavyo."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 14:43–52 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hii.

Yesu alipokuwa akizungumza na wanafunzi wake waliokuwa wamelala, Yuda, mmoja wa **wanafunzi** wake kumi na wawili, anaingia kwenye bustani na **umati** wa watu. Tumia neno lile lile ambalo umekuwa ukitumia kurejelea wanafunzi na ukumbuke kuwa neno wanafunzi linapatikana kwenye Faharasa Kuu. Umati wa watu ungekuwa mkubwa wa kutosha kumkamata Yesu kwa nguvu kama ingekuwa lazima. Nia za umati ni kusababisha vurugu.

Watu kwenye umati wamebeba **panga na marungu**. Panga zilikuwa visu virefu. Wanaume wangezibeba zikiwa katika mahali palipofunkwa. Mtu huyo alipochomoa upanga wake ili kukata sikio la mwanaume huyo katika simulizi hii, aliuchomoa tu pale ambapo alikuwa amauweka. Huenda alikuwa na mahali maalum pa kushikilia kisu chake. Marungu yalikuwa vipande vikubwa vya mbao ambavyo watu walitumia kupigania.

Sitisheni hapa na mjadili kwa pamoja ni neno au istilahi gani mtakazotumia kurejelea **panga na marungu**. Sitisha sauti hii hapa.

Umati ultumwa na Sanhedrini. Sanhedrini ilikuwa kundi la watu walioongoza Wayahudi. Waliwasaidia watu kufuata sheria za kidini na wakati mwingine sheria za serikali ya Kirumi. Sanhedrini ilikuwa na vikundi vitatu. Tumia neno au istilahi ile ile kurejelea makuhani wakuu, walimu wa sheria ya kidini na wazee kama ulivyotumia katika masimulizi mengine katika Marko na ukumbuke kwamba maneno hayo yanapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Yuda ni **mhasi**, au **msaliti**-mtu atakamtoa Yesu kwa maadui wake. Tumia neno au istilahi ile ile kumaanisha kusaliti kama ulivyotumia katika masimulizi ya hapo awali.

Yuda alimpa Yesu busu. **Busu** ilikuwa ni aina ya salamu kati ya marafiki wanaoaminiana. Katika siku za Yesu, busu la salamu kati ya marafiki likuwa kwenye shavu. Katika aina hii ya busu, midomo ya mtu mmoja ingegusa shavu la mtu mwingine. Hii ilikuwa salamu iliyoonyesha heshima tu.

Yuda alimwita Yesu "Rabi." **Rabi** ni jina la Kiyahudi linalomaanisha "mkuu wangu" au "mwalimu wangu mkuu" Halimaanishi mwalimu wa shule. Ni neno tofauti na "Bwana." Neno Bwana linarejelea aliye mkuu au labda hata kiumbe cha kiungu. Tumia neno au istilahi ile ile kurejelea Rabi kama ulivyotumia katika masimulizi ya hapo awali ya Marko. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno Rabi rejelea Faharasa Kuu.

MMoja wa wafuasi wa Yesu alikata sikio la **mtumwa** wa kuhani mkuu au kuhani kiongozi. Tumia neno au istilahi ile ile uliyotumia kurejelea mtumwa kama ulivyotumia katika masimulizi ya hapo awali. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno watumwa, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anauliza ni kwa nini wanamkamata kana kwamba ni **mwizi**, au **mwanamapinduzi**. Katika Kigiriki neno hili ni "mwizi," lakini hapa labda linamaanisha mwanamapinduzi, au mtu anayejaribu kuipindua serikali.

Sitisheni hapa na mjadili kwa pamoja ni neno au istilahi zipi mtakazotumia kumaanisha **mwizi** au **mwanamapinduzi**. Sitisha sauti hii hapa.

Yesu anasema alikuwa akifundisha **hekaluni**, lakini anamaanisha kwamba alikuwa akifundisha kwenye kumbi za Hekalu. Tumia neno au istilahi ile ile uliyotumia kurejelea hekalu kama ulivyotumia katika masimulizi ya hapo awali. Kwa maelezo zaidi kuhusu hekalu, rejelea Faharasa Kuu.

Yesu anasema kwamba mambo haya yanafanyika ili kutimiza **maandiko**. Tumia neno au istilahi ile ile kumaanisha maandiko kama ulivyotumia katika masimulizi ya hapo awali.. Kwa maelezo zaidi kuhusu neno maandiko, rejelea Faharasa Kuu.

"Kijana mdogo" alikimbia. **Kijana** kwa kawaada ni neno linalorejelea mwanaume ambaye hajaoa na lilitumiwa kuonyesha kwamba kijana alikuwa jasiri na mwenye nguvu. Huenda kijana huyo katika simulizi hii alikuwa na umri wa takribani miaka 20.

Kijana huyo alikuwa amevaa vazi la kitani au shati la kitani. **Kitani** kilikuwa kitambaa cha bei ghali, kilicho bora. Kwa sababu wanaume wengi walivaa shati la nje la sufu, kijana huyu labda alikuwa tajiri. Hakuwa amevaa

chochote chini ya shati hili. Huenda kijana huyo alivaa haraka ili kumfuata Yesu, kwa hivyo hakuwa amevaa nguo zote.

Huu ndio mwisho.

Marko 14:53–65

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 14:53–65 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika kifungu kilichopita, umati unamchukua Yesu. Wanarudi Yerusalem kupertit kwenye bonde hilo. Petro anafuata kwa mbali. Wanampeleka Yesu nyumbani kwa kuhani mkuu. Kayafa ndiye aliyekuwa Kuhani Mkuu wakati huo. Kuhani mkuu alikuwa kuhani mkuu zaidi aliyeaongoza viongozi wa dini ya Kiyahudi. Umati na Yesu wanapofika, wanampeleka Yesu kwenye chumba kikubwa, lakini Petro anaingia ndani ya ua na kuketi kando ya moto pamoja na walini. Makuhani wakuu, wazee na walimu wa Sheria walikuwa tayari wamo ndani ya chumba kikubwa wakimsubiri Yesu. Sanhedrini hujumuisha vikundi hivyo vitatu vya watu, ambao ni baraza linaloongoza-mahakama kuu ya sheria-ya Wayahudi. Katika simulizi hii Marko anasimulia tena hadithi mbili kwa wakati mmoja. Anaelea mwanzo wa Petro kumkana Yesu ambao unaanza wakati ule ule wa kesi ya Yesu.

Ikiwa kesi hiyo ilifanana na kesi nyinginezo za wakati huo, washiriki wa Sanhedrini waliketi katika muundo wa nusu-duara kwenye viti vya juu ili wote waweze kuonana. Mshtakiwa na mashahidi walikaa kwenye viti katikati ya nusu-duara hiyo. Kulingana na sheria ya Kiyahudi, watu wawili au zaidi walipaswa kutoa ushahidi unaofanana kabisa ili mtu ahukumiwe kifo. Lazima viongozi wa kidini walikuwa wametayarishwa kwa ajili ya kukamatwa kwa Yesu kwa sababu tayari walikuwa na watu wengi chumbani wa kutoa ushahidi dhidi ya Yesu. Hata hivyo, viongozi wa kidini hawakuweza kupata watu wawili waliota ushahidi unaofanana kabisa dhidi ya Yesu.

Sitisheni hapa na mjadili swalii hili kama timu ya watafsiri: Ni mambo gani yanayotokea katika kesi zenu za wahalifu? Ni watu wangapi wanahitajika kutoa ushahidi dhidi ya mtu? Nani huongoza kesi hizo? Sitisha sauti hii hapa.

Mwishowe, baadhi ya watu walismama na kutoa ushahidi wa uongo, au kudanganya, kuhusu Yesu. Wakasema, "Tulimsikia akisema, 'Nitalibomoa Hekalu hili lililojengwa na watu na katika siku tatu nitajenga hekalu jingine.'" Hii ni kauli mbaya dhidi ya Yesu. Katika eneo hili, ilikuwa ni kosa kuharibu mahali pa ibada- wenye mamlaka wangemuua mtu yeoyote aliyeharibu au aliyetaka kuharibu mahali pa ibada. Pia, Wayahudi waliamini kwamba mtu pekee ambaye angeweza kujenga upya haraka kitu kama hekalu ni Masihi. Katika mafundisho yaliyotangulia, ni kweli kwamba Yesu alisema kwamba kuna *mtu* angeharibu hekalu. Yesu pia alisema kwamba angelijenga upya tena. Hata hivyo, Yesu hakusema kwamba *yeye* ataharibu hekalu. Na Yesu alikuwa akimaanisha kwamba mwili wake mwenyewe ndio Hekalu na kwamba Mungu angefufua *mwili* wake kutoka kwa wafu baada ya siku tatu. Lakini hata katika ushahidi huu, mashahidi hawakuweza kukubaliana.

Labda kwa sababu mashahidi hawakuweza kukubaliana, kuhani mkuu mwenyewe alisimama ili kumhoji Yesu. Kuhani mkuu alisimama na kumuuliza Yesu, "Utajibu? Ni ushahidi gani ambao watu hawa wanauleta dhidi yako?" Yesu alinyamaza kimya, ingawa sheria ilimhitaji awajibu.

Sitisheni hapa na mjadili swalii hili kama kikundi: Yesu alinyamaza kimya ingawa hakuwa na hatia, kwa kuwa alijua kwamba baraza halingeaminu chochote ambacho angesema. Je, katika utamaduni wenu, mtu anapokaa kimya anaposhtakiwa inachukuliwa kama uthibitisho wa hatia yake au kwamba hana hatia? Je, watu wasio na hatia katika utamaduni wako huwa na tabia gani katika mahakama ya sheria? Sitisha sauti hii hapa.

Kukaa kimya kwa Yesu kulimkasirisha kuhani mkuu hata zaidi na aksauliza, "Je, wewe ndiwe Masihi, Mwana wa Aliyebarikiwa?" Huenda kuhani mkuu anamwuliza Yesu swalii hili kwa sababu anafikiri kuwa Yesu alisema angejenga hekalu tena. "Mwana wa Aliyebarikiwa" inamaanisha "Mwana wa Mungu," na jina "Mwana wa Aliyebarikiwa" linaweza kuwa jina la Masihi. Swalii hili kutoka kwa kuhani mkuu ni kilele cha simulizi hii. Ni wakati ambao hadithi nyingine zote zimekuwa zikielekeea. Pia ni wakati ambao viongozi wa kidini wanawenza kumshtaki Yesu kwa kosa kubwa ikiwa Yesu atajibu ndiyo.

Kuhani mkuu anauliza swali la moja kwa moja, "Je, wewe ndiye Masihi, Mwana wa Aliyebarikiwa?" Yesu pia anajibu moja kwa moja. Akasema, "Ndimi," au "Mimi ndiye Masihi." Katika sheria ya Kiyahudi, Yesu anatakiwa kuthibitisha kwamba yeye ni yule asemaye ndiye. Yesu ananukuu unabii kutoka kwa Zaburi na kutoka kwa nabii Danieli ili kuthibitisha yeye alikuwa nani. Nabii Danieli anazungumzia mtu kama Mwana wa Adamu akija mawinguni. Katika Zaburi, Mungu anasema kwamba Masihi wake ataketi kwenye mahali pa heshima karibu na Mungu-kwenye mkono wake wa kulia. Yesu anataka kuonyesha kwamba atatoa ushahidi wa yeye ni nani atakaporudi kwa uwezo siku moja.

Kuhani mkuu aliamini kwamba Yesu alikufuru. Kufuru katika utamaduni wa Kiyahudi inamaanisha kumdhara Mungu na kujaribu kumshusha Mungu hadhi. Yesu anadai kwamba yeye ni Masihi na ataka mahali pa heshima karibu na Mungu. Kwa hiyo, ikiwa Yesu si Masihi, basi kile anachosema ni kufuru. Kufuru ni kosa kubwa, na kuhani mkuu akararua mavazi yake kuonyesha mshtuko na hasira yake kwamba mtu angesema mambo hayo. Huenda kuhani mkuu alipasua vazi lake, lakini hakuyararua mavazi yake kabisa. Sheria ya Musa ilisema kwamba mtu aliyekufuru angeuawa kwa kupigwa mawe hadi afe. Kuhani mkuu alipowaambia viongozi wengine wa kidini watoe uamuza huo, wote walisema, "Ana hatia! Ni lazima afe!" Baraza kuu la Wayahudi, Sanhedrini, lingemhukumu Yesu auawe, lakini hawakuwa na mamlaka ya kumhukumu kifo. Maafisa wa Kiroma pekee ndio wangeweza kutekeleza hukumu ya kifo.

Sitisheni hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Je, katika utamaduni wako, ni adhabu gani ya kufuru-au kumdhara Mungu? Je, mtu yejote anawenza kuuawa kwa kuvunja sheria au kuvunja sheria ya kidini? Ikiwa ndiyo, watu huuawa vipi kwa kuvunja sheria? Sitisha sauti hii hapa.

Kisha washiriki wa Sanhedrini wakamtemea mate Yesu na kumpiga ili kumwonyesha kwamba wanamkataa. Walimfunga Yesu kitambaa machoni na kumwambia atabiri, au awaambie ni nani aliyempiga, labda kwa sababu walitaka Yesu ajaribu tena kuthibitisha kwamba yeye ndiye Masihi.

Wakristo wengi waliteswa katika nyakati za Marko. Hadithi hii huwapa Wakristo wanaoteswa kielelezo cha kufuata katika itikio la Yesu kwa mateso. Pia inatoa tofauti kati ya Yesu na Petro, ambaye atamkana Yesu katika hadithi inayofuata.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 14:53–65 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, wanakikundi watafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hii. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hii ina matukio matatu.

Katika tukio la kwanza: Umati unampeleka Yesu nyumbani kwa kuhani mkuu. Petro anafuata nyuma.

Katika tukio la pili: Umati unampeleka Yesu katika chumba kikubwa ambapo Sanhedrini, baraza kuu la Wayahudi, linamsubiri. Mashahidi wa uongo walitoa ushahidi wa uongo dhidi yake. Kuhani mkuu anamhoji Yesu na Yesu anadai kuwa yeye ni Masihi.

Katika tukio la tatu: Sanhedrini inasema kwamba Yesu ana hatia. Wanamtemea mate, wanamfunga kitambaa machoni, na kumpiga.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Umati ambao umemkamata na kumpeleka nyumbani mkwa kuhani mkuu
- Petro
- Walinzi wakiota moto katika ukumbi wa nyumba ya kuhani mkuu
- Sanhedrini, ilijumuisha walimu wa sheria ya kidini, makuhani wakuu, na wazee
- Mashahidi wa uongo
- Kuhani mkuu
- Walinzi waliompiga Yesu

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa simulizi: Ni muhimu kukumbuka kwamba umati unatembea moja kwa moja kutoka kwenye shamba la mizeituni liitwalo Gethsemane, wanarudi kupertia bonde hilo na kuingia Yerusalem ambapo kuna nyumba ya kuhani mkuu au kuhani kiongozi. Wakati huo huo, Petro anatembea nyuma ya umati. Anaufuta umati hadi kwenye nyumba ya kuhani mkuu. Umati unamchukua Yesu kwenye chumba kikubwa kilichokuwa na wanaume kadhaa kutoka Sanhedrini, au mahakama ya Wayahudi. Petro anakaa nje kwenye ukumbi akiota moto na walinzi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaingia katika chumba ambamo makuhani wakuu, wazee, na walimu wa sheria walikusanyika pamoja wakiwa Sanhedrini ya Kiyahudi, au mahakama kuu. Katika chumba hiki, huenda washiriki wa Sanhedrini wanaketi katika muundo wa nusu-duara au nusu mviringo. Mashahidi na Yesu wameketi kwenye viti katikati ya mduara huo. Mashahidi wengine wengi pia wako pale. Mashahidi hawa wanasema uongo kuhusu kile ambacho Yesu alifanya.

Baadhi ya mashahidi wengine wanasisimama na kusema uwongo huu, "Tulimsikia akisema, 'Nitalibomoa Hekalu hili lililojengwa kwa mikono ya wanadamu na kwa siku tatu nitajenga lingine ambalo halikujengwa kwa mikono ya wanadamu.'" Hata hivyo, kila shahidi anasema hadithi inayotofautiana kidogo. Kuhani mkuu anasimama na kusema, "Je, utajibu mashtaka haya? Je, ungependa kusema nini ili kujitetea?" Yesu hakusema chochote. Kuhani mkuu akakasirika. Anamwuliza Yesu, "Je, wewe ni Masihi, Mwana wa Aliyebarikiwa?" Yesu anajibu. "Mimi ndiye. Utamuona Mwana wa Adamu akiwa ameketi karibu na Mungu kwenye mkono wake wa kulia. Atakuja katika mawingu ya mbinguni." Hii inamaanisha kuwa Yesu atakuja na utukufu na nguvu za Mungu.

Kuhani mkuu anashtuka na kukerwa sana kwa sababu Yesu alikufuru. Anasema, "Mbona tunahitaji mashahidi wengine?" au "Hatuhitaji mashahidi wengine. Nyinyi nyote mmemsikia akikufuru. Uamuzi wenu ni upi? Ana hatia?" Washiriki wa Sanhedrini wanasema kwamba Yesu ana hatia na anastahili kufa. Wanamtemea Yesu mate. Wanamfunga Yesu kitambaa machoni, maana yake ni kuweka kitambaa machoni pa Yesu ili asiweze kuona. Kisha wakamchapa na kumwambia atabiri na awaambie ni nani aliyemchapa. Walinzi walimpiga kwa ngumi ili ahisi uchungu. Kisha wanamchukua Yesu.

Hapa, wanakikundi wanapaswa kuchora, kutumia picha zenye madokezo, au nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 14:53–65 kikisomwa katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hii.

Simulizi hili lina matukio matatu.

Wahusika katika simulizi hii ni:

- Yesu
- Umati ambao umemkamata na kumpeleka nyumbani kwa kuhani mkuu
- Petro
- Walinzi wakiota moto katika ukumbi wa nyumba ya kuhani mkuu
- Sanhedrini, ilijumuisha walimu wa sheria ya kidini, makuhani wakuu, na wazee
- Mashahidi wa uongo
- Kuhani mkuu
- Walinzi waliompiga Yesu

Kama kikundi, igizeni simulizi hii mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hii katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni simulizi hii bila kusitisha. Zingatia mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisha kuwa huachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hii. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hii.

Sitisha sauti hii hapa kisha muigize simulizi hii.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hii mara ya pili. Igizo likiendelea, sitisha hapa na pale na umuulize anayeigiza "Unahisi vipi au unawaza nini?" Mtu anayeigiza nafasi hiyo anatakiwa kujibu angehisi vipi au kuwaza nini endapo angekuwa mhusika huyo. Kisha endeleza igizo.

Sitisha sauti hii hapa kisha muigize simulizi hii kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu ambayo huenda ukasikia kutoka kwa wahusika.

Umati unatembea moja kwa moja kutoka kwenye shamba la mizeituni linaloitwa Gethsemane, kisha kupitia bonde na kuingia Yerusalem ambako nyumba ya kuhani mkuu, au kiongozi iliko. Wakati huo huo, Petro anatembea nyuma ya umati. Anaufuta umati hadi kwenye nyumba ya kuhani mkuu. Umati unamchukua Yesu kwenye chumba kikubwa kilichokuwa na wanaume kadhaa kutoka Sanhedrini, au mahakama ya Wayahudi. Petro anakaa kwenye ukumbi akiota moto na walinzi.

Sitisha igizo. Muulize mtu anayeigiza Petro "Je, unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujibu, "Ninatafuta njia za kumuokoa Yesu," "Ninahisi hatia kwamba nilikimbia," "Nina hofu lakini ninajaribu kuwa jasiri." Endeleza igizo.

Yesu anaingia kwenye chumba ambako makuhani wakuu, wazee, na walimu wa sheria walikusanyika pamoja kama washiriki wa Sanhedrini, au mahakama kuu. Washiriki wa Sanhedrini walikuwa wakijaribu kupata ushahidi ambao ungewaruhusu kumhukumu Yesu kifo. Mashahidi wengine wengi pia wapo huko. Mashahidi hawa wanasema uongo kuhusu kile ambacho Yesu alifanya. Lakini ushahidi wa mashahidi hawa ultofautiana.

Baadhi ya watu wanasmama na kusema uwongo huu, "Tulimsikia akisema, 'Nitalibomoa Hekalu hili lililojengwa kwa mikono ya wanadamu na kwa siku tatu nitajenga lingine ambalo halikujengwa kwa mikono ya wanadamu.'" Hata hivyo, kila shahidi anasema hadithi inayotofautiana kidogo. Kuhani mkuu anasema, "Je, hutajibu mashtaka haya? Je, ungependa kusema nini ili kujitetea?" Yesu hakusema chochote.

Sitisha igizo. Waulize watu wanaoigiza nafasi ya walimu wa sheria ya kidini, "Mnahisije au mnafikiria nini?" Huenda wakakujibu, "Kuvunjika moyo kwamba hatuwezi kuthibitisha kuwa Yesu ana hatia," "Kuvunjika moyo kuwa Yesu hatajibu swali hilo." Endeleza igizo.

Kuhani mkuu anakasirika na anataka kutafuta njia ya kuthibitisha kwamba Yesu ana hatia. Anamwuliza Yesu, "Je, wewe ni Masihi, Mwana wa Aliyebarikiwa?" Kuhani mkuu anatumia majina mawili ambayo yanamaanisha kitu kimoja kwa Wayahudi-majina yote mawili yanamrejelea Mwokozi Aliyeahidiwa. Yesu anajibu. "Mimi ndiye. Utamuona Mwana wa Adamu akiwa ameketi karibu na Mungu kwenye mkono wake wa kulia. Atakuja katika mawingu ya mbinguni."

Jina "Mwana wa Adamu" pia linamaanisha kwamba Yesu ni Masihi au Mkombozi Aliyahidiwa. Kuhani mkuu anashtuka na kukerwa sana. Anasema, "Mbona tunahitaji mashahidi wengine?" ambayo inamaanisha, "Hatuhitaji mashahidi wengine. Nyinyi nyote mmemsikia akikufuru. Uamuzi wenu ni upi? Ana hatia?" Washiriki wa Sanhedrini wanasema kwamba Yesu ana hatia na anastahili kufa. Wanamtemea mate Yesu. Wanamfunga Yesu machoni, wanamchapa na kumwambia aweze kutabiri au ataje aliyemchapa. Walinzi walimpiga kwa ngumi ili aumie na ahisi uchungu. Kisha wanamchukua Yesu.

Sitisha igizo. Waulize watu wanaoigiza nafasi ya Sanhedrin, "Unahisije au unafikiria nini?" Huenda wakakujibu, "Kushtuka kwamba mtu anaweza kusema kuwa yeye ni Masihi," "Kufurahi kuwa hatimaye Yesu alisema jambo linalomfanya kuwa na hatia." Muulize anayeigiza nafasi ya Yesu, "Unahisije au unawaza nini?" Huenda akakujibu, "Ninafurahi kwamba hatimaye ninaweza kusema moja kwa moja mimi ni nani," "Nasikitika kwamba hakuna mtu anayeniamini," "Ninaamini kwamba baba yangu atanipa nguvu ya kushinda haya."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 14:53–65 kikisomwa katika tafsiri iliyio rahisi zaidi kuelewa.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hii.

Umati ulimpeleka Yesu nyumbani kwa **kuhani mkuu**. Makuhani katika dini ya Kiyahudi waliwaunganisha watu na Mungu kwa kutoa dhabihu kwa ajili yao kwa Mungu, kuwaelimisha watu, na kutunza Hekalu la Mungu. Makuhani walikuwa wawakilishi wa Mungu kwa watu Wake na wawakilishi wa watu kwa Mungu. Kuhani mkuu alikuwa kiongozi wa kidini wa Israeli. Alitoa dhabihu za pekee kwa ajili ya Wayahudi. Kuhani mkuu aliongoza mahakama nzima ya kidini ya Wayahudi. Tumia neno au istilahi ile ile kurejelea kuhani kama uliyotumia katika masimulizi ya hapo awali na kwa "kuhani mkuu" jumuisha neno "kiongozi" Kwa maeleo zaidi kuhusu neno kuhani, rejelea Faharasa Kuu.

Makuhani viongozi, wazee na walimu wa sheria za kidini walikusanyika nyumbani mwa kuhani mkuu. Tumia neno au istilahi zile zile kurejelea vikundi hivi vyta watu kama ulizotumia katika masimulizi ya hapo awali na ukumbuke kuwa kila moja ya maneno hayo linapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Petro alifuata kwa mbali na kuingia kwenye ukumbi wa kuhani mkuu. **Ukumbi** ni eneo lililofungwa pande zote na majengo, lakini wazi kwa anga juu. Huenda nyumba kubwa inaweza kuwa na vyumba kadhaa vilivyojengwa karibu na nafasi iliyio wazi.

Sitisheni hapa na mjadili ni neno au istilahi ipi mtakayotumia kumaanisha **ukumbi**. Sitisha sauti hii hapa.

Walinzi walikuwa wakiota moto. Petro alijiunga nao. **Walinzi** walikuwa watumishi wa kuhani mkuu na walisaidia kulinda Hekalu. Tumia neno au istilahi ile ile uliyotumia kurejelea walinzi kama uliyotumia katika masimulizi ya hapo awali.

Ndani ya nyumba hiyo, **baraza kuu** lilikuwa likijaribu kupata ushahidi wa kumhukumu Yesu kifo. Baraza kuu linaitwa **Sanhedrini** na linajumuisha makuhani wakuu, wazee, na walimu wa sheria ya kidini. Kikundi hiki kiliwikiliza kesi za mahakama na kutoa hukumu kulingana na sheria ya kidini. Kwa maeleo zaidi kuhusu neno Sanhedrin, rejelea Faharasa Kuu.

Baadhi ya watu walismama kusema kwamba Yesu alisema, "Nitaliharibu **Hekalu** hili na kulijenga tena kwa siku tatu." Tumia neno au istilahi ile ile uliotumia kurejelea hekalu katika masimulizi ya hapo awali na ukumbuke kwamba neno hekalu linapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Kuhani mkuu aliuliza "Je, wewe ni **Masihi**, **Mwana wa Aliyebarikiwa?**" Tumia neno lile lile kurejelea Masihi kama ulilotumia katika masimulizi ya hapo awali na ukumbuke kwamba neno Masihi linapatikana kwenye Faharasa Kuu. "Mwana wa Aliyebarikiwa" linarejelea Mwana wa Mungu. Neno "Yule aliyebarikiwa" au "Aliyebarikiwa" pia linaweza kutafsiriwa kuwa "aliyeheshimika" au "wa kusifiwa."

Yesu anasema, "Ndimi," au "Mimi ndiye Masihi." Kisha anaendelea kusema, "Mtamwona **Mwana wa Adamu** akiwa ameketi katika mahali pa heshima kwenye **mkono wa kulia wa Mungu**." Tumia neno au istilahi ile ile kurejelea Mwa wa Adamu kama uliyotumia hapo awali na ukumbuke kwamba neno Mwana wa Adamu

linapatikana kwenye Faharasa Kuu. Watu wanaoketi kwenye "mkono wa kulia wa Mungu" ni watu wanaoketi katika mahali pa heshima.

Yesu anasema kwamba atakuja katika mawingu ya **mbinguni**. Hii inamaanisha kuwa Yesu atakuja na utukufu na nguvu za Mungu. Tumia neno lile lile kurejelea mbinguni kama ulilotumia katika masimulizi ya hapo awali na ukumbuke kwamba neno mbinguni linapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Kuhani mkuu alisema kwamba Yesu alikufuru. **Kufuru** ni wakati mtu anasema au kufanya jambo ambalo linamdhara Mungu na kushusha Mungu hadhi. Tumia neno au istilahi ile ile kurejelea kufuru kama uliyotumia katika vifungu vilivytangulia. Kwa maelezo zaidi kuhusu kufuru, rejea Faharasa Kuu.

Baada ya viongozi wa kidini kusema kwamba Yesu ana hatia, wanamtemea mate, wanamfunga kitambaa machoni, na kumwambia atabiri. **Kutabiri** inamaanisha kutoa ujumbe kutoka kwa Mungu. Katika hali hii, viongozi wa kidini wanamwuliza Yesu awaambie aliyemchapa. Tumia neno au istilahi ile ile kurejelea unabii kama uliyotumia katika masimulizi ya hapo awali na ukumbuke kwamba neno nabii, jina la mtu ambaye hutoa unabii, linapatikana kwenye Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 14:66–72

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 14:66–72 katika tafsiri iliyio rahisi zaidi ya kueleweka.

Marko inarudi kwenye simulizi ambalo linafanyika wakati uleule wa kesi ya Yesu katika kifungu chilichotangulia. Sanhedrini, mahakama ya kidini ya Wayahudi, inamwuliza Yesu maswali. Wakati huohuo, Petro yuko nje kwenye ua la "chini." Hilo ladokeza kwamba Yesu anaweza kuwa katika chumba kwenye ghorofa ya pili ya nyumba hiyo.

Mapema jioni ile, Petro alimwambia Yesu kwamba hangekana kamwe kwamba anamjua Yesu. Katika simulizi hili, unabii wa Yesu kwamba Petro angemkana unatimia.

Usiku katika Yerusalem kipindi hiki cha mwaka ni baridi. Kuna moto unaowaka ili kuwapa watu joto. Petro amesimama karibu na moto kwenye ua pamoja na watumishi wengine wa kuhani mkuu. Mmoja wa wanawake watumishi wa Kuhani Mkuu anaingia kwenye ua. Anamtazama Petro kwa karibu. Anasema, "Ulikuwa pamoja na Yesu wa Nazareti." Watu hawakuwaheshimu watu wa Nazareti kwa sababu Nazareti ilikuwa mji mdogo ambaao haukuwa wa maana, kwa hiyo labda mwanamke huyo anajaribu kuwatukana Yesu na Petro. Hatujui ambapo amemwona Petro hapo kabla, lakini kwa namna fulani, anatambua. Petro anasema taarifa rasmi ambayo mara nyingi hutumiwa katika kesi kisheria—"Sijui wala sielewi unachomaanisha." Petro anasema kwamba hamjui Yesu. Katika hatua hii, Petro hataji jina la Yesu au kukana moja kwa moja kile alichokisema mwanamke huyo-anajibu tu kwa ujumla "sijui."

Sitisha hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Je, watu katika utamaduni wako wanakana vipi kwamba wamefanya kitu? Je, ni maneno na misemo gani wanayoitumia wanapoilizwa maswali kuhusu kile walichofanya wanapotaka kusema kwamba hawajakifanya? Simamisha sauti hii hapa.

Kisha Petro anaenda kwenye mlango wa nje wa ua wa nyumba ili kukaa mbali na mtumishi huyo. Huu ni mlango wa kuingia kwenye ua wa nyumba kutoka barabarani au nje. Huu si mlango wa nyumba. Kwa kawaida, kama mwanaume, Petro hangemwogopa mwanamke lakinii usiku huu, Petro anaonekana anaogopa sana. Petro anaposogea kwenye lango la ua jogoo anawika au kutoa sauti kubwa kama jogoo afanyakavyo alfajiri. Maandiko mengine ya Biblia hayajumuishi kuwika kwa jogoo huyu mara ya kwanza. Unaweza kuamua ikiwa ungependa kujumuisha kulingana na yale ambayo Biblia katika eneo lenu husema.

Sitisha hapa na uangalie picha ya jogoo kama kikundi. Angalia ramani Israeli inayojumuisha Yerusalem na mkoa wa Galilaya na Nazareti ndani yake. Simamisha sauti hii hapa.

Hata hivyo, kijakazi huyo anaendelea kuwaambia watu, "Mtu huyu bila shaka ni mmoja wao," kumaanisha kwamba mwanamume huyo ni mmoja wa wanafunzi au wafuasi wa Yesu. Petro anajibu tena, na anasema tena kwamba hamjui Yesu.

Wakati fulani baadaye, baadhi watu walio karibu na Petro wanasema, "Lazima uwe mmoja wa marafiki wa Yesu kwa sababu wewe ni wa Galilaya." Watu kutoka mkoa wa Galilaya walikuwa na lafudhi tofauti na ile ya watu kutoka Yerusalem. Petro anapoongea, watu wengine kwenye ua wa nyumba wanajua anatoka Galilaya. Kwa kuwa Yesu pia ni wa eneo la Galilaya, wanafikiri kwamba lazima Petro awe pamoja na Yesu. Petro anaapa, au anasema kwa kumsisitizo, "Laana iwe juu yangu," au, "Mungu na aniadhibu!" Kisha anasema kwamba hajui "mtu huyu wanayezungumzia." Petro hata hasemi jina la Yesu-anamwita Yesu "mtu huyu."

Sitisha hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Je, mnaahidije kwa msisitizo katika utamaduni wako? Je, ni maneno au misemo gani unayotumia kukana kwa nguvu kwamba umefanya kitu? Simamisha sauti hii hapa.

Mara baada ya Petro kusema hivi, jogoo akawika mara ya pili. Huko Yerusalem, jogoo wanaonekana kuwika mara tatu kati ya usiku wa manane na saa 9 usiku. Jogoo wa kwanza mara nyingi huwika karibu saa 6:30 usiku. Huenda jogoo huyo wa pili aliwika karibu saa 7:30 usiku ndani ya saa moja, Petro anamkana Yesu mara tatu, kama Yesu alivyosema atafanya.

Mara moja, au papo hapo, Petro anakumbuka maneno ya Yesu "Kabla jogoo hajawika mara mbili, utanikana mara tatu ya kwamba hunijui."

Petro "alianguka chini na kulia," kumaanisha kwamba Petro alihuzunika sana kwa sababu ya jambo alilofanya na kuanza kulia sana. Petro hangweza kudhibiti machozi yake. Wakati fulani Marko hasemi hasa jinsi simulizi inavyoisha, na hapa tena katika simulizi hili hatujui jinsi Petro alivyotoroka kwenye nyumba ya Kuhani Mkuu.

Sitisha hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Katika utamaduni wako, watu wanaonyeshaje huzuni au majuto? Simulia hadithi kuhusu wakati mtu alionyesha jinsi walivyoohisi huzuni. Alifanya na kusema nini?

Je, unaweza kusema vipi katika utamaduni wako kwamba mtu amezidiwa kihisia, huzuni, na analia kwa nguvu? Simamisha sauti hii hapa.

Tunaona katika simulizi la kitabu cha Marko kwamba Marko anatuweka tayari kwa kukana kwa Petro. Anatusanya tufikirie kile Petro atafanya katika hali hii. Kwanza tunaona kwamba Petro anamwambia Yesu kwamba hatawahi kumkana. Lakini tena Petro akalala katika shamba la mzeituni. Lakini huenda pia ni Petro anayekata sikio la mtumishi wa kuhani mkuu katika shamba la mzeituni. Petro anaafuata nyuma ya umati wakati wanavyompelea Yesu kwenye nyumba ya kuhani mkuu. Anataka kuwa karibu na Yesu lakini hataki kutambulika. Kisha, katika hali ngumu sana, Petro anamkana Yesu mara tatu kama Yesu alivyosema hapo awali.

Marko anataka hadhira yake kuona tofauti kati ya kukataa kwa Petro Yesu na azimio la Yesu kutimiza kazi ambayo Mungu alimpa.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 14:66–72 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hili. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hili.

Simulizi hili kina matukio matatu.

Katika tukio la kwanza: Petro yuko kwenye ua chini ya chumba alimo Yesu pamoja na Sanhedrini. Mmoja wa watumishi wanawake anauliza kama Petro yuko pamoja na Yesu kutoka Nazareti. Petro anakana. Petro anaingia kwenye ua huo. Jogoo anawika.

Katika tukio la pili: mwanamke mtumwa anaendelea kuwaambia watu, "Mtu huyu ni mmoja wa watu Yesu walio na Yesu." Petro tena anakanusha hilo.

Katika tukio la tatu: Baadaye, watu wengine wanamwambia Petro kwamba lazima awe rafiki wa Yesu, kwa sababu yeye pia anatoka mkoa wa Galilaya. Petro anakanusha kwa nguvu. Jogoo wa pili akawika na Petro anakumbuka kwamba Yesu alitabiri kwamba angemkana Yesu mara tatu. Petro analia kwa huzuni kubwa.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Petro
- Kijakazi
- Watu wengine kwenye ua pamoja na watumishi wa Kuhani Mkuu
- Jogoo wawili

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za simulizi hili inapotukia:

Ni muhimu kukumbuka kwamba simulizi hili inaanza na "wakati huohuo" ili kuonyesha kwamba simulizi hili linatokea wakati ule mahakama kuu ya Wayahudi, Sanhedrini, ikizungumza na Yesu.

Huenda nyumba ya kuhani mkuu ni ghorofa mbili, ikiwa angalau na chumba kimoja kikubwa kwenye ngazi ya juu. Hapa ndipo washiriki wa Sanhedrini na Yesu walipo. Nyumba ina nafasi ya wazi katikati ya majengo ya nyumba. Watumishi waliweka mahali pa kuwashia moto katika nafasi ya wazi ili watu waote moto hapo. Petro yuko karibu na moto kwenye nafasi wazi na watumishi.

Kijakazi anakuja kwenye moto. Anamwona Petro. Kisha anamtazama Petro kwa karibu na kusema, "Wewe pia ulikuwa pamoja na Yesu, kutoka Nazareti."

Petro anasema, "Sijui wala sielewi unachozungumzia." Petro anasema hajui, na kisha Petro anasema kwamba haelewi. Anasema mambo mawili ambayo yanamaanisha kitu kimoja ili kurudia wazo hilohilo mara mbili, kwa kusisitiza sana. Petro anaogopa kukiri kwamba yeze ni mmoja wa wanafunzi wa Yesu, kwa sababu hataki kukamatwa. Kisha Petro anaingia kwenye ua huo, ambapo ua hufungukia nje au barabarani. Jogoo anawika.

Kijakazi anaendelea kuwaambia watu katika ua kwamba anafikiri Petro alikuwa pamoja na Yesu. Petro anakanusha tena.

Baada ya muda mfupi, labda karibu saa moja baadaye, watu wengine wanamwambia Petro, "Lazima uwe mmoja wao waliokuwa pamoja na Yesu, kwa sababu wewe umetoka Galilaya." Petro anaapa, au anaahidi kwa nguvu sana, "Mungu na aniadhibu nikisema uwongo. Mimi simjui huyu mtu mnayemzungumzia!"

Mara moja, jogoo anawika mara ya pili. Petro anamsikia jogoo huyo akiwika. Mara moja, Petro anakumbuka maneno ya Yesu. Yesu hayupo pamoja na Petro, lakini Petro anakumbuka yale ambayo Yesu alimwambia saa chache mapema usiku huo: "Kabla jogoo hajawika mara mbili, utanikana mara tatu ya kwamba hunijui." Petro anaanza kulia, kwa nguvu. Anavunjika moyo kwa sababu ya kile alichofanya.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia pitcha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 14:66–72 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hili.

Simulizi hili ina matukio matatu.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Petro
- Kijakazi
- Watu wengine kwenye ua pamoja na watumishi wa Kuhani Mkuu
- Jogoo wawili

Kama kikundi, igizeni simulizi hili mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hili katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisheni kuwa hamwachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hili. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hili.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hili mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleta igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili kwa mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu yake.

Kwa kuwa simulizi hili inatokea kwa wakati mmoja na simulizi ya kesi ya Yesu mbele ya Sanhedrini, fikiria pia kuigiza simulizi hizo mbili kwa ukimya kwa wakati mmoja lakini katika sehemu tofauti za chumba. Kikundi kimoja cha watu kinawenza kuigiza kesi ya Yesu mbele ya Sanhedrini huku kikundi cha pili kikiigiza kukana kwa Petro katika ua.

Petro yuko kwenye ua ulioko chini ya chumba ambako Yesu yuko pamoja na washiriki wa Sanhedrini. Petro amesimama karibu na moto pamoja na watumishi wa kuhani mkuu kwa sababu ni usiku wenye baridi. Kijakazi anakuja kwenye moto. Anamwona Petro. Kisha anamtazama Petro kwa karibu na kusema, "Wewe pia ulikuwa pamoja na Yesu, wa Nazareti."

Petro anasema, "Sijui wala sielewi unachozungumzia." Kisha Petro anaenda kwenye langa la ua-pa kutokea nje ya ua au barabarani. Jogoo anawika.

Simamisha igizo. Mwulize mtu anayeigiza Petro "Je, unajisikiaje au unawaza nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Hisia zilizochanganyika-Ninaogopa lakini nataka kuwa karibu na Yesu," "Kuhofia kwa sababu kuna mtu aliyenitambua." Mwulize mtu anayechenza kama kijakazi, "Unahisi nini au unafikiria nini?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ninatamani kujua tu kwa sababu ni kama ninamfahamu-kwa nini anaogopa sana?" Endeleta igizo.

Kijakazi anaendelea kuwaambia watu walioko kwenye ua kwamba anafikiri Petro alikuwa pamoja na Yesu. Petro anakanusha tena.

Baada ya muda mfupi, labda karibu saa moja baadaye, watu wengine wanamwambia Petro, "Lazima uwe mmoja wa watu hao pamoja na Yesu, kwa sababu wewe umetoka Galilaya." Petro anapaswa kuapa, au kuahidi kwa nguvu sana, "Mungu na aniadhibu nikisema uwongo. Mimi simjui huyu mtu mnayemzungumzia!"

Simamisha igizo. Mwulize mtu anayeigiza Petro "Je, unajisikiaje au unawaza nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Sasa nina hofu sana. Sielewi kile ninachofanya, ninaogopa sana." Waulize wanaoigiza kama watu kwenye ua, "Mnajisikiaje au Mnawaza nini?" Huenda ukasikia mambo kama, "Anaogopa sana-kwa nini anaogopa?" au "Lazima awe na hatia!" Endeleta igizo.

Mara moja, jogoo anawika mara ya pili. Petro akamsikia jogoo huyo akiwika. Mara moja, Petro anakumbuka maneno ya Yesu. "Kabla jogoo hajawika mara mbili, utanikana mara tatu." Petro anapaswa kuanza kulia, ikimaanisha kutokwa na machozi. Anavunjika moyo kwa sababu ya kile alichofanya.

Simamisha igizo. Mwulize mtu anayeigiza Petro "Je, unajisikiaje au unawaza nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Aibu kwa kile nilichofanya," "Inasikitisha sana."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 14:66–72 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hili.

Petro yuko katika ua wa kuhani mkuu. **Ua** ni eneo lililofungwa pande zote na majengo, lakini wazi kwa juu. Huenda nyumba kubwa inaweza kuwa na vyumba kadhaa vilivyojengwa karibu na nafasi iliyo wazi. Tumia neno lilelile au kishazi kwa ua kama ulivyotumia katika vifungu vilivyo tangulia.

Sitisha hapa na mjadili kama kikundi: Katika utamaduni wenu, nyumba hujengwa vipi? Je, kuna nafasi za wazi karibu na nyumba zenu? Unaweza kuelezea nafasi hii katika lugha yenu? Simamisha sauti hii hapa.

Kijakazi alikuja kwenye moto. **Kijakazi** ni mwanamke mtumwa ambaye huenda anafanya kazi nyumbani. Hatujui alikuwa na umri gani. Huenda kuhani mkuu alikuwa na wanawake wengi waliofanya kazi nyumbani mwake ili kusaidia kusafisha, kupika, na kutunza nyumba.

Sitisha hapa na mjadili kama kikundi ambacho utatumia **vijakazi**: Je, una neno la mwanawake wanaofanya kazi katika nyumba kama mtumishi, kupikia, kusafisha na kufanya kazi za nyumbani? Simamisha sauti hii hapa.

Kijakazi alimwita Yesu "Mnazareti." **Mnazareti** inamaanisha mtu kutoka mji wa Nazareti, huko Galilaya. Mara nyingi watu hawakuheshimu watu wa mji wa Nazareti, kwa hiyo alionyesha kutoheshimu alipomwita Yesu Mnazareti, au kusema, "Yesu, mtu wa Nazareti." Kwa maelezo zaidi kuhusu Nazareti, tazama Faharasa Kuu.

Petro **alikana** kwamba alimjua Yesu, hii inamaanisha kwamba Petro alisema kwamba hamjui Yesu. **Kukana** kitu inamaanisha kusema kwamba kile ambacho mtu anasema si kweli. Tumia neno lilelile au kishazi kwa kukana au kukataliwa kama ulivytumia katika vifungu nya awali.

Petro alisogea hadi kwenye **mlango wa ua**, au kwenye **lango** la ua. Huu ni mlango wa kuingia kwenye ua wa nyumba kutoka barabarani au nje. Huu si mlango wa nyumba.

Mara tu Petro alipokuwa akiingia kwenye mlango wa nje wa ua, jogoo akawika. **Jogoo** ni kuku dume ambaye huwika wakati fulani kabla ya mapambazuko. Katika Yerusalem wakati huu, jogoo kwa kawaida huwika mara tatu kati ya usiku wa manane na saa 9 usiku. Tumia neno lilelile au kishazi kwa jogoo kama ulivytumia katika vifungu nya awali.

Sitisha hapa na uonyeshe kikundi chako cha watafsiri pitcha ya jogoo. Simamisha sauti hii hapa.

Baadhi ya watu wengine walimwambia Petro, "Lazima uwe rafiki wa Yesu kwa sababu wewe ni Mgalilaya." **Mgalilaya** ni mtu kutoka mkoaa au eneo la Galilaya. Nazareti ni moja ya miji huko Galilaya. Tumia neno lilelile au kishazi kwa Galilaya kama ulivytumia katika vifungu vilivyotangulia. Kwa maelezo zaidi kuhusu Galilaya rejea Faharasa Kuu.

Sitisha hapa na tena uonyeshe ramani ya Israeli ambayo inajumuisha Yerusalem na mkoaa wa Galilaya na Nazareti ndani yake. Simamisha sauti hii hapa.

Petro alijibu kwa nguvu. Petro **anaapa**, ambayo inamaanisha kuwa aliahidi kwa dhati na kwa kweli kwamba alikuwa anasema ukweli. Petro alisema, "Laana iwe juu yangu," au "alijishushia laana mwenyewe." Hii inamaanisha kwamba alimwomba Mungu amwadhibu ikiwa anasema uongo. Tumia neno lilelile au kishazi kwa laana kama ulivytumia katika vifungu vilivyotangulia. Kwa maelezo zaidi kuhusu laana, rejelea Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 15:1-15

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 15:1-15 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hadithi hii Marko anawaonyesha waskilizaji wake, Wakristo wanaoteswa, jinsi ya kuishi katika majaribu yao. Anatuonyesha kwamba Yesu alikuwa na heshima. Marko pia anatuonyesha kuwa Yesu aliuawa kama Masihi, au mfalme wa Wayahudi. Cheo cha Masihi kinadokeza kwamba Masihi ni mfalme, lakini ufalme wa Yesu ulikuwa tofauti na ufalme wa kisiasa. Hadithi hii inaanza mapema asubuhi iliyofuata, kabla ya jua kuchomoza, baada ya kesi ya Yesu na Sanhedrini, au baraza kuu la Wayahudi. Baraza la Sanhedrin wote wamekusanyika kufanya mpango kuhusu nini cha kumfanya Yesu.

Baraza kuu la Wayahudi, au Sanhedrini, ilimhukumu Yesu kifo kwa sababu walisema Yesu alikufuru kwa kudai kuwa yechee ndiye Masihi. Kukufuru kunamaanisha kumdharaa Mungu. Baraza la Sanhedrini lililazimika kuamua jambo la kufanya baadaye, kwa kuwa viongozi Wayahudi hawakuruhusiwa kumwua Yesu, yaani, kumuua kwa sababu ya uhalifu. Ni viongozi wa Kirumi tu ndio wangeweza kuhukumu mtu kifo. Wakati huo, Israeli, nchi ya

Wayahudi, ilitawaliwa na Milki au ufalme wa Kirumi. Maliki wa Kirumi, au mfalme, aliweka magavana watawale maeneo madogo ndani ya milki yake. Pilato alitawala eneo ambalo Wayahudi waliishi. Mtawala wa Kiyahudi pia alimsaidia Pilato, lakini akiwa mwakilishi wa Kirumi, ni Pilato pekee aliyekuwa na mamlaka ya kumhukumu Yesu kifo.

Walinzi wa baraza la Sanhedrini walifunga mikono ya Yesu na kumpeleka Yesu kwenye jumba la gavana, ambalo huenda likuwa upande wa pili wa jiji la Yerusalem. Pilato, gavana Mrumi, alikuwa Yerusalem kwa ajili ya sherehe ya Pasaka. Aliishi kwenye jumba la gavana huko Yerusalem. Mahakama rasmi ya Kirumi ilianza alfajiri, kwa hiyo baraza la Sanhedrini lilihitaji kumpeleka Yesu kwa Pilato mapema iwezekanavyo.

Baraza la Sanhedrin lilimtwaa Yesu kwa Pilato ili amhukumu na kumuua. Serikali ya Kirumi haingeweza kumhukumu Yesu kwa kufuru katika dini ya Wayahudi. Kwa hiyo washiriki wa Sanhedrini walimwambia gavana Mrumi kwamba Yesu alikuwa mwanamapinduzi, ambaye ni mtu anayetaka kuipindua serikali ya Kirumi na kuwa mfalme mwenywewe.

Sitisha hapa na mjadili maswali haya kama kikundi: Je, mfumo wenu wa mahakama unafanya kazi vipi? Ni nani anayeweza kuhukumu watu kifo katika utamaduni wenu? Ni uhalifu wa aina gani unazingatiwa kuwa mbaya sana katika utamaduni wenu? Eleza jambo linalotukia kwa kawaida mtu anapohukumiwa kwa sababu ya uhalifu katika utamaduni wenu. Simamisha sauti hii hapa.

Katika mahakama ya sheria ya Kirumi, watu wanaoshitaki mtu fulani kwa kosa la uhalifu huleta mashtaka yao kwa hakimu Mrumi, na hakimu Mrumi anaweza kuuliza maswali yoyote anayotaka kwa mtu anayeshktiwa. Huenda baraza la Sanhedrini lilimwambia Pilato kuwa Yesu alitaka kuipindua serikali ya Kirumi na kuwa mfalme. Kwa hiyo, Pilato alimwuliza Yesu swali, "Je, wewe ni mfalme wa Wayahudi?" Kwa maana fulani, Sanhedrini ilikuwa sahihi-Yesu alikuwa mfalme-lakini hakuwa mwanamapinduzi aliyetaka kuipindua serikali ya Kirumi.

Wayahudi walikuwa kikundi cha watu ambao walitokana na babu yao Ibrahimu. Wengi wao waliishi katika eneo fulani linaloitwa Israeli, katika eneo linalofanana na nchi ya sasa ya Israeli. Kwa sababu serikali ya Kirumi ilitawala sehemu kubwa ya dunia, pamoja na Israeli, halikuwa jambo jema kudai kuwa mfalme badala ya mfalme wa Kirumi. Hata hivyo, Wayahudi walikuwa wakimongojea Masihi ambaye walitumaini angekuwa mfalme ambaye angewakomboa kutoka kwenye ukandamizaji wa serikali za kigeni. Mpango wa Mungu kwa Masihi ulikuwa kwamba atawale ndani ya mioyo ya watu wa Mungu na kuwafanya wamfuate Mungu. Yesu asema yeeye ni mfalme-yeye ndiye Masihi-lakini yeeye si mfalme wa namna ambayo Pilato anaulizia.

Yesu alijua kwamba Pilato haelewii Yesu alikuwa mfalme wa aina gani. Yesu akajibu, "Wewe umesema," ambayo ina maana kwamba anasema yeeye ni mfalme, lakini labda tofauti na Pilato alivyotarajia. Viongozi wa makuhani wakamshtaki kwa mambo mengi na zaidi, na Pilato alimwomba Yesu ajitete. Yesu hakusema chochote, jambo ambalo halikuwa la kawaida katika mahakama ya sheria ya Kirumi. Pilato alishangaa. Pilato hakuamini Yesu alikuwa ana hatia. Lakini kwa sababu Yesu hakujitetee, ilikuwa vigumu zaidi kwa Pilato kusema kwamba Yesu hakuwa na hatia.

Sitisha hapa na mjadili maswali haya kama kikundi: Mtu anapokuwa hana hatia anakuwaje? Mtu anapokuwa ana hatia anakuwaje? Yesu alikuwa kimya, lakini tunajua alikuwa hana hatia. Katika utamaduni wenu, watu wangemwamini Yesu kuwa hana hatia au ana hatia kwa sababu alikuwa kimya? Simamisha sauti hii hapa.

Gavana Mrumi alikuwa na mamlaka ya kumwachilia mfungwa mmoja wakati wa juma la sherehe ya Pasaka kama zawadi kwa Wayahudi. Mfungwa angeachiliwa na asipate adhabu zaidi kwa makosa yake. Umati wa watu walimwomba Pilato amwachilie mfungwa kwao. Kwa sababu Pilato aliamini kwamba Yesu hakuwa na hatia, aliuuliza umati ikiwa walitaka amwachilie Yesu. Alimwita Yesu mfalme wa Wayahudi, labda akifikiri kwamba hili lingueufanya umati wamtake Yesu aachiliwe. Pilato hakuwapenda viongozi wa Wayahudi. Alijua kwamba viongozi Wayahudi walimkamata Yesu tu kwa sababu walimchukia kwa kuwa watu wengine walimpenda, si kwa sababu alikuwa mwanamapinduzi. Pilato hakutaka kukubali matakwa ya Sanhedrini.

Hata hivyo, huenda makuhani wakuu waliumbilia umati wamwombe Pilato amwachilie Baraba, mfungwa ambaye alitaka kuipindua serikali. Wakati wa jaribio moja la kuipindua serikali, Baraba alimuua mtu fulani. Huenda makuhani wakuu waliumbilia umati kwamba walikuwa wamemhukumu Yesu kufa kwa kufuru mahakamani mwao. Umati uliendelea kudai kwamba Yesu asulubiwe. Pilato aliuliza umati kile Yesu alichokuwa amekosea. Umati haukujibu, lakini uliendelea kusema, "Msulubishe!" Badala ya kuanzisha hali ambayo

ingemruhusu Yesu aachiliwe, Pilato alikuwa ameanzisha hali ambayo ingekuwa hatari kutomuua Yesu. Pilato hakuwa na chaguo jingine ila tu amwachilie Baraba kwa umati. Kisha Pilato aliwaamuru askari wamchape Yesu mjeledi. Huenda askari-jeshi walimchukua Yesu ndani ya jumba la gavana ili kumpiga mjeledi kwenye ua, mbali na watu. Askari Warumi waliwachapa watu mjeledi kwa kuwavua nguo wabaki uchi, na kuwapiga mara nyingi kwa mjeledi wa ngozi. Walifunga vipande vya mfupa, kioo, au risasi kwenye ngozi ili kufanya mjeledi huo kuwa mkali zaidi. Watu wengi walikufa kutokana na kuchapwa na mjeledi. Baada ya askari hao kumchapa Yesu kwa mjeledi, Pilato aliwaamuru askari hao wamsulubishe Yesu. Warumi waliwasulubisha watu kwa kuwapigilia misumari mikono na miguu yao kwenye vipande viwili vya mbaa vilivyowekwa kwa umbo la msalaba. Waliusimamisha msalaba wima na kuruhusu mtu huyo afe kifo cha polepole na cha uchungu.

Sitisha hapa na uangalie picha ya mjeledi wenye risasi, kioo, na mifupa viliyofungwa ndani yake.

Jadili swali hili kama kikundi: Je, mna mbinu za uuaji katika utamaduni wako? Je, ni sawa au tofauti na njia hii kwa namna gani? Simamisha sauti hii hapa.

Kwa njia hiyo, Pilato alitimiza unabii kwamba Yesu angeuawa kama Masihi, au mfalme. Serikali ya Kirumi ilifikiri Yesu aliuawa kwa sababu alidai kuwa mfalme na kuipindua serikali ya Kirumi. Hata hivyo, Yesu alikuwa akidai kuwa mfalme wa Ufalme wa Mungu.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 15:1-15 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hili. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hili.

Simulizi hili ina matukio matano.

Katika tukio la kwanza: Sanhedrini wanakutana pamoja wakati wa alfajiri, kabla jua kuchomoza, kufanya mipango.

Tukio la pili: Linaanza jua linapochomoza. Baraza la Sanhedrini linampeleka Yesu kwa Pilato gavana na kumshtaki Yesu kwa kujaribu kuipindua serikali ya Kirumi. Pilato anamwuliza Yesu ikiwa yeye ndiye Mfalme wa Wayahudi.

Katika tukio la tatu: Marko anatupa historia ya nyuma. Anasema kwamba kwa kawaida gavana huyo humwachilia mfungwa mmoja wakati wa sherehe ya Pasaka. Marko anamweleza Baraba, mwanamapinduzi aliyefungwa gerezani.

Katika tukio la nne, Umati wa watu katika sherehe ya Pasaka unamwomba Pilato amwachilie mfungwa mmoja kwa ajili yao. Pilato anauliza ikiwa anaweza kumwachilia Yesu, mfalme wa Wayahudi, kwa kuwa haamini kwamba Yesu ana hatia. Umati huo ukamwambia Pilato amwachilie Baraba na amsulubishe Yesu.

Katika tukio la tano, Pilato anapeana Yesu kwa askari hao ili wamchape mjeledi. Kisha Pilato anawaambia askari hao wamsulubishe Yesu.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Baraza la Sanhedrini, ambalo ni walimu wa sheria ya kidini, makuhani wakuu, na wazee
- Pilato, gavana Mrumi
- Askari Warumi
- Umati wa watu katika sherehe ya Pasaka
- Baraba, mwanamapinduzi Myahudi anayetaka kuipindua serikali ya Kirumi

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa simulizi: Ni muhimu kukumbuka kwamba simulizi hili inaanza alfajiri, jua linapochomoza. Makuhani wakuu, wazee, na walimu wa sheria ya kidini wanafanya mipango ya kumchukua Yesu kwa gavana. Wanafunga mikono ya Yesu na kumpeleka kwenye jumba la gavana huyo, mahali ambapo Pilato anakaa. Andiko hilo linasema tu kuwa viongozi wa kidini wanampeleka Yesu kwa Pilato, lakini wasikilizaji wako huenda wasijue Pilato ni nani. Baadhi ya tafsiri za Biblia zinamwelezea Pilato kuwa "gavana wa Kirumi."

Sitisha hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Je, mnawatambulishaje wahusika wapya katika hadithi zenu za kweli? Simamisha sauti hii hapa.

Pilato anaanzisha kesi hiyo kama kesi nyingine tu ya Kirumi. Pilato anamwuliza Yesu, "Je, wewe ni mfalme wa Wayahudi?" Yesu anasema, "Ninyi mwasema kwamba mimi ndiye." Hii inaweza kumaanisha kwamba Yesu anasema, "Ndiyo, mimi ndiye!" au kwamba Yesu anataka kujieleza yeye ni nani kwa njia ya upole. Makuhani wakuu wakamshtaki Yesu kwa mambo mengi. Hatujui mambo hususa wanayomshitakia. Pilato akamuuliza, "Je, huna la kujibu? Wanakushtaki kwa mambo mengi." Pilato anatarajia Yesu ajibu. Yesu hajibu, na Pilato anashangaa. Pilato haelewi kwa nini Yesu hajibu, kwa sababu watu wengi wanaoshtakiwa wanataka kuishawishi mahakama kwamba hawana hatia.

Marko anaacha kusimilia hadithi ili kutupa maelezo ya ziada ya hapo awali. Marko anasema kwamba kuna desturi kwamba gavana humwachilia mfungwa mmoja kwa watu wakati wa sherehe ya Pasaka. Kisha Marko anatuambia kwamba mfungwa mmoja alikuwa Baraba. Baraba alikuwa mfungwa katika gereza la Kirumi kwa sababu alikuwa mwanamapinduzi au mwasi. Baraba alikuwa mwanachama wa kikundi cha watu waliojaribu kuipindua serikali ya Kirumi. Wakati wa jaribio la kuipindua serikali, Baraba alikuwa alimuua mtu.

Sitisha hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Je, unaelezaje taarifa za ziada za hadithi? Wasikilizaji wako wanajuaje kwamba habari hiyo si sehemu ya simulizi? Simamisha sauti hii hapa.

Sasa Marko anarudi kwenye hadithi hiyo. Umati wa watu wanaomba Pilato amwachilie mfungwa mmoja kwao. Pilato anaona fursa nzuri. Pilato anaamini kwamba Yesu hana hatia. Pilato anaamini kuwa makuhani wakuu walimleta Yesu kwake kwa sababu walimchukia. Pilato anauliza watu hao, "Je, mnataka niwafungulie huyu Mfalme wa Wayahudi?" Makuhani wakuu wanawaambia watu hao wamwombe Pilato amwachilie Baraba badala yake.

Pilato anauliza watu hao, "Basi mnataka nifanye nini na huyu mtu mnayemwita Mfalme wa Wayahudi?" Watu hao wanapiga kelele, "Msulubishe!" ambayo inamaanisha kumuua Yesu kwa kumpigilia misumari msalabani. Umati huo unaanza kuwa na fujo. Pilato anataka kuridhisha umati huo na kuwafanya wakafurahi ili wasianze fujo. Pilato anamwachilia Baraba kwa umati huo.

Wakati huo, Pilato anaamuru askari wampige Yesu mijeledi. Huenda askari wanampeleka Yesu ndani ya jumba la mfalme, mbali na umati, ili apigwe mijeledi. Hatujui hasa mahali ambapo askari hao walimpiga mijeledi Yesu. Huenda baada ya askari hao kumpiga mijeledi Yesu, Pilato anawaambia wamsulubishe msalabani.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 15:1-15 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hili.

Simulizi hili ina matukio matano.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Baraza la Sanhedrini, ambalo ni walimu wa sheria ya kidini, makuhani wakuu, na wazee
- Pilato, gavana Mrumi
- Askari Warumi
- Umati wa watu katika sherehe ya Pasaka
- Baraba, mwanamapinduzi Myahudi anayetaka kuipindua serikali ya Kirumi.

Kama kikundi, igizeni simulizi hili mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hili katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisheni kuwa hamwachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hili. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hili.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hili mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuuize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleta igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Jua linachomoza asubuhi na mapema. Makuhani wakuu, wazee, na walimu wa sheria ya kidini hufanya mipango ya kumchukua Yesu kwa gavana. Wanaifunga mikono ya Yesu na kumpeleka kwenye jumba la gavana huyo, mahali ambapo Pilato anakaa.

Viongozi wa kidini wanampeleka Yesu mbele ya Pilato. Pilato anaanza kesi rasmi. Pilato anamwuliza Yesu, "Je, wewe ni mfalme wa Wayahudi?" Yesu anasema, "Ninyi mwasema kwamba mimi ndiye."

Simamisha igizo. Mwulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Unaweza kusikia mambo kama vile, "Imedhamiria," "Utulivu," "Huzuni." Mwulize mtu anayeigiza Pilato, "Unahisi nini au unafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nina hamu ya kujua kuhusu mtu huyu," "Kuchanganyikiwa kwa nini viongozi wa kidini walimleta mtu huyu." Endeleta igizo.

Makuhani wakuu wakamshtaki Yesu kuhusu mambo mengi. Hatujui mambo hususa wanayomshitakia. Pilato akamwuliza Yesu, "Je, hujibu? Wanakushtaki kwa mambo mengi." Yesu hajibu, na Pilato anashangaa.

Simamisha igizo. Mwulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Imedhamiria," "Amani." Mwulize mtu anayeigiza Pilato, "Unahisi nini au unafikiria nini?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ninachanganyikiwa," "Ninavutiwa kwamba Yesu ni mtulivu sana." Endeleta igizo.

Kuna desturi kuwa gavana anamwachilia mfungwa mmoja kwa watu wakati wa sherehe ya Pasaka. Umati wa watu wanamwomba Pilato amwachilie mfungwa mmoja kwao.

Pilato anaamini kuwa makuhani wakuu walimleta Yesu kwake kwa sababu walimchukia Yesu. Pilato anauliza watu hao, "Je, mnataka nimfungulie kwenu huyu Mfalme wa Wayahudi?" Barababao alikuwa mfungwa kwa sababu alikuwa mwanamapinduzi aliyewaua watu alipojaribu kuipindua serikali. Makuhani wakuu wanawaambia watu hao wamwombe Pilato amwachilie Baraba badala yake. "Utupe Baraba!" watu wakapiga kelele. Pilato anauliza watu hao, "Basi mnataka nifanye nini na huyu mtu mnayemwita Mfalme wa Wayahudi?"

Watu hao wanapiga kelele, "Msulubishe!" ambayo inamaanisha kumuua Yesu kwa kumpigilia misumari msalabani. Umati huo unaanza kuwa na fujo. Pilato anataka kuriudhisha umati huo na kuwafanya wakafurahi ili wasianze fujo. Pilato anamwachilia Baraba kwa umati huo.

Simamisha igizo. Waulize watu wanaoigiza kama waalimu wa sheria, "Mnajisikiaje au mnafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Tumeridhika kwamba hatimaye tumefanikiwa kumhukumu Yesu kifo!" Waulize watu, "Mnahisi vipi au mnafikiri nini?" Huenda ukasikia mambo kama, "Hatuui tunachofanya, tunafanya tu kile kila mtu aliye kati yetu anafanya." Mwulize mtu anayeigiza Pilato, "Unahisi nini au unafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kukatishwa tamaa." Mwulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Inasikitisha kwamba umati haunisikilizi tena," "Kumwomba Mungu Baba yangu anipe nguvu." Endeleta igizo.

Wakati huo, Pilato anaamuru askari wampige Yesu mijeledi. Huenda askari wanampeleka Yesu ndani ya jumba la mfalme, mbali na umati, ili apigwe mijeledi. Hatujui hasa mahali ambapo askari hao walimpiga mijeledi Yesu. Huenda baada ya askari hao kumpiga mijeledi Yesu, Pilato anawaambia wamsulubishe Yesu msalabani.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 15:1-15 katika tafsiri iliyio rahisi zaidi ya kuelewaka.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hili.

Asubuhi na mapema Makuhani wakuu, wazee, na walimu wa sheria ya kidini walikutana ili kujadili cha kufanya baadaye. Kikundi hiki cha watu kinaunda Sanhedrin, baraza kuu la Wayahudi. Tumia maneno yaleyale kwa makundi haya ya watu kama ulivyofanya katika vifungu vilivytangulia na kumbuka kwamba maneno haya yote yako katika Faharasa Kuu.

Washiriki wa Sanhedrini wanampeleka Yesu kwa Pilato, **Gavana wa Kirumi**. Wakati huo, Israeli, nchi ya Wayahudi, ilitawaliwa na Milki au ufalme wa Kirumi. Maliki wa Kirumi, au mfalme, aliweka magavana watawale maeneo madogo ndani ya milki yake. Pilato alitawala eneo ambalo Wayahudi waliishi.

Sitisha hapa na mjadili kama kikundi ni neno gani au kifungu gani cha maneno mtakachotumia kwa **gavana wa Kirumi**. Simamisha sauti hii hapa.

Marko anatuambia kwamba ilikuwa desturi katika sikukuu ya Pasaka kumfungulia mfungwa yejote ambaye watu wangemptaka. Sherehe ya **Pasaka** ilikuwa sherehe ya siku 7 au 8. Baadhi ya Biblia hutumia jina hususa la sherehe hiyo Pasaka na nyingine husema tu sherehe au karamu. Unaweza kutumia istilahi yoyote utakayopenda lakini chagua istilahi ambayo itasaidia hadhira yako kuelewa simulizi kwa uwazi. Ikiwa utatumia Pasaka, tumia neno lilelile ambalo umetumia katika vifungu nya awali, na ukumbuke kwamba Pasaka iko kwenye Faharasa kuu.

Pilato akamwuliza Yesu, "Je, wewe ni **Mfalme wa Wayahudi?**" Wayahudi walikuwa kikundi cha watu amba walitokana na babu yao Ibrahimu. Wengi wao waliishi katika eneo linaloitwa Israeli, katika eneo sawa na nchi ya sasa ya Israeli. Kwa sababu serikali ya Kirumi ilitawala sehemu kubwa ya dunia, pamoja na Israeli, halikuwa jambo jema kudai kuwa mfalme badala ya mfalme wa Kirumi. Hata hivyo, Wayahudi walikuwa wakimngoe Masihi ambaye walitumaini angekuwa mfalme ambaye angewakomboa kutoka kwenye ukandamizaji wa serikali za kigeni. Mpango wa Mungu kwa Masihi ulikuwa kwamba atawale ndani ya mioyo ya watu wa Mungu na kuwafanya wamfuate Mungu. Yesu asema yeye ni mfalme-yeye ndiye Masihi-lakini yeye si mfalme wa namna ambayo Pilato analuzia.

Sitisha hapa na mjadili kama kikundi ni neno au kishazi gani mtakachokitumia kurejelea neno **walimu wa sheria**. Simamisha sauti hii hapa.

Umati wa watu unadai Pilato **amsulubishe** Yesu. Kusulubiwa ilikuwa aina mbaya zaidi ya mauaji wakati wa Yesu. Kwa kawaida askari walimpiga mijeledi mhusika huyo, kisha kuipigilia misumari mikono na miguu yao kwenye vipande viwili nya mbao katika umbo la **msalaba**. Askari walisimamisha msalaba huo wima, na mhusika alining'inia kwa maumivu kwa saa kadhaa hadi alipokufa. Tumia neno lilelile au kishazi kwa Galilaya kama ulivyotumia katika vifungu vilivytangulia.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au kishazi mtakachokitumia kurejelea **kusulubisha**. Kwa maelezo zaidi kuhusu kusulubisha na msalaba rejelea Faharessa Kuu. Simamisha sauti hii hapa.

Askari **walimpiga mijeledi** Yesu. Hilo lamaanisha kwamba walimfunga mhusika kwenye mti, wakamvua nguo, na kumpiga mara nyingi kwa mjeledi wa ngozi uliokuwa umefungwa kioo, risasi na mifupa. Wakati fulani watu waliweza kuona sehemu za ndani za mtu baada ya kuchapwa mjeledi. Wakati mwengine watu walikuwa kutokana na kuchapwa mjeledi. Tumia neno lilelile au kishazi kwa kuchapwa mijeredi kama ulivyotumia katika vifungu viliviyotangulia.

Pilato **alimtwaa Yesu ili asulubishwe**, ambayo inamaanisha kwamba Pilato alimtwaa Yesu kwa askari ambao wangempigilia misumari msalabani.

Huu ndio mwisho.

Marko 15:16-32

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 15:16-32 katika tafsiri ilio rahisi zaidi ya kueleweka.

Hadithi hii inaanza mara tu baada ya askari kumchapa mjeledi Yesu. Hatujui mahali ambapo askari walimchapia mjeledi Yesu, lakini huenda walimpeleka kwenye ua ndani ya jumba la gavana karibu na mahali ambapo askari walikuwa wakiishi. Askari wa ziada, wasio Wayahudi waliandamana na gavana kwa ajili ya sherehe ya Pasaka ili kusaidia kulinda Yerusalem. Wayahudi wengi walikuwa Yerusalem kwa ajili ya Pasaka, na wakati mwengine Wayahudi walianza fujo dhidi ya serikali. Kwa hiyo, kikosi cha askari-watu wapatao 200 hadi 600-walikuwa katika Ikulu ya makao makuu ya magavana. Huenda askari hao walifadhaika sana kwa sababu ya hatari Yerusalem wakati wa sherehe kubwa kama vile Pasaka.

Yesu huenda alitokwa na damu nyingi na kuwa dhaifu sana kutokana na kuchapwa mjeledi. Askari hawa walijua kuwa Yesu alisema alikuwa Mfalme wa Wayahudi. Askari hao walimdhihaki kwa kujifanya kumheshimu kama mfalme. Askari walimvalisha Yesu vazi la zambarau-rangi ya kifalme-ambayo labda ilikuwa tu nguo kuukuu ya rangi ya zambarau au zulia. Walisuka pamoja matawi ya miiba kuwa duara na kumvisha kichwani. Waliuta mduara huu wa matawi ya miiba taji la mfalme. Kisha askari wakamdhihaki Yesu. Wakapiga kelele, "Salamu, au heshima kwako, Mfalme wa Wayahudi!" kwa njia sawa na jinsi waliviyomwita mfalme wa Kirumi. Askari walimpiga Yesu kichwani kwa fimbo, wakamtemea mate, na kupiga magoti ili kujifanya wanamwabudu Yesu. Kutema mate ilikuwa mojawapo ya njia mbaya zaidi za kumtukana mtu katika utamaduni wa Yesu. Kisha askari wakamvua lile vazi la zambarau na kumvisha tena mavazi yake.

Sitisha hapa kama kikundi na mwangalie picha ya vazi la zambarau au jekundi, na picha ya fimbo ambayo itatumika kwa kumpiga mtu.

Jadilini maswali haya kama kikundi. Watu wanawatukanaje watu wengine katika utamaduni wenu? Katika hadithi hii, wanampiga Yesu na kumtemea mate. Pia walimdhihaki kwa kujifanya kama yeze alikuwa ni mfalme. Watu hufanya nini katika utamaduni wenu? Simamisha sauti hii hapa.

Kwa kawaida, askari mkuu na askari 4 wa kuua walimwongoza mfungwa huyo kupita mjini hadi mahali pa kunyongwa. Mfungwa alibeba mbao fupi ya msalaba akielekea kwenye eneo la kuuawa. Mahali pa kusulubiwa palikuwa nje ya ukuta wa jiji la Yerusalem, labda kando ya barabara.

Sitisha hapa na uangalie picha ya msalaba na uone mbao ya msalaba kama kikundi. Simamisha sauti hii hapa.

Askari walibeba kibao au kuweka alama kwenye kibao juu ya mfungwa kilichoandikwa anwani ya mashitaka yake. Yesu alikuwa na anwani ilisema, "Mfalme wa Wayahudi" ili kuonyesha kwamba alikuwa akiuawa kwa kusema kwamba yeze ni mfalme.

Yesu alikuwa dhaifu sana baada ya kupigwa mjeledi na hakuweza kubeba msalaba wake njia nzima. Wakati huohuo Yesu alipokuwa akitembea kuelekea mahali pa kusulubiwa, mtu mmoja alikuwa akiingia Yerusalem kutoka shambani. Jina lake lilikuwa Simoni. Simoni alikuwa Myahudi aliyeishi au alikuja Yerusalem kwa ajili ya sherehe ya Pasaka, lakini alikuwa anatoka Kirene, jiji lililo kaskazini mwa Afrika. Watu katika hadhira ya

Marko lazima walijua Simoni na wanawe, kwa sababu Marko anatuambia kwamba Simoni alikuwa baba yao Aleksanda na Rufo.

Ilikuwa desturi katika utamaduni wa Kiyahudi kwa wanawake wa Kiyahudi kumpa mfungwa divai iliyochanganywa na manemane, utomvu maalum wa mti fulani, ili kumsaidia mfungwa kupunguza maumivu ya kusulubiwa. Marko hatuambii ni nani alimpa Yesu divai hii. Yesu alikataa divai iliyochanganywa na manemane ili aweze kustahimili maumivu kamili ya msalaba.

Marko hatoi maelezo kamili ya jinsi Warumi walivyowasulubisha wafungwa wao, labda kwa sababu wasikilizaji wake tayari walielewa utaratibu huo vizuri. Kwa kawaida Waroma walimvulia mfungwa nguo zote. Wayahudi hawakupenda wafungwa wauawe wakiwa uchi kabisa, kwa hivyo wakati mwininge askari wa Kirumi waliwaruhusu wafungwa wao kuvalaa kitambaa miguuni mwao. Hatujui kama Yesu alivaa au la. Askari walinyoosha mikono yake, na kumpigilia misumari au kuifunga mikono yake kwenye msalaba. Huenda msumari huo ulipigiliwa kupitia kwa mkono wa mhusika. Ubao uliinuliwa na kuunganishwa na nguzo iliyokuwa wima ambayo tayari ilikuwa imechimbiwa chini. Kisha miguu ilipigiliwa misumari kwenye nguzo hiyo iliyonyooka. Huenda miguu ilipigiliwa msumari mmoja mrefu. Huenda kulikuwa na kipande cha mbao kilichokuwa kimewekwa katikati ya nguzo ili kushikilia mwili. Kwa kawaida wafungwa walikufa kutohaka na uchovu wa kujaribu kuinua miili yao ili kupumua. Walidhoofishwa na kupigwa mijeledi na kupoteza damu, kwa hivyo hii ilichukua saa chache kwa kawaida.

Urefu wa misalaba iliyoinuliwa ungeweza kuwa karibu urefu wa mtu, lakini katika kisa cha Yesu labda ulikuwa juu kidogo ili watu wengi zaidi waweze kumwona. Viongozi wa kidini walimdhihaki Yesu na kumwambia "shuka kutoka msalabani," wakimaanisha kwamba msalaba wake unawenza kuwa ulikuwa juu kidogo kuliko kawaida.

Warumi waliwaruhusu wauaji wachukue mali ya mtu aliyeuawa. Vitu vya Yesu pekee vilikuwa mavazi yake. Huenda alikuwa na vazi la nje na la ndani, na labda kitambaa cha kichwa. Askari hao walipiga kura, au kutupa vijiti chini, ili kuamua ni nguo gani kila mtu ataichukua.

Sitisha hapa na uangalie picha ya kura ambazo zingepigwa.

Jadili maswali haya kama kikundi: Katika utamaduni wako, watu huwaabisha au kuwadhalilishaje watu wengine? Watu hufanya mambo ya aina gani ili watendewe kwa njia hiyo ya aibu? Simamisha sauti hii hapa.

Kisha Marko anatuambia kwamba askari walimsulubisha Yesu saa 3 asubuhi, au wakati wa Kiyahudi, "saa ya tatu. Hii hailingani na wakati katika masimulizi mengine ya injili ya kusulubiwa kwa Yesu, au hata na maelezo ya Marko mwenyewe. Rejeo hili la wakati linaweza kuwa wazo la baadaye kutoka kwa mrekebishaji wa mwanzo wa kitabu cha Marko, au tu makadilio ya muda ambao Yesu aliuawa.

Askari hao waliweka ishara ambayo Yesu alivaa—"Mfalme wa Wayahudi"—juu ya mbao zilizokuwa juu ya kichwa chake. Askari pia waliwasulubisha wanaume wawili kwenye misalaba kando ya Yesu. Watu hao waliitwa "wanyang'anyi" au "wezi." Warumi hawakuwaua watu kwa kuwa wezi, kwa hivyo maana ya maelezo haya ni kwamba watu hawa pia huenda walikuwa wanamapinduzi na walikuwa wamejaribu kuipindua serikali.

Watu walipita njiani na kutikisa vichwa vyao, au kutikisa vichwa vyao kwa njia ya kuonyesha kwamba walikuwa wakimtukana Yesu. Walisema, "Wewe ulisema utalivunja Hekalu na kulijenga baada ya siku tatu." Huenda watu hao walikuwa katika chumba usiku ultiotangulia pamoja na Sanhedrini au walisikia yale ambayo mashahidi wa uwongo walisema kumhusu Yesu. Watu pia walisema, "Shuka kutoka msalabani ujikoe."

Washiriki wa Sanhedrini, makuhanu wakuu na walimu wa sheria walizungumza miongoni mwao na kumdhihaki. "Aliwaokoa wengine, lakini hawezo kuijokoa mwenyewe! Basi huyu 'Masihi,' huyu 'Mfalme wa Israeli,' ashuke kutoka msalabani ili tuweze kumwamini." Huenda walimaanisha kwamba Yesu aliwaokoa watu wengine kwa kuwaponya. Jambo la kushangaza ni kwamba Yesu anaweza kuwaokoa watu kiroho kwa sababu 'hakujokoa mwenyewe' kwa kushuka kutoka msalabani. Viongozi wa kidini walimwita Yesu "Mfalme wa Israeli" badala ya "Mfalme wa Wayahudi" kama Pilato alivyofanya. Warumi waliita kundi la watu wanaoishi katika Israeli "Wayahudi." Wayahudi wenyewe walipenda kutumia jina la nchi yao, Israeli.

Wanamapinduzi walikuwa kwenye misalaba pande zote mbili za Yesu walimdhihaki, kumaanisha kwamba walisema mambo mabaya kumhusu Yesu.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 15:16–32 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hili. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hili.

Simulizi hili kina matukio manne.

Katika tukio la kwanza: Askari katika Praitorio, makao makuu ya gavana na Yesu mdhihaki.

Katika tukio la pili: Yesu anaanza kubeba msalaba wake hadi mahali pa kuuawa. Hawezi kuubeba mpaka mwisho, na Simoni wa Kirene anaubeba mpaka Golgotha, Mahali pa Fuvu la Kichwa.

Katika tukio la tatu: Mtu mmoja anampa Yesu divai na manemane, na askari wanampigilia Yesu misumari msalabani. Kuna wanamapinduzi wawili waliosulubiwa misalabani upande wa kushoto na wa kulia wa Yesu.

Katika tukio la nne: Watu, makuhani wakuu, na walimu wa sheria za kidini wanamdhihaki Yesu. Wanamapinduzi wawili wa kila upande wa Yesu wanamdhihaki Yesu.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Askari katika Praitorio (makao makuu ya gavana)
- Simoni wa Kirene
- Mtu anayempa Yesu divai na manemane
- Askari wanaomsulubisha Yesu
- Wanamapinduzi wawili waliosulubiwa upande wa kulia na kushoto wa Yesu
- Watu wanaoangalia kusulubiwa
- Makuhani wakuu na walimu wa sheria ya kidini

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za simulizi hili inapotukia:

Tumesimulia hadithi hii tukitoa maelezo ya wakati ilipotokea. Hii inaweza kukusaidia kuelewa wakati mambo yaliyopotokea katika hadithi hii.

Ni muhimu kukumbuka kwamba hadithi hii inaanza askari wanapompiga Yesu au baada ya kumpiga Yesu. Wakati fulani, ama kabla au mara tu baada ya kumpiga Yesu mijeledi, wanampeleka Yesu kwenye ua wa makao makuu ya gavana. Kikosi cha askari wapatao 200 hadi 600 wanatoka ili kumwona Yesu na kumdhihaki. Askari wanajifanya kumtendea Yesu kama vile wangemtendea mfalme. Walimvika vazi la zambarau, au jekundu iliyokolea. Wanamvika taji lililotengenezwa na matawi ya miiba kichwani. Wanamsalimu, au kumwitwa kama mfalme, "Salamu, mfalme wa Wayahudi!" Kisha wanampiga kichwani kwa fimbo na kumtemea mate. Wanampigia magoti kana kwamba wanamsujudia. Kisha wanamvua joho la zambarau na kumvika nguo zake. Ni muhimu kukumbuka kwamba hii inamdhalilisha sana Yesu.

Kisha labda askari 4 na askari mkuu mmoja waliweka boriti la msalaba, ambalo ni kipande kirefu cha mbao, mabegani mwake na kuanza kumpeleka Yesu mahali pa kuuawa. Askari ama hubeba au kumwekea Yesu anwani inayosema, "Mfalme wa Wayahudi." Yesu anaanza kubeba kipande kirefu cha mbao kupitia jiji la Yerusalem. Kuna watu wengi mjini kote wakimzunguka. Yesu ni mdhaifu sana baada ya kupigwa mijeledi. Hawezi tena kuubeba zaidi. Askari wanamlazimisha mtu anayeitwa Simoni, kutoka Kirene, kuubeba msalaba. Marko anasimamisha simulizi hapa ili kutupa habari kwamba Simoni ni baba wa Aleksanda na Rufo, na kwamba Simoni anatoka jiji la kaskazini mwa Afrika la Kirene.

Sitisha hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Kumbuka jinsi ulivyotanguliza taarifa za usuli katika kifungu kilichopita. Ungeiweka wapi katika mpangilio huu wa matukio? Simamisha sauti hii hapa.

Simoni, askari, na Yesu wanatembea mjini na kutoka mjini kupitia lango kwenye kuta za mji. Kuna mahali pa kuuawa nje ya ukuta wa jiji la Yerusalem panapoitwa Golgotha, Mahali pa Fuvu la Kichwa.

Watu fulani, labda wanawake Wayahudi, wanampa Yesu divai iliyochanganywa na manemane ili kupunguza maumivu. Yesu anakataa divai. Marko anatuambia kwamba ni saa 3 kamili asubuhi, au karibu saa tatu baada ya jua kuchomoza, wakati askari wanamsulubisha Yesu. Askari walinyoosha mikono ya Yesu juu ya boriti ambayo Simoni amebeba. Wanapigilia misumari mikononi mwake, pengine kwenye sehemu ya chini ya mkono, kwenye kila upande wa boriti. Kisha wanainua boriti kwenye nguzo wima ya mbao. Huenda wanapigilia misumari miguu ya Yesu pamoja kwenye visigino kwenye sehemu ya chini ya nguzo. Wanaweka anwani inayosema "Mfalme wa Wayahudi" juu ya kichwa cha Yesu.

Askari wanawasulubisha watu wawili waliokuwa wanamapinduzi kwa njia sawa na kuweka misalaba yao, upande wa kulia na wa kushoto wa Yesu. Msalaba wa Yesu ulikuwa katikati. Askari wanapiga kura, labda kwa kurusha mawe madogo yenze alama chini. Jinsi mawe yalivytua yaliama ni nani ambaye angeweza kupata vipande vyi vya mavazi Yesu.

Watu walipita na kumdhihaki Yesu. Walitikisa vichwa vyao kuonyesha kuchukizwa kwa na kusema, "Unataka kuvunja hekalu na kulijenga kwa siku tatu. Shuka kutoka msalabani na ujiokoe mwenyewe!" Makuhani wakuu na walimu wa sheria walisemezana wao kwa wao na kumdhihaki Yesu wakisema: "Aliwaokoa wengine, lakini yeze mwenyewe hawezi kujiokoa! Huyu Masihi, mfalme wa Israeli, ashuke msalabani ili tuweze kumwona na kumwamini." Wanamapinduzi wawili waliokuwa kwenye misalaba karibu na Yesu pia walimtukana.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia pitcha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhahirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 15:16-32 katika tafsiri iliyorahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hili.

Simulizi hili lina matukio manne.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Askari katika Praitorio (makao makuu ya gavana)
- Simoni wa Kirene
- Mtu anayempa Yesu divai na manemane
- Askari wanaomsulubisha Yesu
- Wanamapinduzi wawili walisulubiwa upande wa kulia na kushoto wa Yesu
- Watu wanaoangalia kusulubiwa
- Makuhani wakuu na walimu wa sheria ya kidini

Kama kikundi, igizeni simulizi hili mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hili katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisheni kuwa hamwachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hili. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hili.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize kifungu hiki.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hili mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuuilize mhusika "Unajisikiae au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleta igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Hadithi hii inaanza askari wanapompiga au baada ya askari kumpiga Yesu. Wakati fulani, ama kabla au mara tu baada ya kumpiga Yesu mijeledi, wanampeleka Yesu kwenye ua wa makao makuu ya gavana. Kikosi cha askari wapatao 200 hadi 600 wanatoka ili kumwona Yesu na kumdhihaki. Askari wanajifanya kumtendea Yesu kama vile wangemptendea mfalme. Walimvika vazi la zambarau, au jekundu iliyokolea. Wanamvika taji lililotengenezwa na matawi ya miiba kichwani. Wanamsalimu, au kumwita kama mfalme, "Salamu, mfalme wa Wayahudi!" Kisha wanampiga kichwani kwa fimbo na kumtemea mate. Wanampiga magoti kana kwamba wanamsujudia. Kisha wanamvua joho la zambarau na kumvika nguo zake.

Sitisha igizo. Waulize watu wanaoigiza askari, "Mnahisi nini au mnafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Hii ni njia nzuri ya kupunguza mawazo ya kujaribu kuilinda Yerusalem wakati wa Pasaka," "Kwa kushangaa kwamba Yesu hasemi maneno ya hasira kwetu." Mwulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Inasikitisha, kwa sababu hawajui kwamba mimi ni mfalme kweli." Endeleta igizo.

Askari wapatao 4 na askari mmoja mkuu waliweka boriti ya msalaba, ambacho ni kipande kirefu cha mti, kwenye mabega ya Yesu na kuanza kumwongoza Yesu hadi mahali pa kuuawa. Askari ama wanabeba au kumwekeea Yesu anwani Yesu inayosema, "Mfalme wa Wayahudi." Yesu anaanza kubeba kipande kirefu cha mbaao kuititia jiji la Yerusalem. Kuna watu wengi mjini kote wakimzunguka. Yesu ni mdhaifu sana baada ya kupigwa mijeledi. Hawezi kubeba mbaao tena. Askari wanamlazimisha mtu anayeitwa Simoni, kutoka Kirene, kuubeba msalaba. Kumbuka kwamba Simoni ni baba wa Aleksanda na Rufo, na kwamba Simoni anatoka jiji la kaskazini mwa Afrika la Kirene. Simoni, askari, na Yesu wanatembea mjini na kutoka mjini kuititia lango lililo ukutani. Kuna mahali pa kuuawa nje ya ukuta wa jiji palipoitwa Golgotha, Mahali pa Fuvu la Kichwa.

Sitisha igizo. Mwulize anayeigiza Simon, "Unahisi au unafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nashangaa mtu huyu ni nani," "Ningependa kujua zaidi kuhusu yeye, anaonekana tofauti," "Nina huzuni kwa mtu huyu." Waulize watu kando ya barabara za Yerusalem, "Mnahisi nini au mnafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nina huzuni sana," "Nashangaa ni mambo gani ya kutisha ambayo mtu huyu alifanya—lazima awe mtu mbaya!" "Siwezi kutazama, hii inasikitisha sana," "Nina hamu ya kujua, nataka kufuata ili kuona kitakachotokea." Endeleta igizo.

Wanafika Golgotha. Watu fulani, labda wanawake Wayahudi, wanampa Yesu divai iliyochanganywa na manemane ili kupunguza maumivu. Yesu anakataa divai. Askari walitandaza mikono ya Yesu juu ya boriti ya msalaba ambaao Simoni amebeba. Wanapigilia misumari mikononi mwake, pengine kwenye sehemu ya chini ya mkono, kwenye kila upande wa boriti. Kisha wanainua boriti kwenye nguzo wima ya mbaao. Huenda wanapigilia misumari miguu ya Yesu pamoja kwenye visigino kwenye sehemu ya chini ya nguzo. Wanaweka anwani inayosema "Mfalme wa Wayahudi" juu ya kichwa cha Yesu.

Sitisha igizo. Waulize watu wanaoigiza askari, "Mnahisi nini au mnafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninajaribu kutofikiria—huu ni ukatili." Mwulize mtu anayeigiza wanawake waliota mvinyo na watu wengine wanaotazama, "Unahisi nini au unafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Hatupendi kutazama hii," "Inasikitisha," "Tumevunjika moyo kwamba Yesu hajazuia hii kimuujiza," "Kuvunjika moyo kwamba Yesu hakuja kupindua serikali." Endeleta igizo.

Askari wanawasulubisha watu wawili waliokuwa wanamapinduzi kwa njia sawa na kuweka misalaba yao, upande wa kulia na wa kushoto wa Yesu. Msalaba wa Yesu ulikuwa katikati. Askari wanapiga kura, labda kwa kutupa mawe madogo yaliyoandikwa chini. Jinsi mawe yalivyotua iliamua ni nani angepata vipande vipi vyaa nguo za Yesu.

Watu walipita na kumdhihaki Yesu. Walitikisa vichwa vyao kuonyesha kuchukizwa kwao na kusema, "Unataka kuliharibu Hekalu na kulijenga kwa siku tatu! Shuka kutoka msalabani na ujiokoe mwenyewe!" Makuhani wakuu na walimu wa sheria walimdhihaki Yesu mionganii mwaao. "Aliwaokoa wengine, lakini hawezi kujiokoa mwenyewe! Huyu Masihi, mfalme wa Israeli, ashuke msalabani ili tuweze kumwona na kumwamini." Wanamapinduzi wawili waliokuwa kwenye misalaba karibu na Yesu pia walimtukana.

Sitisha igizo. Waulize watu wanaoigiza wanamapinduzi wawili kwenye misalaba mingine, "Unahisi nini au unafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama vile, "Ninateseka, natamani kila mtu ateseke pia," "Natamani

Yesu angekuwa mtu ambaye angeweza kutuokoa sisi sote—nimevunjika moyo tena." Waulize watu wanaoigiza viongozi wa kidini, "Unahisi nini au unafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Furaha kwamba Yesu hatimaye ametoka kwenye njia yetu!" Mwulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Unaweza kusikia mambo kama vile, "Kukataliwa," "Peke yangu," "Inasikitisha kwamba watu hawa hawaelewi kwamba ni lazima nife ili kuwaokoa kiroho."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 15:16–32 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kuelewaka.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hili.

Askari hao wanampeleka Yesu kwenye **Praitorio**, ambalo ndilo jina hususa la makao rasmi ya gavana na ofisi zake. Kuna uwezekano mkubwa zaidi, hadithi hii ilitukia katika ua, eneo la nje lililozungukwa na majengo.

Sitisha hapa kisha mjadili kwa pamoja neno au kishazi mtakachokitumia kurejelea **Praitorio**. Simamisha sauti hii hapa.

Askari waliita **kundi** zima au **kikosi** cha askari waende kumwona Yesu. Kikosi cha askari kawaida kilikuwa askari 600, lakini kikosi hiki kingeweza kuwa na askari 200 hadi 600.

Askari walimvalisha Yesu **joho la zambarau au vazi la nje**. **Zambarau** ni rangi ambayo iko kati ya bluu na nyekundu. Inaweza kuchukuliwa kuwa nyekundu, nyekundu iliyokoza au kina, bluu iliyokoza. Nguo za rangi ya zambarau zilikuwa bei ghali na zilitumiwa na watu wa kifalme.

Sitisha hapa angalia picha ya joho la zambarau tena. Jadili kama kikundi ni neno gani au kifungu gani cha maneno mtakachotumia kwa rangi ya **zambarau**. Unaweza kutumia neno linalofafanua rangi ya kitu kinachojudikana katika utamaduni wako ambacho kina rangi nyekundu iliyokolea au bluu iliyokolea. Kwa mfano, ua wa maua, berry, au ndege. Simamisha sauti hii hapa.

Askari walimvisha Yesu **taji ya miiba**. Askari walisokota matawi yenyenye miiba kwenye umbo la mduara. Mduara huo ulikuwa kama taji la pekee, au kitambaa cha kichwa, ambacho wafalme walivaa katika siku za Yesu. Wafalme walivaa mataji maalum ya mviringo juu ya vichwa vyao ili kuonyesha kwamba walikuwa wafalme.

Kisha askari wakampeleka Yesu **kusulubiwa**. Tumia neno lile lile kwa kusulubiwa na sulubisha ambalo umetumia katika vifungu vilivyotangulia, na ukumbuke kwamba neno kusulubiwa liko kwenye Faharasa kuu. Kusulubiwa ni kitendo cha kumsulubisha mtu.

Tumia neno lile ambalo umetumia katika hadithi iliyotangulia kwa **msalaba**, na ukumbuke kwamba neno msalaba liko kwenye Faharasa Kuu. Kumbuka kwamba Yesu alipewa tu boriti la msalaba kubeba.

Sitisha hapa na uangalie picha ya msalaba na mtambue boriti ya msalaba kama kikundi. Simamisha sauti hii hapa.

Askari walimpeleka Yesu mahali palipoitwa Golgotha. **Golgotha** ni jina maalum la mahali ambapo askari walimslubisha Yesu. Jina linamaanisha "Mahali pa Fuvu." Marko anatuambia jina hasa la mahali hapo na maana ya jina hilo. Utatakiwa kufanya vivyo hivyo katika tafsiri yako.

Mtu fulani, labda baadhi ya wanawake Wayahudi, walimpa Yesu divai (kinywaji kilichochacha kilichotengenezwa kutokana na tunda linaloitwa zabibu) kilichochanganya na **manemane**, utomvu wa aina fulani ya mti. Manemane ni kama dawa inayowasaidia watu kupunguza maumivu.

Sitisha hapa na kisha mjadili kama kikundi ni neno gani au kifungu gani cha maneno mtakachotumia kwa **manemane**. Simamisha sauti hii hapa.

Askari walipiga **kete** au kupiga **kura** ili kuona ni nani angepata nguo za Yesu. "Kupiga kura" maana yake ni kurusha vijiwe vidogo vilivyowekwa alama kwa namna fulani. Jinsi mawe yalivyoanguka ndivyo yalivyoamua ni nani aliyepata vipande vyta nguo za Yesu.

Sitisha hapa na uangalie picha ya kura tena kama kikundi. Simamisha sauti hii hapa.

Marko alisema kwamba Yesu alisulubishwa katika **saa la tatu**, ambayo ni saa 3 asubuhi, au saa tatu baada ya jua kuchomoza.

Sitisha hapa na mjadili kama kikundi ni neno gani au kishazi gani cha maneno mtakachotumia wakati huu wa siku. Simamisha sauti hii hapa.

"Wanyang'anyi" wawili, "wezi," au "wanamapinduzi" walisulubishwa kila upande wa Yesu. Tumia neno lile lile kwa mwanamapinduzi ambalo umetumia katika vifungu vilivyotangulia. Kumbuka **mwanamapinduzi** ni mtu anayetaka kuipindua serikali.

Watu wanamtukana Yesu na kumwambia kwamba alisema atalibomoa **Hekalu** na kulijenga upya. Tumia neno lile lile la Hekalu kama ulivylitumia katika vifungu vilivyotangulia katika kitabu cha Marko na kumbuka kwamba Hekalu limo katika Faharasa Kuu.

Makuhani wakuu na walimu wa sheria walimdhihaki Yesu wakisema, "Huyu **Masihi, Mfalme wa Israeli** na ashuke msalabani ili tupate kuona na kumwamini." Tumia maneno yale yale kwa makuhani wakuu, waalimu wa sheria ya dini na Masihi kama ulivoyatumia katika vifungu vilivyotangulia, na kumbuka kwamba maneno haya yako katika Faharasa Kuu ya Faharasa.

Viongozi wa kidini walitumia cheo "Mfalme wa Israeli" badala ya "Mfalme wa Wayahudi" kwa sababu Wayahudi walipendelea kujiita taifa la Israeli, jina la Mungu kwao tangu wakati wa babu yao Yakobo.

Huu ndio mwisho.

Marko 15:33-39

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 15:33-39 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika kifungu kilichotangulia, Marko anasema kwamba askari walimsulubisha Yesu saa 3 asubuhi. Yesu aliteseka msalabani kwa masaa mengi. Saa sita mchana jua likawa giza, ingawa jua haliwezi kamwe kuwa giza wakati huu wa mwaka. Hata hivyo, watu katika siku za Yesu wangeamini kwamba giza lilikuwa ishara ya kitu kibaya. Nabii wa Kiyahudi Amosi alisema kwamba jua lingekuwa giza Mungu atakapokuja kuuhukumu ulimwengu. Watu wengine waliamini kwamba giza lilikuwa ishara ya kifo cha wafalme au miji. Kabla ya Pasaka ya kwanza kabisa, wakati Mungu alipowao koa Waisraeli kutoka Misri, palikuwa na pigo la giza ambalo liliashiria laana ya Mungu juu ya Misri. Sheria ya Musa inasema kwamba Mungu ameadhibu au kuwalaani watu wanaoning'inia juu ya mti. Labda ndiyo sababu jua likawa giza.

Saa 3 alasiri, saa tatu baada ya giza kuanza, Yesu alilia kwa sauti kuu, "Mungu wangu, Mungu wangu, mbona umeniacha?" Yesu anahisi kama ametengwa kabisa na Mungu, kwa hivyo Yesu alisema sehemu ya kwanza ya Zaburi, au wimbo wa maombolezo. Katika wimbo huu wa maombolezo, mwimbaji anamuomba Mungu amsaidie mtu anayeteseka bila haki au kimakosa. Zaburi za maombolezo kwa kawaida huishia na ahadi kwamba Mungu atakuwa pamoja nao na kuwasaidia katika shida zao.

Pengine Yesu alizungumza jina la Mungu-Eloi, Eloi-katika Kiebrania na swali lingine kwa Kiaramu. Kiebrania ilikuwa lugha ya Maandiko ya Kiyahudi, lakini Kiaramu ndiyo lugha ambayo Wayahudi walizungumza wakati wa Waroma. Baadhi ya watu waliomzunguka huenda hawakuelewa maneno yake ya kwanza. Yesu alimlilia Mungu, lakini neno alilotumia kumwita Mungu lilifanana na jina la Kiebrania la nabii mkuu wa Kiyahudi, Eliya. Wayahudi waliamini kwamba roho ya Eliya ingekuja kuwaokoa watu waadilifu walipokuwa hatarini. Inaeleweka kwamba watu waliamini Yesu alikuwa akimwita Eliya badala ya Mungu.

Wayahudi walifikiri kwamba divai ya siki, ambayo ilikuwa divai ya bei nafuu, iliburudisha na kuwasaidia watu wenye kiu. Mtu fulani alisikia mwito wa Yesu na alitaka kumsaidia. Mtu huyo aliloweka siki ya divai ndani ya sifongo, akaiweka sifongo kwenye ncha ya kijiti kirefu, na kuiinua kwa Yesu.

Yesu alikuwa na nguvu ya kutosha kuzungumza kwa sauti hadi mwisho wa maisha yake. Hili halikuwa la kawaida-watu wengi walidhoofika na kupoteza fahamu karibu na mwisho wa kusulubishwa kwao na hawakuweza kupumua vizuri.

Marko anasimulia kuhusu tukio lililotokea mahali tofauti lakini wakati uleule ambapo Yesu alisulubiwa. Hekalu la Yerusalem lina mapazia mawili makubwa yaliyotundikwa ili kufunika mlango. Pazia la ndani ni pazia lililokuwa kati ya Mahali Patakatifu na Patakatifu pa Patakatifu. Patakatifu pa Patakatifu ni sehemu ya Hekalu ambapo kuhani mkuu tu ndiye anayeweza kuingia katika Siku ya pekee ya Upatanisho ili kutoa dhabihu kwa ajili ya watu wote wa Israeli ili kusamehe dhambi zao. Pazia la nje ni pazia lililotenganisha maeneo haya ya pekee sana kwa makuhani kutoka kwenye ua wa wasio makuhani. Watu waliweza kuona pazia la nje, lakini makuhani wachache tu ndio walioweza kuona pazia la ndani.

Sitisha hapa na mtazame mchoro wa Hekalu, ikijumuisha Patakatifu pa Patakatifu, Patakatifu na nyua. Simamisha sauti hii hapa.

Hatuju ni pazia gani lililogawanyika mara mbili kutoka juu hadi chini. Baadhi ya wasomi wanaamini kwamba pazia la nje ndilo liligawanyika mara mbili kutoka juu hadi chini, kwa sababu umma ungeweza kuliona kutoka kwenye ua na kuwaambia wengine kwamba jambo hilo lilitokea. Watu wengi wanaamini kwamba tukio hili ni unabii kwamba siku moja Hekalu litaharibiwa. Hekalu kweli liliharibiwa mwaka 70 BK, miaka 40 tu baada ya jambo hili kutokea. Kwa vyovyote vile, kupasuka kwa pazia katika vipande viwili kunaashiria kwamba Yesu anabadilisha mapokeo ya awali ya Kiyahudi ya kuhitaji Hekalu na makuhani kutoa dhabihu katika Patakatifu pa Patakatifu kwa ajili ya dhambi za watu. Yesu ndiye dhabihu ya mwisho.

Jemadari mmoja au afisa wa Kirumi, alikuwa na Yesu tangu mwanzo wa kusulubiwa kwake hadi kifo chake. Alijua kwamba Yesu alikuwa tofauti na wale wengine. Yesu hakufa kifo cha kawaida au kufanya kama wahalifu wa kawaida waliouawa. Afisa wa Kirumi anapaza sauti, "Hakika mtu huyu alikuwa Mwana wa Mungu!" Huenda afisa huyu wa Kirumi alielewa kwamba Yesu ni Mungu au shujaa wa Mungu aliyekubali hatima yake kutoka kwa Mungu. Hata hivyo, afisa wa Kirumi hangelewa maana kamili ya kauli yake.

Kauli ya afisa huyu ndiyo kilele cha kitabu kizima cha Marko. Marko anataka kuwaonyesha wasikilizaji wake "Yesu ni nani?" Marko anataka kuwaonyesha wasikilizaji wake kwamba Yesu ni Masihi Aliyahidiwa, mfalme, na Mwana wa Mungu. Marko anaanza kitabu chake kwa kusema kwamba hii ni simulizi ya maisha ya Yesu "Masihi, Mwana wa Mungu." Kisha Yesu anawauliza wanafunzi wake yeeye ni nani, na Petro anasema, "Wewe ndiye Masihi." Kisha kuhani mkuu anamuuliza Yesu wakati wa kesi yake kama yeeye ndiye Masihi, Mwana wa Mungu. Sasa hata afisa Mroma aliyejesika na kifo cha Yesu anaonekana kuelewa Yesu ni nani. Warumi ambao Marko anawaandikia wangefurahi kujua kwamba hata afisa Mroma alielewa Yesu alikuwa nani.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 15:33-39 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hili. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hili.

Simulizi hili lina matukio manne.

Tukio la kwanza: Linaanza saa sita mchana. Jua linakuwa giza kwa saa tatu.

Katika tukio la pili: Yesu akaita kwa sauti kubwa, "Mungu wangu, Mungu wangu, mbona umeniacha?" Mtu fulani anajaribu kumpa Yesu divai chachu.

Katika tukio la tatu: Yesu analia kwa sauti na kufa. Wakati huo huo, katika Hekalu, upande wa pili wa Yerusalem, pazia linararuka mara mbili kutoka juu hadi chini.

Katika tukio la nne: Akida wa Kirumi, au afisa, anasema, "Mtu huyu lazima alikuwa Mwana wa Mungu!"

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Watu wanaosimama karibu na msalaba
- Mtu anayeleta divai ya siki kwenye sifongo
- Afisa wa Kirumi, aliyeitwa akida

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa kifungu: Hadithi hii inaanza saa sita mchana na giza likifunika eneo lote, likifunika pengine eneo la Israeli au hata eneo linalozunguka Yerusalem tu. Masaa matatu yanapita. Yapata saa 9 alasiri, Yesu analia kwa sauti kuu. Ni muhimu kukumbuka kwamba Marko anatupa maneno ya Yesu katika lugha ya asili: "Eloi, Eloi, lama sabakthani?" ambayo inamaanisha, "Mungu wangu, Mungu wangu, mbona umeniachaka?"

Sitisha hapa na mjadili swalii hili kama kikundi: Je, unaonyeshaje kwamba unazungumza lugha nyingine katika hadithii zako? Simamisha sauti hii hapa.

Jina la Nabii Eliya lilisikika sawa na "Eloi" na kwa hiyo baadhi ya watu waliokuwa karibu wakafikiri Yesu alikuwa akimwita Nabii Eliya. Mtu fulani-hatuju ni nani-anakimbia na kuchovya sifongo kwenye siki. Anaweka sifongo kwenye mwanzini na kumpa Yesu. Yule mtu akasema, "Ngoja, na tuone kama Eliya atakuja kumshusha msalabani!" Yesu analia kwa sauti kuu na kuvuta pumzi yake ya mwisho. Yesu anakufa.

Wakati huo huo Yesu akifa, pazia la hekalu linagawika mara mbili, kutoka juu hadi chini. Hekalu liko upande wa pili wa Yerusalem kutoka mahali ambapo Yesu anakufa. Watu walio karibu na msalaba ambapo Yesu anakufa hawajui kwamba pazia la Hekalu limegawanyika mara mbili.

Sitisha hapa na mjadili swalii hili kama kikundi: Je, unasimuliale habari katika hadithi inayotokea kwa wakati mmoja, lakini katika sehemu tofauti? Simamisha sauti hii hapa.

Afisa wa Kirumi, au jemadari anasimama karibu na msalaba kwa sababu anasimamia kusulubiwa kwa Yesu. Anaona kila kitu kinachotokea msalabani. Anaona kwamba Yesu anakufa kwa njia tofauti na watu wengine. Yesu anakufa akiwa na bado ana nguvu. Jemadari anasema, "Hakika mtu huyu alikuwa Mwana wa Mungu!" Hiki ni kilele cha pili, au sehemu muhimu zaidi katika kitabu cha Marko.

Sitisha hapa na mjadili kama kikundi: Unaposimulia hadithi, unaonyeshaje kwa sauti yako na maneno yako kwamba unasema sehemu muhimu ya hadithi? Simulianeni hadithi ya kweli, ya pekee katika utamaduni wenu na mkumbuke sehemu muhimu zaidi a hadithi hiyo. Mnaizungumziaje? Nini kinafanyakia sauti yako na maneno yako unapozungumza kuhusu sehemu muhimu ya hadithi? Simamisha sauti hii hapa.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha, au kutumia nyenzo kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhahirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 15:33-39 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hili.

Simulizi hili lina matukio manne.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Watu wanaosimama karibu na msalaba
- Mtu anayeleta divai ya siki kwenye sifongo
- Afisa wa Kirumi, aliyeitwa akida

Kama kikundi, igizeni simulizi hili mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hili katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisheni kuwa hamwachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hili. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hili.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hili mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleza igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili kwa mara ya pili.

Ufuaato ni mfano wa igizo na majibu yake.

Hadithi hii inaanza saa sita mchana giza likifunika eneo lote, labda likifunika eneo la Israeli au hata eneo linalozunguka Yerusalem tu. Masaa matatu yanapita. Yapata saa 9 alasiri, Yesu analia kwa sauti kuu. "Eloi, Eloi, lama sabakthani?" ambayo inamaanisha, "Mungu wangu, Mungu wangu, mbona umeniacha?"

Sitisha igizo. Mwulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Sijawahi kuwa peke yangu," "Nimeachwa kabisa." Waulize wanaoigiza nafasi ya Wanafunzi, "Mnahisi vipi au mnawaza nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kushangaa anazungumza na nani," "Huzuni kwake." Endeleza igizo.

Mtu fulani-hatujui ni nani-anakimbia na kuchovya sifongo kwenye siki. Anaweka sifongo kwenye mwanzi na kumpa Yesu. Yule mtu akasema, "Ngoja, na tuone kama Eliya atakuja kumshusha msalabani!" Yesu analia kwa sauti kubwa na kukata roho. Yesu anakufa. Wakati huo huo Yesu akifa, pazia la hekalu linagawika mara mbili, kutoka juu hadi chini. Hekalu liko upande wa pili wa Yerusalem kutoka mahali ambapo Yesu anakufa.

Sitisha igizo. Mwulize mtu anayeigiza mwanamume, "Unahisi nini au unafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kukatishwa tamaa." Waulize wanaoigiza nafasi ya Wanafunzi, "Mnahisi vipi au mnawaza nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Inahuzunisha," "Kupumzika kwamba imekwisha," "Inasikitisha kwamba Yesu alikuwa bila sababu nzuri." Endeleza igizo.

Afisa wa Kirumi, au akida anasimama karibu na msalaba kwa sababu anasimamia kusulubiwa kwa Yesu. Akida anasema, "Nina hakika kwamba mtu huyu alikuwa Mwana wa Mungu!"

Sitisha igizo. Mwulize mtu anayeigiza kama akida, "Unahisi nini au unafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama vile, "Yesu alikuwa na heshima zaidi kuliko wengine waliokufa," "Yesu hakuwa na hasira kama wengine," "Yesu alikuwa tofauti na wengine," "Naweza kuhisi kwamba Mungu yuko pamoja na mtu huyu."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 15:33-39 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hili.

Saa sita mchana **giza likatanda** katika **nchi yote** mpaka **9 kamili**. "Nchi yote" inaweza kumaanisha eneo linalozunguka Yerusalem tu, au taifa la Israeli. Huenda haikumaanisha ulimwengu wote. "Palikuwa na giza" inamaanisha kuwa jua liliacha kuangaza. Hili lilitokea saa **sita mchana**, Yesu akapaza sauti saa **9 alasiri**. Huenda lugha nyinye hazina maneno ya kuonyesha saa sahihi. Ikiwa ndivyo, unaweza kusema kitu kama, "mchana," na "katikati ya alasiri," au hata hivyo unazungumza juu ya nyakati za siku katika utamaduni wako.

Yesu akapaza sauti, Eloi, Eloi, lama sabakthani? Hiki ni Kiebrania na Kiaramu kwa maana ya "Mungu wangu, Mungu wangu, mbona umeniacha?" au "Mbona umeniacha au kunitenga?" Yaelekea Yesu anasema jina la Mungu, **Eloi**, katika Kiebrania, na kisha sehemu ya swalii iyobaki katika Kiaramu. Kiebrania ilikuwa lugha ya Maandiko ya Kiyahudi, lakini Kiaramu ndiyo lugha ambayo Wayahudi walizungumza wakati wa Waroma. Marko anatupa Kiebrania na Kiaramu, na tafsiri yake katika lugha yetu. Huenda ukahitaji kufanya hivi pia. Ikiwa ndivyo, jaribu kusema sentensi ya Kiebrania kwa njia sawa na ile ya asili ya Kiebrania na Kiaramu, kisha itafsiri katika lugha yako kama vile Marko anavyowafanyia wasikilizaji wake.

Baadhi ya watu walifikiri kwamba Yesu alikuwa akimwita nabii **Eliya**. Tafsiri jina la Eliya kama vile ulivylolitafsiri hapo awali na ukumbuke kwamba jina Eliya liko kwenye faharasa kuu.

Mtu fulani alimpa Yesu **divai chungu** au divai ya **siki** ili imsaidie asiwe na kiu. Divai ya siki ni kinywaji chachu cha bei nafuu. Kwa sababu divai iko kwenye sifongo unawenza kusema kwamba walimpa Yesu anyonye.

Sitisha hapa na mjadili neno au kishazi gani mtatumia divai au siki ya divai. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu **alikata pumzi yake ya mwisho**, ambayo ina maana kwamba alikufa.

Sitisha hapa na mjadili kama kikundi: Je, wasikilizaji wako wataelewa Yesu alikufa wakati huu, au unahitaji kuliweka wazi jambo hili? Je, unahitaji kusema "Yesu alikufa"? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu alipokufa, **pazia** katika **Hekalu** lilipasuka kutoka juu hadi chini. Kulikuwa na mapazia mawili katika Hekalu, na hatuna uhakika lipi lilipasuka. Hata hivyo, pazia kuu la ndani la Hekalu lilikuwa na urefu wa mita 20, upana wa mita 10, na nene kama kiganja cha mkono wa mwanadamu. Pazia lilijengwa kwa nguo na lilitumiwa kufunika mlango. Unawenza kusema "pazia liligawanywa katika sehemu mbili." Unaporejelea Hekalu, tumia neno lilelile ulilotumia katika simulizi za awali, na ukumbuke kuwa neno hili Hekalu lipo katika Faharasa Kuu.

Yesu alipokufa, jemadari/akida ambaye alihusika na kuuawa kwake alisema, "Hakika alikuwa **Mwana wa Mungu!**" **Akida** ni afisa wa Kirumi katika jeshi anayewaamuru askari mia moja. Tafsiri Mwana wa Mungu kama vile ulivylolitafsiri hapo awali na ukumbuke kwamba maneno Mwana wa Mungu yako katika Faharasa Kuu.

Sitisha hapa kisha mjadili kama kikundi neno au kishazi mtakachokitumia kurejelea **akida**. Kwa maelezo zaidi kuhusu akida/jemedari rejea Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho.

Marko 15:40-47

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 15:40-47 kikisomwa katika tafsiri iliyorahisi zaidi ya kuelewaka.

Katika kifungu kilichotangulia, Yesu amekufa. Askari wa Kirumi walimuua Yesu kwa kumsulubisha msalabani, njia ya kuua iliyotumiwa na Waroma. Simulizi hili linaanza kwa kusema kwamba wanawake fulani walikuwa wakiangalia kwa mbali. Huenda, walikuwa wanawake kutoka Galilaya, waliomfuta Yesu hadi Yerusalem. Majina matatu tu ya wanawake haya yanatajwa, ingawa kulikuwa na wanawake wengine wengi pia. Moja ni Mariamu Magdalena. Mariamu ni jina la kawaida la kike katika Israeli. Kwa kumwita Magdalena, Marko anasema kwamba anatoka mji wa Magdala, kijiji cha wavuvi kwenye pwani ya Bahari ya Galilaya. Mwanamke mwingine, anayeitwa Mariamu pia, ni mama wa Yakobo mdogo na Yose au Yusufu. Marko anamwita Yakobo "mdogo" labda kwa sababu kulikuwa na angalau watu wawili walioitwa Yakobo ambao walijulikana na wasikilizaji wa Marko. Mwanamke wa tatu aliitwa Salome.

Sitisha hapa kisha mjadili swali hili kama kikundi: Watu katika utamaduni wako huzungumaje kuhusu watu wanaotumia jina moja? Jadili mnazoweza kuongea kuwahuusu ili kuwasaidia wengine kuelewa mnazungumza kuhusu nani hasa.

Onyesha ramani ya Galilaya ambayo inaonyesha mji wa Magdala ikiwa timu haiujui mji huu. Simamisha sauti hii hapa.

Wanawake hawa walijifunza kutoka kwa Yesu na pia walimjali, au baadhi ya matoleo ya Kiingereza yanasema "walimhudumia." Hii inamaanisha kwamba walimsaidia kwa pesa au kwa kupika na kutunza mavazi ya Yesu na kikundi cha wafuasi wa karibu wa Yesu. Wanawake hawa hawakumhudumia Yesu kama wake au kwa njia yoyote ya kimpenzi.

Sitisha hapa na mjadili kama kikundi: Unawezaje kuelezea jinsi wanawake hawa walivyomsaidia Yesu? Katika utamaduni na lugha yenu, mnawaelezeaje wanawake ambao si wake lakini wanasaadid kuwatunza wengine kwa kuwapa chakula na mavazi? Simamisha sauti hii hapa.

Kifo cha Yesu kilitokea Siku ya Maandalio, ambayo ni siku moja kabla ya Sabato, siku ya Wayahudi ya kupumzika na kumwabudu Mungu. Sasa ilikuwa inakaribia jioni na mara jua likitua ingekuwa ni haramu kufanya kazi yoyote, ikiwa ni pamoa na kuhamisha maiti.

Viongozi wa Kirumi mara nyingi wangeacha mwili uliosulubiwa uoze msalabani. Baadaye wangeuondoa mwili ulioza na kuutupa kwenye kaburi kubwa, bila kuonyesha heshima kwa mtu aliyekufa. Hata hivyo, mazishi ni muhimu katika utamaduni wa Kiyahudi. Mazishi yanayofaa yanapaswa kufanya kabla ya jua kutua.

Yusufu wa Arimathaya aliazimia kwamba Yesu angezikwa ipasavyo.

Sitisha hapa na mjadili maswali haya kama kikundi: Mazishi ya umuhimu gani katika utamaduni wako? Desturi gani za mazishi ni za kawaida mionganoni mwa watu wenu? Desturi za mazishi zinatofautianaje mtu anapoheshimiwa na mtu asipoheshimiwa? Je, kuna desturi tofauti kwa wanaume na wanawake? Wazee na vijana? Simamisha sauti hii hapa.

Maelezo mengi yametolewa katika simulizi hili kuhusu mtu anayeitwa Yusufu. Alitoka katika mji wa Arimathaya, uliokuwa kilomita 32 (au maili 20) hivi kaskazini magharibi mwa Yerusalem. Yusufu alikuwa mtu aliyeheshimiwa sana katika baraza la kidini la Wayahudi, lililoita Sanhedrini. Simulizi hili linasema kwamba Yusufu alikuwa akitafuta au kuengojea Ufalme wa Mungu. Hii inamaanisha kwamba Yusufu alitaka wakati Mungu angewaongoza watu wake kama Mfalme uje. Kwa kuongeza, hii inaweza pia kupendekeza kwamba Yusufu alikuwa mfuasi wa Yesu.

Yusufu alitaka kumheshimu Yesu kwa kuutoa mwili wake mazishi yanayofaa. Yusufu alikuwa shupavu au jasiri na kumwomba Pilato mwili wa Yesu. Hii inamaanisha kwamba Yusufu alimwomba Pilato ruhusa ya kumzika Yesu. Utakumbuka kwamba Pilato alikuwa gavana wa Kirumi aliyeamuru kusulubiwa kwa Yesu. Pilato alishangaa kwamba Yesu alikufa haraka kwa hivyo alimwambia jemadari, afisa wa jeshi ya Kirumi, aangalie kama Yesu alikuwa amekufa kweli. Kusulubiwa, kifo juu ya msalaba, kwa kawaida kilikuwa kifo cha polepole. Nyakati zingine, watu hawakufa hadi siku mbili au tatu baada ya kupigiliwa misumari kwenye msalaba. Yesu alikufa chini ya saa nane baada ya kupigwa misumari kwenye msalaba. Pilato alikuwa tayari kumruhusu Yusufu auchukue mwili.

Sitisha hapa na uangalie picha za msalaba na kusulubiwa ikiwa kikundi chako bado hakijazona. Simamisha sauti hii hapa.

Simulizi hili kinatuambia kwamba Yusufu aliuandaa mwili wa Yesu kwa ajili ya mazishi. Kulikuwa na muda mfupi wa kufanya kazi hii na haikuwa kazi rahisi. Ingawa Marko hatuambii kwamba Yusufu alikuwa na wasaidizi, watu wengi wanaamini kwamba Yusufu alisaidiwa na watumishi wake. Yusufu aliufunga mwili wa Yesu kwa kitambaa kirefu cha kitani. Kitani ni kitambaa kizuri kinachotengenezwa kwa kitani. Kulingana na desturi ya Kiyahudi, watu walifunga mili ya wafu kwa kitambaa kama hicho kabla ya kuuzika mwili. Marko hataji kwamba Yusufu aliuosha mwili kabla ya kuufunga, lakini wasomi wanaamini kwamba Yusufu aliuosha. Kuosha maiti ni desturi muhimu sana ya mazishi ya Kiyahudi hivi kwamba sheria ya Kiyahudi iliwaruhusu watu kuosha maiti siku ya Sabato. Baada ya kufunga mwili wa Yesu, Yusufu aliweka mwili kwenye kaburi, pango lililochongwa kwenye mwamba. Jiwe kubwa lilivingirishwa kwenye mlango wa kaburi.

Sitisha hapa na mtazame picha ya kitani kama kikundi. Onyesha picha ya kaburi lililochongwa kwenye mwamba na jiwe kubwa kwenye mlango.

Zungumzieni desturi za mazishi mingoni mwa watu wenu. Maiti huandaliwaje? Maiti huwekwa wapi baada ya kutayarishwa kwa ajili ya mazishi? Simamisha sauti hii hapa.

Mariamu Magdalena na Mariamu, mama wa Yakobo na Yose, waliona mahali ambapo Yusufu aliuweka mwili wa Yesu. Katika utamaduni wa Kiyahudi, wanawake hawakuwa mashahidi halali. Hata hivyo, wanawake hao ndio pekee kati ya wanafunzi wa Yesu waliotazama kile kilichoupata mwili wa Yesu. Marko anaonyesha kwamba simulizi hili ni la kweli kwa kutupa maelezo ya kweli kuhusu yale yaliyotukia.

Sitisha hapa na mjadili kama kikundi: Katika utamaduni wenu, wanawake wana jukumu gani kama mashahidi wa matukio? Nani ana mamlaka ya kushuhudia tukio na kusema kile kilichotokea?

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 15:40–47 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hili. Kisha kikundi kitaigiza simulizi hili.

Simulizi hili lina matukio matatu.

Katika tukio la kwanza: Yesu amekufa tu msalabani. Wanawake waliomfuata Yesu wanaangalia kwa mbali. Wao ni pamoja na Mariamu Magdalena, Mariamu mama wa Yakobo mdogo na Yose, na Salome.

Katika tukio la pili: Ni mapema jioni siku moja kabla ya Sabato. Yusufu wa Arimathaya anaenda kwa Pilato kuomba ruhusa ya kuuzika mwili wa Yesu. Pilato amwomba akida, au afisa Mroma, athibitishe kwamba Yesu amekufa. Pilato anampa Yusufu ruhusa ya kuuzika mwili wa Yesu.

Katika tukio la tatu: Yusufu anautayarisha mwili wa Yesu kwa maziko. Anaufunga mwili wa Yesu katika kitambaa kirefu cha kitani. Yusufu anauweka mwili wa Yesu kwenye kaburi lililochongwa kwenye mwamba. Jiwe kubwa linawekwa mlangoni. Mariamu Magdalena na Mariamu, mama wa Yakobo, wanaona mahali ambapo mwili wa Yesu umewekwa.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Mariamu Magdalena
- Mariamu mama wa Yakobo mdogo na Yose
- Salome
- Wanawake wengine waliomfuata Yesu
- Yusufu wa Arimathaya
- Pilato
- Akida

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa kifungu: Tukio la kwanza linapoanza, Yesu ametoka kufa msalabani. Wanawake wengi waliokuwa wafiasi wa Yesu wanatazama kwa mbali-walikuwa wakitazama kwa mbali; hawakuwa wamesimama karibu na msalaba. Ni muhimu kukumbuka kwamba wanawake hawa walimsaidia Yesu wakati alipokuwa Galilaya. Mariamu Magdalena, Mariamu mama wa Yakobo mdogo na Yose, na Salome walikuwa miiongoni mwa wanawake hao.

Ni mapema jioni siku moja kabla ya Sabato. Ni muhimu kukumbuka kwamba Sabato inapoanza, Wayahudi wanapaswa kufuata sheria fulani kuhusu kile wanachoweza kufanya siku ya Sabato na kile wasichopaswa kufanya. Hii ilijumuisha kutoruhusiwa kuhamisha au kuzika maiti siku ya Sabato.

Yusufu wa Arimathaya alimwombwa Pilato ruhusa ya kuuzika mwili wa Yesu. Ni muhimu kukumbuka kwamba Yusufu alikuwa mshiriki mwenye kuheshimiwa wa Baraza au Sanhedrini na alikuwa akingojea kuja kwa Ufalme wa Mungu. Kumbuka kwamba Sanhedrini ilikuwa imemhukumu Yesu kifo na kumpeleka kwa Pilato ili amhukumu na kumuua Yesu. Hata hivyo, tunajua kutokana na masimulizi mengine ya injili kwamba Yusufu alikuwa mfuasi wa Yesu kwa siri hadi wakati wa kifo cha Yesu. Kumwombwa Pilato mwili wa Yesu lilikuwa tendo la ujasiri na la kishujaa.

Sitisha na mjadili swali hili kama kikundi: Marko anatupa habari za msingi kuhusu Yusufu kutoka Arimathaya. Zungumzieni jinsi mtakavyotafsiri na kueleza habari za msingi, kama ilivyo katika vifungu vilivyotangulia. Simamisha sauti hii hapa.

Ni muhimu kukumbuka kwamba katika kifungu kilichotangulia, Pilato alikuwa amemhukumu Yesu na kuamuru Yesu auwe msalabani. Pilato anamwuliza akida, au afisa Mroma, ikiwa ni kweli kwamba Yesu alikuwa amekwisha kufa. Pilato alishangaa jinsi Yesu aliyokuwa amekufa mapema. Wakati mwengine

iliwachukua watu siku mbili au tatu kufa kutokana na aina hii ya kuua. Akida anamwambia Pilato kwamba Yesu amekufa.

Pilato anampa Yusufu ruhusa ya kuzika mwili wa Yesu. Ni muhimu kukumbuka jinsi Yusufu alivyouanda mwili na mahali ambapo mwili uliwekwa. Huenda Yusufu aliuosha mwili wa Yesu kabla ya kuufunga mwili huo kwa kitambaa kirefu cha kitani. Yusufu aliuweka mwili kwenye kaburi, pango la mazishi lililokuwa limechongwa kwenye mwamba. Jiwe kubwa lilivingirishwa kwenye mlango wa kaburi. Ni muhimu kukumbuka kwamba wanawake hao wawili waitwao Mariamu waliona mahali ambapo mwili wa Yesu uliwekwa.

Katika hatua hii, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia pitcha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 15:40-47 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hili.

Simulizi hili lina matukio matatu.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Mariamu Magdalena
- Mariamu mama wa Yakobo mdogo na Yose
- Salome
- Wanawake wengine waliomfuata Yesu
- Yusufu wa Arimathaya
- Pilato
- Akida

Kama kikundi, igizeni simulizi hili mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hili katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisheni kuwa hamwachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hili. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hili.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hili mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleva igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili kwa mara ya pili.

Ufatao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Yesu amekufa msalabani. Wanawake waliomfuata Yesu wanaangalia kwa mbali. Wao ni pamoja na Mariamu Magdalena, Mariamu mama wa Yakobo mdogo na Yose, na Salome. Wanawake hao walikuwa wamemsaidia Yesu alipokuwa Galilaya.

Simamisha igizo. Waulize watu wanaoigiza nafasi ya wanawake "Mnahisi au mnafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama "Nimejawa na huzuni! Nilimpa chakula yeye na wanafunzi wake," "Moyo wangu umevunjika. Nilifua nguo zake" na "Nina huzuni sana. Wangeweza kumuua? Alikuwa Mwokozi Aliyahidiwa." Endeleva igizo.

Ni mapema jioni siku moja kabla ya Sabato. Yusufu wa Arimathaya anaenda kwa Pilato kuomba ruhusa ya kuuzika mwili wa Yesu.

Simamisha igizo. Mwulize mtu anayeigiza nafasi ya Joseph, "Unahisi au unafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nataka kumheshimu Yesu. Anastahili kuzikwa vizuri," "Jasiri. Najua Pilato aliamuru Yesu auawe lakini nitaomba ruhusa," au "Kwa haraka. Tunahitaji kumzika Yesu ipasavyo kabla ya kuanza kwa Sabato." Endeleza igizo.

Pilato anamwambia jemadari athibitishe kwamba Yesu amekufa. Akida anamwambia Pilato kwamba ni kweli. Yesu amekufa.

Simamisha igizo. Mwulize mtu anayeigiza Pilato, "Unahisi nini au unafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama "Ninashangaa. Yesu anawezaje kuwa amekufa tayari? Imekuwa saa chache tu," au "Ninahisi hatia. Yesu hakuwa na hatia. Nilipaswa kumwachilia. Nitaheshimu ombi hili." Endeleta igizo.

Pilato anampa Yusufu ruhusa ya kuzika mwili wa Yesu. Yusufu anatayarisha mwili wa Yesu kwa kuufunga kwenye kitambaa kirefu cha kitani. Kisha anauweka mwili wa Yesu kwenye kaburi. Jiwe linavingirishwa kwenye mlango wa kaburi. Mariamu Magdalena na Mariamu, mama ya Yakobo mdogo, wanaona mahali ambapo mwili wa Yesu umewekwa.

Simamisha igizo. Mwulize mtu anayeigiza nafasi ya Joseph, "Unahisi au unafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimefarijika. Tuliweza kufanya hivi kabla ya Sabato," au "Nina furaha kwamba niliweza kumheshimu Yesu kwa njia hii."

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 15:40-47 katika tafsiri iliyio rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hili.

Yesu amekufa tu **msalabani** kwa **kusulubiwa**. Tumia neno lilelile au kifungu cha maneno kwa msalaba na kusulubishwa ambacho umetumia katika vifungu viliviyotangulia na kumbuka kwamba msalaba na kusulubiwa vinaweza kupatikana katika Faharasa Kuu.

Sitisha hapa na uangalie picha ya msalaba au kusulubishwa ikiwa timu yako haijawaona. Simamisha sauti hii hapa.

Ni jioni siku moja kabla ya **Sabato**, siku ya Wayahudi ya kupumzika. Tumia neno lilelile au kishazi cha Sabato ambacho umetumia hapo awali. Kwa maelezo zaidi kuhusu Sabato, rejelea Faharasa Kuu.

Yusufu wa Arimathaya alikuwa mtu aliyeheshimiwa katika **Baraza**. Baraza kuu la Wayahudi linaitwa **Sanhedrin** na linajumuisha makuhani wakuu, wazee, na walimu wa sheria za kidini. Tumia neno ulilotumia hapo awali kwa baraza au Sanhedrini. Ufanuzi kamili wa Baraza unapatikana katika orodha ya Faharasa Kuu ya Sanhedrin.

Yusufu alimwombwa Pilato ruhusa ya kuzika mwili wa Yesu. Pilato alimuuliza **akida**, kiongozi wa jeshi la Kirumi, ikiwa ni kweli kwamba Yesu alikuwa amekufa. Akida alithibitishe kwamba Yesu alikuwa amekufa. Tumia neno lilelile la akida ambalo umetumia hapo awali na kumbuka kwamba akida linaweza kupatikana katika Faharasa Kuu.

Yusufu aliufunga mwili wa Yesu kwa kitambaa cha kitani na kuuweka ndani ya kaburi lililokuwa limechongwa kwenye mwamba. **Kaburi** ni mahali pa kuzikwa. Ilikuwa desturi ya Kiyahudi kuzika wafu kwenye mapango ya asili au kwenye mapango yaliyochongwa kwenye mwamba. Jiwe kubwa lilivingirishwa kwenye mlango wa kaburi. Tumia neno lilelile la kaburi ambalo umetumia katika vifungu viliviyotangulia na kumbuka kwamba kaburi linaweza kupatikana katika Faharasa Kuu.

Sitisha hapa na uangalie picha ya mapango ya mazishi na ya kaburi lililochongwa kutoka kwenye mwamba.

Huu ndio mwisho.

Marko 16:1-8

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha Marko 16:1-8 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika kifungu kilichotangulia, Yesu alikuwa ameuawa na watawala. Baada ya kifo chake, alizikwa kwenye kaburi la Yusufu wa Arimathaya. Mariamu Magdalena na Mariamu, mama wa Yakobo na Yose, walimfuata ili wajue mahali ambapo Yesu alizikwa. Walitaka kuutayarisha mwili wa Yesu kwa ajili ya maziko kwa mafuta na manukato, kulingana na desturi yao. Wao hawangeweza kufanya hivyo kwa sababu Sabato, siku ya kidini ya kupumzika, ilikuwa imefika. Siku ya kupumzika sasa imekwisha na wanawake hawa pamoja na Salome walinunua mafuta yanayohitajika na manukato ili kuupaka mwili wa Yesu.

Desturi ya mazishi ilikuwa kuuandaa mwili kwa ajili ya mazishi kwa kuupaka mafuta, marhamu, na manukato mbalimbali yenye harufu nzuri. Hii ilikuwa njia ya kumheshimu mtu aliyekufa. Madhumuni ya mafuta haya na viungo ilikuwa kuondoa harufu mbaya ambayo hutokea wakati mwili unapooza. Hawakuwa wakihifadhi mwili, kama ilivyo desturi katika tamaduni nyingine. Hatuelewi jinsi wanawake hao walivyokusudia kuupaka mwili wa Yesu mafuta, lakini kumbuka kwamba Yesu alikuwa amefungwa kwa sanda ndefu, kwa hiyo huenda wanawake wangetaka kuupaka mafuta na manukato kwenye nguo hiyo.

Sitisha hapa na mtazame picha ya viungo na mafuta kama kikundi. Jadili njia ambazo watu katika utamaduni wako wanamheshimu mtu aliyekufa. Maiti huandaliwaje kwa ajili ya mazishi katika utamaduni wenu? Simamisha sauti hii hapa.

Wanawake hao walisafiri hadi kwenye kaburi ambalo Yesu alizikwa asubuhi sana, juu lilikuwa linachomoza. Kumbuka kwamba kaburi ambalo Yesu alizikwa lilifungwa kwa jiwe kubwa lililofunika lango la kaburi. Huenda mawe yaliyofunika milango ya makaburi yalikuwa tambarare au ya mviringo. Kwa kawaida watu, hata mtu mmoja mwenye nguvu sana, angeweza kuviringisha jiwe mbele ya mlango ili kulifunika. Hata hivyo, kuhamisha jiwe mbali na mlango ingekuwa vigumu sana kwa wanawake kufanya. Wanawake hao walipokuwa wakisafiri kwenda kaburini, walianza kuulizana ni nani angeweza kuwaondolea jiwe ili waingie ndani kuupaka mwili wa Yesu mafuta. Wanapofika kaburini, wanashangaa kwamba jiwe hilo tayari limeondolewa.

Sitisha hapa kisha mtazame picha ya kaburi kama kikundi. Simamisha sauti hii hapa.

Wanawake hao wanaingia kwenye kaburi na kumwona kijana aliyeavaa joho jeupe. Mathayo na Luka, katika injili zao, wanasema kijana huyu ni malaika, mjambe wa Mungu. Marko anachagua kumwelezea kwa mwonekano wake tu, kama kijana aliyeavaa joho jeupe. Joho ni vazi refu la nje. Kijana huyo alikuwa ameketi upande wa kulia wa wanawake, ndani ya kaburi. Neno "kijana" katika muktadha huu labda linarejelea kijana ambaye ana umri wa kutosha kuoa.

Sitisha hapa na mtazame picha ya vazi mkiwa kikundi. Jadili kwa nini unafikiri Marko anamwelezea tu malaika lakini hamwiti malaika. Jadili njia ambazo watu katika utamaduni wenu huzungumza kuhusu watu au vitu bila kutaja majina yao. Simamisha sauti hii hapa.

Wanawake hao walipomwona kijana huyo, walishangaa na kuogopa. Kijana huyo aliwaambia wasiogope. Anawaambia kwamba mtu wanayemtafuta, Yesu kutoka Nazareti aliyeuawa msalabani, sasa yu hai. Mungu amemfanya aishi tena. Aliwaambia watazame mahali ambapo mwili wa Yesu ulikuwa, ambapo pengine palikuwa ni rafu ya mawe ndani ya kaburi. Marko anataka kusema wazi kwamba mtu huyu halisi katika historia, Yesu kutoka Nazareti, alikuwa amekufa lakini sasa yu hai. Kisha anawaambia wanawake hao wawaambie wanafunzi, pamoja na Petro. Huenda anamjumuisha Petro kwa sababu Petro alimkana Yesu na alihitaji kujua kwamba Yesu anamkumbuka na anampenda. Kijana huyo alisema kwamba Yesu atatangulia kwenda eneo la Galilaya na kwamba watamwona huko, kama vile alivyowaambia kabla ya kufa. Wanawake hao walikuwa wakitatemeka na kuogopa walipoondoka. Hawakumwambia mtu yeoyote kwa sababu waliogopa.

Sitisha hapa na kama kikundi mtazame ramani ya Israeli yenye mji wa Yerusalem na eneo la Galilaya.

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha Marko 16:1-8 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hili. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hili.

Simulizi hili lina matukio manne.

Tukio la kwanza: Linaanza siku inayofuata Sabato, siku ya mapumziko ya kidini. Wanawake wanaenda kununua mafuta na manukato ili waweze kuupaka mwili wa Yesu.

Katika tukio la pili: Wanawake wanatembea kuelekea kaburini. Wanazungumzia jinsi watakavyoviringisha jiwe kubwa kwenye lango la kaburi. Wanapokaribia kaburi, wanaona kwamba jiwe kubwa limeondolewa.

Katika tukio la tatu: Wanawake wanaingia kwenye kaburi tupu na kumwona kijana huyo akiwa kwenye vazi jeupe. Kijana huyo anawaambia wanawake hao wasiogope. Anasema kwamba Yesu wanayemtafuta hayuko hapo. Anawaambia waangalie alopkuwa amelala. Yuko hai. Anawaambia wamwambie Petro na wanafunzi wengine kwamba Yesu atawatangulia kwenda Galilaya.

Katika tukio la nne: Wanawake wanaondoka kaburini. Wamechanganyikiwa na kushtushwa. Hawamwambii mtu yejote kilichotokea.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Mariamu Magdalena
- Mariamu, mama wa Yakobo na Yusufu
- Salome
- Kijana aliyeavaa joho jeupe

Kama kikundi, zingatieni sehemu hizi za mpangilio wa kifungu hiki: Tukio la kwanza linapoanza, kumbuka kwamba wanawake walikuwa wakingojea siku ya sabato ya kupumzika iishe ili wanunue mafuta na viungo vilivyohtajika ili kuupaka mwili wa Yesu, kulingana na desturi zao za maziko. Jumamosi jioni, baada ya juu kutua, siku ya Sabato inaisha rasmi. Huu ndio wakati ambao wanawake hao wanununua manukato yenye harufu nzuri na mafuta kwa ajili ya mwili.

Asubuhi iliyofuata, ni siku ya kwanza ya juma, juu linapochomoza au kabla tu ya juu kuchomoza. Wanawake hao wanaenda kwenye kaburi ambalo Yesu alikuwa amezikwa. Wanapoenda kwenye kaburi, wanawake hao wanazungumzia ugumu wa kuondoa jiwe kwenye lango la kaburi. Kumbuka kwamba jiwe lilikuwa kubwa sana na zito sana, labda karibu na urefu wa mita moja kwa kimo. Wanapokaribia kaburi, wanaangalia lango la kaburi na kuona kwamba mtu alikuwa ameviringisha jiwe kutoka kwenye lango la kaburi.

Wanaingia kwenye kaburi na kumwona kijana aliyeavaa vazi jeupe. Mtu huyo ameketi ndani ya kaburi upande wa kulia wa wanawake. Wanastaajabu kumkuta hapo. Kumbuka kwamba kijana huyo anasema, "Msifadhaike, wala msiogope. Mnamatfuta Yesu, Mnazareti, aliyesulubiwa. Hayuko hapa. Amefufuka, au Mungu alimfufua kutoka kwa wafu!"

Kumbuka kuhakikisha anawaonyesha wanawake mahali ambapo mwili wa Yesu ulikuwa umelazwa. Mahali ambapo mwili wa Yesu ulilazwa yamkini palikuwa rafu ya mawe ndani ya kaburi lililochongwa kwenye jiwe. Kisha kijana huyo anawaambia wale wanawake kuwaambia wanafunzi na Petro, "Yeye anawatangulia kwenda Galilaya. Huko mtamwona, kama alivyowaambia hapo awali."

Wanawake hao wanaondoka kwenye kaburi. Wanaogopa na kushtuka, na hawakumwambia mtu yejote kilichotokea.

Sasa, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 16:1-8 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza kifungu hiki.

Simulizi hili lina matukio manne.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Mariamu Magdalena
- Mariamu, mama wa Yakobo na Yose
- Salome
- Kijana aliyeavaa joho jeupe

Kama kikundi, igizeni simulizi hili mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hili katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisheni kuwa hamwachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hili. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hili.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hili mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unajisikiaje au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleta igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Timu iwaigize wanawake wakienda kununua mafuta na manukato ya kuupaka mwili wa Yesu. Baada ya kuyanunua, wanaenda kwenye kaburi huku kuzungumzia kazi iliyokuwa mbele yao.

Sitisha igizo. Waulize watu wanaocheza wanawake, "Mnahisi nini au mnafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama "Nina huzuni na kuomboleza," "Laiti tungeweza kuutayarisha mwili wa Yesu mapema. Ni siku tatu zimepita!" au "Mnyonge. Tutahamishaje hilo jiwe kubwa?" Endeleta igizo.

Wanawake hao wanaangalia na kuona kaburi lilofunguliwa. Wanaingia na kumwona yule kijana aliyeavaa mavazi meupe, ameketi upande wa kulia wa kaburi. Anasema, "Msioope. Mnamtafuta Yesu, Mnazareti, aliyesulubiwa. Hayupo hapa! Amefufuka kutoka kwa wafu. Tazameni! Hapa ndipo walipoulaza mwili wake. Sasa nendeni mkawaambie wanafunzi wake na Petro kwamba Yesu anawatangulia kwenda Galilaya na mtamwona huko, kama vile alivyowaambia kabla hajafa."

Sitisha igizo. Muulize anayeigiza kama kijana, "Unahisi nini au unafikiria nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimeheshimiwa kuweza kuwaambia wanawake habari hii njema," au "Kwa nini wanawake wanashangaa? Yesu alisema ataishi tena." Endeleta igizo.

Wanawake hao wanaondoka kwenye kaburi wakiwa na hofu na hawamwambii mtu yejote kilichotokea.

Sitisha igizo. Waulize watu wanaocheza wanawake, "Mnahisi nini au mnafikiria nini?" Huenda wakajibu, "Kuchanganyikiwa. Yesu yuko wapi? Yuko hai kweli?" au "Hofu. Kuna mtu yejote atakayeniamini?" "Msisimko. Yesu yuko hai!" "Kuchanganyikiwa, kijana huyo ni nani?"

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 16:1-8 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hili.

Sabato, siku ya kidini ya kupumzika, imekwisha. Kulingana na sheria ya kidini ya Wayahudi, inayoitwa pia Sheria ya Musa, watu hawakuruhusiwa kufanya kazi siku hii. Hii ilikuwa ni pamoja na kwenda sokoni kununua bidhaa zinazohitajika. Kumbuka kutumia neno lileile ambalo umetumia katika vifungu vingine kwa Sabato. Kwa maelezo zaidi kuhusu Sabato rejea Faharasa Kuu.

Mariamu Magdalena, Mariamu mamaye Yakobo na Yose, na Salome walinunua manukato yaliyochanganywa na mafuta ili waweze kuupaka mwili wa Yesu kulingana na desturi zao za maziko. Katika hali hii, **kupaka** maana yake ni kuweka mafuta au marashi juu ya maiti ya mtu ili kuitayarisha kwa maziko. Manukato hayo yaliyochanganywa na mafuta yangesaidia mwili ulioooza usinuke vibaya sana. Mwili wa Yesu tayari ulikuwa umefungwa kwa kitambaa, kwa hiyo huenda wanawake hao walikusudia kumwaga au kupaka mafuta hayo kwenye kitambaa hicho.

Sitisha hapa na mjadili ni neno gani mtatumia kwaajili ya **kupaka** katika tafsiri yako. Kwa maelezo zaidi kuhusu kupaka, rejelea Faharasa Kuu.

Wanawake hao walienda kwenye **kaburi**, au mahali pa kuzikwa kwa Yesu. Kumbuka kutumia neno ulilotumia kwa kaburi katika vifungu vilivytangulia. Rejelea Faharasa Kuu kwa maelezo zaidi kuhusu makaburi.

Wale wanawake waliingia kaburini wakamwona **kijana** mmoja aliyeavaa **vazi** jeupe. Huyu ni kijana aliye kua na umri wa kutosha kuoa. Tunajua kutoka kwenye masimulizi mengine ya injili kwamba kijana huyu alikuwa ni malaika. Tumia neno lilelile la vazi kama ulivytumia katika vifungu vilivytangulia na kumbuka kwamba vazi liko katika Faharasa Kuu.

Kijana huyo anasema "Mnamtafuta **Yesu wa Nazareti**, au **Yesu Mnazareti, aliyesulubiwa**." Tumia maneno yaleyale kwa "Nazareti" au "Mnazareti" ambayo unayo katika vifungu vilivytangulia. Kwa habari zaidi kuhusu Nazareti, angalia kwenye Faharasa Kuu. Tumia neno lilelile la kusulubiwa ulilo nalo katika vifungu vilivytangulia na kumbuka kwamba kusulubiwa lipo katika Faharasa Kuu.

Kijana huyo anawaambia wanawake, "Nendeni mkawaambie **wanafunzi** wake pamoja na Petro kwamba Yesu anawatangulia kwenda **Galilaya**." Tumia maneno yaleyale kwa wanafunzi na Galilaya ambayo unayo katika vifungu vilivytangulia na kumbuka kwamba maneno haya yako katika Faharasa Kuu ya Faharasa.

Huu ndio mwisho.

Marko 16:9-20

Kufanya Maandalizi

Sikiliza kifungu cha toleo la sauti la Marko 16:9-20 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Wasomi wengi wanaamini kwamba Marko alimaliza hadithi yake ya maisha ya Yesu aliposema, "Wanawake walikimbia kutoka kaburini, wakitatemeka na kuchanganyikiwa, na hawakusema chochote kwa mtu ye yeyote kwa sababu waliogopa sana." Maandiko yenye kuheshimika zaidi ya kitabu cha Marko humalizia kitabu hiki hapa. Huenda ikaonekana kuwa si jambo la kawaida kwamba Marko angemalizia hadithi yake akisema kwamba watu waliogopa, wakati Marko mara nyingi humalizia hadithi kuhusu Yesu akisema kwamba watu walistaajabu au kuogopa. Hata hivyo, Marko hamalizi baadhi ya masimulizi ambayo aliyanza hapo awali katika kitabu chake: Kwa mfano, Marko hatuambii ikiwa Yesu alikutana na wanafunzi wake huko Galilaya kama Yesu na yule kijana au malaika kaburini alivyowaambia. Pengine Marko alikusudia kuendelea na hadithi yake na mwisho wake umepotea. Hata hivyo, yawezekana kwamba Marko anasema, "Hawakumwambia mtu ye yeyote jambo lolote kuhusu yale yaliyotukia" ili kuwapa changamoto wasikilizaji wake kushiriki Habari Njema kwa kila mtu. Wasomi wengi wanaamini kwamba kuna mtu alimalizia kuuandika mwisho wa kitabu cha Marko, kulingana na masimulizi ya injili nyingine kwa sababu hakupenda mwishohuo. Matoleo marefu ya tamati hutumia aina tofauti kabisa ya maneno na maelezo tofauti na anavyotumia Marko katika kitabu chote.

Tafsiri nyingi zina Marko 16:9-20, kwa hivyo unaweza kufanya kile tafsiri kuu katika eneo lenu hufanya.

Sitisha hapa na mjadiliane swali hili mkiwa kikundi: Ukiamua kujumuisha sehemu hii ya mwisho ya kitabu cha Marko, utawaonyeshaje wasikilizaji wako kwamba sehemu hii inaweza kuwa hii inaweza ikawa au isiwe sehemu ya kitabu cha Marko? Simamisha sauti hii hapa.

Sehemu hii ya Marko inaanza mara tu baada ya Yesu kufufuka kutoka kwa wafu mapema Jumapili asubuhi, ambayo ilikuwa siku ya kwanza ya juma la Wayahudi. Mwandishi anamtaja Mariamu Magdalena, mmoja wa wanawake waliokuwa wameenda kupaka manukato kwenye mwili wa Yesu. Mapema katika huduma ya Yesu, Yesu alikuwa amemtoa pepo wachafu saba, na Mariamu akawa mfuasi wa Yesu. Muda fulani baada ya Mariamu kukimbia kutoka kaburini, Mariamu anamwona Yesu akiwa hai, na anaenda kwa wale waliokuwa pamoja na Yesu, au wanafunzi, ambao walikuwa wamehuzunika sana na kulia juu ya kifo cha Yesu. Anawaambia kwamba alimwona Yesu akiwa hai. Wanafunzi hawakuamini kwamba Yesu alikuwa hai na kwamba kweli alikuwa amemwona Yesu.

Kisha Yesu aliwatokea wafuasi wake wengine wawili. Walikuwa wakitembea barabarani kutoka Yerusalem kwenda mashambani. Yesu alionekana tofauti alipowatopea wafuasi wawili njiani kuliko vile alivyoonekana kabla ya ufufuko wake na alipomtokea Mariamu. Wafuasi hao wawili hawakumtambua Yesu. Walipomtambua kwamba ni Yesu, wakaenda na kuwaambia wale wanafunzi kumi na mmoja kwamba walikuwa wamemwona Yesu na alikuwa hai, lakini wanafunzi hao hawakuwaamini tena.

Baadaye siku hiyo, Yesu aliwatokea wanafunzi kumi na mmoja waliosalia. Kumbuka kwamba Yuda alikuwa amewaacha kwa sababu alikuwa amemsaliti Yesu. Wanafunzi kumi na mmoja walikuwa wakila pamoja, wakiwa wameizunguka meza kama ilivyokuwa desturi. Yesu aliwakemea wanafunzi na kusema kwamba miyo ya wanafunzi ilikuwa "migumu," au "mikaidi."

Sitisha hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Unazungumziaje kuhusu watu amba ni wakaidi hadi wanakataa kuamini mambo? Unatumia maneno ya aina gani kuwaelezea? Simamisha sauti hii hapa.

Yesu alikuwa mkali kwao kwa sababu hawakuwaamini watu waliomwona akiwa hai. Kisha Yesu akawapa wanafunzi wake amri. Aliwaambia waende ulimwenguni kote na kuhubiri au kuwaambia watu Injili. Injili ni Habari Njema kuhusu Yesu na Ufalme wa Mungu. Yesu alisema kutangaza habari hii kwa viumbi vyote, ambayo ina maana ya "watu wote."

Yesu anaendelea kusema kwamba yejote atakayeisikia habari hii njema na kumwamini Yesu na kubatizwa ataoolewa na adhabu ya dhambi zake, lakini asiyeamini atahukumiwa, au atakuwa na hatia kwa ajili ya dhambi zake.

Katika hadithi hii, Yesu anasema ishara, au matukio ya pekee ya kimujiza, yatawaonyesha wengine kwamba wafuasi wa Yesu wanasesma kweli. Wafuasi wa Yesu watatoa pepo kwa jina, au nguvu, za Yesu. Wafuasi wa Yesu watazungumza katika lugha nyingine ambazo hawakuja kuzzungumza hapo awali. Watashika nyoka wenye sumu kwa mikono yao na kunywa sumu kali. Kushika nyoka na kunywa sumu kali kwa kawaida kutamdhuru au kumuua mtu, lakini watu wanaomwamini Yesu wataweza kufanya mambo haya bila kudhurika. Muumini akiweka mikono yake juu ya wagonjwa, wagonjwa watapata afya tena.

Sitisha hapa na uangalie picha ya nyoka mwenye sumu. Simamisha sauti hii hapa.

Baada ya Yesu kuzungumza na wanafunzi wake, Mungu alimchukua Yesu angani hadi mbinguni-mahali ambapo Mungu anaishi-na Yesu akaketi mahali pa pekee pa heshima na mamlaka kwenye mkono wa kuume wa Mungu.

Wanafunzi walifanya kama vile Yesu alivyowaambia wafanye, nao wakaenda kuhubiri kila mahali. Yesu aliwasaidia na kuwapa ishara za miujiza ili watu wajue kwamba ujumbe au neno, ambalo wanafunzi walisema ni la kweli. Ingawa Yesu hakuwa bado kimwili pamoja na wanafunzi, tutaona katika kitabu cha Matendo ya Mitume kwamba Yesu aliwasaidia kwa kutuma Roho wake Mtakatifu kuwa pamoja nao.

Sitisha hapa na mjadili swali hili kama kikundi: Mtu katika utamaduni wako anapohubiri au kufundisha jambo muhimu, watu wanawezaje kujua na kuamini kwamba ni kweli? Je, wanataka kuona ishara kama hizi, au kuna mambo mengine ambayo yanafanya mtu aamini ujumbe maalum? Simamisha sauti hii hapa.

Baadhi ya matoleo ya Marko yanahitimisha simulizi na kitabu hiki, kwa neno "Amina," ambalo linamaanisha "Itakuwa hivi kweli."

Huu ndio mwisho.

Kufafanua Matukio

Sikiliza kifungu cha toleo la sauti la Marko 16:9–20 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitafafanua matukio, wahusika na mpangilio wa simulizi hili. Kisha kikundi kitaonyesha simulizi hili.

Simulizi hili lina matukio matano.

Katika tukio la kwanza: Yesu anafufuka kutoka kwa wafu. Anamtokea Mariamu Magdalena.

Katika tukio la pili: Mariamu Magdalena anaenda kuwaambia wanafunzi kwamba Yesu yuko hai. Hawamwamini.

Katika tukio la tatu: Yesu anawatokea wafuasi wengine wawili barabarani. Wanawaambia wanafunzi wengine kwamba wamemwona Yesu, lakini hakuna mtu anayewaaamini.

Katika tukio la nne: Yesu anawawatokea wanafunzi kumi na mmoja walipokuwa wakila. Yesu anawakemea wanafunzi kwa kutoamini. Yesu anawaambia wahubiri Habari Njema kila mahali. Yesu anawaambia kwamba atafanya miujiza ili kuwaonyesha watu wote kwamba kile wanachokisema juu yake ni kweli.

Katika tukio la tano: Yesu anachukuliwa mbinguni na kuketi mkono wa kuume wa Mungu. Wanafunzi wanahubiri kila mahali, na Yesu anafanya kazi nao ili kuthibitisha kwamba ujumbe wao ni wa kweli.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Mariamu Magdalena
- Wanafunzi kumi na mmoja
- Wanafunzi wengine wawili barabarani
- Viumbe vyote, au wanadamu wote

Kama kikundi, zingatia sehemu hizi za mpangilio wa kifungu: Ni muhimu kukumbuka kwamba hadithi hii huenda haikuandikwa na Marko. Labda kuna mtu alichukua habari alizokuwa nazo kuhusu maisha ya Yesu na kuziongeza mwishoni mwa kitabu cha Marko. Habari hii inaanza mara tu baada ya Yesu kufufuka kutoka kwa wafu siku ya kwanza ya juma, au Jumapili. Yesu anamtokea Mariamu Magdalena baada ya kukimbia kutoka kaburini. Mwandishi anatupa historia kidogo kwamba Yesu alikuwa ametoa pepo saba kutoka kwa Mariamu mapema katika huduma yake, kabla ya hadithi hii kutokea.

Sitisha hapa na ukumbuke jinsi ulivyoamua kuongezea habari hii katika tafsiri yako. Simamisha sauti hii hapa.

Wanafunzi waliokuwa pamoja na Yesu wanaomboleza na kulia. Mariamu anawaambia kwamba alimwona Yesu! Hawamwamini.

Baadaye, Yesu anawatokea wafuasi wengine wawili au wanafunzi wa Yesu, walipokuwa wakienda mashambani. Ingawa hawa walikuwa wafuasi wa Yesu, hawakuwa wanafunzi wake kumi na mmoja wa karibu zaidi. Hatujui ni wapi hasa wafuasi hao wawili walikuwa. Huenda walikuwa katika jiji la Yerusalem na sasa walikuwa wakitembea kwenda mashambani, nje ya jiji hilo. Yesu anaonekana tofauti anapotokea kwao kuliko alipomtokea Mariamu. Hawamtambui Yesu. Hatimaye wafuasi hao wanamtambua Yesu na wanarudi kwa wale wanafunzi kumi na mmoja na kuwaambia kwamba wamemwona Yesu, lakini wale kumi na mmoja hawawaamini wale wanafunzi wawili.

Kisha, baadaye, siku hiyo hiyo, Yesu anawatokea wanafunzi kumi na mmoja walipokuwa wakila pamoja mezani. Wamelala mezani kama watu walivyofanya wakati wa kula chakula. Yesu anaongea nao kwa ukali kwa sababu hawakuamini kwamba alikuwa hai-miyo yao ilikuwa ngumu au yenye ukaidi ili wasiamini. Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Nendeni ulimwenguni kote mkahubiri au kutangaza Habari Njema juu yangu kwa watu wote. Yeyote aaminie na kubatizwa ataokoka, ambapo inamaanisha kwamba Mungu atasema kwamba hana hatia ya dhambi. Ikiwa mtu haniamini, atahukumiwa, au Mungu atasema kwamba ana hatia kwa ajili ya dhambi zake na ataadhibiwa."

Kisha Yesu anaendelea kusema "Ikiwa mtu ataniamini, ishara hizi, au miujiza, itatokea. Watatoa pepo kwa nguvu na mamlaka yangu. Watazungumza kwa lugha ambazo hawakuzijua hapo awali. Washika nyoka kwa mikono yao. Watakunywa sumu ya kufisha na haitawadhuru. Wataweka mikono yao juu ya wagonjwa na wagonjwa watapata afya. Ishara hizi zitaonyesha kwamba wanachosema waamini juu ya Yesu ni kweli."

Baada ya Yesu kusema mambo hayo, wanafunzi wanaona kwamba Yesu anaanza kuchukuliwa juu mbinguni. Wanafunzi wanajua, kutokana na mambo ambayo Yesu alisema hapo awali, kwamba sasa Yesu ameketi mkono wa kuume wa Mungu mahali pa heshima na mamlaka. Hawamwoni Yesu akiwa ameketi mkono wa kuume wa Mungu kwa macho yao ya nyama.

Kisha wanafunzi wanaenda kwenye jamii na ulimwengu, nao wanahubiri habari njema. Yesu, Bwana, anafanya kazi nao na kuonyesha kwamba ujumbe wao ni wa kweli kwa kuwapa watu wanaozungumza nao miujiza hii au ishara. Yesu hayupo na wanafunzi kimwili, lakini tutaona kwamba anawasaidia na kufanya kazi nao kwa njia ya Roho wake Mtakatifu.

Sasa, kikundi kinapaswa kutumia ubao wa hadithi, kutumia picha au kutumia nyenzo ili kupata taswira ya simulizi na matukio yake.

Huu ndio mwisho.

Kudhihirisha Maandiko

Sikiliza kifungu cha Marko 16:9-20 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitaigiza simulizi hili.

Simulizi hili lina matukio matano.

Wahusika katika simulizi hili ni:

- Yesu
- Mariamu Magdalena
- Wanafunzi kumi na mmoja
- Wanafunzi wengine wawili barabarani
- Viumbe vyote, au wanadamu wote

Kama kikundi, igizeni simulizi hili mara mbili. Mnapaswa kuigiza simulizi hili katika lugha yenu asilia.

Kwanza, igizeni mwanzo hadi mwisho bila kusitisha. Zingatieni mazungumzo, mtiririko, mfululizo wa matukio na mpangilio wa simulizi. Hakikisheni kuwa hamwachi kuigiza sehemu ngumu au muhimu za simulizi hili. Saidianeni kukumbuka kila sehemu ya simulizi hili.

Sitisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili.

Kikundi kinatakiwa kuigiza simulizi hili mara ya pili. Mnapoigiza mara ya pili, sitisha igizo hapa na pale kisha umuulize mhusika "Unajisikiae au unawaza nini?" Anayeigiza anatakiwa kueleza hisia na mawazo yake endapo angekuwa mhusika halisi. Kisha endeleta igizo.

Simamisha sauti hii hapa kisha mwigize simulizi hili kwa mara ya pili.

Ufuatao ni mfano wa igizo na majibu yake.

Ni siku ya kwanza ya juma, au Jumapili. Yesu anamtokea Mariamu Magdalena. Wanafunzi waliokuwa pamoja na Yesu wanaomboleza na kulia. Mariamu anaenda kwao na kuwaambia kwamba alimwona Yesu! Wale hawamwamini.

Sitisha igizo. Mwulize anayeigiza Mariamu, "Unahisi au unafikiria nini?" Huenda ukasikia mambo kama vile, "Nimechanganyikiwa kwamba hakuna mtu anayeniamini," "Naogopa kuwa nina wazimu tena." Waulize wanaoigiza nafasi ya Wanafunzi, "Mnahisi vipi au mnafikiri nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Sijui la

kuamini—Mariamu alikuwa na mapepo kwa hiyo labda amepagawa tena," "Natamani Yesu angekuwa hai!" Endeleza igizo.

Baadaye, Yesu anawatokea wanafunzi wengine wawili. Wanafunzi hao wawili wanarudi kwa wanafunzi kumi na mmoja na kuwaambia kwamba wamemwona Yesu, lakini hawaamini wanafunzi hao wawili.

Sitisha igizo. Waulize wanaoigiza nafasi ya Wanafunzi, "Mnahisi vipi au mnafikiri nini?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimechanganyikiwa sana! Kweli Yesu hayuko hai?" Endeleza igizo.

Kisha, baadaye, Yesu anawatokea wanafunzi kumi na mmoja walipokuwa wakila pamoja mezani. Wamekaa mezani kama watu walivyokaa wakati wa kula chakula. Yesu anaongea nao kwa ukali kwa sababu hawakuamini kwamba alikuwa hai-miyo yao ilikuwa ngumu au yenye ukaidi ili wasiamini.

Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Enendeni ulimwenguni kote, mkaihubiri Injili kwa watu wote. Ikiwa mtu ataniamini na kubatizwa, ataokolewa kutokana na adhabu ya dhambi zake, ambayo ina maana kwamba Mungu atasema kuwa hana hatia ya dhambi zake. Ikiwa mtu haniamini, atahukumiwa, au Mungu atasema kwamba ana hatia kwa ajili ya dhambi zake."

Kisha Yesu anaendelea kusema "Ikiwa mtu ataniamini, ishara hizi, au miujiza, itatokea. Kwa Jina langu watatoa pepo wachafu; Watazungumza kwa lugha ambazo hawakuzijua hapo awali. Watashika nyoka kwa mikono yao. Watakunywa sumu ya kufisha na haitawadhuru. Wataweka mikono yao juu ya wagonjwa na wagonjwa watapata afya."

Sitisha igizo. Waulize wanaoigiza nafasi ya Wanafunzi, "Mnahisi vipi au mnafikiri nini?" Unaweza kusikia mambo kama vile, "Nimefurahi kuwa sehemu ya hili," "Kuchanganyikiwa na kuzidiwa kidogo," "Ninaamini kila kitu sasa hivi—nimemwona Yesu akiwa hai!" Muulize anayeigiza kuwa Yesu, "Unajisikiaje au unawaza nini?" Unaweza kusikia mambo kama vile, "Ninawapenda wanafunzi hawa-nitawatunza," "Furaha kwa matukio na furaha wanayokaribia kupata," "Ninatumaini kwamba watu wengi watachagua kunifuata wanapoona ishara za miujiza." Endeleza igizo.

Baada ya Yesu kusema mambo hayo, wanafunzi wanaona kwamba Yesu anaanza kuchukuliwa juu mbinguni. Wanafunzi wanajua, kutokana na mambo ambayo Yesu alisema hapo awali, kwamba sasa Yesu ameketi mkono wa kuume wa Mungu mahali pa heshima na mamlaka.

Kisha wanafunzi wanaenda kwenye jamii na ulimwengu, nao wanahubiri habari njema. Yesu, Bwana, anafanya kazi pamoja nao na anaonyesha kwamba ujumbe wao ni wa kweli kwa kuwapa watu wanaozungumza nao miujiza, au ishara.

Huu ndio mwisho.

Kujaza Mapengo

Sikiliza kifungu cha Marko 16:9–20 katika tafsiri iliyo rahisi zaidi ya kueleweka.

Katika hatua hii, kikundi kitajadili maneno na istilahi muhimu katika simulizi hili.

Yesu alimtokea kwanza Mariamu kutoka Magdala. Hapo awali, Yesu alikuwa amewatoa **pepo** saba kutoka kwa Mariamu. Yesu aliwaambia pepo kwamba walipaswa kumwacha Mariamu. Jambo hilo lilitukia muda mrefu kabla ya kifo cha Yesu. Tumia neno lile lile kwa pepo au pepo wachafu au pepo wabaya kama ambavyo umetumia hapo awali, na ukumbuke kwamba neno pepo liko kwenye Faharasa Kuu.

Mariamu aliwaambia **wale waliokuwa pamoja naye**, wanafunzi wake, mambo aliyoyna. Unaweza kutumia neno ambalo umekuwa ukitumia kwa wanafunzi, au maneno ambayo yanamaanisha marafiki wa karibu au wenzi. Ikiwa unatumia neno kwa **wanafunzi**, tumia neno lile lile ambalo umetumia katika vifungu vingine, na kumbuka kwamba neno wanafunzi liko katika Faharasa Kuu. Baadaye Yesu aliwatokea **wengine wawili** wakati walipokuwa wakitembea shambani-hawa ni marafiki wengine wawili au wafuasi, lakini si wanafunzi wawili kati ya kumi na mmoja wa karibu.

Baadaye, Yesu aliwatokea wanafunzi kumi na mmoja. Kumbuka kwamba wanafunzi kumi na mmoja tu walibaki-Yuda alikuwa amemsaliti Yesu. Yesu aliwakemea au kuwakaripia kwa kukosa imani, au kutoamini na ugumu wa moyo. **Kutokuamini** na **ugumu wa moyo** karibu vinamaana moja. "Ugumu wa moyo" ina maana

kwamba wanafunzi walikuwa wakaidi sana na hawakutaka kuamini kwamba Yesu alikuwa amefufuka kutoka kwa wafu.

Sitisha hapa kisha ujadili neno au maneno gani utakayotumia kwa **ugumu wa moyo**. Simamisha sauti hii hapa.

Wale kumi na mmoja ni wanafunzi wa awali kumi na wawili. Kufikia wakati huu, Yuda hakuwa tena na wanafunzi kumi na wawili kwa sababu alikuwa amemsaliti Yesu. Wakati huu, kulikuwa na wanafunzi kumi na mmoja tu.

Yesu aliwaambia wanafunzi wake, "Enendeni ulimwenguni kote mkaihubiri Injili, au habari njema kwa kila mtu." Mtu **anapohubiri**, husema au kutangaza jambo fulani. **Injili, au habari njema**, ni habari njema kwamba Yesu alikuwa duniani humu, alikufa kwa ajili ya dhambi zetu, na kufufuliwa kutoka kwa wafu. Tumia neno lile lile au kifungu cha maneno kwa Habari Njema au Injili kama ulivyofanya katika vifungu viliviyotangulia na kumbuka kwamba Injili iko katika Faharasa Kuu.

Kisha Yesu alisema, "Yeyote aaminiye na **kubatizwa ataokoka**." Tumia neno lile lile au kifungu cha maneno kwa ubatizo kama ulivyofanya hapo awali na kumbuka kwamba ubatizo umo katika Faharasa Kuu. Yesu anaposema kwamba mtu fulani ataokolewa, anamaanisha kwamba atamwokoa mtu kikamilifu-atawakomboa kutoka katika adhabu ya dhambi zao na kuwfanya kuwa kamili.

Yesu anaposema kwamba mtu **atahukumiwa**, anamaanisha kwamba Mungu atasema kwamba mtu huyo ana hatia ya dhambi zake na atalazimika kulipa adhabu.

Sitisheni hapa na mjadili ni neno au kishazi kipi mtakachokitumia kumaanisha **kuhukumu**. Simamisha sauti hii hapa.

Yesu anasema kwamba **ishara** za kimiujiza zitatokea pia ili kuonyesha kwamba mambo ambayo wanafunzi wake wanasema ni kweli. Hapa, ishara ni dalili au kidokezo kwamba jambo fulani ni kweli au litatokea. Tumia neno lile lile au kishazi kwa ishara, katika muktadha huu, kama ulivyofanya katika vifungu viliviyotangulia na kumbuka kwamba ishara iko katika Faharasa Kuu.

Yesu anasema kwamba moja ya ishara itakuwa kwamba "Kwa jina langu **watatoa pepo**." Hii inamaanisha kwamba watu watakuwa na nguvu na mamlaka ya Yesu ya kuwaambia pepo wawatoke watu wengine.

Yesu anasema kwamba waamini watasema kwa lugha mpya, au kunena kwa lugha. **Kunena kwa lugha** hurejelea lugha ngeni au nyininge. Hatujui hizi ni lugha za aina gani. Tumia neno lile lile au kifungu cha maneno kwa kunena kwa lugha kama ulivyokuwa hapo awali. Kwa maelezo zaidi kuhusu kunena kwa lugha, rejelea Faharasa Kuu.

Bwana Yesu alichukuliwa **mbinguni** na kuketi mkono wa kuume wa Mungu. Tumia neno lile lile kwa Bwana na mbinguni ambalo umetumia hapo awali, na ukumbuke kwamba maneno Bwana na mbingu yako kwenye kamusi kuu. **Mkono wa kuume wa Mungu** ni mahali pa heshima na mamlaka.

Baadhi ya Biblia zinatia ndani neno "amina" mwishoni mwa kitabu cha Marko. **Amina** ni njia ya kusema na kukubaliana na Mungu kwamba "itakuwa hivi kweli." Kwa maelezo zaidi kuhusu neno Amina rejelea Faharasa Kuu.

Huu ndio mwisho.